

ספר

שיח שרפי קודש

חלק א

והוא לקט שיחות וסיפורים מכל ספרי רבינו הקדוש
צדיק יסוד העולם רבינו נחמן מברסלב ומספרי תלמידיו
זי"ע דור דור ודורשין

יצא לתאריך

©

נערך ונכתב והובא לדפוס
על-ידי

אגודת משך הנחל

להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב ותלמידיו זצ"ל

פעיה"ק ירושלים תובב"א
כסלו - תשנ"ד

כל הזכויות שמורות
לאגודת "משך הנחל"

אוצר החכמה
21/08/2018am

ת.ד. 5719 טל. 286823
בעיה"ק ירושלים ת"ו

לזכרון עולם ולעילוי נשמת

האי גברא רבא ויקירא, שייף עייל שייף נפיק,
פה מפיק מרגליות שהיה משמש ומשקה ודולה בתורות
ועניני רבינו הקדוש עשרות עשרות בשנים ומפיו
שמענו רוב רובם של הדברים הנדפסים בספר זה

ה"ה פאר חבורתינו

אוצר החכמה

הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר

ב"ר אברהם נח זצ"ל

פירוש חכמה

נלב"ע כ"ב תמוז תשמ"ט

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

לזכרון נצח ולעילוי נשמת

הרב החסיד

ר' אלעזר ב"ר שלמה יהודה ז"ל ווייצהנדלר

21.08.2018NN

נלב"ע ל' כסלו תשמ"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

תשס"ח

לעילוי נשמת

ר' שלמה יהודה ב"ר ישראל יצחק ווייצהנדלר ז"ל

נלב"ע כ"ו אדר"ב תשכ"ה

וונגתו מרת חיה ב"ר אשר יעקב ז"ל

נלב"ע כ"ד אדר"ב תשל"ה

הילדה רחל יהודית ב"ר אלעזר ז"ל

נלב"ע י"א כסלו תשכ"ט

מרת ברכה ב"ר אריה לייב ז"ל

נלב"ע ז' כסלו תשכ"ח

ר' דוב בעריש ב"ר צבי אלימלך הלברטל ז"ל

נלב"ע ז' חשוון ת"ש

ת.נ.צ.ב.ה.

דבר המוציאים לאור

ראה זה חדש אשר לא היה מעולמים, כל השיחות והמעשיות מרבינו הקדוש ותלמידיו ותלמידי תלמידיו וכו' אשר היו ידועים מפה לאוזן, בבחינת תורה שבעל פה – באו עתה כעמיר גורנה, מדוייקים תכלית הדיוק, מפי השרידים אשר האמת נר לרגלם לא ישנו בדיבורם בעד כל חללי עלמא, ובפרט הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר שליט"א, ה' יאריך ימיו ושנותיו בנעימים, אשר עבר על השיחות, האימרות והסיפורים הנאספים הנה, פעם, פעמיים ושלש; הן כל אלה יפעל גבר, ה"ה הרה"ח הנ"ל אשר שמע לקחו מפי רבי אברהם זצוק"ל ששמע מאביו רבי נחמן מטולטשין זצוק"ל ומעוד תלמידי מוהרנ"ת שהיו אנשי אמת בתכלית, אשר כל גזמה קטנה ויפוי שיחה או מעשה שאירע היה להם לזרא, והקפידו בכל הגה היוצא מפייהם, בשם מוהרנ"ת תלמידו הגדול של רבינו מוהר"ן ז"ע, בקפידא ודקדוק גדול עד כי טרחו למסור כל דבר גם בתנועתו בנגינתו, לבל יזיפו חלילה בכוונתם המדוייקת של הדברים הנמסרים מדור לדור, מפי רבינו ז"ל, מוהרנ"ת וחבריו, תלמידיהם ותלמידי תלמידיהם. וכפי שהעיד רבי אברהם זצ"ל בתחילת ספרו כוכבי אור בזה"ל: "כי לא נעלם עוצם אמיתת דבריהם וברור כשמש, ויודע אנכי כי בצדק וביושר כל אמרי פיהם, וכאור מן החושך ממש, נבדלים המה מן המעשיות הכתובות בהספרים שיצאו בסמוך... אשר רוב הסיפורים בעת משתה היין, אשר המספר עומד בין כוס שלישית לרביעית, והשומע יושב ומתנמנם עד שיותר מתשעה חלקים בהם שקר ומעט האמת מורכב ומשונה ומוחלף ומעורב..." עיי"ש.

זכינו ודבר גדול נפל בקרב אנ"ש שליט"א אשר מאות שיחות וסיפורים קצרים שנמסרו איש מפי איש – זכו לראשונה לעלות על מכבש הדפוס ולהיות נחלת כל אחד ואחד מאנשי רבינו המשתוקקים לדעת ולהכיר את פנימיות דרכו כפי שהם באים פעמים רבות לידי ביטוי בשיחותיו דייקא. כי מזה עידן ועידנים חברים רבים מקשיבים לשמוע ולטעום מצוף דבר אמרים אלה אשר לא יסולאו בפז ובפנינים להיות מורישים ומנחילים את דרך רבינו ואנשיו באופן מוחשי כל כך אשר אין לשער ולבאר. והנה עתה יהיה זה ביד כל

הקדמה

איש ולנגד עיניו כל היום, לראות בטוב ה' ועבדו הק' רבינו זי"ע ותלמידיו זי"ע, אשר מלבד גודל העמקות והנעימות שבספרים הקדושים הנדפסים מאז, הרי שיחותיהם ואמריהם הם כמים קרים על נפש עייפה ודרכים גדולים ומאירים בעבודת השי"ת ובלמוד תורתנו הקדושה.

זה עשר שנים לנו אשר אנו רושמים את השיחות ומבררים אותן להעמידן על דיוקן, כי כמעט בכל שיחה וסיפור הרי זה אומר בכה וזה אומר בכה. וברוך השם אשר השאיר לנו שריד מעיר אומן מקום מנוחת רביה"ק המדייק הדק היטב בתלמודו, והצלחנו ב"ה על ידו לעשות את הדבר הגדול הלזה.

והנה, לבאר את גודל מעלת השיחות הק' שיצאו מפיו הק' של אדמו"ר צוק"ל, אין כאן המקום, כי כבר האריכו בזה מוהרנ"ת ז"ל וגדולי אנשי השם, וכמאמרו של ר' אבאל"ה תלמיד מוהרנ"ת שאמר "היכן שנמצאים שניים מאנ"ש המשוחחים ביניהם יש לרשום את דבריהם"... כי הם מלאים זיו ומפיקין נוגה ומאירים כשמש וכירח וככוכבים לעולם.

רבות הן השיחות מפי רבינו אשר לא עלה בידי מוהרנ"ת לרשםם וכעדותו בהקדמת ספר חיי מוהר"ן. השלימו אחריו קמעא גדולי אנ"ש, רבי נחמן מטשעהרין ורבי אברהם ב"ר נחמן, האחד שילב שיחות וסיפורים רבים בפירושו על ליקוטי מוהר"ן, והשני הדפיס בספרו היקר "כוכבי אור" פרקי סיפורים ושיחות אשר לא שזפתם עין הדפוס. אך עדיין היו כל אלה כטיפה מן הים ממה ששחו רביה"ק ותלמידיו הק' – דברים עד אין באר ואין חקר לרוב, אשר נתפזרו בין החברים אחת הנה ואחת הנה ונתגלגלו מזה לזה עד אשר נאספו כל העדרים ברוסיה ובפולין בארצנו הק' ושמעו איש מרעהו דברים אשר לא נודעו, ונתבררו ונתלבנו על בוריין ואמיתתן.

אשר על כן הננו נותנים לפניכם כמה כרכים מסודרים אשר יכילו את כל השיחות והסיפורים הנאמרים בע"פ. והפזורים בכתב ומשולבים בתורות מוהרנ"ת בליקו"ה ובהמון מכתבים וחיבורים של אנ"ש אשר למידת דייקנותם אין פקפוק. וכך עלה בידינו להביא נוסח מתוקן מהרבה שינויים של הספר היקר "אבניה ברזל" אשר כפי הנאמר בהקדמתו הסתמך מחברו הרה"ח ר' שמואל הלוי הורוויץ ז"ל על הנמסר מפי הרה"ח ר' לוי יצחק

שליט"א. ורוב רובם של השיחות הנכתבים כאן נשמעו מפיו לבד מכמה שיחות מעטות מעט מזעיר נכתבו שלא מפיו וסומנו בסימן כוכב כזה*.

★ ★ ★

בכרך הראשון מופיעות כל השיחות הפזורות בליקו"ה ובשאר ספרי רביה"ק ותלמידיו ותלמידי תלמידיו זי"ע.

בכרך השני – כל הסיפורים והשיחות המסורים בעל פה מפי רבינו ומוהרנ"ת זי"ע לבדם.

כרך שלישי יכיל א"ה את כל הנאמר בעל-פה מפי שאר תלמידי רבינו ותלמידי מוהרנ"ת הלא המה רבי נחמן מטולטשין והרב מטשעהרין ורבי אברהם בר'נ זי"ע; ואילו הכרך הרביעי – יכיל א"ה שיחות מכל יתר אנ"ש, מימרותיהם ומנהגיהם ופרטי חייהם, למן הדור שאחרי רבינו, עד לדור הקודם לצדורנו.

ועל זאת יבוא על הברכה מן השמים הרב החסיד ר' לוי יצחק בנדר שליט"א שלמרות זקנתו וחולשתו הקדיש מזמנו היקר וטרח ויגע עמנו יחד להוציא דבר שלם ומתוקן. יברכהו הש"ת ויאריך ימים ושנים, תוך בריאות הגוף והנפש, עם נחת מכל יוצאי חלציו אכ"ר.

השתדלנו לתרגם במדויק את הנאמר בשפת אידיש, ללשון הקודש כדי לזכות את אחינו ב"י שאינם דוברים שפה זאת.

בכדי להקל על הקורא ערכנו מיספור כללי, עם מפתח מפורט שיבוא א"ה בסוף הכרך האחרון.

וכאן המקום לברך ברוב ברכות את כל ידידינו ואוהדינו שהטו שכמ לסייענו ובזכותם זכינו לסדר ספרים אלו, זכות רבינו ותלמידיו ותלמידי תלמידיו יגן עליהם להוושע בכל טוב בגשמיות ורוחניות ולראות בבנין ציון וירושלים, אמן.

ולסיום, נבקש מכל אחד החפץ בספרים קדושים אלה וביתר הספרים

הקדמה

החשובים והיקרים ללבנו, אשר יוצאו על ידינו לאור א"ה – לתמכנו בתמיכה חדשית כדי שנוכל להפיץ דעת רבינו, להגדיל שמו ולהאדירו.

הננו להעיר שכל הנלקט והנכתב הוא באחריות המוציא לאור בלבד וכל אשר בידו איזו הערה שהיא נקבלו בשמחה רבה.

מחמת היגיעה העצומה המושקעת בספרים המוגשים בזה, הננו אוסרים את שלנו, לא להעתיק ולא לתרגם או להדפיס בכל שפה שהיא מתוך הספרים הללו, ושארית ישראל לא יעשו עוולה.

ביקרא דאורייתא

ובכל הדרת הכבוד

אגודת משך הנחל

שיח שרפי קודש

אוצר החכמה

א

שמעתי מפיו הקדוש ז"ל, שאמר על החדושים שלי, שאין מי שיבינם היטב, מחמת שצריכין לזכור היטב מאד את דברי תורתו הקדושה ולהיות בקי היטב בכל חדריו ופרטיו ודקדוקיו (מוהרנ"ת ז"ל בהקדמת ספרי "לקוטי הלכות").

ב

רבנו הקדוש ז"ל ספר, שמעולם לא שתה אפלו מים קדם התפלה, אף-על-פי שמדין השלחן ערוך מתר לשנות מים (או"ח סימן פט, ג), אף-על-פי-כן הוא לא שתה אפלו מים קדם התפלה (שם השקמת הבקר ג, ה).

ג

בעקבות משיחא בסוף הגלות, צריכים להזהר מאד להניח תפלין דרבנו תם, כמו שהזהירו כל הצדיקים האמתיים שהיו בימינו (שם הלכות תפלין ה', כ"ט).

ד

אמר רבנו ז"ל: "כל מה שמגלין איזה אמת, יש כנגדו שקר, כי גם הרחוקים מאמת אומרים גם כן כף לשונות כאלו, על-כן אי-אפשר לברר האמת, כי-אם כל חד כפום מה דמשער בלביה, יכול להבחין מעט החלוק שבין האמת הברור לזולתו (שם הלכות ברכות השחר ג, י').

ה

רבנו ז"ל בגדל עמקות חכמתו, העולה על הכל, אינו מושב שום קשיא רק בגדל חכמתו גלה לנו תורות נפלאות עמקות ורחבות,

וגלה לנו בהם והסביר לנו על ידם, שקשיות כאלו אי-אפשר לישוב בשום אופן רק לסמוך על אמונה, והכניס בנו דעת להבין, שאי-אפשר לישוב אלו הקשיות, כי הוא בגדל עצם השגתו גלה לנו, מאין ומהיכן נמשכין אלו הקשיות, שנמשכין ממקום גבוה כזה, שאי-אפשר לישבן בזה העולם, בזה הגוף, בשום אופן (עי' לקוטי מוהר"ן סימן כא ובחיי מוהר"ן סימן כד). (שם אות ל"ו).

ו

אמר רבנו ז"ל, שאינו רוצה לגלות כל הסברות שיש לכל פת וכת (שבספור המעשה מהבעל תפלה שבספר "ספורי מעשיות"), כי יש להם כל-כף סברות שאפשר לטעות בהן באמת (שם הלכות תפלה ד. ב).

ז

יש טעותים כאלה בעולם, עד שיכולין לטעות על ידם לומר, שרציחה היא מצוה... כאשר כבר שמעתי מפי רבנו ז"ל, קדם שספר מעשה מהבעל תפלה שאמר, שהיה אצלם סברות והוכחות שרציחה היא מצוה, וכפי הנראה מדבריו היה, שראו כתוב באיזה ספר שנמצאו והיו אנשים כאלה, שאמרו שרציחה היא מצוה... והיה להם סברות רבות על זה (שם אות ד).

ח

שבח רבנו בעצמו את המליצה מאד, ואמר, שהמליצה — יש לה כח גדול לעורר את האדם, וגם למעלה יכולין לפעל לעורר רחמים וישועה גדולה על-ידי המליצה, כי אמר, שגם המלמד זכות למעלה — נקרא על שם זה מליץ על שם המליצה דיקא, כי זה הזכות בעצמו, שהוא מלמד על איזה אדם, אם היה אמרו כף בלי דרכי המליצה — לא היה פועל פלוס לעורר רחמים עליו, כי הלא גם בלעדיו יודעין מזה הזכות, אף עקר כחו של המלמד זכות לפעל

ישועה ורחמים הוא על-ידי המליצה, על-ידי שאומר אותו הזכות וכיוצא, שמלמד בדרך מליצה, דהיינו: שמציע הדבר יפה בטענות נאות ונכונות וכדבורים יפים ובמליצה נאה, על-ידי-זה יש לו כח לעורר למעלה רחמים וישועה, וכן למטה רואים בחוש כח המליצה, כיון-אם היו אומרים לאדם סתם, שפלוני מת, לא יתעורר כל-כף לבכות הרבה, אכל אם יעוררו עליו בדרך המליצה להציע הדבר ולהרחיבו, כמה נאה הנה אדם זה וכמה נאים מעשיו וכו', וכיוצא בזה בדרך המליצים, אז יש כח על ידי המליצה לעורר ולשבר לב האדם מאד. כל זה שמענו מפי רבנו ז"ל, ואחר-כך סיים: "אכל יש מליץ, שהוא פושע ישראל, בחינת: 'ומליצידך פשעו בי'..." (ישעיה מג, כו. ועין בחיי מוהר"ן סימן רו) (שם אות ז).

ט

מוכא בספרים, שהיה מלך אחד, שהיה בטעות של הכת הזאת, שאמר, שהתכלית היא האכילה... (המספר בספורי מעשיות מעשה מהבעל תפלה), והיה מתפלל ואומר "אלקי תן לי בטן, שאוכל לאכל הרבה..." כאשר שמעתי ספור זה מפי רבנו ז"ל בפעם אחד, קדם שספר מעשה זאת (שם אות י').

ז

שמעתי מאדמו"ר ז"ל, שעקר החבור והדבקות מעולם הזה הגשמי להשם יתברך, שהוא מרומם ונשגב מאד, בפרט מי שחטא ונתרחק מאד מאביו שבשמים הוא על ידי נגון וזמרה (שם הלכות נשיאת כפים ה', ר').

יא

עקר השמחה אי-אפשר להיות, כיון-אם על-ידי מילי דשטותא, כמו ששמעתי מפיו ז"ל, שאמר בזה הלשון: "סע האט א פנים אז מע קען מער ניט פרייליך זיין נאר מיט נאריש מאכן זיך",

וכן דבר עוד מזה כמה פעמים, וזהו הענין, מה שהיו נוהגין כל הצדיקים הגדולים המפרסמים שהיו בזמננו, שעל פי רב היו להם אנשים שהיו כמו בדתנים, והיו עושים לפניהם כל מיני צחוק ושטות כמפרסם — והכל בשביל שמחה, כי אין דבר מזיק לעבודת ה' כמו העצבות (שם הלכות נפלת אפים ד').

יב

תכלית הידיעה אשר לא נדע, זה התכלית אין מי שזוכה כי-אם הצדיקים הגדולים מאד, כי אף-על-פי שהכל אומרים, שתכלית הידיעה אשר לא נדע, אבל אין מי שידע פרוש דבר זה בשלמות, כי-אם מי שאוחז בזה, דהיינו: שזוכה לזה על-ידי מעשיו הטובים, כאשר הבנתי מפי רבנו ו"ל (שם אות ט"ו).

יג

אצל הצדיקים הגדולים אין הפרש בין תפלה לזווג, כמו שאמר רבנו ו"ל (שם הלכות קריאת התורה ג', ב').

יד

הרבה מדקדקים יותר מדי, שלא לקדש הלבנה, עד שיעברו העננים לגמרי, אבל הם טועים בזה, כאשר שמענו מכמה צדיקים ומאדמו"ר ו"ל, ובפרט בעת שהזמן דחוק, שסמוך לחצי החדש בפרט בחרף, שבנדאי הוא שטות גדול לדחות מצוה נוראה כזאת בשביל דקדוק קל שלא נזכר בגמרא כלל, כי לא אמרו רק הרואה לבנה בחדושה מברך וכו' (כ"ד טו, כד), שמוכן, שתכף כשרואים אותה צריכים לברך וכו' (שם ו', ר').

טו

תורה ע"ו שבלקוטי מוהר"ן חלק א', אף אמנם שהתורה הזאת היא מלשון החברים, שלא נכתבה יפה כלל, אף-על-פי-כן המדקדק

ומענין בזה, ימצא גם שם הקדמות וחדושים נפלאים, כי כל דבור ודבור שיצא מפי רבנו ז"ל עמק ונורא מאד (שם הלכות משא ומתן ד).

טז

הארת הרצון זה תכלית השלמות, כמוכן בדברי רבנו ז"ל ובפרט בספוריו שספר עמנו (שם הלכות נטילת ידים ג, ג).

הגהות

יז

מי שנכשל ונפל להרוח שטות — יש לו עדין בחירה, כמו שאמר אדמו"ר ז"ל לאחד, שהוא ז"ל בעצמו אמר לו שיש לו שגעון וכו', ואחר-כך אמר לו, אם אתה רוצה אין אתה משגע... והבן זה מאד, כי גם המשגע ממש כשמכין אותו היטב, מרחק להשליף השגעון מחמת יראה. כי זה רואין בחוש, שיש בני-אדם שרואין מהם כמה מיני שגעון ממש שהוא רוח שטות ממש, ואף-על-פי-כן אינם משגעים לגמרי (שם הלכות נטילת ידים ו, ל"ז).

יח

רמז לנו אדמו"ר ז"ל ואמר, שעקר הוא יראת הענש, אף-על-פי שכתוב בספרים (ראה בשיחות הר"ן סימן ה), שצריכין דיקא יראת הרוממות וכו', אבל באמת, הלנאי שגזפה להנצל ממה שצריכין להנצל על-ידי יראת הענש, וכן שמענו בשם כמה צדיקים גדולים, שאמרו שהעקר הוא יראת הענש, ורמז לנו אז היטב היטב כמה וכמה צריכין להתירא ולפחד מיראת הענש וכו' (שם אות צ"ט).

יט

שמענו מפיו הקדוש ז"ל בעצמו מגדל מעלת הרצון וקדושה, שהוא עקר עבודת ה'. וכל העבודות תורה ותפלה ומצוות ומעשים טובים — כלם כלולים בזה, ואי-אפשר לזכות לשום דבר שבקדושה, כי-אם על-ידי זה. על-ידי רצון וחשק והשתוקקות וכסופין ונעגועים

חזקים, ולא ירפה את הרצון בשום אופן. רק כל מה שהמניעה מתגברת ביותר, יראה לגבר את עצמו בחשק וכסופין ונגעגועים ורצונות חזקים ביותר וכן לעולם, עד שיזכה לגמר להוציא מכח אל הפעל את המצנה או הדבר שבקדשה שהוא רוצה. וכן אחר-כך בשאר עבודות ודברים שבקדשה, שיצאה אחר עוד לעשות, יתגבר גם בן ברצונות חזקים, וכל מה שהמניעות והעכובים והבלבולים מתגברים יותר, יתגבר את עצמו ברצונות חזקים יותר, עד שיוציא מכח אל הפעל, ויזכה גם לאותה המצנה והעבודה וכן לעולם (שם הלכות ברפת המזון ד,כ)

כ

בפרות יש נפשות יקרות מאד, וכמו שהבנתי משיתת רבנו נ"י (שם הלכות ברפת הפירות א').

כא

הצדיק הוא גבור הכובש את יצרו, והוא עז כנמר בעבודתו יתברך, והוא נותן עז ותעצומות לה' יתברך כפיכול בכחינת: "תנו עז לאלקים". ובשביל זה הצדיק נקרא עזו. וזהו דרשו ה' ועזו (תהלים קה, ד), שצריכין לבקש את השם יתברך, היינו: לזכות לאמונה שלמה, וזה אי-אפשר כי-אם על-ידי שידרשו ויבקשו ויחפשו את ה' ועזו, היינו: הצדיק. כמבאר לעיל, שצריכין לבקש את הצדיק מאד, ועל-ידי-זה היקרא דורשין את ה' וזוכין לאמונה שלמה. וזה: "בקשו פניו תמיד". פניו — הם הצדיקים שנקראים אנפי שכנתא = פני-השכינה, כמובא בזהר הקדוש (זהר ח"ב קסג: ח"ג רכ). וכמו ששמעתי זה מפי רבנו ו"ל. היינו: שצריכין לחפש ולבקש פני ה', שהם הצדיקים, צריכין לחפשם ולבקשם תמיד, עד שיזכה למצאם להתקרב להם. כי עקר האמונה וההתקרבות לה' יתברך תלוי בהם (שם הלכות ברפת הריח מ"ו).

כב

וְזֶה בְּחִינַת "אקו"ק" שֶׁהוּא בְּחִינַת אָנָּא וְזִמִּין לְמִיָּהוּי, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה "קָרָא אֶת יְהוָשֶׁעַ" (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן ו'). הַיְיָנוּ: שְׁזָה בְּחִינַת הַשְּׂמִיחָה שְׁבֵלֵב, שְׁסוּף כָּל סוּף אָנָּא וְזִמִּין לְמִיָּהוּי, שֶׁבְּנֻדָּאֵי יְתִיבָה מִמְּנֵי אֵיזָה הַנְּיָה, כִּי כָּל הַהִתְהוּוּת שֶׁל הָאָדָם עִתָּה בְּזֶה הָעוֹלָם הַכֹּל הֵבֵל נִרְיָק אֶפְלוֹ בְּחִיּוֹ כִּידוּעַ לְכֹל, מִכָּל שְׁכָן שֶׁמִּכְרַח לְמוֹת וְלִשׁוּב לְעִפְרָ וְיִתְבַּלָּה הַכֹּל, וְעַל-כֵּן אֵין זֶה שׁוּם הַנְּיָה כָּלֵל רַק אָנָּא וְזִמִּין לְמִיָּהוּי, שֶׁבְּנֻדָּאֵי אָנִי מוּכָן וּמְזֻמָּן שִׁיְהִיָּה מִמְּנֵי אֵיזָה הַנְּיָה לְעִתִּיד לְנִצּוּחַ, כִּי בְּנֻדָּאֵי יִשְׂאָר מִמְּנֵי אֹז מַה שִׁיִּשְׂאָר, וּכְמוֹ שֶׁשְּׂמַעְתִּי מִפִּיּו הַקְּדוּשׁ ו"ל עֲנִן זֶה לְעֲנִן הַתְּחִזְקוֹת בְּשְׂמִיחָה וְכוּ' (שֵׁם הַלְכוֹת הַנּוֹדָאָה כ"ט).

כג

רְאִינוּ אֶצֶל רַבְּנֵי ו"ל, שֶׁעֲקָר הַחֲשִׁיבוֹת הָיָה אֶצְלוֹ ו"ל, כְּשָׂא אִישׁ תְּדַשׁ לְהִתְקַרֵּב לֵה' יִתְבַּרְךָ, שֶׁהָיָה יָקָר בְּעֵינָיו מְאֹד יוֹתֵר מִכָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּתְקַרְבוּ מִכְּבָר (שֵׁם הַלְכוֹת בְּרַפְת הַמְּזוּן ד', י"א).

כד

הָעֲקָר הוּא לְהִיּוֹת שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, כְּמוֹ שֶׁהָיָה רַגִּיל בְּפִי אֲדָמוֹר"ר ו"ל, דְּהַיְיָנוּ: שְׁלֵא יְהִיָּה כְרוּךְ אַחַר תְּאוּוֹתָיו הַרְעוֹת (שֵׁם הַלְכוֹת בְּרַפְת הַפִּירוֹת ה', ח').

כה

שְׂמַעְתִּי מִפִּיּו הַקְּדוּשׁ, שְׂמָה שְׂכַתּוּב בְּסִימָן ס"ב (בְּלֻקוּטֵי מוֹהַר"ן חֲלֵק א') מְעַנֵּן הָעֲלָאֵת הַדְּבוּר בְּחִינַת יִשְׁלַח דְּבָרוֹ, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה בְּרוּר הַמְּאֲכָלִים, שְׂשֵׁם נְכַלֵּל כָּל הָאֲרֻבְעָה שְׂצָרִיכִין לְהוֹדוֹת, עֵין שֵׁם הַיֵּטֵב (שֵׁם הַלְכוֹת בְּרַפְת הַרִיחַ א', ג').

כו

שְׂמַעְתִּי מִרַבְּנֵי ו"ל, שֶׁלְּפַעְמִים עֲבָרָה מְכִיָּאָה אֶת הָאָדָם לִידֵי

תשובה, היינו: על-ידי שְׁנֵלֶכֶד באיזה עֲבָרָה גְדוּלָה, רחֲמָנָא לְצַלֵּן – על-ידי־זֶה נְתַמְרָמֵר לְבוּ וְנִתְעוֹרֵר בְּתִשְׁבָּה, עַד שְׁנַעֲשֶׂה בַעַל-תְּשׁוּבָה גְמוּר (שם ד', ב').

כז

עֲכָשׁוּ הַהִתְחַלָּה שֶׁל הַגְּאֻלָּה וְתִקּוּן כָּל הָעוֹלָמוֹת הוּא מְפֹרֵים, כְּמוֹ שְׁמוּכָן מֵרְמִזֵי דְבוּרֵי הַקְּדוּשִׁים שֶׁל רַבְנֵי ז"ל (בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק ב' סִימָן ע"ד), בְּעֵת שֶׁאָמַר הַתּוֹרָה עַל פְּסוּק מ'מְצִרִים וְלֹא יֵרְאוּ פְּנֵי רִיקָם, שֶׁהוּא רֵאשִׁי תְבוּת פ'ו'ר'י'ם', שֶׁאָמַר אֲזִי, כִּי מִתְחַלָּה הָיוּ כָּל הַהִתְחַלּוֹת מִפְּסוּחַ, שֶׁהוּא יְצִיאַת מְצִרִים, וְעֲכָשׁוּ... וְכוּ' וּפְסֻק בְּאֲמִצַּע וְלֹא סִים דְּכָרְיוֹ, וּמִתּוֹךְ דְּכָרְיוֹ הַבְּנֵתִי, שֶׁעֲכָשׁוּ הַהִתְחַלָּה מְפֹרֵים (שם כ"ה).

כח

בְּתַחֲלַת הַגְּבוּל, בְּמָקוֹם שֶׁמִּתְחִיל אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, שֶׁם קָבוּר זְכַרְיוֹן, כְּאֲשֶׁר זְכִיתִי לְהִיּוֹת שָׁם בְּעֲצָמֵי, עַל קָבְרוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּעִיר צִדּוֹן, וְאָמַרְוּ לִי שֶׁם, שֶׁמֶשֶׁם מִתְחִילִין לַחֲשֹׁב גְבוּל אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל (שם מ"ג).

כט

עֲנִין מִשֶּׁה וּבִלְעָם וְכוּ' זֶה הַדְּבָר נַעֲשֶׂה בְּכָל דּוֹר, כְּאֲשֶׁר הַבְּנֵתִי מְדַבְּרִי וְרַמְזִי הַקְּדוּשִׁים ז"ל (שם הַלְכוֹת הוֹדָאָה הַלְכָה ה', י"א, עֵין שָׁם).

ל

עַקֵּר הַתְּשׁוּבָה שֶׁל כָּל אָדָם הוּא, שִׁישׁוּב בְּכָל פַּעַם מִהַמְחֻשְׁבוֹת רְעוֹת שְׁנֵלֶכֶד בָּהֶם, לְמַחֲשָׁבוֹת קְדוּשׁוֹת, כִּי הַמְחֻשְׁבָּה בֵּינָהּ הָאָדָם בְּכָל רִגְעוֹ, וְשֶׁם עַקֵּר הַנְּסִיּוֹן וְהַבְּחִירָה, וְזֶה עַקֵּר הַתְּשׁוּבָה לְשׁוּב בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, מִמָּקוֹם שֶׁהוּא שָׁם, לְמַחֲשָׁבוֹת קְדוּשׁוֹת, כְּאֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, וְאִפְלוּ אִם נִתְעָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ כְּמוֹ שְׁנִתְעָה, אַף-עַל-פִּי-כֵן, צָרִיף שִׁיאֲמִין, שֶׁכָּל מֵה שְׁמַנְתֵּק עֲצָמוֹ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ מֵרַע לְטוֹב, הוּא יִקָּרַב בְּעֵינֵי ה', כִּי הוּא יוֹדֵעַ יְצַרְנוּ וְכוּ' (שם הַלְכוֹת תְּפִלַּת הַמְּנַחֶה הַלְכָה ז', ב').

לא

דברי התורה שבלקוטי מוהר"ן סימן מ"ט, נכתבו ברמז ובקצור גדול, כאשר הבנתי מפיו הקדוש, שהתורה הזאת נאמרה וכן נכתבה בקצור וברמז. כי אמר שעקר התורה אמרה רק בשביל לבטל הגזרות וכו' (שם הלכות תפלת המנחה ז', ט').

לב

עקר (פגם הברית) כשפוגם באסור, חס ושלום. כי לא נתנה תורה למלאכי השרת (ברכות כה:), ועל-כן בהתר, אף-על-פי שגם בזה יש פגם פגמים, אף-על-פי-כן הוא התר וכו' כמו ששמעתי וכו' וכו' (שם י"ז).

לג

הצדיקים הגדולים הנוראים הם תמיד בבחינת בעלי תשובה, אף-על-פי שלא טעמו שום טעם חטא חס ושלום מעולם, כי הם עושים תשובה בכל פעם על השגתם הראשונה, כמו שכתוב בהתורה "קרא את יהושע" (בסימן ו'). וגם על-פי רב הם יורדים בכונה למקומות נמוכים מאד מאד בשביל להעלות הנפשות משם להחזירם בתשובה, שזהו בחינת מה שאמר אדמו"ר ו"ל (חיי מוהר"ן קנד): "נאני ידי מלכלכות בדם וכו'" בשביל לטהר וכו', ובכח אלו הצדיקים יש תקנה לכל מי שיאחז בם, שיעלה מעמק ירידתו לעליה גדולה וכו', כי אלו הצדיקים הגדולים הם עקר הבעלי תשובה, כי רק הם נקראים בעלי-תשובה, כי הם הבעלים של התשובה, וכל מי שחס על חיו ורוצה לשוב בתשובה, צריך לקבל מהם. וכמו שדברתי מזה עם אדמו"ר ו"ל (שם הלכות תפלת המנחה ז', ג"ב).

לד

מובן מתוך דברי אדמו"ר ו"ל, שצריכין לשמח נפשו בכל מיני עצות, והעקר על-ידי שלא עשני גוי, ועל ידי שנתקרב לצדיקי אמת, והבדילנו מן התועים, החולקים עליהם בחנם (שם ג"ג).

לה

העקר הוא ההתחזקות בכח הצדיק, שצריכין לידע שהצדיק הוא גבור כח כזה, שכל נקדה ונקדה טובה שמתגבר כל אחד באיזה רגע, הוא חוטף אותה מיד ומכניסה לתוך בית-הקדשה שהוא בונה, שהוא בחינת משכן ובית-המקדש שהוא בחינת ביתא תמאה וכו', ועל-פן אפלו כשאחר-כך יורד, כמו שיורד זה שרצה להתקרב, אף-על-פני-כן אינו נאכד ההתעוררות המעט שלו, כי כבר נכנס לתוך בנין בית-הקדשה שהצדיק עוסק בבנינו. על-פן צריך כל אחד לבלי להניח את מקומו בשום אופן, בבחינת מקומך אל תנח (קהלת י, ד), ובכל פעם שמתגבר על מחשבתו הרעה ומנשא עצמו לחשב מחשבות טובות, ומתגעגע וכוסף להתקרב לה' יתברך, לית רעותא טבא דאתאביד = אין שום רצון טוב נאכד (זהר ח"ב קנ:), מפל שפן מה שעושה בכל פעם איזה דבר שבקדשה, כי הלא אפלו פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון וכו' (ברכות נו), וכמבאר בדברנו הרבה מזה. ובפרט על פסוק אומרה לאלקי בעודי וכו' (לקוטי מוה"ר סימן רפב), שהזהיר הוא ו"ל לילך עם זה מאד (שם הלכות תפלת המנחה ז, ס"ג).

לו

ונה בחינת הספרים הקדושים, שנקראים בשם לקוטים. וכן קרא אדמו"ר ו"ל כל ספריו בשם לקוטים, כי כל התורה הקדושה שמגלים הצדיקי אמת, הם על ידי בחינת לקוטים, עין פנים (שם הלכות תפלת המנחה ז, ס"ד).

לז

שמענו פעם אחת משיחותיו הקדושות, שאמר בפיו הקדוש בצחות, מתיקות, נעימות שיחתו הקדושה והנוראה מאד מאד! עד אין סוף ואין תכלית, שהעבודה הגדולה שבגדולות בעבודת ה' יתברך קלה ביותר לעשות מעסק קטן, שמטריחין עצמן בשביל

פרנסה ועסקי העולם הזה, כי הלא אנו רואין כמה יגיעות יגע האדם בשביל לנסע על איזה יריד, שתכף במוצאי שבת צריך לטרוח ולחפש אחר עגלה, ונחפז מאד לטען סחורתו על העגלה ביגיעה גדולה, ואחר-כך צריך לנסע כל הלילה ולנדוד שנה מעיניו, ומשבר כל גופו, מחמת שצריך לישוב על עגלה הטעונה, ושאר טרחות ויגיעות פיוצא בקו, פידוע להעולם, ואחר-כך צריך לעמד כל היום על רגליו וכו', ובפרט בימות הקור העצום וכו', וכל אלו היגיעות והטרחות הכבדות והקשות הוא מטריח עצמו על ספק, כי ספק, אם ירויח איזה רוח קטן, וספק, אם יאבד ההוצאות, פידוע להעולם. נמצא, שעל עסקי פרנסת העולם הזה מטרחין עצמן כל-כך ביגיעות כאלה על ספק רוח קטן... והעבודה הגדולה שבגדולות היא התפלה, ואף-על-פי-כן כשעומדין להתפלל, מתפללין וגומרין התפלה... (שם הלכות תפלת ערבית ד', ז' הובא גם בחיי מוהר"ן סימן תקנ"ח בשינוי לשון).

לח

צריכין להתחזק תמיד כל ימי חייו להתחיל בכל פעם מחדש, כי לא יזנח לעולם ד'. ולית רעותא טבא דאתאביד, וכמו שכתב רבנו ז"ל על פסוק: "בשוא גליו אתה תשבחם..." (חיי מוהר"ן סימן רעא), שכל מה שהאדם מנשא עצמו בכל פעם לה' יתברך, אף-על-פי שאינו עולה בידו חס ושלוש להתקרב לה' יתברך, כל גופל אחר-כך רחמנא לצלן — אף-על-פי-כן זה בעצמו, שהוא מתחזק ומגביה ומנשא עצמו בכל פעם לה' יתברך, זהו שבחא דיליה ויקרא דיליה: ה' יתברך יהיה בעזרנו להתחזק תמיד, עד שנזכה לשוב אליו יתברך באמת במהרה במהרה. אמן, בן יהי רצון! (שם הלכות ערבית ד', ל"ד: שבת ז', נ"ד).

לט

שמעתי מפי רבנו ז"ל, שיש כמה צדיקים ששברו התאוות, אבל עדין נשאר אצלם שמץ מנהו, ואלו הצדיקים — אין להם כח

להחזיר בני־ישראל למוטב, כי אם בכח הצדיק האמת, הראש בית האמת, שזכה לבטל הרע בתכלית (לקוטי הלכות הלכות שבת הלכה ה', ט').

מ

כי באמת כל השמחות ששמחין על החתונה, הוא פליאה לכאורה, כאשר שמעתי זאת בפרוש מפיו הקדוש, שאמר, שאין העולם יודעים כלל, מה זו שמחה, שזה נושא זאת, כי בנדאי אין ראוי לשמח על ענין זה, אף באמת וכו' (שם הלכה ו', כ"ג).

מא

צריכין לנסע לצדיקי אמת על ראש־השנה, שהם יכולין להמשיך דרכי התשובה אלו והעקר להמתיק תקף הדין של ראש־השנה ולהמשיך על עצמן שמחה אז, כמו שהזהיר אדמו"ר ז"ל, שבראש־השנה צריכין להיות בשמחה (שם הלכות שבת ז', מ"ו).

מב

מצינו בכל הצדיקים החכמים הראשונים, שהוסיפו כמה גזרות וגדרים ברב המצוות, שהם בחינת משמרת למשמרת, כגון: שבות לשבת וכו' כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מועד קטן ה.), ועל־פן באמת לנו אסור לגמרי לגרע או להוסיף, אכל גדולי הצדיקים — יש להם בזה בחירה, שיש כמה דברים שהם צריכים להבין מדעתם, אם להוסיף אם שלא להוסיף. ועל־פן באמת יש יגיעה ועבודה גדולה בזה, כמו שהבנתי מדבריו ז"ל, בעת שדבר מזה (שם אות נ').

מג

זה ידוע ומבאר אצלנו, שכל אחד ואחד — יש לו בחינת סודות ונסתרות לפי בחינתו, כי מה שנחשב אצלנו לסודות ונסתרות, הוא אצל הגבוה מאתנו נמוך מנגלות. וכן בין כל אדם ואדם ובין כל דרגא ודרגא. וכן יש דברים, שהם עכשיו סוד, ואחר־כך לא יהיה

שיח שרפי קודש

סוד פי-אם נגלה. רק אז יהיה סודות אחרים הגבוהים הרבה מזה, כמו ששמעתי מפי רבנו (שם ה', ל"ח).

מד

כשמנסין את האדם, לוקחין ממנו את שלמות הדעת, שזהו עקר הנסיון, כאשר שמעתי ממנו (שם הלכות ערובי תחומין הלכה ו', י"ז).

מה

ההנהגה הכללית שהזהיר רבנו ז"ל, לכל אחד ואחד כמה וכמה פעמים — להרבות בהתבודדות בכל יום ויום, דהיינו: לפרש שיחתו לפני ה' תברך בלשון לע"ז, לבקש מלפניו תברך, שיקרבהו לעבודתו ויחזירהו בתשובה שלמה לפניו תברך, וזהויר לעשות מהתורות תפלות, דהיינו: כל הדברים הקדושים, שגלה בכל תורה ותורה, לעשות מזה תפלה, לבקש ולהתחנן מה' תברך, שיזכה לבוא לכל זה, כפי סדר חדושי התורה שגלה, כפי הבגן הנורא, שבנה בכל תורה ותורה, שגלה בדרך הנפלא, ואמר שנעשה מזה שעשועים גדולים למעלה, ואמר שנעשה מזה שעשועים, שלא עלו עדין שעשועים כאלה לפניו תברך מעולם! (שם הלכות ראש-חדש הלכה ה', בתחלתו).

מו

...ההקדמות של רבנו ז"ל בכלל דבריו — כל דברי קבלת האר"י ז"ל וזהו הקדוש וכו', כאשר נשמע מפיו הקדוש (שם ג').

מז

עקר המשכת הנס והישועה של חנכה בכל דור, הוא על ידי קדשת ראש-השנה ויום-כפור, כמו שאמר אדמו"ר ז"ל (שם הלכות ראש-חדש ו', י"א).

מח

וְזֶהוּ בְּחִינַת רַבּוּי הַסְּפָרִים שֶׁל חֲכָמֵי אֲמֶת, כִּי הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים מִתְּחַבְּרִים עַל יְדֵי חֲדוּשֵׁי תוֹרָתָם שֶׁמִּחְדָּשִׁים בְּכָל עֵת, וְכָל חֲדוּשֵׁי תוֹרָתָם הוּא לְעִבְדָּא לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשֹׁמֵר וּלְעֹשֵׂוֹת וּלְקַיָּים וְכוּ', כִּי הֵם מִתְּגַבְּרִים בְּעִבּוּדָתָם בְּכָל יוֹם מִחְדָּשׁ, כְּאִלוּ עֲדִין לֹא הִתְחִילוּ שׁוֹם הַתְּחִלָּה בְּעִבּוּדַת ה' וְתוֹרָתוֹ (וְכַמְבָּאֵר הַרְבֵּה מְזֵה בְּדַבְּרֵינוּ). וְיוֹתֵר מְזֵה שֶׁמַּעֲנוּ מִמֶּנּוּ פְּנִים אֶל פְּנִים, שְׂאִי-אֶפְשֵׁר לְבָאֵר כָּלֵל, כְּמָה וְכְמָה הִיָּה בְּעֵינָיו בְּכָל פַּעַם כְּתִינוּק מִמֶּשׁ שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ. וּפַעַם אַחַת שֶׁמַּעֲתִי מִמֶּנּוּ בְּפִרוּשׁ, שָׁאָמַר: "אֲנִי עֹתָה כְּגִמּוּל עָלַי אִמּוּ...". וְכוּ' (חיי מוהר"ן סימן קפכ) (שם אות י"ז).

מט

עַקֵּר הַמְּשַׁכַּת קִדְשַׁת הַתּוֹרָה הוּא עַל-יְדֵי יַעֲקֹב, אֲכַל הִיָּה עָלָיו מִחֻלְקוֹת גְּדוּלוֹת מַעֲשׂוֹ וּלְבָן, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַחֻלְקִים עַל חֲכָמֵי הַתּוֹרָה הָאֲמִתִּיִּים, וְיַעֲקֹב אָבִינוּ, כָּל מָה שֶׁהָיוּ חוֹלְקִין עָלָיו יוֹתֵר, הִתְגַּבֵּר לְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה יוֹתֵר עַל פְּגָם אֲמוּנַת חֲכָמִים וּלְתַקֵּן חֲטָא אָדָם הָרָאשׁוֹן שֶׁפָּגַם בָּזֶה. וּפְגָם הַדּוֹרוֹת שֶׁאֲחָרָיו שֶׁפָּגְמוּ בָּזֶה. וְהוּא שָׁב בְּתִשׁוּבָה בְּשִׁבְלֵם, עַד שֶׁחָבַר וַעֲשָׂה עַל-יְדֵי-זֶה סְפָרִים רַבִּים, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת מָה שֶׁנִּשְׁטַמֵּן בְּבֵית שֵׁם וְעֵבֶר י"ד שָׁנָה בְּעַת שִׁכְרָח מַעֲשׂוֹ, וְשֵׁם עֶסֶק בְּתוֹרָה. וּבִנְדָאֵי חֵבֵר עַל-יְדֵי-זֶה סְפָרִים רַבִּים, כִּי יַעֲקֹב חָבַר כְּמָה סְפָרִים קְדוּשִׁים בְּעֵינֵי הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה כְּמוֹכָא (רַמְבַּ"ם הַלְכוֹת עִבּוּדַת-כּוֹכָבִים א, ג. וְעֵינֵי חַיֵּי מוהר"ן סימן שצח), וְכִמּוֹ שֶׁסֵּפֶר מְזֵה אֲדַמּוּ"ר ז"ל (שם אות מ"ה).

ג

וְזֶה בְּחִינַת "נִיחַץ אֶת הָעַם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֵת הַצֹּאן וְכוּ' לִשְׁנֵי מַחְנוֹת וְכוּ'. וְהִיָּה הַמַּחְנֶה הַנֶּשְׂאָר לְפִלְטָה" (בְּרַאשִׁית לֵב, ח): שֶׁכְּשֶׁרוֹאִין

שקשה להשיג העצה השלמה, צריכין להתנהג לפי חלקת העצה על כל פנים, באפן שעל כל פנים יהיה נשאר לו מחנה הנשאר לפלטה, ולא יהיה נאכד לגמרי, חס ושלום, שלא יאמר שילך ויתנהג וכו', רחמנא לצלן. רק ישתדל שעל כל פנים ישאר מה שישאר וכו'.

היינו: פשוטה אדם שהיצר הרע מתגבר עליו כמו שמתגבר, ונדמה לו שאין בכחו לעמד כנגדו כראוי, וכל מה שחושב עצות ותחבולות — אינו עולה בידו כראוי ומחמת זה עצתו חלקה תמיד — אזי כל עצתו העקרית, שייסמך על כח הצדיק האמת, שבאיזה דרך שילך ימצא בו השם יתברך, וילעת עתה יתנהג כפי חלקת העצה, שזה בחינת "ויחץ את העם וכו' והיה המחנה הנשאר לפלטה". היינו: שיקבע בלבבו שאיך שיהיה אף-על-פי-כן אני חזק, שלא אהיה נסוג אחור לגמרי מה' יתברך ולא אִיֵּאֵשׁ את עצמי לעולם, ולא אהיה חס ושלום מהחסידיים הנפולים שהם גרועים וכו' רחמנא לצלן, כמו ששמענו מצדיקים. רק אני על משמרת אעמד לחטף מה שאוכל, למען יהיה המחנה הנשאר הפלטה. למשל שהאדם חפץ שילמד הרבה ויתפלל וירבה בהתבודדות ויהיה נקי מעתה מכל חטא והרהור וכו' ורואה שקשה עליו וכו', יהיה חזק בדעתו, שעל כל פנים מה שאוכל לחטף בחיי אִתִּיגַע בכל כחי לחטף איזה טוב כל יום מימי חיי. ואם חס ושלום, לא אוכל להתפלל כלל, אראה לדבר אחר-כך איזה דבור של תחנה ובקשה וכו', ואם ימנעני חס ושלום גם מזה, מה לעשות (כמו ששמעתי מפיו ז"ל). אף-על-פי-כן אלמד מעט או הרבה, ועל כל פנים אתגבר ברוצנות חזקים לה' יתברך ואצעק על כל פנים, רבונו של עולם, הושיעה! וכיוצא בזה. ואם עצתי חלקה אם לסע או לישב בביתי, ואיני יכול לתת עצה לנפשי, על כל פנים אני חזק בדעתי! שבין בביתי בין בדרך אִחֲטֵף טוב מה שאוכל. וכן בשארי דברים שאי אפשר לפרטם, וכל זה בחינת "והיה המחנה הנשאר לפלטה" (שם אות נ"ב).

נא

...פסקי הלכות הם עקר תקון חטא אדם הראשון והם כלל כל התקונים של כל החטאים, כמו ששמעתי מרבנו זצ"ל (שם הלכות פסח ד', ג').

נב

פעם אחת שמעתי מרבנו ז"ל שאמר: "ומה יהיה, אם לא יהיה לי עולם הבא?... " מה לעשות, ואם יגיע לי גם גיהנום! והגביה ידיו כאומר, שצריך האדם להתרצות על הכל, כי בודאי לא יעשה ה' תכרף עולה נגדו, חס ושלום, כי צדיק וישר הוא וכו' (שם ח', י"ח).

הוצאת מוסד הרב קוק

יצא לאור תשס"ח

נג

נתן לנו רשות מאתו ז"ל לחפש רמזים (בספורי מעשיות שספר) כפי יכלתנו (שם הלכות פסח ט').

נד

עקר התשובה כתקונה, הוא שיעשה התשובה באותו הגוף ובאותו ענין עצמו שחטא וישוב ויחזר דרך מקומות הצרים והדחוקים לה' ותכרף, אבל אם יתהפך גופו וישתנה בבחינת "תתהפך כחמר חותם ויתיצבו כמו לבוש" (איוב לח, יד), שחס ושלום יתפכו וישנו גופו, דהיינו: שימות ויחזר ויתגלגל ואחר-כך ישוב ויצעק אל ה', אין זו תשובה הגונה, כי צריך לשוב בגוף הזה ויקא כמות שהוא, וילך דרך מקום הצר והדחוק יקרא וישוב אל ה' באמת, אז ירחיב לו ה' ותכרף ואזי הוא בחינת תקיעת שופר כהלכתו, היינו: בחינת תשובה באמת כראוי. ועל-כן אם נקב צריך שתהיה הסתימה במינו ויקא, כי באותו ענין שחטא יתקן, כמו שאמרו רז"ל (יומא פו:), כמו ששמעתי בבאור היטב מפיו הקדוש דברים הללו (שם הלכות ראש-השנה א', ב').

נה

נְהַגוּ הָעוֹלָם עַל-פִּי גְדוּלֵי-עוֹלָם, שֶׁלֹּא לְהִתְעַנּוֹת בַּעֲשֵׂר־יָמֵי-
תְּשׁוּבָה, כִּי-אִם עַד אַחַר חֳצוֹת, וְאַחַר-כֵּן אוֹכְלִין, וְכֵן שָׁמַעְתִּי מִרְבּוֹנוֹ
ו"ל, שֶׁכֵּן רָאוּי לְנַהֵג (שֶׁם הַלְכוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה ב', ח').

נו

צְרִיכִין לְבָאֵר קֶצֶת לְחַבֵּר הַתּוֹרוֹת שֶׁנִּדְפְּסוּ בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן
תְּנַיִנָּא, סְמוּכִים זֶה לְזֶה מִסִּימָן י' עַד סִימָן י"ז שֶׁמְבָאֵר שֶׁם, שֶׁאֲצִלוּ
ו"ל הִיָּה תוֹרָה אַחַת, וְלֹא זְכִינוּ לְקַבֵּל רַק פְּסָקֵי פְּסָקֵי (שֶׁם אוֹת ו', ז').

21/08/2018 10:44

נז

אֲפֵלוּ בְּשִׁכְלָנוּ אָנוּ יְכוּלִין לְהִבִּין קֶצֶת, שֶׁאִין שׁוּם זְמַן כָּלֵל.
כְּרֹאִין בְּחוּשׁ, שֶׁהַזְּמַן הוֹלֵךְ וְהוֹמֵה, וְהוּא עָף וּפּוֹרֵחַ כְּצֵל עוֹבֵר, עַד
שֶׁבְּאֲמַת לְפִי פְּרִיחַת הַמַּחְשָׁבָה רוֹאִין כִּמְעַט בְּחוּשׁ, שֶׁאִין שׁוּם זְמַן
כָּלֵל, כִּי הֵיכֵן הוּא הַזְּמַן שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. וְעַקֵּר הַזְּמַן הוּא רַק מַחְמַת
הַשִּׁכְחָה, מַחְמַת שְׁעוֹבְרִים יָמִים וְשָׁנִים, וּבְרִבּוֹת הַיָּמִים נִשְׁכַּחִין
הַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים וּמַחְמַת הַשִּׁכְחָה נִדְּמָה כְּאִלוּ כְּבָר הוּא זְמַן אַרְף
וְנִמְשָׁף מְאֹד. אָבֵל כְּשׁוֹזְכְּרִין הֵיטֵב מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה מִתְחִלָּה וְעַד עַכְשָׁו,
וְהַיּוֹם שֶׁעָבַר לְפָנָי כְּמֵה שָׁנִים כְּאִלוּ הוּא עוֹמֵד עַכְשָׁו, עַל-יַד־יָזָה
רוֹאִין, שֶׁאִין שׁוּם זְמַן כָּלֵל. רַק שֶׁבְּשִׁכְלָנוּ בְּנֻדָּאֵי אֵי-אֲפָשֶׁר לְהִבִּין
דְּבָר זֶה בְּשִׁלְמוֹת. רַק אֵיזָה הַתְּנוּצָצוֹת בְּהַעֲבָרָה בְּעֵלְמָא. הַכָּלֵל,
שֶׁזְּכָרוֹן שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת, הוּא בְּחִינַת לְמַעְלָה מִהַזְּמַן, כִּי עַקֵּר
הַזְּמַן, הוּא מַחְמַת שֶׁאִין לָנוּ שִׁכְל, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבּוֹנוֹ ו"ל בְּפִרוּשׁ (שֶׁם
ה', י"ג).

נח

יֵשׁ, שֶׁיִּדְרוּ וְנִפְּלוּ מְאֹד, עַד שֶׁלָּבָם בְּבַחֲיַנַּת לְבִי סִחְרַחַר הַמְּבָאֵר
שֶׁם בְּתוֹרָה י"ב חֶלֶק ב', שֶׁהַקְּלָפָה שֶׁנִּדְּבַק בָּהֶם בַּעֲוֹנוֹתֵיהֶם, מְעַקְמַת
וּמְסַבֶּכֶת הַלֵּב בְּעַקְמָאִים וְסַפּוּבִים וּבִלְבוּלִים הַרְבֵּה, וְכְמוֹ שֶׁאָמַר אֲז

בפרוש בלשון אשכנז "עם פאר דרייט דאס הארץ" (שם תחלת הלכה ו').

נט

שמעתי סגנון פרוש על הפסוק: "סלחתי כדברך!" (במדבר יד, כ): "כפי הדבור כן הסליחה" מפי רבנו ז"ל (שם הלכות יום כפור א, א').

ס

זה הענין של האתרוג שנדפס בספר שיחות הר"ן סימן פ"ז, נאמר בסמוך מיד אחר מאמר תקעו הנ"ל, שנאמר בראש השנה ותכף אחר יום הכפרים, (ואז לא היו אתרוגים מצויים באותה השנה). אז אמר רבנו ז"ל ענין הנ"ל של האתרוג, שלפי הימים נוראים שהיה לנו, ראוי שהיה ליו אתרוג נאה, כי אז בכו הרבה באותן הימים נוראים וכו' (שם אות ב, ב').

סא

הבנתי מפיו הקדוש, שזה תלוי בזה (היינו): כשסובר שידע משהו בהשגתו יתברך שמו, על-ידי-זה הורס לעלות אל ה' וכן להפך, ועין במאמר המתחיל סוד פונת המילה (לקוטי מוהר"ן סימן סג) (שם הלכות ספה א, ב').

סב

מחמת שבשנה זו ואשתקד היו שרפות הרבה, בשביל זה לא היו מצויים אתרוגים, כי היה התגברות מאורי האש, שהוא בחינת התעלמות הפאר כנ"ל, (וכמו שמבאר בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן ס"ז). אף-על-פי-כן על-ידי בחינת "והנה נער בוכה וכו'" וכו' לאתרוגים נאים (שם הלכות ד' מינים א, ב').

סג

היו נוהגים גם הקדמונים הצדיקים לשחק בחנכה במיני שחוק

של התר, אף שבעוונותינו הרבים עכשו באין לידי עברה, פי משחקין בשחוק של אסור (שם הלכות חנפה א').

סד

שמעתי, ששמונת ימי חנפה הם כנגד שמונת הזאות של הפהן הגדול ביום הכפורים, (שם הלכות חנפה ג', א').

סה

גם זה מרמז בדברי רבנו ז"ל במקום אחר (תני מוהר"ן סימן רז) על ענין ישיבתו באומאן שזה בחינת ובל יאמר שכן חליתי וכו', דהינו: פשנתוסף אכן אחת, דהינו: גפש אחת שחוזר בתשובה ונתקרב לה' יתברך, אזי נתרבין הבתים עד אין קץ, ואמר אז רבנו ז"ל, שעל ידי זה מכניסין לפנים גם הנפשות שהיו משלכין בחוץ בבחינת: "תשתפכה אבני קדש בראש כל חוצות..." (איכה ד, א) פי עכשו פשנתרבין מאד הבתים, אזי ממילא נכנסין גם הם לפנים וכו' (שם הלכות פשו בחלב ג', ד').

סו

מספרין העולם בשם הבעל-שם-טוב ז"ל, שאמר, שפעל אצל ה' יתברך, שמקום קבורתו יהיה בחינת ארץ-ישראל (זה שיה לתורה ק"ט חלק ב' עין שם ה"ה, שם הלכות חלב ודם הלכה ג', ז').

סז

עקר התקנה והתקון של כל אחד, הוא על ידי הצדיק האמת הגדול במעלה שזכה להתקרב אליו בחייו, פי אחר-כך קשה מאד מאד להתקרב, כמו שאמר אדמו"ר ז"ל (שם ה', כ"ד).

סח

צוה רבנו ז"ל לתן צדקה, "קדם" שבאים על קברו (שם הלכות בהמה וחייה טהורה הלכה ד', ו').

סט

הַמְשַׁל, הַמוֹבָא בְּחַי מוֹהַר"ן סִימֵן קצ"ח וְכו', סֵפֶר זֹאת לְעִנְיָן שֶׁלְפָעָמִים כְּשׁוֹפְגֵעִים עִם כּוֹפְרִים אוֹ מִתְנַגְּדִים, וְהֵם מִתְנַכְּחִים הַרְבֵּה כְּנֶגֶד הָאֱמֶת וּפּוֹעֲרִים פִּיהֶם לְבִלְי חֶק בְּרַבּוּי דְבָרִים וְטַעֲנוֹת וְאֱמֶת־לְאוֹת שֶׁל הַבַּל, שְׁצָרִיכִים לְהִמָּתִין לָהֶם, עַד שֶׁיִּכְלוּ דְבָרֵיהֶם, וְאַחַר־כֵּן יִתְבַּטְּלוּ דְבָרֵיהֶם מִמִּילָא וְכו', עֵינֵי שָׁם.

ע

עֵקֶר כַּח הַבְּחִירָה — מֵה שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִים, זֶה הַשֶּׁכֶּל שֶׁל הַיְדִיעָה וְהַבְּחִירָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי הַבְּרוּרִים, בְּחִינַת אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲיִלָא וְאֲתַעְרוּתָא דְלַתַּמָּא, שֶׁבְּאֱמֶת שְׁנִיָּהֶם אַחַד, כִּי הַבְּחִירָה הִיא בְּתוֹךְ הַיְדִיעָה, כְּמוֹ שֶׁשְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, אִךְ שְׁאִי־אֶפְשֶׁר לְהַשִּׁיג זֹאת, כִּי מִשָּׁם עֵקֶר כַּח הַבְּחִירָה, מֵה שְׁאִין מְשִׁיגִין שֶׁכֵּל זֶה (שֶׁם הַלְכוֹת דְּבָרִים הַיּוֹצְאִים מִן הַחַי הַלְכָה ד', ל"ח).

עא

שִׁיף לְתוֹרָה ס"ג שֶׁבְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק א', כְּפִי מֵה שֶׁהַכְּנִתִּי, כְּפִי מֵה שֶׁשְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, הַיּוֹצֵא לָנוּ מִשָּׁם, שֵׁישׁ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת בְּשִׁמְרֵי הַבְּרִית: בְּחִינָה אַחַת כְּפִשׁוּטוֹ, שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְלִקְדָשׁ וְלִטְהַר עֲצָמוֹ מִבְּהֻמִּיּוֹת, מֵרַע הַכּוֹלָל, עַד שִׁיזְכֶּה לְהִיּוֹת קְדוֹשׁ לְגַמְרֵי בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְהַתְאַנֶּה הַבְּהֻמִּית שׁוֹם אַחִיזָה בּוֹ כָּלֵל כָּלֵל לֹא, וְכְפִי גְדֵל קְדֻשָּׁתוֹ וּפְרִישׁוֹתוֹ, כֵּן גּוֹדֵל דַּעְתּוֹ, אֲבָל יֵשׁ עוֹד בְּחִינָה ב', שֶׁאֶפְלוּ מִי שֶׁהוּא קְדוֹשׁ מְאֹד בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת וְדַעְתּוֹ שָׁלֵם מְאֹד לְגֵדֵל קְדֻשָּׁתוֹ, אֲזִי צָרִיף לְשִׁמֵר דַּעְתּוֹ וְשִׁכְלוֹ מְאֹד, שֶׁלֹּא יִהְרַס לַעֲלוֹת אֶל ה', שֶׁלֹּא לִפְנֵס לְפָנָיו מִמְּחִיצָתוֹ, שֶׁלֹּא לַצָּאת מִגְּבוּל הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁזֶה בְּחִינַת פָּגַם הַבְּרִית, שֶׁהוּא פָּגַם הַדַּעַת (שֶׁם הַלְכוֹת דְּגַיִם הַלְכָה א', א').

עב

לַעֲנֵן הַחֲדוּשִׁין עַל סְפוּרֵי הַמַּעֲשִׂוֹת שֶׁסֵּפֵר רַבְּנוּ ... אָף-עַל-פִּי-
כֵן יֵשׁ לָנוּ רְשׁוּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ בָּהּ אֵיזָה רְמִזִּים מֵהַ
שְׁנוּכֵל לְמַצֵּא, כְּאֲשֶׁר הִבְנֵיתִי מִדְּבָרָיו (שם הַלְכוֹת תּוֹלְעִים הַלְכָה ד', ב').

עג

...כִּשְׁהוּא בְּכַחֲנִיַת תְּקוּן הַבְּרִית אֲזִי יָכוֹל לְשַׁמֵּר אֶת הַסּוּד, שְׁלֹא
לְגִלוֹתוֹ, שְׁלֹא לְעֵבֵר עַל הוֹלֵךְ רַכִּיל מְגִלָּה סוּד, כְּמוֹ שֶׁשִּׁמְעֵתִי מִפִּי
רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ נ"י בְּעֶצְמוֹ, וְאֲזִי זוֹכֵה, שֶׁמְגִלִּין לוֹ סוּדוֹת מֵאַחַר שֶׁיָּכוֹל
לְשַׁמְרוֹ (שם הַלְכוֹת מֵאֲכָלֵי עֵפוֹ"ם הַלְכָה א', ג').

עד

עַקֵּר בְּחִינַת תְּאוֹת מְמוֹן הוּא חֲזַק בְּיוֹתֵר בְּהַמְמוֹן בְּעֶצְמוֹ, שֶׁהֵן
הַמְטָבְעוֹת שֶׁשֵּׁם חֲזַק הַתְּאוֹנָה בְּיוֹתֵר מְאֹד, וְכַדְמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי רַבְּנוּ נ"י
שֵׁם (בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק א' סִימָן כג), וְכַפִּי הַמּוֹכֵן, לְעֵנְיוֹת דַּעֲתִי,
מִהַדְּבָרִים שֶׁשִּׁמְעֵנוּ מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ בְּעֵנִין זֶה, שֶׁסִּגִּית הַזֶּהָב קוֹנֶה אֶת
הַכֶּסֶף (בְּכֹא מְצִיעָא מֵד). יְתַפְּרֵשׁ עַל-פִּי הַמְּאָמֵר הַנ"ל (שם הַלְכוֹת הַכֶּשֶׁר
כְּלִים הַלְכָה א' אוֹת א').

עה

שֶׁמְעֵנוּ מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ שֶׁל אֲדַמּוֹ"ר נ"י, שֶׁכָּל יוֹם יוֹם — יֵשׁ לוֹ
שִׁפְעָא אַחֵר (שם הַלְכוֹת נוֹתֵן טַעַם לַפָּגַם א').

עו

הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל צָנָה לֹאמַר כְּמָה מְזַמְּרֵי תְהִלִּים עַל קְבָרֵי
הַצַּדִּיקִים כְּמוֹכָא, וְזֶה בְּחִינַת עֲשָׂה מְזַמְּרֵי תְהִלִּים שֶׁגִּלָּה רַבְּנוּ ז"ל
וְצוּה לְאִמְרָם עַל קְבָרָו (שם הַלְכוֹת קַרְחָה וְכַתְּבַת קַעֲקַע הַלְכָה ג' אוֹת ה').

עז

שֶׁמְעֵתִי מִפִּיו הַקְּדוֹשׁ בְּלִשׁוֹן זֶה, שֶׁזֶה אֵי-אֶפְשֶׁר לְהַשְׁיֵג, אֵיךְ
הַבְּחִירָה הִיא בְּתוֹךְ הַיְדִיעָה בְּעֶצְמָהּ (שם הַלְכוֹת גְּלוּת הַלְכָה ה' אוֹת ו').

שיח שרפי קודש

עח-פג

עח

...לִידַע וְלִהְיוֹדִיעַ, שְׁאִי־אֶפְשֶׁר לְהֵאָדָם בְּשׁוּם אֶפֶן בְּזֶה הָעוֹלָם,
שִׂידַע הֵיכָן הוּא אוֹחֵז, כְּמוֹ שְׁשִׁמְעָתִי בְשֵׁמוֹ ז"ל, וְזֶה מֵעֲקָרֵי
הַנְּסִיווֹת שְׁלוֹ, מֵה שְׁאִינוֹ יוֹדַע הֵיכָן הוּא עוֹמֵד וְאוֹחֵז (לְקוּטֵי הַלְכוֹת
יִזְכְּרוּ-דַּע הַלְכוֹת שְׁבוּעוֹת הַלְכָה ב', י"ז).

עט

עֵקֶר תְּקוּן הָאָדָם וְכָל הָעוֹלָמוֹת הַתְּלוּיִים בּוֹ, הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת
הַתְּחַדְּשׁוֹת, וְכְמוֹ שֶׁהִזְהִיר אֲדַמוּ"ר ז"ל בְּקוֹל רֶם, בְּקוֹל חֲזָק מְאֹד,
בְּעֵת שֶׁהוֹכִיחַ וְעוֹרֵר וְהַקִּיץ אוֹתָנוּ בְּדַבְּרָיו הַנּוֹרָאִים, וְאָמַר אִזּוֹ בְּזֶה
הַלְשׁוֹן: אֲסוּר לִהְיוֹת זָקֵן, "אֵלֶּט טָאָר מֵעַן נִיט זַיִן!" (שֵׁם הַלְכוֹת
סֵפֶר תּוֹרַת הַלְכָה ד', כ"א).

פא

עֵקֶר הַפֶּתַח וְהַדְרָךְ לְתִשׁוּבָה, הוּא לְצַעֵק תָּמִיד מֵעוֹמְקָא דְלִבָּא
לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, יִהְיֶה אִיךָ שִׁיְהִיָּה! וְלֹא יִתְיַאֵשׁ עֲצָמוֹ מִן הַצַּעֲקָה
לְעוֹלָם, כְּאֲשֶׁר הִזְהִירוֹנוּ עַל זֶה אֲדַמוּ"ר ז"ל פְּעָמִים אֵין מִסְפָּר בְּכַמָּה
וְכַמָּה מִיָּנִי לְשׁוֹנוֹת (שֵׁם הַלְכוֹת עֲרֵלָה הַלְכָה ד', ט"ז).

פב

שְׁמַעְתִּי מִרְבֵּנוּ נ"י, שֶׁבְּכָל מְקוֹם שְׁדָרִים יִשְׂרָאֵל, הוּא בְּחִינַת
אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל (שֵׁם הַלְכוֹת כְּלָאֵי הַפָּרָס הַלְכָה א').

פג

אֲחֵר שְׁאֵמַר רַבְּנוּ אֵת הַתּוֹרָה "יְמֵי חֲנֻכָּה" שֶׁבְּלְקוּטֵי מוֹהֲר"ן
חֲלַק ב' סִימָן ב', וְשֵׁם מְדַבֵּר מֵעֵנִין שְׁלֹשָׁה קְוֵי הָאֱמֶת, שְׁמֵאִירִים
בְּאַרְבָּעָה חֲלָקֵי הַדְּבוּר וְכוּ', דָּבַר מֵעֵנִין הַמוּבָא בְּכַוְנוֹת חֲנֻכָּה,
שְׁשִׁמוּנָה פְּעָמִים אֶקִּי"ק בְּגִימְטְרִיא אֱמֶת, וְשִׁמוּנַת יְמֵי חֲנֻכָּה הֵם
בְּחִינַת שְׁמוּנָה פְּעָמִים אֱמֶת (שֵׁם הַלְכוֹת כְּלָאֵי בְּהֵמָה הַלְכָה ד', י"ד).

שיח שרפי קודש

לא

פד

אמר רבנו ז"ל אפלו האדם הוא כמו שהוא, תכף כשמתעורר לשוב להשם יתברך, תכף הוא עבירה גדולה, כשיש לו עצבות, חס ושלום (שם הלכות בכור בהמה טהורה הלכה ד', כ"ט).

21/08/2018hrax

פה

מאמר רצויה היתה יוצאה מחלקו של בנימין נכו' שבלקוטי תננא סימן ע"ז שיף למאמר: "ניהי מקץ" — פי מרחמם ינהגם שבלקוטי תננא סימן ז' (שם ראשית הגז ג, יח).

21/08/2018hrax

פו

שמעתי מאדמו"ר נ"י שמחמת שעכשיו יושבין ישראל אצל עכו"ם ידועים, על-ידי-זה נחלש הרע שלהם ונכנע (הלכות טוען ונטען א).

פז

שמעתי מאדמו"ר שיש טיקלא שגלכדו בה כמה גדולי הדור, ועל-כן לפעמים מתפללין פראוי פדרך הגדולים, וגם עושים טוב הרבה, ואף-על-פי-כן לפעמים להיפך חס ושלום, וזה על-ידי אמה ידועה שלכדה וכבשה את המדינה, והצדיק האמת היה לו עזר להנצל מזה, על-ידי שגם מקודם היה סמוך אל הספר, אף עכשיו מחמת שישראל הרבה יושבין אצלם על-ידי-זה אינו רע פל-כף כמקודם, ה' ישמרנו (לקוטי הלכות טוען ונטען א).

פח

בית הוא מקום העשירות, כי שם מנחים כל החפצים והעשירות של האדם, כי השפע יורדת לתוך החדרים של ביתו בבחינת ובדעת חדרים ימלאו (משלי כד, ד), וכמו שהבנתי מדברי רבנו נ"י כמה שאמר על פסוק ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית בסימן רסו (הלכות גבית מלנה א).

פט

שִׁמְעֵתִי מִפִּי הַחֲבָרִים שֶׁשָּׁמְעוּ מִרְבֵּנו הַנּוֹרָא וְ"ל עֲצָה עַל אַחַר
הַסְּתַלְקוֹת שֶׁיִּזְכֶּה לְבוֹא לְמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לְבוֹא שִׁישָׁבַע שְׁבוּעָה בְּנִקְיִטַּת
חֶפְץ וְכוּ' (הַלְכוֹת גְּבִיַת חוֹב מִהֵיחֹמַיִם הַלְכָה ד, י).

צ

...אִי אֶפְשֶׁר לְבָאֵר בְּכֹתֵב עוֹצֵם מַעֲלַת הַרְצוֹן וְהַפְסוּפִין דְּקִדְשָׁה
כְּפִי מַה שֶׁהִבְנֵנו מִדְּבָרֵי רַבֵּנו הַקְּדוֹשׁ וְ"ל כְּפִי מַה שֶׁזְּכִינוּ לְשָׁמוֹעַ מִפִּי
הַקְּדוֹשׁ בְּעֲצָמוֹ, כִּי בְּכֹתֵב אִי אֶפְשֶׁר לְבָאֵר אֶפְלוּ קֶצֶה, אֶפְלוּ חֵלֶק
מֵאֶלֶף, וּכְבָר גְּלַה כְּמָה וְכְמָה תּוֹרוֹת גְּבוּהוֹת עַל זֶה אֲשֶׁר נִדְּפָסוּ כְּכָר
אֲבָל יוֹתֵר מִזֶּה הִבְנֵנו מִפִּי הַקְּדוֹשׁ וּמִתְנוּעוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וּרְמִיזוֹתָיו
הַנִּפְלְאִים בְּעַת שֶׁדָּבַר מִזֶּה כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים (הַלְכוֹת עֶרֶב ג, ה).

צא

אֲמַר רַבֵּנוּ וְ"ל שֶׁעָקַר הוּא הַרְצוֹן לְכֶסֶף תְּמִיד בְּהַשְׁתַּוְקָקוֹת
וְרִצּוֹן חֲזֵק לְקַיִם מִצְוֹתָיו יִתְבַּרַךְ, וּבְתוֹךְ כֵּן לּוֹמְדִין כְּאֵלוּ לּוֹמְדִין,
וּמִתְפַּלְלִין כְּאֵלוּ מִתְפַּלְלִין, וְעוֹשִׂין מִצְוֹת כְּאֵלוּ עוֹשִׂין מִצְוֹת, וְאֲמַר
בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "נָאֵר וְוַעֲלֵן, דְּעַר וְוִיִּיל דְּאוֹנוֹט מְעַן קְלָא מִרְשָׁט,
דְּעַר וְוִיִּיל לְעַרְנָט מְעַן קְלָא מִרְשָׁט, דְּעַר וְוִיִּיל טוֹט מְעַן
מִצְוֹת קְלָא מִרְשָׁט". (שם ג, לא).

צב

...הַצַּדִּיק כֹּל דְּבוּרָיו וּמַעֲשָׂיו הַנִּרְאִין כְּפִשׁוּט יֵשׁ בְּהֵם רִזִּין, וְגַם
אֶפְלוּ הַתּוֹרָה שֶׁהוּא מְגַלֶּה נְחֻשְׁבַת גַּם-כֵּן בְּעַרְףָּה קִדְשַׁת הַשְּׁגַת הַצַּדִּיק
בְּעֲצָמוֹ בְּפִנְיֵימִיתוֹ, כִּי פְּנִימִיּוֹת עֲצָם הַשְּׁגַתוֹ גְּבוּהָ וּמְרוֹמָם וְנַעֲלָה
מְאֹד מְאֹתָנוּ, וְכִמוֹ שֶׁשָּׁמְעֵתִי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ. (שם הַלְכוֹת חֲזַקַת מְטַלְטְלִין
ה, טו).

צג

הַמַּעֲשָׂה מִהַתְלַמֵּיד שֶׁשָּׁמַע מִרְבוּ בְּחַיּוֹ דְּבוּרִים שׁוֹנִים וּמְצָא

שיח שרפי קודש

לג

מֵהֶם רְמִזִּים שְׁנַיִם רַבּוֹת אַחֲר־כֶּף הַמוֹכָא בְּסֵפֶר חַיֵּי מוֹהַר"ן סִימָן תַּקְמַד, הִיָּה זֶה הָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי מְרֻדְכִי מְנַעֲסָכִיו וְצ"ל. (שם).

צד

אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, כָּל הַמְּנִיעוֹת שֵׁישׁ לְאָדָם בְּתַחֲלָה קִדְּם שְׂזוּכָה לַעֲשׂוֹת הַדְּבָר שֶׁבְקִדּוּשָׁה, אַחֲר־כֶּף כְּשִׂזוּכָה לְגוֹמְרוֹ וְלַעֲשׂוֹתוֹ נַעֲשֶׂה מְכַל מְנִיעָה וּמְנִיעָה דְּבָרִים גְּבוּהִים מְאֹד. (שם הַלְכוֹת נוֹקֵי שְׁכָנִים ג, ח).

צה

מִנְחָת הַתְּנוּפֹת

אַחַר שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ הַתּוֹרָה תִּקְעוּ תוֹכְחָה (לְקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק ב סִימָן ח) בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן קִדְּם הַסְּתַלְקוּתוֹ — אַז אַחַר אֲמִירַת הַתּוֹרָה הַזֶּהִיר אוֹתִי בְּיוֹתֵר לְכַתּוּב הָאֲזַהְרָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת שֶׁצָּרִיכִין לְזַהֵר בְּנַפְשׁוֹ מְאֹד מְאֹד לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ אַחֲרֵי הַצַּדִּיק הָאֵמֶת שֵׁישׁ לוֹ בַּחֲנִינֵת רוּחַ הַקִּדְּשׁ. (שם הַלְכוֹת שְׁלוּחִין ה, ד).

צו

כָּל צַדִּיק אֲמִתִּי וְתַלְמִידוֹ הוּא בַּחֲנִינֵת מִשָּׁה וַיְהוֹשֶׁעַ, כְּאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקִּדּוּשׁ. (שם אוֹת, יב).

צז

חֲסִידִים נְפוּלִים רַחֲמָנָא־לִיְצִלָן — שְׁחוֹזְרִים לְאַחֲרֵיהֶם מִחַמַּת עוֹצֵם הַתְּגַבְרוֹת הַיִּצְר־הָרַע שֶׁמִתְעוֹרֵר בְּהַתְּגַבְרוֹת עֲצוּם בְּכָל פַּעַם — זֶה גְרוּעַ מֵהַכָּל כְּמוֹ שֶׁשָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקִּדּוּשׁ. (שם אוֹת יז).

צח

לְהַנְצִל מִטְּעוּיּוֹת שֶׁל זֶה הָעוֹלָם שֶׁהֵם הִרְבֵּה מְאֹד מְאֹד כְּמַעַט בְּלִי שְׁעוֹר — אֵי אֶפְשֶׁר לְהַנְצִל מֵהֶם כִּי אִם עַל־יְדֵי הַתְּקַרְבוֹת לְצַדִּיק אֲמִתִּי שֶׁלֹּא הִטְעָה אֶת עַצְמוֹ, בְּזֶה הָעוֹלָם אֶפְלוּ כָּל שֶׁהוּא, וְכַמְבֹאֵר מִשִּׂיחָה זֹאת מְעַט בְּסֵפֶר חַיֵּי מוֹהַר"ן. (עֵין שֶׁם סֵעִיף קא, שט תַּקְמַד, תרה) (שם אוֹת מ).

צט

התורה בראשית לעיני כל ישראל בלקוטי תנינא סימן סז נאמרה לענין סכה גם כן, כמובן למי שהיה אז בעת שנאמרה תורה זאת. (עין שיחות הר"ן סימן קצו, חיי מוהר"ן מה, ימי מוהר"ן ת"ל) (שם הלכות מתנה ג, ה).

ק

אלו הנפשות שנפלו למה שנפלו, אינם מהדורות הללו כלל רק הם מבחינת שנים קדמוניות והם נפשות גבוהות בשרשן, כאשר הבנתי משיחתו הקדושה (שם הלכות מתנה ד, יג).

קא

כבר הבטיחנו שאין שום ירידה בעולם שלא יוכל להושיעו ולהעלותו משם סוף כל סוף (שם ה, כא).

קב

דרךיו יתברך אי אפשר להבין כלל כי הוא יכול לעשות שני הפכים בנושא אחד, וכמו ששמעתי ממנו ז"ל בזה הרבה (שם מז).

קג

ראינו בעינינו אצל הצדיקים הגדולים שבתחלה בעת שהכינו עצמם לומר תורה, היו רואים מהם קפידות גדולות מה שלא היה דרכם בכך תמיד (לקוטי הלכות הלכות אברה ומציאה ג, יב).

קד

צריך כל אדם לשפוף שיחו לפני ה' בכל יום ויום לבקש על נפשו מהשם יתברך שיזכהו לקרבו לעבודתו יתברך באמת. וזהו יסוד הכל שכל עבודתו ויגדותו תלוי בזה כמבואר אצלנו כמה פעמים. ויותר ממה שכתוב שם שמענו מפיו הקדוש בעל-פה כמה וכמה פעמים כמה שיחות נוראות בענין זה שאי-אפשר לבאר הכל

בכתב. ואמר שכל הצדיקים והקשרים לא זכו לבא למה שבאו פי אם על-ידי-זה, על-ידי שיחה בינו לבין קונו בלשון אשכנז שמדברים בו, כמבואר בספרים הנדפסים (שם הלכות פקדון ג, ז).

קה

מבואר בדברי רבנו ז"ל שחתנה הוא תקון הברית פי כל הנשואין של ישראל על-פי דת תורתנו-הקדושה כלם הם בבחינת תקון הברית (שם הלכות נחלות ג, ב).

קו

אפלו אם יאמין בה' יתברך ובצדיקים ובחבריו הקשרים שכלם צדיקים, אבל אינו מאמין בעצמו דהינו שאינו מאמין שאמונתו שמאמין בחכמים אמתיים וכו' יקר מאד מאד, גם זה פגם אמונת חכמים ובאופן אחד פגם הנה גרוע מהכל, כאשר מצוי נגע המספחת הזאת בכמה בני אדם שהם פשרים קצת ומתחילים להתקרב לאנשי אמת לחכמים וכשרים אמתיים, אבל אומרים על חבריהם הם בודאי פשרים וצדיקים, אבל מה מועיל לי פי אני יודע חסרוני בנפשי שאני מלא חטאים ועוונות ופגמים ועל-ידי-זה נופל חס-ושלום, ומתרחק לגמרי חס ושלום, ונופל מאמונת חכמים לגמרי עד שהרבה נעשו מתנגדים וחולקים על-ידי-זה. נמצא שכל פגמו באמונת חכמים, על-ידי שלא האמין בעצמו. פי מי שרוצה לחוס על חיו צריך לבקש מה' יתברך עד שיתחזק באמונת חכמים כל-כף עד שיאמין גם בעצמו, דהינו שיאמין בגדל כח צדקתם של הצדיקים אמתיים עד שבנדאי יתקנו גם אותו ויעלו אותו מעלה מעלה אם יאחז עצמו להיות דבוק בהם כל ימי חייו. פי אמונתו בעצמה שמאמין בצדיקים ומתקרב אליהם יקר מאד מאד. פי אמונה הוא רק בדבר שאין מבינים בשכל, ועל-כן צריך להאמין בעצמו באמונה אף-על-פי שלפי שכלו וידיעתו בעצמו הוא רחוק מאד מה' יתברך, אף-על-פי-

כן צריך להאמין באמונה שגם מעט הנקודות הטובות שבו יקרים
מאד אצל השם יתברך וכאשר הבנתי כל זה משיחתו הקדושה ז"ל
(שם הלכות פקדון ה, ז).

קז

באמת הצדיקים והקשרים כל אחד ואחד פונתו רצויה לשם
שמים. ואף-על-פי-כן בודאי דעתם חלוקה זה מזה, כי אי-אפשר
שיהיו דעותיהם שוות לגמרי כי אין שני בני אדם דומים זה לזה
וכשם שמשנים בני אדם בצורותיהם כך משנים בדעותיהם, ועל-כן
בהכרח שיהיה שנויים ביניהם בדעותיהם ודרכיהם והנהגותיהם.
ומיום בריאת העולם לא היו עדין שני צדיקים וכשרים אמתיים שוים
לגמרי בכל תנועותיהם אף-על-פי ששניהם הולכים בדרך אחד
ויונקים מרב אחד אף-על-פי-כן יש חלוקים רבים בדרכיהם
והנהגותיהם, וכמו שהאריך רבנו ז"ל לספר ולהפליג בגדל החלוקים
בין הצדיקים הגדולים שהיו סמוכים לזמנינו שכלם הם מתלמידי
הבעל-שם-טוב והמגיד זצוק"ל והיה שלום גדול ביניהם. ואף-על-
פי-כן היו מחלקים מאד בדרכיהם שזה היה נוסע על המדינה ודרש
ברבים, וזה ישב בביתו, זה האריך מאד בתפלה והתפלל לפני התיבה
בצעקות והתלהבות גדול, וזה התפלל בלחש עם הצבור בדרך
הקמון, וזה הרבה בתורה יותר וזה הרבה בצדקות ופדיון שבויים,
וכיוצא בזה שינויים רבים לאין מספר אף-על-פי שכלם ינקו מרב
אחד. כי אי-אפשר שיהיו כלם שוין כי כל-אחד עובד את ה' כפי
מדתו וכפי שורש נשמתו. וזה עקר שעשועיו יתברך שיש לו צדיקים
וכשרים בעולם שכל אחד ואחד עושה לו נחת רוח ותענוג ושעשוע
מיוחד מה שאין בתכרו שזהו בחינת ישראל אשר כך אתפאר שהם
כלולים מגוונים סגיאין (עין בליקוטי מוהר"ן סימן כה). כי אין הקדוש-
ברוך-הוא עושה שני דברים שוין (ראה שיחות הר"ן סימן נד) רק כל-אחד
יש לו דרך ונתיב כפי שרשו ברצון העליון. אבל הבעל דבר הוא

מתגרה ומתקנא בחבורת הצדיקים והכשרים ומכניס בהם מחלקת, ועקר המחלקת הוא מחמת שכל אחד אינו מאמין בחברו שגם כונתו ורצונו לשם-שמים. אף-על-פי שאין חברו מתנהג כדרכו ורצונו. כי הבעל-דבר מטעה הלב עד שנדמה לכל אחד שחברו חולק עליו ונוטה מן האמת, כי הבעל-דבר הוא נרגז מפריד אלוף ואיש מדנים לחרחר ריב, כי הולך ומסכסך זה בזה והוא בין אחים פריא, עד שלפעמים יש ששני בני אדם שניהם רוצים רצון אחד, ואף-על-פי-כן יש ביניהם מחלקת גדול מחמת שכל אחד אינו יודע שחברו רוצה גם-כן בזה, ואינם מתוועדים יחד לדבר אחד עם חברו לגלות דעתו ופנימיות רצונו, ומחמת זה נדמה לחברו שהוא אינו רוצה בזה, ומחמת זה נעשה ביניהם מחלקת גדול, עד שאחר-כך אפלו כשמתוועדים יחד אי-אפשר לכל-אחד לגלות לחברו פנימיות דעתו ורצונו, כי מחמת הקטטות והמריבות והקפדות שביניהם אין אחד מהם יודע ומבין רצון חברו, שבאמת אין שום שינוי ביניהם ודבר זה מצוי כמה פעמים (שם הלכות שומר שכר ב, י).

קח

שמעתי מאדמו"ר נ"י אצל המאמר תפלה לחבקוק (לקוטי מוהר"ן סימן יט) כמה שמבואר שם שבחינת מילה הוא בבחינת חשמ"ל בבחינת שלמות לשון-הקודש על-ידי תרגום שהוא עץ-הדעת דהיינו שמבקרין ומעלין הטוב אל הקדשה עין שם. ואמר שזהו תשובת המינין כדאיתא במדרש ששאלו אם השם יתברך רוצה במילה למה לא ברא את האדם מהול כי איך אפשר שיהיה מעשה השם יתברך חסר תקון. אף הוא בבחינה הנ"ל כי אף-על-פי שהלשון הקדש הבא מלמעלה הוא שלם, עם-כל-זה אין לו שלימות כי אם על-ידי הטוב שמעלין מלשון תרגום וזה בחינת המילה, היינו כי אין שלימות להדברים הבאים מלמעלה לעולם-הזה כ"אם כשמבקרין הקדשה בעולם הזה מבחינת עץ הדעת טוב ורע שהוא בחינת שלימות לשון הקדש על-ידי לשון תרגום (שם הלכות אומנין א).

קט

[אמר חזקוני]

אמר אדמו"ר ז"ל שפשוטוֹרין השקר שני פעמים נעשה אצלו אמת וכו', ולא די שמטעה את עצמו, עד שיכול להטעות גם אחרים בגניבת ערמתו, ולא די בזה עד שבביכול יכול להמשיך הסתרה כזאת כאלו השם יתברך מסכים עמו, בכחינת גנבא אמתתתא רחמנא קריא (ברכות סג) (שם הלכות גניבה ה, יא).

קי

זה היה רצונו ז"ל מאד, שיוציא כל אחד לעצמו עצות ומוסר מכל תורה ותורה שגילה. אף-על-פי שנאמרה ברום גבהי מרומים וכו', אף-על-פי-כן כל פנתו הקדושה הייתה להגיע ולכוון לכל-אחד ואחד לתוך נקודת לבבו בכל מקום שהוא וכו' (שם הלכות גזילה ה, כב).

קיא

עיקר האורח והדרך שהולכין בכל מקום בגשמיית ורוחניות — הכל הוא לבא לארץ ישראל כנשמע מפיו הקדוש כי שם עקר המנוחה והנחלה (שם בסופה).

קיב

התורה כי מרחמם ינהגם (לקוטי מוהר"ן חלק ב סימן ז), שמבואר שם שכפי הסלח נא של יום-הכפורים כן זוכים לחנפה, זאת התורה נאמרה באותה השנה שנאמרה התורה "תקעו אמונה" (שם סימן ה) בראש השנה שמבואר שם כל הנ"ל ושתקון החותם נגמר ביום-כפור. ואחר-כך תיכף בחנפה שאחריו נאמרה התורה "כי מרחמם" שמבואר שם שכפי הסלח נא שפועלין ביום הכיפורים כן זוכין לקדשת חנופה וכו' כי הם שיכים זה לזה וקשורים זה בזה. והבן היטב כי יש בזה הרבה לדבר, ועיין בחיי מוהר"ן (סימן פט) מה שכתב שם שבכל שנה קבל כל הזמנים הקדושים בהתחדשות נפלא וכו' (שם הלכות גזיקין ה, לט).

קיג

הִיָּה לָנוּ גְלוּי־דַעַת מִפִּי רַבְנוּ הַגָּדוֹל, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, אֲשֶׁר פָּעַם אַחַד גָּלָה דַעְתוֹ שְׂרוּצָה לְהַדְפִּיס סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת, וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן לִפְנֵי כַּמָּה אֲנָשִׁים: "בְּדַעְתִּי לְהַדְפִּיס סֵפֶר מַעֲשִׂיּוֹת; וַיְהִיָּה לְמַעַלָּה כְּתוּב בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, וּלְמַטָּה — בְּלִשׁוֹן לְעִזּוֹ". וְאָמַר: "הֲלֹא מָה יֻכְלוּ הָעוֹלָם לְדַבֵּר עַל זֶה, הֲלֹא עַל כָּל פְּנִים הֵם מַעֲשִׂיּוֹת נְאִים לְסֵפֶר וְכו'". בְּדַבְרֵים הָאֵלֶּה נִשְׁמַע מִפִּי הַקֹּדֶשׁ בְּפִרוּשׁ, וְזֶה אֲשֶׁר הֶעִירוּנוּ לְהִבְיֵאֵם לְבֵית־הַדְפּוּס (הַקְדַּמַת סֵפֶר סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת).

קיד

קִדְּם שְׂסַפֵּר מַעֲשֵׂה רֵאשׁוֹנָה שְׁבַסְפֵּר זֶה, עֲנֵה וְאָמַר: בְּסְפוּרֵי הַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁהָעוֹלָם מְסַפְרִים — יֵשׁ בָּהֶם נִסְתָּרוֹת הַרְבֵּה וְדַבְרֵים גְבוּהִים מְאֹד, אִף שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת, כִּי חָסַר מֵהֶם הַרְבֵּה, וְגַם נִתְפַלְּבוּ וְאֵינָם מְסַפְרִים אוֹתָם כְּסֹדֶר: כִּי מֵה שֶׁשִּׁיךְ בַּתְּחִלָּה מְסַפְרִים בְּסוּף, וְכֵן לְהַפֵּךְ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה. אֲבָל בְּאֵמַת יֵשׁ בְּהַמַּעֲשִׂיּוֹת שְׁמִסְפְּרִים הָעוֹלָם, דְּבָרִים נְעִלְמִים גְבוּהִים מְאֹד. וְהַבְּעַל־שֵׁם־טוֹב זָכַר צַדִּיק וְקֹדֶשׁ לְבִרְכָה, הִיָּה יָכוֹל עַל־יְדֵי סְפוּר מַעֲשֵׂה לְיַחַד יְחוּדִים. כִּשְׁהִיָּה רוֹאֵה שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ צְנוּרוֹת עֲלִיוֹנִים, וְלֹא הָיָה בְּאִפְשָׁר לְתַקֵּן אוֹתָם עַל־יְדֵי תְּפִלָּה, הִיָּה מְתַקְּנָם וּמֵיַחְדָּם עַל־יְדֵי סְפוּר מַעֲשֵׂה. וְעוֹד דְּבַר רַבְנוּ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, בְּעִנְיָן זֶה (שֵׁם).

קטו

וְדַע, שֶׁהַמַּעֲשִׂיּוֹת שְׂסַפֵּר רַבְנוּ — רַבָּם כְּכֹלָם הֵם מַעֲשִׂיּוֹת תְּחִשׁוֹת לְגַמְרֵי שְׁלֵא נִשְׁמְעוּ מֵעוֹלָם. רַק הוּא בְּעִצְמוֹ סֵפֶרָם מְלַבּוּ וְדַעְתוֹ הַקֹּדֶשׁ כְּפִי הַהִשְׁגָּה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהַשִּׁיג בְּרוּחַ קֹדֶשׁוֹ. שֶׁהִיָּה מְלַבֵּשׁ אוֹתָהּ הַהִשְׁגָּה בְּאוֹתָהּ הַמַּעֲשֵׂה. וְהַמַּעֲשֵׂה בְּעִצְמָהּ הִיא מְרֵאָה נוֹרְאָה וְהַהִשְׁגָּה עֲלִיוֹנָה מְאֹד, שֶׁהַשִּׁיג וְרֵאֵה בְּמָקוֹם שֶׁרֵאֵה. וְגַם לְפַעְמִים הִיָּה מְסַפֵּר מַעֲשֵׂה מֵהַמַּעֲשִׂיּוֹת שֶׁמְסַפְרִין הָעוֹלָם, אֲבָל הוֹסִיף

בהם הרבה, והחליף ותקן הסדר, עד שנשתנה ספור המעשה לגמרי ממה שהעולם מספרין. אבל לא נכתבו בזה הספר מאלו המעשיות כי-אם אחת או שתיים, ושאר כל המעשיות הם חדשות לגמרי, שלא נשמעו מעולם (שם).

קטז

באותו הזמן, שהתחיל רבנו זכרוננו לברכה לעסק בספורי מעשיות, אמר בפרוש בזה הלשון: "הנני אתחיל לספר מעשיות", איך וועל שוין אן הייבן מעשיות דער ציילין. וכונות דבריו הנה, כמו שאומר: מאחר שאינו מועיל לכם לשוב אל השם יתברך על-ידי התורות והשיחות הקדושות וכיוצא בזה, מה שעסק ביגיעות גדולות כל ימיו להשיבנו אל השם יתברך באמת לאמתו, ומאחר שאינו מועיל כל אלה, על-כן הוא מתחיל לעסק בספורי מעשיות (שם).

קיז

אלה דברי רבנו גרו יאיר, אחר שספר המעשה, ענה ואמר דברים אלה: "בדורות הראשונים, כשהיו מדברים ומשיחים קבלה, היו משיחים בלשון בזה. כי עד רבי שמעון בר-יוחאי לא היו מדברים קבלה באתגליא, רק רבי שמעון בר-יוחאי גלה קבלה באתגליא. ומקדם, כשהיו החברים מדברים קבלה, היו מדברים בלשון בזה" משיח יגיד לישראל כל מה שעבר על ישראל בכל יום ויום על כל אחד ואחד מישראל בפרט (סוף המעשה מבועריר ועני).

קיא

[לענין המעשה מהו בעטליר'ס] אמר: "אלו לא ידעתי שום ענין אחר, כי-אם זאת המעשה, הנה גם-כן חדוש גדול מאד". כן

אמר בפרוש, כי זאת המעשה היא חדוש נפלא מאד, ויש בה מוסר הרבה מאד ותורה הרבה, כי יש בה כמה תורות. גם מדברת מהרבה צדיקים קדמונים, מדוד המלך, עליו השלום (סוף המעשה מהז' בעטלירס).

קיט

עלינו להודיע לגלות אנוני אנשי שלומנו, אשר כבוד רבנו אור הנעלם זכר צדיק וקדוש לברכה, הזהיר מאד לעסק בזה הספר ["ספר המדות"] ושלא ימוש מפנינו, כי הוא חיינו, וכתבו בעצמו בכרך קטן מאד, ואמר, שפנתו כדי שיוכל כל אחד לשאתו אצלו תמיד, כי המדות הן יסוד כל התורה כלה, ובזה יזכה נער את ארחו לשמר ככל הכתוב בזה הספר, אז יצליח את דרכיו ואז ישכיל (הקדמת "ספר המדות").

קכ

נשמע מפיו, שאמר שעל אות רפואה לכה, היו אצלו כמה וכמה בויגין = גליונות כתובים, במדמה שאמר מאתים בויגין, אך לא רצה למסרם להעולם, וגם אנכי שמעתי מפיו הקדוש שספר לפני זמן רב קדם שמסר לי להעתיק זה הספר האלף-בית, שיש אצלו כתבים כאלו על כל המדות ושאר ענינים והם דברי הספר הזה, ואז אמר לי שהשיג כל הרפואות שבעולם בתוך גבולי ארץ-ישראל שבספר יהושע, כי שמות כל הערים הכתובים שם אצל כל גבול וגבול הם צרופי שמות של כל הרפואות שבעולם, איך הם נקראים בכל הלשונות. כי ארץ-ישראל היא קומה שלמה, וחלקת ארץ-ישראל היא כפי קומת אדם, הינו: שחלק וגבול זה הוא בחינת ראש, וחלק וגבול זה הוא בחינת יד ימין, וכיוצא בזה כל השנים-עשר גבולים של ארץ-ישראל שנתחלקה לשבטים, שכלם הם כפי חלקי קומת אדם, כמוכא מזה בספרים, ואמר, שאצל כל גבול של ארץ-ישראל כתובים שם הרפואות השייכים לאותו האיבר שמכונן פנגד זה הגבול

כנ"ל. כל זה שמעתי מפיו הקדוש כָּבֵר, והבנתי מדבריו הקדושים, שכל זה השיג בימי ילדותו ממש, אבל לא זכינו לקבל ממנו כִּי־אִם דברי הספר הזה, אשר ראה והביט והיָזָה מפלס הדברים במאזני שכלו הקדוש מה שצריך למסר להעולם, שהם הדברים האלה שִׁמְסַר להעתיקם, ומה שצריך להעלים מהעולם, שהטענים שרפה (שם).

קכא

שמעתי מפיו הקדוש, שדבריו האחרונים שבאלף-בית השני גָּבְרוּ וּגְבָהוּ מְאֹד מְאֹד מֵהֶרָאוֹנוּ (שם)

קכב

גם זאת לדעת, שכמה דברים נמצאו כפולים בהאלף-בית השני. והטעם, כי דע אחי, שספר השני מסר לנו רבנו זכרוננו לברכה בכתיבת ידו הקדושה, ואצלו לא היו כתובים הדברים על סדר האלף-בית רק כפי סדר ההשגות, כפי מה שהשיג כל דבר ודבר במקומו וזמנו, וצוה עלינו להעתיק הדברים ולסדרם כל דבר ודבר למדה השייכה לזה על-פי סדר אלף-בית, וגם פקד עלינו בפרוש, שכל השייך לשנים או לשלשה דברים, שגרשם אותו שמים או שלש פעמים אצל כל מדה ומדה, וכן עשינו. כי פונתו הקדושה היתה כדי שיקל על המעיין החפץ לקדש עצמו למצא מבקשו בנקל, שאם ירצה לידע הסגלה והענין של איזו מדה, שיוכל בנקל למצא על-פי סדר האלף-בית באיזה ענין שיעלה על דעתו, כגון: לפעמים האדם רוצה לחפש למצא ענין למוד ולפעמים ירצה למצא מענין קדשת האכילה וכו', ועל-כן טוב שיהיה נרשם בשני המקומות, כדי שיוכל למצא מבקשו בנקל במקום שירצה, וכן בשאר המדות, ומחמת זה הדברים כפולים בכמה מקומות (שם).

קכג

שמעתי מפיו הקדוש בענין המדות: דע, הנה בכל מדה ומדה

יש ביה כמה וכמה בחינות וענינים, וכל מדה היא בחינת קומה שלמה. ועל-כן בשחסר לאדם בחינה אחת מהמדה, אף שכל המדה היא שלמה אצלו, אף-על-פי-כן מחמת החסרון אחד שיש לאדם בהמדה, אזי נראה לו כאלו כל המדה חסרה אצלו. כמו אצל האדם כשיש לו חסרון באיבר אחד, אזי כל גופו מבלבל ומרגיש החסרון בכל הגוף, כמו-כן, בשחסר לאדם איזה חסרון בהמדה, נראה לו כאלו חסר כל המדה (שם).

[117822018712]

קכד

והנה המדות הם שכנים אלו לאלו, על-כן יכולה מדה אחת לעזר למדה אחרת שהיא שכנה אצלה, כדגמת שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: איבר מחזיק איבר, דהינו: כשאוכל זה האיבר מהבהמה יתחזק איבר האדם, כן אצל המדות יוכל לסייע חלק מדה זו שהיא בחינת איבר המדה לאיבר מדה השכנה אצלה, ועל-כן כשאדם רוצה לילך בדרך הקדש, צריך לשבר כל המדות רעות ולזכות למדות טובות, וצריך לבקש ולחפש עצמו תמיד ולחפש בכל מדה ומדה אם היא שלמה אצלו, וכשרואה איזה חסרון באיזה מדה, אזי יבקש עזר וסיוע מהמדה השכנה (שם).

קכה

הזהיר אותנו כמה פעמים בכמה מיני לשונות, לעשות מהתורות תפלות, ואמר: שנעשה מזה שעשועים גדולים למעלה, ואמר, שעדין לא עלו שעשועים כאלה לפני השם יתברך כמו אלו השעשועים, שנעשים מתפלות אלו שעושים מן התורות, ועוד דבר מזה כמה וכמה פעמים עם כמה וכמה בני-אדם (הקדמת ספר לקוטי תפלות).

קכו

אמנם לא באר הענין היטב, איך היתה כוננתו הקדושה בזה, אף מכלל דבריו הבנו, שעקר כוננתו היתה בפשיטות, שנשתדל לעיין

בהתורות הקדושות והנוראות שגלה לנו להבין ולהשפיל פננת אותה
 התורה למעשה. ונחשב דרכנו, כמה אנו רחוקים מאלו הדברים
 המזכרים בכל תורה ותורה, ונתפלל ונעתיר לה' ברבוי הפצרות
 ובקשות ותחנונים, שירחם עלינו ויזכנו ויקרבנו ברחמי המרבים,
 שנופה לקיים כל מה שנאמר שם באותה התורה. ונשפך שיחנו לפני
 השם יתברך על כל הדברים הנאמרים שם, שנופה לקיים ולהגיע
 אליהם בשלמות. וגם על-פי פשוטו יכולים להבין זאת, שיכולין
 לפרש שיחתו על-ידי כל תורה ותורה, למשל, התורה: "בחצוצרות
 וקול שופר" (בסימן ה' בלקוטי מוהר"ן א'), שמתחלת, "כי תיב כל
 אדם לומר, בשבילי נברא העולם", נמצא, כשהעולם נברא בשבילי,
 צריך אני לראות ולעין בכל עת בתקון העולם ולמלאות חסרון
 העולם ולהתפלל בעבורם וכו', וצריכים לידע, אם הוא קדם גזר דין
 או אחר גזר דין, כדי לידע איך להתפלל וכו' עין שם, והנה מהתורה
 הזאת דבר רבנו ז"ל בעצמו עם אנשים מאנשיו, לענין תפלה,
 שהזהיר אותם לעשות מהתורות תפלות, ולמד אותם סדר תפלה,
 ותפס להם לדגמא תורה הזאת, והורה אותם בפשיטות, שיתחילו
 להסתפל על עצמם כמה הם רחוקים מכל זה, כי כל אחד מחיב
 לומר: כל העולם לא נברא אלא בשבילי! ולהתפלל על חסרון
 העולם, ולידע, אם הוא קדם גזר-דין או לאחר גזר-דין, ואם-כן,
 עתה יסתפל על עצמו, כמה הוא רחוק מכל זה, ויתפלל ויעתיר
 להשם יתברך שינופה להגיע לכל זה, ושאלו אותו אז, כי אין זה
 צריך לנו עכשו, כי אנו רחוקים עכשו להתפלל על זה לפי מדרגתנו
 עכשו? השיב להם: הלא ישמעו אזניכם מה שפיתכם מדבר בהתורה
 הזאת! כי הלא מבאר כאן, שכל אדם מחיב לומר, כל העולם לא
 נברא אלא בשבילי, ואם-כן, החוב מטל על כל אחד ואחד בהכרח,
 ואינו יכול לפטר עצמו מזה וכו', בדברים האלה נשמע מפיו הקדוש
 ז"ל בעצמו (שם).

קכו

פקד עלי רבנו ז"ל, שטוב לכתב לעצמו התפלות, כשזוכין לאיזה תפלה סדורה, כדי שיוכל לאמרה גם בפעם אחר, וכן עשיתי, אחר-כך ראיתי שטוב להעתיקם בלשון כלליות, באפן שיהיו שוין לכל נפש, ולמסרם לאנ"ש, לכל אִמְנַע הטוב מבעליו, כי ראיתי, כי הם כלליות גדולה מאד, והם דברים הצריכים לכל נפש, לכל אחד ואחד לפי מדרגתו, כלם צריכים להם למגדול ועד קטן, ואין שום דבר שחסר לאדם בענין עבודת ה', שלא ימצא בתפלות הללו! וכאשר העתקתי קצתם, ומסרתים לקצת אנשים, הוטבו בעיניהם מאד מאד, והפצירו בי להעתיק להם כלם. אם אמנם לבי הלך אנה ואנה בזה, עם כל זה מסרתי עצמי להשם יתברך לבד, וסמכתי עליו לבד, כרצונו יתברך הטוב וכרצון רבנו ז"ל כן אעשה (שם).

21.08.2018

קכח

כבר הזהיר רבנו ז"ל כמה פעמים לומר תחנונות ובקשות הרבה בכל יום, כל מיני תחנונות הנמצאות באיזה סדור מסדורים הגדולים או בשערי ציון ובשאר מקומות, מפל שכן וכל שכן לעסק בספר תהלים, ומי שרוצה לקיים דבריו הקדושים, ולעסק בתפלות לזכות לחייעולם, בודאי יערב לנפשו מאד מאד אלו התפלות, כי אין שום תפלות בעולם, שיוכל האדם למצא את עצמו בהם כמו באלו התפלות המדברים מפל המדות ומפל הדברים שבעולם, וכאשר יראה הרואה בעיניו, אשרי שיאחז בהם! (שם).

קכט

ספר לי אחד מאנשי-שלומנו, שהיה אצל רבנו זכרונו לברכה, בעת שפבר אחז בדרך נסיעתו הקדושה לנסע לארץ-ישראל, ונמצא אז איש אחד מאנשי-שלומנו, שהיה איש עשיר קצת ומיחס גדול, ונתאווה מאד לנסע עם רבנו זכרונו לברכה לארץ-ישראל, והרבה

רעים על רבנו זכרוננו לברכה לבקש עבורו, שיקח אותו עמו לארץ-
 ישראל, ונדע לרבנו זכרוננו לברכה ענין זה. ענה ואמר רבנו זכרוננו
 לברכה להאיש הנ"ל: "אתה חפץ לנסע לארץ-ישראל — מפני מה
 אין אתה נוסע?" השיב האיש הנ"ל: "אם תקחו אותי עמכם —
 אסע עמכם מיד". ענה רבנו זכרוננו לברכה ואמר לו: "מה טעם יש
 לך, שאתה רוצה לנסע לארץ-ישראל; בודאי מכרת, שיש לך טעם,
 כי הלא גם ישמעאלים וערביים נוסעים לארץ-ישראל וכו'". והשיב
 לו מה שהשיב. והנה איני זוכר ספור הדברים היטב, אבל העקר מה
 שנצרך לנו מספור זה הוא מה ששמעתי מהאיש הנ"ל, שאחר-כך
 נודעו רבנו זכרוננו לברכה, והפך פניו מאיש הנ"ל, ודבר אל העולם
 בהתלהבות גדול, וכל דבריו היו כגחלי-אש, כדרכו. וענה ואמר:
 "כשרוצים באמת לבוא לארץ-ישראל, יאמר 'אם אקח אותו יסע'?!
 כך רוצים לבוא לארץ-ישראל?! הלא כשרוצים לבוא לארץ-ישראל
 צריכין לילך רגלי! כי השם יתברך אמר לאברהם: 'לך-לך מארצה
 וממולדתך וכו' אל הארץ' — לך דיקא! שצריכין לילך רגלי ממש
 כדי לזכות לבוא לארץ-ישראל". ואמר זאת בהתלהבות גדול מאד
 (ימי מוהרנ"ת" חלק ב', מ"ט).

קל

פעם אחת קבל אחד לפניו בדרך נסיעתו על פרנסה. והאיש
 ההוא היה בעל אכסניא שלו, והיה לרבנו זכרוננו לברכה רחמנות
 גדול עליו, כי היו לו בנות להשיאן, והיה עני גדול. ונעשה לו גם
 נפלא, שבא אדון אל אכסניא ההיא, ואבד שם פיס רענדליף
 = מטבעות, ומצאו האיש ההוא. בתוך כך הרגיש האדון, שנאבד לו
 הכיס עם הרענדליף, והתחיל להשגיח ולחפש, והיה יכול לבוא לידי
 עלילה ומשפט מהאדון. והודה האיש ההוא, שהוא מצא את הכיס
 עם הרענדליף, והחזיר להאדון. והפליא השם יתברך גם נפלא בתוך
 גם, ובתוך כך חזר האדון ואבד את הכיס, וחזר ומצאו האיש הנ"ל.

וְאָז אָמַר הָאָדוֹן, שְׁבֹדְאֵי אֵינּוּ חוֹשֵׁד אֶת הָאִישׁ הַנַּ"ל, כִּי הוּא אִישׁ נְאֻמָּן, שְׁכַבֵּר הַחֲזִיר לוֹ פֶּעַם אַחַת. וְנִפְטָר מִמֶּנּוּ הָאִישׁ הַנַּ"ל, וְהָאָדוֹן חָזַר לְבֵיתוֹ רִיקָם. וְהָאִישׁ הַנַּ"ל הִשְׂיָא בְּנוֹתָיו וְנִתְפָּרְגַס בְּנִקְיֹת (הַשְּׁמֹטוֹת).

ה'תשס"ח/2018

קלא

פֶּעַם אַחַת סִפֵּר רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, שֶׁהִמְחַקְרִים חוֹלְקִים זֶה עַם זֶה. פֶּת אַחַת אוֹמְרָת, שֶׁהַגְּלָגְלִים חוֹזְרִים וְסוֹבְבִים וְהוֹלְכִים, וְכַת אַחַת אוֹמְרָת, שֶׁהַגְּלָגְלִים עוֹמְדִים בְּמַקּוֹמָם, וְהָאָרֶץ מְסַבֶּבֶת וְחוֹזֶרֶת. וְזֶה שֶׁלֹּא נוֹפֵל הָעוֹלָם בְּהִסְבִּיבָה, הִיא מְחַמֶּת הַמְהִירוֹת מְאֹד. וְהָא רְאִיָּה, כְּשִׁיחַ אָדָם דָּבַר עָגַל, וְיַעֲמִיד בְּתוֹכָהּ כְּלִי מְלֵא מַיִם, וְיִסַּבֵּב אוֹתוֹ הָעִגּוּל בְּמְהִירוֹת, אֲזַי יַעֲמֵד הַכְּלִי כְּמוֹ שֶׁהָיָה וְלֹא יִפֹּל לְאָרֶץ אֲפִלּוּ טִפָּה אַחַת מִן הַמַּיִם — כֵּן הוּא זֶה, מְחַמֶּת שֶׁהָאָרֶץ מְסַבֶּבֶת בְּמְהִירוֹת גְּדוֹל עוֹמֵד הָעוֹלָם בְּמַקּוֹמוֹ. וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, שֶׁאֵינּוּ כֵּן בְּאֵמֶת, רַק הָאֵמֶת הוּא כְּדַעָה הָרֵאשׁוֹנָה, וְאָמַר הַפְּסוּק: וְהָאָרֶץ לְעוֹלָם עוֹמֵדֶת (קִהְלֶת א, ה. וְעַיִן עוֹד בְּשִׁיר רַבֵּנוּ בַּד"ה נִשְׁאַרְתָּ עוֹמֵדֶת וְכוּ').

(הַשְּׁמֹטוֹת).

קלב

יֵשׁ עוֹף אֶחָד בְּעוֹלָם, שֶׁאֵינּוּ נִבְרָא בְּעוֹלָם אֶלָּא אַחַד. וְכִשְׁהוּא מְזַקֵּן, אֲזַי הוּא נִחְלָשׁ, וְכִשְׁרוּאָה שֶׁהוּא חָלוּשׁ, אֲזַי הוּא פּוֹרֵחַ עַל הַר אֶחָד, וְלוֹקֵט לוֹ עֶשְׂרִים שָׁל כָּל מִינֵי בְּשָׂמִים, וְעוֹשֶׂה לוֹ קֵן מֵהֶם, וְיוֹשֵׁב בְּקֵן עַד שֶׁהוּא מְרַגֵּשׁ בְּעַצְמוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּחַת, וּמִתְחִיל לְעוֹף וּלְפָרֵחַ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, עַד שֶׁהוּא בָּא תַּחַת הַשָּׁמַשׁ, וְשׁוֹרֵף אוֹתוֹ הַשָּׁמַשׁ, וְנוֹפֵל לַיָּם וְנִטְבָּע, וְנִבְרָא מִיַּד אַחַר תַּחֲתָיו (הַשְּׁמֹטוֹת).

קלג

יֵשׁ תּוֹלַעַת אַחַת שֶׁנִּבְרָא עַל אֵילָן, וְיוֹשֵׁב תָּמִיד עַל הָאֵילָן. וְיֵשׁ לָזֶה הַתּוֹלַעַת כְּמוֹ בֵּית שֶׁל רֶפֶשׁ וְטִיט, שֶׁקּוֹרִין בְּלָשׁוֹן אֲשַׁכְּנֹז

"בְּלֹא טַעַם". וְחִקְרוּ הַמַּחְקָרִים מֵהֵיכָן בָּא זֶה הַבֵּית שֵׁשׁ לוֹ. וְאָמְרוּ, שֶׁזֶה אֵינוֹ אֶלָּא מַעֲשֵׂה שָׂדִים, שֶׁהַשָּׂדִים עוֹשִׂים לוֹ הַבֵּית. וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָּהּ שֶׁאֵינוֹ כֵּן, אֶלָּא שֶׁהַתּוֹלַעַת יֵשׁ לוֹ בְּטֹבֵעַ קְרִירוֹת, וּמִהַקְרִירוֹת בָּא לְחִלּוּחִית, וּמִחֻמַּת הַעֲפָרִירוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שְׂנוּפֵל עָלָיו תָּמִיד עַל הַלְחָלוּחִית נַעֲשֶׂה עָלָיו כְּמוֹ בֵּית (הַשְּׂמֹטוֹת).

קלד

[הָאָדָם] מִחֻמַּת צַעֲרוֹ, נִדְמָה לוֹ שֶׁעֲדִין לֹא עָבַר עָלָיו עֵת כְּזֹה, כִּי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, שֶׁנִּדְמָה בֵּן בְּעֵת הַצַּעַר (עֲלִים לְתַרְפֹּה א').

קלה

תַּחֲזֹק עֲצָמְךָ לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, עַל אֲשֶׁר זְכִינוּ לִהְיוֹת מְזַרְעֵי יִשְׂרָאֵל גּוֹי קְדוֹשׁ. וְלִבְלִי לִהְיוֹת מְתַנַּגֵּד, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, עַל אֹר הָאוֹרוֹת צַח הַצַּחְצָחוֹת סְבָא דְסָבִין הוּא רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זְצוּק"ל, נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה, אֲשֶׁרֵינוּ מֵה טוֹב חֲלָקֵינוּ! וְכו' שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הִסִּיר מֵאֲתָנוּ מִסּוּהַ הָעֲנָרוֹן, הַמְּסַמָּא אֶת הָעֵינַיִם וּמוֹנֵעַ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים מִלְּהַסְתַּפֵּל בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ ז' לְהַנּוֹרָאִים, וְהֵם חוֹלְקִים וּמְתַנַּגְדִּים עָלָיו וְעַל אֲנָשָׁיו וְעַל סִפְרָיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַנּוֹרָאִים מְאֹד. בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר הִצִּילֵנוּ מִזֶּה וְהִבְדִּילֵנוּ מִן הַתּוֹעִים בְּכַמָּה וְכַמָּה בְּחִינוֹת בְּיָדָיו רְאוּי לָנוּ לְשִׂמְחָה כְּזֹה כֹּל יְמֵינוּ לְעוֹלָם. בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, שֶׁאֵין לָהּ קֶץ וְאֵין שׁוּם מְרָה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוֹת, שֶׁתּוֹכַל לְבַלְבֵּל, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, מִשִּׂמְחָה זֹאת לְעוֹלָם, כִּי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי וְהִבְנֵתִי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ ז' לְבִפְרוּשׁ (שָׁם ט').

קלו

שִׁים לְכַף הַיָּטֵב לְכֹל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים בְּלִקוּטֵי תַנְיִנָא בְּסִימָן ג"א נ"ב (פִּיּוֹם סִימָן מַח, מַט), וְתַסְתַּפֵּל וְתַתְּבוּנָן הַיָּטֵב בְּכָל דְּבִיּוֹר וְדְבִיּוֹר הַנֶּאֱמָר שָׁם, כִּי הֵם דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמְחַיִּין אֶת הַנֶּפֶשׁ מְאֹד מְאֹד. וְשִׂיחוֹת אֵלוֹ שֶׁבְּסִמָּנִים הַקְּדוֹשִׁים נִקְרְאוּ בֵּין קֶצֶת אַנ"ש "אַגְרַת", כִּי הֵם מְדַבְּרִין כְּמוֹ אַגְרַת הַנֶּכֶתֶב לְחַבְרוֹ וְתַלְמִידוֹ (שָׁם י"א).

קלו

חזקו ואמצו! חזקו ואמצו! לילך בדרכי רבנו הגדול והנורא זצוק"ל, באשר הוריתי אתכם, כפי מה ששמעתי מפיו הקדוש, וככל אשר שמעתי, בן ספרתי לכם באמת. וה' היודע ועד, כי אנכי זכיתי להבין כוננתו הנוראה והתמימה יותר מכל העולם, באשר העיד עלי בפרוש בפה מלא כמה פעמים (שם ט"ז).

קלח

הנה שמעתי מפי ידידנו הנתיק, מורינו הרב גרשון, שנמצא ביד ידידי הרבני, מורינו הרב בער מליפיוויץ, כתבים בכתיבת יד רבנו ז"ל בכך תראו לקבל מאתו ולשלחם לדי מיד, כי הוא יודע בעצמו, שכל הכתבים האלו הם שלי, שקבלתיים בעצמי מיד רבנו ז"ל, כי אין מי שקבל ממנו כתיבת ידו הקדושה, כי אם אנכי, כידוע לכל, ואני צריך אותם מאד לענין ספרי רבנו ז"ל, ויגיע מזה תועלת גדול בכמה ענינים וזכות הרבים, ואליו אינם נצרכים כלל, על-כן יראה לשלחם לי מיד, ואני אתן לו בעד זה שארי ענינים הנצרכים לו, דהיינו: תפלות שנדפסו ותפלות שלא נדפסו עדין רק הם בכתב ועוד דברים כאלה, נא מאד לכל ישנה אחרי דברי, כי באמת הם שלי! ואיני מוחלם לו בשום אופן, ואפלו אם לא קבלם מידי ממש, ממי שקבלם הם שלי, כי מידי באו ליד החברים אנ"ש ונתגלגלו מאחד לחברו עד שבאו לידי, ובאמת לא נתתים לשום אדם, כי אם להעתיקם ולהחזירם לי מיד! (שם י"ז).

קלט

אם דרכי טובו של אדמו"ר הנורא והנשגב זצוק"ל הם עד אין סוף, נאריכת אפו — בלי שיעור, ומחמת זה על פי רב אין רואין נקמה תכף ברודפיו וכו', אף-על-פי-כן במקום שיש חלול השם ובזיון כזה הנוגע עד הנפש, אין דרכו להחריש (שם ע').

שיח שרפי קודש

קמ-קמד

קמ

תדע ותזכר היטב מה שְאָמַר אַדְמוּר"וּ לְ וַתְּחֹזֵר דְּכָרִים אֵלּוּ
 ותְּשִׂימָם עַל לִבְךָ הַיֵּטֵב מֵה שְּאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: ה' גְּדוֹל וְאִין יוֹדְעִים
 כָּלֵל אֶפְלוּ בְּעֵינֵיכֶם כֹּל אֶחָד לְהִיכֵן שְׁנַפֵּל, יֵשׁ אֲבָל בְּזֶה עֲנִין
 שְׁנַת־הַפֶּךָ הַכֹּל לְטוֹבָה, וְהַעֲקָר כְּשֵׁלָא מְתִיאֲשִׁים מְלַצְעוּק. "גָּאֵט אִיז
 גְרוּיס מֵע וְויִיסֵט גָּאָר נִישְׁט וְכוּ', אֶפְלוּ אִייעֶר זַאךְ וְויֵא הִין
 אִיטְלִיכְעֶר אִיז גִּיפֵאלֶן, סַע פֶּר הַאֲנֵדֵן אָבְעֶר אַזוֹי אַ זַאךְ וְויֵאס
 סַע אִיז גָּאָר עֶפִיס אַנְדֶּערֶשׁ וְכוּ'" וְסִיִּים אַבִּי מֵע אִיז זִיךְ נִיט
 מִזַּאשׁ פּוֹן שְׁרִיעֵן (שם קי"ג).

קמא

לְמַעַן הַשֵּׁם הָאֱלֹט זִיךְ, וְכִכְבֵּר אָמַר הוּא ז"ל, שְׁאֶפְלוּ לְחוּלָה
 הַמְטֵל עַל עֶרְשׁ דְּנִי וְחִלוּשׁ מָאָד, אֲשֶׁר כֹּל מְשַׁכְּבוּ נְהַפֶּךָ בְּחִלּוֹ,
 אוֹמְרִים לוֹ שְׁיִתְחַזֵּק, אַל תַּנִּיחַ אֶת עַצְמָךְ לְפוֹל עֲשֵׂה עַצְמָךְ רַעְנָן,
 "לָאז דִּיךְ נִיט אַפּ! מֵאָךְ זִיךְ פֶּרִישְׁעֶר!", וְכִיוּצָא בְּזֶה, וְאִם הוּא
 צִית וּמְחַזֵּק עַצְמוֹ, מוֹעִיל לוֹ הַרְבֵּה, שְׁיִתְרַפֵּא וְיָשׁוּב לְאִיתְנוּ עַל-יְדֵי-
 זֶה (שם קי"ז).

קמב

עֲקָר הַנְּסִיוֹן וְהַבְּחִירָה הוּא עַל-יְדֵי הָעֵלֶם הַיְדִיעָה, וְעַל-כֵּן בְּאֵמַת
 אִי-אֶפְשֶׁר בְּשׁוּם אֶפֶן, שְׁיַדַּע הָאָדָם בְּחִיּוֹ, הִיכֵן הוּא אוֹחֲזוּ, כַּאֲשֶׁר
 שְׁמַעְתִּי בְּשִׁמוֹ ז"ל, כִּי בְּזֶה תְלוּי הַבְּחִירָה (שם קצ"ו).

קמג

אִין שׁוּם סְמִיכָה בְּעֵינֵן פֶּרְנִסְתִּי, כִּי-אִם עַל בְּטָחוֹן לְבַד, כַּאֲשֶׁר
 שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: רַק בְּטָחוֹן! "נֶאֱהָר בְּטָחוֹן!"
 וְהַדְּבוּרִים הָאֵלּוּ פֶּרְחוּ מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, כְּחֻצִים מִיַּד גְּבוּר (שם ר"כ).

קמד

...וְכֹלֵל הַדְּבָר שְׁתַּדַּע, שְׁחִלְיָהּ, חִלְיָהּ לָךְ לְחֶשֶׁב בְּעֵינֵן זֶה כָּלֵל.

לא למפרע ולא לאח־ר־פֿך, רק להשִׁיחַ מדַעְתָּךְ הַדְּבָר, כִּי שְׁמַעְתִּי מִפִּי, שְׁעַנְנֵן זֶה הוּא כְּמוֹ נֹד"ל, כִּי הַמַּחְשְׁבָה וְהַמְרָה שְׁחוּרָה בְּעֵינַי זֶה מְזִיק מְאֹד וְאִינוֹ מוֹעִיל כְּלָל (שֵׁם רכ"ז).

קמה

אֲשֶׁר כְּתוּבָה, ^{אָוֵר חֲכָמָה} שְׁבַעַת שְׁעוּבֵר הַהִרְפָּתָקָאוֹת וְהַבְּלוּלִים, אִי-אֶפְשָׁר לְהִרְגִישׁ חֲסְדֵי ה', רַק אַחֲר־פֿך, כְּשִׁמְרָחִיב קִצֵּת אִזּוֹ רוֹאִים נִפְלְאוֹת חֲסְדֵי ה', זֹאת אֲנִי יוֹדֵעַ מִכְּבָר מִיָּמַיִם רַבִּים, וּכְבָר דְּבַרְתִּי מִזֶּה עִם אֲדַמוּר ו'ל בְּעֵצְמוֹ, וְאָמַר לִי, שְׁכֵן הוּא. אֶף אֶף-עַל-פִּי-כֵן הָיָה בְּנִתּוֹ, שִׁיתַּחֲזֹק הָאֵדָם דִּיִּיקָא בְּעַת הַדַּחַק הַגְּדוֹל לְמִצָּא אִיזָה הִרְחָבָה, עַד שִׁיִּרְגִישׁ אִזּוֹ דִּיִּיקָא חֲסְדֵי ה' וְנִפְלְאוֹתָיו. וְעַל-כֵּן-פְּנִיִּים יֵאָמֵר בְּהֵם בְּאֻמוֹנָה שְׁלֵמָה, שְׁבוּדָאֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ טוֹב לְכָל בְּכָל עַת. וּכְבָר עֲזַר לוֹ הִרְבָּה, וּבְנֵדָאֵי לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ גַּם עֵתָה, וְזֶה עֶקֶר הַמַּלְחָמָה לְהַפְּךְ הַיְגוּן וְנִאֲנָחָה לְשִׁשׁוֹן וְלִשְׁמִחָה. וּכְבָר דְּבַרְנֵנוּ בְּזֶה הִרְבָּה (שֵׁם רכ"ח).

קמו

תְּהִלָּה לְאֵל גְּנוּזוֹת אֲתֵי רְפוּאוֹת אֲמַתִּיּוֹת וְסַמִּים דְּאוּרִיתָא, סְמָא דְחַיִּי לְכָל. דְּבָרִים יְקָרִים וְנִפְלְאִים, אֲשֶׁר אֵין עָרֹךְ אֲלֵיהֶם, הַמְּלֵאִים עֲצוֹת וְרְפוּאוֹת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף וְהַצְּלָחוֹת נִצְחִיּוֹת לְכָל, אֲשֶׁר אִי-אֶפְשָׁר לְבָאֵר, אֶף כֻּלָּם סְתוּמִים וְנִעְלָמִים בְּכַמָּה וְכַמָּה הַסְתָּרוֹת, מִבֵּית וּמִבְּחוּץ הַסְתָּרוֹת שְׁבַתוֹךְ הַסְתָּרוֹת כְּמַעַט בְּלִי שְׁעוּר. לוֹלֵא ה' עוֹזֵר לִי וְלָכֶם בְּזִכְרוֹתֵי וְכַחוֹ הַקְּדוּשׁ בְּדַרְכֵי הַנִּפְלְאִים, לְגִלוֹת וְלַהּוֹדִיעַ וְלַהֲאִיר בְּלֵב הַחֹפֵץ בְּרְפוּאוֹת נַפְשׁוֹ בְּאֵמֶת. וּבְזֶה אֲנוּ מַחֲיִין עֲצָמֵינוּ זֶה כְּמָה. אֶף זֹאת תִּדְעוּ, שְׁכָל אֶחָד כְּפִי תְּשׁוּקָתוֹ וְחִפְצוֹ וַיִּגִּיעֵתוֹ, כְּפִי מַה שְׁחוּתֵר וְחוּפֵר בְּפִי וּבְלִבּוֹ לְמִצָּא הַמִּים מִתּוֹךְ הַבְּאֵרוֹת הַקְּדוּשִׁים, בְּאֵר מִים חַיִּים. וְאִי-אֶפְשָׁר לְבָאֵר בְּכַתֵּב אֶפְלוּ מַה שְׁמַתְנוּצִץ בְּלִבִּי בְּזֶה. וְכִלְל הַדְּבָר לָךְ וְלָכֵל פִּיּוּצָא בְּךָ, שְׁאִין בְּיַדִּי לְהַשִּׁיבְכֶם כְּלָל. רַק כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מַה שִׁיחֲתֵר וַיִּבְקֵשׁ אַחֵר הַבְּאֵרוֹת מִים חַיִּים

קדושים הנ"ל, בנדאי ימצא באמתחתי, אמתחת העני והאביון הנרדף
מאד מאד מכל צד, אשר מחמת זה אמתחתו מלאה עפר וצרות
ובלואי הסחבות, אשר מלאה זרים להסתיר ולהעלים פניני גנזיו.
עם-כל-זה מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהרות לא
ישטפוה! וכל מיני חשך והסתרות שבעולם לא יוכל להעלים אורות
מטמוני אוצרות חיים כאלה, אשר כבר נתגלה מהם, מה שנתגלה
בספריו הקדושים ז"ל, ועדין עדין אתם צריכים גיעות לחפר אצלי
העני והאביון, ובנדאי תמצאו, אם תתיגעו (שם רל).

קמז

ידעתי כי רב בני-אדם אפלו בדורות הקודמים עברו עליהם
כהנה וכהנה אלפים ורכבות פעמים, כאשר שמעתי והבנתי מפיו
הקדוש, וכאשר אני בעצמי ראיתי ושמעתי והבנתי מפי רכבות
אנשים ומפי ספרי קדש (שם רנ"ה).

קמח

עקר הרעש והקטגריא הגדולה שעלינו הוא מחמת זה, שרבנו
הגדול זצ"ל רוצה להחיות מתים ופגרים ממש, שנפלו בדעתם מרבו
עוונותיהם העצומים כפגרים ממש, כאשר גם אנכי בעניי יודע מעט
בזה. מכל שפן וכל שפן הוא ז"ל בעצמו, וכל הרעש הגדול שעלינו
הכל רק בשביל זה, כי הוא בכחו הגדול עוסק בתקונם ובהצלתם.
והעקר בבחינה זאת, שרוצה להאיר בהם, פי מלא כל הארץ כבודו,
"הקיצו ורגנו שוכני עפר", והם מבעטים לקבל טובתו... (שם רס"ד).

קמט

ואני יודע וימאמין באמת, שאדמו"ר יודע היטב בכלליות
ובפרטיות כל מה שנעשה עם כל הנפשות בכל דור ודור מיום ברוא
אלהים אדם על הארץ עד הנה ועד הסוף האחרון. ויודע כל
התקונים של כל אחד ואחד. וכל הידיעות האלו הם אצלו דבר קטן.

כי השיג השגות אלקות, שאי-אפשר לתפס במחשבה כלל כמו שכתוב (בפתח אליהו): לית מחשבה תפיסא בך כלל. מה אומר מה אדבר, נפשי יודעת מאד, וגם מעט הידיעה, שהאיר בי האביון בנפלאותיו העצומים קשה מאד להכניס מעט בכתבי, אך אף-על-פי-כן חסדי ה' כי לא תמנו, וכבר עשה עמנו ועמי ביותר נפלאות ביותר להודיענו ולהטעמנו מנעימת תורתו הקדושה מה שהודיע (שם שג).

קנ

אני משמח עצמי, מה שאתה חפץ ומתגעגע על כל פנים לשמח ולסלק המרה שחורה מעליך, כי גם זה טוב מה שחפצים בזה, כאשר שמעתי מפיו הקדוש (שם שנג).

קנא

צריכין לצעק מעמק הלב בחינת "ממעמקים קראתיך ה'" כדי לחתור המים, שמהם גדולה האמונה הקדושה, כי באותו היום וכעת הסמוך נכנס בלבי בעמק מאד מאד אלו הדבורים, ששמעתי מפיו הקדוש, כשגלה התורה הנוראה הנ"ל, אז מען מוז דעביווין דאס וואסער וואס פון דארט וואקסט אמונה וכו' מה אומר לך, בני חביבי, ^{אזור החכמה} מה שמתנוצץ בלבי בענין זה (שם שס"ד).

קנב

אמר ו"ל קדם הסתלקותו הקדושה, "כשאני הולך לפניכם מה יש לכם לדאוג", אז איך גיי פאר אייך וואס האט איר צו זארגן (שם שצ"ז).

קנג

שמעתי מידדנו התיק רבי גרשון נ"י, נכד המגיד ו"ל, מטירה אוויע, ששמע מפיו הקדוש, שבראש השנה הכל מקבלים ממנו תקון אפלו דברים שאי-אפשר לתקנם בזמן אחר, בראש השנה נתתקן הכל! (שם ת"ט).

התורה והמצוות

קנר

תדע ותאמין, שכל מה שעובר עליך, כבר עבר על כמה וכמה צדיקים גדולים וכשרים, כאשר שמעתי מפיו הקדוש מצויות נוראות בענין זה, שאי אפשר לבאדם על-פני השדה (שם תכ"ד).

קנה

ההכרח לבטל רצונו מפני רצונו? תברך ולהמתין ולצפות בכל עת לישועת ה' ואפלו בעבודת ה', אף-על-פי שצריכין למהר למלט על נפשו מפח יוקשים וכו', אף-על-פי-כן שמעתי מפיו הקדוש, שאמר לי לענין זה אומרים לו: המתן! וכו' (שיחות הר"ן סימן כו, ח"י מוהר"ן סימן תלה) (שם תכז).

קנו

וכך היה אומר אדונינו מורנו ורבנו הקדוש, זכר צדיק לברכה: כשאדם רואה, שהוא מאד שפל, אסור לו לפל (בדעתו), רק הוא חיב להחיות עצמו וישיב עצמו: האם לא עשיתי איזה מצוה? האם לא עשיתי בכל זאת פעם איזהו דבר טוב? אני צם ביום-הכפרים וגם בתשעה באב, וכן בכל ארבע התעניות, אף שלפי כואב לי מאד. ואני הולך גם לפעמים למקוה, ואפלו בכל הקלקולים רחמנא-לצלן אף-על-פי-כן מתנגע אנכי מאד ורוצה מאד להציל את עצמי וכו', ואיך שהוא, על-כל-פנים איזו שהן נקודות טובות יש בי, מזה שפמה פעמים עשיתי רצון הבורא? תברך. וכזה חיבים להחיות את עצמו ולא להתאש בשום אופן וכו'. אז א מענטש זעהט אז ער איז זעהר שפל, טאר ער גיט אראפ פאלן, נאר ער מוז זיך מחיה זיין און זאל זיך מישב זיין: וויא האב איך גיט עפעס א מצוה גיטאן, וויא האב איך פארט גיט אמאהל עפעס גוט'ס גיטאן: איך פאסט יום כפור, און תשעה באב אויך, און כל הדל"ת תעניותם אויך, חטשע דאס הארץ טוט מיר זעהר

וויא, און גיי אמאל אין מקנה אריין, און אפלו אין כל הקלקולים רחמנא לצלן, מוטשע איך מיך זעהר און וויל מיך זעהר מציל זיין וכו'. און ווי סע איז, על-כל-פנים עפעס נקדות טובות האב איך אין מיר, וואס איך האב כמה פעמים גיטאן רצון הבורא יתברך, און דער מיט מוז מען זיך מחיה זיין און זיך נישט מיאש זיין בשום אפן וכו'. ואם, חס ושלום, אף-על-פי-כן הפעל-דבר מתגבר, צריכין אחר-כך לחזור ולילך בזה וכן בכל יום ויום ובכל פעם, ובתוך כך עוזר השם יתברך הרבה. ובפרט להתגבר ולשוח ולומר כל זה לפני השם יתברך ולומר: רבוננו של עולם, איך שאני, איך שאני, כפי שהנך יודע ואני יודע את כאבי... בכל זאת אתה עשית עמי חסד עולם ובראתני מזרע ישראל... והלא מלו אותי ושפכו את דמי ליום השמיני, ובחדר למדתי אלה-בית וסדור וחמש וגמרא וכו', כמה יסורים ומכות סבלתי מהמלמדים, וגם בעצמי יגעתי כמה פעמים. רבוננו של עולם, ווי אזוי איך בין, ווי אזוי איך בין, אזוי ווי דו ווייסט און איך ווייס מיין ווייטאג, דו האסט זיך פארט מיט מיר חסד עולם גיטאן און האסט מיך באשאפן מזרע ישראל ולא עשני וכו', און מע האט מיך פארט גישניטן און בלוט פארגאסן צו אכט טאג, און אין חדר האב איך גילערנט אלה-בית און סדור און חמש און גמרא וכו', וויפיל יסורים און שמיץ האב איך גיליטן פון דיא מלמדים, און אליין האב איך מיך אויך גמוטשעט כמה פעמים (שם תלג).

קנו

מה ששמעתי מפיו הקדוש בנסעי עמו יחד מברסלב לאומאן להסתלק שם ברום רום גבהי מרומים וכו' מה שנעשה אז בכל רגע ורגע אי-אפשר לשער אפלו מה שמתנוצץ בלבי מזה (אמונת אמן סימן ח).

קנח

שְׁמַעְתִּי פֶּעַם אַחַת מִפִּי מוֹרְנוּ מוֹהֲרַנְתָּ וְ"ל בְּגִדְלַת זְהִירוֹת טְבִילַת מִקְוֵה תְּמִיד, שְׁכַשְׁנוּזְהִרִין בְּטְבִילַת מִקְוֵה — תִּקְוַתְנוּ חֻזְקָה, שִׁיתִּתְקֵן כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם. וְהַמְעֵשָׂה שֶׁהִיָּה, כִּף הִיָּה: בְּשַׁבַּח-חֲנֻכָּה שְׁנַת תר"ה, שְׁנֵי שְׁבוּעוֹת קִדְּם הִסְתַּלְּקוֹתוֹ, יֵצֵא קוֹל בְּאֲשַׁמְרַת הַבֶּקֶר, כִּי נִפְלָה הַתַּקְרָה שְׁקוֹרִין "סְטְאֵלִיעַ" (סְאֵלִיפ) בְּהַמְרַחֵץ, וְאִי-אֶפְשֶׁר לִילֵךְ אֶל הַמִּקְוֵה לְטָבֵל לְכַבּוֹד בְּקֶרֶךְ שַׁבַּת. אַךְ אַחֲר־כֵּן, כְּשֶׁהֵאִיר הַיּוֹם, נוֹדַע, אֲשֶׁר לֹא כֵן הִדְבַּר, כִּי נִפְלָה בְּאִיזָה זְוִיוֹת רְחוּק מִהַמִּקְוֵה, וְהִלֵּךְ מוֹרְנוּ מוֹהֲרַנְתָּ וְ"ל אֶל הַמִּקְוֵה לְטָבֵל, וְגַם כָּל אֲנָשִׁי הָעִיר הִלְכוּ גַם-כֵּן לְטָבֵל לְכַבּוֹד בְּקֶרֶךְ שַׁבַּת-קִדְּשׁ. וְאִז כְּשָׁבָא מִן הַמִּקְוֵה וְהִכִּין אֶת עֲצָמוֹ לְתַפְלַת-שַׁחֲרִית וְאָמַר הַבְּרֻכּוֹת וְכוּ, עֲמַדְנוּ לְפָנָיו וְהִתְחִיל לְהוֹדוֹת לְהֵשֶׁם עַל אֲשֶׁר זָכָה לִילֵךְ לְטָבֵל בְּהַמִּקְוֵה, וְהִחִיָּה אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה מְאֹד. וְאָמַר, שְׁכַבְרֵ הִיָּה מוֹכֵן לְטָבֵל אֶת עֲצָמוֹ בְּהִנְהָר הַנִּקְרָא "בּוּג", שֶׁהוּלֵךְ שָׁם בְּבִרְסָלָב תַּחַת הַקֶּרַח שְׁקוֹרִין "פְּאֵלֵאנְקֵעַ", כִּי אִז בְּשָׁנָה הַזֹּאת כָּבַר הִיָּה בְּשַׁבַּח-חֲנֻכָּה קְרִירוֹת גְּדוּלוֹת וְכַבֵּר הִיָּה הַנְּהָר הַנִּ"ל נִקְפָא וְנִקְרַשׁ, וּמִפִּיתוֹ אֶל הַנְּהָר הִיָּה רְחוּק קֶצֶת, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן אָמַר שְׁכַבְרֵ הִיָּה מוֹכֵן לִילֵךְ וְלְטָבֵל בְּהִנְהָר בְּזִרְיוֹת; וּמַעֲצָם תְּנוּעוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁעָשָׂה אִז בְּהַתְּלַבּוֹת גְּדוּלָה, הִיָּה נִרְאָה בְּרוּר, שְׁכַבְרֵ הִיָּה מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְכַף כְּמוֹ שְׁאֵמַר, לְרוּץ אֶל הַנְּהָר הַנִּ"ל וְלִפְשֹׁט אֶת בְּגָדָיו בְּזִרְיוֹת עֲצוּמָה וְלִדְלַג וְלִקְפֹץ אֶל תּוֹךְ הַ"פְּאֵלֵאנְקִי" לְטָבֵל. וְנִתֵּן שְׁבַח וְהוֹדָיָה לְהֵשֶׁם יְתַבְרַךְ עַל אֲשֶׁר הִיָּה בְּאֶפְשָׁרוֹת לִילֵךְ לְהַמִּקְוֵה, וְזָכוּ גַם אֲנָשִׁי הָעִיר לְטָבֵל לְכַבּוֹד בְּקֶרֶךְ שַׁבַּת-קִדְּשׁ; וְדַבֵּר עוֹד כְּמָה דְּבוּרִים מִהַחִיּוֹת וּמִהֶמְשִׁיכַת-נֶפֶשׁ, שִׁישׁ לוֹ מְטְבִילַת מִקְוֵה עַד לְמָאֵד. וּמִי שִׁיְהִיָּה חֻזֵק בְּטְבִילַת מִקְוֵה תְּמִיד, יְהִיָּה אִיף שִׁיְהִיָּה — בּוֹדְאֵי יִתְקֵן הַכֹּל! וְאָמַר: הִנֵּה תִבַּח "מִקְוֵה" יִסְבֵּל שְׁנֵי פְּרוּשִׁים: אֶחָד — לְשׁוֹן תִּקְוֵה, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (יְרֵמְיָהוּ י"ז): "מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה'"; שְׁנֵי — לְשׁוֹן מִקְוֵה מִים, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (בְּרָאשִׁית א'): "וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים". וְאָמַר, כִּי שְׁנֵי הַפְּרוּשִׁים הָאֵלֶּה הֵם

אחד — אף ורק שיהיו נזהרים בטבילת מקנה-מים, ועל-ידי-זה יהיה הכל נכון, ויתתקן כל מה שעבר עליו. עוד אמר: הביטו וראו רמז נפלא על זה: כי הלוא בעזרא, כשנודע לו שנקשלו בנשים נכריות, רחמנא לצלן, צעק מרה על זה, כמו שכתוב (עזרא ט): "בשתי ונכלמתי להרים אלקי פני אליך", ואחר-כך כתיב (שם י): "ויען שכניה בן יחיאל וכו', אנחנו מעלנו וכו', ועתה יש מקנה לישראל על זאת", ופרשו: יש תקנה שיתתקן הדבר — אמר זאת בלשון "מקנה", רמז להנ"ל, כי אף ורק שיהיו נזהרים בטבילת מקנה מים — יש תקנה שיתתקן הכל, אמן בן יהי רצון! (פתח יד רבי נחמן מטולטשין ז"ל).

קנט

...אחר פורים קורין פְּרַשַׁת פְּרָה, בתחלה הוא פור, כי פורים על שם הפר, ואחר-כך נעשה פְּרָה, וכל זה הכנה לפסח: "שפתותיו שושנים וכו' וכו'", (עין בלקוטי מוהר"ן חלק ב סימן עד) ומרמז בתורה הקדושה צרוף פורים בהפסוק שמדבר מענין פסח, ותנועת הנגון ברמיזות העינים והידים הקדושים והנוראים, שהיה מראה לנו תלמידו הקדוש, מורינו ורבנו מוהרנ"ת זצוק"ל, גם-כן אי-אפשר לכאר אפלו פנים אל פנים מכל שכן בכתב. ובפרט מה שהתחיל אחר-כך בקול רם וחזק, "בתחילה היו כל התחלות מפסח, ועל-כן כל המצות הם זכר ליציאת מצרים "ועכשיו" "און היינט"!! ומשך בקול נעימה "און היינט"!! כמה רגעים ונשאר בשתיקה. מה נאמר ומה נדבר, אשרינו, שאזנינו זכו לשמוע כל זאת, ובפרט איך שגלה לנו מרן מוהרנ"ת ז"ל, עד היכן שנתנוצץ בלבנו הנוף כל זאת בכמה צרופים, ואחר-כך תכף גלה רבנו התקון של היוד מזמורים בפרטיות והזהיר אז לדורות בהבטחה גדולה בעדים נאמנים שיעמד בעזרתנו סלה תמיד כל מי שיבוא על קברו הקדוש והנורא וכו'.

קס

ואחר-כך תכף ספר המעשה הנוראה ביראה עלאה דעלאה של הזיין בעטלירס, ואחר-כך תכף אחר פסח נסע לאומאן, וכל זאת גלה ומזים מורנו ורבנו מוהרנ"ת ז"ל, שהכל אחד והכל קשר אחד וכלול בהדבור "און היינט". ובההמשכה הקדושה, שמשך תיבת "און היינט" באריכות נעם, "און היינט" צריכין לגלות המזמורים בפרטיות ולהבטיח הבטחה הנ"ל. "און היינט" צריכין לספר המעשה הנ"ל ולסיים "נאני מרפא אותה" "און איך הייל זיא", (כמספר בספורי מעשיות מעשה יג) "און היינט" צריכין לנסע לאומאן ולנטע מקום קדשתו לדורות עולם באומאן ("עלים לתרופה" מכתבים מרבי נחמן מטולטשין ז"ל).

קסא

אשריו, שזכה, שיתקשרו בלבבו הדק היטב הדבורים הטובים כל-כך כל-כך, כן תחיה את נפשך בהם כל-ימי חייך, כאשר שמעתי מפיו של הקדוש מורנו ורבנו, מוהרנ"ת זצוק"ל "רק אזמרה ורק אזמרה" "נאר אזמרה וכו' און נאר אזמרה לאלקי בעודי וכו' (שם).

קסב

שמעתי מאדמו"ר ר' נתן זצוק"ל מעננין פורים שאמר רבנו ז"ל מתחלה היו כל התחלות מפסח, ושמעתי ממנו ז"ל שאמר ועכשיו יש רבנו ז"ל שכל ההתחלות מאתו (נתיב צדיק יא).

קסג

ספר רבנו ז"ל, מעשה משני נערים קטנים שהיו אוהבים זה לזה מאד, עד שלא היו יכולין לחיות זה בלא זה, ופעם אחד נחלש אחד מהם והיה השני בצער גדול עד למאד, ושאל מה לעשות שיכריא חברי, ואמרו לו שיאמר תהלים. והוא בתמימות התחיל לומר

תהלים, ובכל פעם שאמר כמה קפיטליך שאל את חברו אם הבריא, והיה כך כמה פעמים, ואמרו שעדין הוא חולה, ואמר עוד עד שהיתה לו רפואה בשלימות, וכל מה שספר רבנו ז"ל בזה הורה לנו דרך התפלה בתמימות, שצריכין אנו להתפלל, ולהתפלל בתמימות, עד שתמשך הישועה בשלימות, ולהאמין שבכל תפלה ממתיקין מעט מעט הדינים, עד שימתיקו כל הדינים בשלימות (שם טז).

קסד

הזהיר אותנו רבנו ז"ל שלא נהיה עצלים שקורין שלים-זאלניקים ואנו יכולין גם-כן לבוא להארת הרצון העליון, והפירוש כפי דברי אדמו"ר מוה"ר נתן, שלא נהיה עצלים לומר מי אנכי שאזכה להארת הרצון (עין לקוטי מוהר"ן חלק ב סימן ז) (שם ל).

אודי החכמה
התורה
המאורות

קסה

רבנו ז"ל אמר בפרוש אין זה מלאכה להרחיק אדם, זוהי מלאכה לקרב ולרומם האדם, וזה אמר רבנו ז"ל על הצדיק מבארדיטשוב שהשפיל איש אחד (שם לא).

קסו

אספר לכם מעשה שראיתי בעיני אצל אדמו"ר מוהרנ"ת זצוק"ל, איך לפני כמה וכמה שנים דברו בעולם שבני דן הולכים וקורבים ומשיח יבוא, ורבנו ז"ל (הינו מוהרנ"ת) אמר ששקר הוא והיה איש אחד מאנ"ש שהיה אדוק בשטות זה, וכששמע שרבנו הקדוש אינו מסכים לזה ואמר ששקר הוא, כעס האיש על רבנו ז"ל וקילל אותו, ורצו מאנ"ש לדחוק אותו, ונודע לרבנו ז"ל, וכעס על אנ"ש שרצו לדחקו והוא עשה עצמו כלא ידע וקירב אותו. והיה האיש הזה אחר-כך איש כשר מאד ועשה תשובה על הדבר הרע הזה שפגם בכבוד רבו, כי היו לו נקודות טובות (שם לא).

קסז

ראיתי בספר "תולדות יעקב יוסף" ששמע ממורו, שכשאדם חזק בכחון אין מענישין אותו, ומרבנו ז"ל גם-כן שמעתי מאדמו"ר רבי נתן בעין זה (שם לה).

קסח

כך שמעתי מאדמו"ר מו"ה נתן זצ"ל קדם הסתלקותו הקדוש והטהור וכך אמר בלשונו הקדוש שברוך-השם יש לנו עתה שלשה הלכות מבוגרות: על ראש-השנה צריכין לנסוע, ושלחן-ערוך צריכין ללמוד, והתבודדות צריכין בכל יום (שם מא).

אוצר החכמה

קסט

שמעתי מרבנו ז"ל שאמר כשאחד יש לו צער ומקבל אותו ואומר שהוא טוב, אומר לו השם תברך: זה טוב? אני עוד אראך מהו טוב. אט דאס איז גיט איך נועל דיר ווייזן וואס גיט איז (שם מו).

קע

שמעתי מאדמו"ר מו"ה נתן ז"ל שדבר פעם אחת מהפסוק, מי יודע עז אפך (תהלים צ, יא), נדחק מאד התיבות האלו מפסוק זה, מי יודע עז אפך (שם יז).

קעא

רבנו ז"ל אמר, אם תהיו בשמחה הוא טובה לכל העולם (שם עא).

קעב

רבנו ז"ל אמר, "המחלקת מרים ומגביה את האדם" ובנדאי מרים ומגביה את כל אחד לפי מדרגתו, וגם אמר שהמחלקת היא סימן שאדם רוצים להיות אנשים כשרים, כמו שאמר רבנו ז"ל

לאנשי לאדיזין בעת ששאל אתם רבנו ז"ל מה נשמע במחניכם
והשיבו לו לרבנו ז"ל שברוך-השם אצלנו שטיל = שקט, ואמר להם
שפודאי אתם גם-כן שותקים מעבודת ה' ולא עוד אלא שבכל דור
דור עומדים עלינו וכו' וכו' (שם ע).

ה'תשס"ב 21.08.2018

קעג

אמר רבנו ז"ל שכל צדיק הדור האמת לאמתו, יש לו כח
להנהיג העולם כמו שהוא יודע והצדיקים הקדמונים היה עקר
תשובתם סגופים ותעניתים, ורבנו ז"ל אצלו עקר התשובה לברוח
מן הפבוד ולסבול שפיות-דמים ובזיונות (שם פג).

קעד

כבר אמר אדמו"ר מוה"ר נתן זצוק"ל כשגבר עלינו המחלקת
מאד, החיו עצמכם בזה הפסוק, 'השומר אמת לעולם' (תהלים קמו, ו),
שהשם-יתברך בעצמו שומר האמת לעולם (שם פה).

קעה

רבנו ז"ל אמר, שאינם יכולין לקרב אליו ביהאם על-ידי מסירות-
נפש ולסבול בזיונות (שם צז).

קעו

שמעתי מאדמו"ר מוהרנ"ת זצוק"ל שמי שיתחיל עם אנשי רבנו
ז"ל בזה נתמלא סאתו יותר מכל העברות (שם קי).

קעז

הפלל אחיי, ה' יגמור עמכם לטובה ותעברו על הכל, ואל תהיו
מיוחסים, גאט וועט אייך אויס פירן און איר וועט אלדינג
איבר קומען, זייט ניט קיין מיוחסים, פי כבר בוז את רבנו ז"ל
בפניו בזלאטיפאלע במרחץ וגם תלמידו הקדוש, ואני שמעתי

בעצמי איך שהיו מבזים אותו בפניו והוא סבל הכל ועשה את שלו, ועתה אנו רואין מה שזכו על-ידי-זה (שם קיג).

קעח

פרשת ויקרא

צריכים אנו להיות עוסקים כמו שעשה אדמו"ר מוהרנ"ת שתייך אחר חנכה היה עוסק בענין פורים, כי לפי דברי רבנו ז"ל עתה [בפורים] הוא התחלה מכל התחלות (שם קכו).

קעט

21/08/2018 17:11

שמעתי מאדמו"ר מוהרנ"ת ז"ל שמי שיחזיק עצמו בהמתלקת שעוברת עליו הוא נקשר בהחבל דקדושה, וחבל הקדושה לא ימוט לעולם, כי רוח הטמאה יעבור מן העולם, אבל ואתה מרום לעולם ה' לעולם ידו על העליונה (כמו שפרש"י תהלים צב) (שם קכח).

קפ

מספרים מהצדיק רבי משה ליב מסאסוב שהיה כל היום ברקודין, ושאל אותו איזה צדיק אחד על [ענין] השמחה שלו, ואמר שתייך באמרו בבקר שלא עשני גוי הוא שמת בזה כל היום (שם קלח).

קפא

בשבועות שנת תקפ"א דבר [מוהרנ"ת ז"ל] מהדפסת הספרים, שעמד הדפוס באמצע הספר, ואמר, שכל התחלות קשות, ביצוע (מכילתא פרשת יתרו), ואמר בשם רבנו ז"ל בספרו הקדוש בלקוטי מוהר"ן תננא (סימן מח) בדבר-המתחיל "צריך להיות עקשן גדול", שדרך הבעל-דבר כשרואה אדם סמוך ממש לשערי הקדושה וכמעט שיכנס אז הוא מתפשט עליו בהתגברות גדולה מאד וכו', ואמר שמוכח מזה שהסוף קשה יותר מהתחלה, ואמר שכמה בני-אדם כשלומד איזה מסכת קשה לו מאד בהתחלתו וכשמתחיל אז הוא

לומר כסדר בלי שום מניעה ולסוף המסכת אינו יכול לגמרה כי
 הסוף קשה יותר וצריך לשאר איזה דף כי קשה לגמרה, ואמר על
 מה דאיתא בגמרא (ירושלמי פסחים י, ה) המתחיל במצנה אומרים לו
 גמור ומדאמרו אומרים לו גמור, בנדאי הגמר קשה מאד שצריכים
 לומר לו גמור, ואמר אף-על-פי שהסוף קשה מאד, די בזה על-כל-
 פנים שהדפסתי עד כאן, ועל השאר ד' גמור בעדי, כי על-זה
 התפלל דוד המלך עליו השלום, ד' גמור בעדי (תהלים קלח, ז), כי
 הגמר קשה מאד כנ"ל וצריך על-זה סיעתא דשמיא והבן. ואמר
 שראה באיזה ספר בהקדמתו כל מה שאדם עושה העקר על התכלית
 הוא צופה ומביט. למשל כשאדם בונה ביתו או בהתחלתו אין לו
 שום תכלית מזה וכשיבנהו הבית עד גמירא אוי הוא התכלית, וכן
 בהדפסת ספרים בהתחלה אין לו שום תכלית מזה, כשאגמור את
 ספרי עד גמירא ואדפיס אותו לגמרי אז יהיה מזה תכלית העקר,
 אבל על-כל-פנים די לי על-כל-פנים במה שכתבתי עד כאן, כי בדבר
 שבקדשה אינו כמו שבשאר דברים כמו הבית כנ"ל, כשלא יבנה את
 הבית לגמרי אפלו באמצע אין מזה שום תכלית, אבל בדבר
 שבקדשה אינו כן, אלא שכל מה שיעשה בקדשה יש מזה תכלית
 גדול מאד, וזה שאמר דוד המלך עליו השלום, "לכל תכלה ראיתי
 קץ רחבה מצותך מאד" (שם קיט, צו), פרוש לכל תכלה היינו כל
 הדברים שפעולם צריכין להביט על הקץ, כי בלא זה אין לו מזה
 שום תכלית אבל בדבר שבקדשה אינו צריך לראות על הקץ וייקא,
 כי אפלו כל מה שעושה אפלו כל שהוא יש מזה תכלית גדול, וזה
 פרוש מצותך רחבה מאד והבן, עד כאן לשון הספר הקדוש. ואמר,
 שאף-על-פי שהסוף קשה עלי מאד מפל מקום אני מחיה עצמי בזה
 כי אני מאמין באמונה שלימה שאפלו בהדפסת דף אחד נעשה מזה
 תקון בכל העולמות ומפל שכן שהדפסתי חצי הספר בנדאי נעשה
 מזה תכלית גדול ובנדאי יעזור לי השם יתברך להדפיסו לגמרי, ואז
 בנדאי יהיה עקר התכלית מזה, אף אף-על-פי שלא הדפסתי אלא

חצי הספר גם מזה נעשה תכלית גדול ועל זה סיים ד' יגמור בעדי וכו' (אמונת אמן בתחלתו).

קפב

כל דבור ודבור שרצה מוהרנ"ת ז"ל לכתב שיתגלה בעולם, היו לו על זה מניעות הרבה, ומחמת זה היה זריז מאד מאד בכתבתו כאשר ראינו בעינינו, כי היה רגיל לומר לנו תמיד, שאם אינו מוזר את עצמו לשבר המניעות לכתב מיד, אינו יודע אם יכתב עוד מפמה טעמים הפמוסים אצלו. ועתה בשביל ששמעתי גלוי דעת ממנו זכרונו לברכה, שרצונו שכשידפיסו עוד הפעם את הספר "ספורי מעשיות" לכתב איזה טעם על זה שנמצאים לפעמים בהמעשיות לשונות גסים. אמרתי לא אכחד מלכתב טעם אחד מטעמים הרבה, אשר היו גנוזים וכמוסים אצלו זכרונו לברכה, וזהו, ששמעתי ממנו זכרונו לברכה, כי אדונינו מורנו ורבנו ספר המעשיות בלשון אשכנז הנהוג במדינתנו, ומורנו ורבנו הרב רבי נתן, וזכר צדיק לברכה, ראשון שפתלמידיו היקרים, זכרונם לברכה, העתיקם על לשון הקדש והוריד את עצמו בכיון ללשון פשוט בכדי שלא ישתנה הענין אצל הקורא אותם בלשון הקדש מכפי מה שספרם הוא זכרונו לברכה על לשון אשכנז הנהוג בינינו, וזה סבה אשר נשמע מלשונו הקדוש לשונות פשוטים כאלה בכמה מקומות. זה הטעם הוא כפי מה ששמעתי ממנו זכרונו לברכה על-פי פשוט, וחוי שיהיה לו טעמים כמוסים, אשר לא זכיתי לשמע ממנו זכרונו לברכה. וראוי להאמין בזה שהיו לו עוד טעמים כמוסים, כי זה ידוע מספריו הקדושים אשר היה בעל לשון גדול, וכאן הוריד את עצמו ללשון פשוט, לכן ראוי להאמין שיהיה לו כיון גדול בזה, ואיש אמונות יבוא לו רב ברכות, אמן בן יהי רצון (ספורי מעשיות הקדמה שניה).

קפג

מורנו, הרב רבי נתן ז"ל, לא נתן שנה לעיניו ולעפעפיו תנומה

וְכַל יְמֵי חַיָּו הָיָה עוֹסֵק רַק בְּעִנְיָן זֶה לְדָלוֹת וְלַהֲשִׁקוֹת מִתּוֹרַת רַבּוֹ
 לְאַחֵרִים וּלְפָרְסָם שְׂמוֹ הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּעוֹלָם. וְעֹסֵק בְּזֶה בְּשִׁקְיָה
 רַבָּה מְאֹד וּבִמְסִירַת נַפְשׁ עֲצוּם מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא יֵאֱמָן כִּי יִסְפֹּר, וְזִכּוֹת
 רַבּוֹ הַקְּדוֹשׁ מְסִיעָתוֹ, כִּי זָכָה לְמַדְרָגָה גְבוּהָה וְעֲלִיוֹנָה מְאֹד בְּעִבּוּדַת
 ה' וּבְהַשְׁגַּת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְהַכֵּל הָיָה בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת גְּמוּר
 וּבַשְּׁפָלוּת אֲמִתִּי וְעִנּוּה שְׁלֵמָה, מֵה שְׂאִי-אֶפְשֶׁר לְשַׁעַר כָּלֵל. וְאִי-
 אֶפְשֶׁר לְבָאֵר פְּרֻטִיּוֹת עִנְיָן זֶה לֹא בִּכְתָב וְלֹא בְּעַל פֶּה, וְהָיָה חֲדוּשׁ
 נִפְלָא וְנוֹרָא מְאֹד, כִּי זָכָה לְלַמֵּד הַרְבֵּה בַּפְּשִׁיטוֹת שׁ"ס וּפּוֹסְקִים
 וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ וְסִפְרֵי קְבֵלָה וּשְׂאֵר סִפְרֵי קֹדֶשׁ, עַד שֶׁכֵּל מִי
 שֶׁשָּׁמַע קִצַּת מְסֻדֵּר לְמוֹדוֹ, הָיָה מְשַׁעַר בְּלִבּוֹ כִּי בְּלִתִּי אֶפְשֶׁר דָּבָר זֶה,
 אִם לֹא שֶׁתֵּאֱמַר שְׂיוּמָם וְלִילָה אֵינּוּ עוֹסֵק רַק בְּסֻדֵּר לְמוֹדוֹ... וּמְלַבֵּד
 זֶה הָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה מְאֹד בְּעִבּוּדַת ה' עֲבוּדָה זוֹ תִּפְלָה, כִּי הָיָה
 מְתַפְּלֵל תִּפְלָתוֹ בְּכַח עֲצוּם וּבְהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוֹל וּבְדַבְּקוֹת נִפְלְאוֹה. גַּם
 הָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה בְּתִפְלָה וּבְתַחֲנוּנִים בְּתַמִּימוֹת וּפְשִׁיטוֹת גְּדוֹל, כִּי
 הָיָה רְגִיל לִזְמַר בְּכָל יוֹם מְזֻמְרֵי תְּהִלִּים הַרְבֵּה וּבְהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה
 וּבְכִכְיָה עֲצוּמָה וּבְקוֹלוֹת וּצְעָקוֹת גְּדוֹלוֹת וּמִשְׁנוֹת, וּבְלֵב נִשְׁפָּר בְּאַמַּת
 בְּזֶה, אֲשֶׁר לֹא יֵאֱמָן כִּי יִסְפֹּר, וְכֹל הַשְּׁמַע תְּצִילָנָה אֲזַנְיוֹ! וְרַבִּים רַבִּים
 מִיִּשְׂרָאֵל, גַּם מִהַמּוֹן עַם, אֲשֶׁר לֹא הָיוּ מְקַרְבִּים אֵלָיו כָּלֵל וְכִמְעַט
 שְׁלֹא הִכִּירוּ אוֹתוֹ בְּפָנָיו כָּלֵל, נִתְּעוֹרְרוּ לְתַמָּם בְּהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה
 דְּקֹדֶשָׁה, עַל-יַדֵּי שֶׁשָּׁמְעוּ תִּפְלָתוֹ וְאַמִּירַת תְּהִלִּים שְׁלוֹ וְסֻדֵּר תַּקּוּן
 חֲצוֹת שְׁלוֹ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, כִּידוּעַ וּמְפָרְסָם עִנְיָן זֶה (הַקְּדָמַת עֲלִים לְתַרוּפָה).

קפד

גַּם הָיָה עוֹסֵק הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם לְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לְפָנָיו ה' וְתַבְרָךְ
 וְלַהֲרַבּוֹת בְּהַתְּבוֹדָדוֹת וְתַחֲנוּנִים וְכוּ' שְׁעוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁכֵּל
 מִי שֶׁשָּׁמַע סֻדֵּר עֲבוּדַת הַתִּפְלָה שְׁלוֹ, הָיָה מְשַׁעַר בְּלִבּוֹ, כִּי אִי-אֶפְשֶׁר
 דָּבָר זֶה, אִם לֹא שֶׁמְבַלָּה כָּל יְמָיו וְלִילוֹתָיו עַל תִּפְלָה וְתַחֲנוּנִים בְּנִל
 (שם).

קפה

גם הִיָּה עוֹסֵק הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם לְחֵדֶשׁ חֲדוּשֵׁי תוֹרָה נִפְלְאִים עַל-פִּי
הַהִקְדָּמוֹת הַנוֹרְאוֹת, שֶׁקָּבַל מֵרַבּוֹ וַצ"ל, וְלִסְדָּרָם הֵיטֵב וּלְכַתְּבָם עַל
הַסֵּפֶר, כַּמוֹכֵן, קִצַּת בְּמַחְבְּרֵי הַקְדוּשִׁים בְּסִפְרוֹ "לְקוּטֵי הַלְכוֹת"
וְלִסְדָּרָם
(שם).

קפו

גם הִיָּה עוֹסֵק בְּסִפְרֵי רַבָּנוּ וַצ"ל בְּעֶצְמוֹ בְּכַמָּה וּכְמָה הַעֲתָקוֹת
וְלִלְבָנָם וְלִסְדָּרָם בְּכָל פַּעַם בְּסֵדֶר יוֹתֵר נְכוֹן וּלְבָרֵר הָעֲצוֹת וְהַדְרָכִים
הַקְדוּשִׁים הַיּוֹצְאִים מֵהֶם לְמַעֲשֵׂה כַּמוֹכֵן מִסֵּפֶר קֶצוֹר "לְקוּטֵי
מוֹהַר"ן וְ"לְקוּטֵי עֲצוֹת". וְגַם בְּעִנְיָן זֶה הִיָּה לוֹ עֵסֶק גָּדוֹל, כִּי סִדְרוֹ
כַּמָּה פְּעָמִים, וּבְכָל פַּעַם — בְּאוֹפֵן אַחֵר, כִּידוּעַ לְהִיּוֹדְעִים בְּזֶה (שם).

קפו

גם הִיָּה עוֹסֵק הַרְבֵּה לְסֵדֶר תְּפִלוֹת עַל סֵדֶר כָּל מְאֵמְרֵי רַבָּנוּ וַצ"ל,
וְגַם בְּזֶה הִיָּה לוֹ עֵסֶק גָּדוֹל מְאֹד כַּמוֹכֵן מִזֶּה בְּסִפְרוֹ "לְקוּטֵי תְּפִלוֹת"
הַנִּדְפָּסִים, לְבַד מִמָּה שֶׁנִּשְׁרְפוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה חֲבוּרִים מִסֵּדֶר "לְקוּטֵי
תְּפִלוֹת" שְׁלוֹ, מֵה שְׁלֵא זָכוּ הָעוֹלָם לְרְאוֹתָם וְלִהְנוֹת מֵהֶם כָּלָל, כִּידוּעַ
וּמְפָרְסָם בֵּין אַנ"ש. לְבַד מֵה שֶׁהָיָה צְרִיף כַּמְעַט בְּכָל יוֹם לְכַתֵּב
מִכְתָּבִים הַרְבֵּה וּבְאֲרִיכוּת, בְּדַבְרִים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ לְאַנְשֵׁים רַבִּים
מֵאַנ"ש, אֲשֶׁר זָכוּ לְשִׁתּוֹת בְּצִמָּא אֶת דְּבָרָיו, כִּידוּעַ. וְכֵן מִי שֶׁשָּׁמַע
וְיָדַע קִצַּת מֵעִנְיָן סֵדֶר כְּתָבוֹ הַנ"ל, הִיָּה מְשַׁעַר בְּלִבּוֹ, כִּי בִלְתִי אֶפְשָׁר
דְּבַר זֶה, אִם לֹא שְׁמַכְלָה כָּל יָמָיו עַל כְּתִיבַת עִנְיָנִים הַנ"ל. וְיוֹתֵר עַל
זֶה מֵה שֶׁעִסֵּק כָּל יָמָיו לְיִסּוֹד הַבְּנִיין הַקְדוּשׁ שֶׁל רַבָּנוּ וַצ"ל וְלִהְדָּפִים
סִפְרָיו הַקְדוּשִׁים כַּמָּה פְּעָמִים וְלְיִסּוֹד וְלִכְנוּת בֵּית-הַמִּדְרָשׁ הַקְדוּשׁ
שְׁלוֹ וּבְכָל פֶּרֶט וּפְרֵט מֵעִנְיָנִים הַנ"ל הִיָּה לוֹ עֵסֶק גָּדוֹל עִם רַבִּים
מֵאַנ"ש, אֲשֶׁר הָיוּ בְּתוֹמְכֵי נַפְשׁוֹ, אֲךָ אֶף-עַל-פִּי-כֵן הִיָּה צְרִיף לְבָלוֹת
זְמַן הַרְבֵּה עַל זֶה וְלַעֲסֵק בְּנִסְיוֹת רַבּוֹת בְּשִׁבְלֵי זֶה, לְבַד מֵאֲשֶׁר רַבִּים

קמו עליו, והיו לו מלחמות גדולות ועצומות ומסירות נפש עצום מאד, קדם שזכה לגמר כל ענין וענין מענינים הנ"ל. יותר על זה, מה שזכה ללמד מתורת רבו לאחרים והיה עוסק הרבה לדבר עם בני אדם הרבה בכל יום ולקרב אותם לעבודת השם ותפירה והיה מבלה על זה זמן הרבה, כידוע, כמה יגיעות צריכין לזה וכמה זמן צריכין לבלות על זה, קדם שזוכין לעזר לבעל בחירה אחד ולקרב אותו לעבודת השם ותפירה, ומכל שכן שהיה לו עסק גדול עם אנשים רבים מישראל, שעסק עמהם בענין זה לקרב אותם לעבודת ה' על ידי החדושי תורה והמעשיות והשיחות הקדושות, שקבל מרבו וצ"ל. לבד מה שהיה צריך לכתב מכתבים רבים בכל יום לרבים מאנ"ש להשיב לכל אחד על שאלתו ולהורות להם הדרך, אשר ילכו בה, ולחזק לבכם רק ביראת ה' כל היום. והנה הרבה מחדושי תורתו הנודעים לנו ונמצאים בנדינו נדפסו כבר בעזרת ה' ותפירה והם הם ה"לקוטי עצות" ו"לקוטי הלכות" ו"לקוטי תפלות" וכו' ובעזרת ה' ותפירה עתקו גם גברו חיל ועשו רשם גדול בעולם, כי נתפשטו בכל תפוצות ישראל, והיה להם למשיבת נפש ממש (שם).

קפח

להיות נודע לדורות, כי בזאת השנה, (הינו שנת תקצ"ה), היתה מחלקת גדולה עד למאד, והתחילה מבין כסה לעשור ונמשכה כל השנה, וגם בשנת תקצ"ו גם כן לא נשקט המחלקת, באשר יבין המעין מהמכתבים דלהלן, עד שנת תקצ"ח, שמתו במיתה מגנה ומיתה משנה הפעלי לשון הרע ורכילות, אשר דרכו לשונם לירות במסתרים תם, וביניהם היה הנגיד משה מכפר שערעונועץ, אשר שלם רעה תחת טובה, שהיה בימי נערותו עני גדול, ועקר מבנים, אף היה שוקד על דלתי אדמו"ר זצוק"ל לעורר רחמים אצלו לעזר לו, ורחם עליו הוא ו"ל והבטיח לו, שהיה עשיר גדול, ושהיה לו בנים קנימים, וכך היה, ויש בזה הרבה לספר עד אשר קצרה היריעה

לזה, ואחר זמן כביר אחר פטירתו של אדמו"ר ז"ל, נעשה לו טינא בלב, עד אשר נהפף לאויב נרודף, ונכד אדמו"ר ז"ל, הרבני המפרסם, מורינו הרב אברהם בן אדל ז"ל, היה חתנו וגרשו מחמת המחלקת, ויש בזה הרבה לספר, אף כללו של דבר, ששלם רעה תחת טובה, ונהפף לרודף, נרדף למורינו הרב רבי נתן ז"ל, כל שנות תקצ"ה תקצ"ו תקצ"ז תקצ"ח, נגרה בו אויבים לקחת אותו לתפיסה, ואחר-כך גרשו מביתו מברסלב לנעמירוב, וגם שם גרה בו בכל פעם אויבים, עד שבשנת תקצ"ח קדם שבועות היה מורנו רבי נתן בברסלב, חושב עצה עם אוהביו איך לחזור לביתו לברסלב, מחמת ששם בנעמירוב לא היה לו דירה והכרח לישב בשכנות, ועוד כמה יסורים, שהיה לו שם, ונודע למשה הנ"ל, שמורנו רבי נתן רוצה לחזור לביתו, ואז עמד באמצע הרחוב ואמר כהאי לישנא: הוא רוצה כבד לשוב לכאן!! נו נו, כל זמן שאחיה הוא לא ידור פה, איני צריך רק ללכת למושל העיר. "ער וויל שוין אריין צו ריק אהער, נוא נוא, ווייל מיין לעבן נועט זיין, וועט ער דא נישט זיצן, נישט מער איך באדארף בלויז גייען להגאראדניטשע", פאומר ואמסר אותו, וכך הנה, והלך מהרחוב להאדון הנ"ל, והיה בריא פאולם בכל כחותיו, עטיניו מלאים חלב וכו', ובבואו להאדון הנ"ל היה שם יהודי אחד, וצנה, שילף לחוץ, והלך האיש הנ"ל לחוץ, ושמע, שהוא מדבר ממורנו רבי נתן, עם האדון הנ"ל, וכהרף עין נפל לארץ חלשות ונגוע, ונעשה רעש גדול, והאדון הנ"ל ברח לחוץ וצעק צעקה גדולה, פי לא יכול להחיות אותו, ושפכו עליו יין-שרף עם בשמים טובים וריחות טובים — אף לא הועיל! וצעק האדון הנ"ל לקח איזה עגלה להוליכו לביתו, ולא היה לשעה שום עגלה... ולקחו עגלה גדולה, שמוליכין עמה זבל ורפש מהרחוב ומהסוסים והשפיבו אותו על העגלה הנ"ל, והאיש הנ"ל ועוד כמה נכרים הוליכו אותו לביתו, ונעשה שם רעש גדול עד למאד מאד, פי זה מקדם לערף חצי שעה ראו אותו בריא פאולם בכל כחותיו ועכשיו

הוא מת... אך לא הועיל להם רעשם, ושכב כף בלא לשון לערף מעת לעת רק הפה מבטנו זעה וכו', ואחר-כך נגוע לגמרי, ואז התחרטו כמה וכמה שונאים ואויבים ונתהפכו לאוהבים, והם בעצמם טרחו להביאו לביתו לברסלב, וכך היה שבשנת תקצ"ט בין יום-הכפרים לספות יצא מנעמירוב לברסלב ואז נשקט המחלקת (ה"ה עלים לתרופה קנ"ג).

קפט

בשבת חנכה של השנה הזאת [שנת תקצ"ה] פרשת "מקץ" בסעדה השלישית, תכף שהתחיל מורינו רבי נתן ז"ל לומר תורה, גרו עליו השונאים המעלילים הנ"ל את האדון הגאראדניטשע, וסבב את הבית שלו עם אנשי חיל, והביח היה מלא אז מפה אל פה מבגיי-ישראל הכשרים, שבאו לשמע דברי קדשו, ולקח האדון הנ"ל כמה נפשות לתפיסה, וגם ספרים הרבה הן מהנדפסים היינו: ש"ס ופוסקים וכו', והן מכתביו, והיה מורנו ז"ל אז בסכנה גדולה ועצומה, וביום ב' שלאחר שבת חנכה הנ"ל רצה האדון לקח לתפיסה את מורנו ז"ל בעצמו, והכרח לברח בהחבא לאומאן, ומשם — לטשערין, באשר יבאר להלן קצת, וזה תמצא בתחלת הלכות דגים: הלכה ה' בלקוטי הלכות יורה דעה, שכתב שם, שנתחברה בעת הרעש והבריחה, היינו: הרעש והבריחה הזאת, שברח אז לטשערין פנ"ל, ואחר-כך רחם ה' יתברך, שיצאו הנפשות מהתפיסה עוד בזה השבוע שלאחר שבת-חנכה תכף, אך כל הספרים היו בסכנה עד סמוך לשבת שירה, ובעזרת ה' יתברך הוציאו אותם גם-כן מידם ולא נאבד מהם רק כרוך אחד מלקוטי הלכות יורה דעה מאמצע הלכות שחיטה הלכה ה' עד הלכות דגים: הלכה ה' וזה תמצא שבספר לקוטי הלכות יורה דעה הנדפס נחסר הלכה ה' עד הלכות דגים, פי נאבד אז, וגם הלקוטי עצות, כתב יד מורינו ז"ל, נאבד גם כן אז (שם קס"ג).

קצ

באותה השנה [של שנת תקצ"ה] היו זורקים אבנים לבית מורנו רבי נתן ו"ל, עד ספנת נפשות, והיו מקדימים [בני-הבית] לסגר הלאדין של החלונות תכף בכניסת הלילה, בעוד שהיה מעט יום. פעם אחת שכחו לסגר לאדין אחד של הבית הקטן שקורין אלקיר, ששם ישבה בתו, מרת חנה ציריל, ובתה הייתה עדין תינקת קטנה של חצי שנה והיתה מנחת בעריסה, והעריסה הייתה תלויה נגד החלון, ואמה ישבה אצלה, בתוך כף התחילה לבכות כדרך הילדים הקטנים והוציאה אותה אמה מהעריסה ולא הספיקה להוציאה בלה מהעריסה, ובתוך כף פרח אבן גדול מאד דרך החלון בקול וברעש גדול ונפל לתוך העריסה... אשר אלו הייתה הקטנה בעריסה בודאי הייתה נהרגת על-ידי זה האבן... כי היה אבן גדול מאד, והיה כפשע בינה ובין המות, ובנס גדול נמלטה. ועתה הקורא, הבן גדל הרדיפות והסכנות שעבר עליו כל מי חיייו הקדושים, ממש כח ברזל היה כחו שסבל כל הנ"ל, ואף-על-פי-כן לא שית לבו לכל הנ"ל להתעצל או להתעצב, חס ושלום, בעבודת ה' שעבד כל ימיו רק עוד קרב את עצמו לה' יתברך בכפלי כפלים ולמד ולמד ועשה ומעשה לרבים, והכל בכח ובהתלהבות גדול ועצום מאד, וכל זה בנגלה, אשר ראינו בעינינו, חוץ מה שזכה לפנימיות ונסתרות, אשר אי-אפשר לצייר בפה ולא בכתב, רק החכם ומבין מדעתו הבין מעט מזעיר כמצוץ מן התרפים בהסתכלו על פניו המאירות או בדברו עמו פנים אל פנים, אשר פניו הייתה בוערת כלפידים ממש בבטול כל הרגשות בעת עסקו בתורה ותפלה, וכמה וכמה פעמים היו זולגות עיניו דמעות מרב דבקותו בו יתברך, וכל שמעו — היה נופל עליו פחד ואימה ויראה ובושה, אשר לא היה יכול להרים פניו מגדל הבושה והפחד שנפל עליו, מה אומר מה אדבר?! אוי! אוי לנו על שכרינו! נחלה מכותינו! השם יתברך ינחם אותנו במהרה, אמן! (שם).

קצא

מכתב, שכתבו אנ"ש מברסלב לאנ"ש שבעיר טשעהרין מספור הסתלקות של מאור עינינו, צדיק יסוד עולם, מורנו רבי נתן זצ"ל מברסלב, שנסתלק ביום ו', ערב שבת-קדש, עשרה בטבת, שנת תר"ה.

מי שאמר לעולמו די, יאמר די לצרותינו! המקום נחמנו וכו' על שברנו, כי נשארנו פתחן בראש החר וננס על הגבעה, כי נטל מאתנו בחטאינו הדר עזנו, עטרת ראשינו, מחמד נפשנו, אדמו"ר, רבי נתן זצ"ל, הרינו כפרת משכבו, ביום ו', ערב שבת קדש, עשרה בטבת, פרשת ויגש, שעה קדם כניסת שבת-קדש והתחלת חלישותו הייתה במוצאי שבת-קדש פרשת "מקץ", ובשבת הקדם, הוא פרשת "מקץ", כשנכנס לשלש סעודות לומר תורה, אלו הדבורים היו התחלת התורה, "אף-על-פי שזה חרפה לומר, כי כל בעל דרשן אומר זה אף-על-פי-כן צריך לומר!", ואמר בזה הלשון: דעו שכל אחד יהיה מת וגוסס, ויהיה מוכרח לשפב עם הרגליים לכוון הדלת (כנהוג). "איהר זאלט וויסן אז מע וועט זיין א מת און א גוסס, און מע וועט מוזן ליגן מיט די פיס צום טיהר..." ואמר זה במורא גדול, ואחר אמר התורה של "חדי רבי שמעון" (לקיטי מוהר"ן סימן סא) מענין עצות ואמונת חכמים, ומענין לדפס ספרים, ומענין כשהנשמה עולה למעלה עקר שלימותה, שתהיה למטה גם כן, ואחר-כך היה בשמחה עד למאד.

21.08.2018nxx

קצב

ובליל שבת הנ"ל אמר תורה על המנוחה ורקד בעצמו, ואחר שהלך מהשלחן דבר מענין העבודה של יום-הכפרים והוציא מפיו הקדוש אש שלהבת ואמר העבודה וכו', "הפהן גדול, שנכנס לפני ולפנים, עמד, במקום שעמד, ונכנס, במקום שנכנס, ראה לפני מי

21/08/2018nnn

אתה נכנס... אחת ואחת וכו' (הנאמר בפיוט של יום הכפורים בסדר עבודת הפהן הגדול), והתלמיד חכם גדול מכהן גדול, כמו שכתוב: "יקרה היא מפנינים" (משלי ג, טו). וקדם לזה ספר חלום שהחלום הזה מרמז על הסתלקותו.

קצג

ובמוצאי שבת-קדש פרשת "מקץ" נכנס לשלש סעודות ואמר תורה על פרשת "מקץ", ובסוף התורה אמר פרוש על המשנה (אבות א, ו) "עשה לך רב וקנה לך חבר", ואמר כך: "עשה לך רב!" ואם אין אתה יודע מי הרב — וקנה לך חבר' פרוש תתחבר את עצמך להקלמוס, ואמר בזה הלשון: צריך להתקרב לרבי, וכשלא נמצא רבי צריך להתחבר לעט. "מען דארף זיך מקרב זיין צו איין רבי און אז סע ניט דא קיין רבי איז מען זיך מחבר צו דער פען", ואחר-כך אמר הבדלה בבכיה גדולה, ובאמצע הלילה נחלש עד למאד, ובכל יום גברה חלשתו. וביום ב' בא אליו רבי זאב ליוברארסקע ודבר עמו מענין ראש-השנה של רבנו ז"ל והזהיר מאד לפע לאומאן על ראש-השנה, ובלילה אור ליום ה' אחר תפלת ערבית עמדנו לפניו וגם רבי זאב הנ"ל בא גם-כן ועמד מן הצד ורבי דוד מטולטשין עמד לפני רבי זאב, ואמר אדמו"ר לרבי דוד: לא להסתיר את ר' וולוול, לכל הפחות שיביט עלי, רבנו גם אמר פעם לאחד הבט נא עלי, ויהיה לך מזה טובה גדולה. "ניט פארשטעלן וועלוולן לאז ער מייך האטשי אן קוקן, דער רבי האט אמאל אויף גיזאגט צוא איינעם קוק מייך אן סע וועט זיין פאר דיר א טובה גדולה", וכך אמר: נהיה מוכרחים להתאסף יחדיו, ושאלו רבי זאב היכן? ענה לו אדמו"ר בעולם הבא. "מע וועט זיך מוזן צום אויף קומען האט אים רבי זאב גיפרעגט וויא, האט אים אדמו"ר גיענפערט, אויף יענער וועלט", ואחר-כך ספר מעשה

נורא מהספר שנושרף, בעת שהיה רבנו ז"ל בלעמברג, ושכתב זה
 הספר בג' שעות ומחצה, ואחר-כך יצאתי כמו מהאיִדרא, ואמר, שזה
 סייעתא דשמיא, שספרתי לכם מעשה זאת, ובלילה אמר חצות = הינו
 תקון חצות, ואחר חצות בערך ג' שעות קדם אור היום תפס קלמוס
 וכתב תורה על משנת "משקין בית השלחין במועד" (מועד-קטן א, א),
 ואחר-כך בא אליו רבי מאיר יהודה ואמר לו בזה הלשון: אפלו
 כשיהיה האדם בעל עברה הגרוע ביותר, העקר שהוא אחוז ברבנו,
 ואזי בודאי יזכה לתשובה ויהיה לו תקון. "אפלו מען זאל זיין
 דער ערגסטער בעל עברה אביא מען האלט זיך אין רעבן
 וועט מען בודאי תשובה טאן און מען וועט האבן א תקון",
 וביום ד' עמדו לפניו כמה אנ"ש ואמר: שהעקר עסק שלכם יהיה
 להדפיס ספרים — "יפוצו מעינותיך הוצה" (משלי ה, טו), ודבר
 מענין ע"ב נימין. ואור ליום ה' ב' שעות קדם אור היום בא אליו
 רבי מאיר יהודא ורבי לבצי ואמר: "המלאך דומה בא אצל האדם
 ומבקע פרסו ומפילו על פניו" (עין שבת קנא: ובמסכת חבוט הקבר), ואמר
 אוי! ובפרט כשיש רפואות בכטן, זה אש להכה! אף רבנו ז"ל בודאי
 יתקן הכל מעל פניו, ובבקר נחלש מאד בשעת התפלה, ובאה אליו
 הצדקת, מרת אדל בת רבנו ז"ל, ואמרה: "למה תחרישו?... הלא צריכין
 להתרבות בבכיה", והוא ז"ל לא הסכים על זה ואמר, שיש לו שונאים
 גדולים, רק למד אותנו, איך להתפלל עבורו: שיאמרו בהתבודדות,
 שימצא לו זכות, שכתב דברי רבנו ז"ל וסדר אותם והדר אותם, גם עתה
 רוצה להדפיס, וכל חייכם תלוי בי, וגם רבי צבי מטעפליק בא אליו
 ושאל אותו, אם כבר קבל מעות מאדון, ואמר לו: "תן לי המעות שלך,
 ואני אשמר לך המעות עד לעולם הבא!" ואמר: "אבותי גנזו למטה,
 ואני גנזתי למעלה!" (בבא-בבא יא.). וצנה לו להתרבות תהלים. יאמרם,
 כמו שיאמרם, ואור ליום ו' ערב שבת-קדש קרינו לפניו ב' מעשיות
 מרבנו: מעשה א' וב'.

קצד

וקדם אור היום צנה להביא לו מים חמין לעשות לו אמבטי,
 וקדם שהביאו לו האמבטי, דבר הרבה כמעט כצנאה, וכך אמר:
 צריכים אתם להחזיק אתכם ביחד באהבה גדולה, ואתם אנשים
 כשרים, אלא שאתם שלימזלניקעס... = בני רוע מזל, ואחר-כך אמר
 פתאום להעולם, שלשה צרות הנה בטבת, מהו הצרות? ולא זכרו,
 ואמר הוא בעצמו, "בו מת עזרא הסופר ונכתבה תורה יגנית ונבקעה
 העיר" (ספר יחסיין ומגלת תענית. יחזקאל כד, א; ר"ה יח: וצריך לומר סמוך
 מלך בכל על ירושלים והביאה במצור), ואמר בזה הלשון: נו, כשעזרא
 הסופר מסתלק וטריפה ופסול - מינות ואפיקורסות מתגבר כל כך כמו
 שיש היום אלפים ורבבות טריפה ופסול, אולם מקוה אני שיהיה
 אחד מספרי רבנו יהיה תקוה על הכל. נו, ובכך מצוה
 אני עליכם שהעבודה שלכם יהיה להדפיס את
 הספרים, שיתקיים הפסוק: יפוצו מעינותיה חוצה,
 ותהיו חזקים בממון, ברצון ובטירחא. נו אז עזרא
 הסופר גייט אנועק אונ טרייף פסול איז זיך מתגבר אזוי
 פיעל ווי סע היינט דא אלפים ורבבות טרייף פסול, נאר איך
 האף אז איין בלעטיל פון ספרי רבנו וועט זיין א תקוה אויף
 אלדינג, נוא זאג איך אייך אן אז אייער עבדא זאל זיין איר
 זאלט דרוקן דיא ספרים, סע זאל זיין יפוצו מעינותיה חוצה,
 איהר זאלט זיין שטארק מיט געלט און מיט רצון און מיט
 טרחה, ואמר לבנו, רבי יצחק, אתה גם-כן צריך לתן חמש-מאות
 רובל-כסף על זה ואם לאו, תן ששים רובל-כסף, וגם אמר, שיש
 ענשים קשים ומרים, כמו שיש, ולבסוף עוד מתאווים לחלוק על רבי
 בזה, אוי. און צום סוף גלוסט זיך קריגן אויף אזוי איין רבי?
 אוי! ובבוקר התלבש בציצית ותפלין והתפלל בכל הכחות ואמר
 סליחות ובשעת קריאת התורה בכה ואחר-כך למד וסיים הש"ך גדול,

נאמרו לו שילמד בשלחן-ערוך קטן ונארום סע פאר אייך איין פת = כי הוא מאמץ עליכם, האט ער וצ"ל גיזאגט: אל תהיו לי כל כך נאמנים. זייט איהר מיר ניט אזוי גיטרייא, נאמר תהלים, נאחר-כך אמר לנחמן בן עוזר, שיפתן לו כל טוב, ולא ידע, מה הוא רוצה, ופרש לו, תן לי התנ"ך זהו כל טוב.

קצה

נאחר-כך אמר, שאם יבואו שני אנשים לפני עם כנור וירקדו לפניו, בודאי יחיו אותו, נאמר, שלא ישתה עוד אפלו טייא, נאחר ב' שעות אמר לבנו רבי יצחק, לך לבית וטל לי הקוכין של שבת! = חלות עגלות של שבת, רק שיהיה של שבת דייקא וצנה להציע שלחן על הכסא דייקא, והוא בעצמו ו"ל ישב על התבה של גרות ואכל פזית בדחק גדול ומעט רטב ומעט צימעס = לפתן, נאחר-כך אמר שברפת המזון מתר לברך על המטה הסמוכה, ובתוך ברפת המזון אמר: "הרחמן הוא ומשיך לנו קדשת ארץ-ישראל". נאמר, לא חשבת לאכול רק התהפך אצלי במחשבה בן לאכול. אונ האט גיזאגט: "איך האב ניט אין זין גיהאט צוא עסין נאר סע האט זיך ביא מיר איבער גידרייט אין דער מחשבה", נאחר-כך שלח אחר גרות נאמר בזה הלשון: "ער שבת ונר יום טוב ונר חנכה" הוא ענין אחד", נאמר, שיש לו על ענין זה תלי תלין של הלכות פלאי פלאות רק אין לי פת... נאחר-כך אמר לרבי נחמן מטולטשין פסוק זה: "לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם מעשו" (בראשית מא, נה), העקר הוא התקשרות לצדיקים, נאחר-כך צנה לכל אנ"ש לילך למקוה, והלכנו למקוה, וכשבאנו מהמקוה, התגברה החולאת עד למאד, ובאתה אליו הצדקת, מרת אדל, ושאלה אותו: האם הורע לכם? וענה: זה בחסד גדול. "וואס איז אייך עפעס ערגער גיווארן?" האט ער גיענטפערט: "סע מיט גרויס חסד!" נאחר-כך לא דבר עמנו יותר, רק שמענו, שאמר "יברכה", וברפת המפיל,

ו"חננון המרבה לסלח", ו"מקדש השבת", ו"ברוך אתה בקדש", אחד! והענין הנ"ל היה ערך אחת שעה וחצי, והסתלקותו היה ממש בנשיקה תכף אחר הדלקת נר של שבת-קדש, וכא לקבורה במוצאי שבת קדש בכבוד גדול עד למאד אפלו מהפכת המתנגדים, ותו אין להאריך בכתב, כי הרבה דברים בזה, אשר לא יספיקו כל אילי נביות, נא ונא ידידינו אחינו, חזקו ואמצו להחזיק בית אדמו"ר וגם להזיל זהב מפיסם להדפיס ספריו הקדושים, כי על זה הזהיר ביותר, השם יתברך ינחם אותנו וישמח את לבבינו הנשברה, כאשר אתם ידעתם, שכל רצונו וכספו רק לשמח בה' ובתורתו הקדושה. כה דברי כל אנ"ש מברסלב תר"ה לפ"ק.

קצו

עין בסוף הלכות ראש-חדש, וזה לשונו: "אמר המסדר, מתבת גם וכו'" וגם ענין חל המועד, כתב מורי ורבי בעל המסבר הזה שני ימים קדם הסתלקותו בעת חלשתו הגדולה, אף-על-פי-כן התגבר בכל כחותיו, וכתב מה שהשיג אז. כי זאת ראינו עין בעין, שמחו היה דבוק בהתורה עד הרגע האחרונה של הסתלקותו שנסתלק ביום ו' ערב-שבת-קדש פרשת ויגש עשרה בטבת שנת תר"ה לפ"ק. וראינו בעינינו שקים מאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות סג:), "זאת התורה אדם כי ימות וכו'" שחייב אדם לעסק בתורה עד יום מותו, כי עוד כמעט ברגע האחרונה של הסתלקותו שמענו ממנו חדושי תורה, אף לא היה בכחו לכתב עוד, ואפלו לדבר כל מה שהיה במחו לא היה באפשר. וכך אמר בפרוש בזה הלשון, בעת שנכנסו עם הנרות שהכינו אז לכבוד שבת, וכשראה אותם נתלהב מאד, ומגדל התלהבותו הורם מעט ממטתו ונשאר מושב מעט והתחיל לומר בהתלהבות נוראה מאד בזה הלשון: "נרות של שבת! נרות של שבת!" ואמר זאת בהתלהבות נוראה כמה וכמה פעמים, וגלה לנו אז תורה נפלאה מענין הנרות דקדשה וכלל כלם בפרוש נר שבת

ונר יום טוב ונרות של חנכה, וכו' וכו'. ואחר-כך אמר אז יש לי עתה בזה תלי תלין של הלכות! אף אין לי כח לדבר יותר... ובמעט זמן קצר לערך שעה נסתלק. מה נאמר מה נדבר אוי לנו על שכרנו נחלה מכתנו. אבל זאת נחמתנו ואשרינו, מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירשתנו, שזכינו לירש ממנו תורות וחדושים כאלה וכאלה, אשרינו! (לקוטי הלכות סוף הלכות ראשי-הדף).

קצו

מה שאמר להרב רבי נתן ז"ל "שפכל מקום שמתנועדים יחד רבי ותלמיד, הוא בחינת משה ויהושע ואהל מועד!", לדעתנו הענינה, יש בזה דברים גבוהים ורמים, כי רמז בזה סוד ההתקשרות בינו ובין תלמידו הקדוש הרב רבי נתן ז"ל, כי זה נאמר סמוך מאד להתקרבותו אליו ז"ל, ומי שבקי קצת בספריו הקדושים של הרב רבי נתן ז"ל, והפיר אותו בחייו ושמע דבריו ושיחותיו הקדושים ובקי קצת בעניניו וסבותיו, אשר עברו עליו — יבין בלב ויראה בעיני שכלו ממש, כי רב דבריו המה מהתחזקות בעבודת ה' לבלתי ליאש עצמו שום אדם מישׂראל, רק כל אחד ממקומו ידרש ויבקש את ה', שזה בחינת בקי בשוב המבאר במאמר הנ"ל (הינו תורה ושבלקוטי מוהר"ן). שזה בחינת נקדה התחתונה, בחינת יהושע (פרפראות לחכמה סימן ו).

קצח

ועין עוד בלקוטי תננא, במאמר, כי מרחמם ינהגם סימן ז', שם מדבר גם-כן משני הבחינות המבארים כאן וקורא אותם שם בשם דרי מעלה ודרי מטה בן ותלמיד ומבאר שם, שבחינת התלמיד הוא בחינת יהו"ש'ע' ראשי-תיבות: "יקומון ה'קיצו ורננו שיוכני ע'פר", הינו: מה שצריכין לחזק הדרי מטה, שוכני עפר, שהם בתכלית שפלות המדרגה לבלתי יתיאשו עצמן ולבלתי יסוגו אחור לגמרי, חס ושלום, רק ידעו כי ד' גם אתם ועמם ואצלם, עין שם

התחזקות גדול ונוֹרָא. ומאמר כי מרחמם הנ"ל נאמר בשבת חנכה שנת תק"ע, שהוא שנה האחרונה מימי חזיו הקדושים של רבנו הקדוש ז"ל, ושם מזכר הענין של "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה את ידיו עליו..." ושמעתי מאבי ז"ל, ששמע מזקני תלמידיו הקדושים של רבנו ז"ל, שהבינו אז מרמיזותיו הקדושות של רבנו ז"ל, שבמאמר זה נתן סמיכה לתלמידו הקדוש הרב רבי נתן ז"ל, ובאמת רב שיחותיו הקדושות של הרב רבי נתן ז"ל, היתה בענין זה לחזק את כל אחד מישראל בהתחזקות גדולה נפלאה ונוֹרָא מֵאֵד, לכלי תיאוש עצמו חס ושלום לגמרי. רק שאיך שהוא, אף-על-פי-כן יתעורר ויתחזק מעתה על כל פנים לעבודת השם יתברך ממקום שהוא שם וכו' (שם).

קצט

עין בלקוטי הלכות: הלכות שבת הלכה ז', שנתחדש בראש-השנה שנת תר"ה, שהוא ראש-השנה האחרון מימי חזיו של הרב רבי נתן ז"ל, שם מרמז הרבה מענין הנ"ל, למי שמבין ברמיזה קצת, ועוד יש לדבר בזה הרבה, ומה שרמז בענין "קרא את יהושע" וכו' "ואצוננו" דוקא אני בעצמי וכו' שסמוך להסתלקותו ממש לא נתן לו סמיכה בפרוש, ואף-על-פי-כן כָּבַר רמז לו סמיכתו סמוך להתקרבותו אליו. וכן בענין מה שתחלת חנוכו בחדושי תורתו היתה במאמר זה, ובענין מה שנוֹרָא בחוש, פי כמעט כל השארת רשימתו הקדושה של רבנו ז"ל הוא רק על-ידי הרב רבי נתן ז"ל, ויש בכל הנ"ל דברים נפלאים הרבה, ואי-אפשר לכאר בכתב ואפלו בעל פה, ואף-על-פי-כן רשמתי ברמיזה קצת, למען ידעו דור אחרון וכו' (שם).

ד

מאמר "אני ה'", נאמר בשבועות תקס"ג, ולא נודע לנו השיחות והענין השיכים למאמר זה, ושם נאמר מענין "תבונות התורה

לְעִמְקָהּ, וְשִׁמְעֵתִי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַרְבֵּי רַבֵּי נִתְּן וְ"ל, שֶׁאָמַר לוֹ רַבְּנוּ וְ"ל, שֶׁעֲנִין זֶה כְּלוּל מִשְׁלֹשָׁה בְּחִינּוֹת, הֵינּוּ: "תְּבוּנַת" "הַתּוֹרָה" "לְעִמְקָהּ" (שֵׁם סִימָן י"א).

אגודת החכמים

רא

מֵאָמַר "תְּהִלָּה לְדוֹד", נֹאמַר בְּשִׁבְתָּ נִחְמוּ שְׁנַת תַּקְס"ג הֵנ"ל, וְהַמְתִּיק בְּתוֹכוֹ פְּרוּשׁ הַפְּסוּק: "נִחְמוּ נִחְמוּ עִמִּי" וְכוּ'. נִחְמוּ, נִחְמוּ, הֵינּוּ: תְּרִין צְדִיקִים: צְדִיק עֲלִיוֹן וְצְדִיק תַּחְתּוֹן וְכוּ' כַּמְבָאָר בְּלִשׁוֹן הַחֲבָרִים. אִךְ אַחֲר־כֵּן, כְּשֶׁנִּתֵּן לְהַעֲתִיק אֶת הַמֵּאָמַר הַזֶּה מִכְּתִיבַת יְדוּ וְ"ל, כִּי מֵאָמַר זֶה הוּא לְשׁוֹן רַבְּנוּ וְ"ל, כַּנֶּדְפֵס אֲצֵל הַמֵּאָמַר בְּתַחֲלָתוֹ, הַשְּׂמִיט פְּרוּשׁ הַפְּסוּק "נִחְמוּ נִחְמוּ" הֵנ"ל, וְה' יוֹדֵעַ כִּנְתָנוּ וְ"ל (שֵׁם סִימָן י"ב).

רב

רְאִיתִי לְבָאָר לְהַמְעִין עֲנִין מַה שֶׁאֲצֵל כְּמַה מֵאָמְרִים כְּתוּב, שֶׁהֵם לְשׁוֹן רַבְּנוּ וְ"ל. הָעֲנִין הוּא, כִּי אֵלוֹ הַמֵּאָמְרִים, שֶׁרַבְּנוּ וְ"ל כְּתָבָם בְּעִצְמוֹ בְּכְתִיבַת יְדוּ הַקְּדוּשָׁה וְ"ל וְנִתֵּן לְהַעֲתִיקָם מִכְּתַב יְדוּ וְ"ל אֲצֵל אֵלוֹ הַמֵּאָמְרִים נִרְשָׁם, שֶׁהֵם לְשׁוֹן רַבְּנוּ וְ"ל. וְשָׂאָר הַמֵּאָמְרִים נִכְתְּבוּ גַם־כֵּן מִפִּי הַקְּדוֹשׁ וְ"ל אִךְ לֹא מִכְּתִיבַת יְדוּ, רַק הוּא וְ"ל הִיָּה יוֹשֵׁב וְאוֹמֵר לְפָנַי הַמְעִתִיק הַדְּבָרִים בְּלִשׁוֹן חַל וּפְשׁוּט, שֶׁאֲנוּ מְדַבְּרִים בּוֹ, וְהַמְעִתִיק כְּתַב הַדְּבָרִים לְפָנָיו וְ"ל בְּלִשׁוֹן הַקְּדוֹשׁ, וְנִתֵּן לוֹ אַחֲר־כֵּן לְעִין, אִם נִכְתְּבוּ הַדְּבָרִים כַּהֲגֵן, כְּפִי כִּנְתָנוּ וְ"ל. וְלִפְעָמִים גַּם הוּא וְ"ל אָמַר לְפָנַי הַכּוֹתֵב קִצַּת דְּבָרִים בְּלִשׁוֹן הַקְּדוֹשׁ וּקִצַּת דְּבָרִים בְּלִשׁוֹן חַל. לְכַד מֵאִיזָה מֵאָמְרִים קְטָנִים, שֶׁנִּכְתְּבוּ שְׁלֹא בְּפָנָיו וְ"ל, וְגַם הֵמָּה נִתְּנוּ אַחֲר־כֵּן לְרַבְּנוּ וְ"ל לְעִין בְּהֵם, אִם נִכְתְּבוּ כַּהֲגֵן, כְּפִי כִּנְתָנוּ וְ"ל. רַק קִצַּת מֵאָמְרִים, שֶׁנִּרְשָׁם אֲצֵלָם, שֶׁהֵם מִלְּשׁוֹן הַחֲבָרִים, נִרְאֶה שֶׁנִּכְתְּבוּ שְׁלֹא בְּפָנָיו וְ"ל, וְהֵם מִהַמֵּאָמְרִים שֶׁנִּאָּמְרוּ קִדְּם הַתְּקַרְבוֹת הַרְבֵּי רַבֵּי נִתְּן וְ"ל אֵלָיו, וּבְהֵם עַל פִּי רַב הַלְּשׁוֹן שֶׁל הַחֲבָרִים אֵין מְסֻדָּר יָפָה כָּל

צרכו, ומסתמא גם אלו המאמרים הובאו למראה עיניו ז"ל, ואם הלשון אינו מסדר פראוי, אף-על-פי-כן תכן פננתו ז"ל מוכן גם בהם, וגם הם דברים נפלאים ונוראים וישרים למוצאי דעת (שם).

לשון חסידים

רג

שמענו בשם הרב הקדוש וכו', מוהר"ר יקותיאל ז"ל, הרב המגיד מטיראויצא, שראה פעם אחת את המאמר ("אמר אל הכהנים" לקוטי מוהר"ן סימן ב) ועין בו כמה פעמים בסדר זה אחר זה, כשהיו בכתובים עדיו, והפליג מאד בשבחיו, וכמדמה שאמר עליו, שהוא כמו זהר ותקוני זהר הקדוש! וכו' וכו' (שם סימן ד' בחזרת תורה ב').

רד

לשון חסידים

מאמר "אמצעותא דעלמא" מבאר לעיל (אצל מאמר רבי יונתן משתעי סימן ט"ז), שנאמר בקיץ תקס"ג בסעדת ליל שבת, ושמעתי מפיי הרב רבי נתן ז"ל, שאמרו רבנו ז"ל ביראה גדולה ובהתלהבות גדולה עצומה ונפלאה מאד, עד שלא היו השומעים יכולין להבין כלל, מה הוא אומר וכו' (שם סימן כ"ד).

רה

מאמר "ויחי מקץ", נאמר בשבת חנכה שנת תקס"ה, ויש כמה וכמה ספורים נפלאים מענין זה המאמר, אף איני בקי בהם כל-כף, ושמעתי מהרב רבי נתן ז"ל, שהזכיר אז רבנו ז"ל מענין מה שלפעמים לרפואות כאב הראש מקיזין גידי הרגל, (ואין בזכרוני לענין מה ספר זאת) (שם סימן נ"ד).

רו

מאמר "אבא שאיל", שמעתי, שנכתב בקהלה קדושה ואסלאב שנת תקס"ז (שם סימן נ"ה).

רו

מאמר "פתח רבי שמעון", נאמר בראש-השנה שנת תקס"ז, שחל ביום שבת וביום ראשון, ויש הרבה ספורים לענין זה המאמר, איך שנאמר, ואינני בקי בהם כל-כף. אך זאת שמעתי מאבי ז"ל וגם משאר אנ"ש, שהיתה התעוררות גדולה ונוראה מאד בין כל אנ"ש שהיו שם, בעת שהכין את עצמו רבנו הקדוש זצ"ל לומר זה המאמר. ויש מהם שבא על דעתם ומחשבתם תבות אלו: "מי אכא דניים שבעים שנה" (מה שמבאר אחר-כך בסוף המאמר) באשר שעברו כל ימיהם בשנה ומוחין דקטנות. ויש שבא על דעתם מחשבות אחרות של הרהורי תשובה אמתיים, והכל מענין שבאר אחר-כך רבנו ז"ל בזה המאמר, ומזה ראו כן תמהו והבינו בחוש ההרגש ממש, שבעת שמכין רבנו ז"ל את עצמו לומר חדושי תורה לפניהם, הוא משתדל תחלה עם נפשות השומעים ברוחניות להעלותם מדלות שפלותם לעוררם בתשובה (וכמובן גם במאמר "אשרי העם" סימן י"ג), ועל-ידי-זה באו אז כל המחשבות והרעיונות טובות על לבם ודעתם ממילא. גם בעת שאמר רבנו ז"ל זה המאמר היתה התעוררות נפלאה מאד לתשובה אמיתית בין כל אנ"ש שהיו שם, ובשעה שאמר רבנו ז"ל אלו התבות, ששופר מרמז: "עורו ישנים מתרדמתכם" — געו כלם בבכיה גדולה מאד! ורבנו ז"ל היה יושב אז ודומם ושותק, עד שפסקה הבכיה קצת, ואז חזר לגמר את המאמר הקדוש הזה. (שם סימן ס').

רוח

החוש מעיד, שענין זה של הקבוצין, שמתקבצין כלל אנ"ש על ראש-השנה לאומן, זהו עקר הכלליית וקשר האחדות של כל אנ"ש בקשר אחד, ורק בזה אנו מקימין רצונו ז"ל להיות מחזיקים את עצמם כלל אנ"ש בקשר אחד באהבה ואחדות. ורק על-ידי-זה עקר קיום הארת השארתו הקדושה לנצח, כאשר הבטיח, זכרונו לברכה,

שענינו לא יפסק והאש שלו תוקד עד ימות המשיח, וכנראה בחיוש, אשר זה יותר מששים שנה אחר הסתלקותו ו"ל, והאש הקדוש של אמונת חכמים בו זכרונו לברכה, ובחבוריו הקדושים ובכל הצדיקי אמת בוער בלב אנ"ש עד אין סוף ממש! ומשתדלים לעסק בעניניו, זכרונו לברכה, בכל פעם בהשתדלות יתרה ביותר, להפיץ מעינותיו חוצה, להדפיס חבוריו זכרונו לברכה, ולבנות בניניו הקדושים, ולעסק בכל עניניו על צד היותר טוב, וכבר יש רבים מאנ"ש, אשר כמעט שלא הכירו ולא ידעו ולא ראו גם שום אחד מתלמידיו הקדושים ו"ל, ואף-על-פי-כן בוער בלבם עסקיו ועניניו של רבנו הקדוש ו"ל כאש יוקדת ממש, ושותים בצמא את כל דבריו ודברי תלמידיו הקדושים ו"ל, והם עליהם ממש כמים קרים על גפוש עיפה, ועובדים את ה' באמת בכל לבם ובכל נפשם, והכל בכח קדשת ההתנוצצות הארת הדעת הקדוש, שנושאר בעולם מרבנו הקדוש ו"ל, על-ידי חבוריו ותלמידיו הקדושים, ועקר יסוד קיום כל הענין זה הנ"ל הכל הוא על-ידי הענין הקדוש של ההתקבצות וההתאספות יחד של כלל אנ"ש על ראש-השנה, וגם כפי אשר נתבאר, שרצון רבנו ו"ל ה'ה, שגם אחר הסתלקותו ו"ל יהיו כל אנ"ש באגדה אחת וקשר אחד (שם סימן ס"א).

רט

מספרים אנ"ש מענין הסתלקותו הקדושה של רבנו ו"ל ביום רביעי של סכות, שחל אז ביום שלישי (כי יום ראשון של סכות חל אז ביום שבת-קדש) ושמעו מרבנו ו"ל, איך שישב על מטתו בחלישות גדול מאד ואחז הלולב עם האתרוג בידו ואמר בקול נעים, קול דממה דקה קדוש ונורא מאד, את תפלת ההושענא של אבן שתיה. עמד והתבונן והתפלא, עד היכן הדברים מגיעים, ואי-אפשר להאריך בענינים גבוהים ורמים ונשגבים נסתרים כאלו כמוכן (שם סימן ס"א).

במאמר זה אות ב' מבאר שם מענין ידי הסמיכה וידי הכתיבה, ושעל ידי הסמיכה לרבי הגון שהנהגתו בבחינת משפטי אמת, על-ידי שיש לו אמונת חכמים בשלמות, אזי על-ידי הסמיכה שאז מקבל חקמתו מבחינת יד ה' בבחינת "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה את ידיו עליו", אזי מביא הארה וכתב בכתב ידו וכו'. ולפי עניות דעתי, רמז גם בזה סמיכה להרב רבי נתן ז"ל, כאשר כבר רמזנו למעלה קצת בענין מה שבארנו קצת על המאמר "קרא את יהושע" סימן ו'. ושגם במאמר "כי מרחמם ינהגם" בלקוטי תנינא סימן ז', שנאמר בשנת תק"ע, שהיא שנה האחרונה של ימי חייו ז"ל. וגם שם מובא בסוף המאמר פסוק זה "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה" וכו' ואז הבינו גם קצת מאנ"ש, שפנתו ז"ל להסמיך בזה את הרב רבי נתן ז"ל, בפרט לפי מה שמבאר, מה שאמר לו רבנו ז"ל: "ואם יש לך אמונה וכו'" מוכן מזה שגם רבנו ז"ל הסכים למחשבותיו, שיש לו אמונה שלמה, רק שצריך לתקן עוד בחינת האמונת חכמים להאמין גם בעצמו ובחדושו שהוא מחדש. ואם-כן בודאי היה ראוי לסמיכה, מאחר שיש לו אמונת חכמים בשלמות וזכה להוציא משפטי אמת והנהגות ישרות מכל הלמודים שלומד, שזה בעצמו כל ענין החבורים הקדושים, שחבר הרב רבי נתן ז"ל, שהם ספרי לקוטי הלכות, שהתחיל לחברם בחיים חיותו של רבנו ז"ל ובפקדתו ז"ל, אשר כל יסוד ענינם הוא רק על קטב זה להוציא מכל הלמודים שהאדם לומד, משפטי אמת והנהגות ישרות הן מהלכות בשר בחלב ותערבות וכו'. והן מהלכות טוען ונטען וגיבית חוב ופקדון ושומרים וכל פיוצא בזה וכמובא גם בהקדמה של ספר "לקוטי הלכות" וחכם פזה בנדאי ראוי לסמיכה. ויותר יש לבאר בזה מענין ידי הכתיבה וידי הסמיכה, כי הרב רבי נתן ז"ל, היה פתכן וסופר גדול וחבר ספרים הרבה, וגם פתב כמעט כל חבוריו הקדושים של רבנו ז"ל, ורבנו ז"ל בעצמו אמר עליו, שיש לו חלק

גדול בהספד "לקוטי מוהר"ן" וכמעט שכל הספר הוא שלו, (היינו: על-ידי הגעגועים והתשוקות גדולות וחקוקות מאד שהיו לו לשמע חדושי תורה מרבנו ז"ל וגדל זהירות וזריזות השתדלותו בזה לכתבן ולהעתיקם) (שם סימן ס"א).

ריא

שמעתי מפיו הקדוש של מוהרנ"ת ז"ל בפרוש, שכל חיותו והתחזקותו בעבודת ה' אחר פטירת רבנו ז"ל, הוא רק על-ידי הכתבים שצוה עליו רבנו ז"ל לחדש תמיד חדושי תורה ולכתבן בספר, וגם נשמע מפיו הקדוש, שחקר הרבה בדעתו במה לזכות את העולם ולהאיר להם קצת מהרשימה הקדושה שקבל מרבנו ז"ל, ונתברר לו, שהוא רק על-ידי שיכתב ספרים רבים בענין זה ופיצם בישראל וכו' (שם).

אשר התבאר

ריב

תכף אחר הסתלקותו של מוהרנ"ת, התחילו להתפשט ולהתגבר הגזרות של למוד נערי ישראל כתבם ולשונם בבתי ספריהם, שהם השקאליס, וההכנסה על זה היה שהטילו מס על ישראל לשלם בעד הדלקת נר של שבת, שמוזה דבר גם-כן ביום הנ"ל סמוך להסתלקותו; ורמז, שנוגע גם כן לענין מאמר זה הנזכר לעיל וכמבאר קצת ב"הלכות ראש-חדש" הלכה ז'. גם הגזרה של שנוי המלבושים, ועוד כהנה וכהנה, והרוח סערה של האפקורסות הולך וסוער בכלליות ובפרטיות מה שאי-אפשר לבאר כלל. אף זאת נחמתנו בענינו, מאחר שרואין שנתקיימו ראש דבריו, בנדאי בעזרת השם יתקיימו כל דבריו הקדושים ז"ל, שהספרים הקדושים הבנויים ומיסדים על יסוד אמונת חכמים בשלמות, בפרט הספרים הקדושים הבנויים על יסוד התגלות הדעת וחדושי תורתו של רבנו הקדוש אור האורות זצ"ל, המה יעמדו בעזרתנו סלה, ולא יאשמו כל החוסים בו (שם סימן ס"א).

ריג

לענין שאמר רבנו ו"ל להרב רבי נתן ו"ל, אודות המנעל שלו שנתעקם העקב על פניו, שהוא דומה כמו שטופחין בפנים וכו'; מפשוטו נראה שהוכיח אותו על פניו, למה הוא הולך במנעל כזה. כי כבר ידוע מה שהקפידו רז"ל על ענין המנעלים (כמו שאמרו רבותינו ו"ל (שבת קכט. קנד.), לעולם ימכר אדם כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו. בפרט לענין תלמיד חכם הקפידו ביותר, ואמרו, שאין לו לתלמיד חכם לילך במנעלים מטלאים בשוק, וכל זאת כדי שלא יתבזה בפני ההמון). ועל-כן הקפיד גם רבנו ו"ל על זה קצת (שם סימן סג).

ריד

ידוע מה שמבאר בספר "המדות" (אות זריזות) שעל-ידי זריזות זוכה להיות רועה נאמן, וסימן לדבר: "לך אל נמלה וכו', וכתוב ממש רועה אכן ישראל" סופי תבות נמלה. ושמעתי מאנשים נאמנים מאנ"ש הזקנים, שענין זה אמר רבנו ו"ל בפרוש על הרב רבי נתן ו"ל, שהיה זריז גדול מאד בידוע, ופעם אחת התפעל רבנו ו"ל מאד מזריזותו הגדולה והנפלאה ואמר עליו אז, שבודאי יהיה הרב רבי נתן ו"ל, מנהיג ורועה ישראל, פי על ידי זריזות זוכין להיות רועה נאמן, כנזכר לעיל, נמצא מבאר מדברי רבנו ו"ל עצמו, שהרב רבי נתן ו"ל, הוא בחינת החכם הדור, שהוא בחינת הנמלה, כנ"ל (שם סימן ס"ג).

רטו

דיקא אחר פטירתו של רבנו ו"ל, חבר הרב רבי נתן ו"ל, ספרים הרבה והכין לנו כל טוב, אף-על-פי שהוא בעצמו לא ידע מה יהיה מהם: אם יזכה העולם להננות מחבוריו אם לאו, ובאמת בחייו לא נדפס מחבוריו כ"אם כרך קטן וגם זה סמוך לפטירתו ו"ל, בידוע (שם סימן סד).

רטז

בהשמטות שבסוף ספורי מעשיות מבאר, שמה שנאמר במאמר:
 "ויאמר בעז אל רות ש"בלקוטי מוהר"ן" סימן ס"ה", שצריך לעשות
 אחד מכל התפלה וכו', וזה בחינת התכלית שהוא פלו אחד וכו'. זה
 נאמר בסוף יום ב' של ראש-השנה ואז אמר שאחד הוא ראשי
 תבות ד'ברי אלקים חיים וכו' (שם סימן ס"ה).

אצט"ח

ריז

במקום אחר מבאר שקדם נסיעתו לארץ הקודש, בסמוך
 לנסיעתו, אמר, שגודע לו עתה על פסוק: "כי תעבור במים אתך
 אני" (ישעיה מג, ב), אף יכולין לראות את האבות אברהם יצחק יעקב
 מתי שרוצין, והיה חדוש אצלו מפני מה נודע לי זה על פסוק זה
 דוקא, אף הוא חושב, שזה מחמת שצריך לעבר על הים על-פני רמזו
 לו הענין בפסוק זה: "כי תעבור במים וכו'" עין שם עוד, ומתנראה,
 שלא פתח אז עדין על מאמר זה הנ"ל (שם עג).

21/08/2018nnc

ריח

"זומם רשע לצדיק ומבקש וכו'" — מאמר זה נאמר זמן רב
 קדם נסיעתו לארץ-ישראל. ומה שכתוב שם: "דע, כי יש קבלה בידי
 וכו'" דבר זה הודיע לו הצדיק הקדוש וכו' פמוהר"ר ליב ז"ל
 מטראסטענעץ אחר פטירתו, בעת שבא אל רבנו ז"ל לבקש ממנו
 שיקרב את בניו וכו', ויש בזה ספור נפלא, ויבאר במקום אחר (ראה
 בערכו) (שם סימן צ"ו).

ריט

שמעתי, שפעם אחת ישבו מסבה אחת של גדולי הצדיקים,
 והיה ביניהם הרב הגאון הצדיק וכו' משפיטיווקע ז"ל, והקשה על
 מה שאמרו רז"ל: "יהא מנח עד שיבוא אליהו" (בכאמציעא א, ח)
 והפרוש הוא, עד שיבוא אליהו ויאמר למי המנה ולמי המאתים,

והלא אליהו איננו אלא עד אחד, והתורה אמרה על-פי שנים עדים יקום דבר?... (דברים יט, טו). (ובכך הובאה קשיא זאת בספר "הקנה" דף ע"ט עמוד ב'. ובדף פ' עמוד ב', עין שם מה שתרחץ בנה על פי סוד, ואולי גם הרב הגאון הנ"ל הקשה זאת בשם "ספר הקנה"). ושתקי כלם ולא ענו דבר וגם רבנו ז"ל ישב אז ביניהם ויהי כמחריש; אף הכרת פניו ענתה בו, שאין הקשיא מקבלת אצלו, והפצירו בו עד בוש. והשיב להם כלאחר יד: "הלא אמרו רבותינו ז"ל (עדות פרק ח): 'אין אליהו בא אלא לקרב המרחקין וכו', הינו: לרחק השקר ולקרב האמת, כי אמרו רבותינו ז"ל (שבת קד.): 'שקר מקרבין מיליה אמת מרחקין מיליה וכו' כמבאר בפנים. נמצא, שפשׁיבוא אליהו ויקרב העולם אל מדת האמת, אז ממילא לא יצטרכו לעדותו כלל, רק השקרן בעצמו יודה על האמת, ששלו המנה ושל חברו המאמים. וענו כלם ואמרו: "יִישֵׁר!" (ועין זהר ויקהל קצ"ו ע"א לענין יונה בן אמת, שפרש שם שאמתי הינו: אליהו, על-שם ודבר ה' בפיה אמת) (מלכים א יז, כד), ועדין הדברים צריכין ברור, כי לא שמעתים מפי אנ"ש; רק העולם מספרין בן בשם רבנו ז"ל (שם סימן קי"ז).

רכ

על ידי שנותנין מעשר וכו' "שויתי ה' לנגדי תמיד" בחינת מתנגד, שמעתי מהרב רבי נתן זצ"ל, שפרושו הוא: שלפעמים השם יתברך עושה את עצמו, כפיכחול, כאלו הוא בעצמו מתנגד על האדם וחולק עליו ומרחיקו. (אף באמת ההתרחקות הזו היא תכלית ההתקרבות, וכמבאר לעיל בסימן קט"ו, שזה בחינת: "ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים", וכמבאר במאמר: "רומה על השמים כו'" סימן ע"ד ולקמן סימן רס"א, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ילקוט שמעוני חלק ב רמז תקכ"א): הִיָּה ה' פְּאוֹיֵב וְלֹא אוֹיֵב מִמֶּשׁ, חס ושלום) (שם סימן רכ"א).

רכא

שם "אתה" מסגל על הים וכו'. בעת שנסע לארץ-ישראל בתחלת נסיעתו מביתו, שבת בקהלת סאקילע (הנקרא עכשו נאזנישענסק), ניש בזה ספור שלם בין אנ"ש איך רבנו זצ"ל ראה אז ברוח קדשו, שיהיה המקום הזה ישוב גדול לאחר זמן, וכן נתקיים בימינו אלה שנים רבות אחר פטירתו ז"ל. ושם ראה את הצדיק הקדוש המפורסם וכו', מוהר"ר מנחם מענדל ז"ל מוויטעפסק אחר פטירתו הקדושה שנפטר בארץ-ישראל, ושם גלה לו, ששם את"ה מסגל על הים וכו' כמבאר בפנים (שם סימן רנ"ו).

רכב

121.08.2018

לענין מעט מן המפורסמים שחלקו עליו, פידוע, ואמר על קצת מהם שהם חולקים עליו בבחינת מחלקת שבין הצדיקים, שיש בזה ענינים גדולים כמבאר בדבריו ז"ל; ועל אחד אמר, שחולק כפשוטו מחמת קנאה ושנאה וכו' (שם סימן רפ"ג).

רכג

שמעתי מאבי ז"ל ששמע מגדולי המקרבים של רבנו ז"ל, שהבינו מרמיוותיו הקדושות של רבנו ז"ל, שבזה המאמר הקדוש סמך ידיו על הרב רבי נתן ז"ל, שהוא יהיה המוציא והמביא בכל עניניו הקדושים של רבנו ז"ל לאחר פטירתו, כמו שראינו בעינינו שפן היה, שכל עקר קיום השארתו הקדושה של רבנו ז"ל לנצח, היה רבו ככלו כמעט רק על ידי הרב רבי נתן ז"ל, פידוע (שם חלק ב' ז, ח).

רכד

שמעתי מפיו הקדוש של הרב רבי נתן ז"ל, שיחה נפלאה ונוראה, באשר שרבנו ז"ל היה משתוקק, שישאיר אחריו בן זכר ממלא מקומו. והאריך הרב רבי נתן ז"ל, אז בבאור דבר זה קצת, כי

אם הִיָּה נִשְׁאָר מִרְבֵּנוּ ו'ל בּוֹ, שֶׁהוּא תִלְמִיד אֲמִתִּי, שִׁיקְבַּל הָאֵרֶת וְעֵתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל אָבִיו הַקְּדוֹשׁ, בְּיִדְאֵי כְּבֹר הִיָּה הָעוֹלָם בָּא לְתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת וְהַתְּקוּן (שם).

רכה

יָדוּעַ מַעֲלַת הָעֲנָוָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיָּה לְהֵרֵב רַבִּי נָתַן ו'ל בְּיָדוּעַ לְכָל יוֹדְעָיו וּמְפִירָיו וְכֹאֲשֶׁר רַבֵּנוּ ו'ל בְּעֲצָמוֹ הַפְּלִיג בְּשִׁבְחוֹ בְּעֵינָיו הַמְּדָה זֹו שֶׁל עֲנָוָה, וְעֲנָוָה גְּדוּלָּה מִכָּלֵם (עֲבוּדָה זָרָה כ:): (שם).

21.08.2018 15:55

רכו

בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים בְּיָמֵינוּ אֱלֹה פִּשְׁתָּהּ הִנְגַּע הַמְּסַפַּחַת הַזֹּאת גַּם בְּמִדֵּינוֹתָנוּ, וּבִיָּמֵי רַבֵּנוּ ו'ל הַתְּחִילָה לְצַמַּח הִנְגַּע הַזֶּה בְּמִדֵּינוֹת אַחֲרוֹת וְכִבְּרָה הָיוּ אֲזוֹ בְּאוֹמֵן קִצַּת אֲנָשִׁים קְלֵי עוֹלָם, שֶׁנִּלְכְּדוּ גַם-בֵּן בְּמַצּוּדָה הַזֹּאת. וְרַבֵּנוּ ו'ל הִיָּה לוֹ קִצַּת עֶסֶק עֲמָהֶם, הַגַּם שֶׁלֹּא הִיָּה בְּדַרְךְ וּפְנִיחַ וְתוֹכְחָה, אֶף אֶף-עַל-פִּי-כֵן קִצַּת מֵהֶם נִמְשְׁכוּ מֵאֵד אַחֵר רַבֵּנוּ ו'ל וְנִתְבַּטְּלוּ וְנִכְנָעוּ לְפָנָיו מֵאֵד, עַד שֶׁאֲמָרוּ בְּפִה מְלֵא, שֶׁאִם לֹא הִיָּה נִסְתַּלֵּק רַבֵּנוּ ו'ל בְּקִרְוֵב הַזְּמַן כָּל-כָּף מִיִּשְׁבִּיתוֹ בְּאוֹמֵן, אֲזִי הָיוּ גַם-הֵם חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה וְכוּ' (שם ח', ד').

רכז

בְּחִזְרוֹתוֹ מִהַנְּסִיעָה לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל אָמַר, שֶׁבְּדַרְךְ-הַזֶּה קִיָּם כָּל הַתּוֹרָה בְּכָל הָאֲפָנִים, כִּי הִשִּׁיג קִיּוֹם כָּל הַתּוֹרָה בְּרוּחַנִיּוֹת, שֶׁאֲפִלוּ אִם יִהְיֶה בֵּין הָעֲכוּוֹם, חַס וְשָׁלוֹם, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ טְלִית וְתַפְלִין וְכוּ' וְלֹא שׁוֹם מַצּוּה וְכוּ', אֶף-עַל-פִּי-כֵן יִקְיָם כָּל הַתּוֹרָה כְּלֵה וְכוּ', עֵינֵי שָׁם, הִיָּנוּ: עַל-יְדֵי בְּחִינַת הַתּוֹרָה הַנְּעֻלְמָת. וְעֵינֵי בְּ"שִׁבְחֵי הַרְ"ן" הַנְּדַפְּסִים בְּנִסְעָתוֹ לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל סִימָן כ"ד מְבֹאָר שָׁם גַּם-בֵּן, שֶׁזָּכָה לְהִשִּׁיג בְּחִינַת קִיּוֹם הַתּוֹרָה שֶׁל הָאֲבוֹת וְכוּ', הִיָּנוּ: כַּנ"ל. אֶף שָׁם הִיָּה בְּעֵת חִזְרוֹתוֹ מִשָּׁם (שם ע"ח).

רכח

תקוּן לַמִּקְרָה לִלְהָ, חֵס וְשְׁלוֹם, וְכוּ', עֲנִין הַמֵּאֲמֵר הַזֶּה אִיךָ שְׁנֵאֲמֵר וּמְתִי נֵאֲמֵר וְכוּ' מְבֹאֵר כְּכֹר בְּהַשְׁיָחוֹת שֶׁבְּסוֹף סְפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת סִימָן קמ"א. אִךְ מֵה שֶׁכָּתַב שֵׁם בְּהַג"ה, כִּי הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה הִיָּתָה בְּשִׁבְת פְּרִשְׁת שְׁקָלִים שְׁנַת תַּק"ע לַפ"ק וְכוּ', נִרְאֶה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי שֶׁהוּא טְעוּת סוֹפֵר, שֶׁהָרִי כָּתַב שֵׁם לְעֵיל אַחֲר־כֶּף, אַחַר שֶׁעָבְרוּ קְרוֹב לְאַרְבָּעָה שָׁנִים וְכוּ' עֵינֵי שֵׁם. וְזֶה הִנֵּה בְּשִׁנַּת תַּקס"ט, כִּי הַמֵּאֲמֵר שֶׁבְּסִימָן ר"ה נֵאֲמֵר בְּשִׁנַּת תַּקס"ה כְּמִבְּאֵר לְעֵיל. אִם לֹא שְׁנֵאֲמֵר שְׂאֵז בְּשִׁנַּת תַּקס"ט צוּה לְכָתַב הַרְמָזִים לְעֵשְׂרֵה מִיָּנִי נִגְיָנָה שֶׁהֵם תַּקוּן הַנ"ל; וּמֵה שֶׁגָּלָה בְּפִרְטוּיּוֹת הָעֵשְׂרֵה קְפִיטָל, זֶה הִנֵּה אַחֲר־כֶּף בְּשִׁנַּת תַּק"ע. וְצָרִיךְ חִקְרָה וְדַרְיֶשָׁה אֶצֶל אַנ"ש בְּזֶה, הַגֵּם שְׂאִין נִפְקָא מִיָּנָה בְּזֶה פֶל-כֶּף (שֵׁם סִימָן צ"ב).

[מחזור חנוכה]

רכט

כָּל מַעֲשֵׂה ז' מִמְלֶךְ שֶׁכָּבַש כְּמֵה מְלַחְמוֹת וְכוּ'), יִשְׁפֹּט בְּצִדֵק, כִּי הוּא עֲנִין נִפְלָא וְנוֹרָא. גַּם נוֹגֵעַ עֲנִין הַסְּפוּר הַזֶּה לְעֲנִין הַמַּחְלָקַת הַגְּדוּלָה, שֶׁהִיא עָלֵינוּ בְּחֻנָּם, כִּידוּעַ, וּמֵה נִפְלָא עֲנִין זֶה מִהֶהָר הַמְּבֹאֵר בְּמַעֲשֵׂה זֶה, שְׂאִין יְכוּלִים לְעֵלוֹת עָלָיו, כִּי-אִם מִי שִׁישׁ לֹא כָּל הַשָּׁנִים, וְנִתְּנָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁגִּדֵּל שֵׁם עֵשׂוֹב, שְׁמִי שְׂבָא לְשֵׁם, הִיוּ נוֹפְלִין לֹא כָּל הַשָּׁנִים... הַגֵּם שֶׁהִדְבָּר נִפְלָא וְסִתוּם, וְאִין אִתְּנוּ יוֹדַע עַד מָה לְהִבִּין כְּוִנְתּוֹ הַקְּדוּשָׁה בְּזֶה, אִךְ בְּזֶה רְאִינוּ נִפְלָאוֹת כִּי שְׁמַעְנוּ מִזְקֵנֵינוּ, שֶׁסְּפָרוּ לָנוּ, שֶׁכְּמֵה וְכְמֵה שָׁנִים קָדָם שֶׁסְּפָר הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה, וְהִיא אֵז עֲדִין בְּתַחֲלַת זְמַן צְמִיחַת הַמַּחְלָקַת עָלָיו. פַּעַם אַחַת דִּבֶּר הוּא ו"ל מַעֲנִין זֶה, וְאָמַר, שְׂאִינוּ מִתִּירָא מִמֶּנּוּ "כִּי כְּכֹר הִרְאָה לִי בַעֲצָמוֹ, שְׂאִין לֹא שָׁנִים בְּפִיו". הִינוּ: שְׁנַתוֹעֲדוּ אֵז פַּעַם אַחַת בְּיַחַד וְהַתְּנַצֵּל אֵז לְפָנָיו ו"ל, שְׂאִין כְּוִנְתּוֹ לְהַרְבּוֹת בְּמַחְלָקַת עָלָיו, כִּי הִיָּתְכֵן כְּזֹאת לְאִישׁ זָקֵן כְּזֶה, שֶׁכְּכֹר אִין לֹא שָׁנִים בְּפִיו, וְלִקַּח בְּחֻזְקָה אֶצְבְּעוֹ שֶׁל רַבְּנוּ ו"ל לְתוֹךְ פִּיו וְהִרְאָה לֹא, שֶׁכְּכֹר אִין לֹא שָׁנִים בְּפִיו, וְיֵשׁ בְּזֶה

ספור שלם. ועתה ראה והבן עמק מחשבותיו ו"ל בכל דבור ודבור מתחלה ועד סוף, כי אז לא עלה על הדעת כלל שיש לו ו"ל בדבור זה פונה עמקה ורזין נפלאים, כי נדמה להם שמדבר זאת בדרך צחות כלשון בני-אדם, עד שאחר שנים רבות, כשספר ענין זה של החר מוכן ממילא למפרע, כי היה לו גם אז בדבור זה סוד עמק, הגם כי גם עתה נעלם סוד זה הענין לגמרי, ואין לו שום פותר כלל... והכלל, כי כל דבור ודבור שלו ו"ל — יש בו רזין עליונים ובפרט כל דבור ודבור שבספורי מעשיות אלו, וכנשמע מפיו הקדוש בעצמו ו"ל בענין זה (רמזי המעשיות מהרב מטשערין ו"ל).

רל

נשמע מפיו הקדוש בעצמו ו"ל, לבד מה שהבינו ברמזה קצת, בשעה שנשמע הספור הקדוש של הז' בעטלערס מפיו הקדוש. כי ספר אותו בתשוקה נפלאה ונוראה ויראה עצומה, ובדבקות נפלאה עצומה ונוראה, מזה הבינו גם-כן, כי יש בספור זה נוראות עצומות עד להפליא, אשרי האזנים שזכו לשמע ספורים נוראים כאלה מפיו הקדוש! וזכו לחזות ולהתענג בנעם זיו פניו הקדושים אז, בבחינת: "והיו עיניך רואות את מוריך" (ישעיה ל, ב) אשרי חלקם! (שם).

רלא

שמעתי, שרמז רבנו ו"ל במה שקרא אותם בשם "בעטלערס" = קבצנים, אשר לא זכו הצדיקים הנוראים האלה להשגת הנפלאות האלה, רק על-ידי שהיו בעטלערס, שהיו מבקשים ומתחננים תמיד להשם יתברך לזכות לעבודתו יתברך, עד שזכו למדרגות גבוהות רמות כאלה. וכמוכא בדבריו ו"ל במקום אחר (לקוטי מוהר"ן חלק ב סימן כה), אשר כל הצדיקים לא באו למדרגתם רק על ידי תפלה! השם יתברך יזכנו לעסק בתפלה תמיד, עד שנזכה להיות כרצונו יתברך וכרצון יראיו הקדושים זכותם יגן עלינו, אמן! (שם).

רלב

ראינו להזכיר מקצת שבחו של הרב רבי יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל, כי היה איש תם וישר ירא אלהים וכו' מנעוריו. ועסק הרבה בתורה ובעבודת ה' כל ימיו וגם קצת בדרך-ארץ, וכל ימיו לא נהנה משל אחרים, רק אדרבא היה מהנה לאחרים יותר מכפי יכלתו. בעל צדקות ומכניס אורחים, והיה בעל מדות טובות וישרות ומעורב בדעת עם הבריות ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם, וסוף ימיו זכה לקבע היתרו בארץ הקדושה, בעיר הקדש, צפת, תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן, וגם שם היה נכבד וחשוב מאד בעיני כלם, ונפטר בשם טוב, ומקום קבורתו סמוך ממש לקבר הרב הקדוש, בעל המחבר שלחן ערוך בית-יוסף וכו', פידוע (הרב משערין בהקדמת עלים לתרופה).

רלג

שמעתי מרבי דוד צבי, ששמע מזקנו הרב רבי ישעיה שלום ז"ל, שפעם אחת ספר רבנו ז"ל בזה הלשון: "אני הייתי במקום אחד, ושם נתנו לי "ליינען" [=בחינה], היינו: שאמר הצרופי אותיות מכל התורה מבראשית עד לעיני כל ישראל, (ומזה יכולים להבין מעט גדלת רבנו ז"ל, כי התפאר עצמו בשיחותיו הקדושות (אות כ"ב) בזה הלשון: התורה שלי גבוהה מאד, ובכל מקום שאני משתמש עם צרופי אותיות היא גדולה ביותר וכו'), ואמרתי את ה"ליינען", ואחר-כך נתנו לי עוד הפעם "ליינען", שאמר הצרופי אותיות בבחינת תשר"ק מן לעיני כל ישראל עד בראשית, ואמרתי גם זאת ה"ליינען". ואמר חלקו את התורה לשני חלקים והעמידו את החלק האחרון מן התורה בראשונה והחלק הראשון באחרונה. ואמרו לי שאמר הצרופי אותיות ולא יכולתי... והיה לי בוששה גדולה, כמו שבוחנים ילד והוא אינו יודע ועומדים סביבו אנשים ויש לו בוזין. ותזכרתי, הרי כל חסרון הרי הוא חסרון הן בגשמיות

והן ברוחניות. וזהו "נתחפרהו מעט מאלקים" (תהלים ח, ו), ולא יכלתי לעבד את ה' בשמחה, והתישבתי בדעתי מי אנכי שהמלך ברוך הוא בעצמו יספר לי החסרון שלו כביכול.

"אזוי וויא מען גיט א גוט יונגעל א ליינען און ער קען ניט, און סע שטייען דער בייא מענטשן האט ער בוששה. האב איך מיך דערמאנט וויא באלד חסרון איז זיך א חסרון הן בגשמיות והן ברוחניות. וזהו "נתחפרהו מעט מאלהים", האב איך ניט גיקאנט דנען לה' יתברך בשמחה. האב איך זיך מישב גיווען, ווער בין איך שהמלך בעצמו יספר לו החסרון שלו כביכול, היש כבוד גדול מזה?! ומזה בעצמו באתי לשמחה גדולה. וזהו "וכבוד והדר מעטרהו" ובמחין חדשים ואז אמרתי ה' ליינען" הזאת (ועין לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן פ"ט) (מכתב יד הרב מטשערין).

רלד

שמעתי, שאחד מאנ"ש נסע לאיזה מחוז וכא לאיזה עיר במרחקים, ולא היה לו שום הפרות עם שום איש, ויילך לבית הרב להתאכסן אצלו, כי הפליגו לו בשבח הרב הנ"ל, כי הוא איש ישר ולמדן גדול ומקבל, על-כן בא אליו, וכשבא לביתו ראה הספר "לקוטי מוהר"ן" מנח על שלחנו, ותכף שאל להרב: "מאין לך זה הספר?" השיב הרב: "וכי גם אתם ידעתם אותו? ומי מחברו?" ענה להרב: "הלא אני מכיר גם את המחבר בעצמו וגם אני מקרב אליו... (ברסלבך חסיד)". השיב הרב: "אמרו באמת יש לך איזה תפיסה בספר הזה?" אמר האיש: "לפי מדרגתי אני תופס". השיב הרב: "אדמה, כי אין שום אדם תופס גדלת הספר הזה..." ואמר עוד:

"הלא תראו בעיניכם, שבתחלת הספר תכף אחר השיר נכתב המאמר מרבי שמעון בר-יוחאי, ומה שיכות לכתבו בתחלת הספר היקר הזה?" אמר האיש הנ"ל: "אדרבא, אמרו אתם!" אמר לו: "נראה, שרבנו ו"ל רמו, שיש בו נשמת רבי שמעון בר-יוחאי, כי רבי "שמעון בן-יוחאי" — גימטריא רבי נחמן בן שמחה!..." יהי רצון, שנזכה להבין השיחות חלין של רבנו ו"ל בגן-עדן, אמן סלה (שם).

רלה

שמעתי מאבי, ששמע מאנ"ש המקרבים אליו ו"ל, שפעם אחת בראש-השנה אמר רבנו ו"ל לאנשיו: "מה אתם נוסעים אלי? מה אתם רוצים ממני? הלא אם לא הייתם אצלי הייתי ישן, וכשהיו תוקעין בשופר הייתי נעור..." ובלשון אשכנז: "וואלט איך מיר געשלאפין מען וואלט א בלאז געטאהן מיט דעם שופר וואלט איך מיר אוף געחאפט..." והמשכיל יבין עד היכן הדברים מגיעים (שם).

רלו

שמעתי מאבי, שרבנו ו"ל צנה לקצת מאנ"ש שנתקרו אליו במערון-דיוקע, ולפני שנתקרו צנה עליהם בתחלת האתקרות ללמד ספר "מסלת ישראל" (שם).

רלו

שמעתי מאבי, שפעם אחת נתקרו אנשים חדשים אליו ו"ל, והיו: אומר לפניהם תורה גבוהה כדרך ו"ל, אחר-כך ספרו לפניו על אלו האנשים שאומרים שאינם מבינים תורתו, כי מאי נפקא מינה להם בתורתו הגבוהה. פי הם צריכים תורה פשוטה ודברי מוסר פשוטים כפי מדרגתם הפשוטה והנמוכה, וחרה לו ו"ל עליהם, ואמר אז: "מי שאומר שאינו יכול למצא עצמו בדברי תורתו, הוא

אפיקורוס! " כי באמת תורתו היא כלליות גדול מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין (שם).

רלח

שמעתי, מרבי ישעיה שלום ששמע מאביו, שפעם אחת ספר רבנו ז"ל עמהם מענין עולם התהו, ואז אמר עצה לזה, שישבע בנקיטת חפץ כשר, שכל ימי חייו לא יעבר עליו אחד משלשה זמנים הקבועים להיות אצלו. הינו: על ראש השנה ועל שבועות ועל שבת חגכה, כי אז היה זמן קהלה לכל. והשני זמנים אחרים היה החיוב רק על אותם שאינם רחוקים ממקומו כל-כף. והרחוקים — היה להם זמנים אחרים, הינו: שבת שירה ושבת נחמו, כי אז היה ז"ל נוסע אליהם, וגם להשבע, שתכף אחר המיתה וההסתלקות הוא מכרח לבא אליו ז"ל, ואז יהיה הכל על נכון (שם).

רלט

אספר לענין זה מעשה (כמדמה שאמר שכתוב באיזה פנקס), שבעיר אחת היה שם איזה רב שהיתה לו אהבה גדולה עם בעל בית אחד מהעיר: פעם אחת נתקשרו בתקיעת כף, שכל מי שישתלק קדם יבוא ויספר לחברו מהנעשה עמו, ונסתלק הרב מקדם ונשתתה הדבר עשר שנים, והגיע עת הסתלקות בעל הבית הנ"ל, וספר את הדבר לבנו ומסר לו כח תקיעת הכף, ונשתתה עוד עשרה שנים ונסתלק גם הבן ומסר תקיעת הכף לבנו ונשתתה עוד שמונה שנים, ובא הרב הנ"ל בחלום לבן בנו הנ"ל וספר לו מה שעבר עליו — בעת שהניחו אותו בקבר נדמה היה לו, שהוא חזק וכריא על כל איברי, ומה זאת שיעשו עול פזה לקח אדם חי וכריא ולקברו בחייו... רק מה לעשות, אחר-כך בא על דעתו לנסות את עצמו אולי יוכל לעלות מקברו... ונדמה לו, שהרים את הגולל עם עפר הקבר ויצא מקברו, רק איך אפשר להפגס לעיר, הלא הוא מלבש בתכריכין של מתים...

01/08/2018 10:00

והיה בדעתו להמתין עד חשכת לילה בין השמשות, ואז יכנס לביתו, ומרחוק הסתכל על העיר והכיר את הבתים, וגם את ביתו הכיר. אחר־כך בא על דעתו כי אי־אפשר לו להכנס כן אף לביתו, כי יפחדו בני־ביתו. בתוך כך נדמה לו, שהולך סרסור (טענדלער) ונושא מלבושים, ויש לו גם מלבושים ששייכים לו כמלבושי הרבנים, ודבר עמו אולי יעשה עמו חלוף על התכריכים כי הם טובים וחדשים צדין, וזה יום אחד שלבשם, והסכים הסרסור ונתן לו המלבושים ונכנס לעיר. כשנכנס ראה שאין זה העיר שלו, כי יש שם בתים אחרים... ^{אחר־הבית} וסבר בדעתו, אולי טעה ונתעה לאיזה עיר אחרת קרובה. בתוך־כך נשמה קצת לתוף הלילה, ובכל בתי העיר כבו את הנרות פנהוג, רק בבית אחד האיר צדין, ונכנס לבית זה והוא רעב מאד. כשנכנס ראה ששם הוא (גארקעף) "בית־תבשיל", ושאל: "יש כאן מה לאכול?" והשיבו לו: "יש! אבל יש לך מעות?" השיב: אין לי!... אמרו לו: "בכאן אין אכל בלי מעות", כי הוא "גארקעף". ויצא בפחי־נפש. בתוך כך האיר היום, כי אז היו לילות הקיץ, וראה מרחוק שני אנשים ויש להם איזה דין ודברים ביניהם, ונתקרב אליהם ופסק להם דין תורה אמתי (כך ספר ו"ל), ונתן לו אחד שני זהב, ונכנס לגארקעף וצוה לתת לו אכל, ומזגו לו קצת יי"ש ורצה לשותות, בתוך כך באו שני שליחים ואמרו בית־הדין שלח אחר־ך לילך תכף, ומכרז לילך עמהם. כשפא אל הבית דין נתרגזו עליו בית־הדין מאד, ושאלו אותו מדוע באת לכאן, איש זר, לפסק בכאן דין תורה אמתי? כמה זמן ממתינים אנחנו לזה שייבוא לפנינו דין תורה אמתי? ועלשו באת לכאן ופסקת דין תורה אמתי! וצוה לחפש אותו, אולי לקח שחד וחפשו אצלו ומצאו שני זהובים הנ"ל, ופסקו בית־הדין עליו להעביר ולהפשיט מעליו כל המלבושים ולדחות אותו לחוץ ערם ועשו כך. והיה לו לרב הנ"ל צער גדול מזה, ואמר בדעתו, שטוב לפניו לילך ולחזור אל קברו, כי מחיים פאלו טוב מהם

אוצר החכמה

הַמִּנּוֹת... אֲבָל אֵיךְ חוֹזְרִים אֶל הַקְּבֵר, הֲלֹא אֵין לוֹ תַּכְרִיכִים... בְּתוֹךְ
כֶּף הַתְּחִיל אֶחָד לְטַעַן בְּשִׁבְלֵיו: עַד מַתִּי יִצְעְרוּ אוֹתוֹ כֹּל-כֶּף? יִקְחוּ
אוֹתוֹ לַמִּשְׁפָּט וַיִּקְבַּל אֶת דִּינּוֹ וַיִּפְטֹר! (וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל מִסְתַּמָּא
הַזְּכִיּוֹת שְׁלוֹ טַעֲנוּ כֶּף בְּשִׁבְלֵיו), וְהַשִּׁיבּוּ כִּי אֵי-אֶפְשָׁר לְקַרֵּב אוֹתוֹ
עַדִּין אֶל הַמִּשְׁפָּט מִחֲמַת תְּקִיעַת-הַכֶּף שֶׁנִּתֵּן בְּזֶה הָעוֹלָם, וּמִכֶּרַח
מִקְדָּם לִילֵךְ וּלְהוֹדִיעַ וּלְהַפְטֹר מִתְּקִיעַת-הַכֶּף, וְאִזּוֹ הֵלֵךְ וְהוֹדִיעַ לְכֵן
כֵּן אַחַר כ"ח שָׁנִים כְּנ"ל.

רמ

שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ ז"ל רָמְזוּ נִפְלְאָ (עַל הַמוֹבָא בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת
יִרְאֶה ב') "מִי שֶׁמְקַרֵּב אֶל הַזֶּקֶן וְסוֹבֵל כְּעֶסוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֵה
לִירְאָה", שֶׁהָרְמֵז בְּפִסּוּק אִיּוֹב ו' "כִּי 'חֲצִי שְׂדֵי' עֲמַדִּי, אֲשֶׁר חֲמַמְתָּם
שׁוֹתָה רוּחִי בְּעוֹתֵי אֲלוֹהַ יַעֲרֹכּוּנִי", "חֲצִי" מִמְּסַפֵּר "שְׂדֵי" גִּימְטְרִיא
ז"קן" (הֵרֵב מִטְּשַׁעְרֵין בַּמִּרְאֶה מְקוּמוֹת לְסֵפֶר הַמִּדּוֹת).

רמא

זְקֵנָתִי, אִשֶּׁת הֵרֵב רַבִּי אֶהְרֹן, הֵרֵב מִבְּרִסְלָב, הֵיְתָה אִשָּׁה כְּשָׂרָה
וַיִּצְנוּעָה מְאֹד כְּמִפְרָסֶם, וְשָׁמָּה שָׂרָה בַת הֵרֵב רַבִּי נִיסָן, וְהוּא הָיָה
עָשִׂיר גָּדוֹל וְנִכְבָּד מְאֹד וְנִשְׁתַּדָּף עִם גְּדוּלֵי הַדּוֹר, הֵינּוּ: עִם הֵרֵב
הַקְּדוֹשׁ רַבִּי חַיִּים מְקַרְאֶסְנֵעַ ז"ל, וְעִם הֵרֵב הַקְּדוֹשׁ מִחֲמַעַלְנִיק ז"ל
וְעוֹד כְּדוֹמָה. שְׁמַעְתִּי מִמֶּנָּה, שֶׁמְקוֹר מְשַׁפְּחָתָה הָיָה מְאוֹסְטְרָא וְאֵלִיק
מִגּוֹעַ קִדְשׁ שֶׁל עָשִׂירִים וּמִיחֲסִים גְּדוּלִים, וְהֵרֵב הַמַּגִּיד מִמְּעוֹרִיטְשׁ
ז"ל הָיָה גַם כֵּן מִמְשַׁפְּחָתָה וְכֵן הֵרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי לִיבְעֵר
מִבְּאֲרֵיטְשׁוֹב וְעוֹד כְּמָה גְּדוּלִים. וְהֵרֵב הַקְּדוֹשׁ הֵרֵב גְּדוּלָּה מְלִינִיץ,
הַפְּלִיג מְאֹד בְּשִׁבְחַ מְשַׁפְּחָתָה, וְאָמַר, שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ וּמַכִּיר בָּהֶם יוֹתֵר
מִעֲשָׂרִים רַבָּנִים גְּדוּלִים (צִנְאָת הֵרֵב מִטְּשַׁעְרֵין).

רמב

אֲמִי, מֵרַת חַיָּה לְאָה ז"ל, הִיא בַת הֵרֵב חַיִּים מִבְּרִסְלָב, וְהָיָה

איש כְּשֶׁר מָאֵד וּמְקַרֵּב לְרַבְּנוֹ, רַבִּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב ז"ל, וַיֵּשׁ בְּזֶה סְפוּרִים הַרְבֵּה וְאִין כְּאֵן מְקוּמָם. וְהָיָה מִתְעַנֶּה שְׁנֵי פְעָמִים מִשְׁבֹּת לְשַׁבַּת בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, הֵיִינוּ: פְּרֻשֶׁת "כִּי־תֵצֵא" וּפְרֻשֶׁת "כִּי־תֵבֵא" בַּפְּקֻדֹת רַבְּנוֹ ז"ל שְׁנַיִם הַרְבֵּה וּבְמִסִּירוֹת נַפְשׁ עֲצוּמָה מְאֹד, וּמַעֲנִין הָאֲחֵרוֹן וּפְטִירָתוֹ יֵשׁ סְפוּר נִפְלָא, וְאִיךָ שְׂרָאָה רַבְּנוֹ בַּחֲלוּם וְכוּ' (שם).

רמג

מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל הָיָה לְמַדָּן מְפֻלֵּג בַּתּוֹרָה, אִין כְּמוֹהוּ, בְּקִי בְּכָל חֲדָרֵי הַש"ס וּבַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים אִין דְּגַמְהוּ! וּבַפְּרֻט בְּקִיאוֹתוֹ בַּתּוֹסְפּוֹת — אִין עֲרַכְהוּ! כְּאֲשֶׁר כְּמָה לּוֹמְדִים גְּדוּלִים, עָלְיוֹ הַעִידוּ, וּבְכָל זֹאת מִן הַחֲסִידוֹת הָאֲמִתִּי וּמִלְמוּד הַנְּסֻתָר לְבוֹ לֹא נָטְהוּ. וְעִסַּק בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה וְעַבְדוּדָה בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת בְּלִי שׁוּם גְּאוֹת וּגְבָהוֹת כָּלֵל כְּרֵאוּי (שִׁיר יְדִידוֹת חֲרוֹז ט"ו).

רמד

יֵשׁ סְפוּר מְזַקְנֵי מוֹרְנוֹ הַרְבַּ יוֹדֵל אֲשֶׁר הָיָה מֵהַמְּקוֹרְבִים הַגְּדוּלִים שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל, שֶׁפְּעַם אַחַת כָּא מְמַעְדוּעֵדִיבְקַע לְבַרְסֵלָב שֶׁהָיָה שָׁם מַחֲלֻקָת, וְשָׁאֵל אוֹתוֹ רַבְּנוֹ ז"ל מָה נִשְׁמַע אֲצֵלִיכֶם מַעֲנִין הַמַּחֲלֻקָת, וְהַשִּׁיב שֶׁנִּשְׁשַׁקֵּט מְעַט, וְעֵנָה רַבְּנוֹ ז"ל וְאָמַר לוֹ, שְׂזָה מַחֲמַת שְׁאִין אַתֶּם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה כְּרֵאוּי, עַד כְּאֵן (שם כב).

רמה

קִבְּלָנוּ מִמוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּעַת הַמַּחֲלֻקָת שֶׁהָיָה עָלָיו, וְהָיוּ אֲנָשִׁים תַּקִּיפִים אֲשֶׁר רָצוּ לְמַסּוֹר אֶת הַמַּתְנַגְדִּים מַחֲמַת שֶׁהֵם מְסַרוּ אוֹתָנוּ, אֲבָל מוֹהֲרַנְ"ת צָעַק עַל זֶה לְכַתּוּב הַפְּרָאסְעֵנִיעַס = תְּבִיעוֹת, הַמוּכְרָחִים רַק לְהַצִּיל אֶת נַפְשֵׁינוּ, וּבְזֶה נִצַּל מֵהֵם, וְאַחַר כֵּן הָיָה גְּסִים וּנְפִלְאוֹת בְּמַפְלָתָם מְעַט מְעַט, כְּמוֹבָא מְזָה כְּבָר בְּסִפְרֵי מוֹהֲרַנְ"ת וּבַפְּרֻט בְּמַכְתָּבִים הַנִּקְרָאִים עָלֵים לְתַרוּפָה (שם).

רמו

שמעתי מאנ"ש שפעם אחת אמר מוהרנ"ת ז"ל על התורה ט"ו
המתחיל ונקרא אור הגנוז, בזה הלשון: מי שרוצה לטעום טעם אור
הגנוז, מי שרוצה לטעום מרבנו הקדוש — שיהיה לו התבודדות.
ווער סע וויל פארזוכין דעם רעבן, זאל האבן התבודדות
(שם).

הרב הרמב"ם

רמז

מרבי אפרים ז"ל, הוא בנו של רבי נפתלי תלמיד רבנו, שמעתי,
שספר ממוהרנ"ת ז"ל, שהאריך פעם אחת לדבר בענין זה בעצם
גדלת הבורא ותבונה, אשר נראה לעינים גם בהבריות של זה העולם
לבד (הקדמת "כוכבי-אור").

רמח

אדמו"ר זצ"ל אמר פעם אחת (עין "חיי מוהר"ן" סימן רפ"ד)
בזה הלשון: "ממני אפשר לדעת גדלות ה'" ^{הקדמות} "פון מיר קאן מען
וויסן גאט'ס גרויסקייט" (שם).

רמט

שמעתי מאבי, הריני כפרת משכבו, שיש לעסק בספרי מוהרנ"ת
ז"ל יותר מבספרי אדמו"ר זצ"ל בעצמו, כי בימינו אלה, שעובר על
כל אחד ואחד מה שעובר בגוף ובנפש, צריך להיות עקר הלמוד
בספרי מוהרנ"ת ז"ל, על אשר על-ידו היה ביכלת אדמו"ר זצ"ל
להוריד את דבריו הנוראים ולעורר ולחזק בהם גם אנשים מגשמים
ומנחים בעמק השאול-תחתיות כמונו. גם כי באמת כל דברי
מוהרנ"ת ז"ל מראש ועד סוף, הכל מאדמו"ר זצ"ל מעצמו, הן
באתגלא, כאשר שמעתי מאבי, הריני כפרת משכבו, ששמע מפיו
הקדוש שאמר פעם בזה הלשון: "מיום שנתקרבותי לאדמו"ר זצ"ל,
לא מבעיא דבור של תורה איני יכול לומר רק המשמש בדבריו

הקדושים [הן הכתובים, והן הבלתי כתובים, כי אדמו"ר וצ"ל הרבה לדבר ולשיח עמו גם כמה וכמה דבורים ושיחות, שלא הביא אותם על הכתב], רק אפלו דברי צחות [כעסקי חל], איני יכול לומר רק המשך בדברי אדמו"ר וצ"ל; והן באתפסיא (שם).

רנ

שמעתי מאבי, הריני כפרת משכבו, ששמע מפי מוהרנ"ת ז"ל, שאמר פעם בזה הלשון: "אני אצל אדמו"ר וצ"ל כעט אצל הסופר" (שם).

רנא

בשנת ה' אלפים תק"ם נולד מוהרנ"ת ז"ל, ולדתו והתגדלותו היה בנעמירוב בבית אביו הרב הגאון הנכבד רבי נפתלי הירץ ז"ל, ונתגדל אצלו בתורה ובעשר ובחכמה, פי אביו הנ"ל היה עשיר גדול, והיה לו עם עוד שני שתפים גדולים שלש חניות גדולות באדעס ובברדיצ'ב ובעיר מושבו בנעמירוב; וגם מוהרנ"ת ז"ל היה מנעוריו בקי ומבין בכל סחורותיו ובשאר עסקיו. וחותנו היה רב ואב-בית-דין בישראל, אשר עד היום נודע שמו על פני תבל — הרב הגאון הצדיק רבי דוד צבי וצ"ל ממאהליב, אשר נהג רפנות במאהליב ובשאריראד ובקרעמיניץ, ובכל העירות אשר סביבותיהם, כלם סרו למשמעתו. ובבוא מוהרנ"ת ז"ל בבית התלמוד של חותנו הנ"ל, נתגבר ועלה בחריפותו ובקיאותו בתלמוד ובכל הפוסקים, ראשונים ואחרונים, בשאר הגדולים אשר בארץ (שם אנשי מוהר"ן א').

רנב

והנה מימי ילדותו וימי נעוריו של מוהרנ"ת ז"ל, נכסף לבבו לעבודת השם [כי לא המדרש עקר, אלא המעשה (אבות א', י"ז)], ומכל-שכן בעת התקרבותו אחר-כך לתלמידי המגיד ז"ל, שהיו עדין בעולם, הלוא המה הרב הצדיק רבי זוסיא ז"ל, תלמיד הרב המגיד,

והרב הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב, תלמיד הרב המגיד והרב הקדוש רבי ברוך ז"ל נכד הבעל-שם-טוב והצדיק רבי גדליה מליניץ ז"ל תלמיד הרב המגיד והרב הצדיק רבי שלום ז"ל מפארכישטש נכד הרב המגיד, ושאר גדולים זכרונם לברכה, ומאז נתעורר ונכסף יותר לקיום התורה לעבדא ולמעשה [פי בדבר הזה נתעלו יותר הצדיקים והקדושים הנ"ל, שהיו מצד הבעל-שם-טוב והמגיד זצ"ל], ומאז היה השתוקקותו וכסופיו להשם יתברך גדול ונפלא מאד. אבל מעצם התגרות הכח המונע והמדיח שבכל מדרגה ומדרגה, [וכל הגדול מחברו — יצרו גדול ממנו" (ספה נ"ב, א'), ומניח כל העולם ואינו מתגרה אלא בתלמידי-חכמים (שם)], על-כן עלה וירד בעליות וירידות רבות ועצומות מאד בכל עת ועת, והיה קשה עליו מאד כל דבר שבקדשה שרצה לעשות — הן בתורה והן בתפלה וכיוצא. גם היה בעל-מחשבה גדול מאד, שזה אחד מהעשרים וארבעה דברים שמעכבין את התשובה (רמב"ם הלכות תשובה פרק ד'), ולא ידע לכל הנ"ל שום עצה ותחבולה מה לעשות, כי כבר בחן ונסע לכמה צדיקים אמתיים שהיו באותו העת כנזכר לעיל, אבל לא הועילו לו כלל לזה, ולא היה לו מהם שום תועלת מזה, ואם בכל זאת היה מרצה לנסע אליהם, אבל מחמת שאביו היה מצד המתנגדים על כל החבריא קדישא של הבעל-שם-טוב זצ"ל, וגם חותנו היה מתנגד גדול (ע"ן ב"לקוטי-הלכות", הלכות רבית, הלכה ה', באות כ'), כי אז לא נשקט עדין בעולם המחלקת והרדיפות שרדפו מאד את כל האנשים שרצו להתקרב לתלמידי המגיד ז"ל כידוע ומפרסם כל זה, ומחמת כל זה היה גם למהרנ"ת ז"ל מניעות עצומות מלנסע אליהם, רק אף-על-פי-כן, אם היה מרגיש שהם מועילים לו לעבודת השם — לא היה מסתפל על שום מניעה (שם ב').

היה בְּדַעַת מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל לְקַבֵּעַ דִּירְתוֹ בְּבִרְדֵי צִ'ב אוּ בְּאֲדַעַס אֹדוֹת מְסַחֵר הַחֲנִיּוֹת שֶׁל אָבִיו בְּנִ"ל, רַק שֶׁנִּתְעַכֵּב מִחֲמַת שֶׁהִגִּיעָה לוֹ יְדִיעָה מִחוֹתְנָו רַבִּי דָּוִד צָבִי ו"ל, שֶׁהוּא צָרִיף לְעֵבֶר דָּרָף נְעַמִּירוֹב בְּנִסְיַעְתּוֹ... וְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ סַבֵּב, שֶׁנִּדְחָה נְסִיעַת חוֹתְנָו מִיּוֹם אֶל יוֹם עַד אַחֵר רֵאש־חֹדֶשׁ חֲשָׁנׁן, וּמוֹהֲרַנְ"ת ו"ל חִפָּה וְהִמְתִּין עָלָיו בְּנְעַמִּירוֹב. וּבַתּוֹף-כֶּף סַבֵּב הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּנִפְלְאוֹתָיו הַעֲצוּמִים, שֶׁיֵּצֵא אֲדַמּוּ"ר וְצִ"ל לְבִרְסֵלֵב, שֶׁהִיא קְרוּבָה לְנְעַמִּירוֹב, עִיר מוֹשְׁבוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל, בְּעָרָף שְׁמוֹנֶה-עָשָׂר מִיל (שְׁקוֹרִין "וּוִיִּרְסֻט"), וְכֹל זֶה הִיְתָה סַבָּה מֵאֵת הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, כְּדֵי שֶׁיִּתְקַרֵּב מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל לְאֲדַמּוּ"ר וְצִ"ל, כְּדֵי שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה לֹא יִשְׁכַּח אֶפְלוֹ דְבוּר אֶחָד מִדְּבָרֵי אֲדַמּוּ"ר וְצִ"ל (עֵינֵי עוֹד "חֲ"י מוֹהֲרַנְ"ת": א', ב', קט"ו, שס"ז-שע"א). וּמִיָּד כִּשְׁשֻׁמַע זֹאת מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל שֶׁאֲדַמּוּ"ר קָבַע יִשְׁיָבְתוּ בְּבִרְסֵלֵב, נִבְעַר לְכָבוֹ כָּל-כֶּף, עַד שֶׁשְׁכַּח וְלֹא הֵעֵלָה עוֹד עַל לְכָבוֹ מִמַּחְשְׁבוֹתָיו וּמִסִּחְרֵיו הַנִּ"ל, וְתַכְף רָצָה לְנִסֵּעַ אֵלָיו בְּמַהֲרָיוּת, כִּי אָבִיו הָיָה אֶז בְּבִרְדֵי צִ'ב, עַל-כֵּן נִתְיָשֵׁב בְּדַעַתוֹ שֶׁלְעַת-עַתָּה יִסַּע מִיָּד לְפִי שְׁעָה, כִּי כַּעַת מִמִּילָא אֵין לוֹ מְנִיעָה גְדוֹלָה מִחֲמַת שֶׁאָבִיו אֵינוֹ בְּבֵיתוֹ, וְאַחֲרֵי-כֵן, אִם יִרְאֶה וַיַּחֲזֶה שֶׁמְקַבֵּל מֵאֵתוֹ חֲכָמָה נִדְעַת לְהִתְחַזֵּק בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה [שְׁזָה עֶקֶר וְכו'] בְּנִ"ל], וַיִּרְאֶה וַיִּבִּין בְּדַעַתוֹ שֶׁיְהִיָּה לוֹ תוֹעֵלַת מֵאֵתוֹ בְּעִבּוֹדַת הֵשֵׁם — לֹא יִבִּיט עוֹד אַחֲרֵי-כֵף עַל שׁוּם מְנִיעָה. וְכֵן הָיָה, שֶׁנִּסְעַע בְּשָׁבוֹעַ זֹאת הוּא וְרַבִּי נִפְתָּלִי ו"ל וְעוֹד שְׁנֵי אַנְשִׁים (רַבִּי לִיפֶע וְרַבִּי זְלַמֵּן הַקָּטָן) לְאֲדַמּוּ"ר וְצוּק"ל, וּמִיָּד בְּכַנְיֻסְתָּם לְאֲדַמּוּ"ר וְצִ"ל, דְּבַר עֲמָהֶם הִרְבָּה, וּבַתּוֹף שִׁיחְתּוֹ הַקְּדוּשָׁה סִפֵּר לָהֶם שֶׁלֹּשׁ מַעֲשִׂיּוֹת:

רנד

מַעֲשֵׂה אֶחָד מֵהֶרֶב מְנַאֲסָכִיו ו"ל תְּלַמִּיד הֶרֶב הַמַּגִּיד, שֶׁבָּזָה רַמְזוֹ לָהֶם שֶׁיִּתְנֶנּוּ מְאֹד אֶת לְבָבָם לְכָל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁיוֹצֵא מִפִּי הַקְּדוּשׁ אֶפְלוֹ בְּעַסְקֵי הָעוֹלָם; וְלִבְל יִדְמוּ בְּנִפְשָׁם שֶׁעַל-פִּי פֶּשׁוּט הוּא מְדַבֵּר אֶת דְּבָרָיו, חֲלִילָה (רֵאָה לְקַמֵּן סַעִיף תְּרִיט).

רנה

מעשה שני מהרב רבי שנאור זלמן ז"ל, שבזה רמז על מוהרנ"ת
ז"ל, שירבה מאד לחדש בתורתו הקדושה (לקמן סעיף תרכ).

רנו

מעשה שלישי מהתקרות הרב הקדוש רבי מיכל להפעל-שם-
טוב ז"ל (לקמן סעיף תרכא), שבזה כוון למוהרנ"ת ז"ל מחשבתו
שחשב אז, ונתבהל ונשתומם מאד בראותו בעיניו כי לא נעלם מאתו
גם כל מחשבותיו ורעיונותיו העולים על לבו, ומאז נמשכו אליו
בהתקרות גדול מאד, ומוהרנ"ת ז"ל הבין מד, שבנדאי יהיה לו
תועלת מאתו בעבודת השם יתברך כרצונו הטוב כנ"ל, ואחר-כך
חזרו לביתם. ואחר יום או יומים בא אביו של מוהרנ"ת ז"ל
מברדיצ'ב, ומסתמא חרה אפו על זה, אכל כבר נחלט בדעתו של
מוהרנ"ת ז"ל לבל ישמע אליו כלל בדבר הזה כנ"ל (שם ג).

רנז

וכל זה היה בהשבוע שלפני סליחות (כי אדמו"ר זצ"ל יצא
לברסלב בימי אלול הקדושים, כמבאר ב"חיי-מוהר"ן", סימנים: א',
ע"ח, קט"ו, עין שם). וכיום ראשון של סליחות התחיל מוהרנ"ת
ז"ל להכין עצמו לנסע על ראש-השנה, כי כבר נהדדע לו בהיותו
בברסלב מהאזהרה שהזהיר מאד אדמו"ר זצ"ל על זה, והלך ושכר
לו עגלה, וצוה לבעל העגלה שיסע חוץ לעיר ושם ימתין עליו, והוא
הלך לביתו לקח מלבושיו השיכים ליום-טוב, ונתעורר רעש גדול
בביתו, וזוגתו התחילה לבכות ולהתאונן מאד. ואביו, מגדל ועמו
נחרון-אפו, לא ידע כלל מה לעשות. והוא הלך בזריזות ונסע
לאדמו"ר זצ"ל עם עוד איזה אנשים, והיה אצלו בימי ראש-השנה
הקדושים, וגם אחר-כך בכל העשרת-ימי-תשובה, ובאלו העשרת-
ימי-תשובה נכנס פעם אחת לבדו אצלו ז"ל וספר לפניו את כל לבו,

וְצוּחָה אֲזַע לְעַלְיוֹ אֲדַמּוּר וְצוּל כַּמָּה הַנְּהַגוֹת (עֵינִי בְּשִׁיחוֹת־הַרְוִי, בְּאוֹת קפ"ד, וְעֵינִי עוֹד בְּ"חַיִּי מוֹהַרְוִי" סִימָנִים תצ"א, תצ"ב, וּבַהֲשִׁמְטָה שְׁעָלֶיהָ), וְאַחֲרֵיכֶן יֵצֵא עִמּוֹ מִהַבֵּית וְהִלֵּךְ עִמּוֹ בַּחוּץ אָנָּה וְאָנָּה אֵצֶל בֵּית־הַכִּנְסֹת הַגְּדוֹל דָּשֵׁם, וְדַבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה דְבָרִים הַמְּשִׁיבִין אֶת הַנֶּפֶשׁ וְהַחַיָּה אוֹתוֹ מְאֹד, וּבְאֲמֻצָּע הַשִּׁיחָה לְקַחוּ אֲדַמּוּר וְצוּל בְּיַדְיוֹ הַקְּדוּשׁוֹת סָבִיב כְּתַפְיוֹ, וְעוֹנָה וְאָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "וּבְכֻלָּל, טוֹב מְאֹד שֶׁמְשִׁיחִין אֶת הַלֵּב לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁמְשִׁיחִין אֶת הַכֹּל לִפְנֵי יְדִיד טוֹב אֲמִתִּי," "אֵינִי וּוְיִיטֵעַר סַע זֵייעַר גִּיט אֲזֵ מַע רַעַט זִיךְ אוֹיס דָּאס הָאָרֶץ פֶּאָר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. הֵינּוּ: אֲזוֹי וּוְיָא מַע רַעַט זִיךְ אוֹיס פֶּאָר אֵיין אֲמִתִּין גִּיטֵן פֶּרִיִינֵט." וּמִיָּד נִכְנָסוּ אֵלָיו הַדְּבוּרִים בְּלִבָּבוֹ כְּאִשׁ בּוֹעֶרֶת מִמֶּשׁ, וְהִבִּין תַּכְף שְׁעַל־יְדֵי עֲצָה זֹאת, בְּוֹדָאֵי יְהִיָּה נַעֲשֶׂה אִישׁ כְּשֶׁר כְּרָאוּי; כִּי כָל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת, שֵׁיִסְבֵּב הַבְּעַל־דְּבָר בְּרַעְתּוֹ וְכָל מִינֵי מְנִיעוֹת שִׁמְנָעָהוּ — כָּלֵם יִסְפֹּר לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּיִבְקֹשׁ מֵאֲתוֹ רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים עַל כָּל דְּבָר, שִׁיעֲזוּרוּ לְהִיּוֹת כְּרָאוּי לְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, וְעַל־יְדֵי אֵלָיו הַדְּבוּרִים קָרְבוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהַתְקַרְבוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד (שֵׁם ד').

רנח

וּמִיָּד בְּהַלִּיכְתּוֹ מֵאֲדַמּוּר וְצוּל, נִכְנָס לְבֵית־הַכִּנְסֹת הַגְּדוֹל הַנִּלְ, שְׁלֵא הָיָה אֲזֵ שֵׁם שׁוּם אָדָם, וְהַתְּחִיל לְקַיֵּם זֹאת. וְאַחֲרֵי יוֹם־כַּפּוּר נִסְעָ לְבֵיתוֹ וְהַתְּחִיל לְכַסֵּף מְאֹד שְׁיָקִים זֹאת כְּרָאוּי, נִכְפִּי אֲשֶׁר נִכְסֵף לְבָבוֹ לְפָרֵשׁ הֵיטֵב כָּל שִׁיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּפִרְטֵי פְּרֻטִיּוֹת מְכָל מַה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְלִקְרָא וְלַצַּעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַעֲמֵק הַלֵּב עַל כָּל דְּבָר וְדַבֵּר בְּפִרְטִיּוֹת, וְלִקְרָא "מִמְעַמְקִים קְרֵאתֶיךָ ה'!" (עֵינִי בְּלִקְוִטֵי תַנְיָנָא סִימָן כ"ה). וְהָיָה לוֹ יִסּוּרִים גְּדוֹלִים בְּעַנְיָן זֶה, כִּי בְּפָנָי אֲנָשִׁים אֵי־אֶפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְחָדַר מִסְגֵּר בְּבֵית אָבִיו גַּם־כֵּן לֹא הָיָה לוֹ. וְאֶפְלוּ אִם מְצָא לְפַעְמִים אֵיזָה מְקוֹם מִיְחָד, הָיָה לוֹ יִסּוּרִים וּבְלִבּוֹלִים, כִּי בְּאֲמֻצָּע נִסְתַּבֵּב עַל־פִּירֵב, שְׁפִתָּאוּם נִכְנָס אֵיזָה אִישׁ, וְהָיָה לוֹ

בלבולים גדולים מזה ולא ידע מה לעשות, ונתייעץ בדעתו, שהמקום המבחר לפניו לקיים זאת פראוי הוא רק מחוץ לעיר, כי שם יהיה ביכלתו למצא מקום פנוי ומצנע שאין הולכים שם בני-אדם, ושם יהיה ביכלתו לפרש לפני השם יתברך את כל אשר עם לבבו ולהתפלל ולצעק ככל חפצו, ולא יהיה לו שום בלבול משום דבר; אבל מחמת שנתירא מאד, שגם בזה יתפרסם הדבר; כי הלא אם יראוהו שהוא יוצא מחוץ לעיר, תהיה תמיהה גדולה, כי הלא ידעו כל יושבי עירו, שאין לו שום עסק מחוץ לעיר, והוא הנה ממבכרי בני הנעורים שבעיר, בתורה, בעשר, בחכמה וביוחס, ואיש בזה כשיראוהו שהוא יוצא מחוץ לעיר, יתמהו וישאלו זה לזה, ובודאי יתפרסם הדבר. והתחיל לחשב שנית ברעיונותיו מה לעשות, ונסכמה עצתו, שהזמן המבחר לזה הוא הלילה, כי באישון לילה ואפלה, בעת שבני-אדם ישנים, אז יצא לשוח בשדה במקומו אשר יבחר לו שם, ולא ידע מזה שום אדם; כי בביתו יסברו שהוא הולך לבית-המדרש כדרך מקדם. וכן עשה וקיים, ואף-על-פי-כן נתודע זאת אחר-כך לקצת בני הנעורים, אבל לא פרסמו זאת, כי הבינו שאין רצונו בזה. וגם כשהיה בפרסלב אצל אדמו"ר וצ"ל עשה כזאת כמה פעמים (שם ה').

רנט

ולבו הנה בוער מאד לעבודת השם יתברך, וכל תפלתו ולמודו הנה בהתלהבות גדולה מאד אשר אין לשער. ובכל עת ועת שהיה צר לו בעבודתו יתברך, הנה נוסע לאדמו"ר וצ"ל, והוא הרבה מאד בדבריו הנעימים לעוררו ולהחיותו ולחזקו בכל מיני חזוק, ואדמו"ר וצ"ל דבר עמו שיקח לעצמו בדעתו שיתחזק בעבודתו יתברך אף אם יעבר עליו מה, אפלו אם יצטרף, חס ושלום, להחזיר על הפתחים. וכך זה ניותר מזה יקבל על עצמו, אולי יזכה להיות כרצונו יתברך, אשר רק זאת ישאר להאדם לעולמי עד ולנצח

נצחים, כי אין שום יתרון מכל העמל והטרחה של העולם הזה העוברת ופורחת כהרף-עין, ופתאם נלכדים במצודה רעה אשר אין גם אחד שימלט מזה, ובהכרח להתבלות בעפר רמה ותולעה, וכמוכא מזה בספריו ו"ל, ("לקוטי מוהר"ן" ג"ד, ב'; "ספר המדות" אות יראה ל"ד). שצריך לשמר מאד את הזכרון הזה בכל יום ויום. וכן עשה וקיים מוהרנ"ת ו"ל, ורצה לפרש את עצמו לגמרי מהכלי העולם הזה ולכלות כל ימיו בתורה ועבודת השם, וכל אוהביו ומידעיו הרבו לדבר עליו על שאינו מרחם על עצמו ועל אשתו ובניו להשתדל בעסקי פרנסה בדרך כל הארץ. והוא לא היה לו פנאי כלל אפילו לשמע את דבריהם, ומכל-שכן וכל-שכן להשיב להם על זה (שם ו').

רס

וכראות אביו את כל זה, הרבה לקצף עליו מאד והלך וגרשו מביתו, והמעות שלו בערך שני אלפים רובל-כסף לקח בידו ולא רצה לתנם לו, והכרח לאכל אצל זקנו, חוץ משאר מיני מרירות שעבר עליו באותה העת, והוא לא הסב את פניו גם מזה והרבה לעסק בעבודתו יתברך בהתמדה גדולה, וגם שקד בכל עת על דלתי אדמו"ר וצ"ל לשמע ממנו דברי אלקים חיים, ולפעמים נתפס אליו אביו קצת, והוא הכרח להבטיח לו שלא ירבה על-כל-פנים בנסיעתו לאדמו"ר וצ"ל, אבל מגדל מוקד לבבו, לא היה באפשרותו להתאפק בשום אופן, והכרח לעבר על הבטחתו ולנסע שנית כנ"ל (שם ז').

רסא

ובסוף אותו החרף נסע למדוודיבקה (כמוכא ב"מי מוהרנ"ת" סימן ג.), כי שם היה אדמו"ר וצ"ל בעת ההיא, ואף-על-פי שהיא דרך רחוקה מנעמירוב, והיה לו על זאת הנסיעה מניעות רבות וגדולות, אשר אי-אפשר לבאר הכל בכתב, והוא התגבר על כלם וישב שם

אצל אדמו"ר וצ"ל כמה שבועות, עד שחזר אדמו"ר וצ"ל לביתו, כמובא כל זה ב"ימי-מוהרנ"ת", עין שם (שם ח').

רסב

אחר-כך בימי הקיץ, כשראו את אמץ לבבו בעבודת השם עד שאי אפשר למנעו מזה בשום אופן, התחיל אביו מחדש להתפייס קצת ואמר שיחזיר לו את כל מעותיו, ועם-כך-זה גרה עליו את שאר בני-ביתו שיתעוררו מחדש להתנכח עמו, ויענו ויאמרו לו: הלוא זה כמה שנים שאתה סמוך על שלחן אביך (כי אז כבר היה בערך עשר שנים מיום חתנתו), ועתה מתי תעשה גם אתה לביתך? ומדוע לא תרחם עליך ועל בניך? (ועוד פיוצא בדברים אלו). והן אמנם כי אנו יודעים מאמץ לבבך בתורה ותפלה, עד שאי-אפשר לך להתפרד מזה בשום אופן, אבל אין אנו אומרים לך, חס ושלום, שתתבטל לגמרי מהלמוד, רק עצתנו שנשפיר לך חנות, וזוגתך תשב כל היום בחנות, ואתה לא יהיה לך שום עסק בזה; אבל על-כך-פנים דבר אחד אתה מכרח להבטיח לנו, הינו: שתסע לברדיצ'ב עבור קניית הסחורה, ואף-על-פי שתהיה מכרח להתבטל בזה לפעמים איזה ימים; אבל לעמת זה לא יהיה לך בכל ארץ הזמן שבינתיים לא שום בלבול משום אדם ולא שום בטול משום דבר, ויהיה ביכלתך לעסק בתורה ועבודת השם כרצונך ואנת נפשוך בלי שום מניעה. כאלה וכאלה דברו על לבבו כמה פעמים, והוא לא חשקה נפשו גם בזה, וגם לא ידעו למצא איזה עת וזמן להתנכח עמו הרבה בזה, אחרי אשר כל היום ישב בבית-המדרש, וכשפא לאכל נזהר מאד לבלי להתמהמה יותר מההכרח אפלו כרגע, וזרו עצמו בתכלית הנריזות לשוב ללמודו ולעבודתו. ונתיעצו בני-ביתו לשלח אליו להבית-מדרש את אחי אביו שהיה איש פנוי קצת, ושלחו אותו בכל יום שילך אליו להבית-מדרש כדי לטען עמו על זה, וכרב טענתם עמו חזקו עליו דבריהם, והכרח להבטיחם על זאת, אבל התנה עמם שעל-כך-פנים

לא יהיה לו שום עסק אחר זולת הנסיעה, כי הם בעצמם ישכרו לו עגלה ויכינו לו כל צרכי הנסיעה, והוא לא יצטרך לעשות מאומה, רק הנסיעה וקניית הסחורה לבד (שם ט').

רסג

וגם על זאת דנה לבו מאד, ונפשו היתה מרה לו על כל זה בלי שעור, כי כפי שנקבע בלכבו זכרון יום המיתה ויום הקבורה שמוכנים ועומדים לזה בכל עת ורגע, וכל הימים של האדם הם מנויים וספורים וקצובים במספר אצל השם יתברך, וכל שעה שיתבטל בקניית הסחורה, היא אבדה נצחית! ... אבדה שאינה חוזרת, אבדה והפסד-רנח נפלא ונורא... עין לא ראתה וכו', שהיה מרויח בהשעות האלה, ואף-על-פי-כן נסתפק מאד ולא ידע לתת עצה בנפשו אם להתעקש עמהם גם בזה, כי כבר הכניסו דבריהם בדתו, שישתפק: אולי כך הוא רצונו יתברך, שיעסק קצת במשא-ומתן, וגם זה נחשב לעבודת השם, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (פרכות ל"ה, ב'): הרבה עשו כרבי שמעון ולא עלתה [כי הדבור יש לו כח גדול למשך לב האדם, הן לטוב, הן להפוך, חס ושלום, פמוכא מזה בדבריו ז"ל (לקוטי מוהר"ן^ה מ"ג, ס"ג, ע"ח: ח"ב צ"ו; "שיחות הר"ן" רל"ז)]. על-כן נתישב בדתו בלילה שקדם נסיעתו, שלעת-עתה ילך גם עכשו אל מקומו אשר לו מחוץ לעיר, וכצאתו את העיר יפרש את פניו לפניו בבכי ותחנונים מעמק הלב, אולי יחוס וירחם עליו להנחותו בדרך האמת לביתו יסור מרצונו ימין ושמאל, חס ושלום. וכן עשה, שהלך ונתמהמה שם עד שהאיר השחר, ומשם הלך לבית-הכנסת ולמד קצת, ואחר-כך התפלל תפלת-שחרית, ואחר תפלתו נתישב בדתו שקדם נסיעתו לברדיצ'ב יסע מקדם לברסלב לקבל רשות מאדמו"ר ז"ל, כי ידע שדרך הבעל-עגלה הנוסע לברדיצ'ב לבל ישים לדרך פעמיו עד לפנות ערב, ואז הימים הסמוכים לתקופת תמוז, שהימים ארפים מאד, ומנעמירוב לברסלב —

שמונה-עשר מיל (נוערסט), ויהיה עוד באפשרות לסע ולחזר קדם נסיעתו. ואף שלפי שעה לא נמצא לו עגלה לנסע לשם, אבל מגדל תשוקתו התחיל לילך לשם ברגליו (עין עוד "ימי מוהרנ"ת" סימן כ'), ואגב ארְחא עסק גם בצעקה ותפלה לפני השם יתברך (עין לקמן באות ט"ו), והשם יתברך הזמין לו עגלה בדרך הליכתו, ונסע ובא לברסלב. ובבואו לאדמו"ר זצ"ל התחיל לדבר ולשיח עמו בדרך תמיד, ובתוך שיחתו הקדושה יצא עמו לחוץ, והיה הולך ומדבר עמו עד שבאו על ההר אשר מעבר להנחל העובר שם סמוך לביתו, ונכנס עמו בשיחה ארפה מאד (שם י').

רסד

ואז דבר עמו הענין המובא בלקוטי-א', סימן נ"ב, על אודות הטועים האומרים שהעולם הוא מחיב המציאות וכו', אף מאין נמשך הטעות? וכו', דע שזה נמשך מחמת שבאמת עתה שכבר נאצלו ונמשכו נשמות ישראל, עתה בנדאי העולם הוא בבחינת מחיב המציאות וכו', אף נשמות ישראל בעצמן, כשנאצלו היו הם בעצמן עם כל העולמות התלויים בהם, הכל היה אפשרי המציאות, כי היה באפשרותו להאצילם ולבראם או שלא לבראם; אף תכף שנתרצה הקדוש-ברוך-הוא להאציל נשמות ישראל, אזי היה כל העולם בבחינת מחיב המציאות, כי מאחר שנאצלו נשמות ישראל, אזי כביכול הוא מחיב להמציא העולם, כי על מנת בן נאצלו נשמתו, שכל העולמות יבראו בשבילם, והם ימשלו בכל, ומזה נשתלשל ונמשך השטות וכו', אבל באמת רק השם יתברך לבד הוא מחיב המציאות וכו'. ועקר הפונה שברא כל העולם בשביל ישראל היה, כדי שישאל יעשו רצונו ושיחזרו וידבקו בשרשן, דהינו: שיחזרו ויפלו בו יתברך שהוא מחיב המציאות וכו', ורק בשביל זה מחיב השם יתברך כביכול לברא ולקיים כל העולמות בשביל ישראל כנ"ל כדי שיעשו רצונו כנ"ל, ועל-כן אז דיקא כשעושין רצונו, נכלל

העולם בבחינת מחיב המציאות וכו', כי על-ידי שעושין רצונו יתברך, הם חוזרין ונכללין בו יתברך שהוא מחיב המציאות, ואז נכללין עמהם כל העולמות התלויים בנפשו בחיוב המציאות; אף לזכות לזה להכלל בשרשו, דהינו: לחזר ולהכלל באחדות השם יתברך שהוא מחיב המציאות, זה אי-אפשר לזכות כי-אם על-ידי בטול, שיבטל עצמו לגמרי עד שיהיה נכלל באחדותו יתברך; ואי אפשר לבוא לידי בטול כי-אם על-ידי התבודדות, כי על-ידי שמתבודד ומפרש שיחתו בינו לבין קונו, על-ידי-זה הוא זוכה לבטל כל התאוות והמדות רעות, עד שזוכה לבטל כל גשמיותו ולהכלל בשרשו; אף עקר התבודדות הוא בליגה, בעת שהעולם פנוי מטרדת העולם הזה, כי ביום וכו'; ואפלו אם הוא בעצמו אינו טרוד, אף על-פי-כן מאחר שהעולם טרודים אז וכו', על-ידי-זה קשה אז לבוא לידי בטול; וגם צריכין שיהיה ההתבודדות במקום מיוחד, דהינו חוץ מהעיר בדרך יחידי וכו', כי במקום שהולכים שם בני-אדם ביום הורדפים אחר העולם הזה, אף-על-פי שפעת אינם הולכים שם — הוא מבלבל גם-כן ההתבודדות, ואינו יכול להתבטל ולהכלל בו יתברך, על-פני צריך שילך לבדו בליגה בדרך יחידי במקום שאין שם בני-אדם, ושם ילך ויתבודד ויפנה לבו ודעתו מפל עסקי העולם הזה ויבטל הכל, עד שיזכה לבחינת בטול באמת וכו', וזו פשוטה לזכות לבטול באמת, ואזי נכלל נפשו בשרשו, דהינו: בו יתברך, שהוא מחיב המציאות, אזי נכלל כל העולם עם נפשו בשרשו שהוא מחיב המציאות, כי הכל תלוי בו כנ"ל, ואזי נעשה כל העולם על-ידו בבחינת מחיב המציאות כנ"ל (שם י"א).

21/08/2018mhn

רסה

אחר-כך ענה ואמר לו: זה פרוש המשנה (אבות ג, ד), "הנעור בליגה והמהלך בדרך יחידי ומפנה לבו [מפל עסקי העולם הזה] לבטלה [לזכות לבטול הנ"ל] — הרי זה מתחייב בנפשו", שנתהנה

ונעשה מחיב המציאות עם כל העולמות התלויים בנפשו. ומעצם מתיקות הרגשות מוהרנ"ת ו"ל בדכריו הנעימים האלה, נתבטל מגשמיותו מחמת זה בעצמו, ויזעק בקולו ויאמר: אָהָה! [גינאלד!], אָרוּצָה נָא בְּשִׁנְקִים וּבְרַחֲבוֹת וְאַצְעֵק: אָהָה! מַה הִם חוֹשְׁבִים לְנַפְשָׁם! וּמַגְדִּיל תְּבַעֲרַת לְכָבוֹ עַד שְׁמַמְשׁ יֵצֵא מִגְּדָר אָנוּשִׁי, רָצָה בְּאֵמַת לְרוּץ וּלְצַעֵק כְּנ"ל. וּמִיָּד חָטַף אוֹתוֹ אֲדַמוּ"ר ו"ל בְּבַגְדוֹ וְעָנָה וְאָמַר לוֹ: עֲמַד! כִּי לֹא תִפְעַל כָּלֵל — שְׁטִיִּיא, דִּי וּוְעֶסֶט נִישְׁט פּוֹעֵלִין! (שם י"ב).

רסו

אחר-כך קבל רשות מאדמו"ר ו"ל ונסע לביתו לברדיצ'ב עבור קניית הסחורה, ונפשו נקטה בחייו מרב מרירות לבבו על שמבטל עצמו קצת מעבודתו יתברך. על-כן מיד בשובו משם עם הסחורה לנעמירוב, עד שלא הספיק לפרש ולהודיע לזוגתו המקח מכל מין ומין, הלך במרוצה להבית-מדרש לשוב לעבודתו יתברך. והיא הייתה בת אב-בית-דין רבי דוד צבי ו"ל, ומימיה לא נסתה כלל אפלו לישב בחנות כל היום, ומכל-שכן לידע מרשימת ה"צעטליך" (פתקאות-חשבונות), כל פרטי מקח הסחורה, בודאי לא היה באפשרותה. וכשנכנס אצלה איזה קונה, הכרחה לרוץ אליו אל הבית-מדרש לשאל מאתו המקח. עד שראו כל בני-ביתו שגם זו אינו עצה טובה, ומחלו לו גם על זה, והשתדלו אחר-כך שיהיה גם קניית הסחורה על-ידי איש אחר, וזוגתו קבלה על עצמה כל טרדת החנות מבקר ועד ערב (שם י"ג).

רסז

וברכבות העתים והימים נתמעט אצלו הרבה מהמעוֹת שלו, כי רוח החנות היה מועט מאד, וגם כבר היה נזון על שלחנו עוד מימי

הקיץ הנ"ל, וזוגתו כבר הרגלה להתנהג כדרך העשירים, וכמו שראתה מעודה בבית אביה וחורתנה, ומחמת כל זה נחסר אצלו הרבה מאד מהממון שלו, והיא התחילה מחדש להרבות בדבריה כנגדו על שפנה את ערפו כל-כך מעסקי העולם הזה, והוא כנגד זה התחיל מחדש לאטם אָזְנוֹ מִדְּבָרֶיהָ פִּנ"ל. פעם אחת בא לביתו קדם סעדת הערב, והעתיקה עליו בדבריה עד שנגחלש דעתו מאד, כי הרבתה לספר לו מעצם דחקה, שכבר היא חייבת קצת ממון לאחרים בעד צרכי הבית, כי רוח החנוות מועט מאד וההוצאה מרבה פנ"ל, עד שנתמרמר מאד מדבריה ונכנס בכבוד-ראש לחדר אחר וישב שם וענה ואמר: רבוננו-של-עולם, הלוא קדם שנעשין איש כשר באמת, מכרח הדבר להתמהמה הרבה! לעת-עתה תן לי פרנסה! וספר שאז נתקים אצלו מה שכתוב, ישעיה ס"ה, כ"ד: "והיה טרם יקראו ואני אענה", כי עוד טרם דבר את הדברים האלה, הקדים השם יתברך רפואה למכתו והזמין לו מקום להתפרנס בלי שום עסק, כי בשעה זאת נתועד אביו עם שתפי החנוות אשר לו, ובחמלת ה' עליו נכמרו רחמיהם מאד על מוהרנ"ת ז"ל, והרבו להוכיח את אביו על שפנה את ערפו מבן יקר ונחמד כזה, והוא תרץ את עצמו ואמר: "מה לי לעשות? הלוא כבר החזקתיו על שלחני כמה שנים, וכבר עזרת לי קצת במעותי גם אחר-כך! ומה אפוא אעשה לו יותג אחרי אשר יש לי עוד בנים קטנים המטלים עלי! ועוד פיוצא בדברים האלה. ונתנו לו השתפים עצה, שיקח את כל שארית הסחורה שבחנות של מוהרנ"ת ז"ל, ויאמד אותה בשויה, וישתף אותה בתוך סחורותיהם אשר בחנות המשתפת שהיה להם באדעס, וממה שיעלה חלק הרוח ממעותיו חוץ מה שיותר קצת נגדו, יהיה לו ממה להתפרנס. ומיד שלח אביו לקרא לו להודיעו מזה, וכן עשה, ונשתפה הדבר איזה שנים עד אחר הסתלקות אדמו"ר ז"ל, שהתפרנס מזה בכבוד (שם יד).

רסח

ואחר איזה שנים התחיל גם אביו להדלדל מאד, וממילא הגיע מזה הזק גדול למוהרנ"ת ז"ל, ועל-פל-זאת לא נצרך לבריות עד שמונה שנים אחר הסתלקות אדמו"ר ז"ל, עד שירד מנכסיו לגמרי, עד שמכר גם כל הפלים הקרים שנשארו אצלו מימי עשרו, ואמר, שפעם הראשונה שהתחיל לאכל בכף של עץ, חלפו ועברו כמה שבועות שלא הרגיש שום טעם באכילתו; ובין בענייתו ובין בעשירתו עסק יומם ולילה בתורה ותפלה ועסק בשיחותיו הקדושות לעורר גם אחרים לעבודת השם, כאשר פקד עליו אדמו"ר ז"ל (שם ט"ו).

רסט

וכל הנהגותיו וכל מעשיו היו בזריזות ובמהירות גדולה מאד, כמו הליכתו למקוה בכל בקר — הלך ופשט ולבש את בגדיו בתכלית המהירות, עד שכמעט לא היה באפשרות שום אדם להשתוות עמו. וכן בעת כתיבתו היתה הקלמוס פורחת מתחת ידו, שהיה לפלא בעיני כל רואיו, וכן שאר מעשיו — כלם היו במהירות גדול ונפלא עד מאד ונגם אדמו"ר ז"ל התפלא פעם אחת על גדל זריזותו ואמר (ועין "ספר המדות" אות זריזות), שבנדאי יזכה להיות על-ידי זה רועה נאמן. ועין "פרפראות לחקמה", על התורה "סוד כונת המילה" ("לקוטי מוהר"ן" סימן ס"ג). וגם אחז תמיד את המורה-שעות לנגד עינו והיה שומר את כל שעותיו ורגעיו בכל מיני שמירה, כי גם בעת נסיעתו ושיכתו על העגלה הרבה ללמד ולהתפלל ולצעק להשם יתברך בכלות הנפש ממש, ושום דבר בעולם לא כלכל את דעתו לבטלו מעבודתו אפלו כרגע, ולהרבות בשכחיו, יקצרו המון יריעות. וכאשר היה נודע לכל יודעיו ומפיריו אשר הכירוהו מעודו עד יום הסתלקותו, שמיום התקרבותו לאדמו"ר ז"ל נבער לבבו בתבערת

עצום ומפֿלג אַשר אין לשער, וזכרון יום המֶנֶת לא נפסק ממחשבתו אֶפְלוּ כְּשֶׁעָה קָלָה. וכפי עמקות רעיוניו אֲשֶׁר הֶעֱמִיק בְּמַהִירוֹת פְּרִיחַת הזמן שֶׁל חַיֵּי הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁכָּאִין יִחַשְׁבוּ נֶגֶד חַיֵּי-עוֹלָם הַנֶּצְחִי, וְגַם הַלֹּא בְּמַהִירַת פְּרִיחַת הַזְּמַן הַזֶּה מִסְכָּן הָאָדָם. וּבְכָל רִגַע וְרִגַע הָיָה נֶחֱשֵׁב בְּעֵינָיו כָּל הָעוֹסְקִים בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם כְּמִשְׁגַּע מִמֶּשׁ, וְאֵת כָּל הָעֶשֶׂר וְהַכְּבוֹד שֶׁנִּתְגַּדֵּל בְּזֶה מִנְעוּרָיו, מֵאֵס וְגַעַל וְשִׁקָּץ, וְקָבַל עַל עֲצָמוֹ כָּל מֵינֵי בְּזִיוּנוֹת וְרִדִּיפוֹת אֲשֶׁר רָדְפוּהוּ אָבִיו וְאִשְׁתּוֹ וְכָל מִשְׁפַּחְתּוֹ, וְהִרְבָּה לְצַעֵק וּלְבַקֵּשׁ מִהַשָּׁם יִתְבַּרְךָ שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת כְּרִצּוֹנוֹ בְּכָל תְּעַלּוֹמַת לְבָבוֹ עַד הַנִּקְדָּה הַפְּנִימִית שְׁבַלְכּוֹ, עַד אֲשֶׁר זָכָה גַם הוּא לְמַעֲלָה מְפֹלְגַת וְעֲצוּמָה עַד מְאֹד, וְהָאֵשׁ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רוּמָמוֹת אֲדָמוֹר ז"ל וְדַבְּרָיו הַנּוֹרְאִים בְּעָרוֹ בְּלָבָבוֹ כְּלַבַּת-אֵשׁ מִמֶּשׁ, וְלֹא לַחֲנֹם הָרַעִישׁ עָלָיו הַשֵּׁטֶן אֶרֶץ וּמְלֶאכֶה, כִּי גַם הוּא הָיָה מְשִׁיב כָּל יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה, אִם לֹא הָיוּ נִתְרַחֲקִים מֵאִתּוֹ וּמִדְּבוּרָיו הַנּוֹרְאִים (שם ט"ז).

צִיּוּר הַחֲסִידִים

רע

רבי שמעון ז"ל הֵיךְ אִישׁ עוֹסֵק בְּמִשְׁאֵל-וּמִתָּן, וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן הִרְבָּה מְאֹד בְּתוֹךְ זֶה לְעֵסֵק בְּעִבּוּדְתוֹ יִתְבַּרְךָ. וְגַם הוּא הִרְבָּה מְאֹד בְּהַתְּבוּדוֹת וְשִׂיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנֵי עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה, לַפְּעָמִים בְּיוֹם וּלְפְעָמִים בְּלַיְלָה. וּפְעַם אַחַת נִתְיָשֵׁב וְקָבַע דִּירְתוֹ בְּאֵיזָה "קָרַעַטְשָׁמִי" (אֲכַסְנִיָּה) שֶׁהִיְתָה סְמוּכָה לְעִיר, כְּדִי שְׂיִהְיֶה לוֹ בְּנִקָּל לֵילֵךְ בְּכָל עֵת לְהִיעָר לְהַתְּבוּדָה וּלְפָרֵשׁ שָׁם שִׂיחָתוֹ, וְגַם בְּבֹאוֹ לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל בְּחֹר לוֹ שָׁם אֵיזָה מְקוֹם בְּקִצָּה הָעִיר הַסְּמוּךְ לְשָׂדֶה בְּמְקוֹם שָׂאִין בְּנֵי-אָדָם מְצוּיִים כָּל-כֶּף, וְשָׁם הִרְבָּה לְעֵסֵק בְּעִבּוּדְתוֹ יִתְבַּרְךָ וּבְפָרֵט בְּתַפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת יוֹמִים וְלַיְלָה עַד עַת פְּטִירְתוֹ ז"ל (שם יז).

רעא

גַּם הָיָה עוֹסֵק לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה. וּפְעַם אַחַת נִסַּע בִּיחַד עִם מוֹהֲרַנ"ת

ז"ל וְרָאָה אֶזְ אֶצְלוֹ הַכֶּתְבִים שְׁלוֹ, וְהִיטִיבוּ מְאֹד בְּעֵינֵי מוֹהֲרַנְתָּ ז"ל, וְלִקְחָם בְּיָדוֹ וְלֹא רָצָה עוֹד לְהַחְזִירָם לוֹ כְּדִי לְהַעֲתִיקָם וְלְהַדְפִּיֶסָם, וְעָשָׂה עִצְמוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּמַחְרִישׁ וְלֹא עָנָהוּ דְבָר, רַק הִמְתִּין עַד בּוֹאֵם לְבֵית-מְלוֹן, וְאֵז הִבִּיט בְּכָל פֶּעַם בְּעֵינָא פְּקִיחָא עַד שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם מוֹהֲרַנְתָּ ז"ל, וְחִטַּף אוֹתָם פְּתָאוּס מֵאֲתוֹ וְזָרְקָם לְתוֹף הַתְּנוּרָה וְנִשְׂרָפוּ (שם יח).

אזרחות

רעב

רַבִּי דָב מְטָשְׁעֵרִין ז"ל גַּם הוּא הָיָה אִישׁ עוֹסֵק בְּמִשְׁאֵ-וּמִתָּן כָּל יָמָיו, וְאֲדַמּוּ"ר ז"ל פִּקֵּד עָלָיו לְהַפְרִישׁ חֲמֵשׁ מִכָּל אֲשֶׁר יִרְוִיחַ וְלִחְלָקָם לְעֲנִיִּים, וְכֵן עָשָׂה וְקָיָם כָּל יָמָיו. וְקָדַם פְּטִירְתּוֹ עָנָה וְאָמַר: "עַם הַחֲמֵשׁ שְׁלִי אֵינִי מִפְּחַד אֶפְלוּ מִפְּנֵי הַבֵּית-דִּין שֶׁל מַעְלָה, שְׂכָרִי עוֹד יִשְׁלַם לִי!", "מֵיט מֵיִין חֲמֵשׁ הָאֵב אִיךְ קִיִּין מוֹרָא נִיט אֶפְלוּ פֶּאָר דַּעַם בֵּית-דִּין שֶׁל מַעְלָה. סַע וְעֵט מִיר נֶאֱדָ אַרוֹיס קוֹמְעֵן!" וְהוּא נִתְקַרַב לְאֲדַמּוּ"ר ז"ל עוֹד שְׁנַיִם רַבּוֹת קָדָם מוֹהֲרַנְתָּ ז"ל, וְעַל-יָדוֹ נִתְקַרְבוּ גַם רַבִּי יוֹדֵל וְרַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיִזִיק ז"ל מְדַאֲשִׁיב (שם ט).

רעג

וּמַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כָּף הָיָה. כִּי בִימֵי נַעוּרָיו יָשַׁב עַל שְׁלַחַן חוֹתְנוֹ בְּעִיר דְּאֲשִׁיב, וְשָׁם קָנָה אֶהְבָּה עִם רַבִּי יוֹדֵל וְרַבִּי שְׁמוּאֵל אֵיִזִיק הַזֶּה. אַחֲרֵי-כֵן הִגִּיעַ הַעֵת שֶׁהֲצַרְךָ לָשׁוּב עִם זּוּגְתּוֹ עַל שְׁלַחַן אָבִיו שֶׁיִּשָּׁב בְּכַפֵּר הַסְּמוּךְ לְמַדְנֵיבִקָּה, וְהוֹהִיר אוֹתוֹ רַבִּי יוֹדֵל ז"ל, לְכַל יֵלֶךְ שָׁם לְאֲדַמּוּ"ר ז"ל, וּמִחֲמַת גְּדֹל אֶהְבָּתוֹ עִם רַבִּי יוֹדֵל כְּנִל, נִכְנָסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבּוֹ, וְנִתְרַחַק מִחֲמַת זֶה מֵאֲדַמּוּ"ר ז"ל בְּעֵת בּוֹאוֹ לְשֵׁם (שם כ').

רעד

וְהִי כַאֲשֶׁר אָרְכוּ לוֹ שֵׁם הַיָּמִים, אִיתְרַמִּי פַעַם אַחַת, שֶׁהַתְּגַבֵּר
עָלָיו מְאֹד מְרָה שְׁחוּרָה וְצַעַר גְּדוֹל מְאִיזָה יְסוּרִים שֶׁעָבְרוּ אֹז עָלָיו
(כַּמְדָּמָה לִי שֶׁהַיְסוּרִים שְׁלוֹ הָיוּ בְּעֵנָן בְּנִים, וְהוּא הָאֶחָד הַמוֹכָא
בְּ"חֵי-מוֹהַר"ן", סִימָן תַּע"ז, בְּהַשְׁיחוֹת עֲבוֹדַת-הַשֵּׁם בְּאוֹת ל"ד. עֵינַי
מֵה שִׁכְתוּב שֵׁם, שֶׁקָּדַם אַרְצֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִשׁ אֶחָד מֵאֵתוֹ עַל הַבְּנִים וְכוּ',
עֵינַי שֵׁם), וְנִתְקַיֵּם אֹז אֶצְלוֹ מִקְרָא שִׁכְתוּב (דְּבָרִים ד', ל'): "בְּצַר לָךְ
וּמִצָּרוֹךְ וְכוּ', וְשִׁבְתָּ וְכוּ'", כִּי עַל-יְדֵי-זֶה נִכְנַס לְאֲדַמוּר ו'ל וְהַפִּיר
אֶת אֲמַתּוֹ וְאֲמַתּוֹ דְּבָרָיו הַנוֹרְאִים, וּמֵאֹז וְהִלָּא הַתְּחִיל לְעַסֵּק
בְּעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהַתְּעוֹרְרוֹת וּבִכְרָאָה גְּדוֹלָה וְנִפְלְאוֹה, וְגַם בְּצַמְצוּם
נִפְלָא כְּפִי פְקָדָתוֹ ו'ל, כְּפִי אֲשֶׁר יָדַע בְּמַהוּת נַפְשׁוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁמֵר
בְּיוֹתֵר מִרְבוּי אוֹר, לְבַל יִגְרַם לְגַמְרֵי כְּבוֹי הַגֵּר. וְיֵשׁ בְּזֶה כְּמֵה דְּבּוּרִים,
וְאִינִי רוֹצֵה לְהַאֲרִיךְ (כִּי מֵאַהֲבַת הַקְּצוּר דְּלִגְתִּי הִרְבֵּה דְּבָרִים גַּם
בְּשָׂאֵר הַסְּפוּרִים שֶׁבַחֲלַק הַזֶּה, כַּנּוֹדַע לְהַבְּקִי בְּהֵם). וְאַחַר אֵיזָה זְמַן
סָבַב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּצְרַךְ שְׁנִית לְנִסְעַ לְבֵית חוֹתְנֹו בְּדַאשִׁיב עִם זִוְגָתוֹ,
וְשָׂאֵל אֶת אֲדַמוּר אֵיךְ לְהַתְּנַהֵג מֵעַתָּה עִם רַבִּי יוֹדֵל, וְהַזְהִיר אוֹתוֹ
לְבַל יֵאבֶה וְיִשְׁמַע אֵלָיו כָּלֵל [אִם יִקְפִיד עָלָיו, חַס וְשְׁלוֹם, מִחֲמַת זֶה]
(שֵׁם כ"א).

רעה

אָמַר הַמַּעֲתִיק: רַבִּי דָב הַנִּ"ל הִזָּה רוֹצֵה לְקוּם בְּחֻצוֹת, וְהִזָּה
מִצְוֵה לְנִכְרֵי לְהַקְיִץ אוֹתוֹ. וּכְשֶׁהִקְיָצוּ הַנִּכְרֵי וְהִלָּךְ לוֹ, שׁוּב הִזָּה יִשָּׁן,
וְרָאָה כִּי זֹאת אֵינָה עֲצָה, עַל-כֵּן נִתְיָשֵׁב בְּדַעְתּוֹ וְצוּנָה לְהַנְכְרֵי שְׁלֵא
יִלָּךְ מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּקּוּם מִמַּטְּתוֹ וְיִלְבַּשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּמִלְבוּשׁוֹ, וְכֵן עֲשֵׂה.
וּמִחֲמַת זֶה נִתְבַּלְבַּל קִצְת וְהִזָּה לוֹ כְּאֵב רֹאשׁ וְהָיוּ לוֹ יְסוּרִים גְּדוֹלִים
מִמֶּשׁ, שֶׁכְּמַעַט שְׁלֵא יֵצֵא מִדַּעְתּוֹ. וְאַחַר-כֵּן כְּשֶׁנִּתְקַרַּב לְאֲדַמוּר ו'ל,
הַתְּנַצְלָה אִמּוֹ לְפָנָי רַבְּנוּ עָלָיו עַל שֶׁנִּתְבַּלְבַּל מִמַּעוֹט הַשְּׁנָה, וְאָמַר לוֹ
רַבְּנוּ וצ"ל: "שְׁלֵאָף אוֹן עֵס, נָאֵר הֵיט דִּי צִיִּיט! (= יִשָּׁן וְאָכַל,

אך שָׁמַר עַל הַזְּמַן!) וּלְאַחַר זְמַן תָּבוֹא עוֹד הַפֶּעַם אֵלַי וְתִשְׁאַל מִמֶּנִּי אֵיךְ לְהִתְנַהֵג!" וְאָמַר לוֹ אֲזוּ, שְׂיָקוּם בְּכָל לַיְלָה בְּשַׁעַת שְׁלֹשׁ, וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: "דִּיין חֲצוֹת וְעוֹט זַיִן דְּרֵי אַזְיִיגֶעֶר!" (=זְמַן חֲצוֹת שְׁלֹשׁ יְהִי בְּשַׁעַת שְׁלֹשׁ!) וְכֵן הָיָה. וְהָיָה אֲנֹשֵׁי הַבֵּית-מִדְרָשׁ שֶׁהָיוּ גַעוּרִים יוֹדְעִים: כְּשָׂרְבִי בְּעַר הוֹלֵךְ, אֲזוּ הָיָה שַׁעַת שְׁלֹשׁ! (שם).

רעו

רַבְּנֵנוּ ז"ל אָמַר עָלָיו, שֶׁהוּא יָרָא כָּל-כֶּף מִהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שְׂמִינִיחִים אֶצֶל הַרוֹסִישָׁן צוֹ שְׂמִיִּסִין. (כְּמוֹ שְׂמִינִיחִין לְהַלְקוֹת אֶת הַמַּחֲיב מְלָקוֹת לַפְּנֵי הַשׁוֹטֵר הַרוֹסִי). וְזֶה רַבִּי דָב לִקַּח אֶת הַרֵב רַבִּי אֲבָרְהָם דָּב ז"ל, נִכְדֵּי רַבְּנֵנוּ, לְחַתֵּן, אַחֲרַי שֶׁגָּרַשׁ אֶת בֵּית מֹשֶׁה חֵינְקִיס, וְנָתַן לוֹ עֲשָׂרֵת-אֲלָפִים רוֹבֵל-כֶּסֶף נָדָן. וְרַבִּי מֹשֶׁה בְּרִסְלָבֵר, אַחֲרַי הַסְּתַלְקוֹת מוֹהֲרֵנִי ז"ל הָיָה רָגִיל לִילֵךְ לְרַבִּי אֲבָרְהָם דָּב לְדַבֵּר מִמוֹהֲרֵנִי ז"ל. וּפְעַם אַחַת בָּא וְלֹא מָצָאוּ וְרָצָה לִילֵךְ. אָמַר לוֹ רַבִּי בְּעַר הַנַּ"ל: "תְּדַבֵּר אִתִּי!" עָנָה וְאָמַר לוֹ: "אַתֶּם מִתְלַמְּדֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל — וְכִי אֲנִי יוֹדֵעַ לְדַבֵּר אִתְּכֶם?" אָמַר לוֹ רַבִּי בְּעַר הַנַּ"ל: "תֵּאֱמִין לִי שְׂאֵתֶם יוֹדְעִים מִרַבְּנֵנוּ ז"ל עַל-יְדֵי מוֹהֲרֵנִי ז"ל יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁאַנְחֵנוּ יוֹדְעִים מִרַבְּנֵנוּ ז"ל עַל-יְדֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ!" (שם).

רעו

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא לְשֵׁם וְנִתְוַדַּע תְּכַף וּמְדֵי לְרַבִּי יוֹדֵל, שֶׁכָּבֵר נִתְקַרַּב בְּהִיּוֹתוֹ שֵׁם לְאַדְמוּ"ר ז"ל, וּמַחֲמַת שָׂגַם לְכַבּוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹדֵל נִכְסַף מְאֹד אֶל הָאֱמֶת, לֹא הִקְפִיד עָלָיו, חַס וְשְׁלוֹם, בְּעֶבּוֹר זֶה, כִּי הִבִּיט וְרָאָה אֶת רַב הַתְּחַדְּשׁוֹתוֹ בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, שֶׁמְקַדֵּם לֹא רָאָה מֵאִתּוֹ כְּזֹאת, עַל-כֵּן אֲדַרְבֵּא הַלֵּךְ וּבִקְשׁ מֵאִתּוֹ שְׂיִסְפֵּר לוֹ אֵיזֶה סְפּוּרִים מֵאַדְמוּ"ר ז"ל, וְכֵן עָשָׂה, עַד שֶׁנִּתְלַהֵב מְאֹד גַּם הוּא וַחֲבֵרוֹ רַבִּי שְׂמוּאֵל אֵיזִיק לְנִסְעַ לְאַדְמוּ"ר ז"ל. וְאַף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם עַל הוֹצָאוֹת לְנִסְיַעַת רַבָּה כְּזוֹ, כִּי מִדְּאֲשִׁיב עַד מְדוּדֵיבְקָה בְּעֶרְךָ מֵאִתִּים

מיל (ווערסט); אַבל מגדל התעוררותם וכספם לזה, נספם אצלם לילך לשם רגלי. וגם בדרך הלוחם, מדי עברם בעיר טיראהוויצע, בהבית-מדרש של המגיד ז"ל, עשו גם שם התעוררות גדולה אצל כמה אנשים לנסע ולהתקרב לאדמו"ר ז"ל (שם כ"ב).

רעח

והנה רבי יודל ז"ל היה איש חשוב קצת בין אנשי עירו, וגם היתה לו ידיעה בכתבי האר"י ז"ל (אמר המעתיק: כי היה חתן הצדיק הקדוש רבי ליב מסטרעסטיניץ וצ"ל, תלמיד הפעל-שם-טוב, ולמד עמו חותנו קבלת האר"י ז"ל), ובבואו לאדמו"ר ז"ל, התחיל לדבר עמו בלשון גדולות ואמר לו: "יורנו רבנו דרך לעבודת הבורא ותברך!" וענה אדמו"ר ז"ל ואמר לו בלשון תמיהה: "לדעת בארץ דרכך?!" (תהלים ס"ז, ג) [כמוכא ב"שיחות הר"ן" באות רצ"ב, עין שם]. ואז הפיל עליו אדמו"ר ז"ל אימה ופחד גדול ועצום עד מאד, עד שנסוג אחר בכהלה גדולה ונשאר עומד אצל הפתח ונתרא מגשת אליו. והתחיל אדמו"ר ז"ל להראות לו פנים שוחקות והקל מעליו הפחד קצת, ואמר לו: "מה אתה מתרא ממני? הלא אני אדם כמותך, רק אני חכם ביותר ממך! נאר איך בין קלוגער פון דיר! והמשיך אתו בדבוריו הנעימים, עד שחזר ונסמך אליו. והפיל עליו שנית אימה ופחד, עד שחזר ונסוג אהור עד פתח הבית כנ"ל, ושוב התחיל אדמו"ר ז"ל עוד הפעם להראות לו פנים שוחקות להסיר מעליו הפחד והאימה, ואמר לו שנית: "מה אתה מתרא ממני? הלא אני אדם כמותך, רק אני חכם ביותר ממך!" עד שהמשיך אותו אצלו שנית כנ"ל; ואחר-כך חזר והפיל עליו אימה ופחד וכו' כנ"ל, וכן היה איזה פעמים, עד שצנה עליו אדמו"ר ז"ל שיתודה לפניו כל מה שעבר עליו (כאשר היה מצנה זאת על כל אנשי מקרבו, והיה נותן לכל אחד ואחד תקונים והנהגות כפי שרש נשמתו כמוכא בספריו הקדושים, "שיחות הר"ן" סימן קפ"ה; "חיי

מזהרין" תצ"א, תצ"ב), ומאז והלאה נתקשרו מאד הוא ורבי שמואל אייזיק הנ"ל לאדמו"ר ו"ל והרבו מאד מיום אל יום לעסק בעבודתו ותפודו בתורה ובתפלה ומעשים טובים בהתעוררות רב ועצום מאד עד עת פטירתם, זכרונם לברכה, והרבו מאד לחדש בתורה חדושין דאורייתא, ונעשו צדיקים גדולים מאד (שם כ"ג).

רעט

אמר המעתיק: שמעתי שהצדיק רבי ליב מסטרסטינץ ו"ל בא אחר הסתלקותו לאדמו"ר וצ"ל ובקש אותו שיקרב את בניו. וכן הנה, שנתקרו כמעט כל בניו לאדמו"ר וצ"ל.

רפ

אמר המעתיק: בעת שנתקרב הרב יודל ו"ל הנ"ל לאדמו"ר ו"ל במדוּרֵיבָּקָה, בקש את אדמו"ר ו"ל שיראה ממנו איזה מופת, ואמר לו רבנו ו"ל: "המתן פה עד אחר שבת ואז תראה!" וכן עשה והמתין. ואדמו"ר ו"ל ספר לו, שבכפר אחד הסמוך יושב איש אחד שמקרב קצת אלי, והוא היה חשוף מבגדים, ונסע כמה פעמים אלי והפציר אותי לעורר רחמים עבורו שיהיה נפקד בבגדים. ואנכי הבטחתי לו שבעזר השם יולד לו בן, אף התניתי עמו שבכל חצי שנה יתן לי "רענדיל" אחד, וכן הנה. והאיש הנ"ל נפקד בבגד זכר, ועד עתה היה מקים תנאו, ובכל חצי שנה נתן לי ה"רענדיל". ועתה ביום שלישי שאחר שבת צריך האיש הנ"ל להביא לי ה"רענדיל", ויודע אני שעתה לא ישמר מוצא שפתיו ויחדל מלתת לי ה"רענדיל", כי גיסו מפציר אותו שלא יתן לי, באמרו כי זהו מופת משאר צדיקי הדור, כי גם אני נתתי להם פדיונות עבורך שתפקד בבגדים; ודבר גיסו על לבבו כל-כך עד ששמע לדבריו, ונספס בדעתו שלא יתן לי ה"רענדיל". ותראה כי תחת ה"רענדיל" שהוא צריך להביא לכאן ביום שלישי שאחר השבת, יביא את היילד שלו לכאן

מת, וכן הנה ממש כדברי אדמו"ר ז"ל (והנראה, שבזה ה"רענדיל" היה עושה רבנו זצ"ל פדיון להמתיק הדינים מאתו שיתקיים הילד אצלו, וכשחדל מלתת ה"רענדיל" לפדיון, גברו הדינים עליו עד שמת הילד, ואם היה שומע לדברי אדמו"ר זצ"ל, היה הילד חי...)
המחבר
 (שם).

רפא

ועוד היה מעשה: פעם אחת פלפל רבנו ז"ל עם אנשי-שלומו אודות פרוש בגמרא, ואמרו: "אמר רבי יודל עם מי האמת?" ואמר רבי יודל, שדבריהם נכונים בענין הפשט של הגמרא. ואמר רבנו ז"ל: "אם אראה לך שדברי אמתיים ונכונים, יתנו לך "שמיץ" [=מלקיות]? ואמר "הן!" והראה רבנו ז"ל שהפשט כדבריו, ונתנו לרבי יודל "שמיץ". ובשעת ה"שמיץ" נחלש דעתו, והרהר על זה שנותנים לו "שמיץ". אחר-כך נסע לביתו, והנה בתו נחלשה למאד. ונסע תכף לרבנו ז"ל, וספר לו רבנו ז"ל מעשה, שהיה ריחם בדאנציג שהיה טוחן על עשרים וארבע אבנים, והיה שם הלא-טוב (רוח) ולא הניח לטחן. ויעץ מכשף אחד, שיניחו לו אחת מהעשרים-וארבע אבנים ויטחנו אותו בחול, ואז השאר יטחנו. ורמז לו זה בבתו, שאחד מעשרים-וארבעה ראשי איברים ימות, והיא תבריא. ואמר לו, שאם לא היית מהרהר בשעת ה"שמיץ" — הייתה נעשית בריאה לגמרי, אף מחמת שהרהרת יהיה כן, שאיבר אחד ימות והיא תבריא; וכן הנה, שאצבע הקטנה שעל ידה מת לגמרי, והיא הבריאה (שם).

רפב

ועוד היה מעשה, שרבנו ז"ל אמר לו בשעת ההתקרבות: "אתנה עמך שלא תהא חסיד!" והסביר לו שכונתו בענין הנקיות והתה בשחרית וב"לילקא" [=עשון מקטרת] וכו'. ופעם אחת בשעת התקרבותו לאדמו"ר ז"ל אמרו לו לרבי יודל שרבנו ז"ל כועס עליו,

נִיירָא לְכַנֵּס אֶצְלוּ. וְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים שְׁלֵא נִכְנָס, נִתְיָשֵׁב לְכַנֵּס וְהִתְחַזַּק אֶת עֲצָמוֹ וְנִכְנָס, וְאָמַר לוֹ רַבְנֵי זַצ"ל: "כְּשֶׁרוּצִין לְהִתְקַרֵּב אֶל הָאָמֶת, אֲזַי מִתְגַּבֵּר הַשְּׁקָר, וְכִשְׁמִתְגַּבְּרִין עַל הַמְּנִיעוֹת וּמִשְׁבְּרִין אוֹתָם, אֲזַי נַעֲשֶׂה מִה"שְׁקָר" "קְשֶׁר"... — "וְוַעֲסָטוּ שׁוֹיִן זֵיִן מִקְשֶׁר צוֹ מִיר וְוִיִּל דּוֹ וְוַעֲסָט לְעַבִּין!" [=כְּבָר תִּהְיֶה מִקְרָב אֵלֵי כָּל יָמֵי חַיֶּיךָ!] וְרַבֵּי יוֹדֵל כְּשֶׁהִיָּה נּוֹסֵעַ מִמְּדוּדֵיבְקָה לְאוּמָן עַל צִיּוּנוֹ הַקְּדוּשׁ, נֹסֵעַ דְּרָךְ בְּרִסְלָב, וְהִיָּה שָׁם אֶצְל הַרְבֵּי הִירֵשׁ לֵיִיב, רַב דְּבְרִסְלָב, וְהִיָּה מְסַפֵּר לוֹ בְּכָל שָׁנָה הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְרַבְנֵי זַצ"ל, וְהַסּוֹף מִזֶּה הַמַּעֲשֶׂה הִיָּה מְסִים: "אֶפְשֶׁר אֶצְלָכֶם זֶה יֶשֶׁן, בֵּי מִיר אִיז דָּאָס שְׁפִיגֵל נִיִּי!" [=אֶצְלֵי הוּא עֲרִין חֲדָשׁ וּמְבַרִיק כְּרָאִי!] (שם).

רפג

הַרְבֵּי הַצְּדִיק רַבֵּי יִקְוִיָּאֵל, הַמְּגִיד מְטִירֵהָאוּיָצֵעַ זְצוּק"ל, הוּא אֲשֶׁר זָכָה בְּיוֹתֵר מִכָּל הַמְּפָרְסָמִים שְׁבִדּוֹרוֹ לְהַכְנִיעַ אֶת עֲצָמוֹ תַּחַת אֲדָמוֹר ו"ל וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הַדֶּרֶת קְדוֹשְׁתוֹ בְּאִימָה וּפְחָד, וְגַם הַרְבֵּה מְאֻנְשֵׁי מִקְרָבֵי וְיוֹצְאֵי חֲלָצוֹ נִתְקַרְבוּ עַל-יָדוֹ לְאֲדָמוֹר ו"ל (שם כ"ד).

0176870189188

רפד

אָמַר הַמַּעֲתִיק: רַבֵּי יִצְחָק, חֲתָן הַמְּגִיד ו"ל הַנ"ל, הִיָּה אִישׁ מְצִיָּן וּמִשְׁלָם בְּכָל הַמַּעֲלוֹת, לְמִדּוֹן גָּדוֹל בְּתוֹרָה, וְעַסֵּק בְּעִבּוּרֵת הַשֵּׁם כָּל יָמָיו, וְנִתְגַּדֵּל בְּבֵית הַצְּדִיק-יְסוּד-עוֹלָם הַרְבֵּי רַבֵּי זוֹסְיָא זַצ"ל, וְקָדָם פְּטִירַת הַצְּדִיק וְהַטְּהוֹר הַנ"ל, שְׁאֵל אוֹתוֹ: לְאִיזָה צְדִיק אֶתְקַרְבֵּי? וְהַשִּׁיב לוֹ: לְזֶה הַצְּדִיק שֶׁיַּעֲסֵק בּוֹדוּי דְּבָרִים, הִיָּנוּ: שִׁיְצוּהָ לְמִקְרָבֵי שִׁיתְּנֵדּוֹ לְפָנָיו וְיִתֵּן לָהֶם תְּקוּנִים עַל כָּל דְּבָר (וְשָׁמַע שְׁקוֹרִין לְאֻנְשֵׁי-שְׁלוּמָנוּ "דִּי וְדוּיִנְיָקַעס". וְכִשְׁנֹסֵעַ בְּפַעַם רֵאשׁוּנָה לְרַבְנֵי הַקְּדוּשׁ, וְרָאָה שְׁאֻנְשֵׁי-שְׁלוּמָנוּ יוֹצְאִים וְדַמְעָתָם עַל לְחָיִם מִהַדּוּי דְּבָרִים). וְכָא לְהַבִּית-מְדַרְשׁ, וְהָיוּ אֲזַי שָׁם עוֹד הַרְבֵּה אֻנְשִׁים, וְרַמְזוּ רַבְנֵי זַצ"ל אֶל כָּל הָאֻנְשִׁים שֶׁיַּצְאוּ לַחוּץ, וְהַסִּירוּ כָּלֵם הַטְּלִית וְהַתְּפִלִּין מֵעֲלֵיהֶם

וּנְצִאוּ. וְרָצָה רַבִּי יִצְחָק הַנַּ"ל גַּם־כֵּן לְצֵאתוֹ, וְלָקַח רַבְנֵי ו"ל אֶת הַ"קְּלֵאֲמָקָע" (=יְהוּדֵי הַדְּלֵת) וְסָגַר אֶת הַדְּלֵת, וְלֹא נִשְׁאַר בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ רַק אֲדָמוּר וְצ"ל וְרַבִּי יִצְחָק הַנַּ"ל, וְרַבְנֵי וְצ"ל עֲשֵׂן אֶת הַ"לִּילְקָא" (=מִקְטָרֵת) וְהִלֵּךְ אָנָּה וְאָנָּה בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ, וְנִפְלַע עַל רַבִּי יִצְחָק הַנַּ"ל אִימָה נִפְחַד גָּדוֹל, וְהִתְחִיל לְהִזְכִּיר אֶת עֲצָמוֹ כֹּל מֵה שֶׁעָבַר עָלָיו מִיּוֹם קִטְנוּתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְנִגַּשׁ אֵלָיו רַבְנֵי ו"ל וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "הֵינְט זָאג!" (=עֲתָה אֹמֵר!) וְהִתְחִיל לְהִתְנַדֵּחַ לְפָנָיו כֹּל לְבוֹ, וְרַבְנֵי ו"ל דִּבֵּר עִמּוֹ מֵה שֶׁדִּבֵּר, וּמֵאֲז נִתְקָרַב אֵל רַבְנֵי ו"ל בְּהִתְקָרְבוֹת עֲצוּמָה וְנִפְלְאָה וְעֵסֶק כֹּל יָמָיו בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה, וְהָיָה אִישׁ צַדִּיק וִירָא־אֱלֹקִים, כַּנּוֹדָע לְכֹל מַכִּירָיו (שם).

רפה

וְהַצַּדִּיק רַבִּי יִצְחָק אֵיזִיק ו"ל, שְׁמוּבָא מֵאֲתוֹ בְּ"חַיֵּי־מוֹהַר"ן" (סִימָן שִׁי"ג) [בְּסִפּוּר מַעֲלַת הַמִּתְקַרְבִּים אֵלָיו, בְּאוֹת כ"ג], גַּם הוּא הָיָה מֵאֲנָשֵׁי הַמַּגִּיד ו"ל, וְהָיָה עוֹסֵק בְּמִשְׁאֵלֵי וּמִתֵּן בְּעֵסֶק חִלוּף מְטֻבֵּעַ. פַּעַם אַחַת רָאָה אֲדָמוּר ו"ל וְכוּ', כַּמוּבָא שָׁם בְּ"חַיֵּי־מוֹהַר"ן, עֵינַי שָׁם, וּפְרוּשׁ הַמְּלוֹת "וְהִנֵּה מֵה דְהִנֵּה" הַמוּבָא שָׁם, שֶׁמַּעֲתֵי קָצַת מֵאֲבִי, הִרִינִי כִפְרַת מִשְׁכָּבוֹ, הֵינּוּ: כִּי בְּוֹאוֹ לְאֲדָמוּר ו"ל הִלְהִיב אֶת לְבָבוֹ לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּלַבְת־אֵשׁ מִמֶּשׁ, וְצָנָה עָלָיו הַנְּהַגוֹת מִיְחָדוֹת כְּפִי שְׂרֵשׁ נִשְׁמַתוֹ, וְהַנְּהַגָה אַחַת צָנָה עָלָיו שֶׁהִיְתָה כְּבִדָּה וְקִשָּׁה מִכֹּל, הֵינּוּ: שֶׁנֶּה תְּמִימָה לֹא יְדַבֵּר עִם שׁוֹם אָדָם אֲפִלּוּ תְּבָה אַחַת [זוֹלַת עִם הַמַּגִּיד ו"ל], וְאַחֲר־כֵּן נִסַּע לְבֵיתוֹ, וּמִיָּד בְּוֹאוֹ לְבֵיתוֹ, הִפְרִישׁ אֶת עֲצָמוֹ מִעֵסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לְגַמְרֵי וְלֹא דִבֵּר עִם שׁוֹם אָדָם כְּאֲשֶׁר צָנָה עָלָיו כְּנ"ל; וּמִקוּמוֹ עַד שֶׁכָּבוֹ לֹא מָשׁוּ שְׁפָתָיו מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה, וּמִיָּד נִתְעוֹרַר עָלָיו מְרִיבוֹת וְיַדִּיפוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד מִכֹּל בְּנֵי־בֵיתוֹ, וּבִפְרָט מִחוּתְנוֹ וְאִשְׁתּוֹ, וְהִרְבּוּ לְדַבֵּר וּלְבַטֵּא כַּנְּגִידוֹ בְּבִטּוּיִים כְּמִדְקָרוֹת חֲרָב מִמֶּשׁ וְכֵנּוּ אוֹתוֹ בְּשֵׁם יוֹצֵא מִהַדְּעַת, וְעוֹד כִּיּוֹצֵא בְּכַנּוּיִים כְּאֵלֶּה. וְאֲדָמוּר ו"ל הֵבִיט בְּרוּח־קִדְשׁוֹ אֶת גְּדָל

מרירות לבבו מדבריהם הרעים ונתירא מאד מחמת זה (וכפי המובן, שנתירא שלא יהיה נחלה, חס ושלום, או שיפל מעבודתו על-ידי זה), ומיד קרא בזריזות לאחד מאנשיו וצוה לו שישכר בעבורו תכף ומיד עגלה לטירה אוויצע, ורץ לשם במהירות והגיע לשם בלילה, והעמיד את עצמו עם העגלה אצל בית חותנו של רבי יצחק אייזיק ז"ל שישב עמו ביחד, והקיש על הדלת שיפתחו לו ונכנס לשם. וישא חותנו את עיניו וירא והנה אדמו"ר ז"ל בא לביתו, ויתפלא וישתומם מאד, כי לא ידע מה זה ועל מה זה. ורבי יצחק אייזיק הנ"ל הנה בחדרו וקרא אז קריאת-שמע שלפני השנה בכח גדול, בדבקות עצומה ונפלאה, ואדמו"ר ז"ל שמע ולא רצה להפגס לחדרו ולהתראות בפניו כדי שלא יבלבלו ויפסיקו באמצע קריאתו; ובתוך-כך התחיל אדמו"ר ז"ל להוכיח את חותנו על דרכו הרעה, על שהוא מוסר את חתנו ביסורים פאלה פנ"ל, וגם שאל אותו אדמו"ר ז"ל: "הלא בבקר בשאתה מניח תפלין ובידך אתה מכריף את עצמך ברצועות של עור בהמה, ובפיך אתה מחשה ודומם ואינך רוצה לדבר אז שום דבור; אם יעמד אז לנגדך איזה ערל שלא ראה ושמע כזאת מעולם — האם לא היה אומר עליך שאתה יוצא מדעת?! " [הינו: כי מכון ממש בן המה גם אמרי פיהו האלה אשר יאמר על חתנו שהוא יוצא מהדעת על שעושה רצון הבורא יתברך, כפי תעלומות דרכיו אשר יודיענו על-ידי עבדיו הנאמנים], ועוד פיוצא בדברים פאלה דבר והוכיחו, עד שנתחרט מאד חותנו על זה, וקבל על עצמו לבל יוסיף עוד ליסרו מהיום ההוא והלאה. ואחר שגמר רבי יצחק אייזיק ז"ל קריאתו את "שמע" פנ"ל, נתראה בפניו ונתמלא מאד לבבו בגילה ובשמחה עד שהחיה אותו ממש, ובבקר השפים אדמו"ר ז"ל ושב לביתו (שם כ"ה).

וחולק, וקדם פסח נסע לאדמו"ר ז"ל. בדרך במלון נתודע לו
 בחלומו כל התורה ששמע אז אדמו"ר ז"ל במקום ששמע, וישבם
 בבקר ניסע ויבוא לאדמו"ר ז"ל ונספרה לפניו מתחלה ועד סוף
 בחרדה ואימה גדולה ועצומה מאד, ומיד הלך אדמו"ר ז"ל מאתו,
 והוא, מגדל רעדת גופו, נתעלה ונשאר חלשות, ואחר-כך בסמוך
 נפטר כמובא שם (שם כ"ו).

רפז

וכשהיה רבי יצחק אייזיק ז"ל מוטל על ערש-דווי, לקח רבנו
 ז"ל מעט רטב ונתן לו לאכל ואמר: "היום שמשתי תלמיד-חכם
 אמתים". ואחר פטירתו של רבי יצחק אייזיק ז"ל הנ"ל, נודמן שרבנו
 ז"ל נסע דרך טיריהאויצע ושאל: "היש בניים לאותו צדיק?" והשיבו
 לו: "הן!" ואמר בזה הלשון: ויבא קומט צו איהם קינדער!
 [=הכיצד הולם לו בניים!] ומתו גם בניו. ומי יוכל להבין דברי אדמו"ר
 ז"ל ועסקיו שעסק עם כל נשמות ישראל החיים והמתים. (המעתיק
 אלתר בן רבי זעליג מטעפליק ז"ל) (שם).

רפח

רבי יצחק יהודה ז"ל מטעפליק, קדם התקרבותו לאדמו"ר ז"ל
 היה מפרסם, וכמה אנשים מעירות רבות היו נותנים לו פדיונות.
 ואחר-כך כשהפיר אמתתו של אדמו"ר ז"ל, עזב והרחיק מעל עצמו
 הנהגת פרסומו וקבל על עצמו על עבודתו יתברך בתמימות
 ופשיטות, ולא הסב את פניו גב מכל התרפות והבושות שהיו לו
 מחמת זה, וישב אל השם בכל לבו ונפשו כשאר אנשי אדמו"ר ז"ל
 (שם כ"ז).

רפט

רבי מנדל ז"ל מכפר הסמוך לטשערין היה איש עוסק במשא
 ומתן כל ימיו, ויראתו ועבודתו, ובפרט עבודת התפלה שלו, היה

נשגב ועצום מאד, כי הנה מתפלל במסירות נפש ובדבקות נפלא עד שממש נתבטל גשמיותו. ופעם אחת נתעורר דלקה בביתו, והוא עמד אז באמצע תפלתו בדבקות גדולה ונוראה ובכטול כל הרגשות, עד שלא ראה ולא שמע כלל את קול הרעש שנתעורר מאנשי ביתו ומשאר אנשים שעמדו שם, עד שהכרחו איזה ערלים שהיו אז בביתו, לקח אותו בידיו ולהוליכו עד למרחוק, ושם עמד ולא זו ממקומו ומדבקותו עד שגמר את התפלה (שם כ"ח).

רצ

גם תבערת הלב בעבודת השם של רבי אהרן ורבי יהושע מנשערין אין לשער, וכן שאר כל אנשיו, כמו רבי נפתלי ז"ל מנעמירוב ורבי יחיאל אחיו, והרב רבי אהרן ז"ל מברסלב, הרב רבי שמואל יצחק ז"ל מטשערין, הרב רבי ישעיה שלום ז"ל ממדודיבקה, הרב רבי יצחק ז"ל מחארשטשיוואטע, הרב רבי עירא ז"ל [שהיה אחר-כך במדינת וואלכייא, שם מחוז ברומניא], הרב רבי דוד ז"ל מלאדיזען, הרב רבי מרדכי ז"ל מטעפליק, רבי גרשון נכד המגיד ז"ל, רבי יצחק חתן המגיד ז"ל, רבי יצחק מדאשיב, רבי קהת מטירהאויצע, רבי זאב מטירהאויצע, רבי אבא שוחט-ובודק מטשערין, רבי זלמן מנעמירוב ושאר אנשי העבודה שבאנשיו הנאמנים. ואי-אפשר להעלות על הכתב גדל יקר מעלת כל אחד ועצם רבויים בתורה ותפלה עד עת פטירתם ז"ל, יקצרו המון יריעות לספר (שם כ"ט).

רצא

וכן אנשי המשא ומתן שבאנשיו, כמו הנזכרים לעיל באותיות י"ז, י"ט, כ"ח, וכמו רבי נתנאל מטעפליק ורבי שמואל מטעפליק והנגיד רבי לייב מקרוימינטשאק ובנו רבי יצחק אייזיק, חתנו של אדמו"ר ז"ל, וכן רבי יוסף, חתנו השני; רבי ישראל מליפיוועץ, רבי

איזיק יוסף מליפיוועץ, רבי חיים שארעס מברסלב, רבי יעקב מברסלב, רבי דוד מברסלב, רבי זיילעג מברסלב, רבי ישראל מברסלב, רבי צבי, גיסו של אדמו"ר ז"ל, רבי מאיר, רבי אברהם מקפאר נאנושעליץ, רבי ראובן יוסף, רבי משה יצחק מטירעהאנויצע, רבי משה נרבי געציל מלאדיזען, רבי לייב אפטער, רבי עוזר מלאדיזען, רבי יואל חנה מלאדיזען, רבי מתתיהו מלאדיזען, רבי דב חיאלעס, רבי אהרן מדאשיב נרבי משה מדאשיב נרבי שלום מדאשיב, ושאר אנשי המשאומתן שהיו מקרבים אל אדמו"ר זצ"ל, רבם ככלם היו אנשים פשרים ויקרים, ונפשם נכספה גם פלטה לעבודת השם יתברך, וקבעו עתים לתורה ולתפלה כל אחד כפי יכלתו ואפשרותו, ולבאר על הכתב המעלות והעבודות של כל אחד, יקצרו המון יריעות לספר — אשרי להם! (שם ל).

רצב

רבי עוזר ז"ל מאומן הנה בתחלה מפת המתנגדים, ואחר-כך הנה השם יתברך בעזרו להכיר את אמתת מורנו מוהרנ"ת ז"ל, עד שנבער לבו מאד מאד להתקרב אליו, והלה מיד על ציון אדמו"ר ופיס אותו בבכיה וצעקה גדולה על כל דבריו אשר דבר מקדם. וכאשר נודע הדבר לבני משפחתו שהיו מהחסידים החשובים והנכבדים שבעיר, רצו להרג אותו באמת ובפשיטות, ותכף ומיד רץ אחד מאנשי-שלומנו והודיע לו, ויברח מיד לעיר אחרת הסמוכה, וישב שם בין אנשי-שלומנו, עד שנתקרר אפם וחקתם מעליו, חזר וקא לביתו לשלום (שם ל"א).

רצג

עוד ספר לי אחד מיודעיו ומפיריו, שבחר לו פעם אחת איזה מקום מחוץ לעיר סמוך להנהר ההולף שם, והנה יושב שם כל ימות השבוע ממוצאי-שבת-קדש עד ערב-שבת; ובמוצאי-שבת כשהלה

לְשֵׁם, לְקַח עִמּוֹ קֶצֶת לֶחֶם כְּפִי שְׂיֵהֶיָה לּוֹ בְּדַחַק גְּדוֹל לְכָל יָמַי
הַשְּׁבוּעַ, לֶחֶם צָר וּמִים לַחֵץ, וּמַעַת קוּמוּ עַד שְׁכַבּוּ, לֹא מָשׂוּ שְׁפָתַי
מִצְעָקָה וּתְפִלָּה וְתוֹרָה וְשִׁמְחָה וְכוּ'. וּפְעַם אַחַת מִצְאוּהוּ שֵׁם עֲרֵלִים,
וַיִּקְחוּהוּ וַיָּבִיאוּ אוֹתוֹ לְעִיר, וְהוּא לֹא הֵבִיט גַּם עַל זֶה, כִּי לֹא הִתְבַּיֵּשׁ
מִשׁוּם אָדָם. וּמורֵנוּ מוֹהֲרָנִית ז"ל אָמַר עָלָיו, שֶׁהוּא קָיָם בְּשִׁלְמוֹת
מֵאֲמַר חַז"ל (בְּרַכּוֹת ס"ג): הַמְּנַבֵּל עֲצָמוֹ עַל דְּבַר־תּוֹרָה וְכוּ', אֲשֶׁר־י
לוֹ! (שֵׁם ל"ב).

רצד

אָמַר הַמַּעֲתִיק: וְכֵן כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּתְקַרְבוּ לְהַמְקַרְבִּים שֶׁל
אָדְמוֹר ז"ל, בְּפָרֻט אוֹתָם שֶׁנִּתְקַרְבוּ לְמוֹהֲרָנִית ז"ל וְקִיְמוּ וַעֲשׂוּ כְּפִי
מִה שֶׁהוֹרָה אוֹתָם מוֹהֲרָנִית ז"ל בְּדַרְכֵי אָדְמוֹר זצ"ל וּבַעֲצוֹתָיו
הַקְּדוֹשׁוֹת, כָּלֵם בְּעֵרוֹ לְכַבֵּם לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהָיוּ צַדִּיקִים
גְּמוּרִים, כְּמוֹ רַבִּי יִצְחָק דֵּב מִטְּעַפְלִיק, אֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה יָשַׁב
בְּטִירְהָאוּיָצַע, אֲשֶׁר אָפְלוּ כָּל הַמַּתְנַגְּדִים הַעִידוֹ וְהַגִּידוֹ שֶׁהִיָּה צַדִּיק
תָּמִים. וּפְעַם אַחַת אָמַר עַל עֲצָמוֹ, כִּשֶׁהוּא בָּא עַל צִיּוֹן אָדְמוֹר זצ"ל,
מוֹשְׁכִין אוֹתוֹ בְּכַנְפֵי כְּסוּתוֹ: יִצְחָק בְּעַר, עָשָׂה תְּשׁוּבָה! וְהָיָה נוֹסֵעַ
בְּכָל עָרֵב-רֵאש־חֹדֶשׁ עַל צִיּוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ. וְאֲנִי הַכּוֹתֵב [הַמְּאֻסָּף] שֶׁמַּעֲתִי
מֵאֲבִי הֶרֶב רַבִּי זַעֲלִיג ז"ל, שֶׁשָּׁמַע מֵרַבִּי יִצְחָק דֵּב הַנַּז"ל, אֲשֶׁר חֹדֶשׁ
יָמִים קָדָם הִסְתַּלְקוֹתוֹ כִּשְׁשָׁכַב עַל מִטָּתוֹ לִישׁוֹן, בָּא אֵלָיו אֶחָד וְאָמַר
לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "קוּם, הַגִּיעַ קֶצֶף!" וְהִקִּיץ מִשְׁנָתוֹ בְּכֹהֵלָה וּפְחַד
גְּדוֹל, עַד שֶׁמַּחֲמַת הַפְּחַד נָפַל לְמִשְׁפָּכַ וְשָׁכַב בְּחִלּוֹ אֵיזָה יָמִים וְחִזַּר
לְאִיתָנוּ, וְאָז סִפֵּר זֹאת וְאָמַר שֶׁבִקֵּשׁ מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁיאָרִיף לוֹ
עוֹד אֵיזָה זְמַן כְּדֵי שִׁיוּכַל לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְאַחֲר־כֵּן בְּכָלוֹת
חֹדֶשׁ יָמִים מִזְמַן הַמְּרָאָה, נִגְוַע וַיֵּאָסֵף אֶל עַמּוּי בְּשֵׁם טוֹב. וְכֵן רַבִּי
מֵאִיר מִטְּעַפְלִיק וְרַבִּי אֶפְרַיִם בְּרַבִּי נִפְתָּלִי ז"ל וְרַבִּי יִצְחָק בֶּן מוֹרֵנוּ
מוֹהֲרָנִית ז"ל וְרַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטִישִׁין וְרַבִּי אֲבָא בְּרַבִּי שְׁמוּאֵל
מִטְּשַׁעְרֵין וְרַבִּי אֲבָרָהָם דֵּב, נִכְדְּ אָדְמוֹר ז"ל, וְהֶרֶב רַבִּי נַחֲמָן

מִטְשַׁעֲרִין ו"ל, בעל המִחְבֵּר וּמִלְקֻט סֵפֶר "לְשׁוֹן־חֲסִידִים" ו"דֶרֶךְ־
חֲסִידִים" ו"לְקוּטֵי־עֲצוֹת" הַחֲדָשׁ וּשְׁאֵר סֵפָרִים וְהִרְבֵּה סֵפָרִים שְׁלֹא
נִדְפְסוּ עַד־יָנִי. וְכֵן כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּתְקַרְבוּ בְּאֵמֶת לְמוֹהַרְנ"ת ו"ל, בְּלוּ
כָּל הַיָּמִים לְרַבּוֹת הַלֵּילוֹת רַק בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וּתְשׁוּבָה וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים
וְהַתְּבוּדָה^{הַמְּבֹרָחִים}, אֲשֶׁרֵי לָהֶם וְאֲשֶׁרֵי חֲלָקָם! (שם).

רצה

וְעַתָּה אֲנִי אֶרְחֵא אֲצִיג לְפָנַי הַמְּעִיֵּן גַם קִצַּת רְאֵשֵׁי פְּרָקִים מִן
הָאוֹתוֹת וְהַמוֹפְתִים שֶׁנִּרְאוּ מֵאֲדָמוֹר וְצ"ל, כִּי כִפִּי אֲשֶׁר, תּוֹדָה
לַהֲשֵׁם, כָּל יְמֵי גְדֻלְתִּי בֵּין הַחֲכָמִים בְּחֻכְמַת הַתְּמִימוֹת וְהַפְּשִׁיטוֹת,
וְהֵן הִמָּה אֲנָשֵׁי מוֹהַרְנ"ת ו"ל אֲשֶׁר הִפְקִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּכָל מִינֵי
הַפְּקָרוֹת בְּעִבּוֹר הָאֵמֶת, מִצְּנוּה וְחֻבּוּבָה עָלַי לְהוֹדִיעַ לְדוֹרוֹת הַבָּאִים אֶת
דְּבָרֵיהֶם אֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי מִפִּיהֶם, כִּי לֹא נִעְלַם מִמֶּנִּי עֶצֶם אֵמֶת
דְּבָרֵיהֶם, וּבְרֹר כִּיּוֹם וְכִשְׁמֶשׁ, וְיוֹדַע אֲנִי כִּי בְּצֶדֶק וּבִישׁוּר כָּל אֲמָרֵי
פִּיהֶם, וְכֹאֹר מִן הַחֲשֶׁף מִמֶּשׁ נִבְדְּלִים הִמָּה מִן הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַכְּתוּבוֹת
בְּהַסְפָּרִים שֶׁיֵּצְאוּ בְּסוּמָה: "עֲדַת־צַדִּיקִים", "קֶה־ל־חֲסִידִים", "פָּאָר
מִקְדוּשִׁים", "שְׁבַח־הַצַּדִּיקִים", וּמִשְׁאֵר הַמַּעֲשִׂיּוֹת אֲשֶׁר הִלְכוּ מִפֶּה
לְפֶה וּמֵאֲזֵן לְאֲזֵן אֲצֵל הַבְּעֻלֵי־כַדִּים, שֶׁנִּתְרַבּוּ בְּעֵתֵים הַלְלוּ (שם).

רצו

וְקָבְלוּ עַל עֶצְמָם כָּל מִינֵי בְּזִיוּנוֹת וּבְבוֹשוֹת וְכָל מִינֵי חֲרוּפִים
וְגִדּוּפִים וְלַבּוּן־פָּנִים עַד אֵין שְׁעוֹר וְעֶרְךָ, וּמִכָּל־שֶׁפֶן וְכָל־שֶׁפֶן בְּעַת
תְּבַעֲרַת הַמַּחְלָקַת שֶׁהִיָּה עֲלֵיהֶם בְּשֵׁנַת תְּקִצָּה, אֲשֶׁר כָּל אֶחָד וְאֶחָד
הִיָּה מְסֻכָּן לְהִרְיָגָה מִמֶּשׁ, כִּי הִיָּה אִז מְרַגְלָא בְּפִמָּא דְאֲנָשֵׁי שְׁאֲצֵל
הַקִּיר"ה דְרוּסָא: "עַם עֲשֵׂרֶת אֲלָפִים קַעֲרָבְלִיךְ מְחֻסְלִים אֶת הַכָּל"
"מִיט צְעָהֵן טוֹיִזְנֵד קַעֲרָבְלִיךְ פֹּאֲר־רִיבֵט מְעַן אֶלְדוֹנֵג".
וּמַעוֹת הִיָּה עַל זֶה לְכַת הַחוּלְקִים, דִּי וְהוֹתֵר, כִּי הִיָּה נְחָשׁ לָהֶם
הִרְיָגַת אֶחָד מֵאֲנָשָׁיו ו"ל לְמִצְנָה שְׁאִין לְמַעְלָה הִימְנָה, כִּי כֵן פְּקַד

וצנה עליהם הצר הצורך הידוע, וכתב ושלח אגרות להדפסם ולרדפם להמם ולאבדם (שם).

רצו

ואחר כל אלה, גם את הדברים אשר שמעתי מהם בדרך השתלשלות מפה לפה, שלא נודע לי היטב מי נמי האנשים שהגיע אלי הספור על-ידם, לא רציתי לכתב אותם מפחד הטעיות השכיחות בספורים כאלו [וכנודע מדברי מוהרנ"ת ז"ל, "לקוטי הלכות" ברכות השחר ה', ל"ח; ר"ח ז', ו', בענין המאמר חז"ל (גיטין ס', ב'), שהתירו לכתב תורה שבעל-פה]. ולכן צינתי אצל כל ספור וספור שמות האנשים אשר שמעתי מפיהם (שם).

רחצ

ואף-על-פי שמוכא בהם הרבה מעשיות מהבעל-שם-טוב זצ"ל ומשאר צדיקים אמתיים, אשר באמת נראה מהם התגלות נוראות בשדוד הטבע והודעת עתידות; אבל לא כהמעשיות הכתובים בהספרים הנ"ל, אשר רב הספורים בעת משתה-היין, אשר המספר עומד בין כוס שלישית לרביעית, והשומע יושב ומתנמנם, עד שיותר מתשעה חלקים בהם שקר, ומעט האמת מרכב ומשנה ומחלף ומערב נזולת שבחי הבעל-שם-טוב הוא אמת מראשו ועד סופו, כאשר שמעתי זאת מפי אבי, הריני כפרת משכבו, שספר זאת בשם אדמו"ר זצ"ל, מלבד על קצת דקצת מהם אמר שלא נכתבו היטב] (שם).

רצט

והנה אדמו"ר ז"ל, בגדל ועצם מתיקות דבריו הנעימים לחזק ולעורר ולהחיות ולהשיב כל הנפשות הנפולות, אם היה גם מתר במופתים — היתה מתבטלת הבחירה לגמרי. ובאמת מחמת זה היה אסור במופתים; וגם כשעשה איזה דבר מופת, בקש אחר-כך מהשם

יתברך שישתכח הדבר (כמוכא ב"שיחות-הר"ן, אות קפ"ז). ולולא דמסתפינא הייתי אומר, שזה בעצמו שנתן השם יתברך בלב מוהר"ן ז"ל לבלי לבאר ספורי מופתיו הקדושים [זולת במקומות מועטים שנשמט קצת מתחת קלמוסו, כמו הודעת העתידות מהרחבת זמן היקרות עד שתי שנים, ב"שיחות-הר"ן, אות קפ"ו; מהתגברות החלישות, רחמנא לצלן, בשנת תקס"ז, שם באות ה"ל; ממינת הנלדה שרה אסתר, שם בהשיחות, ההשמטות, אות ה' בשיחות שאחר ה"ספורי מעשיות"; ומה שאמר על עצמו, שאם ישורף הספר, יהיה לו ארכא לחיות עוד איזה זמן, ב"חיי-מוהר"ן סימן קס"ט בספור נסיעתו ללמברג, אות ג', עין שם; גם הודעת העתידות ושהוד הטבע בענין רפואת היד, ב"שיחות-הר"ן, אות קפ"ז; ובענין רפואת החולה על-ידי אמירת שיר-השירים סמוך לאור הבקר, שם באות רמ"ג; ובענין פקידת העקרה, שם אות רנ"ג; ובענין רפואת החולנית שהיתה סמוך למיתה וכמעט שיצא נפשה, ב"חיי-מוהר"ן, בהשיחות השיכים להתורות, אות נ"ה, עין שם]. מחמת כי לא באלה תהלתו (כמוכא שם בהשיחות וגם בשכחי הר"ן, עין שם), זה בעצמו הוא מחמת שפעלו דברי תפלתו הנ"ל של אדמו"ר ז"ל, שיתן השם יתברך פן בלבו פנ"ל, כדי שישתכחו מהלב פנ"ל, וכאשר באמת כבר נשתכחו מחמת זה רבם ככלם, אבל עם-כל-זה חסתי על שארית פליטתם שלא נשתכחו עדין, ושמתי אל לבבי להעלות על הכתב על-כל-פנים קצת ראשי פרקים מזה, למען יהיה לזכרון לאנשי-שלומנו היודעים מזה (שם בראשית דבר).

ש

רבי צבי, גיסו של אדמו"ר זצ"ל, ישב בטשערין ועסק במשא-ומתן כל ימיו, ופעם אחת התנפח עם איזה איש, אם אדמו"ר זצ"ל יודע כל המחשבות של העומדים לפניו, וזה האיש הוכיח לו שאדמו"ר זצ"ל יודע גם זאת. והנה באותו זמן היה לגיסו רבי צבי

הנ"ל דחקות גדולה בפרנסתו, והיה צר לו מאד מאד מחמת זה, עד שנסכם אצלו להזכיר את אדמו"ר וצ"ל שיתפלל בעדו. אחר-כך בסמוך בא אדמו"ר וצ"ל לטשערין, בפאשר היה אז דרכו בקדש לנסע לשם שתי פעמים בשנה, כמובא ב"חיי-מורה"ן" בספור מקום ישיבתו ונסיעותיו, אות כ"ד, ומיד בבואו לשם נכנסו אליו אנשי-שלומנו לקבל פניו הקדושים, וגם גיסו רבי צבי הנ"ל היה בחוץ הבאים, ואדמו"ר וצ"ל דבר עמהם דבריו הערכים והנעימים למשך את לבם לעבודתו ותברך שמו, ודבר עמהם שיחה נפלאה, עד שנתעורר מאד לב כל השומעים מזה, וגיסו הנ"ל המתין וחכה עד שנפסקה השיחה והלכו מאתו, ונשאר הוא לבדו, ונרצה לילך אל הדלת לסגרה בפנים וללחש לאדמו"ר וצ"ל את בקשתו בענין הפרנסה כנ"ל (שם ב, א).

שא

והנה דרכו של רבי צבי הנ"ל היה לישוב תמיד רעיונותיו על כל תנועה ותנועה שהצריך לעשות, ועל-כן גם עכשו מיד כשהכין פעמי רגליו ללכת אל הדלת כנ"ל, נתביש מאד בעיני עצמו, כי נתישב בדעתו: איזה פנים יהיה לי בפני אדמו"ר להזכיר אותו על פרנסה אחרי שזה סמוך בזה השעה דבר עמנו שיחה נפלאה מגדל השטות והשגעון של כל הבלי ועסקי העולם הזה? ודמה בדעתו שבודאי יוכיח אותו אדמו"ר על זה ויאמר לו: היתכן לאטם אנו כל-כך ולבבו מיראת-השם עד שגם אחר שיחה כזו אין לך מה ללחש ולהזכיר אותי רק על עסקי פרנסה? ומחמת המחשבה הזאת נשאר עומד על מקומו ולא הלך עוד אל הדלת לסגרה כנ"ל, והתחיל לחשב שנית ברעיונותיו: אולי באמת אדמו"ר יודע גם את מחשבותי, כפאשר הוכיח לי האיש הנ"ל, אם-כן הוא יודע ברור שאחר כל שיחתו נאטם לכבי עדן עד שאין לי מה להזכירו רק בענין פרנסה, ומה שהפסקתי מזה הוא מחמת שאני מתביש מאתו לכל יוכיח

אותי, נאני עושה עצמי כנרא וחרד וגונב דעתו, חס ושלום, אם-כן, הדבר מגנה ביותר! ומיד בחשבו את כל הדברים האלה, ענה אדמו"ר וצ"ל ואמר לו בזה הלשון: "עבורך כבר דאגתי, אחיך משה יהיה עני מרוד; אחיך חיים, עליו רחמנות, לא יהיה לו אפלו קמח לשבת", "דיך האב איך שוין פאר-זארגט. דיין ברודער משה וועט זיין א ציכטיגער ארימאן; דיין חיים, אויף איהם איז א רחמנות, ער וועט ניט האפען קיין מעהל אויף שבת!" וכן נתקיים בשלשתם כל ימי חייהם מכון ממש כדברי רבנו ז"ל [ושמעתי זאת מפי בנו רבי יעקב, ששמע זאת כמה פעמים מפי אביו בעצמו] (שם ב').

שב

רבי אברהם מברדיצ'ב היה חתן עשיר גדול, וגם הוא בעצמו היה לו מעות הרבה; ואדמו"ר וצ"ל [כפי שידע ברוח-קדשו את שרש נפשו רוחו ונשמתו ואת אשר עבר עליו ואת שאר התעלומות שיש בענין זה, ועוד גם בגשמיות היה סבה לזה] צנה עליו לבלתי לעשות שום עסק, רק לעסק יומם ולילה בתורה ותפלה. והוא שאל אותו השאלה הידועה: "מה גאכל?" והשיב לו אדמו"ר וצ"ל: "תהיה קבצן!", "וועסטו זיין א מקבל!" ונתמלא מאד רבי אברהם הנ"ל ברגז גדול עבור זה ולא נסע עוד לאדמו"ר וצ"ל, עד שעברו שתי שנים. ובתוך-כך מסתמא פעלו דבריו ז"ל, שיבד רבי אברהם הנ"ל מנכסיו ואבד את כל מעותיו עד פרוטה אחרונה, עד שמלא את נפשו לשוב ולנסע שנית לאדמו"ר וצ"ל, ואז טפח לו על כתפיו: "נו אברהם, מי נצח?! אם עוד כעת תשמע בקולי, תהיה קבצן חשוב; ולא — תהיה קבצן חלוד", "נו אברהמיל, ווער האט אויסגעפיהרט! וועסטו מיך כאטש איצטער פאלגין, וועסטו זיין א שיינער מקבל; און אז ניט, וועסטו זיין א פערזשאורטער מקבל!". וכן הנה, כי רבי אברהם הנ"ל אמץ את

רוחו וְהִקְשָׁה אֶת עַרְפוֹ וְלֹא רָצָה שְׁנִית לְצִיַּת לְאֲדָמוֹר וְצ"ל, [כִּי הִיָּה אִישׁ-חֵיל וּמְשָׁכִיל וּמִבִּין בְּכָל עֶסְקֵי מִשָּׂא וּמִתָּן, גַּם הִיָּה יָדָיו רַב לוֹ בְּכֹתֵב וְלָשׁוֹן, עַד שֶׁהִיָּה קָשָׁה עָלָיו מְאֹד לְהִטּוֹת שְׁכָמוֹ לְסָבֵל בְּפִשְׁטוֹת עַל תּוֹרָה וְלִהְיוֹת מְקַבֵּל, בְּאֲשֶׁר צָנָה עָלָיו אֲדָמוֹר וְצ"ל, עַד שֶׁנִּתְקַיַּם בּוֹ מְכוֹן מִמֶּשׁ כְּכֹל הַנ"ל, וְהוּא הוֹדָה אַחֲרֵי-כֵן וְלֹא בּוֹשׁ, וְהוּא בְּעֶצְמוֹ סִפֵּר זֹאת כְּמֵה פְעָמִים, וְאָנְכִי שָׁמַעְתִּי כָּל זֹאת מֵאֲבִי, הֲרִינִי כְּפָרֵת מִשְׁכָּבוֹ, וּקְצַת מִפִּי יִדְיֵנו הֵרַב אֲהֲרֹן, שֶׁשָּׁמְעוּ כָּל זֹאת מִפִּי בְּעֶצְמוֹ] (שם ג').

שג

מֵה שֶׁנִּכְנַס אֶצֶל אִישׁ אֶחָד בְּקָאֲמִינִיץ וְאָמַר לוֹ: "אֲנִי רוֹצֶה לְהִתְאַכְסֵן אֶצְלָכֶם, וְעֵבוֹר זֶה אֲנִי מִבְּטִיחַ לָכֶם עֲשִׂירוֹת!" וְכֹל הַמַּעֲשֵׂה הַשֵּׁיף לָזֶה, שָׁמַעְתִּי כָּל זֶה בְּאֲרִיכוֹת מִפִּי אָבִי, הֲרִינִי כְּפָרֵת מִשְׁכָּבוֹ (שם).

דש

אָמַר הַמַּעֲתִיק: שָׁמַעְתִּי מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו הַמַּעֲשֵׂה, שֶׁרַבְנוּ וְצ"ל הִיָּה פַעַם אַחַת בְּתַעֲנִית-אֶסְתֵּר בְּקָאֲמִינִיץ, וְנִכְנַס לְהַשׁוֹחַט-וּבּוֹדֵק וַיִּבְקֹשׁ מִמֶּנּוּ שְׁרוּצָה לָלוֹן אֶצְלוֹ. וְהוּא מְרַב טַרְדָּתוֹ בְּשַׁחֲטֵת הָעוֹפּוֹת וְהַכְּנָה לְפוֹרִים, דָּחָה אוֹתוֹ וְאָמַר: "אֵין מְקוֹם אֶצְלִי!" וְהֵלֵךְ רַבְנוּ וְצ"ל מֵאֲתוֹ. וּבְלִילָה קָדָם קְרִיאַת הַמַּגְלָה, וְהַבְּעַל-קוֹרָא הִיָּה הַשׁוֹחַט-וּבּוֹדֵק הַנ"ל, הִבִּיט עַל הָאֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ לְשִׁמְעַת הַמַּגְלָה, שִׁיקַח מֵהֶם מְעוֹת מַגְלָה. רָאָה אֶת רַבְנוּ וְצ"ל עוֹמֵד וּמִבִּיט בְּאִיזוֹ מַגְלָה, וְהוֹטֵב בְּעֵינָיו מֵהוֹת רַבְנוּ וְצ"ל, וְהִתְחַרַּט מְאֹד עַל שֶׁלֹּא מְלֵא בְּקִשְׁתּוֹ לְהִתְאַכְסֵן אֶצְלוֹ, וְהִסְפִּים תַּכְף בְּלָבוֹ שְׂאֲחֵר קְרִיאַת הַמַּגְלָה יִקַּח אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ; אֲבָל תַּכְף אַחַר קְרִיאַת הַמַּגְלָה יֵצֵא רַבְנוּ וְצ"ל, וְלֹא רָאָה אוֹתוֹ עוֹד, וְהִיָּה לְהַשׁוֹחַט-וּבּוֹדֵק יְשׁוּרִים גְּדוּלִים וְלֹא הִיָּה יְכוֹל לִילֵךְ לְבֵיתוֹ מִחֲמַת גְּדַל הַצֶּעַר, וְלָקַח שְׁנֵי בְּנֵי הַנְּעוּרִים וְהֵלֵךְ לְחַפֵּשׂ אוֹתוֹ, וְחַפְּשׂוֹ אֶצֶל כָּל בְּעָלֵי מְלוֹן וְהִכְנַסְתָּ אֲוִרְחִים וְלֹא מְצָאוּ אוֹתוֹ [וְרַבְנוּ וְצ"ל הֵלֵךְ

לאיזה איש קמץן ואמר לו שיתאכסן אצלו, ובשכיל זה הוא מבטיחו עשירות, ונכנס מאד בלבו וקבל עליו תכף (אף שלא היה דרכו בכך), כי אור רבנו ז"ל התנוצץ במחו כאלו רואה העשירות בעיניו ממש]. ושלח את בתו בכמה פעמים להביא מרקחת ומשקה לכבוד האורח, והשוחט-ובודק הנ"ל ראה את הבתולה הנ"ל הולכת בכמה פעמים כנ"ל ושאל אותה: מה זאת אצלכם? וכו', וספרה לו, והלך תכף עם בני הנעורים לשם ונכנסו, והם עמדו בחוץ, ואמר רבנו ז"ל שיכנסו גם הם ונכנסו, והזכיר אותו רבנו ז"ל ואמר לו: "היתכן איך לוקחים איש זקן ומרימים את זקנו ושוחטין אותו בסכין פגום?" ואמר: "מדוע בסכין פגום?" ואמר רבנו ז"ל שהוא ישאר פה, וישלחו את בני הנעורים להביא את הסכין, וכן הנה, שהסכין היה פגום, ונתעלה והעירוהו, ואמר לו רבנו ז"ל שישע אצלו על ראש השנה, ועבר זמן רב ולא נסע, עד שנחלה וקבל על עצמו שפשיכריא יסע, וכן גם אחר-כך לא קים, עד שאשתו הכריחתו ונסעה עמו, ורבנו ז"ל צנה עליו שיהיה לו ודוי דברים וכו', וכמדמה שהכרח להתפטר מחזקת שחיטתו (שם).

שה

הודעת העתידות להאיש הכפרי שיתעלה בעשירות, ואחר-כך הודעת העתידות שירד מנכסיו — "הוא עוד ישכב [בקרבו] בתכריכים של אחרים!" "ער וועט נאך ליגען אין פּרעמדע תכריכים!". וכן הנה ממש כאשר יצא מפיו הקדוש — שמעתי כל זה באריכות גדול מאבי, הרניי כפרת משכבו, ששמע זאת מפי רבי חייקל, שעל-ידו ובסבתו נסתבך ונתגלגל כל המעשה הזה (שם ה').

שו

ואפשר זה המעשה הוא מ"רבי חייקלס שפע", שמספר בפי אנשי-שלומו. שפעם אחת נסע רבנו ז"ל בדרך עם רבי חייקל ז"ל,

וּרְבֵנוּ ז"ל הָיָה אֹז בְּדַבְקוֹת נִפְלְאוֹה, וְנִדְמָה לְרַבֵּי חֵיִקֵּל שְׂרַבְנוּ ז"ל
 מִתְנַמְנֵם, וּבִדְרֹךְ שְׁמֵן הַצַּד יֵשֵׁב וְדָר אֹז אֶחָד שֶׁהָיָה מִקְרֵב מְעַט לְרַבְנוּ
 ז"ל וְגַם הָיָה לוֹ צַד קְרֵבָה עִם רַבֵּי חֵיִקֵּל, וְרִמְזוּ רַבֵּי חֵיִקֵּל לְהַבְעֵל-
 עֲגֻלָּה לְנִטּוֹת אֶל קְרוֹבוֹ שְׂדֵר שֵׁם בְּדֶרֶךְ צְדֻדִית, וּכְשָׂבְאוּ שֵׁם צִנְה רַבֵּי
 חֵיִקֵּל לְהַבְעֵל-עֲגֻלָּה לְעַמֵּד שֵׁם, וְעַמֵּד שֵׁם. וְדֶרֶךְ רַבְנוּ ז"ל הָיָה לְבָלִי
 לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שׁוֹם דָּבָר, וְעָשָׂה עֲצָמוֹ כְּאִלוֹ לֹא יָדַע, וַיִּרְדּוּ מִהָעֲגֻלָּה
 וַנִּכְנַס לְבֵית הָאִישׁ הַהוּא, וּכְשֶׁרָאָה הָאִישׁ הַבְעֵל-בֵּית אֶת רַבְנוּ ז"ל,
 נִתְפַּעַל מְאֹד וְנִתְנַן לוֹ שְׁלוֹם בְּשִׂמְחָה, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ רַבֵּי חֵיִקֵּל: "הֵאֵם
 יֵשׁ לְךָ מְעַט יִי"שׁ אוֹ מִיְּנֵי מִתִּיקָה לְכַבוֹד?" וְהָשִׁיב: אֵין פְּלוֹם וּבֵיתוֹ
 רִיקָם! אָמַר לוֹ: "לְךָ אֵל הַקְּרַעֲטִשְׁמַע' (אֶכְסֵנִיָּה) הַסְמוּכָה וְתִבִּיא
 דְּבַר-מָה לְכַבוֹד!" וְהָשִׁיב שְׂאֵין לוֹ בְּמָה לְקַנּוֹת. אָמַר לוֹ: "קַח אֵיזָה
 חִפְצֵן לְמִשְׁכּוֹן!" וְלָקַח אֶת מְנוֹרוֹת שֶׁבֶת שֶׁל אִשְׁתּוֹ וְהִבִּיא מְעַט
 מִשְׁקָה וּמִטְעָמִים. וּכְשֶׁמָּלֵא אֶת הַכּוֹס לְכַבוֹד רַבְנוּ ז"ל, בְּתוֹךְ-כֶּף
 עָבְרוּ הַיְלָדִים עָרוּמִים וַיַּחֲפִּים, לְבוֹשִׁים קְרוּעַ וּבְלוּא. רִמְזוּ רַבֵּי חֵיִקֵּל
 לְרַבְנוּ ז"ל אֶת פֶּל זֶה וְאָמַר לוֹ שִׁישְׁפִיעַ לוֹ אֵיזָה שְׁפַע. עָנָה וְאָמַר
 רַבְנוּ ז"ל: "אֲנִי אֵין לִי שְׁפַע בְּשִׁבִילוֹ, רַק אִם תִּרְצֶה, אֶתָּה תִתֵּן לוֹ
 שְׁפַע!" עָנָה וְאָמַר: "רַבֵּי, מִתִּירָא אֲנִי מִכֶּם אוֹלֵי תִרְגְּזוּ עָלַי בְּשִׁבִיל
 זֶה וְתֹאמְרוּ, חֵס וְשְׁלוֹם, שְׁחֵיִקֵּל יָמוֹת, וַיָּמוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם!" וַיַּעַן
 רַבְנוּ ז"ל וַיֹּאמֶר לוֹ: "אֵל תִּירָא!" וְשָׂאֵל אוֹתוֹ כְּכָה שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים,
 וּבְכָל פַּעַם הָשִׁיב רַבְנוּ ז"ל: "אֵל תִּירָא, אֲנִי נוֹתֵן לְךָ רְשׁוֹת!" וְהָיָה
 שֵׁם בְּבֵית פְּלִי עִם מַיִם, וְשִׁפְףָה רַבֵּי חֵיִקֵּל אֶת הַפְּלִי הַנִּזְכָּר בְּאִמְצַע
 הַבֵּית, וְלָקַח הַ"קְּאֻטְשֵׁעֵרִי" [=מְצֻרֵךְ] וְהִחֲלִיק אֶת הַמַּיִם וְאָמַר בְּזֶה
 הַלְשׁוֹן: "שְׁפַע לְמִזְרַח! שְׁפַע לְמַעְרָב! שְׁפַע לְדָרוֹם! שְׁפַע לְצַפּוֹן!"
 וְהִגְבִּיֵה רַבְנוּ ז"ל אֶת הַ"קְּאֻטְשֵׁרִי" [=מְעִיל עֲלִיזוֹן] שְׁלוֹ וְאָמַר אֵלָיו:
 "חֵיִקֵּל, לִי לֹא תִתֵּן שְׁפַע!" וְאַחֲרֵי-כֵן קָבְלוּ רְשׁוֹת מִבְּעַל-הַבֵּית וְנִסְעוּ
 מִשָּׁם. וּכְשֶׁנִּסְעוּ מִשָּׁם, בָּאוּ מִחֲנֵה עֲרָלִים הַמּוֹבִילִים לְעִיר מְפוֹת
 פְּשָׁתָן, שְׂעַר רַחֲלִים וְעוֹרוֹת וְכַדוּמָה לְמִכּוֹר; וְשָׂאוּ אֶת בְּעַל-הַבֵּית אִם

יש לו למכר יי"ש, שכר, דג מלוח, עוגות וכדומה, וינען להם שאין לו פלום. וישאלו אותו, מדוע? והשיב להם, מחמת שאין לו כסף. ויאמרו לו, שילוו לו איזה סכום לסע העירה לקנות כל הנצרך, וכשיסעו בחזרה יקנו ממנו; ומחמת שאתה איש ישר, אין לנו לך דאג מהכסף; וכמדמה לי שהלוי לו חמשה רובל-כסף. עד היום ההוא דרך הערלים היה לעמד בה"קרעטשמע" שעל-יד הדרך, ומן היום ההוא והלאה התחילו לעמד אצלו וקנו ממנו כל מה שהיו צריכים, והתחיל להיות בעל שפע; וגם מכרו לו כל מה שהיה להם — הן מן השדה: קטניות ותבואה ופשתן, והן עורות חיות וגם עופות וכדומה, והוא מכרם בעיר והרויח אחת על אחת והתחיל לעלות למעלה למעלה. וכשהתחיל להשיג מעט כסף, קנה איזה בהמות ועשה חמאה וגבינה, והתחיל להוביל לעיר גם חלב למכר. וכבואו לעיר למכר כל הנ"ל וגם לקנות כל הדברים הנצרכים לו, אגב בא אל רבנו ז"ל לקבל שלום. וכעבר איזה זמן וכבר היה טרוד ובהול, שפבר לא היה לו פנאי לכנס אל רבנו ז"ל מחמת שהיה צריך למכר הסחורה וגם לקנות ולעשות חשבונות, ומתוך-כך מנע את עצמו מלכנס אל רבנו ז"ל, כי נתירא שלא יתחיל לדבר עמו ויבטל זמנו, או אולי אחד מאנ"ש יתחיל לדבר עמו וכנ"ל (שם).

שז

פעם אחת כשהיה זריד בברסלב, ורך במהירות אל השוק לקנות ולמכר, וחלונות רבנו ז"ל היו יוצאים לשוק, שבהכרח לעבר דרך שם; ובתוך-כך פשרץ ורצה לעבר לשוק ושלא יראהו, דפק רבנו ז"ל בחלון וקרא אותו, ומסתמא הכרח לכנס, כי אין הדרך-ארץ שלא לכנס אם כבר קראו אותו. וכשבא אל רבנו ז"ל, אמר לו רבנו ז"ל: "ההסתפלת היום אל השמים?" ויאמר: "לא!" קרא אותו רבנו ז"ל אל החלון ויאמר לו: "הבט בחלון ותאמר לי מה אתה רואה!" ויאמר: "אני רואה עגלות וסוסים ואנשים רצים הנה והנה". ענה

רַבְנֵי יוֹ"ל וְאָמַר לוֹ: "אַחַר חַמְשִׁים שָׁנָה יִהְיֶה יָרִיד אַחַר לְגַמְרֵי; זֶה הַכֹּל שְׂאֵתָה רוֹאֶה לֹא יִהְיֶה עוֹד, רַק סוֹסִים אַחֲרֵים וְעַגְלוֹת וְסַחְוֹרוֹת וְאֲנָשִׁים אַחֲרִים. וְגַם אֲנִי לֹא אֶהְיֶה וְגַם אֵתָה לֹא תִהְיֶה. כִּהְיוּם אֲנִי שׂוֹאֵל אוֹתָךְ: מָה אֵתָה כָּל-כֶּף בְּהוּל וּמְטָרָד שְׂאִין לָךְ אֶפְלוּ זְמַן לְהִסְתַּפֵּל עַל הַשָּׁמַיִם?" וַיִּקְרָא אֶת רַבִּי חֵיִיקָל, שֶׁהָיָה בְּחֹדֶר אַחֵר, וַיֹּאמֶר לוֹ: "תִּרְאֶה, חֵיִיקָל, מַה שְּׁעֲשִׂיתָ עִם הַשְּׁפַע שְׁלֶךְ, עַד שְׂאִין לוֹ אֶפְלוּ זְמַן לְהִסְתַּפֵּל עַל הַשָּׁמַיִם!" (כֹּל זֶה שְׁמַעְתִּי מִפִּי רַבִּי נִפְתָּלִי, שְׁשָׁמַע זֹאת מִפִּי חֲתָנוּ רַבִּי אַבְרָהָם יוֹ"ל) (שם).

11/08/2018 17:57

שח

הוֹדְעַת הַעֲתִידוֹת בְּעֵינֵי גִזְרַת הַ"נְעֻקְרִיטְעֵן" (גִּזְרוֹת שֶׁל לְקִיחַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצַבָּא) בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "דְּחִיתִי זֹאת לְעוֹד עֲשָׂרִים וְכַמָּה שָׁנִים", "אֵיךְ הָאֵב עֵס אֶפְ גַּעֲשִׂטּוֹפֵט אוֹיף עֲטְלִיכֶע אִין צְוואַנצִיג יָאָהֵר!". וְכֵן הָיָה מִמֶּשׁ מְכֻנֵּן, שְׁמַעַת שְׂאָמַר זֹאת עַד שֶׁהִתְחִילוּ לִקַּח לְצַבָּא בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹן, הָיָה בְּעָרְךָ עֲשָׂרִים וְחַמֵּשׁ שָׁנִים. שְׁמַעְתִּי כֹל זֶה מֵאָבִי, הָרִינִי כִּפְרַת מִשְׁכְּבוֹ, שְׁשָׁמַע זֹאת מִפִּי דוֹדוֹ הָרַב רְאוּבֵן יוֹסֵל מֵהֵיִסְעֵן וְגַם מִשְׂאָר אֲנָשֵׁי אֲדָמוּ"ר וְצ"ל, וְעַיִן עוֹד "חַיִּי מוֹהֲרֵן" סִימָן א' (שם ו').

שט

הוֹדְעוֹת עֲתִידוֹת לְמִשָּׁה חֵינְקֶעס [עַל הַמָּמוֹן שְׁלֹא רָצוּ לְתֵן לוֹ] בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "עוֹד יִדְפְּקוּ לָךְ אֵי-פַעַם עַל הַחֲלוֹן כְּדֵי שְׂתַלְחָךְ לְקַחַת מָמוֹן!". "מ'וועט דיר נאך אַמֵּאָהֵל אָן קְלֵאפִין אִין פֵּעַנְסִטְטֶער זַאלֶסט נְעַמְעֵן גַּעֲלֵד!". וּמְכֻנֵּן כְּדֹכְרִים הָאֵלֶּה נִתְקַיֵּם אַחֲרֵי-כֵן שָׁנִים רַבּוֹת אַחֲרֵי הַסְתַּלְקוֹתוֹ. שְׁמַעְתִּי כֹל זֶה מִפִּי רַבִּי אַבְרָהָם דָּב יוֹ"ל, שְׁשָׁמַע זֹאת מִפִּי בְּעַצְמוֹ, וְסוּף הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל שְׁלוֹם הַמַּעוֹת רָאָה בְּעֵינָיו. וְעוֹד שְׁמַעְתִּי לְזֶה סְפוּר גְּדוֹל בְּאֵרִיכוֹת מֵאָבִי, הָרִינִי כִּפְרַת מִשְׁכְּבוֹ, שְׁשָׁמַע מִפִּי מוֹהֲרֵנִת יוֹ"ל (שם ז').

שי

משה חִינְקַעס הָיָה מֵהָאוֹהֲבִים הַנְּאֻמִּים שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, בְּשָׁבִיל שְׂרָאָה כַּמָּה מוֹפְתִים מֵרַבְּנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ וְסַפְרָם לְכָל, עַד שֶׁבְּשָׁבִיל זֶה נִתְקַרַּב הָרַב יִצְחָק מִכָּפָר טְשֶׁעְרוּוִיץ זִסְמוּף לְבִרְסֵלֶב, וְהוּא הָרַב יִצְחָק טְשֶׁעְרוּוֹעֶצֶר, וְזֶה אֶחָד מֵהַמוֹפְתִים שֶׁסָּפַר: שֶׁהוּא וְהָרַב אַבְרָהָם מִ"ל פֶּאִיעַס הָיוּ מְשִׁתְּפִים בְּעֶסְקֵי "פּוֹדְרִיאָדֶען" [=קְבֻלּוֹת עֲבוּדָה אֲצֵל הַמַּמְשָׁל]. וּמַחֲמַת שְׁמַתְחֵלָה לֹא הָיוּ עֲשִׂירִים כָּל-כָּף, הָיוּ מְקַבְּלִים "פּוֹדְרִיאָדֶען" קְטָנִים מֵהַ"פּוֹדְרִיטְשִׁיקַעס" הַגְּדוֹלִים שֶׁקָּבְלוּ אֲצֵל הַ"גְּעֵנְרֵעֶלֶר" מֵהַמַּמְשָׁלָה; אֲבָל הַצְּלִיחוֹ, עַד שֶׁעַם הַזְּמַן נִתְעַשְׂרוּ כָּל-כָּף, שֶׁהָיָה בִּיכְלָתָם לִהְיוֹת כְּאֶחָד הַגְּדוֹלִים וְלִקְבֹּל הַ"פּוֹדְרִיאָד" מֵהַ"גְּעֵנְרֵעֶלֶר" בְּעֶצְמָם. וּבְכֵן בָּאוּ אֶל רַבְּנוּ ז"ל לְשָׂאֵל אוֹתוֹ אִם לִקְבֹּל "פּוֹדְרִיאָד" כְּזֶה, וְרַבְּנוּ ז"ל לֹא הִסְכִּים לָזֶה, וְאָמַר אִזּוּ הַמַּאֲמָר הַקָּטָן שֶׁבְּ"לְקוּיטִי-מוֹהֲרִין" (סִימֵן רַמֵּד), שֶׁלְּהִיּוֹת מְעַרְבֵי בֵּין הַגּוֹיִים קָשָׁה מְאֹד לְעֲבוּדַת הַבוּרָא, וְהֵם לֹא שָׁמְעוּ לְעֲצַתוֹ וְקָבְלוּ אֵיזָה "פּוֹדְרִיאָד" אֲצֵל "גְּעֵנְעֶרֶאֵל" אֶחָד. וּבְאֻמַּת בְּעֶסֶק כְּזֶה קָשָׁה עוֹד יוֹתֵר לְעֲבוּדַת הַבוּרָא, בְּשָׁבִיל שֶׁבְּכַדִּי שֶׁהַדְּבָרִים שֶׁהוּא מְעַמִּיד יִמָּצֵא חֵן בְּעֵינֵי הַ"גְּעֵנְעֶרֶאֵל", צְרִיכִין לִהְיוֹת עִמּוֹ בִּידִידוּת וְחֻבָּה יִתְרָה, וּלְפַעְמִים לְהַשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם בְּמִשְׁחַק קְלָפִים. וּבְמִסְכָּה כְּזוֹ כִּנְהוּג נִמְצָאִים גַּם אֵיזָה מִנְשׁוּתֵיהֶם אוֹ בְּתוֹלוּתֵיהֶם, וְדִי לְמַבִּין בְּכָף. הַסּוּף הָיָה אֲמָנָס כְּזֶה, שֶׁבְּעַד כָּל הַ"פּוֹדְרִיאָדֶען" סִלְקָה הַמַּמְשָׁלָה פֶּתַח וּבְמִדָּה גְּדוּשָׁה, וּבְעַד הַ"פּוֹדְרִיאָד" הָיָה לֹא סִלְקָה לָהֶם, עַד שֶׁמְכַרְחִים הָיוּ בְּשָׁבִיל זֶה לִהְיוֹת מִן הַלוּוִים וְאִינָם פּוֹרְעִים, וּמַחֲמַת שֶׁהָיוּ עֲשִׂירִים וּמִצְלִיחִים, הָיוּ מְשִׁפִּיעִים לְרַבְּנוּ ז"ל בְּנִתְיָנוּת הַגּוֹנוֹת מִפְּעַם לְפַעַם, עַד שֶׁנִּתְקַבֵּץ אֲצֵלוֹ סְכוּם הַגּוֹן. וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן עָשׂוּ הַלְוָאָה גַּם אֲצֵל רַבְּנוּ ז"ל, וְהָיָה סְפוּק בְּיָדָם לְסַלֵּק לְהַבְעֵל־יְחֻבוֹת, מְלַבֵּד לְרַבְּנוּ ז"ל לֹא סִלְקוּ. פְּעַם אַחַת תִּבְעֵ רַבְּנוּ ז"ל אֶת מֹשֶׁה חִינְקַעס, וַיַּעֲנֶה אוֹתוֹ בְּעֻזּוֹת: "מִיר הָאֲבָעֵן אֵיִיף מְעַהָר גְּעֵלְד אֵיבְעֶר גִּיגְעֵבִין!" [=כְּכֹר

נתנו לכם כסף יותר מן החוב! בכל זאת אמר לו רבנו ו"ל שהחוב בעד ה"פודראד" יסלק להם, ועוד ידפקו לו בהחלון שיסע שמה לגבות את החוב — "מ'נועט דיר אַנקלאפין אין פֿענסטער זאלסט געהן נעמען געלד!" וכן היה, שאחר עבר יותר מעשרים שנה אחר הסתלקות רבנו ו"ל, בקרה הממשלה את החשבונות, ונמצא חוב ה"פודראד" הנ"ל עומד בלי סלוק. ובכן תקף נשלח "שטיפעט" [=שליח] לטולטשין, שאז כבר היה הרב יצחק בן מוהרנ"ת ו"ל בה"פאסט" [=דאר], והגיע ה"שטיפעט" אליו ושלח אותו לברסלב, והשליח הגיע לברסלב בחצי הלילה, ונתקיים נבואת רבנו ו"ל, וה"שטיפעט" דפק בחלון משה חניקעס ובשר לו שיסע לגבות חוב ה"פודראד" (שם).

שיא

מה שאמר קדם פטירתו על האיש משה חניקעס הנ"ל, שאם יגרש את אשתו וישא אחרת, יהי לו בנים, וכן הנה מכנן ממש, כי על סמך הדברים האלה הלך משה הנ"ל ונתן לאשתו חצי עשרו, חלק בחלק מכל אשר יש לו, מחוט ועד שרוף-נעל, עד שנתרצית לקחת מאתו גט-פטורין, והוא נשא תקף אשה אחרת והוליד עמה בן ובת. שמעתי זאת מפי אבי, הריני כפרת משכבו, וגם משאר אנשים ששמעו זאת מפיו בעצמו, ומובא זה ב"היי-מוהר"ן" בהשיחות השיכים להתורות, אות כ"ט. ומה שלא נאמר שם התקיימות הדברים, יבין הבקי בספור זה מעצמו (שם ח').

שיב

שהודו הטבע של קפיצת הארץ וגם הפלת שכחה מענין שם העיר על הרב רבי שמואל יצחק תקף ומיד אחר שיצא משם, שמעתי זאת מפי רבי שמואל יצחק בעצמו (ראה לקמן סעיף תעג) (שם).

שיג

גם מענין קול הרעש הגדול והנורא [מכנן ממש כמו שמדברים בפעם אחת אלפים ורכבות אנשים], שנשמע בחדרו שהיה לבדו סגור שם, שמעתי מפי רבי יחיאל מענדל ז"ל ששמע זאת מפי הרב רבי שמואל יצחק ז"ל הנ"ל, אשר הוא בעצמו שכב אז סמוך לפתח חדרו, ונפל עליו כל-כף פחד ורעדה, עד שמגלל רעדה וחרדת גופו נפל לארץ ונשאר כף שוכב על הארץ, כי ירא להזיז עצמו ממקומו עד שנשקט הרעש (ראה לקמן סעיף תעד).

שיד

אשר הגיד פעם אחת לרבי מאיר המחשבה שהיה לו בעת עלותו על העגלה לנסע אליו, שמעתי מפי בנו רבי שמחה ז"ל ששמע מפי אביו בעצמו. [ועין בה"שיחות הר"ן], סימן קפ"ג, מה שכתב מוהר"ן ז"ל שגם לכמה אנשים הגיד מה שעשו [שם י"א].

המשנה

שטו

אמר המעתיק: שמעתי מאנשי-שלוֹמנו באריכות קצת, כי זה הרב מאיר היה כמו בן-בית אצל רבנו ז"ל, וכשבא לאדמו"ר זצ"ל, היה מוסר לו כל המפתחות וכו'. ופעם אחת נסע ביחד עם הרב רבי יודל ז"ל לאדמו"ר זצ"ל, וספר הרב רבי יודל ז"ל, שאם היה רבנו ז"ל בדור של תנאים, היה גם-כן חדוש. וענה הרב מאיר הנ"ל, שהוא אינו מחזיק את רבנו ז"ל גדול כל-כף, רק לגדול הדור של עכשו. וכשבאו אל רבנו ז"ל, אמר לו רבנו ז"ל: "כשאין מאמינים בי, למה נוסעים אלי?" ואמר לו: "אגיד לך המחשבה שלך בעת עלותך על העגלה!" אמר לו: "אם אתם יודעים — תאמרו!" ויאמר לו רבנו ז"ל. ונשתומם ואמר: "אם-כן, אשר אצלכם!" ויתעה אותו אדמו"ר ז"ל ויאמר לו: "מחכמה הפרתי זאת בכניסתך לבית ובה"שלוֹם עליכם!" וקבל דבריו ונסע ממנו, ובאמצע הדרך התפלא

על עצמו ואמר: מה זה שהנחתי להתעות אותי? הלא אי אפשר לידע זאת כִּי־אם ברוח־הקדש ממש, וזה פלא גדול יותר מופת מה שיכול להתעות אותי וכו' (שם).

שטז

מה שהודיע לרבי מאיר הנ"ל בענין הבנים ובענין העניות, גם זה שמעתי מפי בנו רבי שמחה הנ"ל, ששמע מפיו בעצמו (שם י"ב).

שיז

אמר המעתיק: שמעתי מאנשי־שלומנו באריכות גדולה, אף אספר בקצור, כי זה הרב מאיר היה דר במדור־יבקה והיה עשיר גדול עד מאד, שהיו אוכלים אצלו בכל־כסף ורוחצים בכל־זהב, ולא היו לו בנים, ופעם אחת נתאכסן אצלו הרב רבי מרדכי מטשרנוביל ו"ל ובניו, ובקשה אשת הרב מאיר הנ"ל ממנו שיתן לה בנים, ויאמר לה: "עוד את רוצה בנים?! דַּיךְ שאני ובני מתאכסנים אצלך!" ופעם אחת נסעה אל רבנו ברעש והתעוררות בענין בנים, ורבנו ו"ל סבב את עצמו בבית מקיר אל קיר ופניו היו אש לוהט ממש, וכמעט שהיה לה חרטה על מה שהטריחה את רבנו ו"ל כל־כף. אחר־כך אמר לה רבנו ו"ל שיהיה לה בן, אבל תפסיד העשירות, והיה לה עניות כל־כף עד שלא יהיה להילד רק טלית־קטן אחד, וכשיכבסו אותו, לא יהיה לו אחר ללבש... ויצטרף להמתין עד שיתנבש... והסכימה גם לזה. ויאמר לה, שמהצרך לשאל גם את בעלה אם יסכים, וגם הוא הסכים ונולד להם בן. ואחר איזה שנים, כשנצרך רבנו ו"ל לנסע למדור־יבקה, נסע דרך קרומענטשוק לעשות החתונה של שרה'קי עם רבי יצחק אייזיק בהרב רבי לייב מדובראוונא, לא נכנס לביתם, רק נכנס להבית־הכנסת וראה את הילד של רבי מאיר הנ"ל ובחן אותו בלמודו ואמר: "אהה, הפסד גדול! וכו'", ונסע לדרכו. והילד בא לביתו וספר לאמו הנזכר לעיל, והיו לה יסורים

גדולים, ולעת-ערב נפטר הילד, ואמו סגרה את עצמה בחדר מיחד ולא רצתה להתנחם ולדבר עם שום אדם. וכשחזר רבנו למדוּדִיבְקָה, נכנס להתאכסן אצלם, ותכף יצאה מהחדר. ואמר רבנו ז"ל, שהוא נוטל ממנה השכעה ימי אבלות, כי החתנה תהיה אצלה, והיא תהיה מחתנת. וכן קימה ועשתה כל צרכי החתנה כמו אחד הגבירים הגדולים והלבישה את הפלה, ונסעו למול החתן, ופעש ה"חַתָּן-מֵאֵהָל" [=משתה לכבוד החתן, פנהוג] ובפרט החתנה ברוב פאר ויפי, והיא היתה מלבשת בעדיי־זָהָב כמו מחתנת, ונתנה "דְרָשָׁה-גִישָׁאֲנָק" [=דורון־דרשה] מגורת־זָהָב גדולה, ואחר־כֵּן קראה רבנו ז"ל ואמר לה שתלד בן ותקרא שמו נחמן, ואני שמי נחמן בן פייגא והוא גם־כן (פי שמה הנה פייגא). וכמו שאני חדוש בדבר שלי, בן הוא יהיה חדוש בדבר שלו, ובלבד שתקיים אלו התנאים: שהיא לא תיניק אותו רק מינקת, וגם המינקת תיניק רק בימי טהר, ושהיא לא תראה את הילד כלל בימי טמאתה. וכן הנה שילדה בן, אבל לא קימה, כי הנה חולה, והלכה לראות אותו בימי טמאתה, וגם המינקת היניקה אותו בימי טמאתה, ונסעה לאדמו"ר זצ"ל לשאל, אם תתן אותו למינקת אחרת, ואמר: "עכשו לא אכפת עוד כלל! כיון שפבר לא קימו, ולא יהיה עוד חדוש כנ"ל..." וכן הנה (שם).

שיח

המעשה מהינזקא בעת נסיעתו לנאור־יטש, שמעתי מפי כמה אנשים ששמעו זאת מפי רבי שמואל בעצמו (ראה לקמן סימן תע) (שם יג).

שיט

המעשה מהפושעים שרצו להכותו, והנס שהיה לו, והמפלה שהיה להם, שמעתי כל זאת מפי אבי, הרניי פפרת משכבו, ששמע מפי מוהרנ"ת ז"ל בעצמו (שם י"ד).

שכ

פעם אחת בנסיעת רבנו ו"ל ממעון יבון' לפרסלב, והדרך הרגיל הוא עליה נעמירוב. בהודע הדבר למתנגדים, ובכן ביום זה יצאו מחוץ לעיר ומקלות בידיהם בכדי להכותו. כששמעו אנשי-שלומנו דבר זה, עשו גם הם כמותם ומקל איש בידו בכדי להציל את רבנו ו"ל מידיהם. ושתי החבורות עמדו על הדרך לחכות עד בואו, אבל מה' היה שהופיע עליו ברוח-קדשו, ובאחת האכסניות בכפר סמוך לנעמירוב שנכנס רבנו ו"ל שמה, שאל אצל בעל האכסניא אם אפשר להטות מהדרך הרגילה ולנסע באיזו דרך אחר לפרסלב ולא דרך נעמירוב. ויאמר לו הבעל-אכסניא, שאפשר באיזה דרך מעקם בצדי הכפרים, וכן עשה רבנו ו"ל, ועשה דרכו עם צדי הכפרים ובא בשלום לפרסלב, ושתי החבורות עומדים הכן ומחפים, ואגב הגיע זמן מנחה, ועם זה הבטחון שבלב חבורת אנשי-שלומנו, שלא יגיע שום הזק לרבנו ו"ל. חזרו חבורת אנשי-שלומנו העירה נעמירוב, וחבורת המתנגדים עומדים במרדם, ועוד בלב שמח, בתקנת הצלחת השעה באין מפריע. פתאום ראו מרחוק עגלה חצי מכסה (באעד) נוסעת, וממעל עומדים שני אנשים כמנהג נסיעת רבי עם משמשים. עשו עוד התחכמות ותכף התחבאו באיזה מערות ובקעים, בכדי כשתגיע העגלה יצאו ממחבואם ויתנפלו עליהם לעשות מעשיהם מעשי רצח, וכן היה. ובהתחכמות התנפלו על העגלה המכסה ב"באעד", שבתוכה לא היה רבנו ו"ל, כ"אם רבנית אחת עם שני גפאים. כשראו זאת, חזרו העירה בחרפה ובושה ובכהלה. הרבנית עם הגפאים הבינו שהמה לא גולנים, שבאם היו גולנים ורוצחים, לא היו בורחים מצעקת הנופלים בידיהם; וכן ראו מאחוריהם שהמה אדרבא כנראה חסידים ואנשי-מעשה, והיה הדבר אצלם לפלא. ויהי כבואם העירה, כמוכן תכף ספרו הדבר לפני אנשי העיר, ונתודע הדבר, והיו לחרפה ולקלון לכל אנשי העיר; ואחד מהם,

מגדל הבושה והחרטה, שלח מתנה לרבנו ו"ל בכדי לפיסו. ורבנו ו"ל אמר, שפנדאי טוב הדבר ששלח לפיסו, אבל לא משום זה יפטר גם מאיזה ענש. וגם לחבורת אנשי-שלומנו שיצאו להצילו אמר רבנו ו"ל, שלא היה להם לסמוך על הנס בכטחון על גדל צדקתו, ודיקא לחכות כל העת עם חבורת המתנגדים משום "לא תעמד על דם רעף", ולהשם הישועה (שם).

שכא

הודעה ברמז מענין "האבארע — עברה", שמעתי באריכות מפי אבי, הריני פפרת משכבו, ששמע מפי משה חינקעס (שם ט"ו).

שכב

פעם אחת היה אצל רבנו ו"ל ואמר: "מה זה קול דפיקות שאנכי שומע? לך וראה!" ואנכי לא שמעתי. יצאתי החוצה ולא שמעתי כלום... הלכתי ממקום למקום ושאלתי את פי איזה אנשים: מה זה קול הדפיקות? ואמרו לי שמשה העניעס בונה האבארע, (=ביתן). וכשאמרתי לו, אמר לי: "אה אה, האבארע — עברה! האבארע — עברה!" אחר כמה שנים כבר אחר הסתלקות רבנו ו"ל, היה לי איזה דבר נחוץ להיות אצל משה העניעס. הלכתי אליו ולא מצאתיהו בביתו, ובני-ביתו אמרו לי שאפשר הוא בהאבארע. הלכתי אל ההאבארע ופתחתי הדלת ומצאתיו עובר עברה, רחמנא לצלן. כשראיתי מעשה זה נזפרתי בנבואתו של רבנו: "האבארע — עברה". תקף הלכתי להרב מברסלב לספר לו (שם).

שכג

מה שאמר להאיש שהלך בכל יום להמנין שלו באומן, שבעבור זה יפקד בבן זכר, שמעתי מפי רבי משה ברבי אברהם חיים, ששמע מבנו הנולד מזה (שם ט"ז).

שכד

הודעתו בְּזֹאסֶלֶב שְׁבִשְׁעָה זאת נולד בֶּן אֶצֶל רַבִּי יַעֲקֹב בְּרַבִּי יוֹדֵל בְּבִרְסֶלֶב, שְׁמַעְתִּי זאת מִבְּנוֹ הֶרֶב יוֹאֵל, שְׁשָׁמַע זאת מִפִּי אָבִיו בְּעֶצְמוֹ (שם י"ז).

שכה

מה שְׁהוֹדִיעַ בְּמוֹצָאֵי יוֹם-הַכַּפּוּרִים, שְׁנַחֲתֶם הַדִּין עַל הַמִּתְנַגֵּד שְׁלֵמָה מִהֵיִסְעֵן שְׁמִימוֹת, שְׁמַעְתִּי זאת מֵאָבִי, הַרִינִי כַּפָּרַת מְשֻׁכָּבוֹ, וּמְרַבִּי יַצְחָק מִהֵיִסְעֵן, שְׁשָׁמַעוּ זאת מִפִּי אַחֵי זְקֵנֵי רַבִּי רְאוּבֵן יוֹסֵף, שְׁיֵשֶׁב אֶצֶל אַדְמוֹר זצ"ל בְּעֵת הַהִיא שָׁנָה תְּמִימָה, וְלֹא הָיָה בְּאִפְשָׁרוֹתוֹ לָשׁוּב לְבֵיתוֹ מְרֻדִיפַת הַמִּתְנַגֵּד הַנ"ל, וְתַכֵּף אַחֵר מוֹתוֹ בַּחֲרָף הַהוּא שְׁאַחֵר יוֹם-הַכַּפּוּרִים הַנ"ל, חֲזוֹר מִיָּד לְבֵיתוֹ (שם י"ח).

שכו

מה שְׁצִוָּה לְאַחֵי זְקֵנֵי הֶרֶב רְאוּבֵן יוֹסֵף הַנ"ל, שְׁכֹל הוֹרָאָה שְׁיִשְׁמַע מִפִּי הֶרֶב דְּעִירוֹ, יֹאמֵר תְּמִיד בְּהַפּוּף, וְכֵן הָיָה מְקִים אַחֵי זְקֵנֵי הֶרֶב רְאוּבֵן יוֹסֵף הַנ"ל, שְׁגַם אִם הוּא לֹא זָכַר בְּעֶצְמוֹ אֶת פֶּסֶק הַהוֹרָאָה, אֲבָל מַעֲצָם רְאוּתוֹ תְּמִיד עֵינַי בְּעֵינַי אֲמַתַּת דְּבָרֵי אַדְמוֹר זצ"ל, הָיָה אוֹמֵר תְּמִיד לְהַפּוּף מְדַבְּרֵי הֶרֶב הַנ"ל. וְכֹאשֶׁר פָּתְחוּ אֶת סִפְרֵי הַפּוֹסְקִים לְעֵינַי כְּדַבְּרֵי מִי הַפֶּסֶק, הָיוּ רוֹאִים עֲבֵעֵינֵיהֶם שְׁהֶאֱמַת כְּדַבְּרֵי, עַד שְׁבָרַח הֶרֶב הַהוּא מִן הָעִיר עִם כָּל בְּנֵי-בֵיתוֹ בַּחֲרָפָה וּבוֹשָׁה גְדוּלָּה. שְׁמַעְתִּי כָּל זאת מִפִּי אָבִי, הַרִינִי כַּפָּרַת מְשֻׁכָּבוֹ, וּמִשְׁאָר אַנְשִׁים שְׁשָׁמַעוּ זאת מִפִּי בְּעֶצְמוֹ (שם י"ט).

שכז

את אֲשֶׁר חֵלַק פְּרִנְסוֹת לְהֶאֱנָשִׁים שְׁגִרְשׁוּ אוֹתָם מִן הַכַּפּוּרִים, וְכֹל אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ לֹא שָׁב רִיקָט, שְׁמַעְתִּי כָּל זאת בְּאִרְיֹנוֹת מֵאָבִי, הַרִינִי כַּפָּרַת מְשֻׁכָּבוֹ, שְׁשָׁמַע זאת מִמוֹהֲרַנְתִּי ז"ל וְגַם מִפִּי הֶאֱנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּעֶצְמָם (שם כ').

שכח

בַּעַת אֲשֶׁר גָּלָה לְמוֹהַרְנֵ"ת ז"ל וּלְרַבֵּי נִפְתָּלִי ז"ל הַסּוּד הַכְּמוּס מִעֲנֵן בִּיאַת הַגּוֹאֵל, יָשָׁב אִזּוֹ גַם חֲתָנוּ רַבֵּי יוֹסֵף ז"ל סְמוּךְ וְדְבוּק אֵלָיו מִמֶּשׁ, וְגַם שְׁנֵי אַנְשִׁים מִטְּעַפְלִיק עָמְדוּ אִזּוֹ עַל מַדְרָגוֹת הָעֲגָלָה (שְׁטִיג), מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד, וּפְנִיָהּם לְאֲדַמוּ"ר זצ"ל הִכָּל עַת הַנְּסִיעָה [שְׁנִסְעוּ אִזּוֹ מִלְּאֲדִיזִין לְטְעַפְלִיק], וְקוּלוֹ ז"ל בַּעַת שְׁדַבֵּר כָּל זֹאת, נִפְסַק בְּנִפְלְאוֹת כְּאֵלֶּה, עַד שֶׁלֹּא נִודַע כָּלֵל לְחֲתָנוּ וְלִשְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנִּזְכָּרִים אִם הוּא מְדַבֵּר עִם מוֹהַרְנֵ"ת ז"ל וְרַבֵּי נִפְתָּלִי ז"ל שֶׁיָּשָׁבוּ לְנִגְדוֹ. וְשָׁמַעְתִּי זֹאת מִפִּי כַּמָּה אַנְשִׁים וְגַם מֵאֲבִי, הֲרִינִי כִּפְרַת מְשָׁכְבוֹ, שֶׁשָּׁמְעוּ מִפִּי הַנִּזְכָּר, אֲשֶׁר הָיוּ רְגִילִים לְסַפֵּר זֹאת בְּכָל פְּעַם (שֵׁם כ"א).

שכט

הַמַּעֲשֶׂה מִהַשְׁתִּי מַצְבוֹת, שָׁמַעְתִּי מֵאֲבִי, הֲרִינִי כִּפְרַת מְשָׁכְבוֹ, שֶׁשָּׁמַע זֹאת מִפִּי רַבֵּי מִשָּׁה, דִּין וּמוֹרָה-צָדֵק דְקָהֵלֶת-קֹדֶשׁ טְעַפְלִיק, שֶׁבְּעֵינָיו רָאָה וּבְאָזְנָיו שָׁמַע זֹאת (שֵׁם כ"ב).

של

אָמַר הַמַּעֲתִיק, שֶׁמַּעֲשֶׂה כֶּף הָיָה, שֶׁפַּעַם אַחַת הָיָה רַבְּנוּ ז"ל בְּטְעַפְלִיק, וְהָיָה בְּעֶזְרַת בֵּית-הַכְּנֶסֶת (פְּאֵלִישׁ), וְרָאָה מַצְבוֹת מְנַחִים, וְהַשְׁתִּי מַצְבוֹת וְרָשִׁימַת אוֹתִיוֹתֵיהֶם זֶה עַל זֶה, וְאָמַר: "אֲפֹלוּ לְאַחַר מִיתָה אֵין לָהֶם בּוֹשָׁה!" וְנִתְּוַדַּע, שֶׁאֵלוּ הַשְׁתִּי מַצְבוֹת הָיוּ, אַחַת בְּשָׁבִיל אִישׁ וְאַחַת בְּשָׁבִיל אִשָּׁה, שֶׁהָיוּ נִחְשָׁדִים עוֹד זֶה עִם זֶה בְּחַיֵּיהֶם (שֵׁם).

שלא

אֵת אֲשֶׁר אָמַר אִזּוֹ עַל שְׁנֵי יְלָדֵי רַבֵּי שְׁמוּאֵל מִטְּעַפְלִיק: "תַּחַת שְׁנַיִם חֻלְשִׁים עָדִיף אֶחָד בְּרִיא", "אִיִּדְעַר צְוּוּי שְׁלֹאפֶּע, אִיז גְּלִיכְעַר אִינְס אַ גִּיזוֹנְד'ס!", וְכֵן הִנֵּה. גַּם זֶה שָׁמַעְתִּי מִפִּי אֲבִי.

הריני כפרת משכבו, ששמע מפי רבי משה מורה צדק הנ"ל (שם כ"ג).

שלב

אמר המעתיק: שמעתי שהמעשה היה, שנולדו לרבי שמואל הנ"ל תאומים, ורבנו ז"ל היה אצלו על הברית-מילה והיה אז סנדק, ואז אמר כל זאת כנ"ל, וכן הנה, שהתאומים מתו, ואחר-כך נולד לו בן בריא וחיזק (שם).

שלב

המעשה מרפואת חלי הראה לרבי נפתלי ז"ל, שמעתי מאבי, הריני כפרת משכבו, ששמע זאת מפי רבי נפתלי ז"ל בעצמו (שם כ"ד).

שלד

אמר המעתיק: שמעתי שהמעשה כך היה: אחר ביאתו מלמברג היה דרכו לסע חוץ לעיר. ופעם אחת לקח אתו את מוהרנ"ת ז"ל ורבי נפתלי ז"ל ובאו ל"קרעטשמע" אחד, ונתנו להם שם גבינה לאכל, ורבי נפתלי ז"ל היה לו גם-כן חלי הראה כמו אדמו"ר זצ"ל, והוא ז"ל ורבי נפתלי לא רצו לאכל מחמת שמזיק לחולאת הזאת, ומוהרנ"ת ז"ל לא רצה לאכל בלעדס. ואמר מוהרנ"ת ז"ל לרבי נפתלי שיאכל ולא יזיק לו. ואמר רבי נפתלי: "אתה אומר לי? כשרבנו ז"ל יאמר לי! — אז דער רבי וועט מיר זאגען!" ואמר לו אדמו"ר זצ"ל שיאכל עם מוהרנ"ת ז"ל, ואכל הרב נפתלי עם מוהרנ"ת ז"ל. ואחר-כך כשנסעו בחזרה העירה, עשה רבי נפתלי א הוס [=שעול], ואמר רבנו ז"ל: "הראיתם? אין זה כבר כלל אותו שעול הקודם. אני חשבתיו שהוא עוד יפטר לפניי", "ס'איז שויץ גאר ניט דער הוס! איך האב גימיינט אז ער וועט זיך פריער

אפ פארטיגען פאר מיר!". והמוכן מדבריו, שבזה המאכל המשיך לו רפואה למחלתו. ואז באותו ראש-השנה אמר התורה: "תקעו ממשלה" (ב"לקוטי-מוהר"ן" תנזא, סימן א'), ושם מוכן זה, שיכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך כל דבר מאכל, עין שם וכו' (שם).

המחבר

שלה

מה שעבר על רבי יודל ורבי שמואל אייזיק ז"ל בעת שנסעו בפקדתו עבור השתדלות בתעלומותיו למהר גאלתנו, שמעתי מזה קצת דקצת ראשי פרקים מאבי, הריני פפרת משכבו, ששמע מפי מוהרנ"ת ז"ל, וגם מרבי יחיאל מענדל ז"ל שמעתי זאת, שהוא שמע מפי רבי יודל ז"ל בעצמו (שם כ"ה).

המחבר

שלו

אמר המעתיק: שמעתי שצנה עליהם שיאמרו בכל עיר ועיר דף אחד מהספר הנשרף, ומספר "לקוטי-מוהר"ן" ישאירו דף אחד בכל עיר ועיר וכו'. וצנה עליהם שיהיו אצל הרב מברדיצ'ב זצ"ל ויבקשו ממנו צדקה, ויאמרו לו שהנדבה הזאת היא לצדקה הכנסת-פלה, והשתדלותו בזה היתה כנ"ל, אך עברו עליהם מניעות רבות מחמת עניות, שפלה אצלם הממון, ובבתים לא רצו לתן להם מחמת שאמרו שהם בריאים ויכולים לעבד, וגם חשדום לגנבים וכו', ולא גמרו הענין (שם).

שלו

המעשה מאלכסנדריווקע והתקימות הבטחתו, שמעתי מרבי משה שישב שם, ששמע זאת מפי האיש שראה זאת בעיניו (שם כ"ו).

שלה

אמר המעתיק: כפי הנראה היא המעשה ששמעתי, שפעם אחת היה רבנו ז"ל בחרף על ברית-מילה, ובא איש אחד וקבל לפניו

אודות בתו אשר פתה אותה ערל אחד להמיר דתה, רחמנא לצלן, ונאכדה, וכבר חפש אותה בכל הכפרים ולא מצאה. ויאמר לו רבנו ז"ל, שנמצאת אצל הכמר דעירו, אשר לא עלה על דעתו שהכמר יעשה לו זאת, יען כי חי אתו בטוב מאד. ואמר אל רבנו ז"ל: "איך הולכים לבקשה?" והשיב לו, שישעו שני אנשים תכף עם עגלת-החרף סמוך לבית הכמר, ובתו תעמד בחוץ, וכשתראה אותם, תכף תתנוצצה לנסע עמם לביתה, וכך הנה. ואדמו"ר ישב עוד על סעדת ברית-מילה. וכשנודע הדבר להערלים דשם, לקחו מקלות וקנדמות לילך ללחם עם היהודים אשר לקחו את הנערה מבית הכמר ולקחתה בחזרה בחזקה, ונפל על היהודים פחד גדול, ואמר רבנו ז"ל שלא יפתדו, רק יקחו בידם גם-כן מקלות ולצאת כנגדם, ויפתדו הערלים מהם, וכן הנה — כשראו הערלים את מעט היהודים יוצאים כנגדם גם-כן במקלות, הלכו להם אף שלא היה שום דרך הטבע לזה. ואחר-כך השתדל רבנו ז"ל לשדך אותה עם בחור בעל-מלאכה אחד סנדלר משם, והזהיר להבחור ואמר: "תשמר את עצמך אם יזדמן לך איזה קטטה עמה, שלא תבישה בבזיון הזה שרצתה להמיר דתה! ובעבור זה אני מבטיחך שיהיה לך ממנה בנים טובים. וכן הנה, שנוודו לו ממנה בנים טובים, רבנים ולומדים מפלגי-תורה (שם).

שלט

מה שאמר להירש בער מאומן את מחשבתו שחשב בעת ההיא, שמעתי מרבי משה ברבי אברהם חיים, ששמע מפי האנשים ששמעו מפיו (ראה לקמן סימן תקצא) (שם כז).

שמ

משני אנשים שתפים שאכלו בקערה נגד אדמו"ר וצ"ל באכסניא, וכל אחד אכל מצד הקערה של חברו. ואחר שהלכו אמר אדמו"ר וצ"ל, שכן הדבר גם בנשותיהם. אחר-כך ברבות העתים

נתגלה הדבר. שמעתי זאת מאבי, הריני כפרת משכבו, ששמע זאת מאחד מאנשי אדמו"ר וצ"ל (שם כח).

שמא

מה שאמר לרבי גרשון ו"ל: "עבור גר שנה פרוטה עלולה להתבלבל שמונה-עשרה שלמה!", "איבער א גראשינדיג ליכטעל קאן צו שלאגין ווערין א גאנצע שמונה-עשרה!". ובעת שנתקיים זאת אחר כמה וכמה שנים, נזכר הרב גרשון, שמכון ממש כדברים האלה אמר לו אדמו"ר וצ"ל. שמעתי כל זאת מאבי, הריני כפרת משכבו, ששמע זאת מפיו בעצמו (שם כ"ט).

שמב

שפעם אחת בקש רבנו ו"ל לתן לו עצירות ולא רצה. ואמר לו רבנו ו"ל: "מפני מה, הלוא בשביל א גראשין לעכטיל קאן צו שלגין ווערין א גאנצע שמונה-עשרה?" כנ"ל. ואחר כמה שנים נתקיים זאת מחמת עניות וכו', שפעם אחת לעת-ערב והיה חשוך בביתו, ובקשו בני-ביתו ממנו "א גראשין" לקנות גר ולא היה לו, ועל-ידי-זה נתבלבל לו השמונה-עשרה, ונזכר אז שרבנו ו"ל כון לו מכמה שנים מקדם (שם).

שמג

המעשה מרבי ליפא ו"ל ומה שאמר לו: "איני רוצה שיהיה לך ממון!", "איך וויל ניט אז דוא זאלסט האבין געלד!" והסבות מהרוח סערה שנסתבב לזה, שמעתי מאבי, הריני כפרת משכבו, ששמע מפי מוהרנ"ת ו"ל (שם ל).

שדמ

אמר המעתיק: בזה יש אריכות גדולה, אף אזכר בקצור איזה ראשי פרקים: הרב ליפא היה אצל רבנו ו"ל, ואמר אז התורה כ"ג "צוית צדק וכו'", ושם מדבר מענין ממון, ורמז על רבי ליפא הנ"ל,

כי הרב ליפא הנ"ל היה ממקורביו הראשונים קדם מוהרנ"ת ז"ל ורבי נפתלי, ומסיפור ענינו שלו נתקרבנו, ואחר-כך נפל לתאנת ממון, והוא עסק אז עם סוחר אחד וכו', ואמר לו רבנו פנ"ל. וכשנסע מרבנו ז"ל חשב בדעתו: הלא אם יסע לרבנו ז"ל, אפשר יתקיים דבורו, על-כן נספם בדעתו שלא לסע עוד, ואמר שרבנו ז"ל הוא מעולם הבא ואני — מעולם הזה, ואף-על-פי-כן לא הועיל ונעשה עני, כי בא רוח סערה ועקר ביתו לגמרי. ואחר איזה שנים התחיל שוב לנסע לרבנו ז"ל, וכשקראו לו פעם אחת "מפטיר", והסוף של ההפטרה היה: "הלא מעתה קראת לי אבי וכו'", אמר מוהרנ"ת לרבי ליפא: "רבי ליפא, עמנו הייתם, הלא מעתה וכו' פנ"ל, ראיתם מה שקוראים לכם — הלא מעתה וכו'?" וכשנסע לרבנו ז"ל הוכיח אותו כמובא בהשיחות (ב"ח"י מוהר"ן סימן שט"ו) במאמר "הוכיח את אחד וכו', ממה נפשך וכו'". ואז בכה מאד עד שהוריד דמעות מעיניו לארץ, ואז אמר לו רבנו ז"ל: "אפלו אם יהיה הממון שלך מכסה ומצנע אפלו בתכה — יפזרו הרוח!" וכן הנה, ששכר איזה יער ובנה לעצמו שם בית-דירה, וקדם שנגמר הגג בא רוח סערה והפך וחרב ועשה מן הכל אבק ועפר לא יצלח לכלום. בשנה האחרונה לא היה על ראש-השנה, ושאל רבנו ז"ל עליו, ותרצו אותו, כי הצריך לסע בשביל אתרוגים בשביל כל האוקריינה. ענה רבנו ז"ל ואמר: "הראש-השנה שלי עולה על הכל! דבר גדול מזה אין!" "קייין גרעסערס דערפון איז ניטא!". וזה הרבי ליפע, מקדם היתה אשתו בשלום עמו, ואחר-כך נעשית מתנגדת עליו, וכשבא אל מוהרנ"ת ז"ל וראה שיש לו שלום-בית, נתרץ לו הגמרא (יבמות ס"ג; יומא ע"ב, ב'): "זכה — נעשית לו עזר, לא זכה — נעשית כנגדו"; והיה צריך לכתב: "זכה — עזר, לא זכה — כנגדו", מה תבת "נעשית"? אכל עכשו מוכן בטוב: "זכה — נעשית לו עזר", כמו אצל מוהרנ"ת ז"ל, שמקדם היתה מתנגדת,

ואחר-כך היא בעצמה נעשית עזר; "לא זכה — נעשית כנגדו", כגון אצלו, שמקדם היתה לו לעזר, פי היתה מגדלת אצל החסידים, ואחר-כך נעשית לו מתנגדת. פעם אחת אמר מוהרנ"ת ו"ל: "במה זוכה וכו' (תהלים קי"ט, ט), יודע אני שרפי ליפא היה כשר ממני, וכעת איפה הוא ואיפה אני?! "איך ווייס אז רבי ליפא איז גי'ווען פרו'מער פאר מיר, און יעצט וויא איז ער און וויא בין איך?!" (שם).

שמה

הודעת העתידות ברמז לרבי אהרן ו"ל, הרב מברסלב, שיהיה נפטר בחדש אב, וכן הנה [שנפטר מכון בראש-חדש אב, ואנשי-ש'לומנו אמרו הסימן לזה: באחד באב מת אהרן (במדבר ל"ג, ל"ח)], שמעתי מאבי, הריני כפרת משכבו, וגם משאר אנשי-ש'לומנו ששמעו מפיו בעצמו שספר מזה בעת מחלתו קדם פטירתו, וגם בשנה הזאת היה חלוש מאד בקיץ, ומיד כשעבר חדש מנחם-אב נתמלא שמחה על שפכר היה בטוח שבודאי ימלא שנתו (שם ל"א).

שמו

מה שרמז לאחד שיבוא אליו לאחר הסתלקותו, על אודות מחלתו החלי-נופל, רחמנא לצ'לן, שבקש אז ממנו, וכן הנה, שלאחר הסתלקותו בא האיש הזה על ציונו הקדוש, ומאז והלאה נתרפא מהחלי הזה. כל זאת שמעתי מאבי, הריני כפרת משכבו [וכנה אני מספק אם אמר ששמע זאת מפיו בעצמו או מפי אחר ששמע ממנו] (שם ל"ב).

שמו

הודעת העתידות מרפואת בתו שרה על-ידי התעוררות השמחה, שמעתי מאבי, הריני כפרת משכבו, ששמע מפי איש אחד ששמע מפיה בעצמה (שם ל"ג).

שמח

אמר המעתיק: שמעתי מאנשי-שלוֹמנו שִׁכַּף הָיָה הַמַּעֲשֶׂה, שְׁהָיָה לָהּ כָּאֵב-שָׁנִים, וְאָמַר לָהּ רַבְּנוּ ז' לְשִׁתְּהִיָּה לָהּ שְׂמִיחָה, וְאָמְרָה: "הֲלוֹא כּוֹאֵב לִי?" אָמַר לָהּ שְׂתַעֲשֶׂה אֶת עֲצָמָה כְּאֵלוֹ שְׂמִיחָה, וְאָמַר: עוֹד יִהְיֶה זְמַן שְׂתִבְּרֹא מִזֶּה לְשְׂמִיחָה כָּל-כֶּף עַד שְׂתִרְקַד, וְאִזּוּ יִהְיֶה לָהּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וְכֵן הָיָה, שֶׁהִגִּיעַ לָהּ שְׂמִיחָה גְדוֹלָה עַד שְׂבָאֲמָצַע הַיּוֹם סָגְרָה הַ"לְאָדִין" [=תְּרִיסִים] וְרָקְדָה וְנִתְרַפְּאָה (שם).

שמט

מרבי חייקל, שֶׁהֲרָאָה לוֹ נְשִׁמַּת הַמֵּת, שְׂמַעְתִּי מֵאֲבִי, הֲרִינִי כִפְרַת מִשְׁכָּבוֹ, שְׂשָׁמַע מֵאֲבִיו כְּמָה פְּעָמִים (אֲנָשִׁי מוֹתֵרִין אוֹת ל"ד).

אמר המעתיק: פִּדְוֹעַ, הָיָה רַבִּי חַיִּיקֵל הַחֲזוֹן שֶׁל רַבְּנוּ ז' ל. פְּעַם אַחַת בִּקֵּשׁ מִרַבְּנוּ ז' ל, שִׁירְאָה לוֹ מֵת (נִפְטָר), וְאָמַר לוֹ רַבְּנוּ ז' ל: "אֲבָל הֲלוֹא תִתְּפַחַד מִמֶּנּוּ!" וַיַּעַן וַיֹּאמֶר: "אֵינְנִי כָל-כֶּף טַפֵּשׁ, עַד שְׂאֲתַפְּחַד מִמֶּנּוּ!" וַיֹּאמֶר לוֹ רַבְּנוּ ז' ל עוֹד הַפְּעַם: "אֲבָל תִּתְּפַחַד". כָּכָה עַד שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְהוּא הִשִּׁיב כַּנֵּ"ל, שֶׁלֹּא יִתְּפַחַד. וְהֲרָאָה לוֹ רַבְּנוּ ז' ל נְשִׁמַּת נִפְטָר אֶחָד, וַיִּתְּחַלֵּחַל וַיִּתְּבַהֵל מְאֹד, עַד שֶׁרַבְּנוּ ז' ל נִתְּיָרָא, שֶׁלֹּא יִזִּיק לוֹ הַפְּחַד. וַיֹּאמֶר לוֹ רַבְּנוּ ז' ל: "הֵאֵם חָכֵם כְּמוֹד יְכוּלִים לְהִטְעוֹת בְּדַמְיוֹן?! " וַיִּחַלֵּף הַפְּחַד מִמֶּנּוּ, וְכַעֲבַר אֵיזָה זְמַן בִּקֵּשׁ עוֹד הַפְּעַם מִרַבְּנוּ ז' ל, שִׁירְאָה לוֹ נִפְטָר, וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְּפַחַד, וַיֹּאמֶר לוֹ וְהִבְטִיחַ לוֹ, וְזֶה הָיָה קִדְּם חֲנֻכָּה. בְּאוֹתוֹ הֶרְחוּב, שִׁיֵּשֵׁב רַבְּנוּ ז' ל, הָיָה אוֹפָה אֶחָד, וְאֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ, כְּשִׁיֵּשְׁבוּ לְסַעֲדַת מְלוּוֹה-מְלָכָה, עַל-פִּי-רֹב הָיָה חֶסֶר לָהֶם לֶחֶם, וְהָיוּ רִגְלִין לְכַנֵּס לְהָאוֹפָה הַזֶּה וּלְקִנּוֹת הַשִּׁירִים מִשְׁבֵּת מָה שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְמַכֵּר, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הָיָה שְׁלֵם אוֹ לֹא נֶאֱפָה מִצַּד אֶחָד וְכוּ' בְּכַדִּי שִׁיקְנוּ בְּזוּל; וְהוּא הָיָה רִגִּיל לְהִיטִיב עִמָּהֶם בְּמִקָּח בְּשָׁבִיל זֶה, וְנִפְטָר הָאוֹפָה הַזֶּה לְבָאֵלוֹ

צורה חסומה

הימים, ובחגגה אָמר רבנו ו"ל אַל הָרַב חַיִּיקֵל: "עֲתָה תִּרְאֶה נִפְטָר!"
 וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת הָאוֹפֶה הַנִּי"ל, שְׁנַפְטָר בְּסֻמוֹף, אִיף שְׁעָמַד לִפְנֵי
 רַבְנוּ ו"ל בְּכַרְיֵעָה וְהַשְׁתַּחֲוִיָּה, וּבִקְשׁ מִרַבְנוּ ו"ל: הִיּוֹת שְׂאֲנִי הֵיטְבַתִּי
 עִם הָאֲנָשִׁים הַמְקַרְבִּים שְׁלָכְם לְמַכַּר לָהֶם בְּזוּל לֶחֶם וְחֵלֶה בְּשָׂבִיל
 סֵעֵדַת מְלוּוֹה-מַלְכָּה, וּבִכְנן אֲנִי מִבְּקֵשׁ מִכֶּם תִּקְוִן! וַיַּעַן רַבְנוּ ו"ל
 וַיֹּאמֶר לוֹ: "וַיַּעַן שְׁהֵיטְבַת עִם אֲנָשֵׁי הַמְקַרְבִּים אֵלַי, אֲנִי אֶעֱסֹק
 בְּתַקְוִינְךָ!" וַיַּעַלֶם הַנִּפְטָר. (שְׁמַעְתִּי מִרְבִּי נִפְתָּלִי כִּהֵן מִבְּרַדִּיצ'ב הַדֶּר
 בִּירוּשָׁלַיִם ת"ו, שְׁשָׁמַע מִחֲתָנוּ, הָרַב אַבְרָהָם ו"ל בְּרַבִּי נַחְמָן
 טוֹלְטִישֵׁינֶער) (שָׁם).

שנ

מעמודא דנורא = עמוד אש, שהראה למשה חנינעס, שמעתי
 מרבי אברהם דב ו"ל, ששמע מפיו (שם אות ל"ה).

שנא

המעשה מהסוחרים, שנתועדו עמו סמוך לנאוורִיטש, ומה
 שהפליא לדבר עמהם כאלו הוא אחד מחבורתם, ומה שפון לאחד
 מהם את מחשבתו שתי פעמים ובחכמה נפלאה להתעלם ולהתכסות
 גם מאתו — עינן בספר "שיחות וספורים", כרך ו' אות ה' באריכות
 (ראה לקמן סימן תעב). שמעתי כל זאת באריכות מפי אבי, הרניני כפרת
 משכבו, ששמע מרבי שמואל מטעפליק שנסע אתו, כמוכא בספר
 "חיי-מוהר"ן" סימן קנ"א, קס"ג (שם אות ל"ו).

שנב

הספור ממה שאמר לרבי שמואל על אודות השנה: "אף-על-גב
 דאיהו לא חזי — מזלה חזי (מגילה ג', א'), גם זה שמעתי מאבי,
 הרניני כפרת משכבו, ששמע מפיו בעצמו (שם אות ל"ז).

שנג

אמר המעתיק: "שמעתי, שרבי שמואל הנ"ל לן עמו ביחד, ושאל אותו אדמו"ר וצ"ל: "השמעת איזה דבר בלילה הזאת?" והשיב לו רבי שמואל: "לא, רק כל הלילה לא יכלתי לישן..." ואז אמר לו אדמו"ר וצ"ל: "אף-על-גב דאיהו לא חזי וכו'". והמוכן, ששמע נראה אדמו"ר וצ"ל באותו לילה דברים עליונים נפלאים ונוראים מאד (שם).

שנד

הספור מהחלום מענין הדג, שמעתי מאבי, ^{אוצר החכמה} הריני כפרת משכבו, ששמע זאת מאחד מאנשי אדמו"ר וצ"ל (שם אות ל"ח).

שנה

אמר המעתיק: שמעתי, שאחד מאנשי-שלומנו חלם לו, שאמר לו אחד בחלום: אם יביאו לך מחר דג, תקנה אותו ותביאו לרבנו ו"ל! וכבקר בא ערל עם דג למכר, וקנה אותו והביאו לרבנו ו"ל, ותכף שאל אותו: איפה הדג? ונתן לו. ואמר רבנו ו"ל איזה דבר בדיון על הדג, ואמר עליו: "א גרויסער שלא לשמה" "שלא לשמה" גדול, ואמר עליו, שזה גלגול אביו של זה שקנה אותו, ובשלו אותו על שבת-קדש והיה לו תקון (שם).

שנו

הספור מהאיש מאומן, שהגיד לו את מחשבתו, שהיה לו מקדם איזה שבועות בחצי הלילה, שמעתי מהרב, רבי זלמן ו"ל, ששמע מפיו זה האיש בעצמו (שם אות ל"ט).

שנו

מעשה באיש אחד ושמו רבי ישראל מנעמירוב, אשר הפציר את אדמו"ר וצ"ל, שייספים לו לנסע למקום המלחמה בשביל פרנסה. ואדמו"ר וצ"ל, מדרכיו הנעלמים לבלי לדחק את עצמו על שום

דָּבָר, [כַּמּוּבָא מִזֶּה הַרְבֵּה בְּסִפּוּרָיו הַקְּדוּשִׁים ("חַי מוֹהַר"ן ת"ל-תל"ו, ועוד)], וּמַחֲמַת שְׂאֵף-עַל-פִּי-כֵן לֹא רָצָה בְּשׁוּם אִפֵּן לְהַסְכִּים לוֹ, עָנָה וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "תִּשְׁנֶה בְּדַעְתְּךָ אֶת הַזֶּן וְהִלְאוּ", "זֹא לֹסֵט זִיךְ פִּיר נְעַמִּין יָא מִיט גִּיין גְּלִיךְ [הִינּוּ: שְׂיֵהִיָּה בְּאַמַּת שְׁנָה אֲצִלוּ בְּלִבּוֹ, אִם לְנִסְעֵ אוּ לְאוּ], אַחֲר־כֵּךְ תֹּאמַר חֲמֻשָּׁה קֹאפִיטְלֵךְ תִּהְלִים, אוּן אַחֲר־כֵּךְ: "מָה שְׂיַעֲלָה בְּמַחֲשַׁבְתְּךָ כִּף תַּעֲשֶׂה!", "וּוִי סִינְוֵעַט דִּיר אַרִיין קוּמַעַן אִין דְּעַר מַחֲשַׁבָּה, אַזוֹי זֹא לֹסֵטוּ טָאָהֵן!". וְכֵן עָשָׂה הָאִישׁ הַנַּ"ל. וְאַחֲר־כֵּךְ בָּא לְאַדְמוּר זצ"ל וְאָמַר לוֹ, שְׁנַפְל בְּדַעְתּוֹ "הֵן", וְאַדְמוּר זצ"ל לֹא הוֹטֵב זֹאת בְּעֵינָיו כָּלֵל, כִּי יָדַע בְּרוּר כַּיּוֹם, שֶׁהָאֲמַת לֹא הָיָה בְּלִבּוֹ שְׁנָה הַזֶּן וְלֹאוּ, כֹּאֲשֶׁר פָּקַד עָלָיו, כִּי בְּאַמַּת מַחֲמַת תְּבַעֲרַת תַּאֲוֹת מְמוֹן חֲשַׁק וְרָצָה בְּכָל נַפְשׁוֹ לְנִסְעֵ הַנְּסִיעָה הַנַּ"ל. וְאָמַר לוֹ אַדְמוּר זצ"ל בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "נוּ, עִם דָּג קִטְן אֲפֹשֶׁר לִפְעָמִים לְתַפְסֵ דָג גְּדוֹל...". "נָא מִיט אֲפִלְאֲטִצִּיקַעַל קָאן מְעַן אֲמַאל אֲהַעֲכֹט חֲאֲפִין...". וְכַעַת שְׂאָמַר לוֹ אַדְמוּר זצ"ל, לֹא הִבִּין כָּלֵל הָאִישׁ הַנַּ"ל אֶת דְּבָרָיו אֱלוּ. וְאַחֲר־כֵּךְ נִסְעֵ הָאִישׁ הַנַּ"ל לְדַרְכּוֹ לְמִקּוּם הַנַּ"ל, וְסַבֵּב שֶׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂשֹׁכֵר אוֹתוֹ עָשִׂיר אֶחָד לְעַסְקָיו, וְהָיָה אֲצִלוּ אִיזָה זְמַן וְנִשְׂא חֵן בְּעֵינָיו, וְהָיְתָה בִּינֵיהֶם אֲהַבָּה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְהָעֲשִׂיר הַזֶּה הָיָה אִישׁ בְּלִיעַל וְרַע מְעַלְלִים וְגַם כָּבֵר בָּא בְּשָׁנִים, וּמִיָּמָיו עוֹד לֹא נִשְׂא אִשָּׁה כָּלֵל, אֲבָל מֵרַב אֲהַבְתּוֹ לְהָאִישׁ הַנַּ"ל, הַתְּחִיל לְדַבֵּר עַל לִבּוֹ מִיּוֹם אֵל יוֹם בְּדַבְרִים רַפִּים וְטוֹבִים, עַד שֶׁהִתְחִיל לִפְעַל אֲצִלוּ מְעַט מְעַט, וְהִתְחִיל לְעוֹב אֶת דְּרָכּוֹ הַרַע, וְנִשְׂא אִשָּׁה כְּשֶׁרָה וְצָנוּעָה, וְהִתְחִיל לִילֵךְ בְּכָל יוֹם עָרֵב וְכֹקֵר לְהַתְּפַלֵּל, עַד שֶׁבְּמִשְׁךְ הַזְּמַן נִתְּהַפֵּף לְאִישׁ אַחֵר מְמֻשׁ, וְנִעֲשָׂה בְּאַמַּת אִישׁ כְּשֶׁר כָּכָל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים. וְכֹאֲשֶׁר רַבִּי יִשְׂרָאֵל הַנַּ"ל מְנַעֲמִירוֹב הַבֵּיט וְרָאָה, שֶׁפָּעִלוּ כָּל-כֵּךְ דְּבָרָיו בְּהָעֲשִׂיר הַזֶּה, מִיָּד נִזְכַּר בְּמֵאמַר אַדְמוּר זצ"ל שְׂאָמַר לוֹ עַל עֵינָיו נְסִיעָתוֹ, שֶׁבְּדָג קִטְן יְכוּלִים לְחַטֵּף דָּג גְּדוֹל, כִּי בְּאַמַּת כֵּן הָיָה;

גם שם המשפחה של העשיר הזה "העכט". שמעתי כל זאת מפני אבי, הריני כפרת משכבו, ששמע זאת מפי מוהרנ"ת ז"ל וגם מרבי נפתלי ז"ל (שם אות מ').

שנח

המעשה מרבי לייב מכפר וואטשעק, שהיה אדמו"ר זצ"ל אצלו על ברית-מילה, ואמר אז, שהיה טוב פה להעמיד חפה. ואחר-כך כשהגיע הזמן, שבא לטשיקעוו, שכן היה המדבר, ירד מטר ולא רצה לנסע לשם, והיה בכפר וואטשעק החתנה. ואחר-כך מענין רבי יעקב בעל-מגיה שאמר לו וכו', שמעתי כל זאת מחתנו, הרב רבי זלמן מגיד-מישרים, ושאל אותו, אם היה בזה איזה ענין, והשיב לו: הן! גם שמעתי, שספר בנו של רבי לייב הנ"ל, שאחר-כך בשבת שאחר החפה לקח רבי לייב שני דללים על כתפו ונשא אותם מן הפרוודור אל הבית להעמידם על השלחן כענין השמחה. ויאמר לרבנו ז"ל שיברכו, שלשנה הבאה יתן לו גם-כן בזה. והשיב לו רבנו ז"ל: "אלקים יודע!" "גאט ווייסט!" ונבהל מאד מן המענה הזאת, ובקש מרבי לייבלי אפטער, שהיה אז המלמד שלו, שישאל על זה מרבנו ז"ל, ושאל אותו, והשיב לו שיצוה עליו, שיבוא בעצמו, וקא אליו, וצוה עליו, שיבוא אליו לאחר שני שבועות. ואחר שני שבועות בא אליו עוד הפעם, ויאמר אליו, שהחליף זאת בעניות, שיחזר על הפתחים, והתחיל לבכות לפניו מאד... וצוה עליו, שיבוא עוד הפעם לאחר שני שבועות, וחזר וקא אליו, ואמר לו שזה אי-אפשר, [שלא יהיה ענין], רק על-כל-פנים לא יחזר על הפתחים, ויגנבו אצלה בשנה זו איזה פעמים וכו', ואחר-כך ירחם עליה האדון ויבנה לה "קרעטשמע" קטנה, וממנה תתפרנס בדרך גדול כל ימי חייה, עד שכל בנייה יהיו מכרחים להפרד ממך, או שיעבדו אצל אחרים, או שיפרנסו את עצמם בענין אחר. וגם גלה לו כמה שנים יחיה, ושבשבווע אחד ימותו הוא ואשתו, ואחר-כך היה מכונן ככל

הנ"ל, רק שבמשך הזמן ההוא צמצם את עצמו גם בעצם דחקו לקבץ ולאסוף על-יד על-יד מעות לכתובת ספר-תורה לבית-המדרש דפה אומן, וחקק עליו את שמו ונתן אותה להבית-המדרש על ראש-השנה שקדם פטירתו. גם אז כשאמר לו רבנו ז"ל ככל הנ"ל, פזר מיד בכל יבלתו מעות הרבה לצדקה, כי ידע בבורו, שלא יועיל לו כלל, אם ירצה להתחכם בזה (שם אות מ"א).

שנט

אמר המעתיק: שמעתי אשר פעם אחת הושיט משה חינוקעס לרבנו ז"ל צנצנת קאוע, וכשהעמיד את הקאוע על השלחן, נתהפף הצנצנת ונשפכה הקאוע, ואמר לו רבנו ז"ל בזה הלשון: "כפי הנראה לא נהיה מחתנים!", "א פנים מיר וועלין קיין מחתנים ניט זיין!" אז היה משה הנ"ל חשוף בנים, רחמנא לצלן, ואחר-כך אחר הסתלקות רבנו ז"ל, שגרש את אשתו על סמך שאמר לו רבנו ז"ל קדם פטירתו בין הצנאות, שאם יגרש את אשתו, יהיו לו בנים (עין לעיל אות ח'), ולקח את רבי אברהם דב ז"ל, נכד רבנו ז"ל לחתן לו, ואחר-כך בעת המחלקת, שנתרחק משה הנ"ל, גרש רבי אברהם דב את בתו, ונתקומו דברי רבנו ז"ל הנ"ל (שם).

שם

שמעתי בעת שישב אדמו"ר זצ"ל בברסלב, ישב פעם אחת עם אנשים, ובתוכם היה גם רבי חיים שרה'ס מברסלב, ופתאום אמר רבנו ז"ל: "האדם הוא שוטה כל-כף, עד שאפלו כשהמלאך המות הולך אחורי כתפיו... הוא מחזיק עדין בשטותיו והבליו..." והאנשים השתוממו מאד על הדבורים האלה ולא ידעו על מה הם מרמזין; אבל הרב חיים שרה'ס נבהל מזה מאד מאד, כי נכנסו הדבורים היטב בלבו, וידע בנפשו כי אדמו"ר זצ"ל מרמז עליו באלו הדבורים, וישב אצל השלחן בפחד גדול. אחר-כך הלכו כל האנשים

לדרבכם, ורפי חיים הנ"ל נשאר יושב אצל השלחן, ושאל אותו אדמו"ר וצ"ל: "מה אפה יושב?" ולא יכל להשיבו כי ישב במרה שחורה גדולה מאד, ונכנס אדמו"ר וצ"ל לחדרו והלך הרב חיים אחריו ויבך לפניו מאד, ויאמר לרבנו ו"ל: "רבי, אני יודע בנדאי, אשר פונתכם בהדבורים היתה עלי, לכן מאד מאד אבקשכם לעורר רחמים עלי, שאשאר בחיים!" ויאמר לו אדמו"ר וצ"ל: "כן הדבר, שהיתה פנתתי עליך! ... אך אני צריך לנסע על ציון קבר זקני הקדוש, הבעל-שם-טוב וצ"ל, למעזיבוי' להתפלל עבור הילד שלי, [שהיה אז חולה], לכן תסע גם-כן עמי ואתפלל גם עליך!" וכן עשה, ונסע רבי חיים הנ"ל גם-כן עם רבנו ו"ל למעזיבוי', והלך רבנו ו"ל על קבר הבעל-שם-טוב וצ"ל והתמהמה שם זמן רב, ואחר-כך אמר לרבי חיים בזה הלשון: "עבורך פעלתי ישועה! ועבורי — לא!", "דיר האב איך גיפוילט! און מיר — ניט!..." ואין אפה צריך אפלו להתפלל, אך כיון שאפה פה, לך גם-כן!" והלך אל קבר הבעל-שם-טוב, ואמר לו כמה שנים יחיה עוד (שם מב).

שסא

21.08.2018

ויסעו חזרה לברסלב, ובאמצע הדרך אמר רבנו ו"ל לרבי חיים הנ"ל: "הילד שלי כבר מת!" וכך הנה, כי כשבאו לביתם, מצאו שהילד כבר מת... ולא רצה רבנו ו"ל לכנס לעיר ברסלב על שבת-קדש, ושלח האיש הנ"ל לברסלב לקנות חלה על שבת-קדש, וצוה לו, שיהיה הדבר בסוד, שלא יתודע לאשתו; אך אנשי-שלומו שאלו אותו: איפה רבנו ו"ל? כי ידעו מתחלה שנסע עמו, והשיב להם בסוד (שם).

שסב

ובין כך עבר מעשה מאברהם פייעס, שהיה מקרב לרבנו ו"ל, והוא היה מקדם איש מכער, והיה רגיל לומר על עצמו: "בגיהנום ישאו את עוונותי על גס!" "מיינע עוונות וועט מען ארום טראגין

אויף א פיינדיל אין גיהנום!“, והיה לו בן פגום וכו' וכו', ושם בנו היה חיים פייעס, ועשה עמו שדוף עם בתי ישראל נכד הבעל-שם טוב, והבעל-שם טוב, אבי זקנו של הפלה, לא היה רוצה בהשדוף, ועל-כן בא לרבנו הקדוש, שאינו רוצה בהשדוף, והיה רוצה לטל החתן מן העולם, והיה לרבנו ז"ל רחמנות על החתן, ובקש מהבעל-שם טוב ז"ל, שיניח אותו, אבל לא יהיו לו בנים — ממילא לא יהיה להם התקשרות ויהיה גט, וכן היה. ובלילה הקיץ רבנו ז"ל את רבי חיים שרה'ס הנ"ל והלך עמו ביצר להתבודד שם, ואחר-כך ספר לו את כל הנ"ל, וגם ספר לו כי הבעל-שם טוב, אבי זקנה, לקח מעמו השנים, והכרחתי לתן לו שנים אחרים, והגיד לו כמה שנים, [ועין להלן באריכות]. ובעת שחיים פייעס, [החתי], היה בארץ ישראל, כי נסע לארץ ישראל, ספר לאנשי-שלומו, שרבנו ז"ל נתן לו צעטיל (רשימה) של עבודות וסגופים, ואמר לו, שאם יקים זאת, יתהפך גופו ליהודי כשר ממש; אף היה קשה לקים ולא קים. ובעת המחלקת מהרב מסאנרן, רצה גם-כן לחלק, אמר לו רבי חיים שרה'ס הנ"ל: "שתק! הלוא אני יודע כמה שנים תחיה!" וכו'. ורבי חיים הנ"ל חי עוד הרבה שנים כמו שאמר רבנו ז"ל (שם).

שסג

בכפר אחד סמוך לזלאטיפאלע היה דר איש אחד, שהיה מחזיק ה"ארענדיא" = חכירה מאדון הכפר וה"קרעטשמיס" = אכסניות אשר בסביבות כפר הנ"ל, וכל האנשים המחזיקים ה"קרעטשמיס" היו משלמין לו ה"ראטעס" = דמי שכירות; והיתה לו אשה צנועה מאד, נדיבת לב מאד, והיתה מרחמת תמיד על המחזיקים ה"קרעטשמיס". כשלא היה להם לפעמים לשלם לבעלה ה"ראטע", היא נתנה להם כסף לשלם. ויהי היום, ונחלתה האשה הנ"ל במחלה מסכנת מאד, עד שהיתה נוטה למות, ובעלה השתמש ברופאים גדולים הרבה ולא הועילו לה כלום, וה"קרעטשמאריס" = שוכרי האכסניות — היה דונה

לכם מאד על האשה הנ"ל, בידעם, שאם, חס ושלום, תמות האשה הזאת, יהיה מר להם מאד... ולא יהיה להם מי שיירחם עליהם. גלל בן השתדלו הרבה, כלם כאיש אחד ברפואתה ונסעו אל הרופאים להביאם. וביניהם היה איש אחד, שהיה מקרב מעט לאדמו"ר וצ"ל בעת אשר ישב בזלאטיפאלע, וידבר האיש על לב הבעל הנ"ל, שישלח פדיון לאדמו"ר וצ"ל לזלאטיפאלע, וכן עשה, ושלח אותו עם פדיון נפש לאדמו"ר וצ"ל, ובעת ההיא היתה קרובה מאד, שתצא נפשה, ובא זה האיש לאדמו"ר וצ"ל והביא לו הפדיון. ויאמר אליו רבנו ז"ל, שיביא לו "רענדיל" = שם מטבע אחד, והביא לו האיש הנ"ל ה"רענדיל", ולקח אדמו"ר וצ"ל את ה"רענדיל" בידו ואמר לו, שה"רענדיל" אינו מחזיק המשקל, והלך האיש הנ"ל והביא לו "רענדיל" אחר, וגם זה היה נחסר ממשקלו, וכן היה כמה פעמים, שבכל פעם שהביא לו "רענדיל", והוא וצ"ל שקל אותו ולא הוטב בעיניו, עד שהלך לחלפן אחד והביאו לאדמו"ר עם הרבה "רענדיליך", ואדמו"ר וצ"ל בחר לו "רענדיל" אחד, שהיה לו המשקל על כף המאזנים כמו שצריך, ואז אמר לו: "לך ונסע לביתך, כי האשה הנ"ל כבר שבה לבריאותה!" ונסע חזרה להכפר.

21/08/2017 10:50:00

והנה האיש הנ"ל, בעת שאמר לו אדמו"ר וצ"ל, שפבר שבה לבריאותה, היה הדבר לפלא בעיניו, והביט על המורה-שעות באיזה שעה אמר לו אדמו"ר וצ"ל. וכאשר בא אל בית ה"רענדאר", ספרו לו כל בני הבית מה שנעשה שם, אחרי שנסע לאדמו"ר וצ"ל, כי תקף אחר נסיעתו התחילה האשה לגוע, ונעשה קול בכיה ורעש גדול בבית, עד שהקיצו אותה, ואמרה לתן לה מעט מים אל פיה, וספרה להם, כי כאשר יצאה נשמתה ובהא להפני בית-דין של מעלה, ושקלו העונות והזכויות שלה, והכריעו העונות וגזרו דינה למיתה, שלא תחזור עוד לזה העולם. בתוך-כך בא אברך אחד ונתארה צורתו כצורת אדמו"ר וצ"ל] והביא "רענדיל" אחד והשליך אל הכף של

זכיות, ונהכריעו הזכיות, ופסקו דינה לחיים. וכפי שספרו לו היה זה הדבר, בעת אשר אדמו"ר זצ"ל עסק ושקל כמה פעמים את ה"רענדיל" על כף המאזנים פנ"ל. אז השתומם האיש ויתפלא מאד על הדבר הזה, והבין היטב מה שאדמו"ר זצ"ל שקל כמה פעמים את ה"רענדיל"... מה שבעיניו היה הדבר לפלא. והאשה שבה לכריאותה תכף בשלמות (שם אות מ"ג).

שסד

בעיר אחת היה שוחט-ובודק ושמו רבי הלל, והיה מקרב לאדמו"ר זצ"ל, ואחר-כך נתרחק ולא נסע אליו כמה שנים, ואחר-כך חזר ובא אליו, ויירא להתראות לפניו, ובקש את איש ממקרביו, שילך עמו לאדמו"ר זצ"ל והלך עמו, ואדמו"ר זצ"ל היה אז בבית-המדרש שלו. וכשבאו אל הפתח ויפתחו אותה, נפל עליהם פחד ואימה גדולה, ונשאר האיש ^{הוא החכם} ההוא עומד אחורי הדלת, ורבי הלל נכנס להבית-מדרש, ונשאר עומד אצל הדלת. ורבנו ז"ל, כשראה אדם עומד אצל הדלת, התקרב עצמו אליו ונתן לו שלום ואמר בזה הלשון: "זה אתה הלל! לולי התמהמהת עוד מעט, היית בא אלי בתקריבך..." "ס'איז דו הלל! דו זאלסט גיוועזין ווארטין נאך א ביסעל, וואלסטו גיוועזין געקומען צו מיר מיט די זאקין..." [הינו: לאחר מותו]. והתחיל רבי הלל לבכות לפניו מאד, כי נפל עליו פחד בשמעו הדבורים האלו מפי אדמו"ר זצ"ל. ואחר-כך הוכיח אותו רבנו ז"ל, על שנתרחק ממנו זמן רב כזה ולא נסע אליו: "עשה אני אומר לך שתעקר דירתך לעיר אחרת! ואם לא תצית לי, בטח תתחרט!" ואחר-כך נסע רבי הלל ממנו ולא רצה לבוא עוד לביתו, רק נסע לאיזה עיר הסמוכה לשם ושלח מכתב לזוגתו, כי הוא ימכר את חזקת השחיטה שלו, והיא תמכר את הבית, כי הוא מכרח לעקר דירתו משם; וכן הנה, כי מכר את חזקת השחיטה, והיא מכרה את הבית, רק אחר-כך נעשה מחלקת משכן

אחד, שטען, שהוא בר-מצרא לקנות הבית, ולא יכלה זוגתו לגבות את המזון, וכתבה אליו, שיבוא לביתו לעשות גמר ממכירת הבית, ולא ישהה שם כלל, רק כשיגמר הדבר יסע משם, ונתרצה לדבר הזה, כי סבור היה, שלא יזיק לו דבר קטן כזה, יען כי לא ישהה שם כלל, ונסע לשם ותכף מת שם בעיר הנ"ל, ונתקמו דברי אדמו"ר וצ"ל (שם אות מ"ד).

שסה

בברסלב היה עשיר אחד, שהיה מקרב לאדמו"ר וצ"ל, והיה לו בן יחיד, ועשה שדוף עבורו עם נכדת הבעל-שם-טוב וצ"ל, וכשהגיע זמן הנשואין, באותו זמן, נפטר אצל רבנו ו"ל ילד אחד, ונהג רבנו ו"ל שבעה מחוץ לעיר, כי שכר לו דירה שם, שהיה גן לפניה, יען לא היה בקו הבריאה, ולקח אתו רבי חיים שרה'ס, שישמש אותו שם. והנה העשיר הנ"ל, טרם נסע לחפת בנו, הלך עמו אל אדמו"ר וצ"ל לקבל רשות ממנו, וקבלו רשות ממנו ונסעו לדרךם. בלילה ההוא הקיץ עצמו רבנו ו"ל משנתו ונטל ידיו, ואמר לרבי חיים הנ"ל: בוא עמי! והלך עמו אל הגן, ורץ שם רבנו ו"ל בין האילנות אנה ואנה, ורבי חיים הנ"ל נפחד מאד, כשראה זאת, עד שנסמרו שערות ראשו. בתוף-כף בא אליו רבנו ו"ל ואמר לו: "הראית? כי בא אלי הבעל-שם-טוב, זקנה של הכלה, ואמר, כי אינו חפץ בהחתן ורוצה לקח את החתן, והכלה היא יתומה". וכשמע רבי חיים הנ"ל זאת, נתפחד עוד יותר, והוא עומד וארכבותיו דא לדא נקשן. ותכף בא אליו עוד הפעם אדמו"ר וצ"ל ואמר לו: "פעלתי אצלו, שלא יקח את החתן, רק שלא יהיו להם בנים..." ואחר-כך נכנסו אל הבית (שם מה).

שסו

והנה ממחרת בצהרים עמד רבי חיים בחוץ ונרא והנה שלים מיחד מהמחמתנים רץ לאדמו"ר וצ"ל וספר לו כי החתן נחלה בדרך.

ואי־אפשר בשום אופן לסע עמו על החתנה, בכך יבקש רחמים בעדו. ויאמר לו רבנו ז"ל: "חזר לדרךך! התתן יהיה בקו הבריאה!". ויסעו עמו על החתנה ויעמידו תחפה, ומיד תור השליח לדרך, ונתפלא מאד רבי חיים הנ"ל, מחמת שידע מה שנעשה בלילה הקודמת, והחתנה היתה אז, אך נתקיימו דברי אדמו"ר זצ"ל, שאמר לרבי חיים הנ"ל, שלא יהיה להם בנים, ודרו ביחד הזוג הנ"ל, ובנים לא היו להם. ואחר כמה שנים אחרי פטירת אדמו"ר זצ"ל, השתדל הרב צבי אריה, מורה־צדק מברסלב (שהיה חתן רבי חיים שרה"ס הנ"ל), שיתגרשו, מחמת שחותרו הרב חיים ספר לו כל המעשה הנ"ל, והרב רבי צבי אריה בעצמו סדר להם הגט־פטורין, ואחר־כך היה לשניהם בנים. המעשה הזאת ספר הרב, רבי צבי אריה ז"ל, בעצמו (ועין לעיל בסעיף מ"ב מזה) (אנשי מוהר"ן אות מ"ה).

שסז

כשהיה אדמו"ר זצ"ל סמוך עוד על שלחן חותנו רבי אפרים, בכפר הוסיאטין, והגיע לחותנו יום היארצייט של אביו, ונסע חותנו לאלכסנדריווקע הסמוך לשם ולקח אתו את אדמו"ר זצ"ל. וכשבאו לבית־המדרש, ובני הנעורים דשם, כאשר ראו את אדמו"ר זצ"ל בפעם הראשון, אזי הוטב בעיניהם לכנס עמו בדברים, אך לא ידעו מהיכן להתחיל. ואחר התפלה נתן להם הרב אפרים ז"ל יי"ש, פנהוג, ובקשו בני הנעורים מרבי אפרים הנ"ל, שיצוה לחתנו הוא אדמו"ר זצ"ל, שילמד פרק משניות, וכן עשה. והפך עצמו, פניו אל כתל המזרח ולקח משניות והניח על הסטענדער ולמד, ויתמהמה בלמודו עד בוש. והבני הנעורים המתינו שיסיים למודו, למען ישתו הי"ש, ועל־ידי־זה ישתו "לחיים" גם לאדמו"ר זצ"ל, וממילא יהיה להם שיכות לכנס עמו בדברים. וכשראו, שהוא מתמהמה הרבה בלמודו, בקשו את הרב אפרים, שיאמר לו שיסיים הלמוד, ונטה אדמו"ר את ידו על פני חותנו ויתעלף, והתחילו להקיצו, וכשהקיץ

שאלו אותו: מה היה לו? והשיב להם: כשנטה אדמו"ר וצ"ל את ידו על פניו, ראה את המנוח, שהיה לו יארצייט אחריו, עומד לנגדו ואמר לו: "לחתן כזה אומרים שילמד משניות?!" ונתפחד ויתעלף. המה ראו פן תמהו מאד, ומן אז והלאה נתפרסם שם אדמו"ר וצ"ל, שהוא מצדיקי הדור, והתחילו לנסע אליו כמה אנשים ונתקרבו על-ידו לעבודת השם יתברך (שם אות מ"ו).

אוצר החסידים

שסח

מה שאמר אדמו"ר וצ"ל, שכל תינוק שיהיה אצלו קדם שבע שנים, יהיה שמור מן החטא עד יום חתנתו! כמדמה לי, שלא אמר זאת רק לענין מקרה-לילה, וכן מובן מהזמן שתפס לזה. וגם נראה לעניות דעתי, שהיתה כונתו גם אחר הסתלקותו, לכל תינוק שיבוא אצלו קדם שבע שנים, ויקים כמאמרו הקדוש בנתינת הצדקה ואמירת העשרה קפיטל תהלים [ונידעתי מאחד שבחן זאת, וכן הנה] (שם עמוד פט).

שסט

אחתה 201/208

על אודות תועלת התפלה [וכן לענין התועלת של הצדקה ושאר עצות של צדיקי האמת], דומני דלא שמע, וגם בזמנין דשמע נמצא שנויים רבים, כי לפעמים נתקבלה התפלה בפעם הראשונה, ולפעמים מכרח להרבות בה — מוכן לפי עניות דעתי מדברי מוהר"ת ז"ל, ששמעתי בעל-פה, שהתפלה בארבעים יום רצופים בלי דלוג בינתיים, מסגלת ביותר להוציא את הבקשה אל הפעל (אנשי מוהר"ן עמוד צ').

דבורים ממוהרנ"ת ו"ל המנחים כעת בזכרוני, ששמעתי מפי אבי, הריני כפרת משכבו, ומעט אשר שמעתי משאר אנשי שלומינו

שע

אמר פעם אחת לבנו, רבי יצחק ו"ל מטולטשין, שלא יסע לארץ-ישׂראל לדור שם בקביעות, עד שיהיה בן ששים שנה (שם אות א').

שעא

על אודות אספתנו בימי ראש-השנה הקדושים, אמר פעם אחת לבנו רבי יצחק ו"ל הנ"ל בזה הלשון: "אני מקנה, שיתקיים הדבר עד ביאת הגואל-צדק, אבל אף-על-פי-כן מי יודע, חס ושלום, מה שיעבר בזה [מגדל ועצם הקטרוגים, המתעוררים ומתגברים על זה בכל עת], אולי, חס ושלום, ימנעו ולא יניחו, חס ושלום, בשום אפן לבוא לשם — אומר אני לה, שתמיד תהיה בראש-השנה באומן! ערב ראש-השנה תתיצב אפלו בשוק!" "זאג איך דיר זאלסט תמיד זיין ראש-השנה אין אומן! ערב-ראש-השנה זאלסט זיך שטעלין אפלו אין מארק!", באיזה מקום שרואים משם בית ציונו הקדוש, ותאמר שם העשרה קפיטל תהלים, ואחר-כך תתפלל שם באומן בראש-השנה אפלו באיזה עזרה [פאליש] של בית-המדרש, וכן תנהג כל ימי חייך! (שם אות ב').

שעב

עוד אמר פעם אודות הנסיעה לאומן על ראש-השנה, שאם היה הדרך לשם מחפה בסכינים — הייתי רוחש על ידי ורגלי כדי לבוא לשם על ראש-השנה! (שם אות ג').

שעג

שמעתי מרבי נחמן ברבי שכנא ו"ל, ששמע לענין נסיעת ראש-השנה וכו', והיוצא מדבריו הקדושים, שכל נסיעה ונסיעה של כל אחד ואחד — יהיה לה חלק בקץ הגאולה! (שם אות ד').

שעד

אמר המעתיק: שמעתי, שפעם אחת בלילה הראשון של ראש השנה באומן אחר תפלת-ערבית, והוא האריך מאד בתפלתו, ואחר התפלה נתלהב מאד ואמר לאנשיו: "כשאנחנו מתקבצים לכאן, בנדאי גם רבנו ז"ל אתנו פה ביחד; וכשרבנו ז"ל פה, בודאי כל השבעה רועים הם גם-כן אתנו פה!". ויצעק בקולו: "אני כה מאמין, ממש כמו שרואה אותם!", "אין גלייב אזוי ממש אין זעה זיי!" (שם).

שעה

אמר פעם בזה הלשון: "הלמוד של דיני התורה נתן לנו השם יתברך על-ידי משה רבנו, עליו השלום; והלמוד של קיום התורה נתן לנו השם יתברך על-ידי אדמו"ר זצ"ל. ועל זה מרמז הפסוק (ישעיה י"ב, ג) 'ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה', ומתרגם יונתן: 'יתקבלוין אלפן חדת בחדנה מבחירי דצדיקאי"' (שם אות ה').

שעו

פעם אחת עמד לפניו רבי נחמן ברבי יודל לייב, שהיה איש פשר ונרא וחרד לדבר השם, ועסק יומם ולילה בתורה ותפלה, וכביתו אין לחם ושמלה, פי היה עני גדול, וגם אשתו הייתה רעה וכעסנית והיתה מקללת אותו תמיד. ועמד לפניו פעם אחת ביום חמשי, שלא היה לו עדין על צרכי שבת. ועוד איש אחד עמד אז לפניו, והתחיל זה האיש להתאנח על רבי נחמן הנ"ל, על גדל עניותו ודחקו העצום, פי היה לו רחמנות גדול עליו; וגער בו מזהרנ"ת ז"ל ואמר לו בלשון תמה: "עליו אתה מתאנח? שקם בחצות לילה ועסק מאז ועד הנה בתורה ותפלה ובקשות ותחנונים, וגם הוא עני ובעל יסורים, ויש לו אשה רעה, אשר על-ידי כל זה לא יראה פני גיהנום... (עירובין מ"א, א) — אשרי לו ואשרי חלקו לעולמי עד! וכו'; הלוא על הנגיד משה וכו' יש להתאנח, אשר אכל

סעדת הצהרונים בהרחבה גדולה, וגם שתה אחר-כך יין טוב, גם שכב עצמו לישון אחר-כך, [ונעבר עליו מה שעבר, כידוע]... — עליו יש להתאנח! כי מי יודע כמה שנים יהיה מכרח להזדכך בענשים קשים ומרים, עד אשר יזדכך ויצטרף מזהמת העולם הזה! (שם אות ו')

שעז

רבי שמחה, חתן הרב רבי שמואל יצחק ו"ל, שאל ממנו פעם אחת על אודות מה שדברך הצדיקים בעלי השגות להלביש השגותיהם במקראות ומאמרי חז"ל, ולפעמים מפרשים מאמר אחד של חז"ל לכמה וכמה פנים, ובכל פעם מרמזים בו השגות אחרות; ושאל את מוהרנ"ת ו"ל, אם התנא או האמורא, בעל המאמר בעצמו, גם הוא כגון לכל זה אם לא? והשיב לו: לאו! רק מחמת שעל-ידי מעשיהם הטובים זכו לרוח-הקדש נורא ונשגב מאד, הנמשך מהשם יתברך בעצמו, אשר אין סוף לדעתו יתברך; על-כן בכל דבריהם הנאמרים ברוח-הקדש כזה, מלבשים בו השגות גבוהות ונוראות מאד בלי שעור וערך, מה שגם הם בעצמם לא ידעו מזה [ונעין ב"לקוטי-מוהר"ן], סימן רפ"א, מה שכתב שם, שאפלו איש פשוט כשישב עצמו על הספר ויחשב הרבה — יוכל לראות בהם נפלאות, מה שהמחבר בעצמו לא ידע מזה...] (שם אות ו').

שעה

שמעתי מאחד מאנשי-שלומנו, שנסע עמו פעם אחת, ובאו לבית-מלון ואכלו שם סעדת הערב. ובשעת האכילה עמד בצנארו של מורנו מוהרנ"ת ו"ל עצם, ופתח את פיו בדבר החונק, ונבהלו שם מאד. והשם יתברך ברחמיו היה בעזרו, שבלע מיד את העצם, ולא הזיק לו פלוס. אחר-כך ענה ואמר להאיש הנ"ל: "הראית שבשעה שעמד העצם בצנארי הייתי מביט ומסתכל למעלה, כי אין שום עצמה על כל דבר, רק לתלות עיניו למרום אפלו בשעה, שאין יכולים לצעק, על-פל-פנים יעשה אז מה שביכלתו" (שם אות ח').

שעט

דבר פעם אחת מהדרך הקדוש של הנעור בלילה, שגלה אדמו"ר וצ"ל ("לקוטי מוהר"ן" סימן נ"ב), ואמר אז בזה הלשון: עוד יהיה זמן שתהיה הדרך הזו דרך פבושה לרבים, נכמו עכשו היא דרך פבושה לרבים להניח טלית ותפלין בכל בקרן. ואודות הפתדים, שיש בזה אמר, שעל זה נאמר מה דאיתא בזהר הקדוש פרשת שלח, בענין הליכת כלב לחברון להשתטח על קברי האבות ולא נתירא מהענקים; ואיתא שם על זה: "מאן דאיהו בדוחקא לא אסתפל מידי. כף כלב, בגין דתנה בדוחקא, לא אסתפל מידי ואתא לצלאה על קברי אבהן וכו'". וכן כל אדם, מי שיודע ומחשב עצמו היטב, שפיהרר-עין יפרחו ימיו ויצטרך לתן דין וחשבון מכל מעשיו, ולא יותרו לו על שום דבר וכו'; מי שמחשב את עצמו על כל זה, בודאי לא יביט על שום מניעה מהפתדים וכיוצא. ומכל-שפן שבאמת אין בזה שום פחד כלל, כמו שאמר אדמו"ר וצ"ל בפרוש, בעת שדברו לפניו מזה; ואמר, שאם היה לו בן יחיד, היה משלחו יחידי בלילה לשדה ולא היה חושש לשום דבר. ואמר זאת על כל אדם, שאין לפחד כלל משום דבר, [כי שלוחי מצוה אינן נזוקין (פסחים ח', ב'), בפרט מצוה כזאת] (שם אות ט').

שפ

ספר, שהבעל-שם-טוב וצ"ל התפלל פעם אחת עם החבריו שלו, והתפללו בהתלהבות גדול מאד כדרךם. אחר-כך, כשגמרו תפלתם ראו, שהבעל-שם-טוב וצ"ל הוא בפנים זועפות. אחר-כך ענה ואמר להם: "בעת שהייתם מתפללים, הכניס הבעל-דבר בכל אחד מכם מחשבות של גאות ורמות-רוחא, שאתם מתפללים בהתלהבות ובדבקות כזה, ועל-ידי-זה נתעורר למעלה קטרוג גדול עליכם, והיה לי יגיעה גדולה, עד שהמתקתי זאת". וספר זאת למען דעת כמה וכמה צריכים להרבות בתפלה על זה, לזכות להנצל

מגאות שהיא תועבת השם, כי יכול להיות, שאפלו כשכבר נקיים מכל התאוות והמדות רעות, אף-על-פי-כן נשאר בלב גאנה טמונה, חס ושלוס, וכמבאר בהתורה "הנעור בלילה" הנ"ל, (שאפלו מי שכבר קיים והרבה בהתבודדות, בצעקה ותפלה בלילה, ובדרך יחיד, עד שיצא מכל התאוות והמדות רעות, אף-על-פי-כן עדין נשאר בלבו איזה צד גאות, שהוא חושב עצמו לאיזה דבר; והמדה של גאות גרוע מהכל, כמבאר בדברי חז"ל (סוטה ד', ב'), שהיא כעובד עבודה זרה וכאלו בא על כל העריות כלם, עיני שם). ועל-פני צריכין בשביל זה לבד להתגבר מאד בתפלות וצעקות להשם יתברך, שיעזרו לבטל גם את זאת כמבאר שם, ולזכות לענוה אמיתית (שם אות י').

שפא

אמר המעתיק: איש אחד מטעפליק נסע למוהרנ"ת ו"ל לברסלב לשמע ממנו דברי אלקים חיים. אחר-כך מצא בחדר מוהרנ"ת ו"ל חתיכת נייר כתוב בכתב-יד מוהרנ"ת ו"ל בזה הלשון: "בא אלי איש אחד מטעפליק ושמו... ומעתה אתחיל לומר תורה ברבים" [מחמת שאדמו"ר וצ"ל קצב לו מספר, שאם יתקרבו אליו אחר הסתלקותו אנשים חדשים כמספר שקצב לו, אז יתחיל לומר תורה ברבים, והאיש הזה השלים המספר, כן אמר מוהרנ"ת ו"ל אחר-כך]. והאיש הזה נתרחק ממוהרנ"ת ו"ל, כי לא היה יכול כלל להכניס בדעתו, כפי שידע בנפשו קטן מדרגתו בעבודת השם, שעל-ידו יתחיל מוהרנ"ת ו"ל לומר תורה ברבים. והנה, אין מן הצורך לסתור שטות כזה, כי כבר מבאר מדברי חז"ל, שאפלו אם יתאספו תשעה צדיקים נוראים, אסור לומר קדיש וקדשה, וכשנצטרף להם אפלו פחות שבפחותים, נגמר בזה מה שנגמר. וכן אפלו כשכל העשרה אנשים שפלים ופחותים, אף-על-פי-כן על-ידי התועדותם יחד נתהוה בזה קדשת שמו יתברך בקדשה או קדיש ו"ברכו" וכו', מה שאי-אפשר

לעשות אפלו על-ידי תשעה צדיקים. וכתבתי זאת, כי זה נצרך גם לענין הצורפים מן הקבוץ של ראש-השנה המכרחים לאדמו"ר וצ"ל, ידי למבין (שם).

שפכ

בענין למוד שלחן-ערוף, שהזהיר אדמו"ר וצ"ל, שמעתי בשם מורנו מוהרנ"ת ז"ל, שאף-על-פי שדי ללמד סעיף אחד לכד בכל מקום שהוא, אבל דוקא סעיף כזה, שהוא פסק-הלכה (שם אות י"א).

שפג

דבר פעם אחת ממה שאיתא בספרי אמת, שנשמת כל אחד מישראל הוא חלק אלוק ממעל, (וכמוכא בדברי חו"ל על פסוק (בראשית ב', ז): "ויפח באפיו נשמת חיים" — מאן דנפח, מתוכו נפח), ואמר, שמזה יכולין להבין גדלתו של הצדיק האמת, שיכול להשיג עד אין שעור, כי כשהנשמה יורדת לזה העולם ומתלבשת בהגוף, שהוא ממשכא דחויא [=עור הנחש], והנחשים והעקרבים סובבים אותה מכל צד, שהם בחינת הקלפות השוכנים סביב הלב, ששם משפן האלקות, כמו שכתוב (יחזקאל ה', ה'): "זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה, וסביבותיה ארצות"; וירושלים היא בחינת לב כמבאר במקום אחר ("לקוטי מוהר"ן" כ', ד'; ח"ב א', ד'); ומאלו הקלפות, השוכנים סביב הלב, נמשכים כל התאוות ומדות רעות וכל מיני עקמימיות שבלב; וכביכול השם יתברך בעצמו נותן להם כח לזה, כידוע. וכונאי הנשמה מספנת מאד, שלא תטבע ביניהם, ובשביל זה נעשה עם כל אחד מה שנעשה; אבל מי שמתגבר על יצרו בכל מיני התגברות, עד שמתהר את לבבו מכל רע, עד שלא נשאר בו שום אחיזה משום תאנה ומדה רעה, אם-כן מה נשאר בו? — הלוא לא נשאר בו רק החלק אלוק אשר בלבבו. ועתה, היש קץ להשגותיו, אשר יוכל להשיג?! ומי יוכל להבין ולשער רוממות ונוראות דבוריהם

קעב

שיח שרפי קודש

שפר-שפו

ומעשיהם נדרכיהם! ואף-על-פי שיש בזה כמה אלפים מדרגות, אבל בודאי כל צדיק וצדיק, כפי מה שמטהר עצמו מהתאוות ומדות רעות, כמו-כן נטהר לבבו מהקלפות השוכנות סביבו, וכמו-כן זוכה להשגה עצומה באלקותו יתברך (שם אות י"ב).

שפד

בעת ששלח להדפיס את ספרו "לקוטי-הלכות", ענה ואמר: "מזה שאינו חושב על תכליתו האחרון, מה יהיה בסופו, כשיהיה שוכב על הארץ וכו' — מזה אינו מדבר כלל, כי זה הוא דומה לבהמה ממש; רק מי שחושב היטב, מה יהיה בסופו, ולבו חושק וכוסף מאד לעבודת השם יתברך, ובודאי נעשה עמו מה שנעשה, כי ההתגברות גדולה מאד כידוע לנו — בשביל זה האיש חברתי את ספרי, כי אותו יתזקו דברי ואותו 'אמצו', כמובן, כל זה לבקרי בדבריו הקדושים (שם ^{21.08.2018} אמת י"ג).

שפה

דבר פעם אחת מהחבריא הקדושה של הבעל-שם-טוב וצ"ל ואמר, שכפי תבערת הלכבות שהיה להם, אם היה להם גם השיחות והדבורים שלנו — היה נתבטל אצלם כח הבחירה; אבל עכשו בדורות הללו ההתגברות גדולה כל-כך, שאחר כל הדבורים שלנו עדין התגברות כח הבחירה גדול ועצום מאד, אבל אף-על-פי-כן יש לי עוד שיחה כזו, שגם עכשו היתה מתבטלת הבחירה...! אבל מה תועלת יהיה בעבודתכם בלא זה?... (שם אות י"ד).

שפו

יש לי ללמד זכות על הגרוע שבגרועים, שאם הייתי כותבם, היו נכתבים על כמה נירות (בויגען = גליונות), כפי שאני יודע מה שנעשה עם האדם בזה העולם (שם אות ט"ו).

שפז

אמר: "היצר הרע מניח את עצמו על האדם הפשר, שידבק בו איזה דבר שגעון (שם אות ט"ז).

שפח

דברו לפניו פעם אחת מענין הפרצה, שנפרצה במדינת אשכנז, לגלח את הזקן והפאות, ועמד אז לפניו הרב מאיר מטעפליק, שהיה איש ירא וחרד לדבר השם, והתחיל לתמה מאד על זה. ענה ואמר: "איך עוברים בכל יום על חמשה לאוין?" והשיב לו מוהרנ"ת ז"ל: "הלוא איך עוברים בכל יום זמן קריאת שמע?" (שם אות י"ז).

שפט

פעם אחת בא אליו הרב מאיר הנ"ל, ושאל אותו מוהרנ"ת ז"ל על איש אחד מטעפליק, שהיה קצת כרוף אחריו, והשיב לו כלאחר-יד, כאומר, שאין ממי לדבר. ענה ואמר אליו: "שמע נא בקולי! אם תרצה להביט בעין כזו — תחייב את כל העולם! כי תנסה עצמך ותביט בכל יושבי עירך הנודעים לה, ותתחיל מן היושב בקצה העיר, וכשתביט בו היטב, בודאי תחייבו. וכן תלך מבית לבית, עד שתבוא לביתך — שאתה איש פשר [ערליכער יוד] מכל העיר!" (בלשון שאלה). והשיב לו: "גם אני איני איש פשר!" ענה מוהרנ"ת ז"ל ואמר לו: (בלשון תמה): "גם אתה אינך איש פשר?! אם-כן מי הוא האיש הפשר? אכל כשתביט בעין יפה, אזי גם כשתביט היטב בהגרוע שבגרועים, תמצא בו איזה דבר טוב, ומכל-שפן במי שאינו גרוע כל-כף, וכן בכל אחד ואחד, וגם בך נמצא טוב; ובדרך זה יכולים לזכות את כל העולם, [והשיחה הזאת מובנת היטב לבקי בספריו הקדושים] (שם אות י"ח).

שצ

עוד דבר פעם אחת מהדרך הזה לדון את הכל לכף זכות, אפלו

את הגרוע שבגרועים, ולחפש ולמצא בכל אחד איזה מעט טוב, ועל-ידי-זה מעלין אותו באמת לכף זכות, עד שיכולין להשיבו בתשובה על-ידי-זה, כמבאר כל זה באריכות בספרי אדמו"ר וצ"ל. ובעת שדבר מזה, ישב אצלו אבי, הריני כפרת משכבו, ומתשוקת לבבו לדבריו הנעימים, דבר אחריו בלחש כל מלה ומלה. ענה ואמר אליו מוהרנ"ת ו"ל: "אתה חושב שזה דבר פשוט וקל! אני אסביר לך קשי הדבר, כי אל תשפח מאמר אדמו"ר וצ"ל (בלקוטי מוהר"ן סימן רפ"ב), שבאמת נתעלים על-ידי-זה לכף זכות ולשוב בתשובה; ואם היה ביכלתנו לקיים זאת, היה ביכלתנו להשיב את כל העולם בתשובה!" (שם אות י"ט).

שצא

פעם אחת דבר עם איזה אנשים, שהיו נוטים לדרכי החקירה, והתנכחו עמו אודות מאמר חז"ל (ברכות י"ח, ב'): "קשה רמה למת כמחט בבשר החי", כידוע, שאלתם בזה. והשיב להם מה שמוכא בספרי אמת, שלאחר מות האדם, אף-על-פי שהנשמה יוצאת ממנו ואינו יכול לזוז בשום איבר, אף-על-פי-כן נשאר בו קסטא דחיותא, ובזה החיות הנשאר בו, נרגש גם אחר-כך צער הרמה ותולעה, ועוד בדבורים כאלה הסביר להם עד שהשתיקם. ואחר שיצא מהם, הלך עמו אחד מאנשיו, והתחיל זה האיש לחזר לפניו כל דברי תשובתו שהשיב להם, ורמז לו, שהוא נהנה מאד מה שסלק גם לו מלבבו המבוכה הנ"ל. ענה ואמר לו מוהרנ"ת ו"ל בלשון תמה: "גם אתה רוצה להבין בשכלך? אוי לאותה בושא! הלא כשרבותינו ו"ל אמרו (ברכות יח): 'קשה רמה למת כמחט בבשר החי', אני מאמין באמונה שלמה, שהוא אמת ויציב ונכון וקיים, ואיני רוצה כלל להבין!" (שם אות כ').

שצב

אמר, שכמה גדולים שגו בזה, שנטו לדרכי החקירה. ואמר,

שְׁעַל זֶה נֹאמֵר: "ה' בְּמִשְׁפָּט יָבֹא עִם זִקְנֵי עַמּוֹ וְשָׁרֵיו" (יְשַׁעְיָה ג', י"ד)
(שם אות כ"א).

שצג

אָמַר: מֵה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ עֲזָר לוֹ כָּל-כֶּף לַעֲת זַקְנָתוֹ, הוּא מִחַמַּת
שְׁלֵקָח עֲצָמוֹ לְהִתְבּוֹדְדוֹת וּלְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ בֵּינוּ לְבֵין קוֹנָיו; וְאָמַר,
שְׁאִינוּ יְכוּל לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבָר, בְּלִתי שִׁיפְרֵשׁ מִקְדָּם שִׁיחָתוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ (שם אות כ"ב).

שצד

21/08/2018

וּסְפָר, שֶׁפַּעַם אַחַת בְּלִיל מוֹצָאֵי-שְׁבֶת-קֹדֶשׁ דִּבֶּר עַמּוֹ אֲדַמוּר
וּצ"ל מִמְעֵרַת אֱלֹהֵיו, שֶׁהָיָה שָׁם בַּעַת הַיּוֹתוֹ בְּאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לוֹ
רַבְּנוּ ו"ל אִז בְּתוֹךְ דְּבָרֵינוּ הַקְדוּשִׁים: "צִירְתִּי לִי בְדַעְתִּי, כָּאֵן עַמְד
אֱלֹהֵינוּ וְהִתְבּוֹדְדוּר", "הָאֵב אֵיךְ מִיר אוּיס גִּימָאֵלֵט, אָט דָּא אִיז
גְּעִשְׂטָאנְען אֱלֹהֵינוּ אוֹן הָאֵט גִּיִּהֵאֵט הִתְבּוֹדְדוֹת". וּכְשֶׁאֲדַמוּר
וּצ"ל אָמַר לוֹ זֹאת, נִתְעוֹרֵר וְנִתְחַדֵּשׁ מְאֹד בְּזָה, כִּי הִזְכִּיר אֶת עֲצָמוֹ:
הֲלֹא גַם אֱלֹהֵינוּ הָיָה בְּן-אָדָם בְּזָה הָעוֹלָם, וְהָיְתָה לוֹ הִתְבּוֹדְדוֹת, וְעַל-
יְדִי-זָה זָכָה לְמַדְרָגָה כְּזוֹ, שְׁלֹא טַעַם טַעַם מִיתָה וְכוּ', כִּי הֵבִין
מִדְּבָרֵינוּ הַקְדוּשִׁים, שְׁגַם אֱלֹהֵינוּ לֹא זָכָה לְמַדְרָגָתוֹ כִּי-אֵם עַל-יְדִי-זָה,
כִּי כָל הַצְדִּיקִים הַגְּדוֹלִים לֹא בָאוּ לְמַדְרָגָתָם כִּי-אֵם עַל-יְדִי-זָה!
(וְכַמוּבָא בְּדְבָרֵינוּ הַקְדוּשִׁים בְּמִקּוּם אַחֵר (לְקוּטֵי מוֹהֲרֵן חֵלֶק ב' סִימָן ק)
(שם אות כ"ג).

שצה

אָמַר, שֶׁעַכְשָׁיו, שִׁינְאֵי הַתְּפִלוֹת שְׁלוֹ בְּעוֹלָם, עֲתִידִין לִתֵּן דִּין
וְחֲשָׁבוֹן כְּשֶׁהוֹלֵךְ יוֹם אַחַד שְׁאִין אוֹמְרִים אוֹתָם, וּבְצִרוּף הַכְּרַח
הַתּוֹרָה לְהִתְפַּלֵּה יְבָאָר לָנוּ שְׁכַמוּ-כֵן בְּסוּף יָמֵינוּ, וְהַעֲקָר אַחֵר
הַסְתַּלְקוֹתָיו, שְׁזַכִּינוּ לְתוֹרָתוֹ בְּסִפְרֵי "לְקוּטֵי-הַלְכוֹת" — עֲתִידִין לִתֵּן
דִּין וְחֲשָׁבוֹן, כְּשֶׁהוֹלֵךְ יוֹם שְׁאִין לוֹמְדִים אוֹתָם (שם אות כ"ד).

שצו

אמר המעתיק: שמעתי, שאמר על התפלות שלו לשון הכתוב (תהלים ק"ב, י"ט): "תכתב זאת לדור אחרון, ועם נברא יהלל יי"ה" — עתיד להבראות עם שיהללו יי"ה באלו התפלות (שם).

שצו

גם שמעתי מהנתיק, רבי נחמן טולטשינער ז"ל, שפעם אחת בימי הספירה הנה מוהרנ"ת ז"ל על ציונו הקדוש, ואמר אז על הציון הקדוש התפלה המתחלת "אתה יצרת" (בלקוטי-תפלות חלק ב', סימן ל"ו). ואחר-כך, בשהלך משם, אמר [בלשון תמה]: "הם המתנגדים שואלים אם יש בהתפלות רוח-הקדש? ובאמת הם גבוהים מרוח-הקדש! פי הם נמשכים משער החמשים" [ונציין בלקוטי-הלכות (הלכות ראש-החדש, הלכה ו'), שם מובן זה, פי הדרך לעשות מתורות תפלות נמשך משער הנון. גם שמעתי, שאמר, כי הרבה אנשים זכו כבר לגן-עדן על-ידי התפלות שלו] (שם).

שצח

אמר: אמירת ספרי אדמו"ר זצ"ל, שהם ה"לקוטי-מוהר"ן" ו"ספר-המדות" וה"ספורי-מעשיות" והשיחות שלו שהאמירה לבד מסגלת להנשמה כמו אמירת ספרי הזהר והתקונים (שם אות כ"ה).

שצט

עוד אמר, שגם בימי אלול הקדושים מצוה לאמרם מתחלתם ועד סופם, ומועיל מאד מאד (שם אות כ"ו).

ת

שמעתי מרבי אהרן ניסן ז"ל, שאמר לו פעם: "אם היית בשמחה תמיד [שטענדיג פרייליך] — לא היית רואה פני גיהנום!" (שם אות כ"ז).

תא

אמר המעתיק: שמעתי אשר פעם אחת היתה שרפה בכרסלוב, אחר-כך הלך מוהרנ"ת ז"ל עם עוד איזה אנשים להביט על מקום השרפה, וראה, שהבעל-הבית בוכה מאד ומחפש אחר איזה חתיכת עץ או ברזל, שיצטרף לו עוד, בעת שיבנה ביתו מחדש, ולקט אותם אחד אחד. ענה ואמר לאנשיו: "הראיתם איך שזה הבעל-הבית שנשרף ביתו, עם-כל-זה אינו מיאש את עצמו מלחזור ולחפש כל הדברים שיצטרכו לו בעת הבנין; כן הדבר ברוחניות גם-כן — אף שהבעל-דבר מתגבר מאד על האדם וכמעט ששורף אותו לגמרי, אף-על-פי-כן אסור לו לזאש את עצמו! רק צריך ללקט ולחפש איזה נקודות טובות מתוך רבוי החטאים אשר נכשל בהם, ועל-ידי-זה יזכה לשוב להשם ותברך באמת, כמבאר בהתורה "אזמרה וכו'" ("לקוטי-מוהר"ן", סימן רפ"ב) (שם).

תב

דבר פעם אחת מתבערת הלב של אברהם אבינו, עליו השלום, שהוא היה הראשון, שזכה לעבד את בוראו יומם ולילה במסירת-נפש ולפרסם שמו יתברך ויתעלה בעולם, ובתוך שיחתו הקדושה ענה אחד לפניו בלשון צער וגניחה: "היאך לוקחים לב כזה?" גער בו מוהרנ"ת ז"ל ואמר אליו: "גם אתה יש לך לב כזה! אלא שאין אתה מלבב אותה!" — "דו האסט אויף דאס הארץ, נאר דו באהארצט עס ניט!" — כי הבחירה חפשית אצל כל אדם, וכל אדם, אפלו הגרוע שבגרועים — יש בכחו לזכות למדרגה הגדולה שבגדולות, וכמו שאמרו חז"ל (תנא דבי אליהו רבא כ"ה), שצריך כל אדם לומר: מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי? (שם אות כ"ח).

תג

עוד פעם אחת דבר עם אחד מאיזה ענין, שהיה לזה שיכות להביא לו ראייה מיצחק אבינו, עליו השלום. ושאל אותו זה האישי:

קעח

שיח שרפי קודש

תד-תו

"מה אתם מדמין אותי ליצחק אבינו, עליו השלום?" השיב לו: "מה אתה סובר, שיצחק אבינו לא היה לו יצר הרע? אם-כן מפני-מה זכה להינתן יצחק?!..." (שם אות כ"ט).

תד

פעם אחת עמד לפניו צבי דב מאומן והתחיל לדבר עמו בחקירת האלקות, ונתלהב מאד ברשפי שלהבת, וענה ואמר לו: "מה אתה מדבר עמי מהשם? אני אומר לך 'נאראה את ה'!' (ישעיה ר', א') ובלשון אשכנז בזה הלשון: 'נואס שמועסט דו מיט מיר פון גאט? איך זאג דיר 'נאראה את ה'!' (שם אות ל')."

תה

אמר המעתיק: שמעתי, שדבר פעם איזה איש עמו גם-כן מחקירת אלקות, ואמר לו בזה הלשון: "להירש-בר אמרתי 'נאראה את ה', והוא האמין לי!" "איך האב הירש בערין גיזאגט: 'נאראה את ה', און ער האט מיר גיגלויבט!" (שם).

תו

פעם אחת בערב ראש-השנה בבקר, שאל אותו בנו הרב יצחק ו"ל, על אודות שחלש לבו מאד, [כי לא היה אז בקו הפריאות], אם יאכל איזה דבר קדם לכתו על ציונו הקדוש, כדי שיהיה בכחו לפרש שם שיחתו בהתעוררות הלב פראוי; והשיב לו: לאו! אמר, פאשר תוכל, ובלבד שיהיה קדם האכילה (שם אות ל"א).

תז

גם בכל עשרת-ימי-תשובה הקפיד מאד שלא לאכל עד אחר חצות (שם אות ל"ב).

תח

לענגן האַמונה בְּכַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, אַפְלוּ בְּאוֹתָם שְׂאִין נִרְאִים
 לְעֵינַיִם כְּכֹשְׂרִים, אָמַר בּוֹזֵה הַלְשׁוֹן: "אֵין צְרִיךְ לומר, אִם אֵינִי שׁוֹמֵעַ
 מִפִּיּוֹ כְּלוּם, בְּנֻדָּאֵי יֵשׁ לִי אַמוֹנָה בּוֹ; יוֹתֵר מִזֶּה, אַפְלוּ אִם שׁוֹמֵעַ אֲנִי
 מִפִּיּוֹ שְׂמַדְבֵּר מְאֹד רַע (אַפִּיקוֹרְסוֹת) — אֲנִי מֵאַמִּין בְּאַמוֹנָה שְׁלֵמָה,
 שְׂרָק עִם הַפֶּה מְדַבֵּר הוּא כֶּף, בְּלִבּוֹ חוֹשֵׁב הוּא אַחֲרַת... "נוֹעַר
 שְׂמוּעֶסֶט אַז אֵיךְ הָעַר פּוֹן אֵיהֶם גָּאָר נִיט, הָאָב אֵיךְ אֵין
 אֵיהֶם אֲנֻדָּאֵי אַמוֹנָה; נֶאָךְ מְעַהֵר, אַפְלוּ אַז אֵיךְ הָעַר שׁוֹיֵן פּוֹן
 זַיִן מוֹיֵל עַר רַעֲדֵט זְעַהֵר שְׁלַעֲכֵט'ס — אֲנִי מֵאַמִּין בְּאַמוֹנָה
 שְׁלֵמָה אַז נֶאָר מִיט דְּעַם מוֹיֵל רַעֲדֵט עַר אַזוֹי, אֵין הָאַרְצִין
 מֵיִינֵט עַר אַנְדֵּרְשׁ... " כִּי עֵצִם הִנְקֵדָה שְׁבַפְנִימִיּוֹת דְּפְנִימִיּוֹת הַלֵּב
 שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל — מִיָּם רַבִּים וְעוֹזִים לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹתָהּ! אַף
 אִם יַעֲבֹר עָלָיו מֵה שְׂיַעֲבֹר (שֵׁם אוֹת ל"ג).

תט

שְׂמַעְתִּי מֵאַבִּי, הִרְיֵנִי כִפְרַת מִשְׁכְּבוֹ, שְׂשַׁמַּע מִפִּי רַבִּי עוֹזֵר ו'ל',
 שְׂהֶאַנְשִׁים שֶׁל אַדְמוֹר"ר זצ"ל חִבְרוּ יַחַד שְׂתֵי אַזְהַרוֹתָיו שֶׁל אַדְמוֹר"ר
 זצ"ל: שְׁלֹא יִלָּךְ יוֹם אֶחָד בְּלֵי שְׁלַחֲן-עֲרוּף, וְגַם הַזְהִיר מְאֹד לְהַנִּיחַ
 תְּפִלִּין דְּרַבְּנֵי תָם וְנֶאָמַר שְׁלֹדְעָתוֹ, תִּכְּף כְּשִׂמְתַּחֲלִין לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין,
 יַתְחִילוּ לְהַנִּיחַ שְׁנֵי הַזּוּגוֹת. וְזֶה יְדוּעַ, שְׂמַצְנָה לְלַמֵּד בְּתְּפִלִּין דְּרַבְּנֵי
 תָם, עַל-כֵּן נִהְגוּ הָאַנְשִׁים שְׁלוֹ, שְׁהָיוּ מְנִיחִין תְּפִלִּין דְּרַבְּנֵי תָם וְלַמְדוֹ
 בָּהֶם שְׁלַחֲן-עֲרוּף (שֵׁם אוֹת ל"ד).

תי

כִּי כַּאֲשֶׁר גָּבְהוּ שָׁמַיִם מֵאַרְץ, כֵּן גָּבְהוּ דְרָכָיו יִתְבָּרַךְ מִדְּרָכֵינוּ
 וּמִחֲשׁבוֹתָיו מִמִּחֲשָׁבוֹתֵינוּ, יֵשׁ אֲשֶׁר בְּשִׁפְלוֹת דַּעְתָּנוּ — שְׁנֵי הַפְּכִים
 בְּנוֹשֵׂא אֶחָד וְלֹאִין סוּף עִמְקָא וְהָעֵלִם תְּבוּנָתוֹ יִתְבָּרַךְ לְבִלְתִּי הַפְּכִים
 יִחֲשַׁב. וְכִמוֹ שְׂאָמַר אַדְמוֹר"ר ו'ל': "אֲנִי מֵאַמִּין, שֶׁה' יִתְבָּרַךְ יִכּוֹל
 לַעֲשׂוֹת מִהַמְּשָׁלֵשׁ מְרַבַּע" ("כּוֹכְבֵי אוֹר" אָמַת וְאַמוֹנָה אוֹת י').

תיא

שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי, הֲרִינִי כִפְרַת מִשְׁכְּבוֹ, שְׁשַׁמַּע מִמּוֹרְנוּ רַבִּי נִתָּן ו'ל',
שְׁקֹדִם שֶׁהִתְחִיל רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, בְּסִפּוֹר הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַשְּׁבַעַה
בְּעֻטְלָעֶרֶס, אָמַר אֲזוּ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "אֲסַפֵּר לָכֶם, אֵיךְ פָּעַס נַעֲשׂוּ
שְׂמַחִים מִתּוֹךְ מְרָה שְׁחוּרָה", "אֵיךְ נוֹעַל אֵיךְ דָּעַר צֵיילֵן וְוִי
אֲזוּי מַע אִיזו אֲמָאל פּוֹן אַ מְרָה שְׁחוּרָה פֶּרִיילִךְ גִּינוֹוֶארְן" (שם)

מסמך מס' 1168/2018

תיב

רַבְּנוּ ו'ל פֶּקֶד וְצוּהָ עַל כָּל אֶחָד לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, עַד מְקוֹם שְׂיָד
שְׁכָלוּ מִגַּעַת (חֲקֻמָּה וּבִינָה בַתְּחִלָּתוֹ).

תיג

רַבְּנוּ הִתְפָּאָר עַל עֲצָמוֹ, וְאָמַר: "אֵין לִי כָּלֵל שֵׁם", "אֵיךְ הָאֵב
גָּאָר קִיין נָאֲמַעַן נִיט" (שם).

תיד

רַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, הַזְהִיר לְכָל אֲשֶׁר יִבְקֹשׁ בְּזִכּוֹתוֹ, שְׂיִזְפִּירְנוּ
עַל שֵׁם אָמוֹ "רַבְּנוּ נְחֻמָּן בֶּן פִּינְגָא", וְלֹא כִשְׂאָר נְפֻטְרִים, אֲשֶׁר יִזְכְּרוּ
עַל שֵׁם אָבִיהֶם (שם ג').

תטו

כָּל צְדִיק הַדּוֹר — יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת מִשָּׁה מְשִׁיחַ כְּמוֹבָא בְּדַבְּרֵי
ו'ל, אָבֵל בְּוֵדָאֵי הָעֶקֶר הוּא הָעֲלִית עַל כְּלָנָה, שֶׁהוּא מִשָּׁה מְשִׁיחַ
בְּעֲצָמוֹ, כְּנִשְׁמַע כְּמָה פְּעָמִים מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּפֶרוֹשׁ (שם כ"א).

תטז

רַבְּנוּ הָעִיד בְּעֲצָמוֹ עַל מוֹהֲרַנְתִּי וְרַבִּי נִפְתָּלִי תְּלַמִּידֵי וְאָמַר:
"לְדַעַת מִמֵּנִי יוֹדְעִים נִתָּן וְנִפְתָּלִי מַעַט... "וְוִיסֵן פּוֹן מִיר וְוִיסֵט
נִתָּן נִפְתָּלִי אֲבִיסֵל... " (שם כ"א).

תיז

עלייתו לתורה (של רבנו) היה תמיד בפרשת רביעי, שהוא כנגד מדת נצח. שמעתי מאבי, הריני פפרת משכבו, ומסתמא שמע זאת מפי מוהרנ"ת ז"ל בעצמו (שם לה).

21.08.2018

תיח

ידוע, שהעקר של כל תלמידיו הקדושים של רבנו, היה מורנו רבי נתן ז"ל, ולכן נראה בחוש, כי באתגליא היתה עליו מחלקת פנים ואחור יותר מעל רבנו ז"ל, כי בכל מיני מסירות מסוהו, ובכל מיני חרופים מקולות וקללות בפניו ובפני עיניו חרפוהו וקללוהו... בתפיסה תפסוהו... ומביתו גרשוהו... וגם רצו והשתדלו להרגו ולהמיתו אותו ואת כל אשר הפיר אמתתו (שם לט).

תיט

אף-על-פי שמרבה מוהרנ"ת ז"ל לדבר מכל המדות טובות וישרות, אבל עקר רוב דבריו יסובבו על ענין ההתחזקות לחזק ולאמץ כל הנחשלים והעופים והיגעים, אשר עמלק רודף אחריהם לכל יתיאשו עצמם מן הרחמים, פי הוא יתברך חנון רב לסלח, וכאשר נשמע ונראה גם בעת יציאת נשמתו הקדושה, שעד נשימה האחרונה כפל ושלש "חנון המרבה לסלח" פעמים אין מספר, ואף-על-פי שאמר אז עוד איזה דבורים מועטים, אבל עקר אמירתו לא היה רק זאת. בן שמעתי מאבי, הריני פפרת משכבו, ומשאר האנשים שעמדו בעת הסתלקותו (שם לט).

תכ

רבנו צרף את מוהרנ"ת אליו במאמרו הקדוש, שאמר: "נחמן, נתן, שוחקים על כל העולם!" "נחמן, נתן, לאכט אויס דער גאנצער וועלט!" (שם).

תכא

כָּבֵר נֹדַע, מֵה שְׁמוֹרְנוּ רַבִּי נִתָּן ז"ל, דְּבַר פַּעַם אַחַת מִפְּרוּשׁ
תַּבַּת "נֶצַח" "אֵיבִיג" (שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה תַּפְּלָה א').

תכב

עַל כָּל פְּנִים צָרִיף לַעֲשׂוֹת כְּאֲשֶׁר צָוָה אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ ז"ל,
שְׁצַרִיף לְאַחֲזוֹ הַחֲטָא בְּשֵׁנֵי רֵאשִׁין — לְאַחֲזוֹ הַמַּקַּל בְּשֵׁנֵי קְצוֹתָיו,
שְׂאֵף-עַל-פִּי שְׂכוֹסְפִים וּמִתְגַּעְגְּעִים לְזִכּוֹת לְתַכְלִית הַמַּעֲלָה, אֲבָל
לְעַמַּת זֶה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּכַפְלֵי כַפְלִים צָרִיכִים לְהַתְגַּבֵּר בְּשִׁמְחָה
וּלְקִיָּם: "בְּשִׁמְךָ יִגְלִיוֹן כָּל הַיּוֹם", וְלִהְיוֹת שְׂמֵחַ בְּחֻלְקוֹ בְּכָל נִקְדָּה
וּנִקְדָּה וּבְכָל שְׁעָרָה וְשְׁעָרָה, אֵיךְ שֶׁהוּא (שֵׁם א').

תכג

שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם אֲדָמוֹר ז"ל, שְׁסַפֵּר בְּשֵׁם הַרְבֵּה הַצַּדִּיק רַבִּי שְׁנִיאֹור
זְלָמָן מְלֹאדֵי ז"ל, שְׁפָרַשׁ אֶת הַמַּקְרָא (תְּהִלִּים קי"ט, קכ"ו) "רַבִּים
רַחֲמֶיךָ ה'", הֵינֵנוּ: רַחֲמֶיךָ הַרְחַמְנוּת שְׁעֲלֶיךָ ה' כְּבִיכּוֹל רַבִּים
וְעֲצוּמִים מְאֹד (שֵׁם תַּפְּלָה ז').

תכד

בְּפוּרִים מְצָוָה לְקִיָּם מְאֹמֵר חַז"ל מְגַלָּה ז': שְׁחִיב אָדָם לְכַסּוּמֵי
וְכוֹ' כְּפִשׁוּטוֹ, כֵּן שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי, הָרִינִי כְּפֶרֶת מְשֻׁכְּבוֹ, בְּשֵׁם אֲדָמוֹר
ז"ל וּבְשֵׁם שְׂאֵר צַדִּיקֵי אָמֶת, שְׁלֵא כְּדַעַת הַמְּפָרְשִׁים בְּזֶה בְּעִנְיָן אַחֵר
(שֵׁם ב', ב').

תכה

סֵפֶר מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, שְׁשִׁמַּע מִחוֹתְנוּ, רַבִּי דָּוִד צְבִי ז"ל, שְׁכַל
הַתְּרַחֲקוּתוֹ מֵהַחֲבָרָא הַקְּדוּשָׁה שֶׁל תַּלְמִידֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וְהַמַּגִּיד
זצ"ל, הוּא מַחְמַת שְׁנִסַּע פַּעַם אַחַת לְשֵׁנֵי גְדוּלִים מֵהֶם, וְרָאָה וְהִבִּיט
עַל גְּדָל פְּרוּד הַלְּכָבוֹת שֶׁהִזָּה בִּינֵיהֶם, שֶׁזֶה הִזָּה מִפְּרֶךְ בְּעִינֵי זֶה עַם

כל הנלוים אליו, וזה היה מפרך בעיני זה עם כל הנלוים אליו, "אז דער איז בא דעם גיווען אפ גיפסקעט מיט אלע זיינע מענטשן און דער איז בא דעם גיווען אפ גיפסקעט מיט אלע זיינע מענטשן", ועל ידי זה נתרחק מהם לגמרי (שם ב, י"א).

תכו

אדמו"ר ו"ל הזהיר לכמה וכמה, שישתדלו לחדש בתורתו, ואמר לאחד, אם יזכה לכון אל תכן פונתו, מה טוב (שם בסופו).

תכו

מזהרנ"ת ו"ל יצא פעם אחת מטבילתו במים ונהנה אז מאד מהמים, ואמר אז לאבי, שמחמת שהמים נמשכים ממקום עליון לאין ערך ברוחניות כמובא בכתבי האר"י ו"ל, על-כן גם בגשמיות יגיע מהם טובה וענג לאדם (שיחות וספורים ב).

תכח

אף-על-פי שיצא מפיו הקדוש "מיין פייערל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען" "האש שלי תוקד, עד שיבוא המשיח!", מכרח בכל זאת כל אחד מאנשי שלומנו להמציא לזה אתערותא דלתתא כל ימי חייו, כי כפי עצם פרוש "טלואין" — "הבהוב", יש בזה לצדד בפרושים שונים, כי גם אם לא נשאר מהתבצרה והמוקדה רק ניצוצות קטנות ומעטות — נקרא זאת בלשוננו בשם "טלואין" [=הבהוב] (שם ג).

תכט

יצא מפיו הקדוש של רבנו בזה הלשון: "אזא טיש וויא ביא מיר וועט שוין ניט זיין ביז משיח וועט קומען!", "צריכת שלחן בזה כמו אצלי כבר לא יהיה עד ביאת המשיח!", והוסיף בזה מזהרנ"ת מעצמו ואמר: "אזא טיש וויא ביא מיר וועט שוין

אויך נישט זיין ביז משיח וועט קומען!“, „עריכת שלחן בזה כמו אצלי גם בן כבר לא יהיה עד ביאת המשיח!“ (שם ד).

תל

בדבר אספתנו בימי ראש-השנה, שמעתי מאבי ששמע מרבי יצחק בן מוהרנ"ת ששמע מפיו הקדוש של מוהרנ"ת, שאף-על-פי שלבכו היה חזק בבטחון, ומבטח שתתקיים האספה הזאת עד ביאת הגואל צדק, ובכל זאת לא היתה ביכלתו לברר בזה ידיעה ברורה ומחלטת, ואין רצוני להאריך בזה בכתב, ואף-על-פי-כן הבין והשכיל, שבכל זאת יהיה נמצא מפלטת השארתו עד ביאת הגואל ואמר בזה הלשון: „דא וועלן זיך שאשקען עטליכע מענטשן, און דא וועלן זיך שאשקען עטליכע מענטשן“ „כאן יתלחשו כמה אנשים, וכאן יתלחשו כמה אנשים“ (שם ד).

תלא

מוהרנ"ת אמר פעם אחת, שסובב על רבנו ז"ל כעין הנסח הנזכר בברכת ההפטרה: „כי בשם קדשך נשבעת לו, שלא יכבה נרו לעולם ועד“, גם אמר פעם אחת, שהוא מקנה ומיחל, שיקים בזה הבר מאמר הפתוב (משלי ד): „וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום“ (שם ד).

תלב

מוהרנ"ת דבר פעם אחת מהפלגת השטף מים רבים, הנמצאים בזה העולם: תאוות רעות ומדות רעות, שאלות ומבוכות, אמונות כוזבות וכדומה, ואמר, שבכל זה יקיים, [כמובא ברש"י פרשת „וישב“ במשל הפחמין]: ניצוץ אחד יוצא מיוסף, שמכלה ושורף את הכל! (שם ד).

תלג

פעם אחת עמד מוהרנ"ת בדבריו הקדושים כנגד הנבוכים, שהיו

באומן, אָשֶׁר הִתְפָּאָרוּ בְּרַב הַשְּׁתַדְלוּתָם, שִׁיגְמְרוּ כְּרִצוֹנָם [לְהַשְׁכִּיחַ שֵׁם יִשְׂרָאֵל וְהַבְדִּילוּ מִן הָעַמִּים], וְכֹאֲשֶׁר עָמְדוּ כְּנִגְדּוֹ בְּרֵאיוֹתֵיהֶם מִמָּה שֶׁכָּבַר גָּמְרוּ בְּזַה הַרְבֵּה, גַּם בְּיָמָיו בְּמִדְיָנוֹת הַרְחֻקוֹת, כְּנֹדַע, עֲנָה וְאָמַר: "זֹאת כְּרוּר לְדַעְתִּי, שָׂאֵם תִּגְמְרוּ כְּרִצוֹנְכֶם יַחְזֹר הָעוֹלָם לְתַהוֹ נְבָהוּ! ... כִּי לֹא לְאֵלֶּה תִּהְיוּכֹת נִכְרָא הָעוֹלָם! ..." (שֵׁם ה').

תלד

אָמַר רַבְּנוּ ו"ל: "עוֹד יִהְיֶה זְמַן, שְׁמִי שִׁיְהִיָּה אִישׁ כֶּשֶׁר פֶּשׁוּט, שְׁיִטַּל יָדָיו לְסַעֲדָה "אֵז עַר וְוַעֲט זִיף וְוַאֲשֵׁן צוּם עֶסֶן", יִהְיֶה חֲדוּשׁ גָּדוֹל כְּמוֹ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב" (שֵׁם ו').

תלו

רַבְּנוּ ו"ל קָרָא פְּעַם אַחַת לְסַפֵּר "עֵץ הַחַיִּים" בְּשֵׁם סַפֵּר מוֹסֵר, וְאָמַר בְּזַה הַלְשׁוֹן: "אֵיזָה סַפֵּר-מוֹסֵר יָקָר הוּא!" "סַע אַ טִייעֶר מוֹסֵר סַפֵּר סַע אִיז!" (שֵׁם י"ב).

תלז

רַבְּנוּ ו"ל הַפְּלִיג מְאֹד לְפָנַי מוֹהֲרָנִי תְּ בַעֲצָם כַּח הַתּוֹרָה לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִכָּל מִינֵי טַנְפָּת, וְאָמַר לוֹ בְּזַה הַלְשׁוֹן: "וְכִי יוֹדַע אֶתָּה אֶת כַּח הַתּוֹרָה?!", "גְּלִייךְ דוּ וְוִיִּסְט דְּעַם כַּח כּוֹן דְּעַר תּוֹרָה?!" (שֵׁם י"ב).

תלח

רְאִיתִי בְּבֵית אָבִי, אִישׁ זָקֵן, אֲשֶׁר בִּימֵי נְעוּרָיו הִתְחִיל לְנַסֵּעַ לְרַבְּנוּ ו"ל עִם דוֹדוֹ, שֶׁהָיָה מְאֻנְשֵׁי רַבְּנוּ ו"ל, וְדוֹדוֹ שִׁבַּח אוֹתוֹ קֶצֶת לְפָנַי רַבְּנוּ ו"ל, שֶׁהוּא בַר אוֹרְיָן. וְהִתְחִיל רַבְּנוּ ו"ל לְעוֹרְרוֹ עַל הַתְּמִדַּת הַלְמוּד, וְאָמַר לוֹ בְּזַה הַלְשׁוֹן: "שְׁפַתֶּיךָ לֹא תִשְׁבַּתְנָה, הַתּוֹרָה תִּרְנָה אוֹתְךָ, הַתּוֹרָה תִּחְזַק אוֹתְךָ, וְעוֹד כְּמָה שְׁכַחִים חֲשַׁב אֲזוּ, וּבִסְוֶף הַרִים אֶת קוֹלוֹ וְאָמַר הַתּוֹרָה מְעֻשְׂרַת!". "דִּי לִיפֵן זְאֵלְךָ דִּיר נִיט

צו שטיין, די תורה וועט דיך קוויקן, די תורה וועט דיך שטארקן, די תורה מאכט רייך! (שם י"ב).

תלט

רבנו היה מאריך מאד בתפלת ערבית שבליל ראשון בראש-השנה, ואמר פעם אחת, שנה מחמת שהוא מזדרז להמשיך מיד כל התקונים הנמשכים בכל זה החדש (שם י"ט).

11/08/2018 17:28

תמ

שמעתי מאבי ז"ל, ששמע מהאיש שנשלח מהרב הקדוש רבי שלום מפראבישט ז"ל לשבת אצל רבנו ז"ל, והעיד, ששמע בזה הלשון מפי רבנו ז"ל: "ספר המוסר שלי הוא התנ"ך!" [תורה נביאים כתובים]. "מיין מוסר ספר איז תנ"ך!". ומהרנ"ת ז"ל האריך בזה, ואמר, שצעקת כל נביא ונבואתו סוככת לנפשות ישראל גם עתה (שם כ"א).

תמא

לבי אומר לי מכתלי צרופי עוד כמה דברים בעל פה, כי גזרת הכליה, שנמצא כעת למעלה, הוא שנגזרה בעת יציאת קלפת הלצון, שעל זה אמרו חכמינו זכרונם לברכה: קשה ליצנות, שתחלתן יסורים וסופן כליה! (שם כ"ב).

תמב

מאד מאד הקפיד אבי ז"ל, בשם מהרנ"ת ז"ל על הפוגמים בדבריהם כנגד הממשלה, וכל הגזרות המציקות לנפשות ישראל לא יצאו רק מלמעלה, כמאמר הכתוב (ישעיה י, ה): "אשור שבת אפי", ופרוש ואהבת לרעך — פי כמוך וכו', שמוכא בלקוטי מהר"ן סימן קס"ה, סובב זה הפרוש גם על הכלל (שם).

תמג

שמעתי מאבי ז"ל בשם מוהרנ"ת ז"ל, על אודות אשר נחלש דעתו בראותו כמה פעמים, שגם בעסקי הנפש נתקיים הכתוב (איכה ג, ט): "גם כי אזעק ואשוע שחם תפלתי..." ואמר בזה הלשון: "איני יכול יותר לקרר את לבי רק בתשעה באב ובימי בין המצרים באמירת הקינות, ובכל ימות השנה בתפלת חצות, לכל הפחות לבכות על החרבן (בית המוחין בכלליות ובפרטיות) מה שאיננו, כמו שצריך להיות". "איה קען מיר מערער ניט קילן דאס הארץ, נאר תשעה באב ובין המצרים בייא די קינות און א גאנץ יאר ביי תפלת חצות, האטש קלאגן אויף דעם חורבן (בית המוחין בכלליות ובפרטיות) וואס מע איז ניט אזוי וויא מען דארף צו זיין" (שם כ"ו).

תמד

שמעתי מאבי, ששמע ממוהרנ"ת ז"ל, שעקר שבירת לכבו בחצות וקנות הוא בהרגשתו מלת איכה [איכה נחרכ האולם וכו'] (שם כ"ז).

תמה

שמעתי מאבי זכרונו לברכה, בשם מוהרנ"ת זכרונו לברכה, שזה מה שגזכר בפרק שירה, שבעה קולות מהתרגול, אשר המציא בטבעו הבורא תהפוך לעורר בני אדם מהשנה, וכאשר יעוררם בחצות לילה, עוד יכפל וישלש וכו' לעורר בכל שעה עד הבקר, שאם לא יתעורר האדם בחצות יקום על-כל-פנים אחר-כך בכל האפשרותו להקדים, כי אם לא יתעורר לקום גם בשעה השניית שאחר חצות, יקום על-כל-פנים בשעה שלישית, וכן להלן. וזה הכלל נמצא למוהרנ"ת, זכרונו לברכה, גם משאר עבודות (שם שיחות וספורים ל').

תמו

פעם אחת אמר מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, בזה הלשון: העקר מה שהפירתי את רבנו, זכרונו לברכה, היתה משיחותיו הקדושות אשר בחל. נפפי אשר בכמה עתים וימים לא מש מתוך אהלו, ושקד על דלתותיו יום יום. ובהלבשת רבנו, זכרונו לברכה, אור תורתו והודעת גדלתו בשיחותיו הקדושות אשר בחל (ונקראו אצלו בשם שיחות חלין) [שם ל"ד].

תמו

וכן הבנתי גם מאבי, זכרונו לברכה, שעקר הכרתו בגדלת ורוממות מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, וידיעותיו, שזכה על-ידו לידע מגדלת ורוממות רבנו, זכרונו לברכה, היתה גם-כן ברב שקידתו על דלתי מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, ונסיעותיו התמידיות שני פעמים בכל חודש: שבת אחת בביתו בטולטשין, ושבת אחת בבית מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, עם קצת ימים קדם השבת וכן לאחריו. וחויץ נסיעותיו, אשר נסע אתו לשמשו לעת זקנתו, והנסיעה נתארכה כמה פעמים: הן בקיץ והן בחורף (שם ל"ה).

תמח

כפי אשר נודע הדבר, אשר דבר אלינו רבנו, זכרונו לברכה, בעת שגלה את המאמר שבלקוטי תנינא (סימן כ"ח): דע שיש חלוקים בין התורות וכו', ומוהרנ"ת, זכרונו לברכה, מעצם הרגשו בזכות לבבו את עמק נוראות דבריו הקדושים, עד כי בערו בקרבו פלהבת שלהבת ממש, לא יכל להתאפק, ונתן את קולו בפני כל הנצבים עליו: אולי כך הוא הפרוש מה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (סנהדרין צו.): אין בן דוד בא אלא בהסח-הדעת, הינו: שיהיה בעולם ולא ידעו פי כבר הוא. ובבאור יותר שמעתי מאבי, זכרונו לברכה, שאמר בזה הלשון: "ישחחו משיח משיח, ולכסוף הגה הוא!" "מען וועט שמיסען משיח משיח, צום סוף האט

איז ער! " ורַבְּנֵינוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, גְּלֵה אֶת עֵינֵינוּ וְהִרְאֵה לּוֹ, כִּי גַם רַב נִחְמָן אָמַר בֵּן: "אִי מִן חַיִּי — אָנָּה!" [בְּסִנְהֶדְרִין פֶּרֶק חֶלֶק אֵימָא: כְּגוֹן אָנָּה, אֲבָל כַּמְדַּמָּה לִי מֵאֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי מֵאֲבִי, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שְׂרַבְּנֵנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, סִיּוּם אִז: אָנָּה הוּא] (שם ל"ו).

תמט

בְּדַבְרֵי הַמַּחְלָקָת הַנַּ"ל שֶׁהִיְתָה עָלָיו, עֵינַי בּוֹהֵר הַקְּדוֹשׁ פְּרִשְׁתָּ בְּרֵאשִׁית שְׁכָתָב שָׁם לְעֵינַי מֹשֶׁה: "וְאָדָם אֶתְקָרִי אִיהוּ, וּבִגְיִנָה אֶתְמַר בְּגִלוּתָא בִּתְרָאָה": וְלָאָדָם לֹא מֵצָא עוֹר, אֲלֵא פְּלֵהוּ כְּנַגְדּוֹ. וְכֵאֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי הַקְּדוֹשׁ עַל כְּלָלִיּוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ בְּיָמָיו: כְּשֵׁם שֶׁחֹלְקִים עָלַי אֵינָם יוֹדְעִים מִמֶּנִּי, כִּף גַּם אֱלוֹ הָאוֹחֲזִים מִמֶּנִּי אֵינָם יוֹדְעִים מִמֶּנִּי! "אֲזוּי וּוִי דִיא וּוִאס קְרִיגְעֵן אוּיף מִיר וּוִיִּסְעֵן נִיט פּוֹן מִיר, אֲזוּי דִיא וּוִאס הַאֲלֻטְעֵן פּוֹן מִיר וּוִיִּסְעֵן אוּיף נִיט פּוֹן מִיר!" (שם ל"ט).

תנ

שְׁשַׁמְעֵתִי מֵאֲבִי, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, שְׁשַׁמַּע מִפִּי מוֹהֲרַנְיָת, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, מְכַנֵּן יוֹתֵר הַגְּרֹסָא הַמוּכָא בְּסִפְר "חַיִּי מוֹהֲרַנְיָן", שֶׁהִיְתָה הַלְדַת רַבְּנֵנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, בְּשַׁנַּת תַּק"א בְּחֹדֶשׁ נִיסָן, וְאֲשֶׁר לְפִי זֶה הִיְתָה הוֹרְדַת נִשְׁמָתוֹ לְזֶה הָעוֹלָם בְּסוֹף שַׁנַּת תַּק"ל הַנַּ"ל, וְתַחֲלַת פְּרִסוּמוֹ וְהַתְּגַלּוּתוֹ בְּעוֹלָם הִיְתָה אַחַר-כֵּף בְּשַׁנַּת תַּקמ"ט (שם מ"ב).

תנא

הֵרַב ז"ל מִטְשַׁעְרִין שְׁמַע מֵאֲבִי אֲבִיו, הֵרַב רַבִּי אֶהֱרָן ז"ל מִבְּרֶסְלַב, שְׁנֹכְנַס פַּעַם אַחַת לְרַבְּנֵנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, וְאָמַר לוֹ [קֶצֶת בְּלִשׁוֹן תּוֹכְחָה]: לָמָּה לֹא תִקַּח אֶת סִפְרֵי וְתַעֲזֵן בּוֹ הֵיטֵב, עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַל דַּעְתָּךְ אֵיזָה קִשְׂיָא; וְאַחַר-כֵּף תּוֹסִיף וְתַעֲזֵן בּוֹ, עַד שֶׁתִּבְיֵן וְתִדַּע אֶת הַתְּרוּץ שֶׁעַל זֶה. וְכַשְׁמַע הֵרַב אֶת דְּבָרָיו חֹזֵר לְבֵיתוֹ וּפִתַח אֶת הַסֵּפֶר "לְקוּטֵי מוֹהֲרַנְיָן" וְהִתְחִיל לְעֵינַי בּוֹ, עַד שֶׁעָלָה עַל דַּעְתּוֹ קִשְׂיָא

וּפְלִיאָה בְּדַבְרָיו. וְאַחֲרֵי־כֵן הוֹסִיף לְלַמֵּד וּלְעֵינַי בּוֹ, עַד שֶׁעָלָה עַל דַּעְתּוֹ הַתְּרוּץ וְהַתְּשׁוּבָה שֶׁעַל הַקְּשִׁיָּא הַזֹּאת. וְחִזַּר אַחֲרֵי־כֵן לְרַבְּנֵנוּ, וְזָכְרוֹנוּ לְבִרְכָה, וְאָמַר לְפָנָיו אֵת הַקְּשִׁיָּא וְהַתְּרוּץ, וְהוֹטְבוּ דְבָרָיו בְּעֵינַי רַבְּנֵנוּ, וְזָכְרוֹנוּ לְבִרְכָה, וְאָמַר לוֹ: "אֲנִי יוֹדֵעַ מֵאַחַד, שֶׁחֶבֶר פְּרוּשׁ עַל הַזֵּהָר, וְלֹא בְרוּח־הַקֹּדֶשׁ, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן כֵּן אֵל הָאֱמֶת". כֹּל זֹאת שָׁמַעְתִּי מֵאִישׁ אֶחָד, שֶׁשָּׁמַע זֹאת מִפִּי הָרַב וְ"ל מְטָשְׁעָרִין (שֵׁם מ"ג).

תנב

נִתְעוֹרְרָתִי לְהַפִּיר וּלְהַתְּבוּנָן בְּגִדְלַת אָבִי הָרַב רַבִּי נַחֲמָן, וְזָכְרוֹנוּ לְבִרְכָה, מְטָאֲלֻטְשִׁין, כִּי הוּא אֲשֶׁר אָמַר עָלָיו מוֹהֲרַנְ"ת, וְזָכְרוֹנוּ לְבִרְכָה, [בְּפָנָי רַבִּי אֶהְרֹן בֶּן רַבִּי אַבְרָהָם חַיִּים מְאוּמָן] בְּזֵה הַלְשׁוֹן: אֲנִי מְכִין אֵת הַכֹּל עִם הָעֵט, וְאַחֲרֵי־כֵן יִהְיֶה יְכַלֵּת גַּם לְרַבִּי נַחֲמָן מְטָאֲלֻטְשִׁין לְהַנְהִיג [הַמּוֹן אֲנָשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ, אֲשֶׁר כָּנָה אוֹתָם אִז בְּשֵׁם] "הַגְּלִגְל". [וּבַלְשׁוֹן אֲשֶׁכְּנוּ בְּזֵה הַלְשׁוֹן: אִיךָ גְּרִיט צוּא אֶלְדִּינֵג מִיט דְּעַר פֶּעַן, דְּעַר נֶאֱדָ וְוַעֲט נַחֲמָן טְאֲלֻטְשִׁנֶּר אוֹיךָ קַעֲנֵעַן פִּירְעֵן עִם רַעֲדִיל]. כִּי אַף־עַל־פִּי שֶׁמַּחֲמַת שֶׁהִיא יְתוּם בְּלֹא אָב וְאִם לֹא עָלָה כָּל־כֵּן בְּמַעֲלַת הַלְמוּד, אֲכַל גַּם הוּא קָרָא וְשָׁנָה הַרְבֵּה, מַחֲמַת שֶׁהֵעִיקָר הוּא הַשְּׁמוּשׁ וְהַשְּׁקִידָה תְּמִיד עַל דַּלְתֵי הָרַב. וְלֹא נִמְצָא כָּל־כֵּן אֲנָשֵׁי מוֹהֲרַנְ"ת וְ"ל שׁוֹקֵד עַל דַּלְתוֹתָיו כְּמוֹהוּ בְּעַרְףְּ אַרְבָּעָה עָשָׂר שָׁנִים, כִּי אֶפְלוּ רַבִּי מִשָּׂה וְנֶאֱחִיו רַבִּי זַיִנְוַעֲל כֹּל יְמֵי הַיּוֹתֵם בְּבִרְסָלָב לֹא הָיוּ כְּאִים לְמוֹהֲרַנְ"ת וְ"ל רַק בְּשַׁבַּת בְּסוּף הַסַּעֲדָה שֶׁבְּלִילָה וַיּוֹם הַשַּׁבַּת וּבְסַעֲדָה שְׁלִישִׁית וּמוֹצָאֵי־שַׁבַּת־קֹדֶשׁ; וְאַחֲרֵי־כֵן נִתְרַחֲקוּ לְהַתְּיָשֵׁב בְּטָשְׁעָרִין, וְלֹא זָכוּ לְעַמֵּד לְפָנָיו רַק בַּקְּצַת הַזְּמַן שֶׁנִּתְעַכַּב בְּטָשְׁעָרִין, שְׁבוּעַ אוֹ שְׁתַּיִם בַּחֲרָף, וְאַחֲרֵי־כֵן בַּקִּיץ שְׁבוּעַ אוֹ שְׁתַּיִם, וּבִימֵי רֵאש־הַשָּׁנָה בְּאוּמָן. וְשְׁתַּיִם פְּעָמִים אוֹ יוֹתֵר נִסַּע אֶתּוֹ יַחַד גַּם רַבִּי מִשָּׂה הַנַּ"ל וְ"ל, אֲכַל אִין זֶה עוֹלָה כָּל־כֵּן כְּנִגְדַּת הַדְּבָקוֹת וְהַשְּׁמוּשׁ וְרַבּוּי הָעֲמִידָה לְפָנָיו, שְׁזָכָה אָבִי וְ"ל (שֵׁם מ"ד).

תנג

והשם יתברך סבב נפלאותיו להושיבו בטולטשין, אשר לא רחוקה היא מברסלב, כערך רחוק העיר נעמירוב מברסלב, כפי המובן מדברי רבנו, זכרוננו לברכה, שהיתה בזה פגמה נפלאה מה שנתישב בברסלב סמוך למוהרנ"ת ז"ל שישב בנעמירוב, ולא עם מוהרנ"ת בעיר אחת, כי מוהרנ"ת ז"ל רצה פעם אחת בחיי רבנו, זכרוננו לברכה, להתישב גם-כן בברסלב, ולא הספיק על זה רבנו, זכרוננו לברכה, ברוב הכרח המניעות, אשר על-ידם כל התהוות הכלים לקבל; אבל מחמת שעל-כל-פנים לא יבואו מניעות רק במשקל ובמדה, מאת השם יתברך, שיצא רבנו, זכרוננו לברכה, להתישב בברסלב, ולא נמצא מברסלב לנעמירוב אפלו שתי פרסאות [רוסיאות], פנודע, וכן סבב אחר-כך השם יתברך ברחוק אבי ממוהרנ"ת ז"ל, זה בברסלב וזה בטולטשין, שגם ביניהם לא נמצא רחוק אפלו שתי פרסאות כנ"ל (שם).

תנר

ואם הייתי זוכה בימי חיי הקדושים להכיר ולידע כל-כך מחשיבותו ומעלתו, באשר שמתי אל לבבי זה ערך שלשה שנים, יודע אני ברור, שלא היו עוברים עלי התלאות המשנות ועניות ודחקות כזו, אשר עד היום לא יצאתי מהם, פי הגה שמתי אל לבבי בדבר הכתובים שבצעני יהושע בן נון, ואשר מאלינו נבין, שגם זולת השבח שנאמר עליו: "לא מש וכו'", הנה עובד ה' ובורח מן החטא, ואף-על-פי-כן אם גם גדלה עבודתו בכפלי כפלים ולא להדבק כל-כך למשה רבנו, עליו השלום, נראה מדברי חכמינו, זכרונם לברכה, שלא הנה זוכה אחר-כך למלא את מקומו ולקבל מאתו סמיכות ידיו במעלה מפלגת כל-כך. וגם עינינו הרואות שבהרבה מקומות קראה אותו התורה בשם משרת למשה רבנו, עליו השלום, כי בפרשת "פי תשא" וב"משפטים" בסופה נזכר בלשון הכתוב: "ומשרתו וכו'",

ובפרשת "בהעלתך" בהכתוב: "ויצן וכו' משרת משה", וגם בתחלת ספר יהושע מתחיל הכתוב: "ויהי אחרי וכו' משרת משה". וכפי דוממות מוהרנ"ת ז"ל, אשר זכה בכת רבנו לפני משה בעצמו, הלוא דבר הוא מה שהזפתי לעיל, שבכל אנשי מוהרנ"ת ז"ל, כי לא נמצא משרת ומשמש ודבוק למוהרנ"ת כמוהו, ומקבל מאתו כל הדבורים מפה לפה, המכרחים לדבורים בכתב. וברב הרגשתו את דברי מוהרנ"ת הפקיר את עצמו מנעוריו, שלא רצה לחשב כלל בעסקי מלאכה ועבודה גשמיות, והלך אליו רגלי שני פעמים בכל חדש כדי לשמע מפיו הקדוש דברי אלקים חיים שקבל מרבנו, זכרונו לברכה, ואשר חדש בהם בסמיכתו מידי רבנו, זכרונו לברכה, אשר הן ספרי לקוטי הלכות, אשר כבר זכו את הרבים לאין ערוך, פנודע ומפרסם בין אנשי-שלומנו. ומכל-שכן שאינו דומה הרואה אותם בספר לשומע אותם מפיו הקדוש [כמובא גם מזה בדברי רבנו זכרונו לברכה] (שם מז).

תנה

וברב הרגשת אבי ז"ל, שזכה להרגיש בהם, קבל על עצמו עניות מפלגת ועצומה כמה שנים, וטרח ויגע להעתיק כל הששה ברכים, באפן שיהיו ראויים לדפס מהם. [כי מכתובת מוהרנ"ת ז"ל ברב מהירותו נדבקו הרבה מהאותיות זה לזה, עד שהיה קשה לדפס מהם], ולא קבל על זה פרס ומעות ממוהרנ"ת ז"ל אפלו פרוטה אחת. ומאמר רבנו, זכרונו לברכה, לאנשי שלומנו על מוהרנ"ת ז"ל, שיש להם להחזיק לו טובה, כי לילא הוא לא היה להם אפלו דף אחד! סבב אחר-כך זה המאמר גם על אבי ז"ל, בשקידתו ויגיעותו להוציא לאור ספרי מוהרנ"ת ז"ל. ושמעתי מאתו, שבעת גמרו את כתיבת ספרי "לקוטי הלכות", שאל אותו פעם אחת מוהרנ"ת ז"ל: ההרגשת בספרי התנוצצות אלקות? ובלשון אשכנז בזה הלשון: האסט דו געפילט אין מיינע ספרים התנוצצות אלקות?

והשיב לו: הן! ונהיה מבאר מדבריו, שפמה פעמים ברכ הרגשותו והתנוצצות אלקות שזרחה עליו, מחמת זה הכרח להניח את הקלמוס מתוך ידו ולפסק לגמרי מהפתיחה]. ואחר-כך חגר את מתניו להדפיס על-כל-פנים את הפרק הראשון [ארח-חיים חלק א'], אבל על זה נתעורר מוהרנ"ת ו"ל לתן לו קצת על הוצאות הדרך לעיר יאס שבמדינות וואלאכייא. וזוגתו, כששמעה בטולטשין, שנסע למדינת וואלאכייא, נסעה לברסלב להודיע למוהרנ"ת ו"ל, שאם לא יספיקה, על-כל-פנים בלחם צר ומים לחץ, תגנוע חס ושלום ברעב היא וזרעה. והכרח מוהרנ"ת לכתב לבנו רבי יצחק ו"ל מטאלטשין, לתן לה בכל שבוע איזה סכום, באפן שתתפרנס על-כל-פנים בצמצום. ואבי ו"ל בעצמו בכל משך הדרך הרבה מאד לצמצם ולמעט בהוצאות, וגם בתחלת הדרך הלך רגלי כמה פעמים, כי גם הוצאות הדפוס בעצמה היתה קשה וכבד על מוהרנ"ת ו"ל כפי עצם עניוהו והסתרתו מאנשי תבל (שם).

תנו

ומדי עסקי לכתב ולהודיע לדורות חשיבות ומעלות אבי ו"ל, הנני להודיע מה שזכה פעם אחת כליל שבת-קדש פרושת בשלח, [שנקרא שבת שירה], שנתחבר אז עם מוהרנ"ת ו"ל בנסיעתו לליפיועץ, ולילך אתו שם על שמחת בן זכר, בבית איש אחד, שהיה לו הפרות עם מוהרנ"ת ו"ל, אבל נמצא אז בזה הבית חזן אחד, אשר מוהרנ"ת ו"ל בקש מזה החזן לנגן לכבוד שמחת שבת הנ"ל. וזה החזן היה מצד המתנגדים, וכדי להכעיס למוהרנ"ת ו"ל לא רצה בשום אופן לנגן. וענה ואמר מוהרנ"ת לאבי ו"ל: נגן אתה! [זינג דיא!] והתחיל אבי ו"ל לנגן ולשורר את השירה בנעימה נפלאה לכל און השומע. ומוהרנ"ת ו"ל אמר לו אחר-כך: לא ידעתי כלל, הלא יש ביכלתך לנגן. והחזן הנ"ל נתביש אחר-כך לפני כל העומדים שם. והרב ו"ל מטשערין אמר פעם אחת, ששמע מאנשים

הבקיאים באבי בימי בחרותו, שבאמת לא היה לו כלל בתחלת ימיו קול נגינה נפלא כזה, ומאז והלאה התחיל לנגן לפני מוהרנ"ת ז"ל בסעודות שבת-קדש וכדומה. ולפני העמוד נתבאר מוהרנ"ת ז"ל להעמידו, יצן אשר ידע שברב תבערת לכבו והרגשו דבורי התפלה, ובתוספות אימתא דצבורא, יכול להגביה את קולו, עד שיהיה נזוק, חס ושלום, בהראה, [כמו שנגזמן לפעמים בין החזנים]. ואף-על-פי-כן אחר פטירת מוהרנ"ת, זכרוננו לברכה, נתעוררו אנשי-שלומנו להעמידו לפני העמוד בראש-השנה ויום-הכפורים, והתעוררות הצבור מתפלתו קשה וכבד לכאר בכתב. והגביר, רבי אבא ז"ל מטשערין, הוכיח פעם אחת לחתנו אברהם זיין, אשר לא נסע לאומן על ראש-השנה, ואמר לו, שאם לא היינו זוכים באומן רק לשמע תפלת רבי נחמן שבמוסף ראש-השנה גם-כן פדאי לנסע! וכל אנשי אומן, אפלו המתנגדים, היו נבהלים ומשתוממים בשמעם את נגינתו ותפלתו (שם מ"ח).

תנו

נשמע פעם אחד מרבנו, זכרוננו לברכה, בעצמו, שהיה מצפה על שלשה דברים: אחד — טלית נאה וחזק, אשר לא נמצא עדין בימיהם רק כמו טליתים הישמעאלים, שאין בהם נוי כלל. והדבר השני הוא, שתהיה הספר-תורה כתובה בסדר, ולא בתקון הגהה שאחר-כך [ויכעין תפלין ומזוזות, שהם פסולים לגמרי כשנכתבים שלא בסדרן]. והדבר השלישי הוא, שיהיה קול החזן נעים ומתקבל למטה ולמעלה (שם מ"ט).

תנח

בנו, רבי יצחק ז"ל מטולטשין, אשר אליו נכתבו רבם ככלם מהמכתבים שבספר "עלים לתרופה", ובספר "מכתבי מוהרנ"ת ז"ל". אף-על-פי שקרא אותו פעם אחת מוהרנ"ת ז"ל, אותו ואת רבי

אפרים ו"ל, בשם אנשי שוק, [יען אשר ידע בהם, שיש ביכלתם להתעלות בכפל כפלים], אבל בתוך השוק בעצמו הרבו לקיים קביעת עתים לתורה ולתפלה, וכרב האמונה אשר במשאם ומתנם הרבו לקדש ה' ברבים (שם ג').

תנט

ועל אודות המכתבים הנ"ל ממוהרנ"ת, שנשלחו לרבי יצחק הנ"ל, אמר פעם אחת מוהרנ"ת ו"ל, שברצונותיו וכסופיו הוציאם מאתו, ואף-על-פי-כן עקר ההשתדלות לקבצם ולחברם להעתיקם היתה על-ידי אבי ו"ל. ומוהרנ"ת לא צוה על זה בפרוש [רק כתב וביקש קצת פעמים במכתביו שיהיו גנוזים]. אבל אבי ו"ל עשה זאת מדעת עצמו לחברם בחבור שלם כנ"ל. ועל אשר מחמת זה יש לחשוב ^{אוצר החכמה} בחבורו בעצמו.

21.08.2018

תס

רבי עוזר מאומן, היה מהמקורבים הראשונים אשר למוהרנ"ת ו"ל, ובהיותו בין המתנגדים והמתרפים הרבה למסר את נפשו גם על עצם התקרבות, ומכל-שפן על תהלוכותיו רגלי למוהרנ"ת ו"ל. והרבה בתורה ותפלה ולכלי להביט על השוחקים והלצים. ומוהרנ"ת ו"ל העיד עליו לאחר פטירתו, שהוא אשר קים בשלמות מאמר חכמינו, וזכרונם לברכה, על הכתוב: "אם נבלת וכו'": "כל המנבל עצמו על דברי-תורה וכו'". ובתחלת התקרבותו רצה דודו להרגו, ובגסים גדולים נמלט מאתו (שם ג"א).

תסא

רבי מנדיל מלאדיזין הנ"ל, היה בתולדתו ומנעוריו מצד המתנגדים, ונתקרב למוהרנ"ת ו"ל על-ידי רבי יצחק חזן מברסלב,

שנתועד אתו בכפר במקום למודו עם נערים, אשר נשפר להם לצרכי פּרְנִסְתּוֹ. ורבי יצחק היה דרכו לומר דברי צחות [נוערטליך] בכל עת, ובהתנעדו עם רבי מנדיל הנ"ל ואמר איזה דברי צחות, וענה ואמר לו רבי יצחק: אתה חכם, אבל בפרסלך נמצא איש חכם יותר ממך! ושאל אותו: מי הוא? והשיב לו: רבי נתן! ונכנס זה הדבור באזני רבי מנדיל, יען אשר ראה והבין בזה האיש, רבי יצחק, שגם הוא איש חכם ונבון. והתחיל לכסף לנסע לפרסלך למוהרנ"ת ז"ל, אבל לא היה יכול לנסע באמצע הזמן, שנשכר בו ללמד עם הנערים הנ"ל. וזה היה בחרף, אשר הכרח להמתין עד קדם פסח, שחזר לביתו לטולטשין. ובחל-המועד פסח נתועד אתו בשוק רבי מאיר יהודה, (שישב אז בטולטשין), בעת שרצה לנסע למוהרנ"ת זל על ימים אחרונים של פסח, ונתעורר עוד הפעם על-ידי רבי מאיר יהודה הנ"ל, עד ששכר אתו בחד את העגלה. וכא לפני מוהרנ"ת ז"ל וספר לפניו את כל לבבו בדבר מבוכותיו מספרי החקירות, אשר נטעה ונתעה בהם קדם התקרותיו, ומוהרנ"ת ז"ל ידע מה להשיבו, עד שנהפך לאיש כשר בכל ימי חייו, [כל זה שמעתי מאבי ז"ל] (שם נ"ב).

תסב

וימרי נתן ב"ר לייבלי ראובן ז"ל שמעתי, שראה אותו פעם אחת בבית-המדרש בעת לבישת הטלית, שהיה שמח מאד. וספר לו, שביום התנעדו עמו רבי יצחק מכון ממש, טרם שנתועד אתו, נכנס בלבבו [כפי עצם מבוכותיו כנ"ל], שיפסק לגמרי מללבש טלית ותפלין. אבל מיד בשמעו שבחי מוהרנ"ת ז"ל מפי רבי יצחק הנ"ל, חשב בדעתו להמתין על-כל-פנים, עד שיבדר תחלה עם מוהרנ"ת. וכן היה, שזכה מוהרנ"ת בעזרת השם יתברך להוציא מלבבו כל מבוכותיו, עד שנהפך לאיש כשר ומאמין כנ"ל, והיה שמח ויש עמו זה בכל ימי חייו כמוצא שלל רב (שם נ"ג).

תסג

ופעם אחת שמעתי מאבי ו"ל ספור בנזן בית-הכנסת אשר באומן, [ששמע אבי מפי מוהרנ"ת ו"ל], כי בשנה הראשונה שאחר הסתלקות רבנו, זכרונו לברכה, לא נמצא יותר מששים אנשים, [שבאו להשתטח על קברו הקדוש בערב-ראש-השנה], וגם זה המספר הרים מאד את הבטחון בלב מוהרנ"ת ו"ל, שתהיה נקבעה זאת האספה לדורות [בנהוג עד היום], כי בתחלה לא עלה על דעתו כלל, שיתעורר גם זה המספר לנסע לרבנו, זכרונו לברכה, על ראש-השנה לאחר הסתלקותו כמו בימי חייו, ובערב-ראש-השנה נסכם בלב רבי יודל ורבי שמואל איזיק, זכרונם לברכה, ועוד מגדולי תלמידי רבנו, זכרונו לברכה, להתפלל על זה המקום, שהתפלל בו רבנו, זכרונו לברכה, בעצמו בראש-השנה האחרון שקדם הסתלקותו [שנקרא בשם "האמבאר", כמובא בספר "חיי מוהר"ן" סימן רכ"א]. אבל מוהרנ"ת ו"ל נתעקש ועמד כנגדם בטענתו, ששמע מפי רבנו, זכרונו לברכה, שאמר פעם אחת אליו ולחברו רבי נפתלי ו"ל: "אני רוצה שתהיו מערכים עם העולם!" [ויבלשוך המרגל בזה הלשון: "איך וויל איר זאלט זיין אויס געמישט מיט דער וועלט!"]. ורצה מחמת זה, שיתפללו כל הצבור בבית-הכנסת שנקרא בשם "שומרים לבקר", שהוא נבנה אז בסמוך על-ידי איש אחד, שרצה וחסק, שאנשי-שלומנו יתפללו שם, וגם כל אנשי הצבור התמידי שבזה בית-הכנסת הסכימו על זה. [כי המחלקת, שהיתה בחיי רבנו, זכרונו לברכה, נשקט ונשתקע אחר פטירת רבנו, זכרונו לברכה, מלב רבם ככלם של אנשי העיר, ונתמהמה זה ההשקט עד תחלת שנת תקצ"ה, שעמד מי שעמד, כאשר נספר לקמן. ועד זאת השנה היו רגילים אנשי העיר לבקש אורחים מאנשי-שלומנו לסעד אצלם בסעדת ראש-השנה].

אבל מחמת ששאר תלמידי רבנו, זכרונו לברכה, עמדו בזה

כנגד מוהרנ"ת ו"ל, נספם הדבר להתפלל בהאמבר הנ"ל, [שהתפלל בו רבנו, זכרוננו לברכה, כנ"ל]. ולפנות ערב כשנתאספו לתפלת המנחה, נתעורר לאין ערוך תבערת לב מוהרנ"ת ו"ל בצער ויסורים על עברם על דברי רבנו, זכרוננו לברכה, להיות מערב עם שאר נפשות ישראל כנ"ל, עד שחזר ונתלבש במלבוש העליון לילך אל החוץ ולבוא לבית-המדרש הנ"ל, ולבלי להתפלל כלל עם תלמידי רבנו, זכרוננו לברכה. ורפי נפתלי, בראות כן ממוהרנ"ת ו"ל, נתעורר גם-כן לילך אל הבית-המדרש הנ"ל, ועד שנתעוררו גם שאר התלמידים לילך אל הבית-המדרש הנ"ל. ואנשי הבית-המדרש הנ"ל קבלו אותם ברוב כבוד, והתפללו עמהם יחד עד עשרה שנים. אכל מחמת שמשנה לשנה נתוסף צבור הנוסעים לאומן על ראש-השנה, ראו אחר-כך בסוף העשרה שנים, שאין שום אפן ויכלת כלל לסבל את הדחק בזה הבית-הכנסת, וחזרו לזה המקום הנ"ל [האמבאר שהתפלל שם רבנו, זכרוננו לברכה]. ואחר-כך במשך שנה או שנתים נתקלקל ונחרב קצת על-פי איזה סבה זה האמבאר, עד שגם שם לא היה באפשר להתפלל, והתחיל מוהרנ"ת לשכור איזה חדר גדול, אשר חפש ומצא בכל שנה, שיהיה ביכלת, שיכנסו שם כל הצבור להתפלל בראש-השנה. אבל אחר-כך סבב השם יתברך בקצת שנים, שהיה קשה וכבד לאין ערוך למצא חדר כזה לשכרו, וראה מוהרנ"ת, שאם לא ישתדל לבנות עבור זה בית-הכנסת מיחד להתפלל שם באספת הקבוץ בראש-השנה, לא תתקיים כלל אספת הקבוץ, כי בלי ספק יהיה נמצא לפעמים שנה אחת, שלא יהיה לשכור חדר כזה, ותחבטל האספה לגמרי, חס ושלום, מחמת זה. ונתעורר באמצע השנה לסבב בכל העירות, שנוסעים מהם לאומן לימי ראש-השנה כנ"ל, ולהציע לפני אנשי-שלומו בכל עיר ועיר להתנדב מעות לצרכי זה הבנין. ונסע תחלה ללאדיזין, שנמצא שם בעת הזאת קצת מאנשי-שלומו, והציע לפניהם דברי התעוררות כפי רוממות רבנו.

זכרונו לברכה, וכפי גדלת ונוראות האספה על שמו בימי ראש-
השנה הקדושים. ורפי מנחם מגדיל הנ"ל היה בעת הזאת מתושבי
לאדיזין מתפרנס ממעשה ידיו, אבל עניותו ודחקו היה גדול ועצום
בעת הזאת, אבל מכון ממש ביום בוא מוהרנ"ת פנ"ל נמצא תחת ידו
שני רובל, אשר זה היה כל רכושו ולא יותר, וברכ להכת לכבו
בשמעו דברי מוהרנ"ת רץ לביתו וחסף את אלה השני רובל-כסף
והביאם למוהרנ"ת לצורך הבנין. ולא רצה תחלה מוהרנ"ת לקבל
אותם כלל מידו, מחמת הרחמנות אשר עליו מעצם עניותו. והתחיל
רבי מגדיל ז"ל לבקש ולהתחנן ממוהרנ"ת לרחם עליו בתכלית
ההפך, ולזכות אותו בזכות נורא ועצום כזה, עד שעלה על דעת
מוהרנ"ת ז"ל, שבאמת אין ביכלת לידע, באיזה אופן גדול ביותר
הרחמנות, עד שקבלם מאתו. כי כפי שמסר את נפשו כל-כך על
הנדבה הזאת, שיהיה לו חלק הראשון בבנין הזה, ידע והאמין, שזה
יהיה, אם ירצה השם יסוד גדול וחזק לזה הבנין, באופן שיהיה
ביכלתו לגמרו (שם ג"ה).

תסד

רבי יהודה אליעזר ז"ל, שנסע עם מוהרנ"ת לארץ-ישראל.
נתקרב תחלה לרבנו, זכרונו לברכה, בסוף ימיו, והתחיל להתנדות
לפני רבנו, זכרונו לברכה. ובאותו העת לא היה נוהג עוד רבנו,
זכרונו לברכה, לשמע ודויד-דברים מהטעמים הפמוסים אתו, אבל
רבי יהודה אליעזר הנ"ל לא ידע מזה, והתחיל להתנדות. והפסיק
אותו רבנו, זכרונו לברכה, והודיעו, שאין נוהג בעת בזאת ההנהגה,
רק שכבר התחיל קצת להתנדות, אמר לו קצת תקונים, ועל השאר
צנה עליו לדבר עם מוהרנ"ת ז"ל [ויבדרך כלל, ולא לפרט לפניו את
החטאים]. והשעה הזאת, שנתועד עם רבנו, זכרונו לברכה, היתה
קדם סעדתו, וצנה עליו רבנו, זכרונו לברכה, שישעך אתו יחדו.
ואמר לו רבנו, זכרונו לברכה: "בכל הבטה והבטה, שאביט עליך,

איטיב עמך! [וועל איך דיר א טובה טאן]. ועוד יש בזה קצת דבורים, ומאחבת הקצור קצרתמי (שם נ"ו).

תסה

רבי יצחק איזיק יוסף ו"ל [אביו של רבי פנחס יהושע ו"ל מטשערין, מהמקרים הראשונים אשר למוהרנ"ת]. מאד מאד היה מפלג במעלה. ופעם אחת ביום-הפורים בעת השתייה, התפאר לפני מוהרנ"ת, שאין מתירא עוד מפני היצר הרע. ואחר הפורים למחרתו נכנס עוד הפעם למוהרנ"ת ו"ל, ושאל אותו מוהרנ"ת, אם הוא זוכר מה שהתפאר אתמול בעת השתייה, והשיב לו: "גם היום אני אומר כן!" ושמעתי מרבי פנחס יהושע ו"ל, שאמר לו פעם אחת מוהרנ"ת: "אביך היה צדיק!" [דיין טאטע איז גיווען א צדיק!] (שם נ"ז).

תסו-תסו

תסו

קדם התקבולתו בכרסלב — פעם בליל יום-כפור הלך מוהרנ"ת ו"ל דרך בית-המדרש, וראה בעד החלון את הרב יצחק איזיק יוסף סופר [הנ"ל] עומד וגומר תהלים בקול רם ובהתלהבות עצומה. ונתודע עוד, שזה גומר עתה פעם שניה תהלים [כמנין "כפר"], ובעת גמר הפעם השניה — עדין בהתעוררות והתלהבות עצומה כמו בהתחלת פעם הראשונה. ובכן ראה מוהרנ"ת ו"ל, שנפש יקרה זו ראוי לאנשי-שלומו לקרבו, ובכן התחיל לעסק עמו לקרבו, אבל לא היה כל-כך באתגליא, עד פורים שנה זו, שהיה מעט מבשם, בא בעצמו למוהרנ"ת ו"ל, ועמד על פתחו וצעק: "הרבי, הרבי, הגדלות שלו!" "דער רבי, דער רבי, זיין גרויסקייט!" קדם פורים היה צריך להיות בטולטשין, ובשביל שהיה עני כדרך הסופרים, הלך רגלי. ובחזרתו לכרסלב נזדמן לו נסיון גדול, ועמד בנסיון (שם נ"ז).

תסז

ומה מאד שבח מוהרנ"ת ז"ל את כתיבת תפלין שלו, וחספן
היה, שכל אנשי-שולמונו יתפללו בתפלין כתב ידו. וכן פעם, אחר
פטירת הסופר הנ"ל, שהיה אצל אחד תפליו, ונתנם לסופר לבדקן.
כשפתח הסופר את התפלין וראה את הנחת הפרשיות, איך שמנחים
בבתים, מכונן כהלכה בכל הפרטים ודקדוקים והכתיבה, אמר: "עדות
היא על צדקת הסופר, ותפלין כאלו אין צריכים בדיקה!" (שם).

21/08/2018mm

000000

תסח

רבי שואל מטפליק ז"ל היה חדוש נפלא בתכערת לבבו וריצתו
לקיים בעצת רבנו, וזכרונו לברכה, על-פי המשנה: הנעור פליגה וכו'
וכו'. וכל תפלתו ותורתו היתה בהתלהבות גדולה, ועל-ידו נתעורר
ונתקרב גם רבי מאיר ז"ל מטפליק. ושמעתי מאבי ז"ל, ששמע מרבי
מאיר ז"ל, דרכו של רבי שואל הנ"ל, שכאשר באו אליו בני הנעורים
בבית-המדרש ושאלו מאתו בגמרא או בתוספות וכו' איזה דברים
שהיה קשה להולמם, והשיב להם, שיגיד להם לאמר שעה. וכתוף
כף נכנס לחלק השני מבית-המדרש, [שהנשים מתפללות שם בבקר],
והשתטח, ובקש מהשם יתברך: גל עיני וכו', עד שנתגלה לו
הפרוש. ואף-על-פי-כן שמעתי מאבי ז"ל, שמרב הכרח הנפילות
[המגיעים מלמעלה, כמובא במקום אחר (ראה לקוטי מוהר"ן חלק ב
סימן מח)], אמר לו פעם אחת מוהרנ"ת ז"ל בזה הלשון: "שואל,
עדין אין לי הנאה ממך. ושואף-על-פי-כן אם הייתי רואה שאתה
נופל, ונתחזקת ונשארת על עמך, אז הייתי נהנה!" [שואל, איך
האב נאך פון דיר קיין הנאה ניט, איך זאל זייען ווי דוא
פאלסט אראפ, און דער נאך זאל איך זעהין ווי די דער
האלסט זיך, וואלט איך פון דיר הנאה געהאט!]. גם שמעתי
פעם אחת בשם רבי מאיר הנ"ל, שהבין מדברי מוהרנ"ת, שמתמת
זה לא האריך ימים, ונתקיים בו הפתוב בתנוף (בראשית ה, כד):

"וְאֵינָנו כִּי לִקַּח אוֹתוֹ אֱלֹקִים", מַחֲמַת שִׂדְע בּוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שִׁיפֵל וְלֹא יִתְחַזֵּק, בְּאִפְנֵי שְׂיִשׁוּב וְיִתְעַלֶּה (שם).

תסט

וְרַבֵּי מֵאִיר ז"ל בְּעֶצְמוֹ עָלָה וְנִתְעַלָּה אַחֲרֵי-כֵן עַל-יְדֵי מוֹהַר־נ"ת ז"ל בְּהִרְגָה (שם נ"ח).

תע

מַעֲשֵׂה הַזְּכוּב וְעַפְכִּישׁ סֵפֶר רַבְּנוֹ, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, כְּשֶׁבֵּא מִנְּסִיעָתוֹ לְנֶאֱרִיטְשׁ, הַנּוֹזֵר בְּסֵפֶר "חַיֵּי מוֹהַר־נ"ת" (סימן קנא), וּבְנִסְיַעָתוֹ לִקַּח עִמּוֹ אִישׁ עֶשִׂיר וְנִכְבָּד וַיֵּרָא אֱלֹקִים, רַבִּי שְׂמוּאֵל מִטְּפִלִּיק, שְׁהִיְתָה פְּרִנְסָתוֹ בְּחַנוֹת "מֵאֲנָאפֶאקְטוֹר", אֲשֶׁר גַּם זִוְגָתוֹ בְּעֶצְמָה הִיְתָה בִּיכְלֵת לְהַשְׁגִּיחַ עַל הַחַנוּת. וְעַם רַבִּי שְׂמוּאֵל לִקַּח בְּתַחֲלָה אֶת רַבִּי נִפְתָּלִי מִנְּעַמִּירוּב לְנִסְעַ אֹתוֹ עַד לִיפִינְוֶעַץ, וּבְלִיפִינְוֶעַץ הִכְרַח לְהַחֲזִיר אֶת רַבִּי נִפְתָּלִי לְבֵיתוֹ, כִּי הָיָה אִישׁ חָלוּשׁ וְלֹא הָיָה בִּיכְלָתוֹ לְהִיּוֹת נֶעַ וְנָד בְּדֶרֶךְ רְחוֹק כְּזֶה, וּמִכֵּן בִּימֵי הַקָּר וְהַחֲרָף אֲשֶׁר מִחֲצִי טַבַּת וְהִלָּאָה. וְלִקַּח כְּלִיפִינְוֶעַץ בְּמִקּוֹם רַבִּי נִפְתָּלִי ז"ל אֶת רַבִּי אֵיזִיק יוֹסֵף מְלִיפִינְוֶעַץ. וְהוּא וְרַבִּי שְׂמוּאֵל הַנ"ל הֵן הֵן הַשְּׁנַיִם אֲנָשִׁים, הַנִּרְמָזִים בְּמַעֲשֵׂה הַנ"ל, וְשָׁנָה אֶת לְבוּשֵׁיו בְּתַחֲלַת הַנְּסִיעָה לְהִיּוֹת נֶדְמָה כְּסוֹחֵר, וְהַזְּהִיר מְאֹד אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים הַנ"ל, שְׁלֹא יוֹדִיעוּ בְּשׁוּם מִקּוֹם מִי הוּא. וְקָרַם הַנְּסִיעָה לִקַּח רַבְּנוֹ, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שְׁלֹשִׁים רְעֵנְדְּלִיךְ וְנָתַן לְרַבִּי שְׂמוּאֵל הַנ"ל, וְקָנָה כְּעַד זֶה עֲגֻלָּה עִם סוּסִים, וְגַם שָׂכַר אִישׁ אֶחָד, שְׁיִהְיֶה מִיְחָד לְהוֹלִיךְ אֶת הַסּוּסִים. וְאֵלֶּה הָאֲנָשִׁים לֹא יָדְעוּ כָּלֵל, לְהִיכֵן הֵם נוֹסְעִים, רַק בְּכָל פְּרִשַׁת דְּרָכִים שְׂאֵלוּ אֶת רַבְּנוֹ, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, בְּאִיזָה דְרָךְ לְנִסְעַ, וְהִרְאָה לָהֶם. וְהָיָה לְרַבִּי שְׂמוּאֵל וּלְרַבִּי אֵיזִיק יוֹסֵף הַנ"ל כְּמָה סְפוּרִים מִזֹּאת הַנְּסִיעָה, וְאֵלֶּה שְׁנֵי הַסְּפוּרִים שְׂמַעְתִּי מֵאֲבִי ז"ל, שְׂשַׁמַּע אוֹתָהּ מִפִּי רַבִּי שְׂמוּאֵל הַנ"ל, הֵינּוּ: מֵהַ שְׂעַמְדוֹ פְּעַם אַחַת עִם הָעֲגֻלָּה אֲצֵל אֲכַסְנִיָּא, וְרַבְּנוֹ, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְרַבִּי שְׂמוּאֵל נִכְנְסוּ לְאֲכַסְנִיָּא, וּמִצְאוּ שָׁם אֶת

בעל-הבית, שְׁנֹשָׂא בְּחִיקוֹ תִּינוּק בְּעֶרְךָ שְׁתֵּי שָׁנִים, וּמִיָּד בְּכַנִּיסַת רַבְּנוּ ז"ל רָאָה רַבִּי שְׁמוּאֵל, שְׁזָה הַתִּינוּק מֵרָאָה לְאַבְיוֹ עַל רַבְּנוּ ז"ל, וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: "הִנֵּה יְהוּדֵי טוֹב!" "הָאֵט גּוֹטְעַר יוֹד!" וְאַבְיוֹ, בְּעַל-הַבַּיִת הַנַּ"ל, בָּרַב טְרַדְתּוּ בְּמִכִּירַת הַיִּין-שְׂרָף לְהַעֲרִילִים שְׁנַמְצָאִים שֶׁם לֹא הִבִּיט וְלֹא הִטָּה כָּלֵל אֶת אֲזִנּוֹ לְדַבְּרֵי הַתִּינוּק. וְרַבִּי שְׁמוּאֵל נִבְהַל מְאֹד בְּשִׁמְעוֹ זֹאת מִפִּי הַתִּינוּק, כִּי בְּכָל הָאֲלָפִים אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִתְּוָעְדוּ עִמָּהֶם בְּדַרְכֶם הַרְחוּק לֹא נִמְצָא שׁוֹם אִישׁ שִׁידַע וְיִכִּיר בְּפָנָי רַבְּנוּ ז"ל, כִּי רַב וְגָדוֹל הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, [שְׁנֹקְרָא בְּלִשׁוֹנֵנוּ גּוֹטְעַר יוֹד"], מֵרַב הַתְּדַמּוֹתוֹ כְּאִישׁ סוֹחֵר כְּנַ"ל. וְאוּלַם מַחֲמַת שְׁגָם רַבִּי שְׁמוּאֵל עָמַד בְּסִמּוּף לְרַבְּנוּ ז"ל, חָשַׁשׁ רַבִּי שְׁמוּאֵל פֶּן עָלְיוֹ בְּעַצְמוֹ הַרְאָה הַתִּינוּק בְּיָדוֹ לְאַבְיוֹ [כִּי הָיָה בְּעַל צוּרָה כְּמוֹ אֲדַמּוּ"ר גְּדוּל], וְהוֹצִיא רַבִּי שְׁמוּאֵל מִטְּבַע מְכִיסוֹ, וְהֵלֵךְ לַתִּינוּק וְנָחַן לוֹ, וְאָמַר לוֹ: "נְכוּן, שְׁאַנִּי יְהוּדֵי טוֹב?" "אַ יֵא אֵיךְ בֵּין אַ גּוֹטְעַר יוֹד?" וְהַשִּׁיב הַתִּינוּק: לֹא! וְהֵרָאָה לוֹ עוֹד הַפַּעַם בְּיָדוֹ עַל רַבְּנוּ ז"ל בְּעַצְמוֹ, וְאָמַר לוֹ: "זֶה הוּא גּוֹטְעַר יוֹד!". וְרַבְּנוּ ז"ל יָצָא מִיָּד אֶל הַחוּץ, וְיָשַׁב עַל הָעֲגֻלָּה. וּבְנִסְיַעְתָּם הִתְחִיל רַבִּי שְׁמוּאֵל לְתַמָּה עַל דְּבָרֵי הַתִּינוּק, וְעָנָה רַבְּנוּ ז"ל וְאָמַר: מִי אֶפּוֹא יִהְיֶה בְּאֵלֶּה הַיָּמִים מְבִין... וְוַעַר דַּעַן זֶאל זֵיין בְּאֵלֶּה הַיָּמִים אַ מְבִין! (שֶׁם פֶּרֶךְ שְׁשִׁי ג.).

תעא

וְהִנֵּה בְּנִסְיַעְתָּם, אֲשֶׁר בְּכָל פְּרִשַׁת דְּרָכִים הַרְאָה לָהֶם רַבְּנוּ ז"ל, לְהִיכֵן לְנִסְעַ כְּנַ"ל, נִזְדַּמְּן קֶצֶת פְּעָמִים, שֶׁהָיוּ נוֹסְעִים עַל הַדֶּרֶךְ שְׂכָבֵר נִסְעוּ בּוֹ פַּעַם אַחַת, וְכַמָּה יָמִים אַחַר מַעֲשֵׂה הַתִּינוּק הַנַּ"ל נִזְדַּמְּן גַּם-כֵּן, שְׁנִסְעוּ עוֹד הַפַּעַם בְּדֶרֶךְ הָאֲכַסְנִיא הַנַּ"ל, שֶׁהָיָה שֶׁם זֶה הַתִּינוּק, וְכַאֲשֶׁר רָאָה רַבִּי שְׁמוּאֵל שְׁזֹאת הִיא הָאֲכַסְנִיא, בִּקְשׁ מֵהַמּוֹלִיךְ אֶת הָעֲגֻלָּה שִׁיעַמַּד שֶׁם, וְנִכְנַס לְאֲכַסְנִיא כְּדִי לְרְאוֹת עוֹד הַפַּעַם אֶת הַתִּינוּק הַנַּ"ל, וּמְצָא לְבַעַל-הַבַּיִת יוֹשֵׁב עַל הָאֶרֶץ בְּאַבְלוֹת אַחַר הַתִּינוּק הַנַּ"ל (שֶׁם ד.).

תעב

ספור השני — שָׁלְנוּ פַעַם אַחַת בְּבֵית הַמְּלוֹן שְׁנִמְצָא שֵׁם הַרְבֵּה אֲוֲרָחִים מִהַעֲזֵרוֹת הַסְּמוּכוֹת אֲשֶׁר הִכִּירוּ זֶה אֶת זֶה, וְכָל נְסִיעַתָם הִיְתָה בַּמְּדִינָה פְּאֵלִיסַע, אֲשֶׁר עָקַר הַמַּסְחָרִים הוּא בְּכָל הַיּוֹצֵא מִהַעֲזֵרוֹת וְהַחֲרָשִׁים הַגְּדוֹלִים הַנִּמְצָאִים שָׁם: עֲצִים, קָרְשִׁים, גִּלְגָּלִים, זָפֶת וְכַדוּמָה. וּבְזֶמֶן הַחֲרָף הַנִּזְכָּר, שֶׁהִלְלוֹת אַרְכּוֹת, יָשְׁבוּ סוֹחְרִים רַבִּים סָבִיב הַשְּׁלַחַן הַגְּדוֹל, שֶׁעָמַד שָׁם בְּאַמְצַע הַבַּיִת, וְדִבְרוּ זֶה עִם זֶה בְּמַסְתָּרֵיהֶם, כְּדֶרֶךְ הַסּוֹחְרִים. וְרַבְּנוּ ז"ל יָשַׁב בֵּינֵיהֶם, וְהִרְכִּיב אֶת דְּבָרָיו גַּם־כֵּן בְּאַמְצַעוֹת דְּבָרֵיהֶם, וּבַפְּרָטִי מִסְפָּרֵי הַסְּכוּמִים שֶׁבְּקִנְיָנֵיהֶם, וְשֵׁמוֹת הָאֲדוֹנִים שֶׁסָּחְרוּ עִמָּהֶם, כְּמִי שֶׁכָּבַר נִמְצָא בֵּינֵיהֶם מִזְמַן רַב. וְרַבִּי שְׁמוּאֵל הַנִּזְכָּר עָמַד מֵאַחֲרָיו וּמִשְׁתוּמָם, וְנִתְפַּלֵּא מְאֹד בְּשִׁמְעוֹ וּבְהִבִּיטוֹ עַל כָּל זֶה. וְגַם הַרְבֵּה לְהִתְפַּלֵּא עַל אֲשֶׁר לֹא שָׁאֲלוּ וְדָרְשׁוּ מֵאִתּוֹ הַסּוֹחְרִים, מִי הוּא וּמֵאֵיזֶה מְקוֹם הוּא, הִבְקִי כָּל־כָּף בַּפְּרָטִי מִסְתָּרֵיהֶם כְּנִזְכָּר. וְאַחֲרֵיכֶן בְּעֶרְףָּ שָׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם נִתְפָּרְדּוּ הַסּוֹחְרִים כָּל אֶחָד לְמִקְוֵמוֹ, שֶׁרָצָה לִישֹׁן שָׁם, וְלֹא נִשְׂאָר אֶצֶל הַשְּׁלַחַן רַק רַבְּנוּ ז"ל וְעוֹד אִישׁ אֶחָד מִהַסּוֹחְרִים, שֶׁעָדִין נִתְעַכֵּב בִּישִׁיבָתוֹ אֶצֶל הַשְּׁלַחַן. וְזֶה הַסּוֹחֵר הִתְחִיל לְהִבִּיט בְּפָנָיו רַבְּנוּ ז"ל, וְאָמַר לְרַבְּנוּ ז"ל: אַתֶּם נוֹדְעִים לִי מֵאֵד... [אִיר זְעֻנְט מִיר זִייעֶר קְעֻנְטִלִיךְ...]. וְהִשִּׁיב לוֹ רַבְּנוּ ז"ל: אַתֶּם סוֹבְרִים, שְׂאֲנִי פְּלוֹנִי זֶה, וְהַזְכִּיר לוֹ שֵׁם הַפְּלוֹנִי, וְכִנּוּן לְדַעַת הַסּוֹחֵר, שֶׁבְּאֵמַת הִיְתָה עָלָיו כְּנִתּוֹ. וְכֹאֲשֶׁר רָאָה הַסּוֹחֵר, שֶׁעָדִין לֹא נוֹדַע לוֹ, עָנָה וְאָמַר שְׁנִית לְרַבְּנוּ ז"ל: אֲנִי יוֹדַע [אִיךָ וּוְיִים שׁוֹיִן]. וְהִשִּׁיב לוֹ רַבְּנוּ ז"ל עוֹד הַפְּעַם: אַתֶּם סוֹבְרִים, שְׂאֲנִי פְּלוֹנִי, וְהַזְכִּיר אוֹתוֹ עוֹד הַפְּעַם בְּשֵׁמוֹ, וְכִנּוּן גַּם־כֵּן עוֹד הַפְּעַם לְשֵׁם זֶה הָאִישׁ, אֲשֶׁר עָלָיו נִדְמָה לְסוֹחֵר עַל רַבְּנוּ ז"ל שֶׁזֶה הוּא. וּבְתוֹךְ כֶּן פָּנָה זֶה הַסּוֹחֵר גַּם־כֵּן לְמִקְוֵמוֹ. וְהִשְׁגָּחָה נִפְלְאָה, שֶׁלֹּא עָלָה כָּלֵל עַל דַּעַתוֹ שֶׁל הַסּוֹחֵר לְתַמָּה וְלְהִתְפַּלֵּא, עַד שִׁיעָמַד עַל זֶה, וְרָצָה דוֹקָא לְחַקֵּר וּלְיַדַּע, מִי הוּא זֶה

רה

שיח שרפי קודש

תעג

הַאִישׁ הַמְכַנֵּן כָּל־כֶּף לְדַעְתּוֹ, הַבָּקִי כָּל־כֶּף בְּמַסְחָרֵי שְׂאֵר הַסּוֹחְרִים כַּנִּל. וְקֹדֶם אֹרֵךְ הַיּוֹם הַשְּׂכִימִים רַבְּנוּ ז"ל וְנָסַע לְדַרְכּוֹ כַּנִּל (שָׁם ה').

תעג

וַיַּעַן אֲשֶׁר יִצְאָתִי לְהוֹדִיעַ קִצֵּת מַעֲשִׂיּוֹת, מִרַבְּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה, הִנְנִי אֹגֵב אֶרְחָא לְסִפְרָא גַם מַה שֶּׁשָּׁמַעְתִּי מִרַבֵּי יַחִיאֵל מְנַדִּיל ז"ל, שֶׁשָּׁמַע מִהֶרֶב רַבִּי שְׁמוּאֵל יִצְחָק ז"ל מִטְּשָׁעֲרִין, שֶׁנָּסַע עִם רַבְּנוּ ז"ל לְוִילְנָה לְשִׁקְיָא [בְּעֵת הַנְּשׂוּאִין שֶׁל בְּתוּ מְרִים, זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה]. בְּאֲמַצְעַ הַדֶּרֶךְ פָּעַם אַחַת בְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה צָוָה עֲלָיו רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁיֵּשֶׁב אִתּוֹ עַל הָעֵגְלָה, וְשִׁיבָהּ לְהַעֲרֵל הַבַּעַל־עֵגְלָה, שֶׁיִּקְשֹׁר אֶת הַתְּכָלִים מִהַסּוֹסִים לְעֵגְלָה בְּעֵצְמָה [וְלֹא שִׁיאַחֲזוּ אוֹתָם בְּתוֹךְ יָדוֹ], וְלִהְיִיחַ אֶת הַסּוֹסִים שֶׁיֵּלְכוּ מִעֵצְמָם. וּמִיָּד נִתְּכַפֵּל עֲלֵיהֶם אִפְלוֹת וְחִשְׁכַת הַלַּיְלָה בְּכַפֵּל כְּפוּל וּמְכַפֵּל כְּזֶה, עַד שֶׁבִישִׁיבָתוֹ סְמוּךְ לְרַבְּנוּ ז"ל עַל הָעֵגְלָה — וְלֹא הָיָה בִּיכְלָתוֹ לְרַאוֹת אֶת רַבְּנוּ ז"ל. וְנִתְּעַכֵּב הַדְּבָר עַד עֶרְף שְׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם, וְהָעֵגְלָה עִם הַסּוֹסִים הִגִּיעוּ וּבָאוּ לְעִיר, אֲשֶׁר בְּתַחֲלָה לֹא יָדַע הֶרֶב הַנִּל שֶׁם הָעִיר. וְהַסּוֹסִים עָמְדוּ מִעֵצְמָן אֶצֶל בֵּית־אֲכַסְנֵיָא, שֶׁלֹּא הָיָה גַם עַל הַבַּיִת, וְרַבְּנוּ ז"ל יָרַד עִמּוֹ מִהָעֵגְלָה וְנִכְנְסוּ אֶל הַבַּיִת. וְנִמְצָא שָׁם בְּבַיִת אִישׁ מְשֻׁרָת, אֲשֶׁר הִכִּין מִיָּד לְרַבְּנוּ ז"ל בְּחֹדֶר מִיָּחַד וְשָׁכַב שָׁם לִישׁוֹן, וְהֶרֶב רַבִּי שְׁמוּאֵל יִצְחָק הַנִּל, יָשַׁב שָׁם בְּבַיִת הַגָּדוֹל עִם הַמְּשֻׁרָת בְּיָחַד. וְקֹדֶם שֶׁשָּׁכַב רַבְּנוּ ז"ל בְּחֹדֶר הַנִּל, צָוָה לְהַכִּין עֲבוּרוֹ תְּבַשִּׁיל לְסַעֲדַת הַלַּיְלָה, וְרַבְּנוּ ז"ל שָׁכַב שָׁם בְּחֹדֶר הַנִּל, עַד שֶׁנִּגְמַר הַבְּשׂוּל מִהַתְּבַשִּׁיל הַנִּל. אַחֲרַי שְׁאִמְרָה הַמְּשֻׁרָת לְמְשֻׁרָת שֶׁנִּגְמַר הַבְּשׂוּל מִהַתְּבַשִּׁיל, אָמַר הַמְּשֻׁרָת לְהֶרֶב הַנִּל לְהַקִּיץ לְרַבְּנוּ ז"ל מִהַשָּׁנָה, [כִּי הַמְּשֻׁרָת לֹא יָדַע כָּלֵל מִי הוּא, וְהֶרֶב רַבִּי שְׁמוּאֵל יִצְחָק הַכִּין מִעֵצְמוֹ, שֶׁפֶן רְצוֹן רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁלֹּא יִגְלֶה מִי הוּא]. וְלֹא רָצָה הֶרֶב לְהַקִּיץ בְּעֵצְמוֹ לְרַבְּנוּ ז"ל, וְעָנָה לְמְשֻׁרָת: "אִם אַתָּה רוֹצָה, לֵךְ וְהַקִּיצוּ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: "יְהוּדִי, יְהוּדִי, קוּם לְאֹכּוֹל אַרוּחַת־עַרְבִי!" "יּוֹד, יּוֹד, שְׁטִיט אוֹיֵף עֹסֵעַן וְעֵטְשָׁעֶרֶע!" וְנִתְּעוֹרֵר

רבנו ז"ל, אף לא רצה לאכול, אבל צנה, שגם בלא זה ישלם בעד התבשיל, פנהוג. וחזר ועלה עמו מיד עוד הפעם על העגלה, וצנה עוד הפעם, שהערל יקשר את החבלים מעל הסוסים לעגלה, שילכו וירוצו הסוסים מעצמם כנ"ל, עד שחזרו ובאו לתוך העיר והבית-מלון, שנסעו משם בתחלת הלילה כנ"ל. ובעת ישיבת הרב עם המשרת כנ"ל, שאל מהמשרת שם העיר הנ"ל, והשיב לו. וידע והבין הרב, שזאת העיר הוא בערוך כמה מאות פרסאות ממקום העיר והבית-מלון הנ"ל, שנסעו משם וחזרו לשם. ובאמצע חזרתם כנ"ל אמר רבנו ז"ל, שהוא מחזיק טובה למשרת, שהקיץ אותו (שם ו).

תעד

ועוד מעשה אחת שמעתי מרבי יחיאל מנדיל הנ"ל, ששמע מהרב רבי שמואל יצחק הנ"ל מטשערין, שפעם אחת נסע לרבנו ז"ל לברסלב, ולן בביתו הגדול, שהיה מקום האורחים. ומחדר רבנו ז"ל לא נמצא שום פתח אל החוץ רק לזאת הבית, ומתבית נמצא פתח אל החוץ מצד מערב. ופתאום באמצע הלילה שמע הרב הנ"ל קול רעש מחדר רבנו ז"ל, כמו מכמה אלפים אנשים...! והרב ידע ברור, שלא נמצא שם בחדר שום אדם חוץ רבנו ז"ל, יען אשר לא נמצא כלל מזה החדר הקטן שום פתח אל החוץ רק דרך זה הבית, ששכב שם הרב כנ"ל, והבית היה סגור מבפנים בלילה, פנהוג. ונגם חדר רבנו ז"ל היה קטן מהכיל כלל הרבה אנשים... ומפל-שפן וכל-שפן אלפים אנשים כפי הרעש הנ"ל, שיצא משם. ונפל על הרב פחד ורעד גדול ועצום מקול הרעש הזה, עד שמרב הרעד והתדרה, שחדרו בו כל איבריו, נפל מהמשכב על הארץ, וגם נתנרא אחר-כך מלהזיז את עצמו ולקום מהארץ, עד שנשקע הרעש. ויגם אחר-כך מהארץ ויצא אל החוץ, ונתעכב שם בחוץ, עד שהאיר היום. וגם אחר-כך נתביש ונתנרא מרבנו ז"ל לשאל מאתו, מה זה ועל מה זה, פי הבין, שאין זה רצונו שישאלנו (שם).

תעה

הצגה

מוהרנ"ת עליו לבד סמך רבנו את ידיו, ועל ידו לבד זכינו להשארת ספרו הקדוש. כאשר העיד עליו בזה: יש לו חלק גדול בספרי, באמת כלו. "ער האט א גרויסן חלק אין מיין ספר, טאקע גאר"! (באור הלכותיים א).

תעו

שמעתי מאבי ז"ל שהיתה פונת אדמו"ר ז"ל (במאמר אקרוקתא שבלקוטי מוהר"ן חלק א סימן ג) שיהיה עקר הלמוד בבירור הלכה מתורה שבעל-פה ובלמוד הנסתר והפנימיות (שם ג).

21.08.2018

תעז

תבין נפלאות בשם הפנוי של מוהרנ"ת ז"ל שטערן וכו' (מצח בלע"ז) וגם בתואר פניו היה מצחו נפלא ומשונה בגדלו (שם כ).

תעח

שמעתי מאבי ז"ל בשם מוהרנ"ת ז"ל שדבר פעם אחת מענין הזה של השכר והעונש ואמר שכל מה שמביא מזה (בדבריו הקדושים ובשאר ספרי אמת), אין שום אופן ויכולת כלל להגיע ולהביא במוחנו ודעתנו את ציורי מהותיהם ואיכותיהם. גם מבואר ונראה מדבריו הקדושים שצער הבושה גדול מאד יותר מעונש גיהנום, שהפונה היא על צער הבושה שמתבישים בעונשי הגיהנום בעצמו (שם כב).

תעט

מבואר מדברי מוהרנ"ת ז"ל בעל-פה, אשר כמו שנתן לנו אור התורה על-ידי משה רבנו כן יהיה נתן לנו אור התפלה על-ידי משיח צדקנו (שם).

תפ

שמעתי מאבי ששמע ממוהרנ"ת ז"ל שבהמאמר והשגה הזאת,

היינו במאמר ויהי מקץ שבסימן נד חלק א, פקד וצוה עליו אדמו"ר ז"ל מאז והלאה לחדש בתורתו, ושעל-זה סבב בכלל הענין, "אין אדם דן וכו' לדמות מילתא למילתא מעצמו אלא-אס-כן קבלה מרבו וכו'" ואמר אז [מה שמוכא בתי מוהר"ן בהשיחה "עבודת ה'" אות פד] שהמשיך לאנשיו כח המדמה ברור ונף. ועקר דבריו היו על מוהרנ"ת ז"ל בעצמו שהוא שקבל אז מאתו ברור המדמה לחדש ולדמות מילתא למילתא ובלי טעות והיפך חס-ושלום (שם סימן נד).

תפא

פעם נכנס איש לבית רבנו שלא בידיעתו של רבנו והביט וראה בכתב יד תורה נ"ה שב"לקוטי מוהר"ן" קודם הזמן שהיה חפץ רבנו לגלותה ונענש איש זה שלא זכה להתקרב לרבנו כראוי (שם סימן נה).

תפב

אדמו"ר ז"ל גילה והמשיך תקון ההשגה הזאת (היינו מאמר סא) בראש-השנה הראשון כשהגיע עליו המחלה שנסתלק מאתה והפליא להמשיך בה סמיכה לתלמידו מוהרנ"ת ז"ל, ותקון הכתיבה וההדפסה לספרו שנדפס בשנה הזאת, וגם אחר-כך ביום הסתלקותו סבב השם יתברך שנשמע לתלמידו מוהרנ"ת ז"ל הנ"ל בצעקתו ותפלתו הושענא אבן שתיה וכו', וכן אחר-כך כשנמלאו ימי תלמידו הנ"ל היתה הסתלקותו בהשגת התורה הזאת, והרבה להזהיר אז מאד על מצות ההדפסה והכתיבה, במאמר הכתוב הנ"ל "עשות ספרים אין קץ" (גם נראה ומבואר מדבריו בעל-פה שהוא הצדקה אשר גדלה כמו כן חיובה ורוממותה וכו'). (שם סא).

תפג

ספר מוהרנ"ת מאדמו"ר ז"ל שבאמירתו ההשגה הזאת (היינו מאמר ויאמר בועז סימן סה) הפליא ברוח קדשו וחכמתו (בכל תנועה ותנועה) להיות מראה באצבעו עצימת מראה העינים שעל-ידי האצבע בעת שדבר מזה (שם סה).

תפד

דבורו ומאמרו הקדוש בענין למודי ספרי הקדושים: כיום שספרי כבר נמצא בעולם מחיבים ללמוד בספרי. היינט אז מיין ספר איז שוין פאר אנדין אויף דער וועלט מוז מען נאר לערנען מיין ספר (שם רפב).

תפה

אמר רבנו ז"ל למוהרנ"ת ולרבי נפתלי שיהיה נעשה מהם מלאכים בעולם העליון לאחר פטירתם, וגם גילה להם את השמות שיהיו נקראים בהם, וכתבו אותם בפנקסיהם (שם ה', חלק ב).

תפו

שמעתי מאחד מאנ"ש ששמע מרבי אברהם מפטרבורג, בזאת העת שאחר בוא רבנו ז"ל מלעמבערג, רכב פעם אחת רבנו ז"ל לחוץ לעיר לשאיבת האויר שהיה מרחח לו, וזה האיש רבי אברהם מפטרבורג הלך אחריו וגלי במרוצה באופן שישתנה אתו, ורבנו ז"ל ספר לפניו את צערו במחלתו (מחלת הריאה) שנתקלקל קולו מחמת המחלה, ואמר אז לפניו שהאובד את קולו במחלתו אין מועיל לו אפלו זכות אבות. ואחר-כך אמר לו שפשיהיה איש פשר יבין את דבריו, אז דוא וועסט זיין אין ערליכער יוד וועסטו פאר שטיין וואס איך זאג. וכפי הנראה שזאת המעשה היתה בסוף הקיץ תקס"ט שבראש-השנה תק"ע שאחר זה אמר רבנו ז"ל זאת התורה, ובזאת התורה מבואר דבריו הקדושים הנ"ל שבאבוד הקול אין מועיל זכות אבות (כי הקול הוא מאש מים רוח שהם תלת אבהן פמוכא בפנים, וזה האיש רבי אברהם הנ"ל היה רחוק מלהעמיק בדבריו הקדושים) וכפי הנראה מכל זה שהצדיק משפתף לישאל בצרתם ומקבל על עצמו בשבילם המחלות שאין מועיל להם לא רפואות וכו' ושזאת היתה מחלתו בהריאה. וכאשר באר אחר-כך כל דברי התורה הזאת בענין הריאה, וגם בשעת אמירת תורתו שהיה

עוסק תמיד באלה התקונים שהוציא מפיו. הבנתי מאבי (שקבל ממוהרנ"ת ז"ל גם תנועת רבנו ז"ל שבאמירת תורתו) שבלשונו הקדוש ותנועותיו (שהוציא מפיו אלה התיבות דארף מען שרייאין פון דעם הארץ שמשך מאד תיבת "הארץ" וכן בתיבת "ממעמקים" ותיבות "מעומקא דלפא" באמירת תורתו) (שם ה, חלק ב).

תפז

שמעתי מאבי ז"ל, על אודות הדינא קשיא שנתגלה אז מאתו זכרונו לברכה בראותו במכשול אחד מאנשיו באכילתו בהלעטא.

תפח

הנני להציג לפניך הקורא גם ראשי פרקים מהמכתב אשר הכנתי בענין זה לשלוח להמופלג בתורה וביראה וכו' על אודות הנסיעה לארץ-ישראל שדברנו בהיותי אצלו, אין ביכלתי ועניות דעתי לברר ולקבוע גם ההלכה כמותו כי מה נעשה בבוא הגאולה הכללית לנסוע לארץ-ישראל האם נחשב על-ידי-זה חס-ושלום לנפרדים ונתרחקים מאדמו"ר ז"ל על אשר אמר (בספר חיי מוהר"ן סימן קצז) אני רוצה להשאיר ביניכם וכו'? הם מלהזכיר ולאמר דבר כזה שאין לו שחר, כי הלא נודע שדברה תורה כלשון בני אדם וכן גם המה דבריו הקדושים האלה, כי כל זה דבר ואמר, מחמת שמעוץם הסכנה שנסתבנו אז מאד רבם ככלם של הנוסעים לארץ-ישראל, ידע ברור פיוס, שלא יתעורר גם אחד מעיר לנסוע לשם על קברו הקדוש. כי גם כשנשארו במדינה הזאת נתפרדו מאד הרבה מאנשיו אחר הסתלקותו הקדוש, כי בהראש-השנה בימי חיינו הקדושים באו אליו לאומן על ראש-השנה האחרון לערף חמש או שש מאות אנשים ויבלשון בני אדם בדרך אומדנא היו מגלא לפומייהו לומר שבאו אליו אז בערף אלף אנשים כן שמעתי מאבי ז"ל בשם מוהרנ"ת ז"ל, ואחר-כך בראש-השנה הראשון שאחר הסתלקותו הקדוש באו

למספר ולא היו רק ערך ששים אנשים ולא יותר, ואלפי אלפים קל וחומר שאם היה נוסע לארץ-ישראל להסתלק שם שבנדאי לא היו נמצאים רק יחידים מיחידים מגדולי אנשיו שהיו נוסעים לשם, וכרבות הזמן היה נשפח הדבר לגמרי, אבל בנידון דידן ובאלה הימים שכבר זכינו לשמוע קול הקורא במדבר פנו דרך ה' כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו וכו', ובמים עזים נתן לנו השם יתברך את הדרך והנתיבה בנפלאות שלא היו מעולם, וכל מחיר הנסיעה לבעל הספינה ברצוא ושוב הוא בעשרים וחמש רבל-כסף והדרך כבושה ותמידית, עד שיש ביכולת לנסוע ולבוא ברצוא ושוב גם משם לאומאן לימי ראש-השנה הקדושים, ואיך נכנה ונקרא בשם פירוד והרחקה מאדמו"ר הקדוש ז"ל להיושב בארץ עיר אלקינו, ובתכלית ההיפך נכנה ונקרא בשם קירוב ודביקות לאדמו"ר ז"ל להיושב בארץ העממים, ויש שגם במקומו ממדינת רוסיא רחוק וכבד עליו הדבר כמארצנו ממש, כנודע (שם בסופו).

תפט

שמעתי מאבי ששמע ממוהרנ"ת ז"ל, שמאד הקפיד רבנו ז"ל על הכאת הבנים, [כי יש בזה סכנה]. ובלשון תמה אמר פעם אחת רבנו למוהרנ"ת: "לילד מרביצים?!" "א קינד שלאגט מען?!" ומאמר הכתוב (משלי יג, כד): "ואזהבו שחרו מוסר", פרשו חכמינו, זכרונם לברכה, ולמדו: "כד תמחי לינוקא לא תמחי אלא בערקתא דמסאנא" (בבא בתרא כ"א, ב'), [יען אשר בזה לבד לא נמצא סכנה כנ"ל] (שם).

תצ

מצאתי מפתחי מורנו מוהרנ"ת, זכרונו לברכה, וזה לשונו: "וזהו ת'ח'ל'יה' ראשי תבות: ל'כל ת'כלית היא ח'וקר (איוב כ"ח). כי השם יתברך ברוך הוא במחשבה תחלה של כל בריאת העולם ושל כל נברא ונברא בפרטי פרטיות תכף תכף הביט וחקר עד סוף כל

התְּכָלִיתִין עַד הַתְּכָלִית הָאֲחֵרוֹן וְזֶהוּ "תְּחִלָּה — לְכָל תְּכָלִית הוּא חוֹקֵר", לְכָל תְּכָלִית דִּיקָא, כִּי גַם הַתְּכָלִית — יֵשׁ לוֹ תְּכָלִית, וְגַם זֶה הַתְּכָלִית — יֵשׁ לוֹ עוֹד תְּכָלִית וְכוּ', כַּמְבָאָר בְּמֵאמַר רַבֵּי יוֹנָתָן מְשַׁתְּעֵי בְּסִימָן י"ח, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּמַחְשְׁבָה תְּחִלָּה לְכָל תְּכָלִית, הוּא חוֹקֵר וְהִבֵּן", עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ (מִי הַנְּחַל סִימָן י"ח).

אזור החכמת

תצא

ב"לקוטי מוהר"ן" סִימָן רכ"א: עַל יְדֵי שְׁנוּתֵינִין מְעַשֵּׂר נְצוּל מְשׁוֹנָאִים וְכוּ' וּמְסִיִּם שָׁם בְּסוּף "שׁוּיֵי ה' לְנִגְדֵי תְּמִיד, בְּחִינַת מִתְּנַגֵּד", וְאִינוּ מוּכָן שָׁם פְּרוּשׁ הַדְּבָר מֵהַ זֶה שִׁיף לְהַתְּחַלֵּת הָעֲנִיָּן. שְׁמַעְתִּי שְׂרַבְנוּ ז"ל אָמַר אֲזוּ בְּזֶה הַלְּשׁוֹן: "אֲכָל לְמִתְּנַגֵּד שְׁלֵי אֵין לִי שׁוּם עֲצָה רַק הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְבַדּוֹ: שׁוּיֵי ה' לְנִגְדֵי תְּמִיד, בְּחִינַת מִתְּנַגֵּד" (שָׁם סִימָן רכ"א).

תצב

אָמַר, שְׁכָל עֲסָקוֹ הוּא תְּפִלָּה ("לקוטי מוהר"ן" חֶלֶק ב' סִימָן צ"ג) וְהוּא הָאִיר עֵינֵינוּ בְּחֻשְׁכַּת אֲפֻלְתָנוּ לְלַמֵּד אוֹתָנוּ דְּרָכִים יִשְׂרָיִם, אֵיךְ לְהַתְּנַהֵג בְּזֶה. וְאָמַר לְאַנְשֵׁיו: "תְּנֵנוּ לְבַבְכֶם לִי, וְאוֹלֵיךְ אֲתָכֶם עַל דְּרָךְ חֲדָשׁ, שֶׁהוּא הַדְּרָךְ הַיֵּשֵׁן, שְׁדַרְכוּ בוֹ אֲבוֹתֵינוּ מְעוֹלָם" (הַשְּׁתַּפְּכוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּהַקְדָּמָה).

תצג

שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי מוֹרֵי, זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, אֲשֶׁר פָּעַם אַחַת יָשַׁב אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ, זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה, בְּחֲדָרוֹ וּבְכָה כָּל־כֶּף הַרְּבָה מְאֹד לְפָנָי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְהַדְּמַעוֹת יָרְדוּ מֵעֵינָיו עַל הָאָרֶץ, עַד שֶׁנִּתְלַחֵלַח הָאָרֶץ כָּל־כֶּף מֵהַדְּמַעוֹת, עַד שֶׁנִּדְבַק עֵקֶב הַמַּנְעֵל שְׁלוֹ אֶל הָאָרֶץ מִחַמַּת לְחִלוּחִית הַדְּמַעוֹת (שָׁם).

תצד

וְכֵן עוֹד שְׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ, אֲשֶׁר פָּעַם אַחַת בֵּימֵי הַסְּכוֹת הַקְּדוּשִׁים,

כְּשֶׁהָקִיף אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ, זָכַר צַדִּיק לְבָרְכָהּ, אֶת הַבִּימָה בְּהֶאֱתָרוֹג וּמִיָּנוּ, רָאוּ אֲנָשֵׁיו אַחֲרֵיָךְ עַל הַקַּרְקַע, בְּמָקוֹם שֶׁהָלַךְ סָבִיב הַבִּימָה, שְׁנַתְּלַחֵלַח הַקַּרְקַע מֵהַדְּמָעוֹת שְׁלוֹ, שֶׁשָּׁפַךְ אֶז בַּעַת הַקִּיפּוֹ אֶת הַבִּימָה (שם).

תצה

סִפֵּר הָרַב רַבִּי נִפְתָּלִי, זָכַר צַדִּיק לְבָרְכָהּ, בַּתְּחִלַּת הַתְּקַרְבוֹתוֹ לְאֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ, זָכַר צַדִּיק לְבָרְכָהּ, רָאָה בַּחֲלוּם, שָׁבָא אֵלָיו אֶחָד מֵעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְשָׂאֵל אוֹתוֹ לְאִיזָה צַדִּיק הוּא מְקַרֵּב. הִשִּׁיבוּ: לְאֲדָמוֹר מְבַרְסֵלֵב, זָכַר צַדִּיק לְבָרְכָהּ. וַיִּבְקֶשְׁהוּ, שִׂיאֵמַר לוֹ אִיזָה דְבַר-תּוֹרָה שֶׁשָּׁמַע מִפִּיו. וּלְפִי שִׁזָּה הִיָּה תַכְּף אַחֲרֵי שָׁמְעוּ מְאֹדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ, זָכַר צַדִּיק לְבָרְכָהּ, אֶת הַתּוֹרָה: "תְּהַמַּת יְכַסִּימוֹ" שֶׁבְ"לְקוּטֵי-מוֹהֲרֵין" (חֶלֶק רֵאשׁוֹן, סִמֵּן ט'), הַמְתַּחֲלַת: "כִּי עָקַר הַחַיּוֹת מְקַבְּלִין מֵהַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: תְּפִלָּה לְאֵל תְּחִי וְכוּ", אָמַר לוֹ הָרַב נִפְתָּלִי, הַדְּבוּר הַזֶּה מֵהַתְּחִלַּת הַתּוֹרָה הַזֹּאת. וּבְשָׁמְעוֹ זֹאת נִתְּלַהֵב מְאֹד בְּהַתְּלַהֲבוֹת עֲצוּם וְנִשְׁגָּב וּבַתְּשׁוּקָה עֲצוּמָה וְנִשְׁגָּבָה, וּמִגִּדֵּל הַתְּלַהֲבוֹתוֹ וְתִשׁוּקָתוֹ הָרִים עֲצָמוֹ הָאִישׁ מֵהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לְמַעְלָה לְמַעְלָה, עַד שֶׁנִּשְׁעַלְסָם מֵאֲתוֹ. וְאַחֲרֵיָךְ בָּא הָרַב נִפְתָּלִי, זָכַר צַדִּיק לְבָרְכָהּ, לְאֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ, זָכַר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָהּ, וַיִּסְפֹּר לוֹ אֶת מְרֵאָה הַחֲלוּם הַזֶּה. עָנָה וְאָמַר לוֹ אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ, זָכַר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָהּ: "וְכִי אַתֶּם סְבוּרִים, אֲשֶׁר גַּם בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן שׁוֹמְעִים אֶת דְּבָרֵי תוֹרָתִי כְּשֶׁמְעַכֶּם כְּאֵן; לֹא הֵן הֵיא. שֵׁם כְּשֶׁשׁוֹמְעִין אִיזָה דְבוּר מְשָׁמִי הוּא עֲנִיָן אַחַר לְגַמְרֵי!" (שם אוֹת נ).

תצו

יְדוּעַ לָכֵם מַה שֶׁאָמַר מוֹרְנוּ מוֹהֲרַנְ"ת זְצוּק"ל בְּעַת שֶׁדְּבַר מִמֶּה שֶׁאָמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל מֵעֲנִין הַגְּלָגוּל שֶׁבָּאֵם יֹאמַר הָאָדָם: עָקַט מֵיט מִיר דָּא, = גְּמָרוּ עִמִּי כְּאֵן בְּעוֹלָם הַבָּא כְּרַצוֹנְכֶם, רַק שְׁלֹא אָשׁוּב בְּגִלְגוּל לְעוֹלָם הַזֶּה, (בְּסִפֵּר חַיִּי מוֹהֲרַ"ן סִמֵּן תמו), יוֹעִיל לוֹ שְׁלֹא יִתְגַּלְגַּל עוֹד

להיות בסכנה עצומה בזה העולם, ואף-על-פי-כן סיים מורנו מוהרנ"ת וצ"ל שבאם היה יודע שכשיתגלגל יזכה גם כן להשתטח על ציון אדמו"ר הקדוש ו"ל היה מרוצה גם להתגלגל. ומי שיש לו מח בקרקדו כשיצמיק בדבור הזה יבין מעט גדלת הצינן הקדוש שלו (שם לב).

תצו

אמר מוהרנ"ת ו"ל, וישא משלו ויאמר, למה אני דומה, לאיש אחד שעשה פרוז בכל העולם, מי בכם כל איש מנגע וידוע חלי — יבוא אלי וארפהו! ורצו כלא עלמא אבתרא. ואמר לאחד מהם: מה כואב לך? ואמר: הראש, ענה ואמר: לי כואב הראש כפלי כפלים ממך, וכן לכל אחד ואחד שאל לו מחלותיו וענה, כי בו כל מחלה ומחלה של כל אחד ואחד מכל באי-עולם, אצלו הוא בכפלי כפלים, אף שלחתי אחריכם, כי אני ידעתי מרופא אחד גדול במעלה (פראפעסער), שייכול לרפאות גם אותי מתחלואי העצום. ומכל שכן שייכול לרפא אתכם, שכאבכם ומחלתכם קטנה מפאבי. והנמשל: כי זה כל מגמת מוהרנ"ת ו"ל, לגלות מי הוא הרופא באמת, שעל-ידי סבה נתודע ממנו, לא מחמת שהוא חושב עצמו לגדול מכל בני-עולם. אדרבה כנ"ל רק על-ידי עצם כאבו ומחלתו, חתר עד שמצא הרופא, ורוצה להטיב לאחרים (נחלי אמונה מכתבים מרבי אליקים געציל ו"ל כ).

תצח

ידוע ממוהרנ"ת ו"ל, על-פי כתבי האר"י ו"ל, שגם בכל השבועות והספירות עקר התקוה הוא בבחינת מלכות של כל מדה ומדה, כי כל מדה וספירה הוא כלול מכל הספירות והמדות, בידוע (שם).

תצט

דברתי עם רבי אברהם סופר ונתברר הדבר, אז די אסיפה פון אנ"ש בפולין כמו בשנה העבר, איז נאר א טובה להתפלל במתינות ובהתעוררות, אבער וועגן תקון פון ראשהשנה דארפן פל אנ"ש ביינקען לאומין = שיהתקבצות של אנ"ש בפולניה כמו בשנה שעברה, הוא רק טובה כדי שיתפללו במתינות ובהתעוררות, אולם לענן התקון של ראשהשנה (שתקן רבנו) צריכים פל אנ"ש לכסוף להתאסף רק באומן. פי ראשהשנה שם ולא בשום מקום, בן אמר מוהרנ"ת ז"ל (שארית ישראל מכתבים מרבי שמשון בארסקי ז"ל סימן סב).

תק

שמעתי מאנ"ש שספרו שרבנו זצ"ל זי"ע היה אהב א גיפּרעגעלטן חסיד = חסיד מטוגן (שם).

תקא

הנה ראיתי במכתב העתים — מוועט הנקרא "יוד", מה שעתה נתעוררו בחוץ למדינה לעשות באויר ספינה על 500 איש ולילך בשעה 150 ווערסט מה שנה מן הסמנים האחרונים של רבנו זצ"ל זי"ע קדם ביאת הגואל, ואמר בלשונו הקדוש: עם וועט זיין אסאך מאשינען, און עם וועט זיין א מאשין צו פארן אין דער לופטן, און א יוד וועט זיין איינג פארן דאווענען וועט ער זיך אויף זעצן נאך פארן דאווענען קיין ירושלים פרייגן משיח הקדוש א עצה וויא אזוי צו דאווענען און וועט נאך קריק קומען צום דאווענען א היים. = עוד יהיו הרבה מכונות, ועוד תהיה מכונה כזו שתעוף באויר, ויהודי שיהיה לו מועקה לפני התפלה, יתישב במכונה ויעוף לפני התפלה לירושלים, לשאול את משיח עצה איך להתפלל פראוי, ועוד יספיק לחזור להתפלל בביתו. וידוע מה שאמר רבי נפתלי זצ"ל שבאם ישמע מזה המאשין אז היה מרקד בכלי זמר בשוק (שם צד).

תקג

אָחד מִבְּנֵי הַנְּעוּרִים שֶׁהָיָה דָר בְּעִיר אוּמָאן וְשָׁמוֹ רַבִּי מֹשֶׁה בֶּן רַבִּי אַבְרָהָם חַיִּים. שֶׁהָיָה דָרְכוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּדַבְרֵי קוֹת נִפְלָא וּמוֹהַרֲנֵי תְּ שִׁבַּח מְאֹד אֶת תְּפִלָּתוֹ. וְאַחֲרֵיכֵן לְאַחַר אֵיזָה זְמַן נִפְל מִזֶּה מַחֲמַת מִקְרִי וּפְגַעֵי הַזְּמַן וְהַתְּגַבְרוּת הַבְּעַל-דָּבָר, וּמוֹהַרֲנֵי תְּ ז"ל הָיָה לוֹ יְסוּרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה, בְּכַחֲנִית כִּי מְרַחֵם יְנַהֵגם (בְּלִקוּטֵי מוֹהַרֲנֵי חֶלֶק ב סִימָן ז). וְעַקֵּר הַרְחַמְנוּת הוּא עַל הַרוּחָנִיּוֹת כְּמוֹכֵן. וְאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: מֹשֶׁה נִפְלָתָ? הִתְחַל מִחֻדָּשׁ, כִּי אֶפְלוּ אֲנִי שְׂיֵשׁ לִי כְּכֹר זֶקֶן לְבֵן חוֹשֵׁב אֲנִי עוֹד בְּדַעְתִּי לְהִיּוֹת יְהוּדִי כְּשֶׁר, וּבִפְרֹט אַתָּה שֶׁהִנֵּךְ עֲדִיין אַבְרָהָם צָעִיר. מֹשֶׁה בִּיסַט אַרְאֵפ גִּיפְאֵלֵן הֵיִיב אֵן אוּיָף סְנִייעַס, מִחֻדָּשׁ, וּוּאָרֵן אֶפְלוּ אֵיךְ, אֵיךְ הָאֵב שׁוּיֵן אַ וּוּיִיסַע בְּאַרְדֵּ הָאֵב אֵיךְ נֶאֱרָף אוּיָף בְּדַעָה צוֹ וּוּעֵרֵן אַ עֲרִלִיכְעֵר אִיד, וּבִפְרֹט דוֹ וּוּאָס דוֹ בִּיסַט נֶאֱרָף אַ יוֹנְגְעֵר מֵאָן (שָׁם).

תקד

מוֹהַרֲנֵי תְּ ז"ל אָמַר: שְׂאִינוּ יוֹדַע בְּאֵיזְהוּ כַּח בְּנֵה הַקְּלוּיֹז, אִם בְּהַמְמוֹן שֶׁל הַגְּבִירִים אִם בְּהַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַעֲנִיִּים (שָׁם קֵלָה).

21/08/2018 11:11

תקה

שְׁמַעְתִּי מְאֹדוֹנִי אָכִי זֶקֶנִי הוּא הָרַב מְטֻשְׁעֵרִין ז"ל, שֶׁתוֹרָה אַ שְׁבִלִקוּטֵי מוֹהַרֲנֵי נֶאֱמָרָה קִדְם הַתְּקַרְבוֹתוֹ שֶׁל מוֹהַרֲנֵי תְּ ז"ל, אָף כְּשָׁבָא אֶל רַבְּנֵי ז"ל וְסִפֵּר לְפָנָיו בְּקוֹבְלָנָא רַבָּה אֵיךְ שְׂיֵשׁ לוֹ יְסוּרִים מִבְּנֵי בֵיתוֹ וּמֵאֲבִיו וּמֵאֲנָשֵׁי עִירוֹ, שְׁאָכַד הַחַן שֶׁלוֹ אֶצְלָם שֶׁהָיָה לוֹ מְקוֹדֵם הַתְּקַרְבוֹתוֹ, וּמִתְגַּרִּין בּוֹ עַל תְּפִלָּתוֹ וְחוֹשֵׁשׁ פֶּן לֹא נִתְקַבְּלָה תְּפִלָּתוֹ, וְאִזּוֹ הִרְאָה לוֹ אֲדַמוּר ז"ל מֵאָמַר א' שְׁבִסְפֵר לִקוּטֵי מוֹהַרֲנֵי, וְאָמַר לוֹ אַז תְּלַמּוּד תּוֹרָה בְּכַח וְיִתְתַקֵּן הַכֹּל, וְכֵן הָיָה בְּעִזְרָתוֹ יִתְבַּרַךְ (רֵנַת צִיּוֹן מִכְתָּבִים מֵר' אַבְרָהָם סוֹפֵר שְׁטַרְנְהַאָרֵץ ז"ל סִימָן א).

תקו

חֵלֶם לְהַקְדוּשׁ הָרַב שְׁמוּאֵל אִיזִיק זְלַלְהָה"ה שֶׁהָיָה בְּאֵיזָה יַעַר

גדול ותעה שם, ולא היה לו שום דרך לחזור ולצאת משם, עד שמצא בית קצר וארוך ונכנס לשם, וראה אברך אחד שהיה מאים מאד עד שנתירא לדבר עמו, וזה האברך שאל אתו מה לך פה, והשיב הר' ש"א איני יודע הדרך לצאת ולחזור למקומי, ויאמר אליו האברך לך נצרך לאיזו חרב שיש לה שני פיות (שארפן בלשון אשכנז) ותחגור על מתניך שהם ירכיך ותדע איך לקלוע עמה, ואז תוכל למצוא ולידע הדרך הנצרך לך, והראה לו דרך לתדר אחד בפתח קצר וקטן, וכשנכנס לשם, ישבו שם אנשים על פסאות למשפט, וישאלו אותו מי הביאך הלום, ויענה ויאמר, אברך אחד מחדר הראשון שהוא מאים ונורא מאד דחף אותי לכאן, ואנכי ראה שם כלי זין רבים חרבות וקשתות, ויחדר מאד, ויאמרו אליו, אם יש לך ידיעה במשפט, יתנו לך חרב פיפיות. אך תקלע ביושר במשפט ובצדקה גם כן, ובתוך כך סבבו אותו עננים כאלו עד שנתשף לו, ודחפו אותו לתדר הראשון, ויאמרו אליו שם תלמוד אצלו משפט וצדקה ותרעה עין בעין איך ליצא ולילך לדרך הנצרך לך, והקיץ משנתו. וזה היה בתחילת התקרבותו לאדמו"ר זל"ה, ותפעם רוחו מאד מן החלום, ניסע תיכף אל רבנו זצ"ל שיפתור לו חלומו. וכשבא אליו זצ"ל באימה וברתת וזיע, ורצה לספר לו את חלומו אמר אליו אדמו"ר זצ"ל, יוסף אמר "הלא לאלקים פתרונים" (בראשית מ, ח), מקדם אומר לך דברי תורה, ואמר לפניו זו התורה הנ"ל ונפתר לו החלום כלו, ואז אמר הרב ש"א מפני זה דחפו אותי אצליכם, כל התורה והתפלה שלי אני מוסר לכם, ויען ויאמר אליו רבנו זצ"ל, אף-על-פי-כן עדין צריך אתה עוד הרבה לחסדי ה' (שם ב).

תקו

ידוע שתורה ד שבלקוטי מוהר"ן חלק א, נאמרה בזלאטיפאליע, בחג השבועות, על-ידי אחד שבא על שבועות אל רבנו זל"ה בתוך הבאים. כי שבועות היה מהזמנים הקבועים כידוע, ואותו האיש היה

מקורב חדש שלא היה עדין אצל רבנו זלל"ה מקדם, איש כשר וירא שמים ובר דעת גדול, ומסחרו היה מהצבא שעמד בעירו. והוא היה המספיק להם כל צרכיהם אוכל ומלבושים וכיוצא על-ידי השרים הממונים עליהם. והשרים היו מצערים אותו עד מאד בחשבונותיהם אתו. ומחמת שרצו שיתן להם בכל פעם שוחד, העלילו עליו כמה פעמים והפחידו אותו שימסרו אותו למלכות, ומחמת שכל מחיתו ופרנסתו היתה רק מזה, נדמה לו שאם ימסרוהו למלכות יפסיד כל פרנסתו, ומחמת שהיה איש כשר בלבב אותו גם זאת שכל בטחוננו הוא באסור ממאמר התנא באבות (פרק ב, ג) "הווי זהירין בךשות", שזה ממש כמו מבטח בוגד שעובד למלכות הרשעה, כאלו חס ושלוש אין לו אלק. וכבואו אל אדמו"ר זלל"ה בערב שבועות, וקבל שלום, קבלו רבנו בסכר פנים לפות, והתחיל לספר לפני אדמו"ר איך שעוברים עליו צרות מצרות שונות, עד שלא די שאין לו עולם הזה, אלא אף גם עולם הבא בנדאי לא יהיה לו. ומחמת טרדת ערב יום-טוב אמר לו רבנו זלל"ה כעת אין זמן לדבר באריכות אם-ירצה-השם ביום-טוב נדבר, והלך האיש ולא ספר לרבנו זלל"ה שום פרטיות, ובפרט ביום-טוב בנדאי לא היה זמן לספר, ובתוך כך אמר אז אדמו"ר זלל"ה התורה הזאת המתחלת כשאדם יודע וכו' וצריך להשיב המלוכה להשם יתברך, נבהל האיש הנ"ל פי זה נצרך לו, ואיך ידע רבנו שזה נוגע אליו למחשבותיו ועניניו, כי הוא לא ספר לרבנו זלל"ה שום פרטים, וכפי שמבאר רבנו זלל"ה שם שלזה נצרך וידיי דברים וכו', והוא מקורב חדש שעדין לא התודה לפני אדמו"ר זלל"ה, עלה בדעתו שיתודה בנדאי אם-ירצה-השם אחרי יום-טוב ויספר לפניו כל מאורעותיו. ובתוך כך הזכיר רבנו זלל"ה הלאו של "לא יהיה לך אלהים אחרים", וחשב בדעתו שגם זה שיף אלי שאני עובר בסדר על זה הלאו, שכל בטחוני בפרנסתי היא מהמלכות, ונפל לעצבות על-ידי-זה שיצטרף להתנדות. ואגב נזכר בהבלבולים שיש לו על זה שמוכרח תמיד לילך לבית השרים הנ"ל

לַעֲשׂוֹת חֲשׁוֹנוֹת אִתְּם, וּבְנֵי בֵיתֶם מְדַבְּרִים אֹתוֹ הַרְבֵּה, וְאֵי אֶפְשֶׁר לוֹ לְזַהַר מֵהֶם, כִּי אֲצַלֶּם זֶהוּ לְשִׁחוֹק, אֲךָ הוּא בְּפִנְיֵימִיתוֹ יֵשׁ לוֹ יְסוּרִים מִזֶּה. וּכְשֶׁאֵמַר אֲדַמּוּר ז"ל שֶׁעַל־יְדֵי שְׂרֹאֲיִן אֵת הַצַּדִּיק בַּחֲיִנַּת "וְהָיָה עֵינֶיךָ רוֹאוֹת" וְכוּ', הַרְגִישׁ הָאִישׁ שְׂאֵלָיו כִּינּוֹן רַבְּנוּ זֶה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְּבַטְּלִים הַעֲצָבוֹת וְהַתְּאוּוֹת, וּבְקֹאֶמֶת הָיָה לוֹ לְהָאִישׁ הַנַּ"ל מִיַּחוּשׁ מִכֶּבֶר שֶׁעֲצָמוּתָיו הָיוּ כּוֹאֲבִים לוֹ וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ רְפוּאָה לְזֶה, וּכְשֶׁשָּׁמַע שֶׁעַל־יְדֵי וְדוּי דְּבָרִים וְכוּ' כַּמְּבֹאָר בְּפָנִים, עַד שֶׁרָאָה שֶׁכָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת נִאֶמְרָה בְּשִׁבְלֵהּ. הַכֹּלל מֵאֵז וְהֵלָאָה נִתְקַרַּב כָּל־כָּף, עַד שֶׁהִשְׁלִיךְ אֵת פְּרִנְסָתוֹ הַנַּ"ל, וְנִסַּע הַרְבֵּה פְּעָמִים אֶל רַבְּנוּ זַלְלָה, וְגַם קִירַב הַרְבֵּה אֲנָשִׁים כָּאֵלוֹ שֶׁהָיוּ פּוֹחֲזִים וְרִיקִים, וְגַם הֵם נִעְשִׂים מְרַכְּבָה כַּמְּבֹאָר שָׁם, עֵינַי שָׁם. וּבְהַתּוֹרָה הַזֹּאת נִכְלָלוּ גַם־כֵּן גְּדוּלֵי מְקוֹרְכָיו שֶׁהָיוּ גַם־כֵּן עַל חַג הַשְּׁבֻעוֹת הַנַּ"ל, הָיִינוּ הָרַב רַבִּי שְׂמוּאֵל אֵיזִיק וְהָרַב רַבִּי יוֹדֵל וְהָרַב רַבִּי אֶהְרֵן זַלְלָה, וְעַל־יָהֵם רוּמְזוֹ אֲדַמּוּר זַלְלָה מֵהַ שְׂנֵאֵמַר שָׁם וּבְכָל פַּעַם שֶׁבָּאִין אֶל הַצַּדִּיק וּמִתְּנֻדִים וְכוּ' (שם ד).

תקח

תּוֹרָה הַ בְּחֻצּוֹצְרוֹת, שְׂנֵאֵמְרָה בְּרֵאש־הַשָּׁנָה הַרְאִשׁוֹן שֶׁל הַתְּקַרְבוֹת מוֹהֲרֵנִת זַלְלָה, הַגַּם שֶׁזֶה דְּבַר אֲדַמּוּר לְעִנְיַן הַפִּינְקֻטִין שֶׁהֵם גְּזִירוֹת שְׂנֵשְׁמָעוּ, לְבַטְלֵן וּלְהַמְתִּיקֵן כְּפִידוּעַ, אֲךָ הַעֲקַר נִאֶמְרָה כַּמְעַט כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְעִנְיַן מוֹהֲרֵנִת הֵן עַל הַעֲבֵר שֶׁלוֹ וְהֵן עַל הַעֲתִיד, אִיךָ לְעַבּוֹד עֲבוֹדַת ה' לְהַפָּא. וְכֵן לְשֶׁאֵר אֲנִ"שׁ שֶׁבָּאוּ עַל רֵאש־הַשָּׁנָה לְאֲדַמּוּר זַלְלָה, וְהָיוּ כַּמָּה מֵאֲנָשֵׁי הַקְּבוּץ שֶׁכָּל אֶחָד אָמַר שֶׁכִּינּוֹן אֲדַמּוּר זַלְלָה בְּדַבְּרוּרֵי הַקְּדוּשִׁים רַק בְּשִׁבְלֵהּ, וְהָיָה מוֹהֲרֵנִת זַלְלָה הָיָה מְקוֹרַב חֲדָשׁ מְשֻׁלְּשָׁה שְׁבֻעוֹת, וְעַדִּין לֹא סִפַּר אֵת כָּל לְבוֹ מְמֻדוּתָיו וְעֲבוֹדָתוֹ אִיךָ שֶׁעָבַר עָלָיו מְשָׁנִים הַקְּדוּמוֹת הֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת וְהֵן בְּרוּחָנִיּוֹת, לְאֲדַמּוּר זַלְלָה, אֲךָ דְּבָרִים פְּרֻטִים, כִּי לֹא הִסְפִּיק עוֹד הַזְּמַן הַקָּצֵר מִן קֶדֶם רֵאש־הַשָּׁנָה שֶׁנִּתְקַרַּב לְדַבֵּר

אודותיו, וכמו הצמא שתאב לשאוב ולשתות לכבות ולרוות את צמאונו, ואף-על-פי שאדמו"ר ז"ל אמר מקודם ראש-השנה תורה על פסוק "אתם נצבים" (בלקוטי מוהר"ן סימן מד) וכיוצא שגם מזה הבין מוהרנ"ת ז"ל שאדמו"ר זל"ה נותן לו כמו תחבושת ומזור לרפואתו הנצרך לחייו, אף אף-על-פי-כן בראש-השנה בתורה בחצוצרות המדברת מענין שמחת כל המצוות, ומענין "ביומו תתן שכרו", שאין רוצה שכר עולם הבא רק שכר מצנה אחרת, עין שם, וכן לפשט מלב עקמימיות על-ידי קולות בתפלה, ולפנות המוח ממחשבות הנקראים חמץ המוכא שם, זה היה ממש כמו שדבר אדמו"ר רק עבור תקון נפשו לבד, מחמת שמוהרנ"ת זל"ה היה מקדם התקרבותו לאדמו"ר זל"ה בעל מחשבה לאין שעור שזה היה אצלו יסורים לעבודת השם יתברך, ומחמת זה לא היה השמחה שלו מהמצוות בשלימות — רק בשביל עולם-הבא, והגם שהיה גם מקודם ירא שמים גדול ועצום, אף לא הרגיש שום חיות ממדת היראה והאהבה, כפי שמבואר בהתורה הזאת, ומאז התפלל בקולות בחינת רעמים עין שם, ואז כשאמר רבנו זל"ה "ותאמין כי כל מצותא ומריבה שיש בין הצדיקים השלימים אין זה רק שיגרשו סטרין אוחרנין, עם הפסוק אוזן שומעת וכו'", אמרו אחר-כך [אנשי] הקבוץ למוהרנ"ת זל"ה שבזה נתישב דעתם כל-כך כי לא הבינו מקודם איך יהיה על אור קדוש וטהור ובהיר כזה איזה קינטור, ובפרט חס ושלוש מחלקת, אף כששמעו מאדמו"ר הפרוש של זה הפסוק אוזן שומעת וכו' הבינו שזה לטובתם עין שם היטב התורה הזאת, ומאז והלאה לא היה קשה להם שום קשיות מהמחלקת אפלו על גדולי גדולים, כי זה רק פדי שיזכרו המון העם לחיים, בחינת "תוכחת חיים", ומוהרנ"ת אמר שבזה התורה גילה לו רבנו זל"ה כל הנהגות איך להתנהג, היינו איך להתפלל, ואיך לעשות מצוות בשמחה מהמצנה בעצמה, ומדת היראה ואהבה, ולטהר את המוח ממחשבות כמבואר שם (שם ה).

ספר

אבניה ברזל

בו יסופר שיחות וסיפורים מרבינו הקדוש
רבינו נחמן מברסלב זצ"ל ותלמידו מוהרנ"ת זצ"ל

אשר לא נדפסו עדיין

נערך על ידי תלמידי הרה"ג ותיק וחסיד מורינו

ר' אברהם ב"ר נחמן מטולטשין ז"ל

ובראשם הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר שליט"א

הובא לדפוס לראשונה

ע"י הרה"ח ר' שמואל הלוי הורוויץ ז"ל

ועתה יוצא לאור ערוך מחדש בהגהה מדויקת

עם תיקונים והשלמות רבות מפי זקני אנ"ש שליט"א

על-ידי

"אגודת משך הנחל"

להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל

ת"ד 5719 ירושלים

פעיה"ק ירושלים תובב"א

אַבְנֵי בְרוּל

הקדמה

הנה כאשר זכני השם יתברך להיות על ציון רבנו הקדוש באומן ביחד עם תלמידי, רבי אברהם ז"ל וכו'. נתעוררו על ידי תלמידי רבי אברהם ז"ל, ובפרט הרב רבי לוי יצחק שליט"א, והרב רבי משה גלידמן מטשענסטשוב ז"ל והרב רבי משה שמואל ז"ל והרב רבי אליהו חיים רוזין ז"ל והרב רבי יוחנן בן רבי ברוך מברדיטשוב ז"ל. וכתבנו כל יום שעה או יותר ערך כ' חדשים השיחות והספורים המובאים בזה הספר, ששמעו מפי רבי אברהם ז"ל, והתקבצו מוהרנ"ת, ששמעו מפי רבי אברהם ז"ל באריכות. ושספר גם רבי ישראל כהן ז"ל אחר פטירת רבי אברהם ז"ל, ומאד נהנו והתלהבו מזה הרב רבי געצי ז"ל ושאר אנ"ש הגדולים העובדים מאומן. והנה, כאשר ידוע גדלת וצדקת הרב אברהם ז"ל ועבודתו הנלהבה במסירות נפש בעבודת ה', עד שאנ"ש אמרו עליו "אחד הזה אברהם", וכן עבודתו הנלהבה של תלמידו המבוקש מורנו רבי ישראל כהן ז"ל, אשר ממש לאו כל מוחא סביל להשיג עבודתם, ואשרי עין ראתה אותם; הלא למשמע אֵזן דאכה נפשנו! ושניהם נפטרו בשם טוב, וזכר אחריהם הניחו רק בתלמידיהם ובספוריהם ודכריהם הקדושים. על-כן קראנו הספר הזה על שמם "אבני ברוּל", ר"ת אברהם בן רבי נחמן ישראל ה'ליהו, "ברוּל", שהיו מחדדין בעבודת ה' בברוּל. וכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן (הקדמת אבני ברוּל).

תקי

דרכו של רבנו זצוק"ל היה בהעלם גדול, שאפלו מפני חותנו היה מסתיר את עצמו מאד; ובעת שנסע חותנו בחרף על הנהר הקפוא ראה את רבנו זצוק"ל, שהלך שם בנהר לשחק שם יחד עם הנערים הקטנים; וסבר חותנו, שהוא מבטל זמנו, ואינו לומד כלל, והנה הוא היה בעל מקניס ארח גדול, וכל הצדיקים היו רגילים להתאכסן אצלו. פעם אחת נתאכסן אצלו אחד מתלמידי המגיד, וספר לפניו חותנו צערו, היות שלקח לחתן את נכד הבעל-שם-טוב, אולם דא עקא, שאינו לומד כלל, עד שאפלו את קריאת התבות כראוי בודאי שכח, ואמר האורח, שבודאי אינו כן, כי גרא לדבר על נכד הבעל-שם-טוב, וחותנו של רבנו זצוק"ל התופח עמו, עד שאמר לו האורח: "אם-כן אכחן אותו", והתחיל לבחן את רבנו זצוק"ל בפרוש המשנה: "הפלב והגדי שקפצו מראש הגג" שבמסכת בכא קמא (דף כא:), ועשה רבנו עצמו כלא יודע לקרא, ואמר: "הפלב והגדי שקפצו מארש". נתביש האורח הנ"ל מאד, ויאמר לו חותנו הלא אמרתי לכם, שכבר שכח אפלו כשר הקריאה, עם כל זה לא הקפיד הצדיק הנ"ל על רבנו זצוק"ל לפני חותנו, מפני שהיה גרא לעשות אבה ושנאה בינו לבין חותנו, מחמת שהוא מזרע הבעל-שם-טוב, אולם כשפגש את רבנו אחר-כך מתחת כתל הבית בהצנע, שאלו: היתכן כזאת?! הלא אתה נכד הבעל-שם-טוב! ונכד רבי נחמן מהארידענקא! וחותנכם פזר לנדן סף רב מחמת יחוסך והנך לא לומד כלל, עד שאפלו שכחת איה לקרא תבות כראוי, ובין אלו הדבורים שדבר עמו הכה אותו על לחיו... ובכה רבנו זצוק"ל הרבה ולא ענה אותו דבר... אחר-כך כשנסע הצדיק הנ"ל לדרכו ועבר דרך היער שמע קול צעקה, ויאמר לבעל-העגלה, שיטה גם הוא את אזני

לקול הצעקה ושמעו, שזה קול אדם והטה אָזְנו יוֹתֵר וְשָׁמַע, שְׁזָה קול תפלה, וְיָרַד מִן הַעֲגֻלָּה וְהִלֵּךְ אַחֵר הַקּוֹל, וְכָא עַד מְקוֹם רַבְּנֵי זְצוּק"ל וּמִצְאוּ אֶת רַבְּנֵי עוֹמֵד מְעַטְף בְּטִלִית וּתְפִלִין וְצוּעֵק בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת עַד לֵב הַשָּׁמַיִם וּסְבִיבוֹ הֵיטָה הָאֲדָמָה לְחָה מִהֲדַמְעוֹת שֶׁהִזִּיל וּמִנְעָלָיו הָיוּ רְטוּבוֹת וּשְׁקוּעוֹת בְּלַחְלוּחִית הָאֲדָמָה שֶׁנֶּעְשְׂתָה מִן הַדַּמְעוֹת וְהַבְּכִיּוֹת שֶׁבָּכָה וְנִבְהַל מְאֹד, וְהִמְתִּין, עַד שֶׁרַבְּנֵי זְצוּק"ל סִיִּים אֶת תְּפִלָּתוֹ, וְאָז הִתְחִיל לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ, שִׁימְחֵל לוֹ עַל הַהֲכָאוֹת וְהַזְלוּזִים שֶׁהִכְהוּ וּבִזְהוּ, אָמַר לוֹ רַבְּנֵי זְצוּק"ל, שֶׁהוּא מוֹחֵל לוֹ, בְּתַנְאֵי שִׁיבְטִיחַ לוֹ, שְׁלֵא יִפְרֹסֶם הַדָּבָר לְאַף אָדָם, וְכֵן שִׁיחֹר אֶל חוֹתְנֵו וַיִּשְׁלִים בֵּינֵו לְבֵין חוֹתְנֵו, וְחֹזֵר הַצַּדִּיק וְאָמַר לְחוֹתְנֵו, וְכִי מָה יוֹדְעִים אָנּוּ פְרוּשִׁים עַל נְכַדֵי הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, וּבְכֵן מִהֲנִכּוֹן, שְׁלֵא יִתְעַרֵב בְּעִנְיָנֵיו שֶׁל רַבְּנֵי; וּמִחֲמַת שֶׁהוּא הָאֲרִיךְ יָמִים אַחֵר רַבְּנֵי זְצוּק"ל, סִפֵּר כָּל הַמַּעֲשֵׂה הַנִּלְבָּנוּ, וּבְנֵו סִפֵּר לְאַנְ"שׁ מַעֲשֵׂה זֶה שֶׁשָּׁמְעוּ מֵאֲבִיו ז"ל (אֲבִינִי הַבְּרָזֵל).

תקיא

רַבְּנֵי זְצוּק"ל הִזָּה בְּקִטְנוּתוֹ הַצָּנַע לְכַת מְאֹד וְהִזָּה נוֹהֵג לַתָּן לְבַעַל-הַעֲגֻלָּה שֶׁל חוֹתְנֵו אֵיזָה סְכוּם, כְּדֵי שִׁיִּסַּע עִמּוּ בְּבַקֵּר קֶדֶם אוֹר הַיּוֹם אֶפְלוּ בַחֲרָף לְהַשְׁתַּטֵּחַ עַל קֶבֶר הַצַּדִּיק, רַבִּי יִשְׁעִיָּה מִיאֲנוּב זצ"ל, וְהִזָּה חוֹזֵר חֲזָרָה עוֹד קֶדֶם אוֹר הַיּוֹם, עַד שְׁלֵא יִדַּע מִזָּה חוֹתְנֵו מְאוּמָה. פַּעַם אַחַת רָאָה חוֹתְנֵו שֶׁהוּסִיִּים מִזִּיעִים, וְהִכִּין שֶׁהֵלֵא דָּבָר הוּא, עַד שֶׁשָּׁאֵל לְמִשְׁרָתוֹ וְהִכְרַח לְהַגִּיד לוֹ הָאֲמַת (שם).

תקיב

כְּשִׁסְפֵּר רַבְּנֵי לְמוֹהֲרַנ"ת מְדַרְכֵי עֲבוּדָתוֹ, שֶׁעֲבָד אֶת ה', אָמַר: "הֵיטִי רְגִיל בְּגִדִים", שָׁאֵל אוֹתוֹ מוֹהֲרַנ"ת: הֵלֵא עַל-פִּי הַדִּין שֶׁבְּגָמְרָא אֵין נְכוּן לְגִדָּה, הֵשִׁיב לוֹ רַבְּנֵי וְאָמַר: בְּנֹת מֵאֲמָרֶם הוּא, לְבִנֵי רוּעַ מְזֵל כְּמוֹתְכֶם. דָּאִס מִיִּינֵט מֵעַן אֲזוּיָנַע שְׁלִימָא זְעֻלְנִיקַעֶס וְוִי אִיהֵר" (שם).

אבניה ברזל

רכז

תקיג

רבנו אָמר על מה שאוכל חָתן בבית חותנו לאַחר חתנתו ולפְעמים נעשים מריבות בבית וכדומה: "אָפלו אם זורקים לחָתן את השְמיקה והפְרים לחוץ, אולם אַחר־כֵּן מתפְשרים ומכניסים אותם בחזרה לבית, לא ירחיק עצמו החָתן מזה לילך אֶל המשָא ומתן ולסָחור", ודבר מוהרנ"ת פֶּעם מזה ואָמר, שְהני מילי באַבְרָךְ שְתוֹרְתוֹ אָמְנוֹתוֹ, אולם אם לוֹמד רק קצת וְהשָאָר הוא מְבטל מלמודו, מְצַנֶה לְדַבֵּר עִם הָאֲבָרָךְ הַזֶּה, שְיִלַּךְ לְסָחור בְּמִשָא וּמִתֵּן וְיִקְבַע עֵתִים לְתוֹרָה מְדֵי יוֹם (שם).

תקיד

איש אָחד עָשָה סִכָּה יְקָרָה וְעָלָה לוֹ בְסָכוּם רַב וּבְקִשׁ אֶת רַבְּנוֹ זְצוּק"ל עַל קְדוּשׁ לְהַסְכָּה, וְהִלֵּךְ עִמּוֹ מוֹהֲרַנ"ת, וְהַעִיר מוֹהֲרַנ"ת שְהַסְכָּה אֵינָה כְּשֶרָה כָּל־כֵּף עַל־פִּי הַדִּין, וְרַבְּנוֹ זְצוּק"ל שְתַק; וּכְשָרָאָה מוֹהֲרַנ"ת, שְרַבְּנוֹ זְצוּק"ל שוֹתֵק, שְתַק גַּם הוּא. בְּדֶרֶךְ חֲזָרָה אָמר לוֹ רַבְּנוֹ זְצוּק"ל: "יְהוּדֵי שְמִיגַע עֲצָמוֹ כָּל־כֵּף וּמוֹצִיא כָּל־כֵּף הוֹצָאוֹת עַל הַסְכָּה, אֵתָהּ בָּא לְפַסְלָהּ מִחֲמַת חֲמֹרוֹת יְתוֹרוֹת וְלִשְׁבֹּר רוחו? ...!" (שם).

תקטו

כְּשֶהָיָה רַבְּנוֹ ז"ל בְּלַעַמְבֶּעֶרְג בְּקִשׁ אוֹתוֹ אִישׁ חֲסִיד בְּעַל מְכָנִים אֹרְחִים גְּדוֹל, שְהָיוּ אוֹכְלִים אֶצְלוֹ הֶרְבֵּה אֹרְחִים, שְיִבּוֹא לְאָכַל אֶצְלוֹ; אָמר לוֹ רַבְּנוֹ זְצוּק"ל: "הֲלֹא יֵשׁ לָךְ בְּלַעְדֵי גַם הֶרְבֵּה אֹרְחִים!" עָנָה לוֹ הָאִישׁ הַחֲסִיד הַזֶּה: "רוֹצֶה אֲנִי לְזָכוֹת לְקַיֵּם מְצוֹת הַכְּנָסֶת אֹרְחִים גַּם בְּכֶם". אָמר לוֹ רַבְּנוֹ זְצוּק"ל: "אִם כֵּן רוֹצֶה אֲנִי בִּי בְעַצְמִי אֵת הַמְצָנָה...", וְאָף־עַל־פִּי־כֵן הַפְצִיר בּוֹ מְאֹד, עַד שְהִכְרַח רַבְּנוֹ לְהַבְטִיחוֹ שְיֵאֱכַל אֶצְלוֹ סְעֵדָה אַחַת, וְאָכַל אֶצְלוֹ, אַחֲר־כֵּן, כְּשִפְּרָזָת רַבְּנוֹ זְצוּק"ל אָמר, הִתְקַנַּאתִי בּוֹ, כְּשָרָאִיתִיו יוֹשֵׁב כְּמוֹ "גוֹטְעַר יוֹד" = רַבִּי עִם חֲסִידִים, וְהִנֵּה כָּל הַגּוֹטְעַר יוֹדִין כְּשִנוֹסְעִים

מֵהֶם נוֹתְנִים לָהֶם הַחֲסִידִים מְעוֹת, וְהוּא עוֹד נֹתֵן לְכָל אוֹרְחָיו מְעוֹת
צְדָקָה (שם).

תקטז

תקטז

כְּשֶׁהֵבִיא הַשׁוֹחֵט מִטְּעֶפְלִיק אֶת הַכֶּסֶף שֶׁעָשָׂה לְרַבְּנוֹ, כַּמְסָפֵר
בְּסִפְּר "חַי מוֹהֵר" (סימן פד), שָׁאַל אוֹתוֹ רַבְּנוֹ ז"ל: "כַּמָּה זְמַן
עָשִׂיתָ אוֹתוֹ? "עָנָה שֶׁעֲבַד כְּשֶׁעָשָׂה אַחַת כָּל יוֹם בְּמִשְׁךְ חֲצֵי שָׁנָה", כִּי
הָיָה כֶּסֶף נָאֵה וּמְצִיר בְּצִיּוּרִים נְאִים. אָמַר לוֹ רַבְּנוֹ זְצוּק"ל: כַּף!!
חֲשַׁבְתָּ מִמֶּנִּי כָּל יוֹם מִשְׁךְ חֲצֵי שָׁנָה. אַזּוֹי! הָאִסְטוֹ מִיר אֵין זִינְעֵן
גִּיהָאט אַהָלֵב יָאָר אַלֶּע טָאג!!" (שם).

תקיא

פַּעַם אַחַת אָמַר רַבְּנוֹ זְצוּק"ל: מַה שְׂיִהוּדִים אוֹצְרִים בְּתוֹכְכֶם אֶת
הָאֲקָדָמוֹת עִם נִיגוֹנוֹ. "וְוַאס יוֹדִין פֶּאַרמָאגֵן "אַקָדָמוֹת" מִיט
דַּעַם נִיגוֹן" (שם).

תקיח

פַּעַם אַחַת אָמַר רַבְּנוֹ ז"ל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים פְּעֻלְתֵּי אֶצְל הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ: (א) אֶת הַגְּדֻלוֹת כְּבָר שְׁבָרְתִי מִכֶּם, אֵיךְ שֶׁתִּפְּלֹלוּ יֵאָמְרוּ אֵי
הוּא חֲסִיד בְּרַסְלָב. (ב) עֲבָרָה כְּבָר לֹא תִדְבַק בְּכֶם, אִפְלוּ כְּשֶׁתַּעֲשׂוּ
אוֹתָהּ הִיא תִּהְיֶה לְלֹא יָדִים וְרַגְלִים. (ג) מְפּוֹרָסִים שֶׁל שְׁקָר לֹא תוּכְלוּ
לְהִבִּיט בְּפָנֵיהֶם, אַתֶּם כְּבָר טְעַמְתֶּם מֵהֵינן הַהוֹנְגְרִי, (וְעֵין חַי מוֹהֵר"ן
סימן רס). (א) דָּאָס גְּדֻלוֹת הָאֵב אֵיךְ שׁוֹיֵן פּוֹן אֵיךְ צוּפְרָאכֵן וּוִי
אַזּוֹי אֵיהֵר וְוַעֲט דְאוֹינְעֵן וְוַעֲט מְעַן זְאָגֵן, אֵי עַר אִיז אַ
בְּרַאסְלִיוֹעֵר; (ב) אַ עֲבָרָה וְוַעֲט אֵיךְ שׁוֹיֵן נִיט בְּאַקוּמְעַן אִפְלוּ
אֵיהֵר וְוַעֲט טָאָן וְוַעֲט דָּאָס זֵיִן אֵהֵן הַעֲנֵט אוֹן אֵהֵן פִּיס;
(ג) מְפּוֹרָסִים שֶׁל שְׁקָר וְוַעֲט אֵיהֵר זֵייעֵר פְּנִים נִיט קַעֲנֵעֵן
אַן קוֹקֵן אֵיהֵר הָאָט שׁוֹיֵן פֶּאַרזוּכְט דַּעַם אוֹנְגָּאָרִישֵׁן וּוִיִן
(שם).

תקיט

מעשה שהיה בשבועות או בחנכה, שאמר רבנו זצוק"ל, בעת שהיה יושב על השלחן עם אנ"ש: למי יש בו עזות כזו שהיה לו בשלחני הרהור? איני מתפנן לאנשי טשערין ולא ברסלב ולא טעפליק. "ווער האט דאס אין זיך אזא עזות, צו האפן ביי מיין טיש א הרהור רחמנא לצלן, איך מיין ניט טשערינער ניט ברסלבר ניט טעפליקער", וטיראוויצער לא הזכיר, והבינו אנ"ש, מי הוא אותו האיש, כי היה שם אחד מטיראוויצע, שלא היה לו שלום בית כשתי שנים, ותכף קם רבנו זצוק"ל מן השלחן ונכנס לחדרו, והאיש הנ"ל עמד על הפתח ובכה הרבה מאד, וגם אנ"ש בקשו מרבנו זצוק"ל בעדו, עד שהבטיח שיחזור לביתו וישלים מיד עם בני-ביתו (שם).

תקכ

על הגמרא: "האי צורבא מרבנן וכו' מוסיפנא ליה" (חגיגה ה. א.ם תלמיד חכם עובר על מדותיו מוסיף לו מלאך המות שנים על שנותיו), הקשה רבנו זצוק"ל: "וכי מלאך המות אוהב את התלמיד חכם, עד שמוסיף לתלמיד חכם שנים? ותירץ: כי הנה אמרו חכמינו ז"ל (יומא לח), כיון שעברו רב שנותיו של אדם ולא חטא מכטח הוא, שלא יחטא עוד, על-כן מוסיף לו מלאך המות והיצר הרע בשנאתו את האדם, עוד שנים על שנותיו, כדי שלא יהיו רב שנותיו ללא חטא כדי שיוכל להחטיאו עוד (שם).

תקכא

ספר "שבחי הבעל-שם-טוב" נכתב לאחר הסתלקות הבעל-שם-טוב, שנתקבצו התלמידים יחד וספרו כל אחד מה שידע, וההתקבצות הנה אצל הרב מעיר ליניץ, שהיה מתלמידי הבעל-שם-טוב והוא ידע הרבה מעשיות מהבעל-שם-טוב זצוק"ל, ומזה נעשה הספר "שבחי הבעל-שם-טוב" (שם).

תקכב

מגילת סתרים הראשון (ראה ימי מוהרנ"ת סימן יא), נאמר, בעת שנסע רבנו זצוק"ל בדרך מלאדיזין לברסלב, ועברו חילים הנקראים קוזקים, והתחיל רבנו וצ"ל לדבר ממדינת רוסיא, ומה שיהיה לעתיד כל סדר השתלשלות הגאולה, וישב אצל רבנו זצוק"ל חתנו, רבי יוסקא, עם מוהרנ"ת ורבי נפתלי זצוק"ל, וצנה רבנו למוהרנ"ת ורבי נפתלי, שלא יספרו זאת לשום אדם, ועל רבי יוסקא אמר רבנו: עליו אני ערב ואחראי וכן הנה. וכשרצה אחר-כך מוהרנ"ת לחזר איזה דבור עם הרב, רבי יוסקא, ראה שאינו יודע כלום, רק ספר, שזאת שמע, שאמר רבנו זצוק"ל לבסוף: אילן עם ענפי זהב. "א בויים מיט גילדענע בלעטער", וגם השני אנשים מטעפליק לא שמעו כלל (שם).

תקכג

מגילת סתרים השני נאמר אחר פטירת הילד הקדוש, רבי שלמה אפרים ו"ל, בעת שהתאוננה זוגתו של רבנו ו"ל בפני מוהרנ"ת ורבי נפתלי, מדוע נתן והניח רבנו שיסתלק הילד... ולא הגן עליו בתפלתו, ורבנו שמע זאת ממנה ואמר: לה חבל וכואב מפטירת הילד? "איהר איז אשאר דאס קינד?" ונתן קולו בככי ובדמעות שלישי, עד שברחו מלפניו מפני הבושה. וזאת מובא ב"חיי מוהר"ן" (סימן כח) וב"ימי מוהרנ"ת" (סימן יא). בבקר למחרת אמר להם רבנו זצוק"ל: מפני מה ברחתם? אם לא ברחתם, הייתי מספר לכם שיינס = דבר יפה, כמבואר קצת, ואמר אז התורה ס"ה "ניאמר בועז אל רות וכו'" (שבלקוטי מוהר"ן סימן סה), אחר-כך קרא אותם ופתח את הדלת של בית-המדרש, שהיה אצל בית-רבנו ו"ל, ואז היה הרב מברסלב בבית-המדרש ולא רצה רבנו וצ"ל, שיהיה בעת הספור; וכינון שפתח רבנו זצוק"ל את הדלת, פתח הרב הנ"ל את הדלת השנייה ויצא לחוץ. אז הלך רבנו זצוק"ל וסגר הדלת וספר להם שנית את מגילת הסתרים (שם).

תקכד

רבנו זצוק"ל אמר השכיבה והמנוחה בעצימת עינים חצי שעה, אף-על-פי שאין ישנים, היא התחדשות המחין (שם).

תקכה

אמר פעם לאחד, שצריכין לשמר את אלינקע זייט, = צד שמאל שבגוף, שאם אין לו אלא כר אחד יניח אותו תחת צד הגב ולא תחת הראש, כי להראש אינו מזיק כל-כף, אם אין לו כר תחתיו, ואמר גם שצריכין לשמר השנה, מ'דארף היטין דעם שלאף = להשיג על זמן השינה (שם).

תקכו

בעת שאמר רבנו ז"ל התורה יז הלך עם מוהרנ"ת לטיל, ואמר לו וזאת אין לך עסק מפני מה עשב זה יש לה תמונה כזו ועשה זה יש לה תמונה אחרת, זהו כפר תענוג גדול מהתאנה. דאס איז שוין א גרעסערער תענוג וויא די תאנה.

תקכז

אמר: איך יכול להיות "עולם הזה" כשיש בעולם התאנה הידועה. וויא אזוי קען זיין עולם-הזה אז עס איז דא די תאנה אויף די וועלט.

תקכח

שיף לתורה סכנה גדולה להיות מפורסם (לקוטי מוהר"ן חלק ב סימן יח), מקודם ספרו לפני רבנו ז"ל, מעשה שהיה באלט קאסטאנטין שהיו שם חשוכים וגדולים כמה מפורסמים, ונתן בעל-הבית אחד למפורסם אחד עוף, הנקרא "גנר", וחרה למפורסם השני עד שהתחיל לנקום מהשני, ונעשה על-זה גנב ונואף, ורוצח, ואמר להם רבנו ז"ל "ווערטל" = דבר-צחות, כי הלא גנר ראשי תיבות גנב, נואף רוצח, ואמר אחר-כך התורה הנ"ל.

תקכט

כְּשֶׁאָמַר רַבְּנּוּ ז"ל תּוֹרָה וּ קְרָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ' אָמַר: וּלְפָעַמִּים נוֹתְנִים סְטִירָה. אוֹן אֲמַאל גִּיט מְעַן אַ פֶּאָטֶשׁ, וְקִים זֹאת מוֹהֲרֵנִי ת. שְׁפַעַם אַחַת הָיָה אִישׁ אַחַד מֵאַנִּי"שׁ אוֹמֵר תְּהִלִּים בְּכֹנֶה גְדוֹלָה, וְאַחַד מֵהַלּוֹמְדִים יָשָׁב וְלָמַד, וְאָמַר שְׁמַבְלָבֵל אוֹתוֹ מֵהַלְמוּד וְהִלֵּךְ וְהִכָּה אוֹתוֹ לְזֶה שְׁעֶסֶק בְּאַמִּירַת הַתְּהִלִּים וְאָז בָּא מוֹהֲרֵנִי ת לְבֵית הַמְּדַרְשׁ וְהִרְגִּישׁ זֹאת, וְשָׁאל עַל מָה הִפִּית אוֹתוֹ? עָנָה לוֹ אֶפְשָׁר גַּם אֶתָּה רוֹצֵה לְהַכּוֹת אוֹתִי? וּבְחוֹף הַדְּבוּרִים הוֹשִׁיט לוֹ הַלְּחִי וְעֵלָה לוֹ לְמוֹהֲרֵנִי ת בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שְׁעַתָּה יִקְיִם מֵאָמַר רַבְּנּוּ ז"ל הֵנִי ל, וְקִים בּוֹ זֹאת וְהִכָּה אוֹתוֹ עַל הַלְּחִי.

תקל

כְּשֶׁאָמַר רַבְּנּוּ ז"ל הַתּוֹרָה חוֹתֵם בְּחוֹף חוֹתֵם (בְּלִקוּטֵי מוֹהֲרֵנִי סִימֵן כב), וּמַחְמַת שְׁנֵאמְרָה פְּתוּאֹם, בְּעַת שֶׁהָיָה רַבְּנּוּ ז"ל בְּחֹדֶר הַקְּטָן, עַל-כֵּן לֹא הָיָה שׁוֹם אִישׁ יוֹדֵעַ שְׁאוֹמֵר תּוֹרָה, אַחֲרֵי-כֵן נִעְשָׂה רַעַשׁ שְׁאוֹמֵר רַבְּנּוּ ז"ל תּוֹרָה, וּבָאוּ אֲנָשִׁים מִן הַשּׁוּק וְנִעְשָׂה דוֹחַק גְּדוֹל, וְאָז אָמַר מוֹהֲרֵנִי ת, "עַם הַגּוֹף אֵינִי יוֹדֵעַ מָה נִעְשָׂה, אֲבָל הָרֹאשׁ שְׁמַרְתִּי שִׁיְהִי אֶצֶל רַבְּנּוּ ז"ל".

תקלא

רַבְּנּוּ ז"ל בְּעַת תּוֹקֵף הַמַּחְלַקַת מֵהֶזְקֵן נִסַּע מִזְּלֹאטִיפָאֶלַע לְדוֹדוֹ הַרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי בְּרוּךְ ז"ל לְטוֹלְטִישִׁין (שֶׁהָיָה דְרָכּוֹ שֶׁל הַרֵב רַבִּי בְּרוּךְ ז"ל לְהַתְּעַכֵּב בְּטוֹלְטִישִׁין כְּמוֹ חֵדֶשׁ בְּקִיץ וְחֵדֶשׁ בְּחוֹרֶף), וּבִקְשׁ מִמֶּנּוּ שִׁיבְחָר לְמַעַנּוֹ מְקוֹם מְנוּחָה בְּאִיזָה עִיר מְסַכִּיבוֹתִיו וְאָמַר לוֹ שִׁישׁ לוֹ סְמוּף לְטוֹלְטִישִׁין עִיר בְּרַסְלָב לְמַעַנּוֹ, וְחִיכָף פָּתַח לְבְּרַסְלָב שִׁיבֹאוּ לְטוֹלְטִישִׁין אִיזָה גְּכַבְדִּים לְדַבֵּר אוֹדוֹת זֶה עִם רַבְּנּוּ ז"ל, וְחִיכָף בָּאוּ לְטוֹלְטִישִׁין מִשֶּׁה חִינְקַעס וְאַבְרָהָם פִּייעַס וְדְבָרוּ עִם רַבְּנּוּ ז"ל, עֲבוּר פְּרִנְסָתוֹ לְהַתְּחִיב כֶּף וְכָף וְכוּ', וְרַבְּנּוּ ז"ל לֹא הָיָה מְרוֹצֵה וּבִקְשׁ דִּיקָא רַעַנְדֵּל לְכָל שְׁבוּעַ וּבְאוּפֵן שֶׁהַנְּכַבְדִּים הֵנִי ל יְחִיבוּ אֶת עַצְמָם בְּכַתֵּב לְהַמְצִיא לוֹ בְּכָל שְׁבוּעַ סְכוּם זֶה וְכֵן נִגְמַר הַדְּבָר.

תקלב

פעם אחת אמר הבעל-שם-טוב זצוק"ל: "אם הִיה לי עֲרִין אֶת זוגתי הראשונה, הייתי עולה למרום בשוק מעזבוני באמצע היום לעיני כל, ולא כמו אליהו שעלה במדבר..." (שם).

תקלג

רבנו זצוק"ל אמר: "צריכין להעמיד לכל ילד אבֵעֲבוּעוֹת "פֶּאקִין" קֶדֶם רִבְעֵ שָׁנָה, וְאִם לֹא הוּא כְּמוֹ שׁוֹפֵף דְּמִים, וְאֶפְלוּ אִם דָּרִים הִרְחַק מִן הָעִיר מְחִיבִים לִסַּע עֲבוּר זֶה, וְאֶפְלוּ בְּזִמְנֵי שֶׁהַקָּר גָּדוֹל וְלֹהֲעֵמִיד לְיֵלֵד פֶּאקִין קֶדֶם רִבְעֵ שָׁנָה (שם).

תקלד

אמר מיני ירקות, שאפשר לאכלם עם קליפתם, יש להזהר בשמקלפם לא לטל קליפתם לגמרי, כי קליפתם היא קליפת נגה וצריכין לברר ממנו את הטוב (שם).

תקלה

פעם אמר רבנו זצוק"ל, שהיה צריך לפעל למעלה איזה דבר והשתמש עם עבודה זו של אחד מאנ"ש, שצם משבת לשבת, ואמר אחר-כך: וכי יש עוד חדוש בדבר, שהבעל-שם-טוב היה הבעל-שם-טוב, אחר שהיו לו תלמידים צדיקים וששים גבורים מפלגים כאלו? (שם).

תקלו

פעם כשהיה רבנו זצוק"ל על חתנה אחת, היה שם בדיחן שהחליף את בגדיו פעם לרבי, ופעם לכמר, נענה רבנו ואמר בצחות: הגה האדם הוא מלאך וכבר הוא כומר. "אט איז מען א מלאך אט איז מען א גלח..." (ראה מדרש תנחומא משפטים י') (שם).

תקלז

על החתונה של בתו שרה'קע היה המפה בפתח נכרי, וצוה רבנו זצוק"ל לשלחו ולהביא אחר במקומו (שם).

תקלח

רבנו זצוק"ל אמר: אפלו כשפכר האדם יהודי כשר בגלגול זה מי יודע מה קלקל בגלגולו העבר. "אפלו מאיז שוין א ערליכער יוד אין דעם גלגול ווער ווייסט וואס מ'האט אן גיארבעט אין יענעם גלגול (שם).

תקלט

פעם אחת בעת סעדה שלישית ישב רבנו בחדרו המיוחד כדרך תמיד, ובחדר הגדול הסמוך ישבו אנ"ש ומוהרנ"ת ורבי נפתלי, ושלח אליהם את המשרת לומר להם, שיזמרו זמירות ותכף כשמע מוהרנ"ת התחיל לומר, אחר-כך שאל רבנו זצוק"ל שתי שאלות: א — מדוע לא הייתם מזמרים? והשנית — כשצויתי לומר, היה צריך רבי נפתלי לומר, כי יש לו קול נגינה (שם).

תקמ

בעת שהיה רבנו ז"ל בארץ-ישראל, הבטיח להרב, רבי אברהם קאליסקער זצ"ל, שתכף כשיבוא לחוץ-לארץ יסע אל הרב רבי שניאור זלמן הרב מלאדי, לדבר עמו בענין מעות ארץ-ישראל, ולתוף השלום ביניהם, וקיים זאת, כי בבואו נסע תכף אל הרב מלאדי ובקש אז הרב מרבנו זצוק"ל לומר לפניו תורה ולא רצה, ואמר הרב תורה בערך שמונה שעות, ויש אומרים שש שעות, ואמר רבנו זצוק"ל אחר-כך שבסיום דרשתו כון מאד, שסים אז בפרוש הפסוק (תהלים קיט, קנו): "רחמיה רבים ה'", ופרש: כבר עליך בעצמך, ה', רחמנות גדולה. "עס איז שוין אויף דיר גאט אליין א גרויס רחמנות" (שם).

תקמא

פעם אחת הייתה איזו סעדת שמחה בבית מרת אדל, בת רבנו ז"ל באומאן, וכאו לסעדה נשים מהעיר וישבו פנהוג, הגברים בחדר אחד והנשים בחדר אחר. ואנ"ש דברו ביניהם איזה זמן וסברו הנשים ש^{אמר הרמב"ם}כבר ברכו אנ"ש ברפת-המזון; אמרה להם אדל שלדעתה עדין לא ברכו אנ"ש ברפת-המזון, משום ש^{אמר הרמב"ם}כשאנשיו של אבי מברכים שומעים אותם. "ווארום מיין טאטנס לייט אז זיי בענטשן הערט מען!" ואחר-כך באמת נשמע מאנ"ש רעש מקול ברפת-המזון (שם).

תקמב

פעם אחת בא הרב בער מטשערין אל רבנו זצוק"ל על שבת אחת ועל השבת שהיתה קביעות לבוא אל רבנו זצוק"ל, כידוע, לא בא, ושאל אותו רבנו זצוק"ל: היכן היית בשבת הקבועה, השיב לרבנו זצוק"ל, שמחמת ששהה בביתו באותו שבת אחד מנכדי הבעל-שם-טוב, שבא אליו להתאכסן אצלו ולבקשו נדבה עבורו — כי הוא היה עשיר גדול ובעל צדקה — ומפני זה לא בא... אמר לו רבנו זצוק"ל: הצרכת לקחת מקל ולהכותו! וכי מפני מה אינו יושב בביתו על התורה ועל העבודה? ופרנסה כבר יתן לו השם יתברך... (שם).

תקמג

פעם אחת ישב רבנו זצוק"ל לומר תורה בחג-השבועות אחר מנחה, בעוד שהיתה החמה זורחת, וישבו כל הלילה אצל השלחן והתפללו ערבית בתוך הסעדה וישבו כף, עד שהתחילה החמה עוד הפעם לזרח בבקר יום השני; ענה רבנו ז"ל ואמר: החמה יכולה להתמה ולומר, ראיתי אתכם בשקיעתי, וכשתזרתי פגשתיכם שוב. "די זון קער זיך פאר חדושן און זאגן איידער איך בין

אָוועק גיגאנגען האב איך אייך גיטראפן איך בין גיקומען
צוריק האב איך אייך נייטער גיטראפן" (שם).

תקמד

אָמר רבנו: בְּשִׁבוּעוֹת עָקַר הַעֲבוּדָה הוּא לְהִיּוֹת נְעוּר וּבְהוֹשָׁעֲנָא
רְבָה הָעָקַר הוּא (רבוי) הָאֲמִירָה. "בְּשִׁבוּעוֹת אִיז דְּעַר עֵיקַר דָּאס
אויף זיין, און הוֹשָׁעֲנָא רְבָא דְּעַר עֵיקַר דָּאס זָאגן" (שם).

תקמה

רבנו זצוק"ל אָמר עַל רַבִּי אֶהֱרֹן זְצוּק"ל מְבַרְסָלֵב: לֹא רַק לֹו
צְרִיכִים אָנוּ לְהוֹדוֹת — עַל שָׂפָא לְכַהֵן בְּבַרְסָלֵב בְּרַבְנֵנוּ. אֲלֹא גַם
לְסוּסִים שֶׁהִבִּיאוּהוּ. "נִיט נָאר אִים דֶּארְפֶּן מִיר דֶּאנְקֶען וּוֹאס עַר
אִיז בִּי אונז רב, נָאר אַפֶּלוּ דִי פֶּעַרְד וּוֹאס הָאבֵן אִיהֶם
גיבראכט..." (שם).

תקמו

פֶּעַם אַחַת אָמר רבנו על רַבִּי אֶהֱרֹן הֶרֶב מְבַרְסָלֵב: נִתְתִּי לֹו בְּרוּר
הַמְדֻמָּה בְּפִסְיַקַת שְׁאֵלוֹת. "אִיךָ הָאב אִים גִּיגְעֵבֵן אַ בִּירוּר
הַמְדֻמָּה אִין פֶּסְקִינֶען שְׁאֵלוֹת" (שם).

תקמו

פֶּעַם אַחַת אָמר רבנו על רַבִּי אֶהֱרֹן הֶרֶב מְבַרְסָלֵב: עַל גַּם
יִשְׂאוּהוּ לְקִרְאָת מְשִׁיחַ. "אַז אויף אַ פִּינְדֵל וּוְעַט מֶעַן אִיהֶם
אַקְעֵגֶן טְרַאגֶן מְשִׁיחַ" (שם).

תקמח

מֵעֶשֶׂה מִבֵּית רַבְנֵנוּ ז"ל, שָׂפָא רַבְנֵנוּ הַקְדוּשׁ לְבֵיתָה לְבַקְרָה, פִּי
הִיָּתָה חוֹלָה מְאֹד, וַיֵּשֶׁב אֶצְלָהּ רַבְנֵנוּ בְּצַעַר גְּדוֹל וְנִרְדָּם וּבָא אֵלָיו
הַבַּעַל־שֵׁם־טוֹב ז"ל וְאָמַר לוֹ: "מָה אַתָּה פֶּל־כָּךְ בְּצַעַר?" אָמַר אֵלָיו:

"הלא בתי כל-כף חולה!" אמר לו הבעל-שם-טוב: "הלא כתוב בתהלים" (פרק ית, נא): 'מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם' פירוש: 'מגדיל ישועות מלכו' מאן מלכי רבנן (גטין סב.), 'ועושה חסד' השם יתברך עושה חסד למשיחו, למי שמשח ומספר מהם לדוד ולזרעו עד עולם", זהו רבנו ויוצאי חלציו, שבאים מזרע דוד המלך עליו השלום. וספר לה אז רבנו ז"ל מעשה מהרב המהרש"א, ונתרפאה (שם).

תקמט

הרב, רבי יצחק מחרשיוואטע, שהיה מקרב לרבנו זצוק"ל היה לו אח ולקחו לחתן מוכסן אחד ראנדאר, שדר בכפר סמוך לכרסלב ורצה חותנו, בעל האכסניה, שישב על התורה ועל העבודה, כי היה בחור טוב, והוא, כשהיה שם, ולא היו לו חברים — נתבטל מלמודו והיה יוצא מבית-המדרש אל הנהר, והיה שם נפח אחד, שהיה עושה במלאכתו, והיה עומד ומסתפל על עבודתו וכן על הדגים שצודין שם, והיה עומד כף ללא מלבוש עליון וללא חגורה. פעם אחת נסע דרך שם רבנו זצוק"ל; וכשראה האברך הנ"ל, איך שעגלה עוברת והיא מלאה מאנשים ועל מדרגות העגלה שמבחוץ עומדים אנשים מכאן ומכאן — הבין שזה רבי "גוטער יוד" ועוד מעט יעבר לדוד, כי שם היה הדרך והתבייש שיראוהו כף, ועל-כן התחיל לרוץ לביתו, אבל תכף רמז רבנו זצוק"ל בגדיו שיבוא אצלו, והכרח לבוא; ובקש ממנו, שיראה להם את הדרך הנחוצה להם לדרךם, כי משם יצאו כמה דרכים למקומות שונים, ובין הדבורים שדבר עמו, שאל אותו: מי הוא? וענה לו, אמר רבנו: כף אחיו של יצחק שלי. "אזוי מייך יצחק'ל'ס ברודער ראוי שיתנהג כף? והוכיח אותו ואמר לו מסתמא לקח אותך חותנך, עבור טוב ילדותך, פאר דעם גוטן קינד וכדי שתלמד וכו' ואתה מתבטל ויוצא להסתפל על הנפח והדגים וכו'?! עד שנתמלא תשובה וחרטה ובושה, ובכה הרבה

ומאז נעשה מתמיד גדול. ורבנו זצוק"ל קרב אותו מאד מאד, ואמר לו אז, תדע, שענין שלי הוא רק ראש-השנה, ובא אל רבנו על ראש-השנה והיה עיף מהדרך, והניח את עצמו לישן אצל השטיבל של רבנו זצוק"ל קדם ה"זכר-ברית".

בערב ראש-השנה, ראה שאנשים נכנסים עם פדיונות לרבנו ו"ל, ויוצאים עם עינים בוכיות ופניהם אדמים מרב הבכי, ושאל לאנ"ש: מה עושין שם? השיבו לו, שעושין ודוי דברים, וחשב לעצמו: מה אעשה עתה? פי רצה להשתמט מזה, והיה לו חרטה על שבא, בלית בררה דחף את עצמו להכנס עם עוד אחד, ותכף רמז רבנו זצוק"ל להאחד שיצא ויצא. אמר לו רבנו: "נו", ועשה עצמו כאחד, שאין לו על מה להתנדות, ואמר לו רבנו זצוק"ל, שלשה פעמים, אמור: [היינו: התנדה] והוא ענה בכל פעם אין לי על מה להתנדות... אז אמר לו רבנו זצוק"ל: אותי תרמה? "מיה וועסטו נארן? נאחזו רבנו ו"ל בשתי ידיו, והוציאו לחוץ, ונסע אחר ראש-השנה לביתו (שם).

תקנ

רבנו ו"ל אמר: "היצר הרע של הכשרים הוא דבוק, דער יצר הרע פון איין ערליכן יודין איז איין דבוק" (שם).

תקנא

אמר: יצר הרע שונא יהודי כשר, על פן מדביק הוא לו איזה שגעון. "דער יצר הרע האט פיינט איין ערליכן יודין טשעפעט ער איהם צו איין שגעון" רחמנא לצלן (שם).

תקנב

אמר רבנו ו"ל: יש כמה צדיקים שלא יצאו מתאוותיהם כי אם רק בזקנותם. "כמה צדיקים זענען ערשט אויס גיבראכן גינארן פון זייערע תאוות ערשט אויף די עלטער" (ועם זה יש המשך)

לשיחה, שדברתי עם רבי אברהם ז"ל, שבזה ניחא, מה שביאר אביו, רבי נחמן טולטשינער ז"ל, מאמר חכמינו ז"ל (סוף מסכת קנים) אודות זקני עם-הארץ: כל זמן שמזקנים — דעתן מטרפת וכו', על-פי המשל המובא מסוחר אחד, שנסע עם בעל-עגלה גוי שכור; בכל מקום שהגיעו לקרעטשמע, נכנס הגוי לשתות ושתייה עם השכורים זמן רב; ואזב הגיעו גם לקרעטשמע שהיתה חרבה, וגם אז ירד הגוי מהעגלה אל החרבה, ובכל חלון פתח והסתפל וגנח. כשעלה בחזרה על העגלה, שאלו הסוחר: "מה זה שגם אצל החרבה ירדת מהעגלה להסתפל ולגנח?" השיב לו הגוי, שזאת עשה בזכרו את הימים הטובים שהיה לי כאן, שהייתי שותה יחד עם החברים ואכלנו ושתינו ושכרנו והיינו שמחים, ועכשיו אוי ואבוי! על זה יש לקונן. כן, זקני עם-הארץ שמנעוריהם הרגלו בתאוותיהם ולא היה להם שום געגועים לשבר איזה תאוה, ובכך לעת זקנותם, שהיצר מתאוותיהם נשאר, אבל הגוף ואיבריו חרב, אין במה למלאות תאוותיהם, וזוכרים איך שבאיברים אלו עשו מה שעשו, והיה להם תענוג, ועכשו — אינם יכולים למלאות תאוותיהם... אוי ואבוי להם! ודעתם מטרפת ומבלבלת ומשגע מזה, אבל זקני תלמידי חכמים, שכל ימי-נעוריהם היו מלאי געגועים לאי התמלאות התאוות וחפצו רק לשברם ולנתצם, אולם בימי הנעורים היו מלאי צער מהתאוות והאיברים הפריאים והשלמים המסגלים להם, ובכל פעם נסו לשברם והיה להם יסורים וכו', אמנם, כשהגיעו ימי הזקנה ונחלשו האיברים, ובכך דעתן מתישבת עליהם. כי אין להם עוד מלחמה כמו בימי נעוריהם, ושמחים, שעל כל פנים בסוף ימיהם וכו' למה שרצו (שם מכתב-יד ר"מ אגשין).

תקנג

פעם פלפלו והתנכחו לפני רבנו ז"ל איזה אנשים באיזה באור ופרוש איזה דבר, זה אמר שכן הפשט וזה אמר שכן הפשט וכן

שלישי ורביעי אמרו פשטים אחרים, ואמר רבנו ז"ל על פשט אחד, שהוא רוח-הקדש, ופשט זה אמר האומר בשם הט"ז (שם).

תקנדר

שבח רבנו ז"ל את הפרוש "באר היטב" שעל השלחן ערוך. ואמר רבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל, שכלל הוא בלמוד ה"באר היטב", שבאיזה פוסק שגומר ה"באר היטב" דבריו, כן דעתו להלכה (שם).

תקנה

אמר רבנו ז"ל, קשה וכבד על מלאך-המנות להמית לבדו את כל בני העולם בגשמיות וברוחניות, ובכן העמיד לו עוזרים בכל מקום — הרופאים — להמית בגשמיות, והמפרסמים של שקר להמית ברוחניות (שם).

תקנו

אמר רבנו ז"ל: כשהרופאים כבר מרפאים פעם, הרי זה כמו טלאי, כמו שמשמים טלאי. אז די דאקטורים פאריכטן יא אמאל, איז נאר ווי מען פארלאטעט אזוי ווי מען לייגט א לאטע (שם).

תקנו

אמר רבנו פעם: משני אנשים מפחד אני, מגוי ומרבי מפורסם בשקר, הם אינם יודעים כמה גדול כחם, אלו ידעו מכחם היו הם גרועים יותר. פאר צוויי האב איך מורא: פאר איין גוי אין פאר איין פאלשין גוטן יודין, זיי ווייסן גאר ניט אזוי ווייט פון זייער פח, זיי זאלן דאס ווייסן וואלטן זייא נאך ערגער גיווען, ה' ישמרנו (שם).

תקנח

רבי שמעון ו"ל רצה ללמד את עצמו מלאכת השחיטה ושאל על זה את אדמו"ר ו"ל, השיב לו רבנו הקדוש שילמד את עצמו דאקטוריא. אמר לו רבי שמעון: אתם רוצים, שאהיה רוצח? השיב אדמו"ר ו"ל: "וכי אין מלאכת השחיטה רציחה, שלוקחין תרנגול שהוא גלגול של איש זקן ואתה תופס אותו בזקנו ושוחטו במחשבת פגול..." ומאז בטל מחשבתו מלהיות שוחט ובודק (שם).

תקנט

רבי חייקל ו"ל היה מנגן בשבת-קדש ובתוף הנגון הזדמן לו לומר תבת אוי, ואמר לו רבנו זצוק"ל: "בשבת אין אומרים 'אוי'" (שם).

תקס

רבי מאיר ו"ל ספר, אשר אברף ספר לפני רבנו ו"ל, שסיים מסכת נדה, ושאל אותו רבנו ו"ל: אם-כן אמרו לי: מפני מה, כשיש לאדם עין הרע הוא מגהק בפיו? דהיינו: גענעצין, ובסמוך אמר התורה סימן נ"ה ב"לקוטי מוהר"ן" ושם מרמז הענין הנ"ל (ושוף לזה ענין הגיהוק שבטמאת הנדה) (שם).

תקסא

בעת שאמר אדמו"ר התורה ט' תקונין, אמר מוהרנ"ת ו"ל שהרגיש קולות וברקים במחו (שם).

תקסב

פעם ספר רבנו זצוק"ל לבתו אדל ממפרסם אחד, שמשף זמן רב היה מתפלל בהתלהבות, מחמת שחתול אחת גרדה ונקשה הדלת, והיה נדמה לו, שחסידי דוחפים את עצמם אצל הדלת כדי לשמע תפלתו, ואחר-כך נודע לו, שהיה זה רק חתול, הרי שהתפלל לשם החתול רחמנא לצלן (שם).

תקסג

בְּעֶרְבֹ שְׁבֹת קֹדֶשׁ בְּנִסְעֵ רַבְּנוּ ז"ל לְבְרִסְלָב, וְהַיּוֹם הֵיךְ עוֹד גָּדוֹל,
אָמַר לְאַנְשֵׁי: כַּמְדַּמְנִי, שְׁכַשְׁבּוּא לְבְרִסְלָב, יִהְיֶה כְּכֹר לְאַחַר הַמְרַחֵץ,
נֶאֱדָר דְּעַר בָּאֵד! וְכֵן הֵיךְ, שְׁכַשְׁבּוּא לְעִיר, כְּכֹר נִשְׂרָף בְּיוֹם זֶה בֵּית
הַמְרַחֵץ.

תקסד

סֵפֶר מִשֶׁה חִינְקֵעֶס, שְׁפַעֶס בְּכֹר הַשְּׁפֵס כְּשֶׁהֲלֵךְ לַמְקוּה, וְהַדְרָךְ
הֵיךְ דְרָךְ בֵּית-רַבְּנוּ ז"ל, הַשְּׁקִיף לְבֵית-רַבְּנוּ ז"ל בְּעַד סְדְקֵי הַלְאָדִין
= תְּרִיסִים כְּדֵי לְרֹאוֹת, מַה עוֹשֶׂה רַבְּנוּ ז"ל, וְרָאָה אֶת רַבְּנוּ ז"ל
מְאַחֲזֵר וּפְנִיּוֹ אֶל הַכְּתָל. בְּצִהְרִים, כְּשֶׁבֵא אֶל רַבְּנוּ ז"ל, אָמַר לוֹ:
"צְרִיכִין לְסַתֵּם וּלְהַטִּיחַ אֶת הַסְּדָקִים, כִּי גַם הַבְּטָה אַחַת מֵהַסְּדָקִים
מְבַלְבֵּלֶת אוֹתִי". "אֵיין קוֹק פּוֹן אֲשַׁפְּעֵרְנֵנְעֵ אִיז מִיךְ אוֹיף
מְבַלְבֵּל".

תקסה

פַּעַם אַחַת בָּאוּ לְרַבְּנוּ ז"ל אִישׁ וְאִשָּׁה בְּכַקְשָׁה, שִׁיתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם
וַיְכַרְכֵם בְּבָנִים. אָמַר לָהֶם רַבְּנוּ ז"ל בְּזֶה הַלְשׁוֹן: אַתֶּם תּוֹשְׁעוּ אֲצִלִּי
בֵּין יוֹם לַלַּיְלָה. "אֵיךְר וְוַעֲט בֵּי מִיר גְּעֵהָאֲלֶפֶן וְוַעֲרֵן צוֹוִישֵׁן
טָאג אוֹן נֶאכְט" וְזֶה הָאִישׁ הַנַּ"ל הֵיךְ דָּר בְּכֹפֶר אַחַד סְמוּךְ לְאוּמָן,
וּפַעַם אַחַת אַחַר הַסְּתַלְקוֹת רַבְּנוּ ז"ל בָּא הָאִישׁ הַנַּ"ל וְאֲשַׁתּוֹ לְאוּמָן
בְּשִׁבִיל טְבִילַת מְצוּנָה, וְאִז בְּבֵין הַשְּׁמִשׁוֹת, בְּעַת שְׁזוּגְתוֹ הִלְכָה לְבֵית
הַטְּבִילָה, הִלֵּךְ הוּא לְהַשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל וְהִתְפַּלֵּל שֵׁם הָאִישׁ
בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ, וְחִזְרוּ מִשֵּׁם וְנִסְעוּ לְבֵיתָם וְנִפְקְדוּ בְּשָׁנָה הַזֹּאת בְּבֵן
זְכָר וְקָרָאוּ אוֹתוֹ נַחְמָן עַל שֵׁם רַבְּנוּ ז"ל. לְאַחַר זְמַן, כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל בְּנָם
נַחְמָן, יִצְאָה אִז הַגְּזֵרָה לְקַחַת אֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצָבָא. וְהַכְּחוּר נַחְמָן
הַנַּ"ל הֵיךְ גַּם-כֵּן צְרִיף לְהַתִּיצֵב בְּמַפְקַד הַקְּרוּאִים, וְהִלֵּךְ לְפָנֵי
הַתִּיצְבוֹתוֹ לְהַשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל וַיְכַּה שֵׁם הַרְבֵּה,
וְסִפֵּר אַחַר-כֵּךְ לְאָבִיו וְאָמוֹ, שְׁחָלַם לוֹ, שְׁבָא אֵלָיו אַבְרָהָ, שְׁצוּרְתּוֹ כִּף

וכך (והכירו הוריו, שזה צורת רבנו ז"ל) ואמר לו: "הלא נקראת בשמי, משום כך לא תשרת אצלם". ונעשה לו נס, שיצאה צרעת על גופו, ופטריוהו מעבודת הצבא, ולאחר זמן קצר נתרפא ונעשה בריא כמקדם.

תקסו

מעשה, שהיה אצל רבנו ז"ל, שחלה אחד פתאום בלילה מאד, ובאו קרוביו של החולה לרבנו ז"ל לבקשו לרפואתו. התחיל רבנו ז"ל לדחות אותם קצת, אולם הם התעקשו עם רבנו ז"ל בזה. עד שאמר להם: "ובכן הביאו לי שני מאות רובל-כסף! ובהם יהיו כל מיני מעות", והתחילו לחפש אחר מעות, והיה קשה להם למצא בלילה; ועבר זמן רב, עד שמצאו המטבעות, ומטבע אחת של חמשה רובל חפשו ולא מצאו, עד שמת החולה, ורחמנא לצלן, ונעשה יום, ואז מצאו מטבע של חמש רובל-כסף בכיסו של החולה...

תקסז

רבנו ז"ל אמר לרבי ליפא הבט עלי, "קוק מיף האן!", "ומה שאיני אומר זאת להם (והראה בידו על רבי נתן ורבי נפתלי ז"ל) הוא, מחמת שהם רואים אותי בכל עת". עוד אמר לו אז: אתה רואני פעת, תראה אותי גם בראש-השנה. "דאס זעהסטו מיף איצטער זאלסט מיף זעהן ראש-השנה וכו'".

תקסח

ספר רבי שמואל יצחק מטעפליק, שפעם אחת, כשהיה בלעמבערג עם רבנו ז"ל, ראו שהיו הולכים גדודים של אנשי חיל, אמר לו רבנו ז"ל, שילך ויספר כך וכך שורות ובשורה הזאת יספר כך וכך אנשים, ונרים את כנף בגדיו, אין זאל איהם ארויף ריקן דעם פאלע, וכן עשה, וראה שהוא מלבש בתכריכים, ואמר לו רבנו

ו"ל, שפאן הוא הדרך שהמלאכי חבלה מוליכין את האדם להגיהנם (שם).

תקסט-א

שמעתי מאנ"ש, אשר רבנו ו"ל אמר על כל דבר תורה, חוץ משלשה דברים: א. על שכל מה שתינוק עושה, הוא חכמה, ב. מה שישנים מניחים היד תחת הלחי. והשלישי — איני זוכר, וכמדומה, מה שנותנים שלום ביד (שם).

תקסט-ב

שמעתי מר"נ, פעם אחת היה רבי בער מחתנו של אדל בת אדמו"ר ו"ל, בטראוויץ ולא היה לו בלילה אש להדליק הנר, והלך לבית אחד לבקש אש ונעזר בעל-הבית מהשנה ולקח אצלו אש להדליק הנר, ונרצה בעל-הבית לחזר לישון עוד, ואמר לו רבי דב ו"ל, שיש לו קבלה מרבנו ו"ל, פשמקיצין אחד מהשנה בלילה, הוא בודאי מן השמים, ועל-כן אל יניח את עצמו האדם לישן עוד שנית (שם).

תקע

פעם אמר רבנו: אנשי כלם הם אנשים כשרים אולם יעקיל שאינו רוצה להיות יהודי כשר משום כך נושכים אותו הכלבים. "מיינע אלע לייט זיינען ערליכע יודין נאר יעקיל וויל ניט זיין קיין ערליכער יוד בייסן איהם די הינד. וכן נתקיים, שנשכו אותו כלבים. הוא היה דר בטשערין (שם).

תקעא

פעם אחת, פששלח רבנו ו"ל את זלמן הקטן להרב החוזה מלובלין ועוד צדיקים בשביל קבלת ההסכמות לספר הקדוש "לקוטי מוהר"ן", שלחו עמו מוהר"ת ורבי נפתלי קוויטלאך = פתקאות, כשהביט החוזה בקוויטל התפעל מהקוויטל של רבי נפתלי יותר

משל מוהרנ"ת ו"ל; וכשספר זאת רבי זלמן לרבנו ו"ל, אמר רבנו: "הוא חוזה באשר הוא שם, כי רבי נפתלי היה מתפלל אז ומוהרנ"ת ישן ^{היה} אומרים שעשה אז צרכיו (שם).

תקעב

פעם אחת קדם פסח היו מסידין בסיד את בית רבנו זצוק"ל בברסלב, והיו מוציאים את כל כלי הבית לחוץ, פנהוג, ועל הכלים הנשארים היו פורשים ווילאות שלא יתלכלכו, ופרשה בת רבנו ו"ל, מרת אדל, על השעון מטפחת ראש [קאפין טיכל], כשבא רבנו זצוק"ל אל הבית נראה זאת אמר לה: לא עם דבר כזה פורשים, כי כיום יש כאלו מחות מבולבלים שגם דבר זה מבבל אותם. "ניט מיט אזוי א זאך פאר שפרייט מען, ווארום עס איז היינט פארהאנדן אזעלכע פארמישטע מחות וואס דאס איז זיי אויך מבבל" (שם).

תקעג

פעם אחת בראש חודש, כשהתחילו להתפלל הודו פנהוג, הלך רבנו זצוק"ל אל רבי נפתלי ואמר לו: "נפתלי! מקוה?" ניצן ויאמר: "אלך אחר התפלה". אמר לו רבנו זצוק"ל: בראש-חודש צריכים ללכת לטבול במים קדם. "ראש חודש דארף מען פריער גיין אין וואסער אריין", ותכף חלץ רבי נפתלי את הטלית והתפלגין והלך אל המקוה (שם).

תקעד

פעם, כשנכנס מוהרנ"ת לרבנו זצוק"ל לחדרו, ענה רבנו למוהרנ"ת ואמר לו בזה הלשון: צרות שלנו! יסורים שלנו! לטעמע פנינים גדולים ולשרה פנינים קטנים. "אונזערע צרות אונזערע יסורים!! טעמין גרויסע פערל און שרהקען קליינע פערל", שלכלתו בתו של מפרסם אחד קנה לה מתנה חתונה, רבי ליב

מדובראונע ז"ל, פנינים גדולים, ולבתו שרה שהיתה גם-כן פלתו, קנה מתנה רק פנינים קטנים (שם).

תקעה

ספר רבנו ז"ל מעשה בעני אחד, שהיה מתפרנס מטיט, שהיה חופר טיט ומכרם. פעם אחת, כשחפר מצא אבן טוב, והבין, ששויו הוץ רב מאד, אולם לא ידע כמה שויו, והלך לסוחר שיאמד אותה בשויה. אמר לו הסוחר: במדינה זו אין אדם, שיוכל לשלם לך שויו, כי הוא שוה הוץ רב, וצריך לסע עבור מכירתה ללונדון, לעיר המלוכה, אולם הוא היה עני, ולא היה לו כסף לסע, והלך ומכר את רכושו הדל והלך מבית לבית לאסף נדבות, עד שהספיק לו לסע עד הים, ורצה לעלות על הספינה, אולם לא היו לו מספיק מעות, והלך להקאפיטאן והראה לו המרגלית. כשראה הקאפיטאן את האבן, הבין, שאדם עשיר הוא ולקחו על הספינה בכבוד גדול, ונתן לו חדר מיוחד ממדרגה הראשונה וסדר לו כל התענוגים כאחד מהנגידים הגדולים.

והנה בתדרו היה חלון שפנה לים, ונרכו היה תמיד לשמח נפשו עם המרגלית ובכפרט בעת האכילה היה משתעשע עמה, כי השמחה והרחבת הלב טובה ורפואה, שיתעכל המאכל בנקל. פעם אחת כשישב לאכל כהרגלו והמרגלית היתה מנחת על השלחן בשביל להתעלס בה, נרדם מרב עיפותו, בינתיים בא המשרת ולקח את המפה והפרורים שעליה עם המרגלית, כי לא ידע, שיש עליה מרגלית, והשליף הכל לים... כשהקיץ משנתו והבין כל זה — היה לו צער גדול וכמעט שיצא מדעתו: כי מה יעשה עתה, הרי הקפיטאן הוא גזלן, שיהרג אותו בעד מחיר הנסיעה... על-כן עשה את עצמו שמח כאלו לא ארע דבר. והנה הקפיטאן היה בכל יום בא לחדרו לדבר עמו; וכשבא אליו שוב הקפיטאן, לא הבחין על פניו מאומה, כי הוא עשה את עצמו שמח, עד שלא הכיר בו שום שנוי.

אמר לו הקפיטאן: הלא אני רואה, שהנך אדם חכם וישר לב, ובכן שמע לבקשתי: ברצוני לקנות הרבה תבואה ולמכרה בלונדון, ובזה אוכל להרויח הרבה, אולם אני ירא, שמא יאמרו, שגנבתי את הכסף לקניית התבואה, על-כן יהיה נא הקנין על שמך, ואני אשלם לך עבור זה סכום רב, והוטב הדבר בעיני העני, ועשו כן; והנה, כשכאו ללונדון — מת הקפיטאן... ונשאר הכל אצל זה העני, והיה ערך התבואה כפל כפלים מערכה של המרגלית... כשסים רבנו ז"ל את הספור אמר: "המרגלית לא היתה שלו, והא ראיה שנאכדה ממנו. התבואה בן היתה שלו, והא ראיה שנשאר אצלו. ומשום מה הוא בא לעניו שלו הוא רק משום שהתחזק ולא נפל ברוחו". און הואס ער איז געקומען צו זיין זאך איז נאר ווייל ער האט זיך דער האלטן.

תקעו

אמר רבנו ז"ל משיח יכבש את העולם רק עם האנשים הפשוטים האומרי תהלים בפשיטות ותמימות ולא עם ההולכים בחכמות. וספר לזה משל ממלך אחד, שהלך לצוד חיות (נענולאנע), והיה לבוש כאיש פשוט, כדי שיהיה נח לו יותר לציד, באמצע הצידה ירד פתאום מטר גדול, ממש מבול מים, וכל שרי המלוכה נתפזרו ממנו כלם כדי למצוא מחסה מחמת המטר וכו', והמלך היה בסכנה גדולה, וחפש מקום להסתר בו, עד שמצא בית של פפרי אחד. הכניסו הפפרי לביתו בכבוד והלבישו מלבושים חמים ונתן לו אכל פפרי ופשוט והסיק עבורו את תנור החרף והניחו לישן עליה כדי שיתחמם, וכל-כף היה ערב ומתק למלך אכילתו ושנתו אצל הפפרי, שחשב, שמעולם לא טעם טעם ערב כזה, פי היה עיף ויגע וכו', ושרי המלוכה חפשו את המלך, עד שבאו לבית הפפרי, וראו, שהמלך ישן, והמתינו, עד שנעור, ורצו שיחזר המלך עמם לביתו. אמר להם המלך: "בינן שאתם לא הצלתם אותי, וכל אחד נתפזר

להציל את עצמו, ורק זה הפפרי הציל אותי, ואצלו טעמתי טעם מתק כזה — על-כן הוא הביא אותי לביתי בעגלה שלו! ובאלו המלבושים שהלבישני אשב על כסא המלוכה, וסיים על זה רבנו ז"ל ואמר: "בעקבות משיחא יהיה מכול של כפירה, ויירו אפיקורסות, מען וועט שיסן מיט אפיקורסות לא של מים רק של מחשבות זרות ויכסו כל ההרים הגבוהים ואפלו בארץ-ישראל, שלא היה מכול, רק מחמת שירד בכח נתזו גם שם המים, זאת אומרת שזה יטפסוף ויקלח אפלו בלבנות הכשרים. דאס הייסט עס וועט אריין שפריצן אפלו אין די כשר'ע הערצער ועם חכמות לא יוכלו לתן עצה, וכל שרי המלוכה יתפזרו והמלוכה לא תעמד על עמדה, וועט זיך ניט דער האלטן נאר רק עם פשוטי ישראל, שאומרים תהלים בפשיטות וכו', ועל-כן כשיבא משיח, הם יתנו הכתר מלוכה בראשו.

תקעה

מעשה מאיש אדון אחד, שנסע עם בעל עגלה לבערלין ושאר העירות הגדולות, והלך האדון לעסקיו, ונשאר בעל העגלה, ששמו היה אינואן עם העגלה באמצע השוק, ונגש אליו איש חיל אחד ושאלו: "מי אתה? ומדוע עומד אהה באמצע הרחוב?" בלשון גרמנית, "נואר דא?", והשב אינואן העגלון, ששואלו את שמו, ואמר לו: 'אינואן', והכה אותו האיש חיל, וצעק לו שוב: "נואר דא", והוא ענה לו שוב: 'אינואן', והכה אותו שוב וצעק עליו בצעקה ושאלו "נואר דא?", עד שלקחו עם העגלה והעמידו באיזה רחוב צדדי, כשבא האדון אחר גמר עסקיו ולא מצאו, חפשו עד שמצאו, ושאלו: "אינואן, היכן היית?", ענה לו אינואן בלחש ובפחד: "אל תאמר כאן 'אינואן' אלא 'נואר דא', כי חשב, שהאיש חיל הכה אותו על אמרו 'אינואן' ולא 'נואר דא'. אחר-כך כשיצאו מהעיר, אמר לו העגלון: "עתה שוב אתה יכול לקרא אותי אינואן". כשסיים רבנו ז"ל ספור זה, אמר: "כשנמצא האדם אצלי הוא

בבחינת 'נואר דא' 'מי הוא', כי נתבטל חמרו וישותו, אולם פשיזצא ממני שוב הוא כאותו "אינואן המגשם", "כשנמצא אצלי — מי הוא, וכשיוצא ממני הרי הוא שוב אינואן". "ביי מיר איז 'ווער דא' מען גייט ארויס פון מיר איז ווידער 'אינואן'."

תקעט

ספר רבנו ז"ל מעשה ממרור שבלייל הסדר, שפעם הלך יהודי קבצן עם גוי גרמני — קבצן כמותו — לנדוד על פני העירות. בדרךם למד היהודי את הגרמני, שיעשה את עצמו כיהודי, ולא יקשה עליו הדבר, ביון שלשונם דומה, והיהודים הרי רחמנים הם, ובוודאי ירחמו עליו. ביון שהתקרב חג-הפסח למדו, איך שיתנהג בבית-היהודי שזמינו לשלחן הסדר: בתחלה עושין קדוש ואחר-כך רוחצים ידים, אולם שכח לומר לו, שאוכלים גם מרור. נכן היה, שהזמינו יהודי אחד אליו לסדר, אולם הוא היה רעב מכל היום, וצפה שעבר יגיעו לאכל את הדברים הטובים שאמר לו היהודי. אולם הוא ראה, כי נתנו לו חתיכת פרפס במי-מלח ושאר הדברים הנוהגים בסדר, ואומרים את ההגדה זמן רב, והוא בעינים צופיות מצפה כבר לאכילה... והנה... כאשר הבחין, כי בוצעים כבר את המצה... שמח, כי הנה עוד מעט קט יוכל להשקית את רעבונו... ופתאום נותנים לו... מרור, וכאשר הכניסו לפה, נעשה לו מר ונשרף לשונו בפיו, וחשב, שזהו כל הסעודה, ורק זה אוכלים, וכרח תקף במרירות ורעב וחשב לעצמו: יהודים ארורים! אחר כל החגיגה נותנים לי לאכל מרור? ! ובא לבית-המדרש ונודם שם. אחר-כך בא היהודי בפנים שמחות שבע מאכילה ושתיה, ושאלו: איך היה לך הסדר? וספר לו בכעס ממה שעבר עליו. אמר לו היהודי: אוי גרמני שוטה! אם היית מחכה רק עוד מעט — היית אוכל כל טוב כמוני! וספר זאת רבנו לומר, שזכוף הגוף בא במרירות, אולם האדם חושב, שתמיד יהיה רק המרירות, על-פן בורח תקף, אולם אם ימתין מעט

ויסבל מעט המרירות מזכונך גופו, ירגיש אחר־כך כל מיני חיות ותענוג.

תקפ

ספר רבנו ז"ל, פעם אחת חלם איש אחד שבִּעֵיר ווינה שפתח הגֶּשֶׁר העומד במקום זה וזה, נמצא שם אוצר גדול, ונסע לשם ונעמד אצל הגֶּשֶׁר וחפש עצות, איך לחפור שם, כי ביום אינו יכול מחמת העוֹבְרִים ושָׁבִים, בין כֹּף עֵבֶר שֵׁם איש חיל ושאל אותו: "יהודי, מה אתה עומד וחושב?" וחשב בדעתו, שטוב שיספר לו חלומו, כדי שהוא יסיעו ויתחלקו יחדו, וספר לו, ענה ואמר לו: אוי! יהודי טפש, מה אתה שם לב לחלומות?! גם אני חלמתי שבמקום זה וזה אצל אדם זה וזה, מיר האט זיך אויך גיחלומ'ת אז דא און דא בא דעם און דיי'ה זוזפיר העיר של האיש ושמו של האיש הזה, במחסנו נמצא אוצר, וכי אסע להוא? אין מאגיזאן איז דא א אוצר, וועל איך פארן צו יענעם?! השתומם היהודי, כי הזכיר שמו ושם עירו בדיוק, וחזר לביתו וחפר בהמגיזאן שלו ומצא האוצר... אחר־כך אמר היהודי: כעת יודע אני, האוצר נמצא אצלי, רק לדעת מהאוצר מוכרחים לנסוע לוויין. "איצט וויס איך שוין: דער אוצר איז בא מיר!, נאר וויסן פון דעם אוצר מוז מען פארן קיין וויין"... כך בענין עבודת ה', שהאוצר הוא אצל כל אחד בעצמו, אולם לידע מהאוצר מִכְרַח לנסע להצדיק. ויש אומרים, שרמז רבנו לחסרון הדבר, שאין צריך לנסע למרחקים ולעשות דברים מפלאים כדי למצא את האוצר, אלא כל אחד במקומו אצלו נמצא האוצר! אלא שרק רבו הלבושים, וצריך לחפשו היטב; וכשיחפשו היטב, ימצא את האוצר במקומו הוא.

תקפא

פעם אחת נפל בן־מלך אחד לשגעון, שהוא תרנגול הודו הנקרא "הנדיק", וצריך הוא לישוב ערם תחת השלחן ולגרר תתיכות

לחם ועצמות כמו הנדיק, וכל הרופאים נואשו מלעזר לו ולרפאותו
 מזה, והיה המלך בצער גדול מזה, עד שבא חכם אחד ואמר: אני
 מקבל על עצמי לרפאותו! והלך והפשיט גס-בן את עצמו ערס וישב
 תחת השלחן אצל בן-המלך הנ"ל וגם בן גרר פוררים ועצמות.
 ושאלו בן-המלך: "מי אתה? ומה אתה עושה פה?" והשיב לו:
 "ומה אתה עושה פה?" אמר לו: "אני הנדיק!" אמר לו: "אני גס-בן
 הנדיק!" וישבו שניהם יחד כף איזה זמן, עד שנעשו רגילים זה עם
 זה. ואז רמו החכם לבני-הבית להשליך להם פתנות, ואמר החכם
 "האנדיק" לבן-המלך: "אתה חושב, שהנדיק אינו יכול לילך עם
 פתנות? יכולים להיות לבוש פתנות, ואף-על-פי-כן יהא הנדיק! כי
 במקום אחד ראיתי הנדיקעס לבושים בכתנות..." ולבשו שניהם
 הכתנות, ואחר איזה זמן רמו והשליכו להם גס מכנסים. ואמר לו
 החכם גס-בן הנ"ל: "אתה חושב, שעם מכנסים לא יכולים להיות
 הנדיק?! וכו'", עד שלבשו המכנסים, וכן — עם שאר הבגדים.
 ואחר-כך רמו והשליכו להם מאכלי אדם מהשלחן, ואמר לו: "אתה
 חושב שאם אוכלים מאכלים טובים, פכר אינך הנדיק?! אפשר
 לאכול פאדם ולהיות הנדיק! איז מען שוין קיין הנדיק נישט?!
 מען קען עסן און אויף זיין א הנדיק!" ואכלו. ואחר-כך אמר
 לו: "אתה חושב, שהנדיק מכרח להיות דוקא תחת השלחן?!
 יכולים להיות הנדיק ולהיות אצל השלחן!" וכן התנהג עמו, עד
 שרפא אותו לגמרי, וזה בחינת, מה שאמרו רז"ל (שוחר טוב קטז, ה)
 על הפסוק הנאמר בשלמה (מלכים-א ה, יא): "ויחכם מפל האדם"
 אפלו מן השוטים, והנמשל מוכן למבינים. (אמר הכותב יכולים
 לומר, שהאדם רוצה להתקרב לעבודת השם הלא הוא הנדיק כי הוא
 מלבש בחמירות וכו', ובדרך זה יכולים מעט מעט לקרב את עצמו
 לעבודת השם, עד שנקנסים לגמרי. וכן בהתקרבות אנשים על דרך
 זה, ודי למבין) (מעשיות ומשלים).

תקפב

תאריך: 21/08/2018

ספר רבנו ז"ל מעשה, שהיה פעם מלך אחד והיה חוזה בכוכבים; וראה, שאם לא יקצרו התבואה בשנה זו עד זמן מסים תתקלקל כל התבואה! והזמן היה קצר מאד... ויעצוהו יועציו לקח קוצרים ולתן להם כל התענוגים וכל צרכם, כדי שיהיה להם הרחבת הדעת לעבד יום נלילה, כדי שייספיקו לקצר קדם הזמן הנל, והנה הם אדירבא התענוגו בתענוגיהם ושכחו מצווי המלך, ועבר הזמן, ולא קצרו התבואה, ונתקלקלה כל התבואה... לא ידעו מה לעשות, כי המלך יכעס עליהם עד מאד, ויעץ להם חכם אחד עצה: היות שהמלך אוהב איזה צפור מיחדת. ובזה שביאו לו זה הצפור אז על ידי הנחת רוח והתענוג שיהיה לו מזה, יכפר להם על הכל. אולם להשיג צפור זה הוא קשה מאד, כי הוא שוכן על עץ גבוה ולא היה להם סולם לעלות, והזמן קצר מאד. נתן להם החכם שוב עצה: היות שהם הרבה אנשים, על-כן יעמידו את עצמם אחד על חברו, עד שיגיעו להצפור, והתחילו לריב זה עם זה, כי כל אחד רצה שהוא יהיה למעלה וחברו תחתו, וכך באמצע מריבתם פרח הצפור וברח... ונשאר להם רק כעס המלך על התרשלותם מקצירת התבואה כנ"ל. (והענין הוא, שהשם יתברך ברא האדם ונתן לו כל התענוגים וכל טוב, כדי שיקצר התבואה קדם שיתקלקל ושיעבד אותו יתברך במחין נקיים, אבל הוא מתרשל על-ידי התענוגים, עד שנכשל בהתבואה, שפךר נתקלקל ונפגם המוחין מעוונות, רחמנא לצלן, אולם עדין יש תקנה על-ידי הצפור המרמז לצדיק יסוד עולם, ובזה היה נתכפר להם הכל! אולם על-ידי המחלקת והקנאה, שכל אחד רוצה להיות למעלה מחברו, על-ידי זה נתרחקים ואין זוכין להתקשר להצדיק וכו', נדי למבין) (מעשיות ומשלים).

תקפג

בענין הספר אלים מרבי יש"ר מקנדיא אמר רבנו, שהוא ספר

נקר מאד, וחברו איש אלקים, רבי יוסף קאנדיא ז"ל. כי בימינו נתקבצו חמש מאות תלמידים מפלגי תורה, והתחילו ללמד בספרי חקירה ובמורה נבוכים, עד שנתפקרו וכפרו באלקים חיים, ויבואו כל התלמידים הנ"ל להצדיק רבי יוסף קנדיא ז"ל, שגם הוא יספיק עמם על הדבר הרע הזה. והצדיק הנ"ל, כששמע הדבר הזה אחרתו פלצות, והתחילו הם להראות לו ראיות ולהתנכח עמו, ולא הנה יכול להשיבם מדבר הזה. ויען ויאמר להם: תנו לי איזה זמן, ואשיב אתכם, ויתנו לו איזה זמן, והלכו להם. והצדיק הנ"ל שלח אגרות לכל הרבנים הגדולים שיבואו אליו מהרה. ויבואו אליו, ויספר להם הדבר הנ"ל ויתפללו כלם אל ה' ויצומו לילה ניום, וגם הצדיק הנ"ל נפל על פניו ארצה שלשה ימים ושלשה לילות, לחם לא אכל ומים לא שתה. אחר השלשה ימים קם מהרה מעל הארץ, ויאמר: "עת לעשות לה' הפרו תורתך", ויקח עט סופר בידו ויכתב בלי מרגע לא אכל ולא שתה, לא למד ולא התפלל, רק כתב בעט סופר. ויחבר את הספר הנ"ל הנקרא "ספר אלים", ואחר-כך כשבאו כל התלמידים, ויקח את הספר הנ"ל ויתן בידם, ועם הספר הזה נצח אותם, ונעשו כלם צדיקים גמורים (מעשיות ומשלים).

תקפד

הרב המהרש"א ז"ל הנה רב באיזה קהלה והיה יושב ולומד עם הישיבה שלו כל היום כלו, ואז היה נהוג, שרב העיר היה כפוף תחת ממשלת רב המדינה, שהיתה מרותו על כל רבני העירות, והיו מכרחים כל הרבנים של הקהלות השוכים לרב המדינה לבוא לפניו ולקבל פניו ולטל ממנו רשות מפעם לפעם, כנהוג בדורות שלפנינו, כשבאו כל רבני הקהלות לקבל פני רב המדינה, לא הלך אליו עמם הרב המהרש"א, רק ישב ולמד כמנהגו, ודן אותו רב המדינה לכף זכות ואמר: אולי מחמת שטרוד הוא בלמודו, על-כן לא בא לקבל פני. ונסע רב המדינה אל המקום, אשר היה חונה שם הרב הקדוש

המהרש"א ו"ל. כְּשֶׁבֵּא אֶל הָעִיר, חָרְדוּ לִקְרֹאתוֹ כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעִיר פְּנֵהוּג, וּבָאוּ כָּלֶם לְקַבֵּל פָּנָיו. וְהִנֵּה הָרַב הַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל, שׁוֹב לֹא אָבָה לְלַכֵּת לְקַבֵּל פָּנָיו, וְדָנּוּ שׁוֹב רַב הַמְדִינָה לְכַף זְכוּת, וְתָלָה גַם זֹאת בְּצַדְקָתוֹ מִחֲשָׁשׁוֹ לְבִטּוֹל תּוֹרָה, שְׂאִינוּ רוֹצִים לְבַטֵּל מִלְמוּדוֹ. עַד שְׁעָמַד רַב הַמְדִינָה וְהִלָּךְ בְּעִצְמוֹ אֶל בֵּית־הַכְּנֶסֶת, שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב שֵׁם הַמְהַרְשֵׁ"א עִם תַּלְמִידָיו ו"ל, כְּשֶׁבֵּא אֶל הַבֵּית־כְּנֶסֶת, לֹא זָז הָרַב הַמְהַרְשֵׁ"א מִמְקוֹמוֹ וְלֹא הִפְסִיק מִלְמוּדוֹ וְלֹא נָתַן לוֹ שְׁלוֹם כָּלֶל, וְאָף־עַל־פִּי־כֵן דָּנּוּ לְכַף זְכוּת גַּם עֲכָשׁוּ... וְאָמַר: אוֹלֵי גַם זֶה מִחֲמַת שְׂאִינוּ רוֹצִים לְהִפְסִיק לְמוּדוֹ, בְּתוֹךְ כֶּף בָּא בְּחוּר יָפָה תֹאֵר לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, וּמִיָּד חָרַד הַמְהַרְשֵׁ"א לִקְרֹאתוֹ וְקָם מִלְּפָנָיו מִלֵּא קוֹמָתוֹ וְחָלַק לוֹ כְּבוֹד וְדַבָּר עִמוֹ הִרְבָּה מְאֹד.... אִזּוֹ קִצָּף רַב הַמְדִינָה מְאֹד עַל הַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל וְכַעַס עָלָיו כָּל־כֶּף, עַד שֶׁבָּזָה אוֹתוֹ, וְאָמַר לוֹ: "בְּתַחֲלָה, כְּשֶׁלֹּא בָאתֶם אֵלַי לְעִירִי לְקַבֵּל פָּנָי דְּנָתִי אֶתְכֶם לְכַף זְכוּת וְתִלְתִּי זֹאת בְּבִטּוֹל תּוֹרָה; אַחֲר־כֶּף כְּשֶׁבָאתִי לְמִקְוֵיכֶם וְלֹא בָאתֶם אֵלַי, שׁוֹב דְּנָתִי אֶתְכֶם לְכַף זְכוּת וְתִלְתִּי זֹאת גַּם־כֵּן בְּבִטּוֹל תּוֹרָה; אַחֲר־כֶּף, כְּשֶׁבָאתִי לְבֵית־הַכְּנֶסֶת וְלֹא נָתַתֶּם לִי שְׁלוֹם שׁוֹב דְּנָתִי אֶתְכֶם לְכַף זְכוּת וְתִלְתִּי זֹאת גַּם־כֵּן בְּבִטּוֹל תּוֹרָה, מִחֲמַת שְׂאִין אַתֶּם רוֹצִים לְהִפְסִיק מִן הַתּוֹרָה כָּלֶל וְכָלֶל, אוֹלָם עֲכָשׁוּ אֲנִי רוֹאֶה שֶׁשָּׁקַר הִדְבָּר, כִּי הֲלֹא אֵת הַבְּחֹר כְּבִדְתֶם וְדַבְּרֶתֶם עִמוֹ הִרְבָּה וְעוֹד בְּאִמְצַע הַלְמוּד? וְכַעַס עָלָיו מְאֹד. אָמַר לוֹ הַמְהַרְשֵׁ"א עֲתָה תִרְאֶה מוֹפֵת, שֶׁהַבְּחֹר הַזֶּה יִהְרַג בְּעוֹד שְׁתֵּי שָׁעוֹת. מְרַב כְּעָסוֹ עַל הַמְהַרְשֵׁ"א לֹא הֶאֱמִין לָזֶה הָרַב וְרָצָה לְהִכְחִישׁ זֹאת לְפָנָיו כָּל, וְלָקַח אֵת הַבְּחֹר הַנַּ"ל וְהִלָּךְ עִמוֹ אָנָּה וְאָנָּה וְדַבָּר עִמוֹ הִרְבָּה, כְּדִי שִׁיעֲבְרוּ הַשְׁתֵּי שָׁעוֹת וְלֹא יִהְרַג, וְכֵן יִכְחִישׁ דְּבָרֵי הַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל. וְהִנֵּה מְדִי עָבְרָם בְּעִיר חָלָף וְעָבַר לְיָדָם אֵיזָה אֲדוֹן נִכְרִי וְיָרָה בְּקִנְיָה שְׂרָפָה לְפִי תָמוּ בְּאֵיזָה עוֹף וְכִיּוֹצֵא כְּדִרְכֶם, וְטָעָה וּפָגַע בְּבְחֹר הַנַּ"ל וְנִהְרַג מִיָּד בְּסוּף שְׁתֵּי שָׁעוֹת כְּדִבְרֵי הַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל... תַּכְּף רָץ רַב הַמְדִינָה הַנַּ"ל וּבָא אֶל

המהרש"א ו"ל במו"א. אמר לו המהרש"א ו"ל עתה תראה, שעוד מעט יביאו לפה הרוג, וכך בתוך שהיו מדברים, נשמע קול בעיר שהביאו איזה הרוג אל העיר. נבהל רב המדינה הנ"ל מאד ושאל את המהרש"א ו"ל לפשר הדבר, גלה לו המהרש"א ו"ל את כל הענין, היות שהבחור הנ"ל, היה גלגול אחאב מלך ישראל, וענשו של אחאב הוא, שנולד בכל שנה ושנה ונהרג, ומחמת זה חלק לו פבוד כל-כך, ותכף שבא בחור זה לעולם תכף נברא משחית ומזיק כדי להרגו, והיה המזיק עומד במקום שהוא, דהינו: מחוץ לעיר, והיה מצפה שיגיע זמנו של זה הבחור הנ"ל, כדי שיהיה נהרג על ידו ועתה מחמת שאתם עכבתם אותו, ונהרג כאן בעיר על ידי האדון הנ"ל. על-ידי-זה היו מוכרחים לתן להמשחית הנ"ל איש אחר במקומו. וזהו הנהרג, שנהרג על ידו, והביאוהו עתה לעיר. וכעת צריכים אתם לקבל תשובה, כי על ידכם נהרג זה ההרוג, כי אתם סבבתם זאת על ידי העכוב שעכבתם את הבחור פה, אז נפל רב המדינה לפני רגלי המהרש"א ופיס אותו והתחנן לפניו, שימחול לו. ובקש אותו שיתן לו תשובה. אמר המהרש"א: תשובתך היא, שתסלק ותעביר מידך את פתח הרבנות מהמדינה, וקבל על עצמו כף (מעשיות ומשלים).

תקפה

ספר רבנו ו"ל מעשה, שהיה בזמן הבעל-שם-טוב ו"ל, שמנגן ומתופף אחד היה עור והיה מנגן על החתנות, ומזה היתה פונסתו. לאחר פטירתו נתודעו כלם, שלא היה עור כלל וכלל, והיו לו עינים טובות; ורק כדי שלא יסתכל בנשים, עשה עצמו כל ימי-חיו כעור, עד שכל העולם תשבוהו לעור. ועוד היה איש אחד גביר גדול, אולם קמצן גדול, שלא נתן אפלו פרוסת לחם לעני לצדקה, והיה נבזה בעיני כלם בשביל זה, והיה אז בעיר איש אחד בעל-צדקה גדול והיה תומך בכל העניים באכילה ושתייה וכל מחסורם וכו',

הפך ממש מהעשיר הקמץן הזה. והנה, כאשר נפטר הגביר הנ"ל, שכלם היו מבזים אותו מחמת קמץנותו. למחרת פטירתו, כשהלכו העניים להפעל צדקה הנ"ל שיפרנסם, אמר להם, שעכשו אין לו יותר מה לתן להם, מחמת שכל מה שהיה נותן להם כל השנים, היה משל זה הגביר הקמץן שמת עתה... ומחמת שלא רצה להנות מהכבוד שיתנו לו על נדיבות לבו, וכדי שתהיה נעשית המצוה בלי שום פניות, לכן היה נותן את הצדקות לאיש הזה שיחלקם. ואותו חשבו כלם לקמץן גדול, ועכשו שמת, אין יותר מי שיתן, ואז ידעו כלם גדלתו. ושאל הבעל-שם טוב לתלמידיו הצדיקים: מי משני הצדיקים הנסתרים האלו חשוב יותר? ולא ידעו התלמידים להכריע בזה. נענה להם הבעל-שם טוב ואמר: "גם בשמים אין יודעים להכריע, ^{אומר החכם} מי מהם חשוב יותר!" "אין הימל ווייסט מען אויף נישט!" (מעשיות ומשלים).

תקפו

ספר רבנו ז"ל מעשה מ"טענדא ורענדא", הוא שם מלבוש מיוחד, שלובשים אותו הכמרים בעת לנית מיתיהם, שפעם אחת היה איזה רב נכבד, שהלך לקבץ נדבות עבור ענין חשוב, שהיה צריך עבורו כמה מאות אדומים, ובא לגביר אחד וכשתבעו והפצירו לזה, אמר לו העשיר: אם מתפונ אתה באמת בדברך, אבחנוך בדבר זה, היות שיש אצלי מלבוש כזה של הכמרים; ואם תלבישהו עליך ותלך לבוש עמה ברחובות העיר, אז אדע לנכון, פי הנך מתפונ באמת בדברך, ואז אכן אתן לך כל הכסף הנצרך לך לצדקה. הסכים לזה הרב ועשה כן. לבש את המלבוש הזה וסבב עמה ברחובות העיר. כשסיים נתן לו העשיר את הכסף הנצרך לו לצדקה כהבטחתו, אחר-כך בקש הרב מהעשיר, שיתן לו במתנה את (הטענדא ורענדא) המלבוש הנ"ל, ונתן לו. קדם פטירתו צנה הרב לבני ביתו, שמלבוש הטענדא ורענדא יעשו לו את התכריכין, וכן עשו לו.

אולם לשני אצבעות מהרגל לא הספיק המלבוש לכסותם, והשלימו לו זאת מחתיכה אחרת. לאחר שנים רבות היו צריכים משום מה לפנות את קברו של הרב וראוי הקברנים שכל גופו שלם ולא שלטה בו רמה מלבד החתיכה קטנה שסביב אצבעות הרגל, שלא היה מלבש ומעטף מהטענדע ורענדא, והשתוממו הקברנים על זה, וחקרו לדבר זה, עד שנודע להם ספור הדבר. מעשה זה ספר מוהר"ר פנחס קיבליטשער ז"ל בשם רבנו ז"ל; וכששאלו לרבי נחמן מטולטשין אם שמע ספור זה, אמר שלא שמע זאת, אולם רבי פנחס הוא בר-סמכא על ספוריו (מעשיות ומשלים).

תקפו

כשנסע רבנו ז"ל מזלאטיפליע לברסלב דרך אומן (פי בן הדרך) שבת באומן, (ואז היה המעשה, שכשנסע והראה בידיו לכוון בית-החיים ואמר: "פה טוב להקבר!", "דא איז גוט צו ליגן"). היו אז באומן שלשה אפיקורסים גדולים מאד: "חיקיל" ושני חתניו, שאחד היה שמו "הירש בער"; והשני היה שמו "לאנדא", שהיה רופא באומן גם בן אפיקורס גדול אבל לא כהירש בער, שהיה אפיקורס גדול ביותר. הם היו אנשים חשובים ומכבדים וקרובים למלכות, וקבלו מתנה מהמלך חרב של זהב, כי היו חכמים גדולים ונודעו בכל ארץ רוסיא וגם בשאר ארצות. דרכם היה, כשבא צדיק מפרסם לאומן, הלכו אצלו לשחק ממנו, ואם באמת הוא חכם לדבר אתו; ופעם אחת, כשהרב הצדיק מבארדיטשוב רצה להיות רב באומן, הם לא הניחו, וכן הרב משפיטיווקא וכו'; וכשרבנו ז"ל שבת שם, אמר חיקיל, אני אלך לתהות על קנקנו, ואתם תישנו, ואם יש עם מי לדבר, אז תלכו אתם גם-כן. כשבא חיקיל הנ"ל לבית-רבנו, שאל אותו רבנו ז"ל: "מה רוצה יהודי?" "וואס וויל א איד?" ענה ואמר: "שמעתי, שבא אדם גדול, ובאתי לראותו". ענה רבנו ז"ל ואמר: "הלא אדם גדול דר ממולי (כי מול הבית, שהתאכסן שם

רבנו ז"ל, התאכסן שם שר אחד געניראל), מדוע לא תלך לראותו? והיה זה כמו סטירה בפניו, ושתק. ואחר-כך, פשהלך לביתו, ענה ואמר לחתניו: "אף שדברתי עמו דברים מועטים, והוא נתן לי בזיון קצת, אף-על-פי-כן, אני רואה, שיש עם מי לדבר (ספורים נפלאים).

אחריהם

תקפת

כשמעם דבריו החליטו פאמור ללכת אליו ובאו אל רבנו באמצע הסעדה, ורבנו ז"ל אמר אז תורה; וכשנכנסו, הפסיק באמירת התורה וסבב בחכמתו לאיזה חשבון עמק, והם כשמעם זאת אמרו זה לזה: אינו מתפונן בזאת לאנשיו, מתפונן הוא בזאת אלינו. "דאס מיינט ער ניט זיינע חסידים, דאס מיינט ער אונו!" והעמיקו מחשבתם בחשבון ולא ידעו אותו. אמרו אל רבנו: "כיון שאתם יודעים את החשבון, תגלו לנו נא אותו!" ואמר להם. ומאד מצא חן בעיניהם ויחשבוהו לחכם גדול ויבקשו ממנו, שישאר באומן והראו לו את הספר "נין לבנון", שחבר רבם נפתלי וייזעל (ספורים נפלאים).

תקפט

והאפיקורסים הנ"ל עשו ביניהם קשר בשבועה, שלא יזכירו שם ה', הינו: שלא יבוא להם שום ספק במחשבה, אם יש ה' וכו', כי דרך המחקרים וחושבי המחשבות, שפעם הם גומרים במחשבתם, שכן האמת; ואחר-כך בא להם מחשבה, שסותרת כל הראשונות, שהאמת הוא דוקא להפוך, והם חקרו כל-כך שנים וכו' על-כן גמרו בשבועה כנ"ל, שלא יגידו לפגס במחם שום מחשבה אחרת, וגם בדבור לא ידברו ממנו יתברך, כי אומרים העולם, שדבר הרגיל בלשון האדם הוא הכרח המציאות, על-כן הסכימו, שלא ידברו מה' כלל וכלל, אולם פאשר באו אל רבנו ז"ל, והיו אצלו איזו שעות, בכל פעם בא להם בפיהם שם ה', והיה אומר הירש בער: "מזמן נשבעתתי לבלי להזכיר שם ה', אולם בכל עת שאני בא לרבנו ז"ל,

מושכים אותי בכנפי בגדי, הירש בער! יש ה' בעולם!. "רייסט מען מיר ביי די פאליס, הירש בער עם איז דא א גאט אויף דער וועלט" (ספורים נפלאים).

תקצ

והנה רבנו ז"ל היה נזהר לבלי לומר להם תורה; וכשהיו באים לפניו, היה מסבב דבוריו לדבר אחר; ואמר לרבי נפתלי, שהוא ידבר רק עם לאנדא, ועם הירש בער כלל וכלל לא!. ולרבי נתן ז"ל אמר, שהוא ידבר עם הירש בער (ספורים נפלאים).

21/08/2018nnc

תקצא

פעם אחת אמר רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל, שיספר להירש בער מעשה מהבעל-שם-טוב ז"ל. התפלא מוהרנ"ת ז"ל בלבו, הלא שמע מרבנו ז"ל, שיזהר מלומר תורה לפניו? ענה רבנו ז"ל נאמר: וכי מה חשוב הנך פנתתי? פנתתי הוא לקיים הפסוק: ספרו בגוים את כבודו (תהלים צו, ג). נואס מיינסטו מיין איך "ספרו בגוים את כבודו"!! והנה בתחלת ביאת רבנו ז"ל לאומין חשבו אותו לחכם גדול, אבל לא כרפם "נפתלי נייזעל", ואחר-כך העריכוהו חכם כמותו, אולם אחר-כך נוכחו לדעת, שהוא חכם יותר ממנו, כי היה להם איזה קשיא מרפם הנ"ל, ולא ידעו תרוץ עליה והלכו אודות זה לרבנו ז"ל לשאל ממנו; ותכף כשנכנסו לביתו, הקשה רבנו ז"ל מעצמו זאת הקשיא וגם ענה להם תרוץ נכון ונתפלאו מאד, נענו ואמרו לו: זאת ידענו עתה, שהנכם חכם יותר מנוייזעל, כי הוא לא ידע תרוץ על הקשיא, ואתם ידעתם תרוץ, אולם זאת פליאה בעינינו: מהיכן ידעתם המחשבה שלנו? הסביר להם רבנו, שזה מחמת חכמה, כי מי שיש לו מח נקי נוף יכול להכיר המחשבה של השני, ונתקבל אצלם תרוץ זה. אחר-כך בניצאם מרבנו השתוממו עוד יותר ואמרו זה לזה: "אותנו! חכמים כמונו! יכול הוא להתעות כל-

כָּךְ? הֲלֹא זֶה אֵי־אֶפְשָׁר בְּשִׁכּוֹל אֲנוּשֵׁי בְּשׁוּם אַפֶּן וְכוּ', וְכִי מִי יֵשׁ לוֹ מַח צַח כְּזֶה?..."

תקצב

כְּשֶׁבָּאוּ פַעַם אֶל רַבְּנֵי ז"ל, הָיָה לָהֶם בְּאִמְתַּחַתָּם סֵפֶר בְּלִשׁוֹן יָוֵן (גְּרִיכִישׁ בּוּדָה) וְשָׁאַל אוֹתָם רַבְּנֵי ז"ל: מַה זֹאת? וְעָנוּ אוֹתוֹ כְּלֹא־אֲחֵר־יָד, וְאָמְרוּ: "זֶה אֵינוֹ בְּשִׁבְלֵכֶם!" כֵּן הָיָה אֵיזֶה פְּעָמִים, שֶׁשָּׁאַל אוֹתָם, וְהֵם עָנוּ לוֹ כֵּן־ל, וְלָקַח רַבְּנֵי הַסֵּפֶר בְּיָדוֹ וְאָחֲזוּ מִסֵּפֶר דְּפִים מִהַסֵּפֶר וְאָמְרוּ לָהֶם בְּעַל־פִּיהָ מַה שֶּׁפְּתוּב שָׁם וְצִיּוֹן הַדָּף וְהַשּׁוּרָה... וְנִתְּפְּלוּ מְאֹד (סְפוּרִים נִפְּלָאִים).

תקצג

הַכֵּלָל, שֶׁהֵם נִתְּקָשְׁרוּ אֵלָיו מְאֹד, וְנִכְנַס אֶהְבְּתוֹ בְּלִבָּם מְאֹד מִחֲמַת גְּדֹל חֻכְמָתוֹ ז"ל, וְהָיוּ רְגִילִין לְכַנֵּס אֶצְלוֹ, וְהָיָה נֹחֵשׁב מְאֹד בְּעֵינֵיהֶם. וּפְעַם אַחַת, כְּשֶׁדִּבְּרוּ מִמְּשִׁיחַ עָנוּ וְאָמְרוּ לְרַבְּנֵי: "אַתְּכֶם הֵינּוּ רוֹצִים לְמְשִׁיחַ!". וּפְעַם אַחַת אָמְרוּ לוֹ, שָׂאֵם הָיָה הַקִּיסָר הַנֶּזְקֵן חִי — הָיָה לוֹקֵחַ הַנְּזֹר וְהַפְּתֹר מְלֻכּוֹת מְרֹאשׁוֹ וּמְכַתִּיר אֶתְכֶם מִחֲמַת חֻכְמַתְכֶם הַמְּפֹלְגֹת, אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה, שֶׁפְּיוֹם הַמֶּלֶךְ אֵינוֹ חָכֵם (סְפוּרִים נִפְּלָאִים).

תקצד

לְבִסּוֹף הַתְּקַרְכוֹ בְּשִׁלְמוֹת לְרַבְּנֵי, עַד שֶׁבְּרֹאשׁ־הַשָּׁנָה הֵאֲחִירוֹן לְחַיֵּי רַבְּנֵי בְּאוֹמֵן שְׁנַת תְּקַע"א הִתְּפַלְּלוּ יַחַד בְּקַבּוּץ רַבְּנֵי ז"ל, וּבָאָה שְׁפַחַת הִירֶשׁ בְּעַר לְקֹרָא לוֹ, שֶׁיִּלְךְ לְשִׁתּוֹת קֶאוּוּה וְכוּ', עָנָה וְאָמְרוּ לָהּ: "זֶה לֹא!", הֵינּוּ: קוֹדֵם תְּקִיעַת שׁוֹפָר אֵינוֹ הוֹלֵךְ לְשִׁתּוֹת.

יֵשׁ דְּעָה שֶׁעָמְדוּ חֲזוֹר מוֹהֲרַנְיָת ז"ל אֶת הַתּוֹרָה: "תְּקַעוּ תוֹכְחָה" שֶׁבְּסִימָן ח לְקוּטֵי תַנְיִנָא, כִּי הָיָה דְחַק רַב בְּבֵית, וּמוֹהֲרַנְיָת מְרַב הַדְּחַק הָיוּ רַק אֲזַנְיֵי פּוֹנִים לְרַבְּנֵי ז"ל, כִּי עַל גּוֹפוֹ הָיָה עָלָיו דְחַק אֲנָשִׁים, וְאֵת הִירֶשׁ בְּעַר לֹא דְחַקוּ כִּי יָרְאוּ מִמֶּנּוּ, מִחֲמַת שֶׁהָיָה קְרוֹב לְמַלְכוּת וְאָדָם נִכְבָּד, עַל־כֵּן שָׁמַע הֵיטֵב אֶת הַתּוֹרָה (סְפוּרִים נִפְּלָאִים).

תקצה

לאחר הסתלקות רבנו ז"ל, כשפכה פעם מוהרנ"ת והתאונן מאד על הסתלקות רבנו ז"ל, ענו ואמרו אליו: לכם חסר הרבי? לנו הוא חסר, אלו הנה הרבי חי היינו נעשים בעלי תשובה וצדיקים גמורים. "אייך פעהלט דער רבי? אונז פעהלט דער רבי, ווען דער רבי זאל לעבן וואלטן מיר גינוארן בעלי תשובה וצדיקים גמורים!"

תקצו

אחר הסתלקות רבנו ז"ל הנה חלוקי דעות בין אנ"ש, היכן יניחו את רבנו ז"ל, פי אנשי החברא קדישא לא רצו שיניחו את רבנו ז"ל רק על בית החיים החדש, מחמת שעל הישן כבר לא הנה מקום פנוי, ואנ"ש מטעפליק רצו לקח את רבנו ז"ל לקוברו בעירם, וכן אנ"ש מטירהאויצא, ורק מוהרנ"ת הנה יחידי, שצעק וטען, שהוא יודע בברור, שרצון רבנו ז"ל הנה דוקא לנוח על בית החיים הישן, ומובן, שנגד כל אנ"ש היתה דעתו מתבטלת, מחמת שהנה רק אחד, אבל תכף בא הירש בער אל מוהרנ"ת ושאל אותו: "אם יודעים אתם בבירור, שרצון רבנו ז"ל הנה לנוח על בית החיים הישן? אם-כן חכו נא מעט!" והלך תכף אל מושל העיר ולקח רשיון עבור שני מקומות קבורה, ומחמת כן יכלו עוד לעשות איזה בית קטן, וזה הבית נתעוררה אשת רבנו ז"ל השניה לבנותו מממונה, ואמרה רמו על זה על-פי מה שאמרו רז"ל "ביתו זו אשתו". ואחרי פטירת רבנו ז"ל נשארו הם ידידים אהובים לאנ"ש ומכל שכן למוהרנ"ת ז"ל, ומוהרנ"ת ז"ל הנה לו צווי מרבנו ז"ל, שיגבר עם רבי הירש בער, כנזכר לעיל (סימן תקצ), על-כן בכל פעם, שהיה מוהרנ"ת באומן הנה מבקרו ומדבר עמו. פעם אחת נכנס עמו בחקירות גדולות כל-כף, עד שצעק מוהרנ"ת ז"ל ואמר: מה רצה רבנו ז"ל ממני? ...

תקצו

הגה"ת חסידות

פעם אחת היה אחד אצל רבנו ז"ל ושאלו רבנו ז"ל: "במה מחזק את עצמו בנפילתו מעבודת השם יתברך?" ענה ואמר: "עם דף גמרא". ענה רבנו ז"ל ואמר אליו: "אני מחיה את עצמי ב'ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים וכו', כי אני דר בעיר גדולה, שיש בה אפיקורסים גדולים שכוֹפְרִים בכל".

תקצח

אומרים, שאחד מהטעמים, שבחר רבנו ז"ל לדור באומן היה כדי לרומם ולנשא את מוהרנ"ת ורבי נפתלי, שהיה לבם נשבר מאד; וכשיראו, שיש אפיקורסים גדולים כאלו, יחיו את עצמם על שהם לפחות מאמינים בה'.

תקצט

הגה"ת חסידות

פעם אחת בא מוהרנ"ת אצלם ושאלו אותו איזה חשבון עמק: היות שכמר אחד חכם גדול יגע את עצמו כמה שנים על זה עד שפתרה. בקש מהם מוהרנ"ת, שיתנו לו חדר מיוחד ושהה שם ערוך שעה וחצי ועמד עם רגל אחד על הספסל והשניה על הארץ והתעמק בחשבון ופתרו במקום. וספרו לו, שזה הכמר יגע את עצמו כמה שנים בפתרון החשבון; וכשפתרו עשה יום טוב וסעדה מרב שמחה. לקח מוהרנ"ת ז"ל את החשבון שוב וצרף אליה איזה מספר, ואמר להם: "עתה אפלו יגע את עצמו הכמר כמה שנים לא יעמד עליה!"

תר

מוהרנ"ת ז"ל היה חשוב מאד בעיני האפיקורסים הג"ל, מחמת שראו צדקו וישרנותו ומסירותו בכל לב ונפש אל רבנו ז"ל ויישר בעיניהם מאד. ובעת המחלקת הגדולה שהיה עליו, אמר הירש בער למוהרנ"ת ז"ל: "אם תסכימו אזי אכתב בקשה להקיסר בעצמו

בענין המחלקת, ואז בתוך כ"ד שעות לא ישאר שריד ופליט מן המתנגדים... ענהו מוהרנ"ת ז"ל ואמר אליו: "איני מאחל להם דבר גדול כזה, שיהיו הם הנרדפים ואני הרודף; אני אין לי שום עצה אחרת מאשר תפלה".

תרא

פעם אחת, כשחזר לאנדא מבארדיטשוב, הביא לביתו מתנות הרבה וכו'; וכששמע תכף בבואו, שמוהרנ"ת ז"ל נמצא בעיר, הלך אליו מיד, עוד קדם שהלך לביתו, ודבר עמו מוהרנ"ת ז"ל מהתכלית, שהעולם הזה אינו כלום וכו' והעולם הוא מלא יגונות וכו'. והיה לפלא בעיניו: הלא עתה באתי מבארדיטשוב, ויש לי כל טוב? המשיך מוהרנ"ת ואמר: "יכול אחד לבוא מבארדיטשוב עם מתנות הרבה, ויביא לאשתו טבעת זהב, ולא תישר בעיניה; והיה נעשה מחלקת, עד שיהיה אצלו טוב מות מחיים", וכן הנה, תכף, כשהלך לביתו ונתן לאשתו את טבעת הזהב, שהביא לה במתנה, לא ישרה בעיניה המתנה, ונעשה ביניהם מחלקת, עד שהיה אצלו ממש טוב מות מחיים, ובא אל מוהרנ"ת ז"ל ואמר לו באנחה: אוי! פונתם לנכון. "אוי האט איהר גוט צוגיטראפן!".

תרב

בעת המחלקת על מוהרנ"ת ז"ל נתנו לו התחזקות שלא יפל בדעתו וספרו לו מעשה שהיה בעולם: שהיה רופא אחד, שהיה לו תלמיד מתלמד, שהיה גם עוזר לו בעבודתו. ברבות הימים התחילו המון העם לעשות עסק ופרסום מהתלמיד יותר מהרופא, עד שנתפרסם בעולם ונתפבד יותר. פעם אחת עשה המלך סעדה וישבו כל אחד לפי כבודו הושיבו את התלמיד העוזר לפני מקומו, ענה הרופא ואמר לתלמידו: הרי הנך יודע את החלוק שביני לבינך. "דו וייסט דאך יא דעם חילוק פון מיר ביז דיר". ענה התלמיד

ואמר לרבו, "מורי אל תפל בדעתך ואל יהיה לך תלישות הדעת מזה, כי כן מנהג עולם השקר, הנמצא בכל דור ודור, תשעים ושמונה אחוז אינם יודעים מן האמת, ורק שני אחוז יודעים ומכירים בהאמת. וסימו ואמרו למוהרנ"ת, שכמו כן מתנהג הדבֵר בענין רבנו ומוהרנ"ת ז"ל, שאין העולם יודעים ומכירים ערכם.

תרג

אחר פטירת מוהרנ"ת ז"ל נסע הירש בער לאמריקה והיה כותב מכתבי ידידות להרב נחמן טולטשינער ז"ל. כשנפטר כתבו בניו להרב נחמן הנ"ל באריכות מפטירתו ואף שנפטר בתשובה וחזר הרבה לפני הסתלקותו על התבות: אוי הרבי! אוי הרבי! "אוי דער רבי!! אוי דער רבי!!" וכו'.

תדר

כשהיה [מוהרנ"ת] תינוק צדין, נכנס בלבו הרהורים ומחשבות מענין יום המיתה, כי היה רגיל לישב עם זקנו, הרב רבי יצחק דאנציג ז"ל, במזרח בית-הפנסת והיה מפיר היטב את כל הזקנים שישבו במזרח, כי היו רגילים להשתעשע עמו. פעם אחת מת אחד מהזקנים, והיה קשה לו הדבֵר, כי לא הבין היכן הזקן הנ"ל, ושאל את זקנו על זה, השיב לו זקנו שהזקן ההוא מת... שאל אותו מוהרנ"ת: מה זה מת? והשיב לו וכו', ושאל שוב: מה נעשה עמו? השיב לו, שמטמינים אותו בארץ ומכסין אותו בעפר. ומאז היה קשה לו מה זאת, וכי זהו התכלית של כל העולם הזה? ... אט דאס איז דער תכלית פון דער וועלט. ומאז התחיל לבער בלבו, והתחיל לחפש ולהרהר, מהו התכלית וכו', ואמר פעם מוהרנ"ת, שמאז קטנותו היה קשה לו תמיד קשיא זה, וגם עתה צדין קשה, ואינו מוכן לו הדבֵר. וכי זהו התכלית של כל עניני עולם הזה? וכי כף סדר העולם? והבין בדעתו, ככר בקטנותו, שבהכרח בודאי יש תכלית אחרת לגמרי!

תרה

מקטגוריות התנהג מוהרנ"ת תמיד בתמימות ובפשיטות;
 וכשהתנסה לפני המלמד בתלמודו, היו מחפשיין שאר חבריו קשיות
 ותרוצים ומוהרנ"ת וצ"ל אמר הפרוש בפשיטות, ואמר: "וכי מה
 אעשה, שאין לי קשיות". ושאר חבריו חפשו קשיות, עד שקלקלו
 הפשט; והיה המלמד אומר, שטוב לו יותר אמירת הפשט של
 מוהרנ"ת מהקשיות של שאר התלמידים.

תורת

תרו

אחר-כך נתגדל כדרך הלומדים ונשא לאשה את בת הגאון
 הצדיק, רבי דוד צבי ו"ל, אב"ד דשארירגראד וכל הגלילות. והיה
 אביו היה מתנגד על פלליות החסידים, וגם חותנו היה מתנגד גדול,
 כי בתחלה רצה להתקרב לכת החסידים ונסע אל הרב הצדיק רבי
 פנחס מקאריץ וצ"ל, והוטב בעיניו, אף שמע שם אף שמדברים שם
 מאד על הרב הצדיק רבי מיכלי מזלאטשוב וצ"ל, ונסע אחר-כך אל
 הרב הצדיק רבי מיכלי מזלאטשוב וגם הוא ישר בעיניו, אף נפל גם
 מזה, מחמת ששמע שגם שם מדברים על רבי פנחס מקאריץ וצ"ל
 ואנשיו, "דער איז ביא דעם אפ געפאסקעט ער מיט זיינע מענטשן
 און דער ביי דעם", ואמר: "אני מאמין, ששניהם אמת, מה שזה
 מדבר על זה וזה מדבר על זה — כלו אמת!". ומחמת זה נתרחק
 מכלם, והיה רגיל לקבוע לו שעור בכל יום במקוון לדבר על החסידים
 בכדי להתרחק מהם, אף-על-פי שהיה צדיק גדול.

תרו

מוהרנ"ת וצ"ל אמר: קודם שנתקרבתי לרבנו וצ"ל, לא הייתי
 מבין, מהי מעלתו וצדקתו של משה רבנו יותר מחמי, כי ארבעים
 שנה לא שכב על מטתו לישון, מפני שהיה מתירא ממקרה, רק סמך
 את עצמו על השלחן. וכשנרדם אצל השלחן היה אוהזו נר בידו

רסו

שיח שרפי קודש

תרחיתריא

וכשהגיע האש על ידו הכרח להקיץ, ונחור ולמד. וכן בכל ימות השבוע לא נוטל ידיו לאכילת קבע מחמת חמרות נטילת ידים, רק אכל פת כסנין. ורק בשבת היה נוטל ידיו לאכילה ובחמרות גדולות.

21/08/2018 10:44

תרח

חותן מוהרנ"ת, הלא הוא רבי דוד צבי ז"ל, נשאר יתום בקטנותו, וכא אליו אביו אחר הסתלקותו מעולם האמת ללמד עמו תורה. וכשהתחיל הדבר להתנדע בין אנשים, שוב לא בא ללמד עמו עוד.

תרט

אמר מוהרנ"ת ז"ל, אחר שנתקרב לצדיקים מתלמידי הבעל-שם-טוב זצ"ל, שהוא רואה ומבין, אשר יש חלוק גדול בין חמיו ובין הצדיקים המתנהגים בדרך הבעל-שם-טוב, כי חמיו אף-על-פי, שהיה צדיק גדול, כידוע, אולם, כל עבודתו לא הייתה בהתלהבות בדרך הצדיקים הנ"ל.

תרי

פעם אחת אמר מוהרנ"ת: קדם שנתקרבותי לרבנו זצ"ל, לא יכלתי לציר במוחי, איך יכול להיות, שהיה משה רבנו אדם כמו שאר אנשים. אף אחר-כך, אחר שנתקרבותי לרבנו זצוק"ל וראיתי גדלתו זצוק"ל, וראיתי, שאף-על-פי-כן הוא אדם, אז הבנתי, שגם משה רבנו היה אדם.

תריא

פעם אחת אמר מוהרנ"ת זצ"ל החלוק שיש בין חסיד למתנגד, הוא כמו החלוק, שיש בין קניזש קר לחם, (קניזש = פשטידא מבשלת עם תבלינים רבים). אף-על-פי שכל המינים שיש בזה, ישנם בזה, רק זה מחמת שהוא חם טעמו טוב יותר בהרבה מזה שהוא קר.

תריב

ספר רבי נחמן טולטשינער ז"ל, שפשטה במדינת קיר"ה אכל אצל אחד בשבת ונתן לו לאכל מרק, ואמר לו הבעל הבית כמה פעמים: "אכלו אכלו, כי המרק חם!", וכפל ואמר בן כמה פעמים, כשספר זאת רבי נחמן, אמר אף-על-פי שבאמת היה המרק כחוש אף-על-פי-כן מחמת שהיתה חמה היתה טובה, בן גם בדרך-היזהרות, מאחר שהוא חם הוא טוב.

תריג

מורהנ"ת ז"ל היה מגדל בין המתנגדים, והיה קשה לו להתקרב להחסידים. אף לאחר שתי שנים מנשואיו שאכל אז מזונות על שלחן חותנו, חזר לאכל מזונות על שלחן אביו, ואז נתחבר עם רבי לפא, והתנפח עמו רבי לפא וטען עמו, כי החסידים הם אנשי אמת וראוי להתקרב אליהם ולהתחבר עמם. ופעם אחת בא לנעמירוב איש אחד מעיר האניפאליע, אשר הרבי רבי זושא זצ"ל היה שם, וקיימו בו מצנת הכנסת אורחים; וכשנטל ידיו לאכילה, ברח ברכת נטילת ידים וברכת המוציא בכונה, ונישר מאד בעיניהם. שאלו אותו: האם אתם מכירים את הרבי רבי זושא? וענה להם: בודאי אני מכירו! וגם רגיל אני להכנס אצלו וכל ההתעוררות לעבודת ה' שיש לי קבלתי ממנו, וספר להם עוד קצת מסדר עבודתו של רבי זושא ז"ל, איך שבחצות לילה מפיל את עצמו ממטתו וצועק ואומר: זושא, זושא! התעורר כבר! את השאר כבר תישן בקבר!... "זושא, זושא! הייב זיך שוין אויף! די רעשט וועסטו שוין דער שלאפן אין קבר!...", ועוד שאר עבודות כאלו, ונתעוררו מאד לנסע ולהתקרב לאנשי הבעל-שם-טוב, כי ראו שהם אנשים פשדים, וענין זה היה כמה שנים קדם התקרבותו לרבנו ז"ל; ומאז נשתנה הרבה יותר לטובה, כי ראה שהאמת עם החסידים, והתחיל מאז לנסע אל הצדיקים ההולכים בדרך הבעל-שם-טוב, כמו: לרבי

מַרְדְּכֵי מִקְרַעֲמֵנִיץ ו"ל וְלִהְרֵב הַצְּדִיק מִבְּאֲרְיִטְשׁוּב וּשְׁאָר צְדִיקִים. וְהָיָה אִזְ לְמוֹהֲרַנ"ת ו"ל יְסוּרִים וּמְנִיעוֹת גְּדוֹלוֹת מֵאֲבִיו וּמְחוֹתָנוּ וְאִשְׁתּוֹ; וְאֶף-עַל-פִּי-כֶן, אִם הָיָה מְרַגֵּשׁ, שֵׁשׁ לוֹ טוֹבָה גְּדוֹלָה בְּעִבּוּדַת ה', לֹא הָיָה מְסַתְּפֵל עֲלֵיהֶם כָּלֵל, אֶף כִּינֵן שְׁלֹא הָיָה לוֹ עֲדִין טוֹבָה שְׁלֵמָה כִּי-אִם מְעַט, עַל-כֵּן לֹא הָיָה חֲזַק כָּל-כָּף בְּזָה.

תריד

פַּעַם אַחַת יָשַׁב עִם חֲסִידִים מִתְּלִמְדֵי הָרַב מִבְּאֲרְיִטְשׁוּב בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת בְּסַעֲדַת מְלוֹה-מְלָכָה, וְהַפִּילוּ גּוֹרֵל בֵּינֵיהֶם: אֵת מִי לְשַׁלַּח לְקִנּוּת "בֵּיִגְל" עֲבוּר הַסַּעֲדָה, וְנִפְּל הַגּוֹרֵל עַל מוֹהֲרַנ"ת וצ"ל, וְהֵלֶךְ לְקִנּוּת. בְּאִמְצַע הַדְּרָךְ נִפְּל עָלָיו מְרִירוֹת גְּדוֹל מְעַנֵּן הַעֲלִיּוֹת וְהִירִידוֹת שֶׁהָיוּ לוֹ אֶפְלוּ אַחַר הַתְּקַרְבוֹתָיו לְחֲסִידִים, וְנִכְנָסוּ בוֹ הַרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה, וְחָשַׁב וְהִרְהֵר לְעַצְמוֹ: "וְכִי עַל זֶה נִבְרַאתִי לֵילֶךְ לְקִנּוּת בֵּיִגְל?...". וְהָיָה קָשָׁה עָלָיו לְחַזֵּק עַצְמוֹ, וְגַם קָנָא מְאֹד פְּשָׁרָא אֲנָשִׁים זְקֵנִים בְּנַעֲמִירוּב שְׁאוּמְרִים "שְׁלוּם עֲלֵיכֶם" בְּלִיל-שַׁבָּת וְכו' מְעַמֵּק הַלֵּב בְּאַמַּת, וְלֹא הֵלֶךְ יוֹתֵר לְקִנּוּת בֵּיִגְל, אֲלֹא הֵלֶךְ לְעֻזְרַת הַנָּשִׁים שֶׁל בֵּית-הַמְּדַרְשׁ וְהַתְּחִיל לֹמַר תְּהִלִּים כָּלֵב נִשְׁבֵּר וְהַתְּעוֹרְרוֹת וְאָמַר עַד קַאֲפִיטֵל נו"ן, וְהַתְּגוּלֵל עַצְמוֹ לְאַרְץ מְרֻב הַצַּעַר, עַד שֶׁהִתְיַגַּע מְאֹד וַיִּישֵׁן וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֵלֶם מְצָב אַרְצָה, וְרֹאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה, וְהַתְּחִיל לְעֵלוֹת עַל הַסֵּלֶם וְעָלָה קָצַת וּנְפֵל... וְעָלָה עוֹד קָצַת וְחָזַר וְנְפֵל וְעָלָה עוֹד קָצַת וְחָזַר וְנְפֵל וְכָכָל פַּעַם כָּל מָה שֶׁעָלָה יוֹתֵר הָיְתָה הַנְּפִלָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר, וְשׁוֹב עָלָה עַד לְרוּם הַמְּדַרְגּוֹת, וְאִזּוֹ נִפְּל וְלֹא יָכוֹל הָיָה לְעֵלוֹת עוֹד... וְכֹא אַחַד בְּחִלּוֹמוֹ וְאָמַר לוֹ: תַּפְּס וְהַחֲזֵק עַצְמְךָ הַיָּטֵב. "דְּרֹאפֶּע זִיךְ אֹוֹן הָאֵלֶט זִיךְ!", סְפוּר זֶה הָיָה בְּעֶרְךָ שָׁנָה קִדְּם הַתְּקַרְבוֹתָיו לְרַבְּנוּ זְצוּק"ל, אַחַר-כֵּן, כְּשֶׁבָּא אֶל רַבְּנוּ זְצוּק"ל, הִכִּיר בוֹ מוֹהֲרַנ"ת, שֶׁהוּא הָאֶחָד שֶׁאָמַר לוֹ: "דְּרֹאפֶּע זִיךְ אֹוֹן הָאֵלֶט זִיךְ!" (אֲבָנֵי"ה בְּרוּל).

תרטו

אחר-כך פשהכרח שוב לאכול על שלחן חמיו, הבינו חבְּריו החסידים, שפבית חותנו לא יוכל להתנהג כחסיד; ועל כן יעצוהו, שלא יסע עם בני ביתו אל חמיו, רק זוגתו תסע אליו לבדה. ואז נתן ה' ברעיונותיו, שלא לצית להם; ונתן תמיד שבח והודאה להשם יתברך שלא שמע אליהם, כי אם היו נפרדים, חס ושלום, לא היה יכול אחר-כך לקבל דעת רבנו זצוק"ל כראוי. ואז מסר לו אחד אגרת, שימסרהו ליד הרב רבי מרדכי מקרעמיניץ, ומוהרנ"ת, מחמת שהיה ירא מחמיו שלא ירגיש שנעשה חסיד, לא נכנס לבית הרב רבי מרדכי זצ"ל עד הפסח (אבני"ה ברזל).

תרטז

[21.08.2018]

כשנכנס רבנו זצוק"ל לגור בברסלב, התלהב מוהרנ"ת ז"ל ואמר בהתעוררות: כעת יכול להיות שכבר אהיה יהודי פשר. "אט א צינד קאן זיין אז איך וועל ווערן איין ערליכער יוד!". והנה רבנו זצוק"ל אמר אז לרבי יודל ז"ל, רואה אני באוקראינה סמוך לעיר ברסלב, נשמה חדשה (שלא ירדה עדין בגלגול). "איך זעה א נייע נשמה אויף דער אוקריינע סמוך לברסלב". והפליג רבנו בשבח נשמה זו, ומחמת רבוי השבחים לא רצה רבי יודל להאמין שרבנו זצוק"ל כגון זאת על רבי נתן. אף אחר הסתלקות רבנו זצוק"ל, הבין, שרבנו זצוק"ל באמת כגון זאת על מוהרנ"ת. ועל-כך שלח את בניו אל מוהרנ"ת זצוק"ל שילמדו מדרכו. ואמר פעם: להדרוך נערים, היינו: לעסק עם בני הנעורים בענין יראת שמים, מסר זאת רבנו זצוק"ל למוהרנ"ת זצ"ל.

תריז

אז, כשנכנס רבנו זצוק"ל לברסלב, אמר מוהרנ"ת זצוק"ל בצחות: "עתה יש כבר ביכלת בסכום מטבע קטנה לנסע אל רבנו!", והיו אומרים בדרך צחות "אפיטקע א גוטער יוד", היינו: בעד

אפאטאקיל = סכום מטבע קטנה, יכולין לסע לרבנו זצוק"ל, כי ברחוק היה קשה לסע מחמת מניעת אביו וחקמיו ואשתו וגם מחמת מניעת המלח, היינו: שאינו מרגיש טובה שלמה בעבודת השם יתברך, אבל עתה, מחמת שהוא קרוב לרבנו, יתבטלו קצת המניעות (אבני"ה ברזל).

תריח

והנה רבנו זצוק"ל בא לברסלב בסוף השבוע, ואז היה יום השוק (יריד), ובאו אנשים וספרו בשוק מענין רבנו זצוק"ל, שהוא ממאס במנהגי המפרסמים, שעושים את ההתאספות באכילה ושתייה עקר ויסוד בעבודת השם יתברך, והוא אינו מדבר עם אנשיו רק מתורה ותפלה, והוא מצנה להתנדות לפניו, ואחד, ששמו נואלפטשע נתנאל'ס, אמר בדרך ליצנות וגנאי על אחד מאנשי רבנו זצוק"ל: "אני ראיתי וידויניק", וכששמע זאת רבי נפתלי בזה את נואלפטשע נתנאל'ס הנ"ל ואמר לו: "אותו אתה מבזה? הרי בזאת חפצתי וזה רצוני דייקא!" ונסע אז רבי לפא לרבנו זצוק"ל על שבת; וכשחזר רבי ליפא מרבנו זצוק"ל לביתו, עמד תחת הרבע = תנור החורף ואמר סליחות ועננו בכונה גדולה ובקול חזק, ונישר מאד אמירתו את הסליחות בעיני מוהרנ"ת ורבי נפתלי זצוק"ל, כי הוא היה כבר קצת חסיד ישן, ואף-על-פי-כן נתחמם ונתחדש, אם-כן זהו חדוש, על-כן נתעוררו גם הם והלכו רבי נתן ורבי נפתלי לשוק לשכר עגלה שתסיעם לברסלב, ופגעו ברבי ליבוש, שרצה גם לסע לאיזה מקום דרך עיר ברסלב. ויאמר להם, שגם הוא יסע עמהם לרבנו זצוק"ל, ויסעו יחדו ובאו לבית רבי בערל דוברישעס, וראו שרבי בערל דוברישעס הוא מלא ממעשיות ומופתים מרבנו זצוק"ל. וספר מוהרנ"ת בזה הלשון: ראיתי שהבית כבר מלא עם רבנו. "האב איך גיזען אז די שטוב איז שוין פול מיט דעם רעבן", אחר-כך באו ונכנסו לרבנו זצ"ל וסדרו לפניו, כל אחד את יחוסו

מאבותיו, כי גם רבי נפתלי היה יחסן גדול, כי היה נכד הרב מסקאהל, וגם רבי ליבוש היה יחסן. וענה רבנו זצ"ל ואמר: כלכם רבנים. "גאלע גוטע יודן!", אחר-כך אמר מוהרנ"ת זצ"ל לרבנו, שהוא קצת קרוב משפחתו, ואז אמר רבנו זצ"ל: "אם גם קרוב אתה אלי, שוב כבר איני בודד!" "אז דו ביסט א קרוב אויף, אצינד בין אויף שוין ניט עלנינט!" ואז אמר לו רבנו זצוק"ל: מכירים אנו עצמנו מזמן אולם רק לא התראינו משך זמן. "מיר קאנען זיך שוין פון לאנג נאר מיר האבן זיך שוין א צייט ניט גיזען", ואז ספר להם רבנו זצוק"ל שלשה מעשיות.

תריט

מעשה א' ממורנו, הרב רבי מרדכי מנעסקיז זצוק"ל, שפעם אחת בא אליו אחד מאנשיו ושטח לפניו דאגתו וצערו שיש לו בענין פרנסה, ושאלו לו מעות לשלם שכר דירה וכו', אמר לו רבי מרדכי: רצוני הוא, שכל הבנין שאתה דר בו, יהא פלו שלך, והנה האיש הנ"ל היה דר בדירה גדולה, שדרו שם שכנים הרבה וגם אכסניא היתה שם; וכשנכנס האיש לביתו אחר זמן מועט, מת בעל הבית ועבר הבנין בירשה ליורשיו, ואז ירד ונפל הבנין מהצלחתו, כי מתו בו כמה אנשים ששכרו דירות שם, ומזה יצא שם רע על הבנין, כי אמרו התושבים שמספן לדור בו, ועל-כן פסקו העוברי דרכים לכנס לאכסניה וגם השכנים יצאו משם ועשו היורשים מכרז למכרה ולא היה שום קונה שיקנה אותה, מחמת השם רע; ובכל עת פחתו יותר יותר ממחירה עד שיגד מחירה למעט מאד מעות, ואז נזכר האיש הנ"ל בדברי רבו רבי מרדכי מנעסקיז ז"ל הנ"ל, שאמר לו שרוצה שכל הבנין יהא שלו, והלך וקנה אותה במחיר זול, ומאז התחילה לחזר ההצלחה של הבית והתחילו שוב לשכן בו עוברי הדרכים, עד שנעשה עשיר. אחר-כך כשהיה פעם אצל רבי מרדכי רבו ורצה לחזר ולנסע לביתו ונכנס לטל רשות מרבו כנהוג, הבין מתנועותיו

של רבי מרדכי ז"ל, שאינו נותן לו רשות לחזור בלב שלם כמו שהיה רגיל תמיד, ופחד לנסוע לביתו, וכן היה כמה פעמים, שבכל פעם שנכנס לטל רשות לנסע לביתו, הבחין שאין רבו מסכים לזה וכך נתמהמה אצל רבי מרדכי משך י"ג שנים, וספר רבנו ז"ל, שבשהיה שם בחזרתו מארץ ישראל, מצא שם עוד את האיש הנ"ל, שפחד לחזור לביתו, שלא יקרהו מקרה כמו שקרה להרבה אנשים בבית זה, אולם לאחר שנפטר רבי מרדכי, חזר לביתו ונפטר תקף, ובספור זה רמז להם רבנו ז"ל שיתנו מאד את לבכם לכל דבור ודבור שיצא מפיו הקדוש אפלו במלי דעלמא, אפלו על תנועותיו, ולבל ידמו בנפשם, שהוא מדבר דברים פשוטים, חלילה (אבני"ה ברזל).

תרכ

מעשה ב' הוא מהרב רבי שניאור זלמן מלאדי ז"ל, שהיה לו תלמיד שאמר שמונה שנים תורה על פי חסידות על תורה אחת של הרב, ובספור זה רמז להם שישתדלו מאד לחדש בתורתו הקדושה (אבני"ה ברזל).

תרכא

מעשה ג' מהתקרות רבי מיכל מזלאטשוב זצ"ל להפעל-שם-טוב זצ"ל: שבעת שנכנס רבי מיכל להפעל-שם-טוב, נפל עליו יראה ופחד מהפעל-שם-טוב, ואחר-כך נפל מזה, ועלה בדעתו של רבי מיכל ז"ל, שמשום כן נפל מיראתו את הבעל-שם-טוב, משום שהוא — רבי מיכל — הנו בור ועם-הארץ, וכמו שמוכא בגמרא (סנהדרין נב:), "בתחלה התלמיד חכם נדמה בעיני עם-הארץ ככלי זהב וכו' ואחר-כך ככלי חרס, פינן שנשבר שוב אין לו תקנה", ותפס אותו הבעל-שם-טוב ז"ל ואמר לו: מיכלי!! אתה עם-הארץ. "מיכלי ביסט א עם הארץ!", ונפל על רבי מיכל ז"ל יראה ומורא מהפעל-שם-טוב, שראה שכונן למחשבתו. והנה מוהרנ"ת היה לו גם-כן כף, ועלה בדעתו גם-כן ענין הנ"ל, וספר לו רבנו ז"ל זאת

המעשה, ואחז אותו בידו ואמר לו: "מיכל ביסט א עם הארץ!", וכוה כון לו מחשבתו שחשב אז. ונתפהל ונשתומם מאד, בראותו בעיניו כי לא נעלם מאתו כל מחשבותיו ורעיונותיו העולים על לבבו, ומאז נמשכו אליו בהתקרבות גדול מאד וכו' (שם).

תרכב

אחר-כך, מחמת ששמעו שאצל רבנו ז"ל, העקר הוא להיות אצלו על ראש-השנה, הבינו שאי-אפשר להיות שם שמונה ימים רצופים ולהתמהמה עד לאחר ראש-השנה, על-כן נסעו תכף לביתם ובראו בחזרה על ראש-השנה. וכמדומה, שאז היה גם-כן מעשה, שרמז רבנו ז"ל למוהרנ"ת זצוק"ל, שיאכל עמו ביחד, ונתביש לאכל עמו, ונתחרט אחר-כך על זה כל ימי חייו (אבני"ה ברזל).

תרכג

כשבא מוהרנ"ת ז"ל לרבנו על ראש-השנה, ראה שיש אנשים שמתפללים פראוי, והתקנא בהם מאד, כי הוא לא היה יכול אז להתפלל בכונה פראוי, ואחר-כך שמע מרבנו ז"ל את התורה "בפחצוּרות" שבסימן ה', ואמר, שלא היה לו שום השגה בהתורה הנ"ל, אלא זאת מצא חן בעיניו פרוש הפסוק: "און שומעת תוכחת חיים וכו'", כי זאת היה נצרך לו מאד, כדי שיתרץ לו עקר קשיתו של חותנו, הרב רבי דוד צבי ז"ל, שחלק מאד על פלליות החסידים, מחמת שראה, שהחסידים חולקים אחד על השני.

תרכד

בראש-השנה הנ"ל, לקח מוהרנ"ת ז"ל עמו את רבי זלמן הקטן, שהוא גם-כן לא היה מסכים עם המנהג של שתית יין-שרף, ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל: "אתה שניך לחבורתנו, ומקדם זה זמן רב, היה מעשה שבכעס מוהרנ"ת ז"ל על הרב רבי זלמן, על שהיה בכעס על החסידים שמשכנו התפלין שלהם עבור יין-שרף. ואחר-כך הבין מוהרנ"ת, שצדקו דבריו של רבי זלמן הקטן (אבני"ה ברזל).

תרכה

אחר-כך בעשרת-ימי-תשובה נכנס לרבנו זצוק"ל ונספר לפניו כל לבו, ואז אמר לו רבנו ז"ל: ועל הכל טוב פשמיחין את מה שבלב לפני השם יתברך כמו שמיחין לפני ידו טוב אמתי. "און ווייטער איז גוט אז מ'רעט זיך אויס וכו'" ואז בשבת תשובה אמר רבנו ז"ל התורה ו', קרא את יהושע. ואז היה לו התעוררות גדולה כמבאר ב"חיי-מוהר"ן" (סימן ב). ובעשרת-ימי-תשובה נתן לו רבנו ז"ל הנהגות לפי שרש נשמתו, היינו: למוד ח"י פרקים משניות בכל יום, ומעת לעת בשבוע לא יאכל דבר מן החי, ויהיה געור שני ימים ולילה אחת רצופים (ראה בספר חיי מוהר"ן בהשמטות לסעיף תצא), ואחר-כך נסע לביתו, ובשמחת-תורה נתקבצו כמה אנשים מאנשי שלומנו אצל מוהרנ"ת ז"ל לשמח בשמחת יום-טוב ונזכרו בגדלת רבנו זצוק"ל ובהזמירות שלו. תפסו על הקירות "האבן זיי זיך גיךראפעט אויף די ווענט" (לשון מליצה) מגדל הדבקות והגעגועים, והיתה להם חרטה גדולה על מה שלא נסעו כל משך ימי החג לרבנו זצוק"ל, ועל-כן הסכימו בדעתם לסע תכף במוצאי-יום-טוב אחר הבדלה. כשנודע מזה לאביו, כעס עליו ואמר לו: אם-כן שוב אל תבוא עוד אל ביתי! ואף-על-פי-כן נסע מוהרנ"ת זצוק"ל עם אנשי שלומנו במוצאי-יום-טוב. ומצאו עוד את רבנו זצוק"ל יושב אצל השלחן עם הבעלי בתים, שהיה רגיל לישב בשמחת-תורה עם הבעלי בתים לבד, אף-על-פי שהיו אז עוד גם-כן רבי שמואל אייזיק ורבי יודל, שלא נסעו לביתם מפני רחוק הדרך. אז גם זמרו אנשי שלומנו בשוק: "צהלי ורני יושבת ברסלב", ואז אמר רבנו זצוק"ל התורה מ"ח, "על אשר מעלתם בי", שהיה פלא בזה, כי היא מדברת מענין סבה, ולא אמרה רבנו עד שמחת-תורה, אף המתין באמירתה, כי רצה בעקר שישמע זאת מוהרנ"ת זצוק"ל (אבני"ה ברזל).

תרכו

אחר-כך נסע מוהרנ"ת זצוק"ל לביתו ולא הלך לבית-אביו, רק לבית זקנו, אבי אביו, הוא רבי יצחק ז"ל מדאנציג. וכשנסע ועבר שם רבי דוד צבי חותנו, ספרו לו על חתנו מוהרנ"ת זצוק"ל, שנעשה חסיד, והיו להם אז ספקות אם לדרש ממנו גט פטורין, כי זוגתו היתה מרצה לקבל ממנו גט, אלא שלא רצתה לעשות דבר זה ללא רשות אביה, וגם אבי מוהרנ"ת עצמו, הרב רבי נפתלי הערץ, יעץ אותה לקבל גט פטורין, אולם כששאל אותה אז רבי דוד צבי, לומד הוא לפחות, "לערנט ער האטש", ותען ותאמר, שהוא לומד דוקא הרבה יותר מבתחלה. ענה ואמר לה: פיון שכן אני אומר לך, שלא לקבל ממנו גט, ותאמר אליו: "ומאין אקח פרנסה?", ויען ויאמר אליה: מבעל כזה הנך רוצה פרנסה? באפך תחרשי ותתני לו פרנסה. "ביי אזוי א מאן ווילסטו פרנסה, מיט דער נאז זאלסטו אקערן און דו זאלסט אים געבן פרנסה!", ונתפשרו אחר-כך שיסע לפרקים בשביל מסחר, ולעת עתה לא יסע עוד אל רבנו זצוק"ל עד חנכה, שהיה זמן קבוע להיות אצל רבנו, והיה מכרח להסכים עמם מפני השלום (אבני"ה ברזל).

תרכו

אחר-כך כשעמד פעם אחת להתפלל ולא היה יכול להתפלל כראוי, רצה מאד לסע לרבנו זצוק"ל, אף היה גרא מפני ההסכסם הנ"ל, והיה מר לו מאד, וחשב בדעתו בהתמרמות הלא בסמוך בכרסלב יושב אדם שיכול להאיר לי בעבודת ה' ואני אינני יכול לנסוע אליו? והחליט בדעתו, שבעת שאביו יאכל את סעדת הצהרים, בחוף כך יסע לרבנו זצוק"ל וקדם סעדת ערבית כבר יוכל להיות חזרה בביתו, ולא ירגיש וידע אביו מזה כלל. וכן עשה, ונסע. באמצע הדרך ירד גשם שוטף, ולא יכול היה להגיע לכרסלב רק בלילה; וכשנכנס אל רבנו זצוק"ל לאחר תפלת ערבית וספר לרבנו

זצוק"ל את כל המניעות שהיו לו, אמר לו רבנו זצוק"ל: כְּשֶׁרַע מֵאֵד וּמִתְגַּבֵּר הַשָּׂקֶר נִמְשָׁכִים אֶל הָאֱמֶת (וְשׁוֹאֲלִים) הֵיכֵן בְּכָל זֹאת הָאֱמֶת. "אִז עַם אִיז גָּאָר שְׁלַעֲכֵט צִיְהֵט מֵעַן זִיךְ צוּם אֱמֶת — וּוִי אִיז פֶּאָרֶט דְּעֵר אֱמֶת", וְאִז אָמַר לוֹ רַבְּנוּ זְצוּק"ל הַתּוֹרָה שְׁבִסְמִן קי"ב צִהַר תַּעֲשֶׂה לַתִּבְּהָה וְכוּ' (אֲבִנִי"ה בְּרוּל).

תרכח

אח־רֶפֶךְ בְּסוּף הַחֶרֶף, בְּעַת שֶׁהִשִּׂיא רַבְּנוּ זְצוּק"ל אֶת בֵּתוֹ שָׂרָה, עַם בֶּן הַרֵב רַבִּי לִיב דְּאַבְרָאָוֶנֶעֶר ז"ל, שְׁלַחָה אֶשֶׁת רַבְּנוּ זְצוּק"ל שְׁלִיחַ לְנַעֲמָרוֹב לְקִנּוּת שֵׁם לְעִקִּיךְ כְּדִי לִיקְחוֹ לְמַעַדְוֵעֵדוּבְקֵא שְׁשֵׁם הַיְתָה הַחֲתָנָה. כְּשֶׁנּוֹדַע זֹאת לְמוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל, רָצָה גַם הוּא לְסַע לְשֵׁם כְּדִי לְהִיּוֹת בְּחֲתָנָה, אוֹלָם הֵבִין שָׂאֵם יִסַּע כְּעַת לְרַבְּנוּ זְצוּק"ל, מִי יוֹדַע אִם יִנִּיחוּ אוֹתוֹ אָבִיו וְחוֹתָנּוֹ עוֹד לְבוֹא וּלְחַזֵּר לְבֵיתוֹ, כִּי הֵבִין שְׂיִהְיֶה מְכָרָח לְשָׁהוֹת שֵׁם עַד אַחֵר חֲגֵי־הַפֶּסַח, מִחֲמַת שֶׁהִדְרִךְ רְחוּקָה מְאֹד. וְלָקַח אֹתוֹ עַל כָּל פְּנִים אֶת מִטְפַּחַת־רֵאֵשׁ הַשְּׁטֵטְרֵן טִיכָל" שֶׁל זִוְגָתוֹ, כְּדִי שְׂיִהְיֶה לוֹ עַל כָּל פְּנִים אִיזָה חֲפִץ יָקָר וְחָשׁוּב, שְׂיִוָּכַל לְהַתְקַיֵּם בְּתַמּוּרָתוֹ, אוֹלָם אַח־רֶפֶךְ נִתְיַעַץ עִם חֲבֵרוֹ רַבִּי לִפֶּא אֹדוֹת זֶה, וְאָמַר לוֹ רַבִּי לִפֶּא, שְׂלֵא נִכּוֹן הַדְּבָר, כִּי־אִם יִקַּח הַשְּׁטֵטְרֵן טִיכָל" בְּיֹדָאֵי יְהִיָּה גַט, כִּי תַתְּבַיֵּשׁ שְׂלֵא יְהִיָּה לָהּ בְּמָה לִילָךְ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת, אֲלֵא יוֹתֵר טוֹב שְׂיִהְיֶה לוֹ מִדַּת הַבְּטָחוֹן לְכַטַּח בָּהּ, וְשָׁמַע לְדְבָרָיו וְנִסַּע מִבֵּיתוֹ, אוֹלָם לֹא הָיָה יוֹדַע אֶת הַדְּרָךְ לְמַעַדְוֵדִיבְקַע וַיִּשָּׁב עֲצָמוֹ לְסַע קָדָם לְקַהֲלַת קֹדֶשׁ לִינִיץ וְשֵׁם יְבָרַר אֶת הַדְּרָךְ הַנוֹסַעַת לְמַעַדְוֵדִיבְקַע, וְכֵן עָשָׂה וְנִסַּע לְלִינִיץ. וְהִנֵּה תַכְף כְּשֶׁנִּסַּע מִבֵּיתוֹ, הֵבִין אָבִיו שֶׁמִּסְתַּמָּא יְהִיָּה בְּלִינִיץ אֲצֵל רַבִּי גְדֻלְיָה מְלִינִיץ זצ"ל, וְלָכֵן שְׁלַח אָבִיו שְׁלִיחַ עִם אַגְרָת לְהַרְבֵּ רַבִּי גְדֻלְיָה, וְכַתֵּב לוֹ בְּקֶשֶׁה, שְׂכֹאֲשֶׁר יְבוֹא אֵלָיו בְּנוֹ רַבִּי נֵתָן, תִּיכְף יִשְׁלַח אוֹתוֹ בְּחֻזָּה בְּגוֹרֵת כְּבוֹד אָב. וְהִנֵּה מִחֲמַת שְׁנַתְּעָה מוֹהֲרַנ"ת בְּדֶרֶךְ, הִשִּׁיגוּ הַשְּׁלִיחַ וְהִגִּיעַ לְלִינִיץ עוֹד טָרַם שְׂכָא לְשֵׁם מוֹהֲרַנ"ת; וְכֹאֲשֶׁר בָּא

מוהרנ"ת לליניץ, נכנס לבית רבי גדליה ושאל את אנשי הבית, אם יוכל לכנס אליו, השיבו לו שהוא ישן כעת, וספרו לו גם מהשליח של אביו, ותכף שאל וברר את הדרך למעדודיבקע ונסע משם תכף, בעוד שרבי גדליה ו"ל היה ישן, בדרך נפגש עם רבי יודל בכפר אחד, וקרא אז רבי יודל את המגלה, ובתחלה היה מעין בכונות האר"י ציוק"ל, כי הוא היה מתפלל עם כונות האר"י על-פי צוואת רבנו ציוק"ל, והגיעו אל בית-רבנו ציוק"ל קדם סעדת פורים. ותכף ישבו לקיים סעדת פורים, ואז אמר לו רבנו ציוק"ל: שושן פורים גם הוא פורים. "שושן פורים איז אויף פורים", והיה על החתנה, ואז אמר רבנו ציוק"ל על הזמר הידוע שמוזמרים בעת החפה, שבוה הנגון קוראים לכל האבות הקדושים של בני הזוג (אבני"ה ברזל).

תרכט

והנה אחר פסח, כשנסע בחזרה עם רבנו ציוק"ל לביתו, היה אז רבנו אצל הרב רבי גדליה ו"ל, והתפללו אנשי שלומינו בקול רם ובפרט מוהרנ"ת. שאל רבי גדליה את רבנו ציוק"ל: "הלא כשנכנסין למלך נכנסין בקול דממה וקה, ומדוע מרעישים הם כל-כף בתפלתם"? השיב לו רבנו ציוק"ל: מחשיב אני את החסידים של פעם, שהיו קופצים עם שרווליהם המשוּמנות והמרפטות לפנים היכל המלך. "איה האלט פון אמאלדיגע חסידים, וואס זיי זענען אריין געשפרונגען מיט דעם פאר שמאלצינעם ארבל אין היכל המלך אריין" (אבני"ה ברזל).

תרל

באותו הקיץ שנסע מוהרנ"ת ו"ל אל רבנו ו"ל, נסע אז רבנו אל הרב רבי ברוך ציוק"ל לטולטשין, ובקש מוהרנ"ת מרבנו, שיקחהו עמו, ולא רצה רבנו, וכשהפציר בו מוהרנ"ת ו"ל על זה, אמר לו רבנו ציוק"ל: לא תוכל לעמוד ולהתאפק כשתראה איה עומד אני

לפניו. "ס'שטייט דיר ניט אהן ווי אזוי דיא וועסט מיר אנזען פאר אים", הבין מוהרנ"ת זצוק"ל, שאינו צריך להתעקש על זה, ונסע רבנו זצוק"ל לבדו. ונהנה מוהרנ"ת ז"ל מזה כל ימי חייו. כשבא רבנו זצוק"ל אל רבי ברוך וישב אצלו, היה מתאנח. שאל אותו רבי ברוך: "על מה אתם מתאנחים?" השיב לו רבנו זצוק"ל: "משום שאני מתגעגע לבוא למדרגתכם". אמר לו רבי ברוך: "הלא אתם כבר במדרגת צדיק פלוני". השיב לו: "כבר הגעתי מזמן למדרגתו". וכך מנה לו כמה מדרגות של צדיקים, שכבר זכה להגיע אליהם, ואמר לו רבנו כל פעם: "מזמן הגעתי למדרגתם", עד שאמר לו הרי כבר הגעתם גם למדרגת הבעל-שם-טוב, אמר לו רבנו זצוק"ל: "גם למדרגתו כבר הגעתי מזמן, והגעתי לזה עוד בעת שהייתי בן י"ג שנים". ודחף אותו רבי ברוך בכעס גדול, עד שכמעט נפל מן העליה, ובאה אמו מרת פייגא ז"ל מעולם העליון והחזיקה בו שלא יפל, ומאז התחילה המחלקת ביניהם (אכני"ה ברזל).

תרלא

קדם לזה היה עוד מעשה, ששאל רבי ברוך לאחד שנסע אל רבנו זצוק"ל: "מה עושה הבן-דוד הפלימניק שלנו?" השיב לו: "הייתי שם בראש-השנה והיו מתפללים תפלה כזו, שמעולם לא שמעתי תפלה כזו! ואמר תורה, שמעולם לא שמעתי תורה כזו!" אמר הרב רבי ברוך זצוק"ל: מה אם-כן הוא, אלקים? "וואסזשע איז ער גאט", אחר-כך, כשהיה רבנו זצוק"ל בלעמבערג, היה רגיל רבי ברוך לשאל את אחותו, היא אם רבנו זצוק"ל, על בריאותו ושלומו. פעם אחד שאלה אותו: "מפני מה חולק הוא על בנה?" הצטדק רבי ברוך לפניו וספר לה, שפעם כשלא הבין פרוש באיזה מקום בספר הזהר, קבל על עצמו שלא יחלק עוד על רבנו זצוק"ל, ומיד נודע לו הפרוש של הזהר. ומאלו הדבורים חשבה בנפשה אחות רבנו זצוק"ל, שכבר אינו חולק עוד עליו. ועל-כן כשחזר רבנו זצוק"ל

מלעמבערג, הפצירה ברבנו צוק"ל שיסע אליו, ואז בנדאי יהיה נעשה ביניהם שלום אמתי. ואמר אז רבנו צוק"ל: "אפלו אם יבוא מלאך מן השמים ויאמר לי, שהודי רבי ברוך, בשלום עמי — לא אאמין לו! אף מחמת שאין דרכי להתעקש על שום דבר, על-בן ^{אביר החסידים} מכרח אני לסע", ונסע וכו', ובאותו שבת בקיץ הראשון של התקרבות מוהרנ"ת ז"ל אל רבנו, שנסע אז רבנו צוק"ל להרב הצדיק רבי ברוך, הנה אז מוהרנ"ת אצל רבי יודל, ואצלו היו כתבים מן התורות שנאמרו קדם שנתקרב מוהרנ"ת ולקח אז מוהרנ"ת אלו הכתבים אצלו והסתכל בהם כל יום השבת-קדש וכמעט כל הלילה, ואז נכנס בלבו מחשבה, שפעת יוכל לקים הצווי של רבנו צוק"ל, שצוה עליו, שיהיה געור שני ימים ולילה, שבכל הלילה יעין בכתבים, ומחר יחזר רבנו צוק"ל לביתו, ולא יהיה לו פנאי לישן, ואחר-כך יצטרף לסע לביתו, וגם-בן לא יוכל לישן, וכן הנה (אבני"ה ברזל).

תרלב

בימי הקיץ הנ"ל, כשראו בני-ביתו אמץ לכבו וכו', ואיך שפונתו באמת לשמים התחיל אביו להתפייס עמו קצת, ועם כל זאת גרה עליו את בני-ביתו, והיתה אז רגילה אשתו לשלח אליו לבית-המדרש את גיסו כדי לדבר עמו, שישתדל גם לעסק במסחר בשביל פרנסה, כי בביתו לא הנה לה פנאי לדבר עמו, כי תקף כשאכל אכילתו, רץ לבית-המדרש ללמודו, ומשום-כך הלך גיסו אליו לבית-המדרש ודבר עמו ושאל אותו: "מה יהיה אודות פרנסה?" ועין לו מוהרנ"ת ז"ל בזה הלשון: באמת הנך צודק, אולם מה אעשה הרי עוד נצטרף לשכב מתים עם הרגלים לצד הדלת (פנהוג). "די ביסט טאקי גירעכט! נאר וואס זאהל איך פארט טאהן מען וועט דאך אבער פארט מוזן ליגן מיט די פיס צו דער טיר", ואמר-כך לאחר זמן הנה מעשה, שחלה בנו יחידו של גיסו הנ"ל, והלך

גיסו אל ארון־הקֹדֶשׁ וּבִכָּה, וְאָמַר בְּתַפְלָתוֹ שֶׁהוּא מוֹסֵר אֶת עֲצָמוֹ לְמִיתָה בְּשִׁבִיל חַיֵּי בְּנוֹ, בְּנִתְקִים בְּנוֹ, כִּי תִכְףּ וּמִיד הַתְּחִיל בְּנוֹ לְהִתְרַפָּא, וְהוּא בְּעֲצָמוֹ נִחְלָה וּמָת, וְכָתַב אֲגָרַת לְפָנָי פְּטִירָתוֹ אֶל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, וּבִקְשׁ בּוֹ מִמֶּנּוּ שִׁירְאָה לְהַשְׁגִּיחַ עַל בְּנוֹ הַיְתוֹם, וְהַזְכִּיר בְּמִכְתָּב אֶת דְּבָרֵי מוֹהֲרַנְ"ת, שֶׁאָמַר לוֹ: "הֲלֹא מְכַרְחִים לְמוֹת!" וְאָמַר: אוֹי, כַּמָּה שְׁחוּרָה לִי! אוֹי אֵיךְ שְׁאַתֶּם צוֹדְקִים וְכֹנְנֶתֶם אֶל הָאֱמֶת, שְׁעוּד נְצֻטְרֵךְ לְשֹׁכֵב עִם הַרְגָּלִים לְצַד הַדְּלָת, אוֹי מְקַנָּא אָנִי בָךְ. "אֵי טוֹט מִיר בְּאַנְק, אֵי זְעַנְט אִיר גִּירְעֵכְט אוֹן הָאֵט גוֹט צו גִּיטְרָאפֿן אַז מ'וֹרַעַט אֱמָאֵל לִיגֵן מִיט דִּי פִיס צו דְּעַר טִיר..." וְאָמַר: "אוֹי בֵּין אֵיךְ דִּיךְ מְקַנָּא!" וְאַחֲרֵי־כֵן הִתְפַּשְּׂרוּ עִם מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, שִׁיִּסַּע לְבִאֲרָדִיטְשׁוֹב רַק לְקִנּוּת סְחוּרָה אֲבָל שְׁאָר הַטְּרֻדוֹת לֹא יִהְיוּ עֲלָיו כָּלָל, וְעֵשָׂה כֵן וְכוּ', וְכַמּוֹבֵא לְעִיל בְּאַרְיִכוֹת (סִימָן רסב). (אֲבִנִי"ה בְּרוֹזֶל).

תרלג

פַּעַם בְּתַחֲלַת הַתְּקָרְבוֹת מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל לְרַבְּנוֹ, רָאָה אֲצִלוֹ מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל אֶת הַסֵּפֶר "שְׁבַחֵי הָאֲרִי" ז"ל, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ בְּהַלְוָאָה, וְאַחֲרֵי־כֵן, כְּשֶׁהִחְזִירוֹ שְׂאֵלוֹ רַבְּנוֹ זְצוּק"ל: מָה הוֹצֵאת וְלִמְדָת לְעֲצֻמָּךְ מִשָּׁם. "וּוֹאֵס הָאֵסְטוֹ דִּיר עֲפִיס אַרוֹיס גְּעֵנוֹמְעֵן פּוֹן דָּאָרְט?" עָנָה וְאָמַר, שְׁמַצָּא חֵן בְּעֵינָיו, מָה שְׁכָתוּב שָׁם שְׂרַפֵּי חַיִּים וַיִּטָּאֵל זְצוּק"ל הֵיךְ בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ עָנּוּ וְשָׁפַל מָאָד; וּכְשֶׁנִּכְנַס אֶל הָאֲרִי" ז"ל וְנִתְקַרַּב אֵלָיו, הִתְחִיל הָאֲרִי" ז"ל לְשַׁבְּחוֹ וּלְפָאָרוֹ מָאָד, וְהֵיךְ אֲצִלוֹ פְּלֵא גְדוֹל מָה זֹאת, וְאָמַר אֵלָיו: "הֲלֹא יוֹדַע אָנִי בְּעֲצָמֵי אֶת שְׁפְלוּתִי... וְכוּ', וּמָה זֹאת שְׁמַעְלָתוֹ מְרוֹמֵם וּמְשַׁבַּח אוֹתִי כָּל־כַּף...?" עָנָה הָאֲרִי" זְצוּק"ל וְאָמַר לוֹ: "בְּעֵקֶב־זֹאת דְּמִשִּׁיחָא בְּמִיעוּט פְּעֻלוֹת יִגִּיעוּ לְמַדְרַגַּת רַבִּי עֲקִיבָא..." (וּמָה שְׁתַּפְּס לוֹ דְּוִקָא רַבִּי עֲקִיבָא, הוּא כִּי מְבָאֵר בְּכַתְבֵי הָאֲרִי" ז"ל, שְׂרַפֵּי חַיִּים וַיִּטָּאֵל הֵיךְ לוֹ נִשְׁמַת רַבִּי עֲקִיבָא), (וְעַל־כֵּן מַחֲמַת שְׁפִיוֹם בְּמַעַט פְּעֻלוֹת אֲפָשָׁר

להגיע למדרגת רבי עקיבא, מבין שעל-כן משכחו רבנו כל-כף ענה רבנו ז"ל ואמר לו: לזה באמת התכונתי. "אט דאס האב איך טאקי געמיינט!" כי זה הענין בעצמו היה גם בן אצל מוהרנ"ת זצוק"ל, שהיה בעיניו ענו ושפל וסכלן, ממש: חתיכת בויז וטיט. א שטיקל בלאטע! באשר רבנו זצוק"ל בעצמו העיד עליו, וכשנתקרב לרבנו זצוק"ל, שכחו ופארו רבנו מאד, והיה אצלו זאת חדוש ופלא, וכזה שראה בספר את הנ"ל תרץ לו זאת (אבני"ה ברזל).

תרלד

ספר מוהרנ"ת זצ"ל, כשנתקרבתי לרבנו זצוק"ל, הנחתי ועזבתי לגמרי את כל שכלי, האב איך מיין מח אין גאנצן אנועק גילייגט, כאלו אין לי שום שכל; וכששמעתי דבור מרבנו זצוק"ל, קבלתי עוד חתיכת שכל, עוד דבור עוד חתיכת שכל. האב איך נאך א שטיקל שכל, נאך א דבור נאך א שטיקל שכל. וכן אמרו עליו מגדולי אנשי שלומינו, שזה החלוק בין מוהרנ"ת לשאר תלמידי רבנו זצוק"ל, שגם הם ידעו, שרבנו זצוק"ל הוא העקר, אולם הם גם-כן משהו... "זענען עפיס..." ויש להם גם איזו דעה, אולם מוהרנ"ת ז"ל ידע בעצמו, שהוא בלעדי רבנו ז"ל אינו כלום וכאין ממש. אשרי לו! (אבני"ה ברזל).

תרלה

אחד התאונן לפני מוהרנ"ת זצ"ל בנה, שאין לו דבורים לדבר לפניו יתברך בשעת התבודדות. גער בו מוהרנ"ת ואמר לו: "הכי איך יכול לומר: "רבנו של עולם הצילני, אז חוזרים ואמרים אלה פעמים, רבנו של עולם הצילני! ראטיווע מיד, זאגט מען טויזנט מאל רבנו של עולם..." (אבני"ה ברזל).

תרלו

אחד שאל למוהרנ"ת ואמר לו, שרוצה לעזוב את עבודתו בחנות

ולחיות על נדבות ולעבד את ה' כדבְּעִי. אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת: "עֲכָשׁוּ לְבַבְךָ בּוֹעֵר לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוֹחֲזוֹ הַנֶּהָד בְּדַרְגָּא זֹאת, הַאֲלֹסְטוֹ דְּעַר בֵּינָא, אוֹלָם אַחֲר־כֶּף, כְּשִׁתְּפִל מִזוֹ הַהִתְלַחְבוּת, וְגַם לֹא יִהְיֶה לָךְ פְּרִנְסָה — מַה תַּעֲשֶׂה אַז, וְלֹא הַסְכִּים מוֹהֲרַנְ"ת לְמַחְשַׁבְתּוֹ, אֲלֵא אָמַר לוֹ: "עֲשֶׂה לָךְ שְׁעוּרִים קִדְּם שְׁתַּלַּךְ לַחֲנוּת, וְגַם בְּחֲנוּת עֲצֻמָּה תִכְיִן לָךְ סְפָרִים; וּבַעַת שְׁלֹא יִהְיֶה לָךְ קוֹנִים תְּלַמְדוּ בְּהֵם, וְתִשְׁתַּוְּקַק וְתִכְסוּף, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִסְבַּב סִבּוֹת לְטוֹבָה שְׁתּוּכַל לְהַפְטוֹר מִהָעִבּוּדָה לְגַמְרֵי וְכוּ', וְשִׁמְעוּ לְעֻצַּת מוֹהֲרַנְ"ת וְעֲשֶׂה כֵן וְעֲזְרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אַחֲר־כֶּף וְעֲשֶׂה לוֹ כְּרִצּוֹנוֹ, וְיִכּוֹל הִיָּה לְשַׁבֵּת רַק עַל הַתּוֹרָה וְהָעִבּוּדָה. כַּמְדַּמָּה שֶׁהָאִישׁ הַנ"ל הִיָּה רַבֵּי חַיִּים לִירֶסְמֵן הַזֶּקֶן (אֲבִינָ"ה בְּרִזֵּל).

תרלז

מוֹהֲרַנְ"ת הָיָה רָגִיל לְקַח לְבֵיתוֹ אֶת הָאוֹרְחִים הַנְּשֹׂאֲרִים בְּבֵית-הַמְּדֻרָשׁ, פְּעַם בְּשַׁבַּת אַחַת לְקַח אוֹרַח אֶחָד שֶׁהָיָה שָׁפֵל וְלִכּוּשׁ גַּם בְּבִגְדֵים גְּבוּזִים וּמְגִנִּים מְאֹד, וְנִתְקַלְקַל אֲצֵלוֹ מִחֲמַתּוֹ אִזְ סִדְרֵי הַשְּׁלֶחָן, כִּי בָּנוּ רַבֵּי יִצְחָק, שֶׁהָיָה אִזְ יֶלֶד קָטָן, לֹא רָצָה לְהִתְקַרֵּב וְלִשְׁבֵּת אֲצֵל שְׁלֶחָן הַשַּׁבָּת בְּגִלְל אוֹרַח זֶה, עַד שֶׁהִפָּה אוֹתוֹ מוֹהֲרַנְ"ת. כְּשָׁבָא אַחֲר־כֶּף מוֹהֲרַנְ"ת אֵל רַבְּנוֹ זְצוּק"ל וְדָרְכוּ הָיָה לְסַפֵּר הַפֶּל לְפָנָי רַבְּנוֹ זְצוּק"ל, סִפֵּר לוֹ גַּם זֹאת, וְאָז אָמַר לוֹ רַבְּנוֹ זְצוּק"ל: שְׁנֵי דְבָרִים לֹא עָשִׂיתָ כְּהוֹגֵן, רֹאשׁוֹן, רוּצָה אֲנִי בְּאֵמַת שְׁתַּקַּח לְבֵיתְךָ אוֹרַח הַגּוֹזֵן כְּזֶה שְׁתּוּכַל לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּעִבּוּדַת ה', וְשֵׁנִית לְיֶלֶד מְרַבֵּיצִים? "צוּוִייעֵן הָאֲסֵטוֹ נִישְׁט גּוּט גִּימַאכְט, אִינן מְאֵל ווִיל אִיךְ טַאקֶע זְאֲלֵסְט נְעַמְעֵן אַ אוֹרַח הַגּוֹזֵן זְאֲלֵסְט קַענְעֵן רַעְדֵן מִיט אִיְהֵם, אוֹן ווִידַעַר אַ קִינְד שְׁלֵאגְט מְעַן? ...!" בְּתַמִּיָּה (אֲבִינָ"ה בְּרִזֵּל).

תרלח

פְּעַם בְּלֵיל יוֹם-טוֹב רֹאשׁוֹן שֶׁל חַג-הַסִּכּוֹת בְּעַת הַסְּעָדָה, אָמַר רַבֵּי נַחְמָן מְטוּלְטְשֵׁין לְמוֹהֲרַנְ"ת זְצוּק"ל שְׁבַעַת אַחַר שֶׁהִתְיַצַּע מִשָּׁךְ

תרלט-תרמא אבניה ברזל רפג

כל היום בבניית הספה טועמים טעם אחר בקדשת הספה, נענה לו מוהרנ"ת זצוק"ל ואמר לו: "אולם זאת לא נסית עדין לצעק כל היום: "רבוננו של עולם הטעימני טעם ספה!", וכי איזה טעם היית טועם אחר-כך בקדשת הספה?" (אבני"ה ברזל).

תרלט

ספר מוהרנ"ת פעם אחת בערב פורים (בתענית אסתר) צעקתי להשם יתברך: "הצלני מקלפת המן-עמלק, ודומה היה עלי הדבר, כאלו המן-עמלק עומד עלי להכותני במוט ברזל..." "מיט אדראנג" (אבני"ה ברזל).

תרמ

בברסלב היה איש אחד משגע ודרכו היה לצעק: "מיין זיידע האט גיחאט טויזנט רענדלאך!" ופעם אחת כשישב מוהרנ"ת בסעדה שלישית בא המשגע הנ"ל, והתחיל לצעק כדרכו הנ"ל, ומחמת זה נתבלבל השלחן, ואז התחיל לדבר מוהרנ"ת מהמדרש (ראה שומר טוב תהלים לד), שהשם יתברך — יש לו אוצר משגעים, והזכיר אז מאמר האר"י ז"ל, שכל אחד מחמת העברות שלו היה ראוי להיות משגע ממש, וכי והאר"י בשיחה זו מאד, לבסוף כשסיים אמר: אם ממשוגע יכול להמשיך שיחה כזו הרי שנצרכים משוגעים. "אז פון א משגינעם קאן ווערן אזא שמועס דארף מען משגעים אויך" (אבני"ה ברזל).

תרמא

פעם אחת ישן הרב נחמן טולטשינער ז"ל בחדר מוהרנ"ת, ושמע איך שמוהרנ"ת מסדר תקון חצות ומתבודד לאחריה ואמר: "אתה יודע רזי עולם" אתה ה' יודע סודות העולם, הרבי הוא סוד העולם. "דוא ווייסט די סודות פון די וועלט, דער רבי ער איז א סוד פון דער וועלט", ואותי קרבת לרבי כזה. והתחיל

לבקש להשם יתברך, שיצית את רבנו זצוק"ל ויתקרב אליו באמת (אבני"ה ברזל).

תרמב

אמר, מה שאנחנו משיחים ביום רביעי רגיל, לא ישיג רבי אחר בגן עדן. וואס מיר שמועסן אדורך אין א פראסטן מיטןואך וועט קיין אנדערער גוטער יוד ניט משיג זיין אין גן עדן (אבני"ה ברזל).

תרמג

פעם אחת באו אנ"ש אל מוהרנ"ת וחסר אחד מהם ושאל עליו מוהרנ"ת: היכן הוא? אמרו לו, שלא בא מאיזה סבה שהיא, ואמר מרצה אני גם-כן, אמרו לו אנ"ש: מה היה אלו פן היה בא? אמר גם הייתי מרצה (אבני"ה ברזל).

תרמד

כשרצה מוהרנ"ת לפע לבראד בשנות ת"ר, פי היו לו רמזים מרבנו זצוק"ל לפע לשם, ורצה גם אז להדפיס את ספרו הקדוש "לקוטי הלכות", כי במדינת רוסיא לא יכלו להדפיס, פי היו מהשבעה ספרים, שלא הרשו הממשלה להדפיס, כמו ספרי הזהר הקדוש, וספרי הרב בעל התניא וכו', ומטעם שאמרו, שעושין את בני העולם בעצבות ומרה שחורה... והצרכו לנסע להדפיסם חוץ למדינה. והנה אז בשנת ת"ר דברו בני העולם, שיבוא משיח בשנה זו, ואמר מוהרנ"ת, שבודאי לא יבוא בשנה זו, ומה שכתוב בזהר (בראשית קיז) שבשנת ת"ר יפתחון תרעי דתחמתא, פונת הדברים הוא: שיכול להיות, שמהיום אם יתחיל אדם דבר שבקדשה יוכל לגמר. ונתעורר אז ושאל את הרב נחמן מטולטשין אם יפע גם-כן עמו, אף-על-פי שרבי נחמן לא היה לו חשק, אף אף-על-פני-כן היה ירא להראות למוהרנ"ת שום רמז נגד זה, פי תקף לא ירצה יותר

לדבר מוהרנ"ת אודות זה, על-כּן השיב לו מיד: שרק אֶזְכֶּה שְׂתַקְחוּ אותי יחד עִמָּכֶם. "אבי איך וועל נאר א זכיה האבן אז איר זאלט מיר מיט נעמען" וכן הוה, שנסע עמו, ונהנה מזה רבי נחמן מטולטשין כל ימי חייו.

תרמה

ויש כמה מעשיות מהנטיעה הנ"ל, כי נסעו דרך בראד ללעמבערג והיה שם מוהרנ"ת אצל קרוביו, ומשם נסעו לזאלקווע ואז הייתה המרידה הידועה שבפולין, והיו השוטרים מחפשיין וחוקרין ושואלין בכל האכסניות לאנשים השוהים בהם, אם יש להם פאספורט; ומוהרנ"ת ורבי נחמן — לא היה להם פספורט; וכששאל אותם בעל האכסניה אם יש להם פאספורט, ענהו רבי נחמן מטולטשין בלשון תמה: "וכי בעת פזאת נוסעים ללא פאספורט?" והיו שם בהאכסניה ולא יצאו מפתח הבית; וכשהיו צריכים לילך למקנה, היו הולכין דרך עקלתון בהצנע.

תרמו

פעם, פשהלכו דרך בית-כנסת אחד שבעיר, ספר לו מוהרנ"ת מעשה מרבי העניף, שנה רבי העניף היה דר בקרעטשמע, ששכרו מהגרף באיזה כפר, ומתה אשת הגרף, ונשא אשה אחרת, ומזוגתו הראשונה נולד לו בן אחד, וזוגתו השניה לא יכלה לסבל אותו ולגדלו והכרח הגרף לגרשו מביתו ולקחו רבי העניף אצלו למשרת, וגדלו בביתו והאכילו והלבישו וכו', פעם אחת, כשנסע צדיק אחד דרך הכפר ההוא ונתאכסן אצל רבי העניף הנ"ל, ראה את הילד המשרת הנ"ל, ואמר להרב העניף, שהוא רואה ומבחין בילד, שיש לו נימוס מלכות, ועל כן מהנכון, שישים עיניו עליו. לאחר זמן מת אבי הגרף, והנה בפולין היה נהוג, שבכל כמה שנים נתקבצו האדונים בעיר ווארשא ובחרו בקיסר החדש על ידי בחירות או גורל, וצוה רבי העניף למשרתו הנ"ל, שישע גם-כן וייצג שם את

מקום אביו, ונתן לו סוס טוב לרכב עליו ומתרכיבה הראשונה, שרכב על הסוס, ראה שיש לו נימוס של מלכות, ומסר לו כתבת המקום ונסע המשרת לנארשא ונבחר שם למלך על פולין. אחר-כך שלח לקרא את רבי העניף וישאלהו: מה בקשתך? וכו', בקש ממנו רבי העניף, שיבנה המלך בית-הכנסת על שמו, וזה הוא הבית-הכנסת. בזה הבית-הכנסת היו לומדים שני גיסים, שהיו לומדים מפלגים ומרב להטם בלמוד הגמרא הכו זה את זה עם הגמרות, ומוהרנ"ת ו"ל היה מחלציהם. ופעם אמר לו רבנו זצוק"ל, שהוא יהיה תקון לאבותיו ויתקן אותם. ואז בהיות מוהרנ"ת שם, צנה שיבשלו לו תבשיל לאכל ונכנס לבית-הכנסת וסגר את עצמו לזמן רב ועסק בתקונם, ואחר-כך התלהב ודבר מהתורה ס"ה "לקוטי מוהר"ן" חלק א (אבני"ה ברזל).

תרמו

בשהיה מוהרנ"ת ו"ל אז בלעמבערג, נתן לו הרב מלעמבערג כתב וסמיכה, שהוא למדן, והראה אותה להרב מזאלקאנווע, והמנהג שם היה, שאורח למדן היה צריך לומר חלוק ופשט בגמרא וכדומה, ויאמר הרב למוהרנ"ת, שיאמר גם הוא, ולא רצה מוהרנ"ת, ויאמר הרב פשט, ולא ישר בעיני מוהרנ"ת ו"ל, והפציר בו הרב מאד, שיאכל אצלו — ולא רצה. התפלא על זה רבי נחמן מטולטשין מאד: הלא דרך רבנו זצוק"ל היה, שלא להתעקש על שום דבר? וכשיצא מוהרנ"ת, שאלו רבי נחמן לדבר זה. ענה לו מוהרנ"ת בלשון הפתוב: "אל תלחם את לחם רע עין" (משלי כג, ו). והיה פלא יותר בעיני רבי נחמן מטולטשין, מאין יודע מוהרנ"ת, שהרב הזה הנו רע עין, והסוף היה, שלא יכלו להדפיס שם בזעלקווא, והכרחו לפע משם, ואמר אז מוהרנ"ת, שכאן בלעמבערג בודאי ידפסו, ובאמת אחר זמן רב נתעורר ושלח את רבי נחמן מטולטשין בעצמו לשם כדי להדפיסם (אבני"ה ברזל).

תרמח

כְּאֲשֶׁר הִגִּיעַ רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטָשִׁין שׁוֹב לְלַעֲמַבְעָרָג, דִּבֶּר שָׁם עִם הַמְדַפְּיִסִים וְסָפַר לָהֶם מִמּוֹהֲרַנְיָתָ, שֶׁהִזְכִּיר עַל הָרַב אֶת הַפְּסוּק: "אֵל תִּלְחַם אֶת לַחֵם רַע עֵינַי", וַיִּתְּפֵלְאוּ הָאֲנָשִׁים מְאֹד מְאֹד, וְאָמְרוּ לוֹ עַל מוֹהֲרַנְיָתָ: "חֲכָם עָדִיף מִנְּבִיא!" (בְּבֹא בְתָרָא יב.), וְכִי מֵאִין יָדַע זֹאת, שֶׁהוּא רַע עֵינַי? כִּי בְּאֵמַת הוּא רַע עֵינַי מְאֹד! וְהָיוּ אַז הָרַב רַבִּי נַחֲמָן עִם רַבִּי נַחֲמָן טוּלְטָשִׁינְעֵר בְּבִרְאד בְּשַׁבַּת חֲזוֹן, וְכַמוֹכָא בְּאַרְיִכוֹת בְּמַכְתְּבֵי מוֹהֲרַנְיָתָ.

תרמט

כְּשֶׁנִּסְעַ הָרַב, רַבִּי נַחֲמָן הִנְיָל, לְהַדְפִּיס הַ"לְקוּטֵי-הַלְכוֹת", נִסְעָה אִשְׁתּוֹ לְמוֹהֲרַנְיָתָ בְּטַעֲנוֹת אוֹדוֹת פְּרִנְסָתָהּ. שָׁאַל אוֹתָהּ מוֹהֲרַנְיָתָ: "כַּמָּה הִיא צְרִיכָה בְּצַמְצוּם לְמַחֲזִית בְּגֵי-הַבֵּית?" אָמְרָה: כֶּף וְכֶף, הַבְּטִיחַ לָהּ מוֹהֲרַנְיָתָ, שֶׁיִּכְתּוֹב לְבָנוּ רַבִּי יִצְחָק, שִׁיתֵּן לָהּ כֶּדֶי צְרִיכָה וְעוֹד גַּם לַעֲשׂוֹת לָהּ מְלָבוּשׁ טוֹב עַל חַג הַפֶּסַח, כִּי נִתְמַהֵמָה עִם הַהַדְפָּסָה עַד אַחַר הַפֶּסַח, וְכֵן הִנְהָ. אַחֲרֵי-כֵן הִתְפַּאֲרָה לְפָנָי בַּעֲלָהּ, כִּי לֹא הָיָה לָהּ כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ מְלָבוּשׁ טוֹב כְּזֶה.

תרנ

כָּל אֵלֵי הַיָּמִים, שֶׁהָיוּ בְּלַעֲמַבְעָרָג הָיוּ עִמּוֹ תְּמִיד הַחֲסִידִים דְּשָׁם, וְלֹא הָיוּ מְנִיחִים אוֹתוֹ לִילָף יְחִידֵי וְהִלְכוּ אַחֲרָיו בְּכָל מְקוֹם, וְהָיוּ אוֹמְרִים זֶה לְזֶה: "הִיָּה לוֹ, לְמוֹהֲרַנְיָתָ, רַבִּי כְּזֶה, שֶׁיִּנָּק מִמְּנוֹ תְּמִיד חֶלֶב וְדָבָשׁ. וְכִשְׁנִסְעוּ מִשָּׁם לוֹוְהוּ שׁוֹרָה שֶׁל אֲנָשִׁים מְשֻׁנֵּי צְדֵי הָעֲגֻלָּה כַּחֲמֵשֶׁה קִילוֹמֶטֶר, פְּסִיעָה בְּפִסְיעָה, וְאָמַר אַז לְפָנֶיהֶם הַתּוֹרָה נ"ב "הַנֶּעוֹר בְּלִילָה"; וְכִשְׁרָאָהּ, שָׁאִין רַבִּי נַחֲמָן מִתְּפַעֵל מִדְּבָרֵי הַתּוֹרָה, אָמַר לוֹ: נַחֲמָן! אֲצִלְךָ הַתּוֹרָה יִשְׁנָה אֲצִלִּי הִיא חֲדָשָׁה וּמְבַרִיקָה כְּרֹאֵי. "נַחֲמָן בָּא דִיר אִיזוּ דִיא תּוֹרָה אֵלֵט בִּי מִיר אִיזוּ זִיא שְׁפִיגֵל נִיִּיא" (אֲבִנְיָה בְּרִזְל).

תרנא

בהיותו שם אמרו לו חסידי הרב הקדוש רבי אורי זצוק"ל מסטרעליסק, שהרב רבי אורי זצוק"ל היה אומר לעצמו בלשון בזיון: אורי אורי!! איך יכול הנך לנבוח ולומר תורה כשהספר לקוטי מוהר"ן נמצא בעולם? אורי אורי, ווי קענסטו בילען און זאגן תורה אז דער "לקוטי מוהר"ן" איז דא אויף דער וועלט? ואמרו לו עוד: "אם היה הרב רבי אורי חי, היה נושא הכלים שלכם למרחץ", ואחר-כך, כשנסע רבי נחמן מטולטשין לשם והדפיס שם הלקוטי הלכות פנ"ל, כשרצה להביא את הספרים אל מוהרנ"ת לחג-השבעות, באמצע הדרך נודע לו, שבדקין היטב את העוברים בגבול, ומחמת פחד נסע בחזרה ערך עשרים קילומטר, ואכל שם בליל שבת-קדש בבית יהודי אחד, ודבר עמו דבורים נפלאים, וספר לו, שאלו הדבורים הם מהאיש שחבר אלו הספרים שהדפיס מקרוב. התלהב האיש ואמר לו: "עם ספרים כאלו הייתי הולך ועובר עמהם את הגבול ללא מורא! ואפלו באמצע היום!" ונתעורר רבי נחמן מטולטשין מדבוריו ונסע ועבר את הגבול בשלום. כשבא לביתו, ספר זאת למוהרנ"ת; אמר לו מוהרנ"ת: "אתה היית צריך להמתין ולצפות להישועה בגבול ולהתפלל ולחכות שם לרגע של הישועה, כי מדוע ברחת, הלא כשיבוא הזמן של הישועה היית רחוק מהמקום, אולם היתה זאת לטובה שחזרת כדי לעורר ולחזק את היהודי הנ"ל (אבני"ה ברזל).

תרנב

אמר מוהרנ"ת ז"ל עבור ענין רבנו זצוק"ל צריכין להיות נקי מן הקנאה והתאנה והכבוד מפל וכל לגמרי, אף מה יכולין לעשות אם האדם מקנא או נכשל בתאנה, הלא אנוס הוא, ועל-כן אף-על-פי-כן מקרב אותו רבנו זצוק"ל, אולם כשרוצה עוד גם כבוד, אם כן עמוד בצד. נו שטייזשע אין דער זייט, וכן אמר פעם בלשון אחר: אם

יש בך קנאה ותאנה, הרבי מקבל אותך, אבל את כבודך אתה מכרך לזרק לגמרי (אבני"ה ברזל).

תרנג

כשהיה הרב נחמן מטולטשין בעיר יאס שברומניה, פשצמא לשמות בשבת בבקר אחר הסעדה, נכנס לבית רב העיר, נתן לו הרב שלום, בנהיג, ושאל אותו: מאין אתם? ונתירא לומר, שהוא מברסלב, ואמר לו: מטולטשין, וישאל אותו: איפוא היא? ויאמר לו סמוך לברסלב, אמר לו הרב: אולי מפירים הנכם אחד בשם נתן, חסיד ברסלב? "אפשר קאנט איר נתן לע א ברסלבר חסיד?" והבין רבי נחמן משאלתו, שאינו מתנגד, וספר לו שהוא תלמידו, וספר לו הרב, מהיכן הוא מפיר את מוהרנ"ת, פי אביו היה רב בלעמבערג והוא היה אז אברך צעיר, ורבונו ו"ל נתאכסן לא רחוק מביתם, והיה רגיל לכנס אל רבונו וצוק"ל, וספר לי אז מרבי נתן ואמר: איי, יש לי תלמיד בשם נתן!! "איי האב איך א נתלע, ואם אתה תסע ותבוא אלי לברסלב, אעשה ממך חדוש כמו נתלע", אולם גשמיות וחסכת העולם הזה הביא שכחה בלבי ושכחתי מלנסע, והביט בספר "לקוטי הלכות" והתפעל ואמר: זה המח של הרבי והפה של רבי נתן, "עס איז דעם רבינס מח און רבי נתן'ס מויל..." וכשבא רבי נחמן מטולטשין למוהרנ"ת ו"ל וספר לו זאת, אמר אני גם-כן אומר כך (על ה"לקוטי הלכות"): המח של הרבי והפה שלי. דעם רבינס מח און מיין מויל... (אבני"ה ברזל).

תרנד

רבי אפרים בן רבי נפתלי, אמר פעם למוהרנ"ת: בתפלתכם הנכם מחברים פירוש על תיבות התפלה. "מיט אייער דאויונען מאכט איהר א פרוש אויף דעם דאויונען" (אבני"ה ברזל).

תרנה

כְּשֶׁאָמַר רַבְּנּוּ הַתּוֹרָה "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן וְכוּ'" הַדִּינִין הֵם בְּחִינַת רְצִין וְכוּ' (בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן קַעט), עֵינֵן שָׁם, אָמַר רַבְּנּוּ זְצוּק"ל, שֶׁהַרְצִים הַנּוֹכְרִים שָׁם הֵם הֵם הַרוֹפְאִים, שֶׁהֵם שְׁלוּחֵי הַדִּין הֵבֵא מִלְמַעְלָה, וּמִשּׁוֹם כֶּף מְרָגֵל בְּפִי הָעוֹלָם לומר, צְרִיכִים לְרוּץ לְקָרָא הַרוֹפֵא, מְעַן דְּאֵרְךָ לֹיפֵן נֶאֱרָא אַ דְּאֶקְטַעַר וְכוּ' (אֲבַנֵי"ה בְּרִזֵּל).

תרנו

אָמַר פֶּעַם מוֹהַר"ן ת' ז"ל, שְׁמַעְתִּי אוֹמְרִים עַל רַבֵּי עוֹזֵר "עַר אִיז פְּרוּם", לֹא כֶּף קַבְּלָתִי מִרַבְּנּוּ זְצוּק"ל, הַעֲקָר לֵהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה וְלֵהִיּוֹת גַּם יֵרָא. דְּעַר עֲקָר אִיז פְּרִילִיךְ, אוֹן פְּרוּם אוֹיךְ (אֲבַנֵי"ה בְּרִזֵּל).

תרנז

וּפֶעַם אַחַת, כְּשֶׁנִּתְּנוּ מְרָק עַל הַשְּׁלֶחֶן וְדַבֵּר הוּא זְצוּק"ל מֵהַתּוֹרָה: "כִּי מְרַחֵם יְיָהֲגִם" (בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֶלֶק ב סִימָן ז), בְּתוֹךְ כֶּף נִתְקַרֵּר הַמְרָק, וְשִׁלֵּם בְּעַד הַמְרָק וְלֹא אָכַל. אַחֲרֵי-כֵן נִתְּוַדַּע, שֶׁהָיָה בְּמֵאֵל אִיזוּ שְׂאֵלָה שֶׁל טְרַפָּה (אֲבַנֵי"ה בְּרִזֵּל).

תרנח

אָחַד שְׂאֵל לְמוֹהַר"ן ת', אִם עָדִיף לְהַתְּפַלֵּל בְּמַהִירוּת, כְּדֵי שְׂלֹא יִהְיוּ לוֹ מַחְשְׁבוֹת זְרוֹת. עָנָה מוֹהַר"ן ת' וְאָמַר: "בְּמַהִירוּת יְכוּלִין לְהַתְּפַלֵּל כָּל הַתְּפִלָּה בְּמַחְשְׁבָה זְרָה אַחַת! אוּלַם כְּשֶׁתְּפַלֵּל בְּמַתְיִנוּת, עַל כָּל פְּנִים יִהְיוּ לָךְ בִּיגִיחֵם גַּם מַחְשְׁבוֹת טוֹבוֹת..." (אֲבַנֵי"ה בְּרִזֵּל).

1110620181000

תרס

אמר לרבי משה ברסלבר: מוציא אני לך דרך תשובה — שתקוד כל יום. "איך גיב דיר ארויס א תשובה דוא זאלסט טאנצן אלע טאג" (אבני"ה ברזל).

תרסא

פעם הרגיש מוהרנ"ת ז"ל גדל מעלת התפלה ממאמר חז"ל (שמות רבה כד, א), שהמלאך הממנה על התפלות צריך להשביע כל תפלה שתגיע למקומה למעלה, נראה מזה שגם הוא איננו יודע את מקום כל תפלה ותפלה.

תרסב

אמר מוהרנ"ת ז"ל היכן שמתקבצים עשרה מאנ"ש, ראוי לסע לכל קצווי העולם לתחוב את ראשו ביניהם ודבר אז לענין ראש-השנה כשנאספין כל הקבוץ הקדוש, כמה גדול ערכה.

תרסג

ספר ר' אברהם ז"ל איך שאביו ר' נחמן ז"ל עמד תחת החלון בעת שילדה בתו ז"ל שהיתה יושבת על המשבר והיתה צועקת ה"ע קלין של חבלי לידה, ואמר הוא ז"ל: כך צעקו פעם יהודים בעת שהיו בריאים ושלמים. אזוי האבן ערליכע יודען גשריגן ווען זיי זענען גיווען פריש און גיזונד.

תרסד

ספר שמורנו מוהרנ"ת הקדוש ז"ל אמר שמה שזכה לידע מרבנו ז"ל יותר משאר תלמידי רבנו ז"ל, היה רק מהלילי שבתות שבחורף, שהיתה אז התנוצצות קדושה ונוראה מאד על פניו ז"ל, והיה אומר אז תורה ביראה גדולה, וכל התלמידים אף על פי שהיה להם התנוצצות וכו' אף על פי כן היו הולכים אחר כך לישן, ומוהרנ"ת ז"ל, מחמת תבערת לבבו לא היה יכול לישן והיה יוצא חוץ להעיר

בְּרִסְלָב תַּחַת הַהָר אֶצֶל הַנְּהַר בֵּיג, וְהָיָה צוֹעֵק כָּל הַלַּיְלָה (בְּנִיגוֹן הַמְעוֹרָר הַלַּב): רְבוֹנוֹ-שֶׁל-עוֹלָם כָּאֵן בּוֹעֵר הָרִי אִשׁ כְּזוֹ הַבְּעֵר נָא אִשׁ זֶה בְּלִבִּי פְּנִימָה. "רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אִז דָּא בְּרַעֲנֻט אִזָּא פִּייעֵר, פִּייעֵר אַרְיִין דָּאס פִּייעֵר מִיר אִין הָאָרֶץ אַרְיִין, וּבְבוֹקֵר הַשָּׁבָס הַתְּפִלָּל בְּהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה, וּבְכַפְרֵט נְשָׁמַת הָיָה אוֹמֵר בְּנִיגוֹן הַמְעוֹרָר הַלַּב מְאֹד הַיְדוּעֵ לְאַנְ"שׁ, וּמִזֶּה הָיָה מוֹלִיד הַמוֹחִין שְׁלוֹ וְזָכָה לְמָה שְׁזָכָה אֲשֶׁרִי לוֹ.

תרסה

אָמַר מוֹהֲרֵנִ"ת ז"ל: כְּמוֹ שְׂאִין רְגַע בְּלֹא פְּגַע, כְּמוֹ-כֵן צָרִיף לְקַיֵּם: "אִין רְגַע בְּלֹא 'פְּגַע' — לְשׁוֹן בְּקֶשָׁה; כִּי תִיבַת "פְּגַע" יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי פְּרוּשִׁים: לְשׁוֹן "פְּגַע רַע" וּלְשׁוֹן "בְּקֶשָׁה", וּשְׁנֵיהֶם אֶחָד — כְּשִׁמְקִימִים "אִין רְגַע בְּלִי פְּגַע וּבְקֶשָׁה", נִצּוֹלִין עַל-יְדֵי-זֶה מִכָּל פְּגַעִים רָעִים וְזוֹכִין לְכָל טוֹב, אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן!

תרסו

עַל הַתּוֹרָה י"ז שִׁיף הַמְעַשָּׂה שְׁפַעַס אַחַת הָיָה מוֹכִיחַ אֶת רַבִּי אַבְרָהָם אָבִי רַבִּי נַחֲמָן טוֹלְטְשִׁינְעֵר ז"ל, עַל שְׁנַתְּרַחֵק קֶצֶת. וְהָיָה מְהֵרָה בַּתְּשׁוּבָה, וְעָנָה לוֹ מָה אַעֲשֶׂה שְׁקֶשָׁה לִי לִהְיוֹת אִישׁ כְּשֵׁר, אַחֲר־כֵּף נִכְנָסָה אֲשֶׁתוֹ לְעַבּוֹר וְהוֹלִידָה אֶת רַבִּי נַחֲמָן מִטּוֹלְטְשִׁין. וְאָמַר מוֹהֲרֵנִ"ת עָלָיו שֶׁהוּא מְזַרַע הַיְלִוּדִים (רְאֵה בְּלִקוּטֵי מוֹהֲרֵ"ן סִימָן יז), וְעוֹד אָמַר מוֹהֲרֵנִ"ת עַל אֶחָד שֶׁהוּא מְזַרַע הַיְלִוּדִים.

תרסז

לְאַחַר פְּטִירַת רַבֵּנוֹ זְצוּק"ל רְצָה מוֹהֲרֵנִ"ת ז"ל לְקַבֵּעַ דִּירְתוֹ בְּבְרִסְלָב, אָף אֲשֶׁתוֹ לֹא הִסְכִּימָה לָזֶה. אָף אַחַר שֶׁהָיָה שְׂרִיפָה בְּעִירוֹ, הִסְכִּימָה זוּגָתוֹ לְדַעַתוֹ לְהַעֲתִיק מוֹשְׁבָם לְבְּרִסְלָב. אַחֲר־כֵּף הִיתָה שְׂרִפָּה גַם בְּבְרִסְלָב, וְרַצְתָּה, שְׁיַעֲקֹר דִּירְתוֹ מִשָּׁם; נִשָּׂא מוֹהֲרֵנִ"ת עֵינָיו לְמִרוֹם וְאָמַר: "רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְכִי אָנָּה מְפָנִיף אֶבְרַח?". וְהָנָּה

בתחלה לא היה לו בכרסלב דירה מיחדת, כִּי-אם דירת חדר אצל נגר אחד, ואמר מוהרנ"ת בדרך צחות: "הוא עושה במלאכתו מלאכת הנגרות, ואני עושה במלאכתי מלאכת הקדש..." וכמו שאמרו רבותנו ו"ל (ברכות כח:) על העוסק בתורה: "הם רצין ואנו רצין". אחר-כך התחילו להפגס ולהתקרב אליו קצת אנשים, והתחיל להתגעגע, שיהיה לו דירה מיחדת, עד שעזר לו השם יתברך, אחר-כך התחיל להשתוקק, שיהיה לו גם כן חדר מיחד לעבודת השם יתברך ובפרט כדי שיוכל לכתב שם חדושי תורה, ועשה לו בנתים במטבח הבית מחצה מעצים, וזה היה לו לחדר מיחד, ואז אמר: עתה! יכול להיות, שאזפה להיות איש כשר!" "האט א צינד קאן זיין אז איך זאל זיין א ערליכער יוד!" "אף-על-פי-כן היו בני-ביתו מבלבלין אותו, והתחיל לכסף שיהיה לו חדר מיחד בעלית הבית, אף הבין, שזה אי-אפשר לו כעת, פי צריכין לבנותו ולבטל עצמו מתורה ותפלה, אחר-כך הזמין לו השם יתברך איש אחד, והבין שפעת לא יצטרך לבטל עבור זה מתורתו ותפלתו, ואז בנה בית ועליה נכונה (אבני"ה ברזל).

תרסח

לענין שאמרו חכמינו ו"ל (ספ"ה נב.): צדיקים נדמה להם יצר הרע כהר, ורשעים נדמה להם כחוט השערה, אמר מוהרנ"ת וצ"ל, שהאמת הוא עם הצדיקים, אלא הרשעים, מחמת שלא עמדו בנסיון על-כן נדמה להם כחוט השערה, אולם אליבא דאמת דומה יצר הרע כהר ממש! (אבני"ה ברזל).

תרסט

כשהיה מוהרנ"ת פעם באומן, שמע, שרבי משה בן רבי אברהם חיים מתפלל בכונה; וכשחזר אחר-כך לביתו, אמר: בכל המנין של הרב רבי נפתלי, ששם התפלל רבי משה, לא שמעתי שום אדם מתפלל כמו משה בן רבי אברהם חיים ו"ל. כשפא אחר-כך

מוהרנ"ת בפעם אחרת לאומן, ראה שרבי משה הנ"ל נתקרה, חזקו מוהרנ"ת ואמר לו: משה נפלת? שמע בקולי נחזור בך, האמן לי הרי יש לי כבר זקן לבן, ואף-על-פי-כן יש עוד בדעתי להיות איש כשר. "משה, הוא ביסט אראפ גיפאלן! פאלג מיר קער זיך אום, גלייב מיר איך האב שוין א נויסע בארד און האב נאך אויך בדעה צו זיין א ערליכער יוד (אבני"ה פרזל).

תרע

אמר, באפן אחד היתה גדולה המחלקת על "הכעל שם טוב" מהמחלוקת שיש עלינו, אולם הם היו לפחות מתרים בעשית מופתים, אולם אנו עוד אסורים ים בזה!... (אבני"ה פרזל).

תרעא

פעם אמר מוהרנ"ת, שיש לו יסורים מהאזהבים יותר מהשונאים: שהידידים רצו לעשות לו טובות ובדעתם היה למסר את המתנגדים לידי הממשלה, והוא לא היה רצונו בזה, כי-אם לצפות לישועת ה' ולהרבות בתפלה ובתחנונים, וכן היה לבסוף, שפעל ישועתו רק על-ידי תפלה ותחנונים (אבני"ה פרזל).

תרעב

רק לפעמים רחוקים ראו אנ"ש אצל רבנו זצוק"ל מופתים בגלוי, ומוהרנ"ת התרחק מזה עוד הרבה יותר ויותר, ורק לפעמים מועטים מאד ראו ממנו מופתים, ואמר, שאם היה יודע, אשר עוד הרבה אנשים יתקרבו אליו, היה מדבר עם רבנו זצוק"ל, שימסר לו סוד הכח לעשות מופתים. פעם אחת תבע מאיש אחד צדקה עבור הדפסת ספרי רבנו ז"ל, ורצה האיש לתן בתנאי, שיבטיחהו ויכרכהו בבנים, ולא רצה מוהרנ"ת זצוק"ל; וכשהתחיל מוהרנ"ת לסע, זרק האיש הנ"ל את המעות למוהרנ"ת שיקח המעות. ופעם אחת עמדה אשה אחת על פתח מוהרנ"ת ולא נתנה לו לילך, עד שיבטיח לה על

בנים, והבטיח לה. אחר-כך אמר: עתה אני מכרח להתפלל עליה, ופעם אחת באו אליו נשים בשביל בנים, וצעק מוהרנ"ת וצוק"ל: "וכי התחת אלקים אנכי?" אחר-כך אמר, שיש לו חרטה על שצעק, כי הנה לו לומר בניחותא, והוא על-פי המדרש (בראשית ופה עא. י), שאמר השם יתברך לצעקב: וכי כך עונין את המעיקות?! וכו', עיין שם (אבני"ה ברזל).

תרעג

מוהרנ"ת וצוק"ל ראה פעם, אחד שיושב ולומד בהתמדה; אולם הבין בו, שיש לו צער גדול מהרעבון המציק לו; פנה אליו ואמר לו: הפסק כבר תאות אכילה זו, לך ואכול. הער שוין אויף האבן תאות אכילה ^{אויף תחכתו} (אבני"ה ברזל).

תרעד

רבי יצחק מנאוויגערעבלי נתן לאחד במתנה מספרי רבנו וצוק"ל, ונהנה הלה ומסר עמו פריסת שלום למוהרנ"ת, אחר-כך ספר אחד מאנ"ש למוהרנ"ת ואמר לו: "הרי האיש הנ"ל מסתפל גם בספרים חיצוניים!... תרה הדבר למוהרנ"ת ואמר לרבי יצחק: אל תעמוד בארבע אמותיו. דוא זאלסט אין זיינע ד' אמות ניט שטיין (אבני"ה ברזל).

תרעה

פעם אחת היה רבי פנחס, נכד הרב רבי פנחס מקריץ על ברית מילה, שרבי מאיר מטעפליק ו"ל היה בזה מוהל, ונהנה מאד מהברכה שברך על המילה, ושבח מאד את אנשי שלומנו (אבני"ה ברזל).

תרעו

מוהרנ"ת היה רגיל לדבר עם אנ"ש מיראת שמים רק בעת סעודה שלישית של שבת; ובתחלה לא היה רוצה מוהרנ"ת לדבר גם

אז לפני אנ"ש, כי לא רצה להנהיג עצמו בדרך רבנות. ואיש אחד מאנ"ש לא בא אל מוהרנ"ת בעת סעדה שלישית מטעם זה, אולם פעם אחד בא האיש לבית-מוהרנ"ת וראה כתב בכתב ידו של מוהרנ"ת, שהיה כתוב בו חלום שחלם לו למוהרנ"ת, שבא אליו רבנו זצוק"ל והוכיח אותו, על זה שמרחק אנשים החפצים להתקרב אליו, והבין האיש, שמהיום והלאה בודאי ישב כבר מוהרנ"ת עם אנ"ש בעת שלש-סעדות, ובא לסעדה, ומאז והלאה התחיל כבר מוהרנ"ת לומר תורה בעת הסעדה (אבני"ה ברזל).

תרעז

איור החמישי

מוהרנ"ת אמר לאחד מאנ"ש אם יהיה לך ארבעים יום התבודדות ברציפות בודאי יהיה לך שנוי לטובה (אבני"ה ברזל).

תרעח

פעם אחת מצא אחד מאנ"ש את רבי אפרים בן רבי נפתלי, שעסק בהתבודדות בעת היריד באמצע עיר קיעב, כי מסחרו היה עם מרגליות, ונכנס אז בלבו הרהור תשובה, ששאל לעצמו: במה עוסק אני עתה? וכי זה הוא התכלית?! וכי בשביל זה נבראתי וכי? והיה מתעורר כל-כף עד שנעמד בצד הדרך ובכה לפני השם יתברך. שאל אותו אחד מאנ"ש: מפני מה אתה בוכה? והשיב לו. אמר לו: וכי פה המקום לככות?! לך לבית-המדרש ושם תבכה. ענה לו רבי אפרים הנ"ל: רבנו הקדוש אמר: שבמקום שמגיע לאדם הרהורי תשובה צריך באותו המקום להתבודד ולדבר דבורים לפני השם יתברך, כי עד שילך לבית-המדרש ילכו ממנו הרהורי התשובה, ומחמת כן נצלת את ההתעוררות שהיה לי במקום הזה (אבני"ה ברזל).

תרעט

פעם אחת אמר מוהרנ"ת ז"ל: צדיק שהוא גם נפטר בהיותו

צדיק, הרי זה דבר פלא. "א צדיק אז ער שטארבט א צדיק דאס איז א דבר פלא" (אבנייה ברזל).

תרפ

פעם אחת אמר: א ווא!! זקן לכן, ואף-על-פי-כן עדין יש ברעתי להיות חסיד ברסלב. "א ווא א ווייסע פארד און איף האב נאך בדעה צו זיין א ברסלבר חסיד" (אבנייה ברזל).

21/08/2018 09:44

תרפא

פעם אחת, כשהגיע מוהרנ"ת ו"ל למשנה שבאבות (פרק ג, א): "עקבא בן מהללאל אומר הסתפל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה", נתלהב מאד מאד, ואמר בזה הלשון: מדוע רשב"י ו"ל ה"ה רשב"י משום שידע, מדוע האר"י ו"ל ה"ה האר"י משום שידע, מדוע רבנו משום שידע, מדוע אני כמו שאני משום שאני יודע. "פאר וואס איז רשב"י גיווען רשב"י? ווייל ער האט גיוואוסט! פאר וואס איז גיווען דער האר"י הקדוש דער האר"י הקדוש? ווייל ער האט גיוואוסט! פאר וואס איז גיווען דער בעל-שם-טוב הקדוש דער בעל-שם-טוב הקדוש? ווייל ער האט גיוואוסט! פאר וואס איז גיווען דער הייליגער רבי דער הייליגער רבי? ווייל ער האט גיוואוסט! פאר וואס בין איך איך ווייל איך ווייס!..." (אבנייה ברזל).

תרפב

אמר פעם: בעבור ההתנוצצות אלקות שנמצא בי, בגלל זה תפלתי אחרת, ולמודי אחרת, ואכילתי אחרת, ודבורי עם בני אדם אחרת, איבער דעם התנוצצות אלקות וואס איז דא אין מיר איבער דעם איז מיין דאוונען אנדערשט און מיין לערנען

תרפג-תרפז

שיח שרפי קודש

רצה

אוצר החכמה

אנדערשט און מיין עסן אנדערשט און מיין רעדן מיט מענטשן איז אנדערשט (אכני"ה ברזל).

תרפג

21/08/2018nnk

למוהרנ"ת ו"ל ה'ה ברכה מרבנו ו"ל, שבעת שיניח את עצמו לישון יישן תכף (אכני"ה ברזל).

תרפד

פעם אחת בימי מוהרנ"ת ו"ל ה'ה אחד שנשא אשה רעה מאד, והוא לא ידע מרשעותה מקדם, נרק לאחר הנשואין נודע לו זאת, ולא ידע מה לעשות פי הקניטה אותו מאד, ושאל למוהרנ"ת ו"ל עצה מה לעשות. השיב לו, שיתפלל להשם יתברך על זה משך זמן בכל יום שעה מיחדת וכו' (אכני"ה ברזל).

תרפה

פעם אחת אמר מוהרנ"ת, איך אפשר כשיש תאנה הידועה בעולם (אכני"ה ברזל).

תרפז

"הלכות מתנה" הלכה ד' שבספר לקוטי הלכות נאמרה בשבת בבקר, אחר שנטל ידיו לאכל שחרית, והמשיך באמירתה, עד שכמעט נעשה ערב (אכני"ה ברזל).

תרפז

רבי נתן, בן רבי ליבלי ראובן'ס, ה'ה נכנס בכל יום אל מוהרנ"ת ו"ל לשמע ממנו דברי תורה והתחזקות, ואמר: "לא בכל יום זכיתי לשמע ממנו דבורים, אולם אם כבר זכיתי לשמע מפיו דברי תורה, כבר גביתי לתמיד. האב איך שוין אפ גינומען פאר שטענדיג" (אכני"ה ברזל).

תרפח

פעם אחת אמר מוהרנ"ת: "תועבת ה' כל גבה לב" (משלי טז, ה), ודחק תבת כל, היינו, אפלו כשעוסק ועובד את ה' בתורה ותפלה (אבני"ה ברזל).

תרפט

סוחר אחד מאנ"ש נסע עם סחורה, בדרך ירד גשם שוטף ופרש האיש יריעה (פאלאטקע) לאהל וישב ללמד, ובין כך עבר מוהרנ"ת ז"ל בעגלה אחרת וקרא אותו לעלות אליו לעגלתו. וספר מוהרנ"ת ז"ל, שראה, שהאיש נהנה מאד מהגשם היורד כי בגללו יכול היה יותר לעבד את השם יתברך, מחמת שאי-אפשר לסחר בעת גשם שוטף כזה (אבני"ה ברזל).

תרצ

מוהרנ"ת היה אומר: מלחמת גוג ומגוג אינו נזכר במגילת סתרים (ראה בימי מוהרנ"ת סימן יא), ונשמע מזה, שיהיה רוח אפיקורסות גדול בעולם, וזה יהיה עקר הנסיון שלנו (אבני"ה ברזל).

תרצא

פעם אחת שלח רב מפורסם מצד המתנגדים, שליח אל רבי נתנאל טעפליקער, שהיה מוהרנ"ת מתאכסן בביתו שבטעפליק מדי שנה, ובקשו, שלא יתן למוהרנ"ת להתאכסן אצלו, והשיב לו: זה אי-אפשר, כי מוהרנ"ת אין לו שום מקום אחר להתאכסן, כי-אם אצלי, ומה שהרב מפחיד אותי בבקשתו, מה אוכל לעשות? והנה רבי נתנאל התירא, שמא ישמע מוהרנ"ת מן המכתב הנ"ל, ויחשוש לבוא ולשהות אצלו כהרגלו, על-כן שלח מכתב למוהרנ"ת ז"ל, שאינו שומע לדברי הרב הנ"ל כלל. כשבא מוהרנ"ת אחר-כך לטעפליק, נתאכסן בבית רבי נתנאל בכבוד גדול ועשה סעדה גדולה עבורו. ובתו נזדרזה ועשתה טייגליך לכבוד מוהרנ"ת. אחר-כך ראה

מוהרנ"ת, שיש לרבי נתנאל קצת גדלות; אמר לו מוהרנ"ת: אולי חושב הנך שבלעדיך לא היתה לי איזו אכסניה, אני בלעדיך יכול להסתדר, אתה בלעדי לא. "אפשר מיינסטו אז אן דיר וואלט איך קיין סטאנציע נישט גיהאט, איך אהן דיר קאן זיך באגעהן, דוא אהן מיר ניט".

תרצב

רבי נתנאל הנ"ל היה מקרב לרבנו ז"ל, ופעם אחת נתן לרבנו ז"ל עשרה אדומים, ושבח אותו רבנו ז"ל ואמר, שמעולם לא היה לו כמו כן, ואמר, שהוא אוהב את הרענדליך של רבי נתנאל, מפני שהיה קמץ גדול, וזה היה אצלו מסירות נפש לכופ את יצרו. פעם אחת הבטיח לתן למוהרנ"ת שנים עשר רובל-כסף על בנן הקלויז ונתן לו מתחלה שלשה רובל-כסף ואחר-כך נתן לו עוד הפעם שלשה רובל-כסף עד שנתן הכל בכמה פעמים, וכשנחלה רבי נתנאל, בא אצלו רבי נתן, אמר רבי נתנאל לרבי נתן: קימו בי את הגמרא (פרכות ה:): 'היב ליה גדיה וכו', אמר לו מוהרנ"ת: "לאו כל אדם יכול לעשות את הדבר הזה". אמר לו רבי נתנאל: "אני מאמין, שאתם יכולין לעשות זאת", אמר לו מוהרנ"ת: "לא בכל אדם יכולין לעשות את הדבר הזה". אחר הלך מאתו מוהרנ"ת, וילך דרך הקעף = מטבח ויאמר לבתו של רבי נתנאל: אם יתן רבי נתנאל צדקה יותר מכפי יכלתו, אפשר שיחיה עוד... אמרה לו: "אלך ואומר זאת לאבי", אמר לה מוהרנ"ת: רוצה אני שיתאמץ בזה לבדו. "איך וויל עהר זאל זיך אליין אנשטויסן" (אכני"ה ברזל).

תרצג

שאל פעם אחד את מוהרנ"ת: "מי גדול יותר, אדם קטן במעלה, שמקרב לצדיק, או אדם גדול במעלה אולם אינו מקרב?" אמר לו: הלא בימי משה רבנו עליו השלום, אם אחד היה עושה

דבר גדול להמשכן ולא הביאו למשה רבנו, עליו השלום, בנדאי לא
היה לו שום חשיבות כלל, אולם מי שעשה דבר קטן והביאו אל
משה, בנדאי היה חשוב מאד. והזכיר אז מהמבאר בתורה ב'
שב"לקוטי מוהר"ן", שדיקא משה יכול לעיילא שייפא בשייפא, עין
שם (אבני"ה ברזל).

תרצה

פעם אחת, ספרו למוהרנ"ת, שרבי נפתלי הוא קפדן, ואמר
מוהרנ"ת: "לא ידעתי, שהוא גדול כל-כך שאף על כל זאת הוא
"רבי נפתלי", והבעל-דבר אינו יכול להפילו על ידי מדת ההקפדה
שבו!" (אבני"ה ברזל).

תרצו

בטולטשין היה אחד בשם רבי יוסל הוזינער ז"ל, שזכה לשבות
שבת אחד אצל רבנו ז"ל, והוא היה גם מעט מלמד בשפה הרוסית
וחשוב גם אצל השרים. והיה מנכבדי העיר ובעל דעה, שדבריו
נשמעים, ועל-פיו נתמנה הרב יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל, למנהל הדאר
שבטולטשין. אחר-כך, כשנתגבר המחלקת על אנ"ש, החלו
המתנגדים לדבר על לב הרב יוסל הנ"ל שיקפח את רבי יצחק
מפרנסתו, מחמת שהוא נוסע לאביו מוהרנ"ת ז"ל לברסלב. אולם
רבי יוסל הנ"ל דחה אותם ואמר להם: "וכי בשביל שהוא נוסע
לאביו הוא ברסלב? אין מזה ראיה! הוא סתם נוסע לכבוד אביו
בלבד..." והמתנגדים הכרחו לקבל דבריו. אמנם, כשהגיע הזמן
לנסע לאומן על ראש-השנה, אז היה באמת הרב יצחק הנ"ל
במצוקה, כי אם יסע לאומאן, אז יהיה הוכחה גדולה, שהוא אכן
חסיד ברסלב; ובכך הקדים לנסע לאביו מוהרנ"ת ז"ל לשאל את פיו,
מה יעשה. אמר לו אביו, שהנסיעה לאומאן על ראש-השנה זה עולה
על הכל ומחייבין לקיים זאת אף במסירות נפש. מוכן ממילא, שלא
השגיח על שום דבר ונסע לאומאן על ראש-השנה. אחר ראש-השנה

כָּבֵד הַתִּצְאָשְׁתִּי מִלְּלַמֵּד בְּיוֹם זֶה, וְדַחֲתִי אֶת הַהִתְמַדָּה לְיוֹם שְׁנִי. וְכֵן אֲרַע לִי בְּיוֹם שְׁנִי בְּאַפְנִים אַחֲרִים, וְכֵן בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, עַד שֶׁנִּפְלַתִּי לִיאֹוֶשׁ, וְנַעֲשִׂיתִי בְּטֹלָן. אֲמַנֶּם, כְּשֶׁנִּתְקַרַּבְתִּי לְרַבֵּנוּ ז"ל, אָמַר לִי אֹודוֹת זֶה: מָעַט גַּם הוּא טוֹב. "אֲבִיסָל אִיז אוֹיף גוּט!" כְּשֶׁבָאתִי אַחֲרֵיכֶם לְבֵית-הַמְדַרְשׁ וְרֵאִיתִי, שְׂאִינְנִי יְכוּל לְלַמֵּד הַרְבֵּה כִּי-אִם מָעַט, וְנִזְכַּרְתִּי בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל: "אֲבִיסָעֲלֵע אִיז אוֹיף גוּט!" לְמַדְתִּי מָעַט; אַחֲרֵיכֶם אָמַרְתִּי לְעֶצְמִי אֲלֵמֵד עוֹד מָעַט וְלְמַדְתִּי עוֹד מָעַט, וְעַם מָעַט וְעוֹד מָעַט נַעֲשִׂיתִי מִתְמִיד, וְגַם זֹאת הוֹעִיל לִי, מֵה שֶׁהוֹסִיף רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁבַעַת הַלְמוּד אֵין לְעַמֵּד הַרְבֵּה עַל דְּבַר קָשָׁה לְהִתְאַמֵּץ, לְתַרְץ וּלְיִשָּׁב הַדְּבַר בְּשַׁעָה זוֹ דִּיִּיקָא, כִּי מִחַמַּת שֶׁהַרְבֵּה פְעָמִים אֵין יְכוּלִין לְתַרְץ הַדְּבַר בְּשַׁעָה זוֹ, בְּטֹלִין מִחַמַּת זֶה זְמַן רַב, עַד שֶׁלְפָעָמִים נִמָּאֵס כָּל הַלְמוּד, חַס וְשְׁלוֹם (אֲבִנִי"ה בְּרוּל).

תרחצ

סֵפֶר רַבִּי אֲבֵרָה־מִל פִּעֻטְעַרְבּוֹרְגֶּער לִפְנֵי יְדִידוֹ, הַרֵב אַהֲרֹן לִיפֶאוּוֹעֶצְקִי ע"ה, אִיף שְׂרַבֵּנוּ ז"ל בְּסוּף זְמִיו בְּתַקְפָּה חֲלֻשָׁתוֹ בְּאוּמָאן — הִזָּה דִּרְכּוֹ בְּכָל יוֹם לְנִסְעַ חוּץ לְעִיר כְּדִי לְשֹׂאֵף אֲוִיר צַח, וְאֲנִי שֶׁהִמְצִיאָו לוֹ לְזֶה עֲגָלָה רְתוּמָה. פְּעַם לֹא הִזָּה לָהֶם עֲגָלָה רְתוּמָה, וְהִמְצִיאָו לוֹ סוּס לְרִכָּב עָלָיו; וְאֲנִי שֶׁהִיִּיתִי סוּחֵר וּמְלַמֵּד בְּכָל עִנְיָנִי הָעוֹלָם, רֵאִיתִי, שֶׁרִכָּב עַל הַסוּס בְּלִי שׁוּם פֶּחַד כְּמוֹ רִכָּב מִבְּחַר וּמְלַמֵּד. וְאֲנִי הִיִּיתִי מִן הַמְקַדְיָמִים וְזִרְזִיִּים לְרוּץ אַחֲרָיו בְּכַדִּי לְהִיּוֹת מִן הָרֵאשׁוֹנִים אֲצִלוֹ, פְּתֹאוּם שָׂאל רַבֵּנוּ ז"ל: מִי הוּא הַרֵץ כָּל כֶּף מִיּוֹזַע, "וְוֵער לױפֶט דָּאס מִיר נֶאָף אַזױ אַסְטִיג?" וְאָמַרְתִּי, אֲנִי! וְאָמַר לִי בְּזֶה הַלְשׁוֹן: אֲנִי כָּל-כֶּף חֲלוּשׁ שֶׁכָּבֵר אֲבַדְתִּי אֶת הַקּוֹל, אֵין לִי כָּבֵר שׁוּם קוֹל, וְכִשְׁמַאבְדִּים אֶת הַקּוֹל כָּבֵר לֹא עוֹזֵר אֲפִלוֹ זְכוּת אַבּוֹת, כְּשֶׁתְּהִיָּה יְהוּדִי כְּשֶׁר תְּבִין זֹאת. "אִיף בֵּין אַזױ שְׁלֵאָף אַז אִיף הָאָב שׁוִין אֲנִיגְעוּוֹאָרן דָּאס קוֹל, אִיף הָאָב שׁוִין גָּאָר קִיִּין קוֹל נִיט אױן אַז מְעַן וְוֵערט אַהן דָּאס קוֹל הָעֲלֶפֶט

שוין ניט אפלו קיין זכות אבות, אז דוא וועסט זיין א הערליכער יוד וועסטו דאס פארשטיין" (אכני"ה ברזל).

תרצט

אמר רבי נחמן טולטשינער ז"ל: מה שאיתא בגמרא (שבת לא.), ששואלין את האדם "צפית לישועה" ופרש רש"י לישועה הכללית, כלומר: הגאולה. בזה נכלל גם — ששואלין לכל אדם, אם "כשהיית בצרה, היית מצפה לתשועת ה' ולא היית מתנאש" (אכני"ה ברזל).

תש

בימי הרב נחמן טולטשינער ז"ל היה בעיר באפוליע אהד מאנ"ש צדיק וישר בשם רבי ישראל ליב, אבי רבי אשר באפוליער, בעת זקנתו היה חפצו להעתיק מושבו לאומאן סמוך להקלויז, כדי שיוכל להשתטח על ציונו הקדוש, שדרךכו היה לפעמים לבלות כל הלילה על ציונו הקדוש. וכן ביום אחר התפלה לא טעם כלום והלך על ציונו הקדוש ושהה שם ערך ארבע-חמש שעות, וחשב: מה טוב היה לפני, אם יהיה מושבי באומאן אצל הקלויז! אכל רבי נחמן מטולטשין מאן בזה מטעמים ידועים לו, והרב ישראל ליב היה מחזיק בדעתו, שאמר, שפננתו באמת לשם שמים, וכמה פעמים אחר השתטחותרו על ציונו הקדוש, אמר שפן צריך הוא לעשות, אולם רבי נחמן לא הסכים לזה בשום אופן (אכני"ה ברזל).

תשא

אמר רבי נחמן מטולטשין ז"ל לאחד, שהיה משבח מאד דוקא את הפרנסה עם איזה משרה ביער, מחמת גדל יקרת ההתבודדות על-פי דרך רבנו ז"ל: בענין ההליכה והשהיה לבד ביער, או שאפשר לזכות ולהיות על ידה יהודי פשר על ידי התבודדות כראוי, או שאפשר להיות על ידה פוחז נרק חס ושלום. "צו גיין כסדר אליין אין איין וואלד, אבער מען קאן ווערן איין גרויסער

עָרְלִיקֵעַר יוֹד עַל יְדֵי הַתְּבוּדָדוֹת פְּרָאוּי, אָפְעַר פֶּאָרְקֵעֵרְט מְעַן קָאָן וְוֵעֵרְן אֵיין גְּרוּיִסְעַר הוֹלְטֵאֵי = עַל יְדֵי מַחְשְׁבוֹת וְהַרְהוּרִים, רַחֲמָנָא לְצִלָּן (אָבְנֵי"ה בְּרִזֵּל).

10108720181000

תשב

הִיָּה אֶחָד מִיְדֵי נְעוּרָיו שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל, שֶׁנֶּשְׂאָ אִשָּׁה בְּעִירוֹ מֵאֵהָלוֹב וְנִעְשָׂה גַם תּוֹשֵׁב הָעִיר, וְעַסְק שֵׁם בְּמַסְחָר, אִוְלָם הִתְחִיל לְהִנְהִיג מַסְחָרוֹ בְּגִדוּלוֹת בְּעֶזֶר הַלְּוָאוֹת כְּמִנְהַג הַסּוֹחָרִים, אָבָל לֹא הִצְלִיחַ בְּדַבַּר הָעַסְק, וְהִתְחִיל לִירֵד מִטָּה מִטָּה, עַד שֶׁעַם הַזְּמַן נִשְׂאָר בְּעֵרֶם וְחֹסֵר כָּל, וְלֹא הִיָּה בִּיכָלְתוֹ לְסַלֵּק הַחֻבוֹבוֹת, וּבִכֵּן מִירָאָה נִפְחָד מִהַבְּעֵל־יְחֻבוֹת בְּרַח מְעִירוֹ בְּחֻשְׁבוֹ, שִׁמְצָא לוֹ מְקוֹר פְּרִנְסָה בְּמְקוֹם אַחֵר, וְלֹאט לֹאט יִסְלַק הַחֻבוֹבוֹת. כְּשֶׁבְּרַח עָבַר דְּרָף עִיר בְּרִסְלָב, וְנִזְכָּר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּעִיר יְדִיד נֶפֶשׁ הֵלֵא הוּא מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל, וּבִכֵּן פָּנָה אֵלָיו; וּמַחֲמַת שֶׁהִיָּה אוֹרַח, בִּקֵּשׁ אוֹתוֹ מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל לֶאֱכַל אֶצְלוֹ וּשְׂאֵלוֹ אוֹדוֹת שְׁלוֹמוֹ וּמְצָבוֹ, וְהוּא סִפֵּר לוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ, עַד שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם מוֹצָא רַק לְבָרַח, כְּמִנְהַג הַלְוִיִּם שֶׁאֵין לָהֶם לְשֵׁלֶם, וְדַעַתוֹ עִתָּה לְנִסְעַ לְאִיזָה מְקוֹם, שֶׁשָּׁם יֵשׁ לוֹ אִיזָה קְרוֹב מִשְׁפָּחָה, שֶׁהוּא אִישׁ אֲמִיד, וְהוּא מְקַנָּה שִׁיעֲמַד לוֹ לְעֹזְרָה בְּצָרְתוֹ לְתַת לוֹ מִשְׁרָה וְכַדוּמָה. כְּשֶׁגָּמַר כָּל סְפוּרוֹ, אָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל: בּוֹדָאִי אַתָּה בְּצָרָה גְּדוּלָּה, אָבָל עֲצָתְךָ אֵינָה עֲצָה: "אַתָּה תְּבוֹא לְקְרוֹבְךָ וְהַפְּרַת פְּנִידָה תַעֲנֶה לוֹ עַל שֶׁפֵּל מִצָּבֶךָ, תִּכְף יִרְאָה לְךָ אוֹתוֹת אֵי רְצוֹן מִבִּיאָתְךָ אֵלָיו, וְגַם אֵת יְדוֹ הִרִיקָה וְקִמַּץ לְתַת לְתוֹךְ יָדְךָ, וְעַם אֲמִירַת "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם" בְּשִׁפְהָ רָפָה, יוֹשִׁיט לְךָ אֵת רֵאשִׁי אֶצְבְּעוֹתָיו, וְאוּלֵי יִתֵּן לְךָ לְסַעַד אֶצְלוֹ סְעֵדָה אַחַת אוֹ שְׁתֵּים, וְעַל לִינַת לִילָה אָנִי מְסַפֵּק, אִם יִתֵּן לְךָ אֶצְלוֹ, וְאוּלֵי גַם שֵׁם בְּבֵית־הַמְּדַרְשׁ לֹא יִתְּנוּ לְךָ מְקוֹם לְלוֹן... שְׁבִמְקוֹם שֶׁאֵין מְכִירִין אוֹתְךָ, יֵשׁ הַצְּדָק לְחֻשְׁד אוֹתְךָ לְגַנֵּב, וְאֵין זֶה עֲצָה כָּלֵל וְכָלֵל!". וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל עֲצָתִי: לְבָרוּחַ — רַק לְהֵשֵׁם יִתְּכֶרֶךָ. "אֲנִטְלוּיִפֶן נוֹר צוּם אֵיִיבְעֵרֶשְׁטֵן!", שֶׁתִּשׁוּב

למאהלוב ולא לביתך, אך ישר לבית-המדרש, ועקר בית-מנוס שלך יהיה תורה ותפלה, ושם בעירך הכל מכירים אותך, שאין אתה גנב, חס ושלום, ואדרבא הנך ידוע כסוחר נכבד, שנמצעך במסחרו ובאנס נעשה בעל חוב ויורד מנכסים ומחסר פרנסה, והשמש מבית-המדרש אדרבא יקבלך בכבוד וימציא לך סעודות ועוד יתן לך פר מראשותיך, וכשיודע הדבר לאשתך וקרוביה ויבואו אליך בצעקות וקולות בטענות הנשמעות, לא תענה להם דבר, ואחת יהיה לך השתיקה; וכשתנהג כך, בטוח אני, שה' יהיה בעזרך בקרב הימים. דברים אלה, שיצאו מלב צדיק אוהב נאמן, נכנסו ללב ידידו, וכן עשה, ומברסלב שב למאהלוב וישר לבית-המדרש, וישב שם על התורה והעבודה, והכל היה, כמו שאמר לו מוהרנ"ת ז"ל, השמש כשראהו קבלו בסבר פנים יפות וקרבו בכל מיני התקרבות, ואחר איזה ימים באו לבקרו אשתו וקרוביה בצעקותיהם וטענותיהם, והוא באחת: "השתיקה יפה", עברו עוד איזה ימים וכל העיר עם ענין זה כמרקחה, עד שכמה ממכיריו ואוהביו נתעוררו לרחם עליו ועל בני-ביתו ולעשות לו מעמד פרנסה, וקבצו סכום כסף ויסדו לאשתו מעמד בשוק עם מעט סחורה וה' היה בעזרו, שאשתו התחילה מעט מעט להצליח, והוא גם-כן יצא לפעמים מבית המדרש לעזור לה, עד שהעסק הלך וגדל והיא נעשתה "אשת-חיל" הכיאה פרנסה ברוח, ועוד נשאר להם לפרע חובותיהם, ולפעמים יצא הוא לעזור לה מעט ולבקר ספרי החשבונות, וכתב אחר-כך למוהרנ"ת ז"ל את כל זאת (אכני"ה ברזל).

תשג

בטולטשין דר איש אחד בשם עקיבא מלמד, שהיה בקי בש"ס ופוסקים וראוי להוראה, וגם בקי בספרי אמת וספרי צדיקים, אבל גם בספרי פלוסופיא חקירה ואפיקורסות היה לומד, עד שחבר איזה ספר ליצנות מצדיקי הדור, אולם התנהגותו היה כאחד היראים —

בזקן ופאות ארכות וכו', והיה נחשב אצל אנשי עירו לירא מלמד. פעם שקה בעיר ברסלב ונכנס גם אל מוהרנ"ת וצ"ל ובכדי לעשות ליצנות מכל מה שיראה וישמע אצלו, כשנכנס בקש ממוהרנ"ת ו"ל, שיאמר לו דבר תורה, ואמר לו מוהרנ"ת בשם רבנו ו"ל: המאמר הקטן שב"לקוטי מוהר"ן" (סימן קפח) אודות מה שהצדיק דורש את הקבא אליו למצא אבדתו, אם אינו רמאי, כמו שכתוב: "עד דרוש אחיד אותו", ודרשו רבותינו ו"ל, דרשהו, אם אינו רמאי..." כששמע זאת, ידע והבין, עד היכן דברי מוהרנ"ת ו"ל מגיעים. אחר-כך, כשיצא ממוהרנ"ת ו"ל, לא רק שלא עשה שוב ליצנות, אדרבא ספר זאת כמה פעמים לאנשים ושבח את מוהרנ"ת ו"ל (אבניה ברזל).

תשר

עקיבא מלמד זה, למד אצלו מפרסם באנ"ש הלא הוא רבי צבי פסח ו"ל מטולטשין, מחתנו של רבי נחמן טולטשינער ו"ל, ועל ידו דייקא נתקרב הרב צבי פסח הנ"ל לאנ"ש. שפעם עוד בהיותו תלמידו אמר לרבו עקיבא הנ"ל: בזה שאתם אינכם מאמינים בהבעל-שם-טוב ו"ל, שהיה צדיק גדול, איני אתכם בדעה אחת, ואני מאמין בהבעל-שם-טוב ו"ל, אולם בזאת מסתפק אני, לאיזו כת מהחסידים להתקרב; ובכן שואל אני אתכם: מה דעתכם בזה? והשיב לו: "אם בדעתך להתקרב לכת החסידים, הרי המבחר שבהם הם הפת הנקראים ברסלבר חסידים" ושמע בקולו, ומאז נתקרב הרב צבי פסח ו"ל הנ"ל לאנ"ש וזכה להיות מחתנו של הרב נחמן טולטשינער ו"ל, תלמיד ומשמש מוהרנ"ת ו"ל, וזכה, שעל ידו נדפסו איזו מספרי רבנו ו"ל, ומוהרנ"ת ו"ל בארץ ובחוץ לארץ. בנעוריו היה רבי צבי פסח בארץ-ישראל וחזר לחוץ לארץ ולזקוניו חזר שוב לארץ-ישראל וחי בה ערך שנה, ובשנת תרע"ע נפטר פה בירושלים תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן, תנצב"ה (אבניה ברזל).

תשה

פַּעַם אָמַר מוֹהַרְנ"ת ז"ל לְאַחַד: כְּשִׁתְּחִיָּה עִם אִשָּׁה וְתֹאמַר לִי שְׂאֵתָה יְהוּדֵי כְּשֶׁר אֲאָמִין לָךְ, אוֹלָם כְּשֵׁלֹא תִּחְיֶה עִם אִשָּׁה, וְתֹאמַר לִי שְׂאֵתָה יְהוּדֵי כְּשֶׁר לֹא אֲאָמִין לָךְ. "אִז דּוּא וּוְעֶסֶט זֵיֶצֶן מֵיט אֵיין אִשָּׁה, אוֹן דּוּא וּוְעֶסֶט מִיר זָאגֵן אִז דּוּא בִּיסֶט אֵיין עֶהְרֵלִיכְעֶר יוּד וּוְעֵל אֵיךְ דִּיר גְּלוּיבֵן, אָבְעֶר נִיט זֵיֶצֶן מֵיט אֵיין אִשָּׁה אוֹן דּוּא וּוְעֶסֶט מִיר זָאגֵן דּוּא בִּיסֶט אֵיין עֶהְרֵלִיכְעֶר יוּד, וּוְעֵל אֵיךְ דִּיר נִיט גְּלוּיבֵן!" וְכֵן נִכְדוּ, הָרַב מִיכְלֵי ז"ל מְטוּלְטְשִׁין, אָמַר לְאַחַד שְׁהִיָּה שְׂרוּי בְּלֹא אִשָּׁה: הָרִי אֶתָּה נִקְרָא לֹא טוֹב. "דּוּא בִּיסֶט דָּאךְ נִישְׁט קֵיין גּוּטְעֶר!" כִּי הִתּוֹרָה אָמְרָה: "לֹא טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבַדּוּ" (בְּרַאשִׁית ב, יח) (אָכְנִי"ה בְּרִזְל).

הַיַּיִן

בְּסִיּוּם שִׁיחָה אַרְכָּה שֶׁל מוֹהַרְנ"ת ז"ל עִם אַנ"ש בְּבֵית רַבִּי רֵאוּבֵן יוֹסֵף, דוּד רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין ז"ל, אוֹדוֹת הַתְּכֵלִית אָמַר: הָעוֹלָם הַזֶּה אֵינוֹ פְּלוּם וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁיִיגוֹ, תּוֹרָה וְעִבּוּדַת ה' הִיא מְצִיאוֹת וְאֶפְשָׁר לְהַשְׁיִיגָה. "דִּיא וּוְעֵלֶט אִיז נִישְׁט אוֹן מְעַן קַעַן זִיא נִיט בְּעֶקוּמְעַן, תּוֹרָה וְעִבּוּדָה אִיז יֹא, אוֹן מְעַן קַעַן דָּאס יֹא בְּעֶקוּמְעַן", וְזֹאת שְׁמַע הָרַב נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין ז"ל, בְּהִיּוֹתוֹ נֶעַר וְנִתְפַּעֵל מְסִיּוּם זֶה מְאֹד, וּמֵאִז קָבַע בְּדַעְתּוֹ לְהִיּוֹת תְּמִיד דְּבוּק וּמְקַרְבֵּ לְמוֹהַרְנ"ת ז"ל (אָכְנִי"ה בְּרִזְל).

תשו

זֶה סֵדֶר הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת הַתְּקַרְבוֹת הָרַב נַחֲמָן טוּלְטְשִׁינְעֶר לְמוֹהַרְנ"ת ז"ל זְקֵנוּ, הָרַב יִשְׂרָאֵל, הִיָּה מְאַנְשֵׁי רַבְּנוּ ז"ל וְהִיָּה לְמִדָּן מְפֻלָּג, וְלוֹ אָמַר רַבְּנוּ ז"ל: אֶתָּה לְמִדָּן! וּבִכְּךָ אָמַר לָךְ "אֵיין לְמִדָּנִיש פֶּשְׁעֶטֶל" וְאָמַר לוֹ הַתּוֹרָה שְׁבִ"לְקוּטֵי מוֹהַרְנ"ן" (סִימָן קצ) עַל הַפְּסוּק: "וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם וְכוּ' וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם וְגו'"; בְּנוּ,

הרב אברהם, (שעל שמו נקרא הרב אברהם וצ"ל), הנה גם כן מקרב לאנ"ש, וזוגתו של רבי אברהם הראשונה נפטרה והשאירה לו שני יתומים קטנים, הלא הם: רבי נחמן מטולטשין ואחותו, אחר-כך נשא אביהם אשה שניה, אולם לאחר זמן מועט נפטר גם הוא (ואז הנה רבי נחמן ו"ל כבן שמונה שנים) ונשארו היתומים הקטנים אצל האם החורגת, שהמה היו לה למשא כבוד, וגם לא היתה מחויבת להתחזקם, ובכן מאחר שהיו לרבי אברהם הנ"ל עוד ארבעה אחים, מצאה לה עצה להובילם לאחד מהאחים, דודי היתומים. אולם בנדעה, שלאיזה דוד שתובילם יטען, שתובילם להשני... וכן השני והשלישי; וכאשר ידעה, שבעיר הייסין יש אחד מהאחים, רבי ראובן יוסף, עליו-השלום, והוא סוחר נכבד והעשיר שבאחים, הובילה אותם לעירו וכונה השעה, שתבוא לשם בלילה, ותכף בבואה להייסין הלכה עם היתומים לבית ר' ראובן יוסף הנ"ל, והושיבה אותם על ה'פריזבע' = מדריגות, ותצוה עליהם: "בבקר מי שיגש אליכם וישאל אתכם, מאין אתם בני? ומי אתם? תאמרו את האמת כמו שהוא", ותכף נסעה לדרכה. בבקר, כשיצא רבי ראובן יוסף מפתח ביתו וראה שני ילדים יושבים על הפריזבע. שאל אותם, מי הם, והשיבו לו, שהם בני-אחיו, רבי אברהם ו"ל, והבין דבר מתוך דבר, ובאין ברירה הודיע זאת גם לשאר אחיו, ואחד מהם לקח לו את הילדה, ואצלו השאיר את הילד (אבני"ה ברזל).

תשח

והנה מוהרנ"ת ו"ל בעת היותו בעיר הנה מתאכסן אצל רבי ראובן יוסף, והנה היתום, הוא רבי נחמן מטולטשין ו"ל, משמש את מוהרנ"ת ו"ל בפקדת דודו, כי רבי ראובן יוסף ו"ל הנה מקבל את מוהרנ"ת ו"ל בכבוד גדול בביתו, והנה מדליק כמה נרות בלילה לכבודו, עד שפעם אמר מוהרנ"ת ו"ל, שבבית רבי ראובן יוסף ו"ל יש לו הרחבת הדעת; וכשנסע מוהרנ"ת ו"ל לארץ ישראל, הנה גם-

בן בְּדָרְךָ נְסִיעֶתוֹ בְּהִיָּסִין עַל פּוּרִים וְאָכַל אֶצְלוֹ סְעֻדַת פּוּרִים בְּמִסְבַּת אֲנִ"ש, וְאָז שָׁמַע רַבֵּי נַחֲמָן מְטוּלְטָשִׁין ז"ל אֶת הַשִּׁיחָה הַנַּ"ל מֵעֵנֵן הַתְּכַלִּית. וְאַחַר הַשִּׁיחָה שָׁלַח אוֹתוֹ דּוֹדוֹ לְקִנּוּת בְּשׁוּק אֵיזָה דְבָר, וְסִפֵּר, שֶׁבְּכָל זְמַן הִלִּיכְתּוֹ לְשׁוּק עָשָׂה קָשֶׁר בְּמַחְשְׁבֹתוֹ לִהְיוֹת דְּבוּק תָּמִיד בְּמוֹהַרְנ"ת ז"ל. אַחֲר־כֵּן סָבַב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁהָשִׂיא אוֹתוֹ דּוֹדוֹ לְאִשָּׁה בְּבִרְסָלָב, וְאָז הִזָּה תָּמִיד אֶצֶל מוֹהַרְנ"ת ז"ל, אוֹלָם אַחַר זְמַן קָצֵר נִפְטְרָה אִשְׁתּוֹ הָרֵאשׁוֹנָה וְנִשְׂאָ אִשָּׁה שְׁנִיָּה בְּטוּלְטָשִׁין הַסְּמוּדָה לְבִרְסָלָב, וְהִזָּה הוֹלֵךְ מִשָּׁם בְּרֶגֶל לְבִרְסָלָב אֶל מוֹהַרְנ"ת ז"ל (אֲבַנְי"ה בְּרִזְל).

תשט

סִפֵּר רַבֵּי נַחֲמָן בֶּן רַבֵּי עוֹזַר, שְׁמוֹהַרְנ"ת ז"ל לָעַת זְקֻנָתוֹ, הִקְפִּיד דִּיִּיקָא שְׁלֵא יְלוּן יְחִידֵי עַל הָאִיבְעָר שְׁטִיבָל = עֲלִית הַבַּיִת, וְאוֹתוֹ גִּדְל מוֹהַרְנ"ת אַחַר פְּטִירַת אָבִיו, וּבִהְיוֹתוֹ נֶעֱר הִזָּה לְקַחוּ מוֹהַרְנ"ת לְלוּן עִמוֹ; וּבְכַמָּה לַיְלוֹת הִזָּה מִתְפָּאֵר, שֶׁעָתָה יִזְכֶּה לְשָׁמַע אִיךָ שְׂאוּמֵר מוֹהַרְנ"ת תְּקוּן חֲצוֹת, וְלִרְאוֹת עֲבוּדְתוֹ שְׁלֵאֲחַר חֲצוֹת, וְעָשָׂה בְּמִכְנָן בְּשִׁכְבוֹ עַל מִטָּתוֹ עָצֵר עֲצָמוֹ בְּכָל כַּחוֹ לְבָלֵי לְהַרְדֵּם עַד שְׁעַת חֲצוֹת, וְאָז קָם מוֹהַרְנ"ת ז"ל וְנִגַּשׁ אֵלָיו וְשָׂאֵל אוֹתוֹ: מַדּוּעַ אֵינְךָ יֹשֵׁן? וְכִסְּהָ אוֹתוֹ בְּאֵיזָה בְּגָד, וְתַכְּף נָפֶל עָלָיו שְׁנָה, וְיֹשֵׁן עַד הַבֹּקֵר (אֲבַנְי"ה בְּרִזְל).

תשי

פַּעַם הִתְאֻוְּגַן אַחַד לְפָנָי מוֹהַרְנ"ת ז"ל, שְׂאִין לוֹ לִתְּן מִתְּנוּת לְאַרוּסָתוֹ, וְנִחַם אוֹתוֹ מוֹהַרְנ"ת ז"ל וְאָמַר לוֹ: "גַּם יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוּם לֹא הִזָּה לוֹ לִתְּן מִתְּנוּת לְכֻלָּתוֹ, בְּעַת שֶׁבָּרַח מִפָּנָי עָשׂוֹ אַחֲרָיו..." אָמַר לוֹ: "מָה עֵנִין יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּשִׁבְלֵי? שְׂאֶצְלוֹ הִזָּה הַכֹּל רְזִין עֲלָאִין", אָמַר לוֹ: "גַּם עֲכָשִׁיו יֵשׁ רְזִין עֲלָאִין". נִרְאָה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי, עַל-פִּי דְבָרֵי רַבֵּי אַבְרָהָם בֶּן רַבֵּי נַחֲמָן ז"ל, בְּעַת סְפוּרוֹ מַעֲשֵׂה זֶה, שֶׁזֶה מָה דְאִיתָא בְּ"לְקוּטֵי מוֹהַרְנ"ת" (סִימָן מֵב) שֶׁבְּכָל מַעֲשֵׂה וְתַנְעוּת הַצְּדִיק אֵינוֹ פְּשוּט, וְיֵשׁ בּוֹ רְזִין עֲלָאִין, וּבִפְרָט אֶצֶל הַקְּדוּשָׁה-

ברוך-הוא במעשיו ובהנהגותיו ובפרטיות על כל פרט בכל רגע, וההפרש בזה הוא, שכל צדיק לפי השגתו יודע, מה הם הרזין, ואנו הפשוטים אינם יודעים כלל (אבנייה ברזל).

תשיב

מוהרנ"ת ז"ל אָמר: צריכים הרבה לעמול בצעירות כדי שיוזכה האדם בזקנותו להיות בעל הבית פשוט. מען דארף אין דער יוגענט אסאך האריווען מען זאל ערשט אויף דער עלטער זיין א פראסטער בעל-הבית (אבנייה ברזל).

תשיג

אמר מוהרנ"ת ז"ל: כשקבר יודע אני כל זאת מסבב עמי היצר הרע לגמרי אחרת. "אז איך ווייס שוין יא דאס אלעס דרעהט דער בעל-דבר מיט מיר גאר אנדערש" (אבנייה ברזל).

תשיד

גם כשהלכנה לא נראתה זכה כל-כף, ואף מבצע ענן קלוש, קדשה מוהרנ"ת, כמובא בספר "חיי מוהר"ן" (סימן תפג), ואמר פעם: אני משכנע את עצמי שאפלו אם אחר-כך תתבאר הלכנה שלא יחרה לי. "איך פועל ביי זיך אפלו דער נאך אז זי נועט ווערן לויטער זאל מיך ניט הארן" (אבנייה ברזל).

תשטו

רבי יצחק ז"ל ישב לפני אביו מוהרנ"ת ז"ל בשבת-קדש אצל השלחן ונשען בידו על השלחן; אמר לו מוהרנ"ת ז"ל: בשבת יושבים ישר. "בשבת זיצט מען גלייך" (אבנייה ברזל).

תשטז

מוהרנ"ת ז"ל אָמר: "אברהם אבינו עליו השלום, פשישב עם אנשים שקרבם תחת כנפי השכינה ואמר להם: תדעו, שכל הארץ

שיב

שיח שרפי קודש

תשיותשך

הזאת ינחיל השם יתברך לזרעו, לא האמין לו אף אחד על זה ואחר-
כך נתקיים בן. ובכן אומר אני לכם, מה שיהיה עוד לעתיד, תדעו,
כשיבוא משיח צדקינו ינסדו עוד ישיבות, שילמדו בהם ספרי רבנו
ז"ל (אבני"ה ברזל).

תשיז

אמר: אני רואה לגמרי אחרת, אני מסתכל לגמרי אחרת, אני
משוחח לגמרי אחרת. "איך זעה גאר אנדערש, איך קוק גאר
אנדערש איך שמועס גאר אנדערש" (אבני"ה ברזל).

תשיח

בעת המחלקת, כשלקחו בסעדה שלישית של שבת-קדש את בני
הנעורים לבית-האסורים, לא נתבהל אז מוהרנ"ת ז"ל כלל, רק ספור
לאנ"ש ספור התקרבותו של רבי עוזר ז"ל (אבני"ה ברזל).

תשיט

פעם בא אחד מאנ"ש אל מוהרנ"ת ואמר לו בכאב, שיש לו
יסורים בתפלתו, מחמת שאינו יכול להתפלל ולומר תבה אחר תבה,
מחמת שאינו יכול לכוון היטב, ומחמת זה צריך לחזור על כל תבה
כמה פעמים; אמר לו מוהרנ"ת: וכי עבודה אחת יש לך לעשות?
הלא כמה עבודות יש! אם אין לך הרגשה וחיות בתיבה זו, תרגיש
תבה אחרת... אם אינך יכול להתפלל, תוכל לאמר תהלים או תפלות
או עבודה אחרת" (אבני"ה ברזל).

תשך

מוהרנ"ת אמר: אשרי העינים שראו את עיני רבנו, ואשרי
העינים הרואות את אלו העינים. "ואויל זענען די אויגן וואס
האפן גיזען דעם רעבני'ס אויגן, און ואויל זענען די אויגן
וואס זעהן דיא אויגן", ורבי אברהם בן רבי נחמן ז"ל, סים
ואמר: "אשרי העינים, שראו את עיני אבי ז"ל!" (אבני"ה ברזל).

תשכא

כִּשְׁשָׁמַע מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל מִרְבֵּנוּ ו"ל, שְׁטוֹב שִׁיְהִיָּה לְכָל אֶחָד חֶדֶר מִיַּחַד לְהַתְּבוֹדְדוֹת וּלְכָל פְּרָטֵי עֲבוֹדַת הַשָּׁם, הַתְּחִיל לְהַתְּנַגֵּעַ אַחַר זֶה, וְעָלָה בְּדַעְתּוֹ לִבְנוֹת לוֹ אוֹיִבְעַר שְׁטִיבֵל = עֲלִית בֵּית וְכוּ', (כְּמוֹ שְׁמוּבָא גַם בְּ"סֵפֶר הַמְּדוּת" (אוֹת בֵּית ב, א), שְׁלִדוֹר כְּעֲלִיָּה טוֹב לְעֲבוֹדַת הַבוֹרָא), אֲכַל מֵרַב עֲנִיּוּתוֹ חֲשַׁב, כִּמְהָ זְמַן יִצְטָרֵךְ לְבִלּוֹת עַל זֶה, עַד שִׁיקְבֹּץ מְעוֹת לִבְנוֹתוֹ — וְטִרְחַת הַבְּנִיָּה, וְאָמַר בְּזֶה הַלְשׁוֹן: כִּמְהָ תוֹרָה וַתְּפָלָה צָרִיךְ אָנִי לְהַפְסִיד בְּגִלְלָה. "וּוִיפֹל תוֹרָה אוֹן תְּפָלָה דְאֶרְךָ אֵיךְ צוֹלִיב דְעַם אֲנוֹוִעֵרֵן" וּבִכֵּן לַעֲת עֲתָה מְצָא לְעַצְמוֹ עֲצָה לְהִסְתַּפֵּק בְּזֶה וְעָשָׂה לוֹ מַחְצָה בְּחֶדֶר שְׁדֵר בּוֹ, וּבְאֵלוֹ הַד' אֲמוֹת זָכָה לְחַבֵּר כָּל סֵפֶר הַתְּפִלוֹת, שֶׁהַשְּׂאִיר אַחֲרָיו בְּרַכָּה, וְאַחַר־כֵּן כִּמְהָ שְׁנַיִם קָדָם הִסְתַּלְקוּתוֹ וְצ"ל זָכָה לִבְנוֹת לְעַצְמוֹ חֶדֶר כְּעֲלִית הַבֵּית.

תשכב

מֵה שְׁמֹזְכָר בְּמִכְתָּבֵי מוֹהֲרַנְ"ת וְצ"ל אוֹדוֹת נְחִיצוֹת הַהִתְחַזְקוֹת וּבְלַעֲדֵיהֶן הַסְכָּנָה גְּדוֹלָה וְהֶרְאִיָּה מְהֻרָב מִבְּלָפוֹר וְכוּ', זֶה הָרַב הָיָה גָּאוֹן גְּדוֹל בַּתוֹרָה וּבַחֲכָמָה וְהָיָה בְּאֵמַת צָדִיק, אוֹלָם מַחֲמַת שְׁלֵא הָיָה לוֹ הַתְּחַזְקוֹת כְּרְאוּי בְּעַת נְפִילָתוֹ וַיִּרְיֶדְתוּ גַרְם לוֹ הַדְּבָר שֶׁנִּפְלַל לְגַמְרֵי מִיְהִדוּתוֹ.

תשכג

פַּעַם בְּלִיָּה אֶחָד הַתְּנַפְּלוֹ רוֹצְחִים בְּבֵית אִישׁ כְּשֵׁר אֶחָד מִבְּרַסְלָב, שְׁשָׁמוֹ הָיָה רַבִּי נְתָן אֶפְטֵיִיקֵעֵר, וְהֶרְגוּ אוֹתוֹ וְאֵת כָּל בְּנֵי בֵיתוֹ, וּבְאוֹתוֹ לִיָּלָה שְׁמַע שְׁמַשׁ בֵּית-הַקְּבֻרוֹת רַעַשׁ גְּדוֹל הַבוֹקֵעַ מִקְבְּרוֹ שֶׁל אָבִיו שֶׁל רַבִּי נְתָן, וּבִבְקָר, כִּשְׁשָׁמַע הַשְּׁמַשׁ, שֶׁהֶרְגוּ אֵת בְּנוֹ, רַבִּי נְתָן הַנ"ל, סִפֵּר זֹאת, וְהִכִּינוּ הַתּוֹשָׁבִים, שֶׁהֶרַעַשׁ, שְׁבָקֵעַ מִהֶקְבֵּר, הָיָה מַחֲמַת שְׁרָצָה לְהַצִּילוֹ וְלֹא הָיָה יְכוֹל...

תשכד

בַּעַת שְׁאָמַר רַבֵּנוּ זְצוּק"ל הַתּוֹרָה ס"ו, דָּבַר עִם מוֹהֲרַנ"ת מֵעַנֵּן מַעֲרַת אֲלֵהוּ, זְכוּר לטוֹב, וְהִבִּין מוֹהֲרַנ"ת מֵרַבֵּנוּ, שְׁלֹא בָּא אֵלָיו לְמַדְרַגְתּוֹ כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַתְּבוּדוֹת, וְנִתְעוֹרַר מִזֶּה מוֹהֲרַנ"ת זְצוּק"ל וְהִלֵּךְ אַחֲר־כֶּף לְאִיזָה עֲזַרְת נָשִׁים וְעִסַק בַּתְּהִלִּים וְהַתְּבוּדוֹת בְּהַתְּעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה. בְּתוֹךְ כֶּף הָיָה אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי הָעִיר עוֹשֶׂה סְעֻדַת אַרוּסִין, וְרָצָה שְׁמוֹהֲרַנ"ת גַּם כֵּן יִהְיֶה עַל הַתְּנָאִים, וְחָפְשׁוֹ אוֹתוֹ וְלֹא מִצָּאוֹ אוֹתוֹ, וְהִבִּינוּ: מִסְתַּמָּא הוּא עוֹסֵק בְּהַתְּבוּדוֹת וְהַתְּחִילוֹ לְצַעֵק בְּרַחֲבוּת: "רַבִּי נִתֵּן!", "רַבִּי נִתֵּן!", וְאִזּוּ יֵצֵא לַחוּץ וְהִלֵּךְ עִמּוֹ לְסַעֲדָה (אֲבַנִּי"ה בְּרוּל).

תשכה

פַּעַם אַחַת נִתְחַב לְמוֹהֲרַנ"ת ז"ל מִסְמַר שֶׁל בְּרוּל בְּרַגְלוֹ, וְהָיָה לוֹ כָּאֵב גְּדוֹל מְזֵה; הִבִּיא לוֹ אֶחָד עָלָה אֶחָד, שְׁמִסְגֵּל לָזֶה, וְאָמְרוּ לוֹ שְׁהוּא רַק מִצַּד הַסְּגִלָּה וְלֹא מִצַּד הַרְפּוּאָה, וְלֹא רָצָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְאָמַר אִם יֵשׁ בְּכַחוֹ לְרַפְאוֹת, יֵשׁ בְּכַחוֹ גַּם־כֵּן לְקַלְקֵל... וְנִתְרַפָּא בְּלִי זֶה בְּעֲזַרַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ (אֲבַנִּי"ה בְּרוּל).

תשכו

פַּעַם אַחַת בָּא אֶחָד לְפָנַי רַבִּי נִפְתְּלִי ז"ל וְסִפֵּר לוֹ בְּהִשְׁתוֹמָמוֹת, אִיךְ שְׁבַעַל הַבַּיִת פְּשוּט בְּאוּמָאן, שְׁהָיָה דְרָכּוֹ לְבָלוֹת כָּל יוֹם הַשַּׁבָּת בְּלַמּוּד סִפֵּר אֹר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ, וּפַעַם אַחַת הָיָה קָשָׁה לוֹ לְהִבִּין אִיזָה דְבָר בְּפְרוּשׁ הַסִּפֵּר אֹר־הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ, וְעִסַק בּוֹ בְּמַחְשַׁבְתּוֹ, עַד שְׁנִרְדַם עַל הַשְּׁלֵחָן, וּבָא אֵלָיו הָאֹר־הַחַיִּים בְּעֲצָמוֹ וּבָאָר לוֹ הַדְּבָר הַקָּשָׁה לוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי נִפְתְּלִי, שְׁאֵפְשֵׁר לְהֵאֱמִין בָּזֶה, מִחַמַּת גְּדֹל הַדְּבָקוֹת שְׁהָיָה לוֹ עִם פְּרוּשׁ הַ"אֹר הַחַיִּים" (אֲבַנִּי"ה בְּרוּל).

תשכז

מִצָּאתִי כְּתוּב בְּכַרְךָ אֶחָד, שְׁהָיָה אֶצְל רַבִּי נִפְתְּלִי ז"ל: (א)

אנכי אדרש מעמו בכל מקום שהוא, כמו הב"ד. ב) מה שהעולם נוהגין לומר: "בשביל עין הרע — רוקקין בו", מרמז בדברי חז"ל בחנניה, מישאל ועזריה: "להיכן אלו? חד אמר בעין הרע מתו, וחד אמר ברק נטבעו", היינו: רמז הנ"ל, שהיו מתנראין מעין הרע ורק בזה ומתו ברק. ג) יש לו מערכת השמים וז"ל יהיה לו מפלה. ד) "מתפאר ב'חרף" כי "חרף" מערכות אלקים חיים", אבל דוד לא נתירא ממנו כלל ואמר, שכבר היה לו מעשה עם זקן, והחזיק לו בזקנו שלו, "כי בא הארי וכו' והחזקתי בזקנו", שהחזיק אותו בזקנו, "והפיתי והמתי אותו" — בן זקום, ראה יש לו מערכה. עד כאן נאמרו לענין וכו' שספרו לפניו וכו', שיהיה חרף חזק.

תשכח

רבי דב מטשערין ז"ל, עשה פעם איזה מסחר עם שתפים ואחר-כך נודע לו, שהמסחר לא טוב, ויהיה לו הנזק במסחר; ותיכף כשקבל את הידיעה, לא זו ממקומו, עד שקרא להרב וספר לו זאת, ועשה כן, כדי שלא יפתה אותו הבעל-דבר לשנות מכפי שהיה בדעתו, בעת שנשתתף עם חבריו השתפים, אף-על-פי שידע עתה בברור, שיהיה לו הפסד (אבני"ה ברזל).

מרשימותיו של הרב החסיד רבי שלמה וועקסלער ז"ל

תשכט

ספר מזה"ר רבי אברהם מעשה, שהיתה סעדה בכית רבנו הקדוש והנורא, ומהרנ"ת ז"ל וחבריו היו נוטלים מקודם ידיהם בכונה לילך במהרה אל רבנו לעריכת שלחנו. וכאשר הלכו לסעוד שם אמר להם רבנו ז"ל: "דאסטאל!" (בלשון רוסית: "אל השלחן!"), לרמוז להם כי אצל היהודים אם רוצים לילך לאכול אומרים שהולכים לטול ידיהם. ולהבדיל, אצל הגויים אומרים שהולכים אל השלחן. ומעת הזאת נהג מהרנ"ת ז"ל להקפיד על זה

שלא לילך לאכול בשלחן אחר בלי נטילת ידים מקודם, אף-על-פי שנטל מקודם, כי קשה לשמור מהיסח הדעת לשמור ידיו בנקיות כראוי. (מ'רשימותיו של הרב החסיד רבי שלמה וועקסלער ז"ל).

תשל

עוד ספר שאמר רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל (בענין התורה סימן ואו "קרא את יהושע", שהוא מכונת אלול ועל ענין הבושה מלפני השם יתברך) בלשון שאלה בלשון אשכנז: "ווערסט דיא אמאל ריין רוט פאר השם יתברך?" (האם אתה פעם מסמיק עד למאד [מרוכ בושה] מלפני השם יתברך?) כלומר שצריך להתבייש מאד לפני השם יתברך עד שיתאדם פניו מאד, בבחינת מאמר חז"ל המלבין פני חברו ברבים כשופך דמים, דאזיל סומקא ואתי חוורא.

תשלא

עוד ספר: פעם אחת הביאו התלמידים לפני רבנו ז"ל להתקרב סופר אחד, ואמר לו רבנו ז"ל: שלום עליכם! ובנתינת ידו הקדושה תיכף הרגיש מי הוא, כמובא בשיחות הר"ן בפסוק "יד ליד לא ינקה רע", שנודע לו כל מה שעבר האיש הזה. ואחר-כך אמר רבנו ז"ל להתסידים: מה הבאתם לי כאן איש שעבר ח' מאות פעמים על כל התורה כלה?! ונתפלאו מזה, ואחר זה ביום המחרת נתגלה קלונו ברבים ושאר רבנו ז"ל האמת.

תשלב

עוד ספר, כי פעם אחת בעת חדוותא נכנס לרבנו ז"ל בין אנשיו מארשליק = ברחן ונטל רשות לבדח דעתם, ודמה את עצמו לגלח, ועשה כמנהגו, ויצא, ואחר-כך דמה את עצמו לצדיק, שקורין "גיטער יוד", ועשה כמנהגו. ובתוך כך ענה רבנו ז"ל ואמר: "איהר זעט וואס א מענטש קען פון זיך מאכן! האט ערשט איז ער גיווען א גלח, אט איז ער שוין א גוטער יוד" (=רואים אתם מה שאדם יכול לעשות מעצמו! זה עתה הוא היה גלח, והנה הוא כבר צדיק).

כלומר, כי יש בחירה בזה העולם, להעשות ממדרגה שפלה וטמאה להתהפך למדרגה גבוהה וקדושה. והמארשליק הזה ספר זאת כל ימיו בשם רבנו ז"ל זיע"א.

תשלג

ספר בשם רבנו ז"ל, שאמר פעם אחת לתלמידיו: "איך קען אייך, והלנואי איר זאלט אייך קענען א שעה פאר דעם טויט אזוי ווי אייך קען אייך אצינד" אני מכיר אתכם, והלנואי תכירו אתם את עצמכם שעה אחת לפני המיתה כמו שאני מכיר אתכם בעת. כלומר, כי קשה לאדם להכיר את מקומו.

תשלד

פעם אחת ספר בשם מוהרנ"ת ז"ל, שאמר על ענין האמונה בצדיקים, כי יש צדיקים שטועים בחסידים שלהם שמחזיקים אותם לאנשים כשרים, ואינו כן האמת; או להיפך, שיש חסידים שטועים בצדיק הרבי שלהם, שאף-על-פי שהוא צדיק אינו במדרגה גבוהה כל כך כמו שמחזיקים אותו החסידים שלו. וגם זה אינו אמונה אמיתית וזה בחינת אמונה כוזבת. על כן רק זהו אמונה אמיתית באמת בלי טעות מהתלמידים על הרבי או להיפך, כי אמונה הישרה והנכונה היא רק באופן כזה.

תשלה

רבי אברהם ז"ל ספר, כי מוהרנ"ת ז"ל אמר על מה שנסתלקה הרבנית אשת רבנו ז"ל בערב שבועות שנת תקס"ז, ואחר-כך באותו הקיץ בחזירתו מנסיעתו הגדולה לנאנוריטש בא עליו החולאת של ההוסט הקשה (היינו שיעול קשה מאד רחמנא ליצלן), ואז הזהיר אותנו רבנו ז"ל מאד להתפלל הרבה עבורו וכו' וכו', ונסתלק אחר שלש שנים מעת הזאת כמובא בחיי-מוהר"ן, ותיכף שעשה ההוסט ידע מיד שנסתלק וכו', כי בספוט תקס"ח קודם שנסע ללמברג בעת

שהתחיל אצלו חולי ההוסט נשמע מפיו הקדוש כליל א' של סכות
 שבלשון נכרים אושפיזא ("גאסט") נקרא הוסט, והזכיר מאמר חז"ל
 שדברו בלשון חכמה, כי הנסיעה לנאוורייטש היתה פליאה נשגבה
 וכו', שנסתלק מקודם לזה בשנת תקס"ו בקיץ התינוק הקדוש והיקר
 רבי שלמה אפרים ז"ל גם כן מחולי ההוסט רחמנא ליצלן, שהיה
 הסתלקות התינוק בסיון תקס"ו, ואמר מוהרנ"ת ז"ל על הסתלקות
 שלשתן זה אחר זה הענין שמוכא במעשה של הבעל-תפלה שספר
 הבעל-תפלה שהיה מלך ומלכה וכו', ויהי היום ויהי רוח סערה
 גדול בעולם וכו', ובא הרוח סערה הנה לתוף בית המלך ולא עשה
 שם שום היוזק, רק שנכנס הרוח-סערה וחסף הילד של הבת מלכה
 וכו' וכו', כי בקיץ תקס"ו היה תוקף המחלקת של הזקן הידוע ועשה
 גבית עדות של שקר כנגד רבנו ז"ל עד שהתגברו על-ידי-זה
 הקטרוגים ונסתלק התינוק הקדוש הנה זיע"א. (ועין בזה במה שכתוב
 בלקוטי-מוהר"ן סימן לח, פי על-ידי פגם הדבור נעשה רוח סערה בחינת קץ
 כל בשר מקטרג הגדול, ותיקון הדבור על-ידי למוד התורה בדתקות וכו' עין
 שם). וכתוף הרעש רדפה הבת מלכה וכן המלכה וכן המלך עד
 שנתפזרו כלם וכו' שהוא רומז על הסתלקות אשת רבנו ז"ל בקיץ
 תקס"ו. ואחר-כך עשה רבנו ז"ל ההוסט הנ"ל בשנה הזאת שנסתלק
 גם כן על-ידי-זה וכו'. ואחר-כך כשבא מלמברג בשנת תקס"ח
 פרשת בלק — זה רומז על התחלת עולם התיקון שבא המלך לביתו
 מהפיזור שנתפזרו כלם וכו'. ועל עצמו אמר מוהרנ"ת שהוא בעצמו
 בחינת המליץ שעומד ומדבר תנחומין לפני המלך והמלכה ואחר-כך
 הוא חוזר ומדבר תנחומין לבת המלך ומאלו הדבורים נעשה הים
 של יין (כפתיוב: וחכף כנין הטוב) וכו' וכו'.

תשלו

פעם אחת דבר מוהר"ר אברהם עמנו מענין המוכא בכסא מלך
 לענין הגואל-צדק, והנה ידוע מפי אנ"ש שהשלישה צדיקים: רבנו

הקדוש, ומוהרנ"ת ז"ל, ומוה"ר נחמן מטולטשין ז"ל, היו בסוד ספר וסופר וספור שבספר יצירה בתחלתו, שבהם ברא השם יתברך העולם. כי ספר הקדוש שאמר עליו רבנו הקדוש שיוצא לעולם צריכים ללמוד בו הרבה ושיהיה שגור בעל-פה שהוא אתחלתא דגאולה, כי הוא מרבנו הקדוש, וסופר שלו היה מוהרנ"ת ז"ל בידוע שאמר רבנו ז"ל שאלמלא מוהרנ"ת לא היה לנו אפלו עלה-שמות ממנו ז"ל, וכאשר דבר בעצמו ביום פטירתו שהוא יום פטירת עזרא הסופר ז"ל וכו'. ואחר-כך ידוע כי רבי נחמן מטולטשין ז"ל היה משרת את מוהרנ"ת ז"ל בכל כחו בחייו ואחריו בעניני רבנו ז"ל והשארות, והיה מספר ספורים ששמע הרבה ממוהרנ"ת ז"ל ומשאר תלמידי רבנו ז"ל שאם פתח את פיו הקדוש הכל נכספו מאד וכו', והמשיך על-ידי זה הרבה לעניני רבנו ז"ל (וגם בתפלתו בראש-השנה וקול נגינתו) בכל הספורים והלמודים והנהגה בכל התנועות שראה ממוהרנ"ת ז"ל שראה מרבנו ז"ל, ועל-ידי זה נשאר השארה הקדושה של רבנו ננמ"ח ז"ל לנצח עד ביאת משיח צדקנו במהרה בימנו אמן. (ואולי רמוזים שלשתן הנ"ל בתחלת סימן יט בלקוטי א' שמדבר מהצדיק וספר שלו והאומר בשמו וששמע מפי השומע וכו').